

Jaarstukken 2024

Samen bouwen we Drenthe! 2023-2027

Jaarstukken 2024

Gedeputeerde staten van Drenthe
15 april 2025

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Drenthe

Inhoud

Voorwoord	3
Inleiding	4
Kerngegevens.....	12
I Jaarverslag	13
Programma 1: Besturen en samenwerken.....	14
Programma 2: Landelijk gebied.....	32
Programma 3: Leefomgeving en wonen	57
Programma 4: Regionale economie en werkgelegenheid	79
Programma 5: Mobiliteit en bereikbaarheid:	106
Programma 6: Energie	131
Programma 7: Levendig en sociaal.....	145
Programma 8: Middelen en mensen	167
I.2 Paragrafen.....	184
I.2.1 Lokale heffingen	185
I.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	191
I.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	200
I.2.4 Financiering	205
I.2.5 Bedrijfsvoering.....	218
I.2.6 Verbonden partijen	225
I.2.7 Grondbeleid	246
I.2.8 Europa	255
I.2.9 Openbaarheid.....	256
II Jaarrekening.....	257
II.1 Het overzicht van de baten en lasten in de rekening 2024	258
II.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de rekening van 2024	260
II.3 Balans per 31 december 2024	272
II.4 Toelichting op de balans van 31 december 2024	275
II.5 Incidentele baten en lasten	330
II.6 De wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) .	346
II.7 Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld	348
II.8 Rechtmatigheidsverantwoording	358
III Overige gegevens	360
III.1.1 Investeringen.....	361
III.1.2 Rapportage interbestuurlijk toezicht (IBT).....	368
III.1.3 Rapportage wet dwangsom.....	371
III.1.4 Rapportage single information single audit (SISA)	372
III.1.5 EMU-saldo.....	394
III.1.6 Portefeuilleverdeling GS-leden	395
III.1.7 Zetelverdeling.....	397
III.1.8 Afkortingswijzer	398
III.2 Controleverklaring accountant.....	402
III.3 Bestemming van het resultaat.....	403

Voorwoord

2024 was een jaar vol ontwikkelingen voor Drenthe. We hebben uitdagingen gekend, maar ook mooie successen geboekt. Met energie en vastberadenheid hebben we aan onze ambities gewerkt. Het politieke landschap heeft zich verder gevormd, beleidsdoelen zijn aangescherpt en nieuwe initiatieven zijn gestart om Drenthe toekomstbestendig te maken.

Het was een jaar waarin het belang van regionale samenwerking en bestuurlijke veerkracht werd benadrukt. In maart organiseerden we het eerste Drentse burgerberaad over wonen. De betrokkenheid van onze inwoners en de waardevolle inzichten uit het beraad vormen een belangrijke basis voor het woonbeleid van de komende jaren. Ook landelijk hebben we Drenthe stevig op de kaart gezet, met een sterke lobby voor onder andere het Deltaplan voor het Noorden, de Nedersaksenlijn en de verbetering van onze spoorverbindingen in het algemeen.

2024 bracht bijzondere momenten voor Drenthe. Koningsdag werd dit jaar in Emmen gevierd. Het was een unieke kans om onze provincie in de volle breedte te presenteren. De positieve sfeer en brede landelijke media-aandacht hebben het evenement tot een groot succes gemaakt. Op sportief vlak kende Drenthe in 2024 meerdere hoogtepunten, bijvoorbeeld de finish van de Ronde van Drenthe op de VAM-berg en de TT in Assen. Tegelijkertijd werden er tal van nieuwe wielerevenementen georganiseerd, waaronder een etappe van de internationale wielervedstrijd Ladies Tour.

Op financieel vlak blijven we alert. De onzekerheden door de economische ontwikkelingen en de impact van het Rijk op onze financiële positie vragen om een zorgvuldige en verantwoorde koers. Tegelijkertijd blijven we investeren in de toekomst: we zetten stappen in duurzame energie, infrastructuur en regionale economie, waarbij innovatie en circulair bouwen speerpunten zijn.

Op het gebied van natuur en klimaat hebben we belangrijke stappen gezet. We zijn begonnen met het actualiseren van de beheerplannen voor Natura 2000-gebieden en investeren in natuurherstel. De waterkwaliteit in Drenthe blijft een belangrijk aandachtspunt. In 2024 zijn verschillende projecten gestart om zowel oppervlakte- als grondwater beter te beschermen. Een belangrijk succes was de ondertekening van de bestuursovereenkomst voor het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, waarmee maatregelen voor een duurzamer watersysteem op landbouwbedrijven worden ondersteund. Tegelijkertijd staan we voor grote uitdagingen. De uitspraak van de Raad van State over Rendac en de Amercentrale heeft grote gevolgen voor vergunningverlening in Drenthe. De impact hiervan op ruimtelijke en economische ontwikkelingen vraagt om zorgvuldige afwegingen en duidelijke kaders. Daarnaast is het bieden van perspectief aan agrariërs en het herstel van de natuur een belangrijke opgave. Hier ligt niet alleen een taak voor ons als provincie, maar vooral ook voor het Rijk. Duidelijkheid over de toekomst van de agrarische sector en effectieve herstelmaatregelen voor natuur en waterkwaliteit blijven essentieel. Veiligheid en leefbaarheid blijven prioriteiten. Met de Drentse Aanpak Ondernijning -ondertekend door alle gemeenten en de provincie - geven we een krachtig signaal af in de strijd tegen georganiseerde criminaliteit. Extra politiecapaciteit en een betere samenwerking met justitie en gemeenten versterken de aanpak van criminaliteit in buitengebieden.

In 2024 gaven we een flinke impuls aan de Drentse woningbouw. Met extra subsidies en het impulsteam stimuleren wij betaalbaar bouwen en het beter benutten van bestaande bouw door woningdelen en het splitsen van woningen.

Met deze jaarrekening sluiten we 2024 af en kijken we vooruit. De uitdagingen zijn groot, maar de basis is stevig. Samen werken we verder aan een sterk en veerkrachtig Drenthe.

Gedeputeerde Staten van Drenthe

Inleiding

De Jaarstukken 2024 bestaan uit het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) en de jaarrekening (het overzicht van baten en lasten en de balans). Voor de indeling is de opzet van de Begroting 2024 gevolgd waarin 8 programma's zijn opgenomen. In 2024 resteert na het verrekenen van budgetten met achterliggende reserves en het saldo van voorstellen met betrekking tot overheveling van budgetten naar 2025 een vrij besteedbaar resultaat van € 14.265.614,--. Het overgebleven rekeningsaldo willen wij toevoegen aan de Reserve voor algemene doeleinden. Een nadere specificatie van de verschillen tussen begrote en gerealiseerde saldi groter dan € 50.000,-- is te vinden in paragraaf II.2. Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de rekening van 2024. Het rekeningsaldo vóór verwerking van mutaties in de reserves bedraagt € 72.623.382,-- positief. De belangrijkste afwijkingen, zowel positieve als negatieve, zijn over diverse programma's verdeeld. De grotere afwijkingen die hebben geleid tot het rekeningresultaat, betreffen de volgende beleidsopgaven.

- Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijke netwerk (voordeel € 1.281.239,-- programma 1)
- Werken aan een toekomstgerichte landbouw (voordeel € 5.228.113,-- programma 2)
- Agrarisch natuurbeheer (voordeel € 1.655.151,-- programma 2)
- Versterken en behouden van Natuur en Landschap (voordeel € 22.946.306,-- programma 2)
- Aanpak PAS-melders (voordeel € 1.010.102,-- programma 2)
- Ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe mét ruimtelijke kwaliteit (voordeel € 1.958.664,-- programma 3)
- Drenthe heeft een optimaal fietsnetwerk (voordeel € 1.103.116,-- programma 4)
- Drenthe is dé MKB provincie (voordeel € 4.284.614,-- programma 4)
- We dragen bij aan het versterken van de ruimtelijke-economische structuur in Drenthe (voordeel € 1.582.538,-- programma 4)
- Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe (nadeel € 1.007.082,-- programma 4)
- Verbeteren kwaliteit verblijfsrecreatie Vitale Vakantieparken (voordeel € 1.960.224,-- programma 4)
- Fiets als duurzaam alternatief (voordeel € 5.399.938,-- programma 5)
- Veilige en beschikbare wegen (nadeel € 1.666.549,-- programma 5)
- Het aandeel hernieuwbare energiebronnen vergroten (voordeel € 1.914.358,-- programma 6)
- We dragen bij aan het realiseren van de landelijke CO2 reductiedoelstelling van de industrie en het MKB (voordeel € 2.037.805,-- programma 6)
- Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten (voordeel € 1.166.436,-- programma 7)
- Duurzame provinciale financiën (voordeel € 1.214.675,-- programma 8)
- Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead (voordeel € 7.272.396,-- programma 8)
- Directe personele inzet (voordeel € 2.744.709,-- programma 8)
- Inzet ondersteunend personeel (voordeel € 1.570.256,-- programma 8)

De meeste voor- en nadelen worden verrekend met achterliggende reserves. Per saldo wordt € 39.472.233,-- aan de reserves toegevoegd. De stand van zaken wordt in de desbetreffende programma's toegelicht. In de programmaverantwoording is per programma opgenomen welke bedragen worden toegevoegd/onttrokken aan de achterliggende reserves. Hierdoor is beter inzichtelijk gemaakt welke bedragen binnen de programma's met reserves worden verrekend en welke bedragen tot de voor- en nadelen van het rekeningsaldo behoren. In de toelichting op de balans van 31

december 2024 is meer informatie over de reserves te lezen. Na verrekening met de reserves resteert een saldo van € 33.151.149,-- waarop het totaal van over te hevelen bedragen naar 2025 (€ 18.885.535,--) in mindering is gebracht. Het vrij besteedbaar resultaat bedraagt € 14.265.614,--.

De Jaarstukken 2024 zijn onderverdeeld in het jaarverslag en de jaarrekening. Beide documenten geven Provinciale Staten (PS) de mogelijkheid om invulling te geven aan hun controlerende rol. Gedeputeerde Staten (GS) leggen door middel van de Jaarstukken 2024 verantwoording af over de uitvoering van Begroting 2024.

Het jaarverslag bestaat uit:

- de programmaverantwoording
- de paragrafen zoals voorgeschreven volgens het Besluit begroting en verantwoording.

De jaarrekening bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten in de rekening en de toelichting
- de balans en de toelichting
- het overzicht incidentele baten en lasten
- de verantwoording inzake de wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
- het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld
- de rechtmatigheidsverantwoording

In de jaarrekening is ook de rechtmatigheidsverantwoording door het college van GS opgenomen. Deze verantwoording is door de accountant op getrouwheid gecontroleerd. De toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Net als eerdere jaren is ook dit jaar het overzicht Interbestuurlijk Toezicht, kortweg

IBT, opgenomen. De provincie Drenthe heeft wettelijk de taak toezicht te houden op de uitvoering van wettelijke medebewindstaken door de Drentse gemeenten op die domeinen waarvoor de provincie als toezichthoudend orgaan is aangewezen. Dit overzicht geeft het oordeel aan van de sectorale provinciale toezichthouders, zoals dat is afgestemd met de gemeenten.

Hierna beschrijven wij kort de onderdelen van de Jaarstukken 2024.

De programmaverantwoording

De programmaverantwoording is net als Begroting 2024 gebaseerd op het Coalitieakkoord 2023-2027 - "Samen bouwen we Drenthe!" De programma-indeling is:

1. Bestuur en samenwerken;
2. Landelijk gebied;
3. Leefomgeving en wonen;
4. Regionale economie en werkgelegenheid;
5. Mobiliteit en bereikbaarheid;
6. Energie;
7. Levendig en sociaal;
8. Middelen en mensen.

De programma's zijn weer onderverdeeld in beleidsopgaven en vervolgens zijn die ingedeeld naar doelstellingen. In de programmaverantwoording is per programma een korte inleiding opgenomen, zoals die in de Begroting 2024 stond vermeld. Aan het begin van elk programma zijn de totale lasten en baten van het betreffende programma opgenomen. Daarbij is procentueel aangegeven wat het aandeel van het programma is ten opzichte van alle programma's samen. Dit geeft een indicatie van het financieel belang ten opzichte van het geheel.

Beleidsopgaven

Per beleidsopgave hebben wij een inleidende tekst opgenomen. Onder de inleiding is een overzicht opgenomen met de status van de realisatie van de doelstellingen en zijn relevante feiten en cijfers vermeld. Onder het kopje "Wat heeft deze beleidsopgave gekost?" staan de baten en lasten vermeld en de verschillen ten opzichte van de begroting. Daarnaast wordt, indien van toepassing, ingegaan op ontwikkelingen met betrekking tot de beleidsopgave. Dit kan een terugblik zijn, maar ook een ontwikkeling met het oog op de toekomst die voor PS interessant kan zijn.

Doelstellingen

Per beleidsopgave wordt ingegaan op de realisatie van doelstellingen die in de Begroting 2024 zijn opgenomen. In de eerste twee kolommen zijn de doelstellingen en de toelichtingen vanuit de Begroting 2024 opgenomen. In de kolommen daarna is in het geel de status van de realisatie van de doelstellingen opgenomen samen met een toelichting op de realisatie. Die icoontjes kunnen groen, oranje of rood zijn.

Symbol   **Basisbegrip/interpretatie/duiding**

Volgens verwachting/planning.

- *Doel/resultaat wordt/is bereikt binnen de afgesproken tijd, kwaliteit en middelen en zonder noemenswaardige risico's. In de jaarstukken wordt een toelichting gegeven op de gerealiseerde doelstellingen.*

Aandachtspunt/opleppen /vertraging.

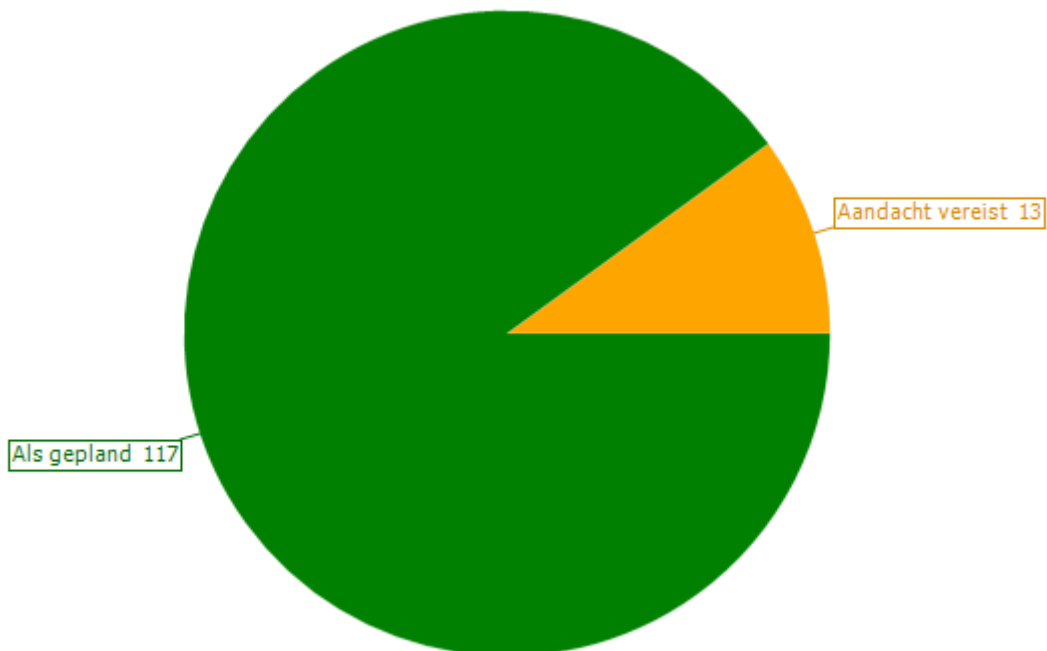
- *Doel/resultaat wordt/is (mogelijk) niet gehaald binnen de afgesproken tijd en kwaliteit, maar is nog wel acceptabel. Gemeld wordt wat er wel bereikt is en er wordt een een plausibele verklaring gegeven van de afwijking.*

Bijsturen/ingrijpen

- *Het geplande is niet gerealiseerd. Doel kan alleen worden bereikt door herallocatie van middelen (meer budget). Er wordt een verklaring gegeven van de afwijking.*

Hieronder is in een taartdiagram aangegeven wat de statussen zijn van de doelstellingen die in de Begroting 2024 zijn opgenomen, bij het opstellen van de Jaarrekening 2024. Geconcludeerd kan worden dat veel van de begrote doelstellingen in 2024 ook daadwerkelijk gerealiseerd zijn. Er zijn dertien doelstellingen met een oranje status.

Ten slotte wordt aan het eind van elk programma aangegeven wat het beleid gekost heeft en wordt op grotere verschillen een toelichting gegeven.

Hierna volgt een overzicht van de grotere afwijkingen. De norm voor de rapportage over afwijkingen ten opzichte van de door Provinciale Staten vastgestelde begroting is bepaald op € 250.000,-- op beleidsopgaveniveau. Binnen deze beleidsopgave worden dan de afwijkingen van € 50.000,-- of meer per doelstelling toegelicht. Tevens is in het overzicht aangegeven waardoor de afwijking is veroorzaakt, in welke mate de provincie de afwijking heeft kunnen beïnvloeden en in welke mate doelen gehaald zijn. Het gaat dus niet alleen om de omvang van de afwijking. Voor de volledigheid geven we niet alleen bij onderbestedingen een toelichting, maar ook bij overschrijdingen.

Omschrijving (Programma/Doelstelling)	Saldo programma	Toelichting nodig?	Bedrag	Voordeel / nadeel	Status	Oorzaak overwegend (intern/extern)	Hoogte bedrag beïnvloedbaar (ja/nee)	Saldo na verrekening reserves
1. Besturen en samenwerken	661.076	Ja						-575.628
Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijke netwerk			1.281.239	V	✓	Extern	Nee	
Nieuwe en passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven			-129.939	N	✓	Extern	Nee	
Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming			-740.055	N	✓	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			249.831	V				
2. Landelijk gebied	31.021.370	Ja						5.290.180
Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw			-256.315	N	✓	Extern	Nee	
Werken aan een toekomstgerichte landbouw			5.228.113	V	✓	Extern	Nee	
Agrarisch natuurbeheer			1.655.151	V	✓	Extern	Nee	
Behouden en versterken Nationale parken			202.061	V	✓	Extern	Nee	
Inzicht verkrijgen natuurkwaliteit			-155.332	N	✓	Extern	Nee	
Mooi en aangenaam Drenthe			308.247	V	✓	Extern	Nee	
Uitvoering van de Omgevingswet voor de activiteiten die de natuur betreffen			215.788	V	!	Extern	Nee	
Versterken en behouden van Natuur en Landschap			22.946.306	V	!	Extern	Nee	
Aanpak PAS-melders			1.010.102	V	!	Extern	Nee	
Reductie van emissies door doelsturing, managementmaatregelen en innovatie			-290.421	N	✓	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			157.670	V				
3. Leefomgeving en wonen	3.051.436	Ja						2.031.332
Het bevorderen van duurzaam bodemgebruik en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond			319.786	V	!	Intern	Nee	
Uitvoeren meerjarenprogramma bodem en ondergrond (2021-2025): sanering en voorkomen nieuwe saneringslocaties			332.854	V	✓	Extern	Nee	
Implementatie Omgevingswet			179.594	V	✓	Intern	Nee	

Ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe mét ruimtelijke kwaliteit			1.958.664	V	✓	Extern	Nee	
Toekomstbestendig Wonen			204.484	V	✓	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			56.053	V				
4. Regionale economie en werkgelegenheid	9.599.569	Ja						6.048.019
Drenthe heeft een optimaal fietsnetwerk			1.103.116	V	✓	Extern	Nee	
Drenthe is dé MKB provincie			4.284.614	V	✓	Extern	Nee	
We dragen bij aan het versterken van de ruimtelijke-economische structuur in Drenthe			1.582.538	V	✓	Extern	Nee	
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe			-1.007.082	N	✓	Extern	Nee	
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe II			619.662	V	!	Extern	Nee	
Drenthe heeft een onderscheidend en veelzijdig toeristisch recreatief aanbod			483.629	V	✓	Extern	Nee	
Verbeteren kwaliteit verblijfsrecreatie Vitale Vakantieparken			1.960.224	V	✓	Extern	Nee	
We investeren in talentontwikkelingen voor de economie van morgen			418.000	V	✓	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			154.869	V				
5. Mobiliteit en bereikbaarheid:	6.483.612	Ja						-160.404
Adequaat openbaar vervoernetwerk			260.871	V	✓	Extern	Nee	
Duurzame oplossingen en innovatie			375.879	V	✓	Extern	Nee	
Fiets als duurzaam alternatief			5.399.938	V	✓	Extern	Nee	
Veilige en beschikbare vaarwegen			366.852	V	✓	Extern	Nee	
Veilige en beschikbare wegen			-1.666.549	N	✓	Extern	Nee	
Mobiliteit op maat			686.845	V	✓	Extern	Nee	
Toegankelijke en veilige bereikbaarheid			699.777	V	✓	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			359.999	V				
6. Energie	4.746.431	Ja						3.804.505
Het aandeel hernieuwbare energiebronnen vergroten			1.914.358	V	✓	Extern	Nee	
Overheden en bedrijven maximaal laten samenwerken met als gemeenschappelijk doel inwoners maximaal te faciliteren bij de verduurzaming van hun woning			-239.809	N	✓	Extern	Nee	

We dragen bij aan het realiseren van de landelijke CO2 reductiedoelstelling van de industrie en het MKB			2.037.805	V		Extern	Nee	
We geven een Drentse invulling aan de waterstofregio Noord-Nederland			994.077	V		Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			40.000	V				
7. Levendig en sociaal	2.633.509	Ja						2.323.671
Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van beeldende kunsten			61.308	V		Extern	Nee	
Behouden en versterken van de bijzondere Drentse (kunst)collecties en verhalen via de Drentse musea			640.410	V		Extern	Nee	
Koloniën van Weldadigheid; ontwikkeling			164.115	V		Extern	Nee	
Verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid			185.759	V		Intern	Ja	
Verminderen armoede en laaggeletterdheid			143.784	V		Intern	Ja	
Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten			1.166.436	V		Intern	Ja	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			271.698	V				
8. Middelen en mensen	14.426.380	Ja						14.389.473
Duurzame provinciale financiën			1.214.675	V		Extern	Nee	
Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead			7.272.396	V		Extern	Nee	
Datagedreven werken faciliteren met gegevens en informatieproducten			469.719	V		Intern	Ja	
Informatiebeheer: het goed beheren en opslaan van documenten die behoren tot een dynamisch, semi-statisch of een statisch archief, ongeacht hun vorm			-50.944	N		Intern	Ja	
Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens			986.839	V		Intern	Ja	
Betrouwbaar en aantrekkelijk werkgeverschap			-124.680	N		Extern	Nee	

Organisatieontwikkeltraject waarin wordt geïnvesteerd in (persoonlijk) leiderschap, de kwaliteit van onze professionals en ontwikkeling van de organisatie.			286.709	V	✓	Intern	Ja	
Directe personele inzet			2.744.709	V	✓	Intern	Ja	
Inzet ondersteunend personeel			1.570.256	V	✓	Intern	Ja	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			56.701	V				
Totaal rekeningssaldo voor verrekeningen met reserves	72.623.382							33.151.149

De paragrafen

In de paragrafen die in het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) zijn voorgeschreven worden onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de provincie. Dit is inclusief de niet verplichte paragraaf Europa. De voorgeschreven paragrafen bevatten een verslag van de realisatie van beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen.

Het overzicht van baten en lasten in de rekening

Via vaststelling van de begroting autoriseren Provinciale Staten (PS) het college tot het doen van uitgaven. Over de realisatie daarvan wordt in het overzicht van baten en lasten in de rekening per programma verslag gedaan. Gezien het belang van een goed inzicht in de baten en lasten, worden de baten en lasten per programma weergegeven in een afzonderlijk overzicht. Daarnaast wordt een overzicht verstrekt van de saldi per programma. In een beknopt overzicht is per programma een specificatie opgesteld. De lasten zijn daarbij positief weergegeven en baten negatief. In de kolom Verschil staat dan vervolgens het resultaat ten opzichte van de Begroting 2024 na wijziging. Zijn de bedragen in de kolom Verschil positief, dan is sprake van een voordeel en is het bedrag negatief dan betreft het een nadeel.

De balans met toelichting en de overige gegevens

Inzicht in de financiële positie is van belang, mede met het oog op de continuïteit van de provincie. Daarom besteden wij afzonderlijk aandacht aan de financiële positie, zoals deze te bepalen is op basis van de balans. Daarnaast geven wij onder de overige gegevens, speciale aandacht aan de investeringen, de voorgeschreven verantwoording Single information en Single audit (SiSa), een overzicht IBT, etc.

Kerngegevens

Kerngegevens				
	2021	2022	2023	2024
A. Sociale structuur				
Aantal inwoners	494.771	497.743	502.051	504.129
Aantal huishoudens	220.380	222.165	224.758	226.598
B. Fysieke structuur				
Oppervlakte (in km 2)	2.680	2.680	2.680	2.680
Woningvoorraad	224.556	226.319	227.907	230.308
Provinciale wegen (in km)	518	518	521	521
Fietspaden (in km)	248	248	248	248
Vaarwegen (in km)	177	174	174	174
C. Financiële kerngegevens (in € * 1000)				
Totale lasten	285.552	323.890	316.558	327.150
Totale baten	291.706	305.091	317.794	353.550
Ottrekking aan reserves	1.786	27.899	20.896	6.751
Gerealiseerde resultaat	7.940 V	9.191 V	22.132 V	33.151 V
Opbrengsten opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB)	60.592	61.466	61.633	64.597
Uitkering provinciefonds (inclusief Decentralisatie Uitkeringen)	152.695	168.189	181.232	216.588
Omvang algemene reserves	67.391	64.292	38.944	43.885
Omvang bestemmingsreserves	368.015	351.063	364.706	375.146
Omvang eigen voorzieningen	16.959	20.247	18.921	21.987

I Jaarverslag

Programma 1: Besturen en samenwerken

Inleiding

Drenthe is een krachtige en zichtbare provincie. Goede bestuurlijke verhoudingen staan voorop. Bestuur en medewerkers van Drenthe staan midden in de samenleving, stellen kerntaken en maatschappelijke opgaven centraal en geven via flexibele samenwerkingsverbanden invulling en uitvoering aan de ambities uit het collegeakkoord. Provincie Drenthe borgt binnen haar verantwoordelijkheid een goed openbaar bestuur. Het interbestuurlijk en financieel toezicht wordt sober en proportioneel uitgevoerd.

Successen

- In 2024 is er voor het eerst een burgerberaad georganiseerd, met als thema wonen (op basis van een voorafgaand inwonersonderzoek). De waardering van het proces van de deelnemers was hoog.
- Brede zichtbaarheid van Noordelijk Nederland in gezamenlijke lobby inzake het Deltaplan, met aandacht voor de verbetering van bestaand spoor (knooppunt Meppel), de Nedersaksenlijn en Lelylijn. Tweede Kamer heeft diverse moties aangenomen om genoemde projecten te ondersteunen.
- Werkbezoek van Tweede Kamerleden aan Schoonebeek en Norg inzake oliewinning en waterinjectie, in samenwerking met de gemeenten Emmen en Coevorden.
- Lobbyinzet op het dossier wolf heeft mede geleid tot aanpassing van de status van de wolf, onder andere via een petitie aan de Tweede Kamer (in samenwerking met de provincie Gelderland) en politieke lobby.
- Prinsjesdagontbijt georganiseerd. Hoge opkomst van Noordelijke bestuurders en Eerste en Tweede Kamerleden.
- Netwerk versterkt bij de Europese commissie, het ministerie van I&W en RVO vanwege het Drentse initiatief om Nederlandse stakeholders samen te brengen inzake de EU-missie Klimaatadaptatie.
- We hebben onze regio gepromoot en we hebben laten zien wat er in onze regio gebeurt op het gebied van onze lobby dossiers landbouw, energie, mobiliteit, regionale en circulaire economie, tijdens de Europese Week van Regio's en Steden.
- Beïnvloeding en zichtbaarheid binnen het Comité van de Regio's (CvdR) door middel van het indienen een amendement door gedeputeerde Egbert van Dijk op het CvdR-advies op de toekomst van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), welke is goedgekeurd door het Comité van de Regio's.
- Ondertekening van de Drentse Aanpak Ondernijning door alle Drentse gemeenten, waterschappen en provincie op 2 februari.
- Er is een uniform geactualiseerd Bibob-beleid vastgesteld samen met de provincies Groningen en Fryslân.
- Viering van Koningsdag met een positieve uitstraling voor Emmen en veel landelijke aandacht.

Jetta Klijnsma, Koningsdag Emmen

- PS hebben op 14 februari 2024 het Beleidskader privacy provincie Drenthe vastgesteld.

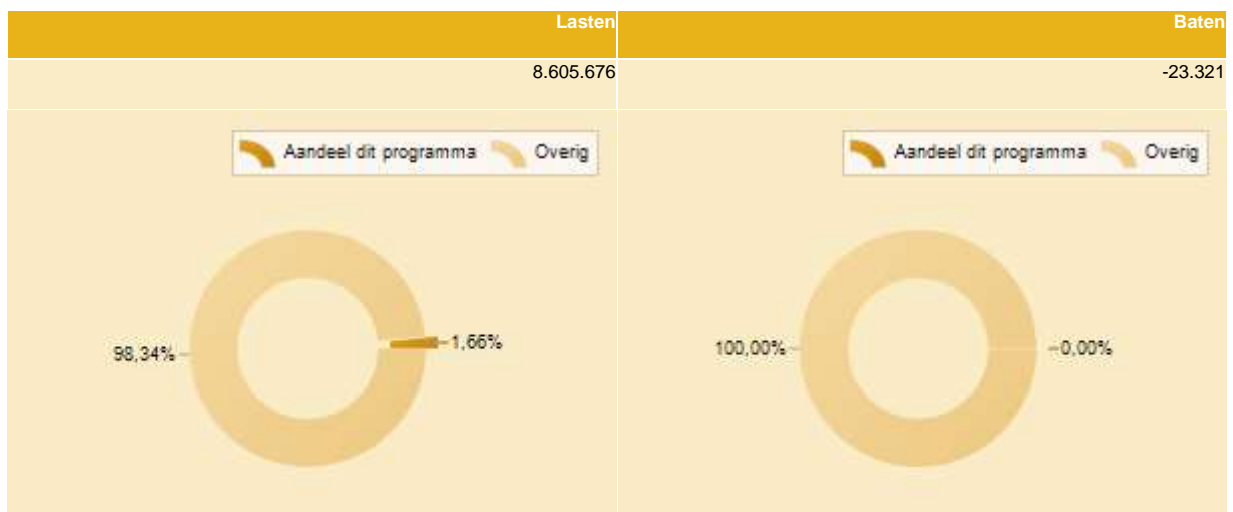
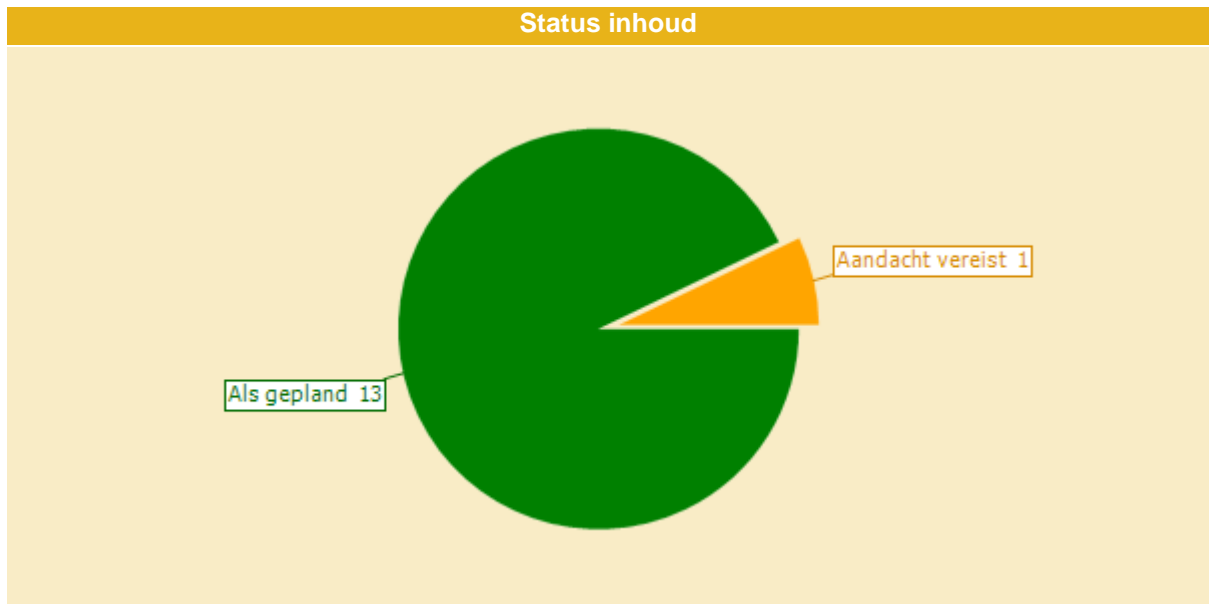
Knelpunten

Door de veelheid en grote complexiteit van Woo-verzoeken is sprake van een hoge administratieve last. Hierdoor lopen we het risico dat de standaard beslistermijn niet altijd gehaald wordt.

Stand doelstellingen

Van de doelstellingen binnen dit programma is hier de status van de doelstellingen weergegeven. Op doelstellingsniveau is de afwijking toegelicht binnen de beleidsopgave.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Vershil
Lasten	7.868.480	10.870.511	9.263.070	8.605.676	657.394
Baten	-427.171	-19.640	-19.640	-23.321	3.681
Saldo	7.441.309	10.850.871	9.243.430	8.582.354	661.076

Beleidsopgave: 1.01 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling

Inleiding

In 2024 is de (nieuwe) Statenwerkgroep verbindend besturen van start gegaan. Er is het Drentse burgerberaad over wonen georganiseerd en de evaluatie daarvan (onder deelnemers, bestuur en inwoners) is gestart en loopt door in 2025.

In het kader van het Interreg-project Speak UP, waaraan de staten en de griffie deelnemen, is gestart met de voorbereiding van twee nieuwe projecten op het terrein van verbindend besturen. Deze komen in het voorjaar van 2025 tot uitvoering.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
1.01.01 Focus op de eigen bestuurlijke rol van Provinciale Staten ("het Drents Parlement")	<p>Versterken van de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol van het Drents Parlement binnen het provinciaal bestuur. Dit gebeurt onder andere door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het (laten) doen van onderzoek en organiseren van werkbezoeken om de betrokkenheid van PS bij verbonden partijen te vergroten • de informatiepositie van PS bij complexe besluitvormingsprojecten (o.a. met de Regeling grote projecten) te vergroten • het (laten) doen van onderzoek naar de mogelijkheden om de verbinding met inwoners te vergroten en nieuwe bestuurlijke instrumenten te ontwikkelen • het ondersteunen bij de ontwikkeling van eigen initiatieven van het Drents Parlement 	✓	<p>De actualisatie van het Protocol verbonden partijen is gestart en loopt door in 2025. Hierbij zal de geschiedenis en bredere context van het protocol voor het voetlicht gebracht worden in een kennissessie voor PS.</p> <p>Er is een kennisbijeenkomst over de Regeling grote projecten voor de Staten georganiseerd, n.a.v. het project Verkeersplein Gieten/N34. Er is opdracht gegeven voor een extern onderzoek naar praktijkvoorbeelden, om daar lessen uit te kunnen leren rondom de gewenste informatievoorziening aan PS. De resultaten volgen in 2025.</p> <p>Er zijn veel informatiebijeenkomsten geweest, wat ten koste ging van de ruimte voor werkbezoeken van de staten. In overleg met het presidium is meer ruimte hiervoor gecreëerd in de agenda 2025</p>
1.01.02 Optimalisering van de informatie- en beoordelingspositie van Provinciale Staten	<p>Om de informatie- en beoordelingspositie van PS te optimaliseren worden onder andere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adviezen opgesteld om de inrichting van de planning- en controldocumenten vanuit het oogpunt van PS te verbeteren, de rol van PS in de veranderende samenleving te versterken en de invloed van Europa bij strategische onderwerpen te verduidelijken • Notities en overzichten gemaakt op basis van onderzoek om de besluitvorming bij strategische beleidsdocumenten en planning- en controldocumenten te ondersteunen • Panelonderzoeken gedaan om de mening van Drentse inwoners te peilen • Beleidsdossiers over strategische onderwerpen opgesteld en geactualiseerd ten behoeve van het Statenportaal • Kennisbijeenkomsten ontwikkeld voor PS over strategische onderwerpen 	✓	<p>In overleg met de Statenwerkgroep P&C-cyclus zijn gezamenlijk (PS en GS) afspraken gemaakt over de behandeling van de voorjaarsnota en 2e uitwerking van het coalitieakkoord.</p> <p>Ten behoeve van de informatievoorziening aan de staten zijn door de griffie oplegnotities over de jaarstukken 2023 en begroting 2025 gemaakt.</p> <p>Er is ter voorbereiding van het burgerberaad een inwonersonderzoek gedaan over gewenste onderwerpen. Op basis daarvan is gekozen voor het thema wonen.</p> <p>In september 2024 is door de accountant een kennisbijeenkomst georganiseerd over de begroting.</p>
1.01.03 Focus op de Drentse samenleving: Provinciale Staten communiceren transparant en zijn toegankelijk en zichtbaar	<p>Om het Drents Parlement voor de Drentse samenleving zichtbaar en toegankelijk te laten zijn, worden diverse instrumenten ingezet zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een uitnodigende website van het Drents parlement, • het richten van de externe communicatie op een brede groep mensen door gebruik te maken van 	✓	<p>De website is actueel, uitnodigend en toegankelijk. Sinds 2024 voldoen we aan toegankelijkheidslabel 'B' uit het 'Besluit Digitale toegankelijkheid overheid'. Diverse sociale mediakanalen (waaronder Instagram, LinkedIn, Facebook- en X) worden actief en gericht ingezet om inwoners te informeren over het Drents Parlement. Begin dit jaar is een groei te zien op onze sociale mediakanalen, mogelijk in verband met het burgerberaad, en daarmee ons bereik.</p>

	beeldmateriaal, korte en duidelijk geschreven teksten en verschillende communicatiekanalen <ul style="list-style-type: none"> opstellen van een communicatieplan met als bedoeling (meer) in verbinding besturen; de deelname stimuleren van alle groepen in de Drentse samenleving aan de regionale democratie. 		
1.01.04 Vergroting van ruimte voor invloed voor inwoners op het provinciaal beleid	Om de inwoners meer ruimte te bieden voor het uitoefenen van invloed op het provinciaal beleid, gaat de provincie aan de hand van een pilot de mogelijkheden onderzoeken van het instrument (hybride) burgerberaad	✓	In 2024 heeft in Drenthe het burgerberaad over wonen plaatsgevonden. In de voorbereiding is een vragenlijst uitgezet via het eigen Drents Panel en de sociale media. De resultaten hiervan zijn als input aangeboden aan het burgerberaad en door hen meegenomen in hun werksessies. Het adviesrapport met 26 adviezen van het burgerberaad is op 10 juli aangeboden aan Provinciale Staten en op 25 september aangenomen. In de in december 2024 vastgestelde Woonagenda is rekening met deze adviezen gehouden.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte indicatoren

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het Ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Verplichte indicator: opkomst bij verkiezingen

Opkomst bij Europese Parlementsverkiezingen in Drenthe 47,4% (2024)

Opkomst bij Tweede Kamerverkiezingen in Drenthe 81,1% (2023)

Opkomst bij Provinciale Statenverkiezingen in Drenthe 66,1% (2023)

Opkomst bij Gemeenteraadsverkiezingen in Drenthe 53,1% (2022)

Aantal fracties in Drents Parlement is 15, waarvan twee nieuw

Nieuwe Statenleden 25 van de 43

Aantal bijzondere commissieleden 28

Uitbreiding van het aantal zetels 41 naar 43

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

1.01 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Lasten	1.245.187	1.487.337	1.497.789	-10.452
Doelstelling 1.01.01 Focus op de eigen bestuurlijke rol van Provinciale Staten ("het Drents Parlement")	880.171	1.188.321	1.199.332	-11.011
Doelstelling 1.01.02 Optimalisering van de informatie- en beoordelingspositie van Provinciale Staten	365.016	299.016	298.457	559
Saldo	1.245.187	1.487.337	1.497.789	-10.452

Ontwikkelingen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 1.02 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld

Inleiding

De commissaris van de Koning (CvdK) heeft op basis van de Provinciewet en de ambtsinstructie eigenstandige Rijkstaken. Over deze taken legt de CvdK verantwoording af aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Vanuit deze Rijkstaken richt de CvdK zich op de volgende taken.

Burgemeestersprocedures

De CvdK is verantwoordelijk voor de benoeming, herbenoeming en het ontslag van burgemeesters. Dit omvat de behandeling van nieuwe benoemingen en herbenoemingsprocedures, evenals de voorbereiding van klankbordgesprekken met zittende burgemeesters.

Ondermijning en weerbaarheid

De CvdK speelt een actieve rol in de aanpak van ondermijning en is lid van de stuurgroep van het Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC). In 2024 is de gezamenlijke Drentse aanpak voortgezet, waarbij overheden samenwerken om georganiseerde criminaliteit tegen te gaan en bestuurlijke weerbaarheid te vergroten.

Ambtsbezoeken

Door regelmatige bezoeken aan gemeenten onderhoudt de CvdK nauwe verbinding met het lokale bestuur en de samenleving. Dit draagt bij aan een goed inzicht in bestuurlijke en maatschappelijke vraagstukken.

Asiel en migratie

De CvdK is voorzitter van de Provinciale Regietafel Asiel (PRT) en vertegenwoordigt Drenthe aan de Landelijke Regietafel Migratie. In 2024 is de Spreidingswet aangenomen, waardoor de taak van de CvdK bij de coördinatie van asielopvang wettelijk is vastgelegd.

Ombudsfunctie

De CvdK bemiddelt bij bestuurlijke geschillen en behandelt bemiddelingsverzoeken. Daarnaast wordt geadviseerd bij verstoorde bestuurlijke verhoudingen binnen gemeenten.

Onderscheidingen

De CvdK adviseert over koninklijke onderscheidingen, predicaten zoals 'Koninklijk' en 'Hofleverancier', en Koninklijke Erepenningen.

Koninklijk Huis

In 2024 was de CvdK betrokken bij de voorbereiding van (werk)bezoeken van leden van het Koninklijk Huis. Dit jaar was bijzonder door de landelijke viering van Koningsdag in Drenthe, wat de provincie landelijke zichtbaarheid gaf.

Representatie

De CvdK neemt deel aan talrijke werkbezoeken aan bedrijven, organisaties en verenigingen in de provincie. Deze bezoeken dragen bij aan de zichtbaarheid en verbinding van het provinciaal bestuur met de samenleving.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
1.02.01 Goede invulling van rijkstaken, medebewindstaken en representatieve taken	<p>In 2024 verwachten we in ieder geval twee nieuwe burgemeesters te benoemen, in de gemeente Hogeveen en de gemeente Westerveld.</p> <p>Aanpak ondermijning en weerbaar bestuur De lijn van nauwere samenwerking tussen de Drentse overheden en een gezamenlijke aanpak van ondermijning wordt in 2024 doorgezet. Dit, met als doelen om als openbaar bestuur (beter) weerbaar te zijn tegen georganiseerde criminaliteit, het (zogenaamde) waterbedeffect te voorkomen en de algehele aanpak van ondermijning te versterken. De provincie neemt deel aan de integrale aanpak van het RIEC en ondersteunt dit waar nodig en gewenst.</p> <p>Voor de asiel- en vluchtelingenopvang in Nederland voeren we gesprekken aan de Provinciale Regietafel asiel (PRT) onder voorzitterschap van de commissaris van de Koning en hierdoor te komen tot voldoende opvangplekken in Drenthe.</p> <p>In het kader van representatie leggen we ambtsbezoeken af aan gemeenten. Voor het eerst in 22 jaar komt de landelijke Koningsdag weer naar Drenthe. Koningsdag heeft een grote landelijke media-uitstraling. Hierdoor kunnen we onze mooie provincie en de mooie ontwikkelingen die zich hebben afgespeeld in Emmen, goed voor het voetlicht brengen.</p>		<p>Burgemeestersbenoemingen In 2024 zijn twee nieuwe burgemeesters benoemd: - Martijn Breukelman (Hogeveen, april 2024) - Jouke Spoelstra (Westerveld, mei 2024) Daarnaast is in september de vacature voor burgemeester in Meppel opengesteld. Hierop reageerden 31 kandidaten. De voordracht werd in december afgerond en de benoeming volgt in april 2025.</p> <p>Aanpak Ondermijning De gezamenlijke Drentse aanpak heeft in 2024 tot concrete resultaten geleid: - Alle Drentse gemeenten zijn aangesloten bij Meld Misdaad Anoniem. - Voorstellen zijn opgesteld voor harmonisatie van gemeentelijk beleid op thema's zoals APV, Damocles en Bibob. - Er is een onderzoek gestart naar een regionale aanpak van Bibob-onderzoeken. - Trainingen en bewustwordingscampagnes zijn opgezet voor toezichhouders, BOA's en medewerkers van Drentse overheden. - Binnen de provinciale organisatie is een bewustwordingssessie aangeboden om signalen van ondermijning te herkennen. - Een inventarisatie is gestart om kwetsbare functies binnen de organisatie te identificeren en aanvullende waarborgen in het aannamebeleid in te bouwen.</p> <p>Provinciale Regietafel Asiel De regietafel richtte zich in 2024 op: - Uitvoering van de Spreidingswet: Op 31 oktober bracht de CdK verslag uit aan de minister van Asiel en Migratie over de invulling van de asielopgave voor 2025-2026. Drenthe voldoet ruimschoots aan de gestelde eisen. - Noodopvang: In samenwerking met gemeenten is gewerkt aan opvangcapaciteit voor asielzoekers die door de situatie in Ter Apel geen onderdak kregen. Daarnaast werd aandacht gevraagd voor de aanpak van overlast en veiligheidsproblemen.</p> <p>Ambtsbezoeken aan Gemeenten In 2024 bezocht de CdK negen gemeenten. Door een heupbreuk zijn de resterende drie bezoeken doorgeschoven naar 2025. Tijdens de bezoeken sprak de CvdK met maatschappelijke organisaties, het college van B&W en de gemeenteraad.</p> <p>Onderscheidingen In 2024 zijn de volgende onderscheidingen toegekend: - 91 Koninklijke onderscheidingen bij Algemene Gelegenheid - 28 Koninklijke onderscheidingen bij Bijzondere Gelegenheid - 2 predicaten Hofleverancier - 7 Koninklijke Erepenningen</p> <p>Koningsdag 2024 in Drenthe De landelijke viering van Koningsdag vond na 22 jaar weer plaats in Drenthe. De gemeente Emmen fungeerde als gastgemeente. De organisatie verliep soepel, verwachtingen werden overtroffen en de Koninklijke familie toonde zich enthousiast. Het evenement kreeg brede media-aandacht en werd financieel binnen de begroting afgerond.</p>

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

1.02 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		1.066.634	1.907.425	1.713.084	194.341
	Doelstelling 1.02.01 Goede invulling van rijkstaken, medebewindstaken en representatieve taken	1.066.634	1.907.425	1.713.084	194.341
Saldo		1.066.634	1.907.425	1.713.084	194.341

Ontwikkelingen

De Staten worden in het eerste kwartaal van 2025 nader geïnformeerd over de aanpak ondermijning in Drenthe.

In de loop van 2025 zal ook meer duidelijk worden over de wettelijke taak in het kader van de spreidingswet.

Beleidsopgave: 1.03. Goed openbaar bestuur in Drenthe

Inleiding

Het Uitvoeringsprogramma Interbestuurlijk Toezicht is opgesteld, afgestemd met gemeenten en vastgesteld door GS. Ook de integrale rapportage IBT is vastgesteld door GS.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
1.03.01 Financieel gezonde en krachtige Drentse medeoverheden	Onder coördinatie tot stand gekomen Uitvoeringsprogramma Interbestuurlijk Toezicht en integrale rapportage Interbestuurlijk Toezicht. Beoordelen structureel en reëel evenwicht van de begroting en meerjarenraming van de Drentse gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen.		Voor wat betreft financieel toezicht heeft de beoordeling van de begrotingen van gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen plaatsgevonden. Er zijn besluiten genomen over de toezichtvorm voor 2025. En hebben we vanuit onze taak om toe te zien op de kwaliteit van het Drents lokaal bestuur ook in 2024 in ons provinciale deel van het toezichtverslag aan de Tweede Kamer een nadere duiding gegeven aan het verhaal achter de cijfers. Zodat een helder beeld wordt geschetst over de financiële positie van gemeenten.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte indicatoren

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Kengetal: gemeenten onder preventief financieel toezicht

Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht in Drenthe 0 (2023)

Definitie: Gemeenten staan onder preventief financieel toezicht van de provinciale toezichthouder als er sprake is van een niet structureel en reëel sluitende begroting en/of meerjarenraming bij een gemeente.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

1.03. Goed openbaar bestuur in Drenthe		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		14.000	14.000	11.470	2.530
	Doelstelling 1.03.01 Financieel gezonde en krachtige Drentse medeoverheden	14.000	14.000	11.470	2.530
Saldo		14.000	14.000	11.470	2.530

Ontwikkelingen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 1.04 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur

Inleiding

Public Affairs

Samen met onze partners in (Noord-)Nederland, Duitsland en Europa hebben we gewerkt aan het realiseren van onze doelen en aan een goede verankering van de Drentse belangen in nationaal én internationaal beleid. We hebben geacteerd als een verbindende partner en gezocht naar de juiste samenwerkingsverbanden op basis van de maatschappelijke opgaven en om onze ambities te realiseren. We hebben hierbij samen met het Interprovinciaal Overleg (IPO), Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) en onze lobbyisten van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) opgetrokken. Daarbij hebben we zorgvuldig onze Drentse belangen en projecten onder de aandacht gebracht.

Public Affairs - Den Haag

We zijn regelmatig in gesprek geweest met politiek Den Haag, via bewindspersonen, Kamerleden en de ambtelijke top van diverse ministeries. Jaar 2024 stond in Den Haag in het teken van de kabinetsformatie, beëdiging van het nieuwe kabinet en de uitwerking van het hoofdlijnenakkoord. De provincie Drenthe heeft het proces nauw gevolgd en inbreng geleverd, onder andere via: een reactie op het hoofdlijnenakkoord, felicitatiebrieven aan alle nieuwe bewindspersonen, lobbybrieven met inhoudelijke boodschappen aan verschillende bewindspersonen en werkbezoeken met relevante politieke en bestuurlijke stakeholders.

Public Affairs - Europa

Onze Europa- en Duitslandagenda zijn de leidende beleidsdocumenten voor de Drentse internationaliseringsdoelen. Daarbij brengen we zorgvuldig onze lobbydossiers landbouw, energie, mobiliteit, regionale en circulaire economie onder de aandacht.

Afgelopen jaar stond in Brussel in het teken van de Europese verkiezingen en het vormen van een nieuw Europees Parlement en de Europese Commissie. Via SNN is onder andere inzet gepleegd via lobby voor de Europese verkiezingsprogramma's en zijn op bestuurlijk en ambtelijk niveau gesprekken gevoerd. Als Noord-Nederland hebben we het proces nauw gevolgd en inbreng geleverd, onder andere via: felicitatiebrieven aan alle nieuwe parlementariërs en commissieleden, lobbybrieven met inhoudelijke boodschappen en werkbezoeken met relevante politieke en bestuurlijke stakeholders.

Interbestuurlijk

Binnen onze opgaven zijn we doorggegaan met de lijn om de verbinding, kansen en mogelijkheden te zoeken in bestaande gremia, zoals SNN, Regio Groningen Assen (RGA), Regio Zwolle, Nij Begun en de Regiodeals. Samen met onze medeoverheden bespreken wij wat er in de samenleving leeft en hoe we elkaar kunnen versterken in het realiseren van onze gezamenlijke ambities. In zijn algemeenheid is er in Drenthe sprake van een samenwerkend bestuur. De toenemende complexiteit en omvang van het gemeentelijk takenpakket in combinatie met de onder druk staande financiële middelen vraagt om een regionaal samenwerkend bestuur.

Daarnaast hebben we als college ontmoetingen met (maatschappelijke) organisaties. Samen met de colleges van B&W wordt besproken wat er in hun gemeente leeft en hoe we elkaar kunnen versterken in het realiseren van gezamenlijke ambities.

Vanuit onze regierol op de samenwerkingsverbanden zijn we betrokken bij de opgaven in Drenthe waar we samen met partners en collega-overheden aan de slag zijn, voorbeelden zijn bijvoorbeeld: Health Hub Roden, IT-Hub, het Drents Energie Loket, Vitale Vakantieparken en het Flexteam Energietransitie Drenthe. Dit doen we op basis van vertrouwen, wederzijds respect en openheid tussen partners en natuurlijk flexibiliteit en het vermogen om snel in te spelen op veranderende omstandigheden.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
1.04.01 Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming	Bij onze besluitvorming passen wij de geldende regelgeving en beleidskaders toe, waaronder de Wet Bibob, de Archiefwet, de Wet open overheid (Woo), de Algemene Wet bestuursrecht (Awb) en het Burgerlijk wetboek (BW). De juridische kwaliteit borgen wij door tweedelijns advisering en toetsing van o.a. regelgeving en overeenkomsten.		Privacy Recent is het Beleidskader privacy provincie Drenthe door GS en PS vastgesteld. In 2018 zijn de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming (UAVG) in werking getreden. Privacyregels zijn daarmee uniform verankerd in Europese wetgeving en verder uitgewerkt in nationale wetgeving. De normen uit de AVG en UAVG zijn echter algemeen van aard en bevatten veel beleidsruimte. Elke organisatie krijgt ruimte om eigen keuzes te maken, mits dit

			<p>verantwoord is binnen de algemene normen. Het Beleidskader privacy geeft transparant en duidelijk invulling van deze algemene normen.</p> <p>Het is van belang dat de aandacht gevestigd blijft op het belang van privacy en dat het beleidskader op eenduidige wijze wordt uitgedragen. Om die reden is in 2024 gestart met de bewustwordingscampagne in de gehele organisatie rondom het privacy beleid. Hieraan wordt in 2025 een vervolg gegeven.</p> <p>Juridisch advies/juridische kwaliteit</p> <ul style="list-style-type: none"> -Instructies van de directie bij het Organisatiebesluit Drenthe 2023 zijn geactualiseerd. -Om de kwaliteit van regelgeving te verbeteren zijn diverse formats voor regelgeving opgesteld. -Voor het CMO/DO zijn een aantal organisatorische vraagstukken in beeld gebracht. -Drietal trainingen van "Hoe lopen de hazen" inzake Organisatiestructuur en bevoegdheden. -Toets op kwaliteit besluitvormingsstukken. -DoeMeeonderzoek NVVR naar organisatie klachtbehandeling provincie en informatie PS <p>Bibob</p> <ul style="list-style-type: none"> -De onderzoekscapaciteit (uit de extra middelen die door PS beschikbaar zijn gesteld) is per 1 september 2024 uitgebreid en zichtbaar. <p>In het kader van de Drentse aanpak ondermijning zijn er bewustwordingssessies geweest voor alle medewerkers en leidinggevenden. Hierin is ook het Bibob-beleid kort geschetst. Dit krijgt een vervolg in begin 2025 met een aantal verdiepingssessies Blbob. Daarna kan het signaalgerichte beleid verder worden uitgerold, waardoor het Bibob-instrumentarium nog beter kan worden ingezet.</p> <p>Woo</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vooral bij Woo-verzoeken waarbij veel documenten zijn gemoeid is sprake van een hoge administratieve last. De selectie van informatie op relevantie met het verzoek, de openbaarheidsbeoordeling en het op basis daarvan lakken van (veel) documenten moet zorgvuldig gebeuren en dat maakt dat de standaard beslistermijn in die gevallen niet wordt gehaald. Van belang is, dat uitstel altijd in overleg met, en instemming van, verzoeker gebeurt. Inmiddels is overgegaan tot de verwerving van software die het lakken (deels) gaat automatiseren. Ook is het onderzoek afgerond wat inzicht geeft in de staat van de informatiehuishouding en wat adviseert over de te nemen maatregelen die moeten leiden tot het beter kunnen zoeken, vinden en beoordelen van informatie. Dat is van belang voor de verbetering van de afhandeling van Woo-verzoeken. Met betrekking tot de actieve openbaarmaking heeft Drenthe ruim voor de deadline van 1 november 2024 voldaan aan de openbaarmaking van de eerste categorieën informatie, zoals deze zijn voorgeschreven door de Woo. <p>Control advisering en onderzoek</p> <p>Er is een 217a Provinciewet onderzoek afgerond over de doorwerking van de financiële Verordening 2020. PS zijn in september over de uitkomsten geïnformeerd (kenmerk statenbrief 29/5.1/2024001076). Daarnaast zijn NRK-onderzoeken gecoördineerd en heeft wekelijkse control advisering plaats gevonden op besluitvormingsstukken.</p>
1.04.02 Nieuwe en passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven	Wij geven onze samenwerking met andere partijen vorm door onder meer werkbezoeken aan Drentse gemeenten, omliggende provincies en Drentse waterschappen. Ook het inrichten en beheren van de governance van verbonden partijen en samenwerkingsverbanden draagt hieraan bij.		Het afgelopen jaar hebben we als college 16 werkbezoeken aan Drentse gemeenten en waterschappen gebracht, dit naast onze jaarlijkse zomerbijeenkomst met de Drentse bestuurders.

<p>1.04.03 Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijke netwerk</p>	<p>Voor het verwerven van een sterke lobbypositie moeten we goed zichtbaar zijn in de relevante netwerken en tijdig de juiste informatie verkrijgen om Drentse beleidsdoelstellingen te behalen. Wij willen daartoe invloedrijke posities bezetten in ambtelijke en bestuurlijke (inter)nationale netwerken zoals Comité van de Regio's, CEMR (The Council of European Municipalities and Regions) en CPMR (Conference of Peripheral Maritime Regions)-North Sea Region. Daarnaast gebruiken wij onze Europa-agenda voor het beheren en stimuleren van Europese projecten.</p>	<p></p>	<p><i>We zijn zichtbaar in de relevante netwerken en verkrijgen tijdig de juiste informatie om Drentse beleidsdoelstellingen te behalen:</i></p> <p>Public Affairs - Den Haag We zijn regelmatig in gesprek met bewindspersonen, Kamerleden en ambtelijke top van diverse ministeries. We zijn zichtbaar in gesprekken binnen samenwerkingsverbanden IPO en SNN. Daarbij brengen we zorgvuldig onze Drentse belangen en projecten onder de aandacht. We nemen deel aan netwerkevenementen, zoals het jaarlijkse Prinsjesdagontbijt en Noord in Nieuwspoor in Den Haag. Daarin nemen wij een actieve rol en vergroten we de zichtbaarheid van vertegenwoordigers van de provincie Drenthe. Drenthe heeft in 2023 het voorzitterschap van SNN overgenomen en vervult deze rol tot en met 2025.</p> <p>Public Affairs - Europa In Europa zijn we zichtbaar in diverse netwerken. We nemen deel aan netwerkevenementen, zoals het met het Huis van de Nederlandse Provincies georganiseerde nationale netwerkevenement tijdens de Week van de Regio's in Brussel in 2024. Het afgelopen jaar is door de provincie Drenthe samen met Europese regio's onder andere gewerkt aan de Mission Adaptation to Climate Change. Drenthe is eveneens goed vertegenwoordigd in grensoverschrijdende overleggen met de noordelijke provincies Groningen, Friesland en Overijssel. Er is goed en zeer geregeld contact met de deelstaat Nedersaksen, het Consulaat-Generaal in Düsseldorf, de Drentse grensgemeenten, alsook met de Duitse Landkreise aan de Nedersaksisch-Drentse grens.</p> <p>We zijn minimaal één keer per jaar met een delegatie van het college aanwezig in Brussel. We zijn regelmatig in gesprek en aanwezig geweest in Brussel via de gedeputeerde Europa. De collegeleden hebben gesprekken gevoerd met, of zijn aanwezig geweest bij netwerkevenementen met Europarlementariërs, commissieleden, leden van de Permanente Vertegenwoordiging en ambtelijke top van diverse departementen. Daarbij hebben we zorgvuldig onze Drentse belangen en lobby dossiers onder de aandacht gebracht. We hebben deel genomen aan netwerkevenementen, zoals de jaarlijkse de Europese Week voor Regio's en Steden. Daar hebben we actieve rol vervuld en de zichtbaarheid van vertegenwoordigers van de provincie Drenthe vergroot en hebben we zorgvuldig onze Drentse belangen en lobby dossiers onder de aandacht gebracht. We zijn zichtbaar geweest in gesprekken binnen samenwerkingsverbanden IPO, HNP en SNN. Gedeputeerde Egbert van Dijk heeft zitting genomen in het dagelijks bestuur van het HNP en is lid van de commissie NAT van het Comité van de Regio's in Brussel.</p>
<p>1.04.04 Versterken van de samenwerking met Duitsland</p>	<p>Voor het versterken van de samenwerking met Duitsland voeren we de Drentse Duitslandagenda uit. Deze is in 2023 afgelopen en wordt voor de periode 2024 t/m 2027 vernieuwd. Daarnaast voeren wij de Samenwerkingsagenda Nederland-Nedersaksen uit, samen met het Rijk, in het bijzonder het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, alsook de provincies Groningen, Fryslân en Overijssel. Wij participeren in het Europees netwerk van grensregio's (European Association of Economic Border Regions). Wij voeren het Interreg VI Programma Nederland-Duitsland 2021-2027 uit.</p>	<p></p>	<p>Voor het versterken van de samenwerking met Duitsland voeren we de Drentse Duitslandagenda uit. Deze liep in 2023 af en wordt vernieuwd. In eerste instantie voor de periode 2024 t/m 2027. Aangezien de Duitslandagenda samen optrekt met de Europa-agenda en eerst aan PS worden voorgelegd, zal de agenda niet in 2024, maar begin 2025 gereedkomen. Daarnaast was Drenthe partner in de Samenwerkingsagenda Nederland-Nedersaksen, samen met het Rijk, in het bijzonder het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de provincies Groningen, Fryslân en Overijssel. Wij participeerden in het Europees netwerk van grensregio's (European Association of Economic Border Regions). Wij voerden het Interreg VI Programma Nederland-Duitsland 2021-2027 uit.</p>

			Als succes is te melden dat een van onze samenwerkingspartners in Duitsland, de Landkreis Emsland, in 2024 besloten heeft een Nederlandse agenda op te stellen (vermoedelijk ook in 2025 gereed) die voor een belangrijk deel op de samenwerking met Drenthe gericht zal zijn.
1.04.05 Versterking participatie	Het vertalen van provinciale doelen uit het coalitieakkoord naar uitgangspunten voor participatie die voldoen aan de eisen die de Omgevingswet en de Wet versterking participatie op decentraal niveau stellen aan de provincie.		In juli is door GS het proces goedgekeurd om te komen tot een beleidskader participatie en een participatieverordening. In dit beleidskader zullen de doelen uit het coalitieakkoord worden omgezet naar beleidsmatige en organisatorische uitgangspunten. Dit proces is na het zomerreces opgestart en wordt naar verwachting in het voorjaar van 2025 afgerond. Het beleidskader wordt opgesteld in afstemming met en met input vanuit diverse afdelingen en met het Drents Parlement. Het Burgerberaad Wonen van het Drents Parlement is met ondersteuning van de ambtelijke organisatie succesvol afgerond. GS zal de adviezen waar mogelijk omzetten in beleid.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

1.04 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschild
Lasten		8.104.810	5.414.428	4.974.459	439.969
	Doelstelling 1.04.01 Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming	959.033	830.442	1.565.938	-735.496
	Doelstelling 1.04.02 Nieuwe en passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven	2.701.920	2.901.920	3.031.859	-129.939
	Doelstelling 1.04.03 Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijke netwerk	4.443.857	1.574.066	308.707	1.265.359
	Doelstelling 1.04.05 Versterking participatie	0	108.000	67.954	40.046
Baten		-12.000	-12.000	-23.321	11.321
	Doelstelling 1.04.01 Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming	-12.000	-12.000	-7.441	-4.559
	Doelstelling 1.04.03 Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijke netwerk	0	0	-15.880	15.880
Saldo		8.092.810	5.402.428	4.951.138	451.290

Ontwikkelingen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 1.05 Verbinding met de Drentse samenleving

Inleiding

In 2024 hebben we de ingezette lijn uitgevoerd. De adviesrol bij complexe communicatie- en participatieprocessen neemt toe en wordt veel gevraagd door het college en de organisatie. Er was meer inzet nodig bij bijeenkomsten, bijvoorbeeld als het gaat om de voorbereiding of het faciliteren ervan (dagvoorzitterschappen).

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
1.05.01 Ontwikkelen en uitdragen van een meer herkenbaar beeld van de provincie Drenthe bij inwoners, ondernemers en instellingen	Wij brengen meer focus aan, aan de hand van een corporate communicatiestrategie volgens welke wij de provinciale ambities en werkzaamheden (laten zien wat je doet en waar je voor staat) transparant uitdragen.		Om de corporate communicatiestrategie te herijken is een bekendheidsonderzoek uitgevoerd. De resultaten worden gebruikt om de communicatieactiviteiten beter aan te sluiten bij de behoefte van de Drent. Tijdens regelmatige social media-campagnes wordt duidelijk wat het werk van de provincie voor inwoners betekent. Dat gebeurt zoveel mogelijk met video's van 'ambassadeurs'. Van een medewerker die de berm onderhoudt tot een ondernemer die subsidie heeft gekregen.
1.05.02 Stimuleren van contact met en betrokkenheid van maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners bij het ontwikkelen van beleid op onderwerpen die in de samenleving leven	Wij brengen (vernieuwende) vormen van participatie en omgevingscommunicatie tot stand. In samenhang met de organisatieontwikkeling realiseren wij een communicatieve, omgevingsbewuste organisatie.		Thema Communicatie is vaak aan de voorkant betrokken bij beleidsontwikkeling. Op een groot aantal (prioritaire) onderwerpen uit het coalitieakkoord is hulp geboden bij het proces, de communicatie en de participatie. Enkele voorbeelden zijn de Sociale agenda, Landbouwoekers, Woonagenda, Contournota Omgevingsvisie, Economische Koers, Energieagenda en het Burgerberaad. Gevoelige dossiers als de bollenteelt en de wolf blijven extra inzet vragen en dat geldt ook voor de interne communicatie en organisatieontwikkeling. Met onder andere de Newsroom en de Tamtam wordt het omgevingsbewustzijn van de organisatie gestimuleerd.
1.05.03 Door vraaggerichte dienstverlening voorzien in de klantbehoefte (gehoord worden)	Wij geven uitvoering aan het uitvoeringsplan Dienstverlening en het KCC doet onderzoek of het mogelijk is om meer eerste lijns vragen te beantwoorden waardoor de burger sneller en correcter geholpen is.		Wij hebben uitvoering gegeven aan het Dienstverleningsplan en werken er continu aan om de dienstverlening te verbeteren. Het KCC heeft meer eerstelijnsvragen beantwoord, zodat burgers sneller en correct geholpen worden. Daarnaast onderzoekt het KCC mogelijkheden om de telefonische bereikbaarheid te verbeteren, onder andere door het gebruik van een standaard doorschakelingen. De voorbereidingen op de Omgevingswet zijn zorgvuldig en grondig uitgevoerd. Hierdoor kunnen we de meeste vragen met betrekking tot de omgevingswet beantwoorden. Ondanks de verwachting dat de invoering van de Omgevingswet zou leiden tot een aanzienlijke toename van telefonische vragen, is dit effect in de praktijk beperkt gebleven.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Volgers van de provincie op de social media-kanalen:

X:	15.920
Facebook:	5.786
LinkedIn:	21.412
Instagram:	3.265
Threads (nieuw):	487

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

1.05 Verbinding met de Drentse samenleving		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Lasten		439.880	439.880	408.874	31.006
	Doelstelling 1.05.01 Ontwikkelen en uitdragen van een meer herkenbaar beeld van de provincie Drenthe bij inwoners, ondernemers en instellingen	327.090	327.090	280.752	46.338
	Doelstelling 1.05.02 Stimuleren van contact met en betrokkenheid van maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners bij het ontwikkelen van beleid op onderwerpen die in de samenleving leven	37.790	37.790	59.485	-21.695
	Doelstelling 1.05.03 Door vraaggerichte dienstverlening voorzien in de klantbehoefte (gehoord worden)	75.000	75.000	68.636	6.364

Baten		-7.640	-7.640		-7.640
	Doelstelling 1.05.01 Ontwikkelen en uitdragen van een meer herkenbaar beeld van de provincie Drenthe bij inwoners, ondernemers en instellingen	-7.640	-7.640	0	-7.640
Saldo		432.240	432.240	408.874	23.366

Ontwikkelingen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Programma 1 wat heeft het gekost

	Beleidsopgave	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Vershil
Lasten						
	1.01 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling	1.479.781	1.245.187	1.487.337	1.497.789	-10.452
	1.02 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld	97.385	1.066.634	1.907.425	1.713.084	194.341
	1.03. Goed openbaar bestuur in Drenthe	10.484	14.000	14.000	11.470	2.530
	1.04 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur	5.893.150	8.104.810	5.414.428	4.974.459	439.969
	1.05 Verbinding met de Drentse samenleving	387.680	439.880	439.880	408.874	31.006
	Totaal Lasten	7.868.480	10.870.511	9.263.070	8.605.676	657.394
Baten						
	1.02 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld	-270.000	0	0	0	0
	1.04 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur	-157.171	-12.000	-12.000	-23.321	11.321
	1.05 Verbinding met de Drentse samenleving		-7.640	-7.640	0	-7.640
	Totaal Baten	-427.171	-19.640	-19.640	-23.321	3.681
	Totaal programma	7.441.309	10.850.871	9.243.430	8.582.354	661.076

Toelichting	
Saldo Programma	661.076
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	-201.787
Bijdrage aan Cofinancieringsreserve Europa	-1.034.917
Totaal verrekend met reserves	-1.236.704
Resultaat programma na bestemming reserves	-575.628

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 1.01 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling

De totale afwijking betreft een nadeel van € 10.452,--.

Beleidsopgave: 1.02 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld

De totale afwijking betreft een voordeel van € 194.341,--.

Beleidsopgave: 1.03. Goed openbaar bestuur in Drenthe

De totale afwijking betreft een voordeel van € 2.530,--.

Beleidsopgave: 1.04 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur

De totale afwijking betreft een voordeel van € 439.969,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 1.04.01 Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming

De voorziening Appa hebben we bijgesteld met € 1.290.469,-- door deze gelijk te trekken met de opgave van Pro-ambt. Het verschil wordt verklaard door een lagere rente enerzijds en een verhoging van de pensioenen anderzijds. Door de rentedaling van 3,160% naar 2,325% is een stijging in de reservewaarden nodig. De afgelopen jaren is de rente telkens verhoogd, waardoor het verschil nu zo opvalt. Daarnaast hebben we van de voorziening Wachtgeld oud GS-leden € 384.598,-- laten vrijvallen omdat er minder gebruik wordt gemaakt van deze voorziening. Hierdoor is er per saldo een nadeel van € 905.871,-- ontstaan.

Op het Woo-budget resteert nog een saldo van € 110.203,--. Dit wordt mede veroorzaakt doordat de geplande implementatie van e-mail- en chatarchivering is doorgeschoven naar 2025. De richtlijnen hiervoor zijn pas eind 2024 beschikbaar gekomen. De overige verschillen betreffen kleinere verschillen op verschillende posten.

Doelstelling: 1.04.02 Nieuwe en passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven

Het budget IPO is met € 103.273,-- overschreden. De facturen van IPO/BIJ12 zijn niet zodanig gespecificeerd dat ze goed kunnen worden toebedeeld aan verschillende beleidsbudgetten. Daar waar mogelijk hebben we de kosten verantwoord op de verschillende beleidsbudgetten. De overige resterende kosten hebben we op het centrale IPO-budget verantwoord. Dit betreft o.a. extra incidentele kosten in verband met de ICT perikelen van ATOS-Origin. De overige verschillen betreffen kleinere verschillen op verschillende posten.

Doelstelling: 1.04.03 Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijke netwerk

Er is een voordeel van € 1.236.703,-- op het budget Bijdragen in projecten cofinanciering Europa. De uitvoering bij projecten blijft achter, voornamelijk door de late openstelling van de Europese programma's. Dit budget is eerder in 2024 al verlaagd en gestort in de Cofinancieringsreserve Europa met dezelfde reden. Van het resterende saldo voegen wij € 201.786,-- toe aan de reserve Verstrekte subsidies (als gevolg van de systematiek voor grote subsidies) en € 1.034.917,-- aan de Cofinancieringsreserve Europa. De overige verschillen betreffen kleinere verschillen op verschillende posten.

Beleidsopgave: 1.05 Verbinding met de Drentse samenleving

De totale afwijking betreft een voordeel van € 31.006,--.

Baten

Beleidsopgave: 1.02 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 1.04 Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur

De totale afwijking betreft een voordeel van € 11.321,--.

Beleidsopgave: 1.05 Verbinding met de Drentse samenleving

De totale afwijking betreft een nadeel van € 7.640,--.

Programma 2: Landelijk gebied

Inleiding

We moeten aan de slag met ingrijpende en verstrekkende opgaven, die Drenthe – en dan met name het landelijk gebied – blijvend zullen veranderen. De gevolgen van klimaatverandering, de transitie van de landbouw, de transitie naar een duurzame energievoorziening, voldoende woningen en werklocaties en een goede bereikbaarheid vragen allemaal om ruimte. Het Drentse landschap zal veranderen. Onze inzet daarbij is dat het landschap blijvend gewaardeerd wordt door onze inwoners en toeristen.

Onder ruimtelijke kwaliteit verstaan we ook het verbeteren van de bodem-, water- en natuurkwaliteit en het herstellen van biodiversiteit.

Successen

- Verschillende natuurprojecten als onderdeel van het Programma Natuurlijk Platteland zijn na een periode van voorbereiding gestart met de concrete uitvoering, waaronder het project Geelbroek in de Drentsche Aa, Oosteindsche Veen in Zuidoost-Drenthe en Vledder Aa in Zuidwest-Drenthe. Ook zijn er projecten gerealiseerd, waaronder Wijsterbroek (deelprogramma Oude Diep) en is het project Oude Willem in Zuidwest-Drenthe opgeleverd.
- Actualisatie van drie Beheerplannen Natura 2000 conform planning t/m 2026: in 2024 zijn de plannen Holtिंगerveld, Fochteloerveen, Mantingerbos en Mantingerzand geschreven. In het voorjaar van 2025 worden deze plannen ter inzage gelegd.
- Beoordeling natuurdoelanalyses met ecologische autoriteit: alle Natuurdoelanalyses (NDA's) zijn beoordeeld. Op 11 december heeft u een terugkoppeling gehad van de Ecologische Autoriteit en op 15 januari 2025 ontvangt u de brief van de verwerking van de adviezen.
- Het uitvoeringsplan boerenlandvogels is volgens planning uitgevoerd. Een flexibele maatwerkregeling voor weidevogels is voortgezet om het biotoop te verbeteren. De samenwerking in het Ermberaad ten behoeve van boerenlandvogels is gecontinueerd. Een wulpenonderzoek, uitvoering monitoringsplan, opzet patrijzenproject en gebiedsscans zijn gerealiseerd.
- In 2024 is een breed onderzoek afgerond naar de ecologische kwaliteit van de Drentse bosbodems. Dit onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met de verschillende Drentse natuurorganisaties. Daarbij is van verschillende bostypen de bodemopbouw, chemische samenstelling en bodembioologie gemeten. Daarmee hebben we Drenthe breed de gezondheid van onze bosbodems in beeld gebracht. De opgedane kennis en inzichten worden gebruikt om de vitaliteit van de Drentse bossen op peil te houden of te verbeteren. Het koolstof wat wordt vastgelegd in bossen sluit aan bij de klimaatdoelen voor bos.

Egbert van Dijk, openingshandeling Ootmaanlanden en Koningschut

- De provincie heeft de regie genomen voor het duurzaam beschermen van de Drentsche Aa als bron voor de drinkwatervoorziening (UPDA). Hiervoor is een plan van aanpak opgesteld om samen met de betrokken partijen de uitvoering op te pakken.

Knelpunten

- In december 2024 werden we geconfronteerd met uitspraak van de Raad van State die verstrekkinge gevolgen heeft voor heel het land en alle sectoren. Vergunningverlening was nog beperkt mogelijk, maar is hiermee vrijwel onmogelijk geworden. In 2024 was bij Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving vooral ingezet op het helpen van PAS-melders. Er is fors ingezet op de verificatie van PAS-melders, ten einde hen duidelijkheid te geven over het in aanmerking komen van uiteindelijk legalisatie. Ook hebben we ingestoken op passende beoordelingen. De uitspraak van de Raad van State heeft alles in een geheel nieuw daglicht gezet.

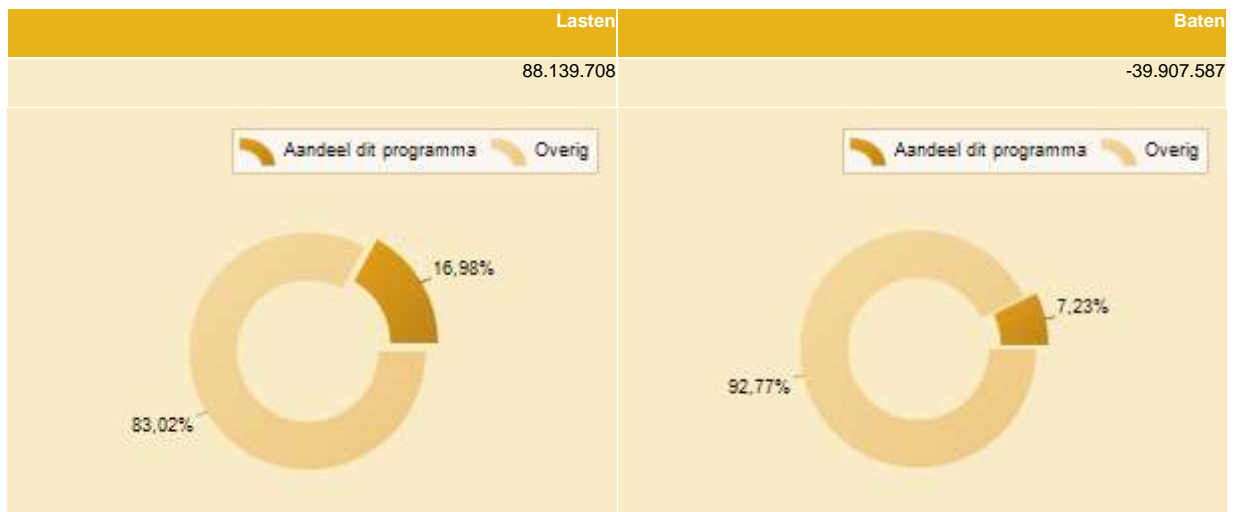
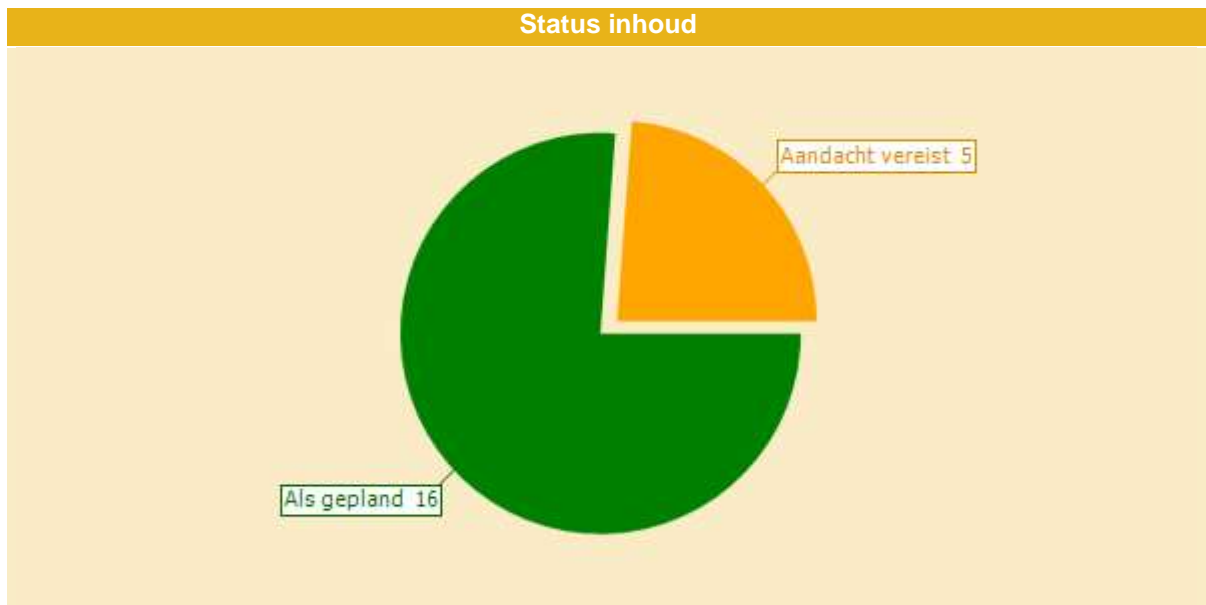
- Bij de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) blijft de functiewijziging grond verder achter bij de eerdere prognoses door het beperkte aanbod, de concurrentie op de grondmarkt en de onduidelijkheid van toekomstige opgaven door het wegvallen het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Dit gaat leiden tot het niet volledig kunnen realiseren van de NNN uiterlijk in 2027 zoals in het Natuurpact (2013) met het Rijk is afgesproken. Desalniettemin blijven we met prioriteit inzetten op de realisatie en spannen wij ons maximaal in om het NNN zoveel als mogelijk afgerond te krijgen in 2027 en waar dat niet lukt zo snel als mogelijk daarna.

- Voor wat betreft vergunningverlening hebben we steeds onderzocht wat er wel kan, in een context waarin veel niet mogelijk leek. Dit heeft geleid tot passende beoordelingen en het verlenen van zogenaamde positieve weigeringen. Op 18 december 2024 deed de Raad van State echter uitspraak

dat intern salderen (vrijwel) niet meer mogelijk is. We beraden ons op wat dit betekent voor de vergunningverlening in Drenthe en hoe we hier uit verder kunnen.

Stand doelstellingen

Van de doelstellingen binnen dit programma is hier de status van de doelstellingen weergegeven. Op doelstellingsniveau is de afwijking toegelicht binnen de beleidsopgave.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil
Lasten	101.826.275	88.535.692	160.274.472	88.139.708	72.134.764
Baten	-40.387.155	-24.156.017	-81.020.981	-39.907.587	-41.113.394
Saldo	61.439.120	64.379.675	79.253.491	48.232.121	31.021.370

Beleidsopgave: 2.01 Landbouw

Inleiding

De uitvoering loopt zoals gepland.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
2.01.01 Werken aan een toekomstgerichte landbouw	We zetten in op samenwerking op Drentse en Noord-Nederlandse schaal op het gebied van landbouw en Agribusiness. Dit doen we onder andere via de Agroagenda en Innovatie Veenkoloniën . In het kader van landbouwstructuurverbetering via de Bestuurscommissie Planmatige kavelruil worden een aantal projecten uitgevoerd. We ondersteunen minimaal 5 (innovatie)projecten in de tuinbouw, akkerbouw, veehouderij en agribusiness gericht op de verduurzaming, versterking van de biodiversiteit en verbetering van de financiële inkomenspositie van de deelnemers . In Drenthe is het Nationaal Strategisch Plan/Gemeenschappelijk Landbouwbeleid uitgewerkt naar een provinciale verordening; deze draagt bij aan de doelen van Drenthe.	✓	Met onze bijdrage en deelname aan onder andere de AgroAgenda Noord Nederland en de Agenda en Innovatie Veenkoloniën werken we op Drentse en Noord-Nederlandse schaal samen op het gebied van landbouw en Agribusiness. In het kader van landbouwstructuurverbetering zijn via de Bestuurscommissie Planmatige kavelruil dit jaar weer meerder projecten uitgevoerd en is door middel van kavelruil de landbouwstructuur verbeterd. Via de subsidieregeling Toekomstgerichte Landbouw, het GLB-NSP en andere financieringsbronnen zijn meerdere (innovatie)projecten in de tuinbouw, akkerbouw, veehouderij en agribusiness gericht op de verduurzaming, versterking van de biodiversiteit en verbetering van de financiële inkomenspositie van de deelnemers ondersteund . De uitvoering van het Nationaal Strategisch Plan/Gemeenschappelijk Landbouwbeleid is dit jaar van start gegaan met openstellingen voor productieve investeringen in de landbouw, het ondersteunen van water-doelen en het stimuleren van samenwerking voor innovaties in de landbouw.
2.01.02 Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw	De Regiodeal Natuurinclusieve landbouw bestaat uit twee onderdelen: de projecten die op het Drents Plateau worden uitgevoerd en de projecten in de Veenkoloniën, op het gebied van natuurinclusieve landbouw.	✓	De Regiodeal Natuurinclusieve landbouw bestaat uit twee onderdelen: projecten die op het Drents Plateau zijn uitgevoerd en de projecten in de Veenkoloniën, op het gebied van natuurinclusieve landbouw. Het eindverslag is gedeeld met PS.
2.01.03 Reductie van emissies door doelsturing, managementmaatregelen en innovatie	Reductie van emissies realiseren we door middel van doelsturing (kpi-aanpak), onderzoek naar en het stimuleren van managementmaatregelen en innovatie. Onder deze doelstelling richten we het instrumentarium in waarmee we boeren ondersteunen met managementmaatregelen, investeringen en ondersteuning van innovaties.	✓	Reductie van emissies realiseren we door middel van doelsturing (kpi-aanpak), onderzoek naar en het stimuleren van managementmaatregelen en innovatie. Onder deze doelstelling richten we het instrumentarium in waarmee we boeren ondersteunen met managementmaatregelen, investeringen en ondersteuning van innovaties. De voorbeelden hiervan zijn de uitvoering van het programma Duurzaam Boeren Drenthe en de subsidieregelingen in Noordelijk verband voor 'laaghangend fruit'-investeringen op landbouwbedrijven.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Zie voor feiten en cijfers het provinciale Dashboard Landbouw:

<https://www.drentheincijfers.nl/natuurenlandbouw/landbouw.php>.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

2.01 Landbouw		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershill
Lasten		2.573.997	20.805.144	5.407.624	15.397.520
	Doelstelling 2.01.01 Werken aan een toekomstgerichte landbouw	855.533	18.543.510	5.187.577	13.355.933
	Doelstelling 2.01.02 Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw	1.718.464	2.245.464	219.677	2.025.787
	Doelstelling 2.01.03 Reductie van emissies door doelsturing, managementmaatregelen en innovatie	0	16.170	369	15.801
Baten		-2.093.464	-12.949.644	-2.523.922	-10.425.722

Doelstelling 2.01.01 Werken aan een toekomstgerichte landbouw	-375.000	-11.215.010	-3.087.191	-8.127.819
Doelstelling 2.01.02 Bijdrage Regionale Natuurinclusieve Landbouw	-1.718.464	-1.718.464	563.638	-2.282.102
Doelstelling 2.01.03 Reductie van emissies door doelsturing, managementmaatregelen en innovatie	0	-16.170	-369	-15.801
Saldo	480.533	7.855.500	2.883.702	4.971.798

Ontwikkelingen

In 2024 heeft GS de conceptlandbouwkoers vastgesteld. Vanuit de maatregelenpakketten wordt ingezet op innovatie, doelsturing en managementmaatregelen. Binnen Duurzaam boeren Drenthe nemen 387 melkveehouders deel (bijna de helft van de Drentse melkveehouders) en in 2024 is de pilot biodiversiteitsmonitor akkerbouw gestart in samenwerking met ketenpartijen hieraan nemen 36 akkerbouwers deel. 150 melkveehouders zijn gestart met de studiegroep efficiënt met eiwit.

Beleidsopgave: 2.02 Zorgvuldig omgaan met water

Inleiding

Klimaatverandering heeft een grote impact op het watersysteem. In de afgelopen jaren hebben we voorbeelden gezien van heel droge jaren en een heel nat jaar. Deze jaren illustreren wat de gevolgen van klimaatverandering zijn. In 2024 hebben we een verkenning uitgevoerd naar hoe we kunnen omgaan met een veranderend klimaat in het kader van 'Water en bodem sturend'. Deze verkenning geeft informatie voor het proces naar de Omgevingsvisie.

De waterkwaliteit van het oppervlaktewater verbetert langzaam, maar voldoet nog niet aan de doelen vanuit de KRW. Soms ligt de oorzaak in een beperkt aantal stoffen die nog niet voldoen aan de gestelde normen en soms zijn aanvullende inrichtingsmaatregelen nodig. Ook heeft het watersysteem na herinrichting tijd nodig om zich te herstellen voordat de kenmerkende soorten zich weer vestigen in het watersysteem.

Op dit moment voldoet het grondwater voor de drinkwaterbereiding aan de doelen vanuit de Kaderrichtlijn Water. Wel zijn er zorgen over de toename van verontreinigende stoffen die we aantreffen in het grondwater rondom de drinkwaterwinningen. Het is essentieel om verdere verontreinigingen te voorkomen om de KRW-doelen te blijven behalen.

Op basis van het "Uitvoeringsprogramma bronnen drinkwatervoorziening 2024-2030" hebben we samen met de Waterleiding Maatschappij Drenthe vastgesteld dat we in Drenthe voldoen aan de gangbare operationele reserve van 10%, waarbij rekening is gehouden met de groei van de vraag door woningbouw en economische ontwikkeling. Voor de langere termijn zijn Aanvullende Strategische Voorraden in het Regionaal Waterprogramma opgenomen.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
2.02.01 De grondwaterstand in Natura2000 gebieden voldoet aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water 2027	De beschikbaarheid van grondwater is een doelstelling uit de Europese Kaderrichtlijn Water. Daarbij moet de toestand van het grondwater zodanig zijn, dat deze geen belemmering vormt voor het realiseren van de doelen op het gebied van de natuur in de Natura 2000-gebieden. In dit kader ontwikkelen we beleid voor drainage en beregning rond de Natura 2000-gebieden en worden de hydrologische herstelmaatregelen uitgevoerd die zijn opgenomen in de beheerplannen van Natura-2000 gebieden.		In de Commissie Landelijk Gebied is afgesproken om tot een verdere uitwerking van algemene regels voor beregning en drainage te komen op basis van de waterbeschikbaarheid. Uit onderzoek is inmiddels gebleken dat voor nieuwe grondwateronttrekkingen voor beregning binnen de onderzoekszone negatieve effecten op de natuur niet kunnen worden uitgesloten. Op basis van de uitkomst van het onderzoek wordt een voorstel uitgewerkt voor nieuwe algemene regels. De verwachting is dat dit rond de zomer van 2025 gereed is.

<p>2.02.02 De strategische grondwatervoorraad is toereikend om te voldoen aan de vraag naar drinkwater in 2040</p>	<p>Op basis van de Drinkwaterwet (artikel 2) heeft de provincie een zorgplicht voor de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening. De drinkwatervoorziening is van groot belang voor de volksgezondheid en daarmee van groot openbaar belang. Hiervoor stellen wij grondwater beschikbaar. Grondwater is een relatief schone bron voor de drinkwatervoorziening en is beter te beschermen dan oppervlaktewater. Daarnaast is de beschikbaarheid van grondwater in droge zomers beter geborgd.</p> <p>In het Regionaal Waterprogramma zijn locaties en zoekgebieden voor Aanvullende Strategische Voorraad gebieden opgenomen. Aanvullende Strategische Voorraden (ASV) zijn door de provincie aan te wijzen gebieden waar grondwater beschikbaar is om in een mogelijk groei van vraag naar drinkwater te kunnen voorzien. Dit beleid wordt in 2024 verder uitgewerkt en de bescherming van twee ASV's wordt opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening.</p>	<p>✓</p> <p>Samen met WMD Drinkwater hebben we op basis van landelijke afspraken een "Uitvoeringsprogramma bronnen drinkwatervoorziening 2024-2030" opgesteld. Het actieprogramma omvat een aantal maatregelen gericht op het optimaliseren van productielocaties van de WMD binnen de bestaande vergunningen en uitbreiding van de vergunningscapaciteit bij Beilen en Holtien. De acties passen binnen het provinciaal beleid zoals dat is opgenomen in het Regionaal Waterprogramma Drenthe 2021-2027. Op basis van dat actieprogramma voldoen we in Drenthe aan de gangbare operationele reserve van 10%, waarbij rekening is gehouden met de groei van de vraag door woningbouw en economische ontwikkeling.</p> <p>Inmiddels is ook het traject gestart om het zoekgebied Leek-Roden (vastgelegd in het Regionaal Waterprogramma) te kunnen concretiseren tot een mogelijke ASV. Dit wordt gezamenlijk met Groningen en Fryslân opgepakt. De voorbereidingen hebben in 2024 plaatsgevonden; in de eerste helft van 2025 wordt de plan-MER-procedure doorlopen. Daarna volgt de fase van besluitvorming over de ASV, de begrenzing ervan en het bijbehorende beschermingsregime. Dit zal vervolgens ook in de POV moeten worden vastgelegd.</p> <p>De bescherming van twee ASV locaties is gekoppeld aan de vergunningverlening voor de uitbreiding van Beilen en Holtien. Het voorbereidend onderzoek heeft meer tijd gevraagd dan gepland en zal nu in 2025 worden afgerond. Op de vergunningaanvragen kan dan ook beschikt worden. De begrenzing van de ASV's en het beschermingsregime worden vervolgens zo spoedig mogelijk, (na de actualisatie van de POV begin 2025) in de POV vastgelegd.</p> <p>In 2024 is voor de uitbreiding van één bestaande drinkwaterwinning een omgevingsvergunning afgegeven, voor één uitbreiding een vergunningsprocedure opgestart en voor de uitbreiding van één drinkwaterwinning een mer-procedure opgestart. Naar verwachting zullen in 2025 twee omgevingsvergunningen voor uitbreidingen van drinkwaterwinningen worden verleend.</p>
<p>2.02.03 Watersystemen die robuust zijn ingericht zodat ze voorzien in voldoende zoetwater en waarbij wateroverlast en watertekort (droogte) beperkt blijven</p>	<p>De doelstellingen voor een robuust watersysteem zijn vastgelegd in de Omgevingsvisie 2022 en het Regionaal Waterprogramma Drenthe 2022-2027 (RWP). Het betreft:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een zo groot mogelijke voorraad zoet grondwater van een goede kwaliteit, beschikbaar voor mens, landbouw en natuur. • De risico's op wateroverlast en watertekort zijn beperkt tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau. <p>Het RWP is een verplicht programma in het kader van de Omgevingswet en geeft uitvoering aan het beleid uit de Omgevingsvisie op het onderdeel water. In het RWP is de actie opgenomen om een verkenning uit te voeren wat de veranderende beschikbaarheid van water door klimaatverandering betekent voor het grondgebruik. Het resultaat is een bouwsteen met een uitwerking van de sturende rol van water in de ruimtelijke ordening. Verder zorgen wij samen met de waterschappen voor de uitvoering van de zoetwaterprogramma's voor Oost-Nederland en het IJsselmeergebied/Noord-Nederland. Op de onderdelen wateroverlast, waterveiligheid en waterkwaliteit is de provincie kaderstellend voor de waterschappen. De waterschappen rapporteren jaarlijks aan ons over de voortgang. Op basis van de startnotitie Strategie overige veengronden verkennen wij de mogelijkheden om veenoxidatie te voorkomen.</p>	<p>✓</p> <p>De uitvoering van de zoetwaterprogramma's voor Oost-Nederland en Noord-Nederland wordt uitgevoerd vanuit de samenwerking in de zoetwaterregio, vanuit het Deltaprogramma Zoetwater en Deltaprogramma IJsselmeer. De samenwerking en uitvoering betreft de uitvoering van de programma's hoge zandgronden in Oost (ZON) en Noord (ZNN) en een programma aangaande het IJsselmeer. De Deltaprogramma's lopen nog tot en met 2027, waarna de derde fase van zes jaar aanbreekt. De voorbereidingen voor de derde fase zijn in 2024 gestart op Rijks- en regioniveau.</p> <p>In onze brief van 24 november 2024 hebben wij u geïnformeerd over het rapport "Toekomstblik op WABOS in Drenthe, Inputdocument voor de omgevingsvisie Drenthe". WABOS staat voor Water, Bodem en Ondergrond Sturend. Het rapport geeft invulling aan de actie uit het Regionaal Waterprogramma Drenthe 2022-2027 en de Strategie Bodem & Ondergrond 2021 om een bouwsteen Water en bodem sturend voor de Omgevingsvisie op te stellen. De uitwerking vindt plaats in de Omgevingsvisie, waarbij een nadere afweging rond de verschillende onderdelen van het rapport zal plaatsvinden.</p> <p>De waterschappen rapporteren jaarlijks over de realisatie van wateroverlastnormen, de normen van regionale keringen en de Kaderrichtlijn Water (KRW). Ten aanzien van de wateroverlast en keringen is de situatie op orde. Over de stand van zaken met betrekking tot de KRW rapporteren wij onder doelstelling 2.02.04.</p>

<p>2.02.04 Anticiperen op klimaatverandering door adaptatie</p>	<p>Klimaatadaptatie is het proces waarbij de samenleving zich aanpast aan het veranderende klimaat. In onze Nota klimaatadaptatie Drenthe en het Drents AdaptatieBeeld hebben wij deze opgave voor de verschillende beleidssectoren van de provincie in kaart gebracht. Wij participeren in drie werkregio's waarin de gemeenten, het waterschap en de provincies samenwerken zoals is afgesproken in het landelijke bestuursakkoord ruimtelijke adaptatie en in de regionale bestuursakkoorden. In de werkregio's worden projecten gerealiseerd om ons voor te bereiden op klimaatverandering met een financiële bijdrage van het Rijk in het kader van de zogenaamde impuls gelden (Deltaprogramma klimaatadaptatie). Door middel van voorbeeldprojecten en onze Drentse adaptatiebeeld dragen wij bij aan de bewustwording over de gevolgen van klimaatverandering. Jaarlijks rapporteren wij over de voortgang.</p>	<p> Aan de genoemde doelstelling is in 2024 gewerkt. De bewustwording van de impact van klimaatverandering en de noodzaak om hiermee bij al het beleid en uitvoering rekening te houden is de inzet geweest voor het interne proces. Extern is klimaatadaptatie samen met gemeenten en waterschappen in de 3 werkregio's opgepakt. Het Drents adaptatiebeeld is daarbij een fijn instrument voor het inzicht en de communicatie over de impact. Het Programma klimaatadaptatie dat de werkzaamheden (inspanningen) zou structureren en uitbreiden heeft na een voortvarende start vertraging opgelopen. Hierdoor zijn minder resultaten bereikt en zijn de genoemde voorbeeldprojecten niet uitgevoerd en is budget niet uitgegeven. Met een hernieuwde opdracht is de verwachting dat in 2025 een inhaalslag gemaakt wordt.</p>
<p>2.02.05 De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet in 2027 aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water</p>	<p>Wij zetten in op het bereiken van een goede ecologische en chemische kwaliteit van het oppervlaktewater en een goede kwantiteit en chemische kwaliteit van het grondwater in Drenthe door uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water. De provincie is verantwoordelijk voor het vaststellen van de grond- en oppervlakte waterlichamen en de bijbehorende doelen. Bovendien is de provincie verantwoordelijk voor de uitvoering van maatregelen in de grondwaterlichamen. Voor de verbetering van de grondwaterkwaliteit in grondwaterbeschermingsgebieden voeren wij projecten uit die zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma grondwaterbeschermingsgebieden. Bovendien geven wij samen met waterschappen en de landbouw uitvoering aan het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en EU-POP3. Het grondwaterbeschermingsbeleid en de regelgeving gaan we herijken op basis van het uitgangspunt "beschermen om te blijven". Voorheen was de bescherming van grondwaterwinningen gebaseerd op het uitgangspunt dat een winning verplaatst zou kunnen worden. Inmiddels is duidelijk dat dit vrijwel niet mogelijk is door de bestaande ruimtelijke functies. Om in 2027 niet voor verrassingen te staan is landelijk afgesproken in 2024 een tussenevaluatie uit te voeren waarin duidelijk moet worden of de doelen daadwerkelijk worden gehaald of dat aanvullende inspanningen noodzakelijk zijn. Daarin worden de nieuwe berekeningen meegenomen van ingezet landelijk beleid op het gebied van nutriënten.</p>	<p> Landelijk is het Koepelrapport tussenevaluatie KRW verschenen met voor grondwater op initiatief van de provincie Drenthe een uitgebreide analyse van toenemende risico's voor de kwaliteit en kwantiteit van het grondwater in de landelijke KRW-rapportage 'Grondwater InZicht'. Daarnaast heeft het Koepelrapport een eigen Drentse vertaling gekregen in het rapport KRW tussenrapportage provincie Drenthe. Deze rapporten geven inzicht in de toestand en de handelingsperspectieven om de KRW-doelen te halen.</p> <p>De waterkwaliteit van het oppervlaktewater verbetert langzaam, maar voldoet nog niet aan de doelen vanuit de KRW. Soms ligt de oorzaak in een beperkt aantal stoffen dat nog niet voldoet aan de gestelde normen en soms zijn aanvullende inrichtingsmaatregelen nodig. Ook heeft het watersysteem na herinrichting tijd nodig om zich te herstellen voordat de kenmerkende soorten zich weer vestigen in het watersysteem.</p> <p>Via het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) zijn er subsidies beschikbaar gesteld voor agrariërs, gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit en het voorkomen van droogte. Voor de komende planperiode zijn met de waterschappen weer afspraken gemaakt over aanvullende financiering voor zowel het DAW als het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLB). Door aanleg van bufferzones langs waterlopen wordt de afspoeling verminderd.</p> <p>Op grond van de Regeling provinciale maatregelen landelijk gebied heeft de provincie Drenthe op 5 september 2024 van het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) een</p>

		<p>specifieke uitkering (SPUK) ontvangen voor de bekostiging van het gebiedsgerichte integrale maatregelenpakket in Drenthe. Het gebiedsgerichte maatregelenpakket omvat o.a. KRW-maatregelen die zijn aangedragen door de waterschappen. Deze maatregelen richten zich op een klein aantal (hydrologische) onderzoeken en een groot aantal fysieke inrichtingsmaatregelen. Voorbeelden daarvan zijn de aanleg van natuurvriendelijke oevers en de realisatie van vispassages. Deze maatregelen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van de KRW doelen in 2027.</p> <p>De uitvoering van het maatregelenprogramma in de grondwaterbeschermingsgebieden loopt volgens planning. Verwachting is dat eind 2025 nagenoeg alle maatregelen zijn uitgevoerd. Inmiddels is gestart met de actualisatie van de Gebiedsdossiers van alle Drentse grondwaterwinningen voor de drinkwatervoorziening. Hiermee worden de risico's die drinkwaterwinningen bedreigen, opnieuw in beeld gebracht. De Gebiedsdossiers vormen daarmee de basis voor een nieuw op te stellen Uitvoeringsprogramma.</p> <p>Wij zijn in gesprek met de boeren in de kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden. Samen met de boeren zal een vervolg gegeven worden aan de gesprekken van de eerste helft van het jaar met als doel een gezamenlijk gebiedsproces.</p> <p>De provincie heeft de regie genomen voor het duurzaam beschermen van de Drentsche Aa als bron voor drinkwater (UPDA). Hiervoor is een Plan van Aanpak opgesteld om samen met betrokken partijen de uitvoering op te pakken. Tevens is hiervoor een programmaleider geworven.</p>
2.02.06 Hygiënisch en veilig zwemmen in Drenthe	<p>Toezien op het naleven van de wettelijke kaders door (beheerders van) zwembaden en zwemplassen en het publiek informeren over waar en hoe er veilig en hygiënisch gezwommen kan worden in Drenthe. Dit doen wij door het jaarlijks vaststellen van de zwemplassen in Drenthe met daarbij de uitgave van een folder met de aangewezen zwemplassen.</p> <p>Alle in Drenthe aanwezige zwemplassen (41) worden jaarlijks aangewezen door GS en minimaal 1 x per jaar en gecontroleerd. Alle in Drenthe aanwezige zwembaden (120) worden minimaal 1 x per jaar gecontroleerd.</p>	<p> De invoering van de Omgevingswet heeft veel impact op de toezichttaken op het gebied van zwemwater. Waar voorheen de nadruk lag op duidelijke regels vooraf, moeten we nu werken met doelvoorschriften. Dit vergt een veranderde rolgeving in de toezichthoudende taak en is ook voor de badhouders een forse omschakeling. Aan alle doelstellingen in 2024 voldaan.</p>

Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV.

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het Ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer

Indicator: Waterkwaliteit van de oppervlaktewateren (beoordeling kwaliteit oppervlaktewater in Drenthe in 2022 cf. KRW)

Beoordeling kwaliteit oppervlaktewater in Drenthe in 2023 cf. KRW

Waterschap	Goed	Matig	Ontoereikend	Slecht
Waterschap Hunze en Aa's	0,0%	81,3%	12,5%	6,3%
Waterschap Drents Overijsselse Delta	0,0%	90,6%	3,8%	5,7%
Waterschap Vechtstromen	0,0%	51,0%	34,7%	14,3%
Waterschap Noorderzijlvest	0,0%	46,7%	46,7%	6,7%

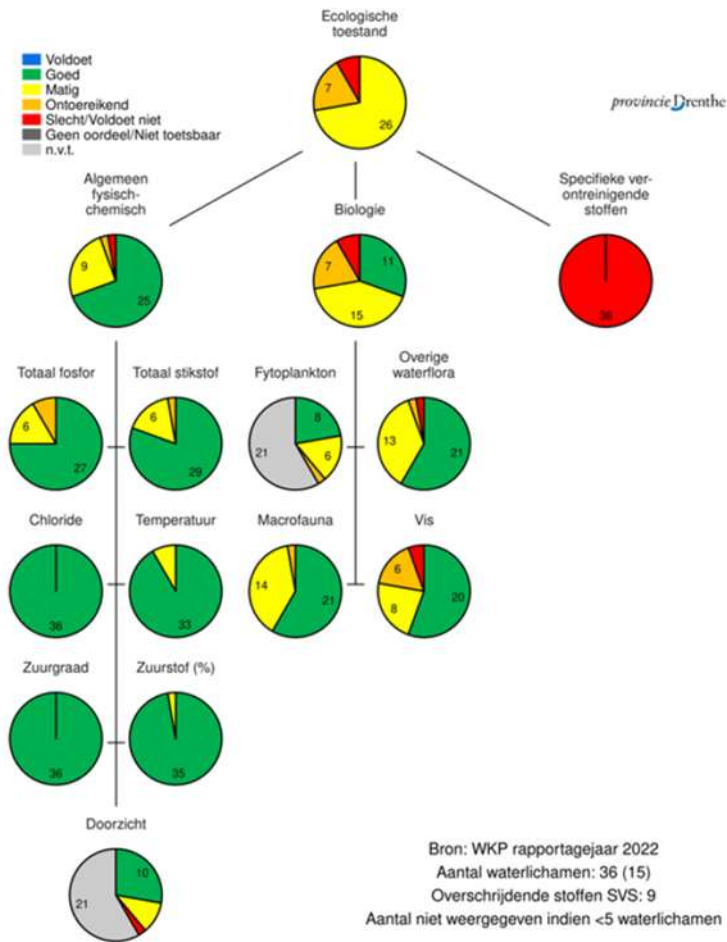
Definitie: De ecologische toestand van oppervlaktewateren is beoordeeld volgens de beoordelingsmethode van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De cijfers geven het percentage oppervlaktewateren weer dat de beoordeling 'goed' heeft gekregen. Deze beoordeling is gebaseerd op alle aspecten van oppervlaktewaterkwaliteit waarbij het principe 'one out - all out' wordt toegepast. Weergegeven zijn de cijfers van alle oppervlaktewateren die in het beheer van de waterschappen zijn.

Het gebied van een waterschap kan provincie-overstijgend zijn. De cijfers van een waterschap dat in twee provincies ligt worden in beide provinciecijfers opgenomen.

Aanvullend is in onderstaande figuur aangegeven hoe de beoordeling van ecologische toestand tot stand komt. Dit betreft dezelfde parameter die in bovenstaande tabel is opgenomen, maar dan samengevat voor de provincie Drenthe. Uit de figuur blijkt dat voor de onderdelen waar wij als regio vat op hebben, zoals links in de figuur de nutriënten en in het midden de biologische parameters, de beoordeling over het algemeen goed tot matig is. Bovendien worden door de waterschappen nog maatregelen uitgevoerd om de toestand te verbeteren zoals de aanleg van vispassages.

De specifiek verontreinigde stoffen scoren slecht en dat bepaalt voor een groot deel de uiteindelijke beoordeling. Voorbeelden van specifiek verontreinigde stoffen zijn ammonium en zware metalen zoals Kobalt. Ten aanzien van deze stoffen wordt landelijk onderzoek uitgevoerd naar de vraag waar deze stoffen vandaan komen en welke maatregelen nodig zijn om tot een goede beoordeling te komen.

KRW Oordeel 2022 - Drenthe: Alle typen

WKP staat voor [Waterkwaliteitsportaal.nl](https://www.waterkwaliteitsportaal.nl). Hierin worden de resultaten van de reguliere KRW-monitoring door de waterschappen opgenomen.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

2.02 Zorgvuldig omgaan met water		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		2.449.333	35.545.386	4.168.571	31.376.815
	Doelstelling 2.02.02 De strategische grondwatervoorraad is toereikend om te voldoen aan de vraag naar drinkwater in 2040	0	299.736	299.763	-27
	Doelstelling 2.02.04 Anticiperen op klimaatverandering door adaptatie	0	616.603	896.421	-279.818
	Doelstelling 2.02.05 De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet in 2027 aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water	2.434.333	34.614.047	2.945.372	31.668.675
	Doelstelling 2.02.06 Hygiënisch en veilig zwemmen in Drenthe	15.000	15.000	27.015	-12.015
Baten		-810.000	-33.538.817	-2.324.699	-31.214.118
	Doelstelling 2.02.02 De strategische grondwatervoorraad is toereikend om te voldoen aan de vraag naar drinkwater in 2040	-10.000	-10.000	-9.600	-400
	Doelstelling 2.02.04 Anticiperen op klimaatverandering door adaptatie	0	-116.603	-566.983	450.380
	Doelstelling 2.02.05 De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet in 2027 aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water	-800.000	-33.412.214	-1.748.116	-31.664.098
Saldo		1.639.333	2.006.569	1.843.873	162.696

Ontwikkelingen

Het onderwerp 'water' (kwaliteit en kwantiteit) is steeds meer in de belangstelling komen te staan, zowel politiek als maatschappelijk. Deze trend zal zich in 2025 verder voortzetten en meer aandacht

behoeven. Water blijft een cruciale bouwsteen voor regionale ontwikkelingen zoals ook in Contournota voor de nieuwe Omgevingsvisie is opgenomen. Twee keer per jaar gaan we PS informeren over de ontwikkelingen van de meest prioritaire waterdossiers.

Beleidsopgave: 2.03 Natuur

Inleiding

Versterken en behouden van natuur bevat drie hoofdonderwerpen:

- Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR)/Natura 2000
- Natuurnetwerk Nederland (NNN)
- Natuurinclusief Drenthe (NID)

Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR)/Natura 2000:

Voor VHR/Natura 2000 is in 2024 het eindadvies van de ecologische autoriteit voor alle Drentse gebieden beschikbaar. Voor de Natura 2000 beheerplannen zijn we op planning de komende jaren de Natura 2000 beheerplannen te actualiseren. In 2025 worden Fochteloerveen, Holtingerveld, Mantingerzand en Mantingerbos ter inzage gelegd. Voor de monitoringsresultaten maken we gebruik van de verzamelde gegevens onder de doelstelling Inzicht krijgen in natuurkwaliteit. Deze gegevens gebruiken wij voor vergelijking van de historische en toekomstige situatie en de aanlevering aan AERIUS.

Natuurnetwerk Nederland (NNN):

De uitvoeringsprojecten binnen het Programma Natuurlijk Platteland (in 2024 in totaal 79 verdeeld over 8 deelprogramma's) bevinden zich in verschillende fasen, van voor bereiding tot uitvoering en realisatie. Het grootste deel (75%) van de deelprojecten loopt op schema. Een beperkt aantal projecten loopt echter ook serieuze vertraging op, onder andere door lange procedures in het voortraject of het ontbreken van de vereiste grondposities om de inrichting van het betreffende deel van het NNN te kunnen starten.

De maatregelen van het Uitvoeringsprogramma Natuur Drenthe 2021-2023 worden uitgevoerd binnen het Programma Natuurlijk Platteland. Een groot deel van de maatregelen van zijn in 2024 gerealiseerd, waaronder de kwaliteitsverbetering en het op orde brengen van het hydrologisch systeem van verschillende bestaande natuurgebieden binnen het Natuurnetwerk Nederland en de N2000 gebieden in het bijzonder. Afgelopen zomer is bij het Rijk een nieuwe aanvraag ingediend, het Uitvoeringsprogramma Natuur Drenthe 2024-2032, waarvoor wij eind 2024 een beschikking hebben ontvangen. Volgend jaar zal er een start worden gemaakt met het uitvoeren van deze (natuurherstel) maatregelen.

Het investeringskrediet grondbezit Landelijk Gebied is een wezenlijk instrument om de opgave NNN te realiseren. Het investeringskrediet is in de Begroting 2024, paragraaf grondbeleid, opgenomen met een investeringsruimte van € 140 miljoen. Op 3 april 2024 hebben Provinciale Staten besloten het investeringskrediet te verhogen met € 70 miljoen naar € 210 miljoen.

Natuurinclusief Drenthe (NID):

Het realiseren van de basiskwaliteit natuur (BKN) in het landelijk gebied is een belangrijke onderlegger voor de doelen van het programma Natuurinclusief Drenthe. Vanuit het programma leggen we de koppeling met andere grote opgaven zoals woningbouw, klimaat en landbouw en stimuleren we natuurinclusief denken en ontwikkelen in lijn met landelijke agenda Natuurinclusief 2.0. De ambitie met betrekking tot de groenblauwe dooradering uit het NPLG draagt ook in grote mate bij

aan het realiseren van de BKN. Hiervoor zijn we afhankelijk van extra middelen vanuit het Rijk. Deze middelen worden nadrukkelijk benoemd in het hoofdlijnenakkoord.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
2.03.01 Versterken en behouden van Natuur en Landschap	<p>Wij willen het volgende bereiken:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hydrologische verbetering Verbetering kwaliteit natuurgebieden Versnelling functiewijziging en optimalisatie inrichting Functiewijziging NNN Ontwikkelopgave NNN Afwikkelen projecten ILG Uitvoering programma Landelijk Gebied Realisatie Vogel en Habitatrichtlijn doelen (waaronder Natura 2000) Actualisatie van drie Beheerplannen Natura 2000 conform planning tm 2025 tm 2026 Concretisering VHR opgaven Beoordeling natuurdoelanalyses met ecologische autoriteit Aangepaste inrichting natuurgebieden en omgeving, bijvoorbeeld de hydrologische situatie via de deelprogramma's Opgestelde (uitvoerings)overeenkomsten met natuurbeheerders Tien gescheperde schaapskuddes Groene instellingen financieel ondersteund om de brede doelstellingen van Natuurlijk Platteland te bereiken Minimaal 5.000 vrijwilligers voor natuur en landschapsbeheer waaronder streekbeheer Ondersteunen van 12 gemeenten bij het aanleggen van 30 schoolpleinen van de toekomst Repeterende aanvullende beheermaatregelen zoals plaggen, maaien en begrazen (via de deelprogramma's) Inzicht in kwantiteit en kwaliteit natuur (via doelstelling 2.03.06) 		<p>De deelprojecten binnen het Programma Natuurlijk Platteland (in 2024 in totaal 79) bevinden zich in verschillende fasen, van voor bereiding tot uitvoering en realisatie. Het grootste deel (75%) van de deelprojecten loopt op schema. Aansprekende projecten die we eind 2024/begin 2025 afronden zijn Boonspolder Spijkerboor in deelgebied De Hunze, Ootmaandlanden-Koningsschut in deelgebied Zuid-West, Geelbroek in deelgebied Drentsche Aa en natuurherstel Oosteindsche Veer nabij het Bargerveen.</p> <p>Een beperkt aantal projecten loopt echter ook serieuze vertraging op, onder andere door lange procedures in het voortraject of het ontbreken van de vereiste grondposities om het werk te kunnen starten. Om voldoende resultaat te boeken zetten we via Prolander komende jaren meer menskracht op de uitvoering, grondverwerving blijft een aandachtspunt. Daarnaast heeft het Rijk vanuit Programma Natuur 2e fase aanvullende middelen beschikbaar gesteld om maatregelen die gericht zijn op duurzame instandhouding en verbetering van (stikstofgevoelige) Natura 2000-gebieden uit te laten voeren.</p>
2.03.02 Mooi en aangenaam Drenthe	<ul style="list-style-type: none"> Realiseren van de Basiskwaliteit Natuur Drenthe door dit onderdeel te laten zijn of worden van de opgaven in het landelijk gebied Het natuurinclusief verduurzamen van de bestaande woningvoorraad door de ontwikkeling van het (pre)-soortenmanagement plan (SMP). Actualiseren van het beleid ten aanzien van de ecologische verbindingzones en infrastructurele knelpunten zodat deze opgelost kunnen worden in de diverse programma's Betrekken van bewoners bij biodiversiteit in hun directe omgeving door het uitvoeren subsidieregeling Groene Bewonersinitiatieven Uitvoeren en actualiseren van de subsidieregeling voor bescherming diverse Drentse soorten 		<p>We liggen op schema met de beleidsmatige ambitie en uitwerking van een mooi en aangenaam Drenthe. De basiskwaliteit natuur wordt bij steeds meer ruimtelijke ontwikkeling meegenomen en met projecten als Streekbeheer, boerenlandvogels en groene schoolpleinen werken we aan een rijk landschap. Tijdens de looptijd van een van de projecten kregen we de mogelijkheid deze als pilotproject binnen een Rijksprogramma uit te voeren met bijbehorende Rijksfinanciering. Door gebruik te maken van deze niet geplande externe financiering heeft dit geleid tot een lagere uitgave van eigen financiële middelen. Afgelopen jaar is inzet gepleegd op het onderdeel invasieve exoten. Een aantal geplande werkzaamheden vragen meer voorbereiding en zullen uiteindelijk niet in 2024 maar in 2025 worden uitgevoerd.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren Uitvoeringsplan boerenlandvogels diverse Drentse soorten om hiermee het voorkomen van kenmerkende Drentse boerenlandvogels te stimuleren • Het realiseren van groene schoolpleinen voor een beter leef en speelomgeving voor kinderen • Realiseren van een natuurinclusieve samenleving door bij te dragen aan de Agenda natuurinclusief 2.0 • Ontwikkelen en uitvoeren van diverse lespakketten op het gebied van natuur om hiermee bewustzijn te vergroten 		
2.03.03 Behouden en versterken Nationale parken	Drenthe kent drie Nationale Parken. In deze gebieden komen verschillende functies samen, zoals natuur en landschap in combinatie met landbouw en recreatie. Het versterken van de Nationale Parken geeft invulling aan het beleidsprogramma Nationale Parken (2023). Dit versterken doen we op basis van gezamenlijk met partners opgestelde plannen. Het blijkt dat dit soort gebieden door hun omvang een goede basis zijn voor de ontwikkeling van een hoge kwaliteit natuur en landschap en tegelijkertijd een grote toeristische en recreatieve potentie hebben. We initiëren en realiseren de ambities uit het Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Nationaal Park Drentsche Aa (2021-2030). Voor de Drents-Friese grensstreek (zuidwest Drenthe) wordt in 2023 een integrale landschapsvisie (2024-2032) afgerond die in 2024 kan worden vastgesteld. Daarna stellen we een ambitieplan op in samenwerking met de gebiedspartners dat invulling geeft aan de doelstelling om het gebied zowel voor natuur en landschap, als voor recreatie en leefbaarheid te versterken.		Inhoud: Voor Nationaal Park Drentsche Aa is in 2024 voortvarend gewerkt aan de realisatie van het bezoekerscentrum 'Huis van de Drentsche Aa' in Deurze. Voor Zuidwest Drenthe is na raadpleging van inwoners en stakeholders besloten om de concept landschapsvisie niet vast te stellen.
2.03.04 Beheer Natuur en Landschap	Via het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL) verlenen de provincies subsidie voor het behoud en de ontwikkeling van (agrarische) natuurgebieden en landschappen. Met de subsidieverordening (SVNL 2016) subsidiëren wij in Drenthe circa 55.000 hectare natuurbeheer. Met zowel terreinbeherende organisaties als particulieren maken wij afspraken voor een periode van steeds zes jaar. Afgelopen jaar liep een deel van de contacten af. Voor deze contracten zijn nieuwe afspraken gemaakt.		Via het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL) verlenen de provincies subsidie voor het behoud en de ontwikkeling van (agrarische) natuurgebieden en landschappen. Met de subsidieverordening (SVNL) subsidiëren wij in Drenthe circa 55.000 hectare natuurbeheer. Met zowel terreinbeherende organisaties als particulieren maken wij afspraken voor een periode van steeds zes jaar. Afgelopen jaar liep een deel van de contacten af. Voor deze contracten zijn nieuwe afspraken gemaakt. Het jaar 2024 was tevens het laatste jaar dat Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) de subsidie afhandeling voor provincie Drenthe deed. Vanaf 2025 gaat de provincie deze taak zelf uitvoeren. In 2024 heeft de overdracht plaatsgevonden.
2.03.05 Agrarisch natuurbeheer	Ongeveer 2100 ha onder agrarisch natuurbeheer wordt door collectieven uitgevoerd. Het agrarisch natuurbeheer valt onder het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL). Het subsidiekader voor het (agrarisch) natuurbeheer van de SNL is de subsidieverordening Natuur en landschapsbeheer (SVNL2016), onderdeel Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Voor het ANLb geldt een cofinanciering vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Gekoppeld aan het nieuwe GLB gaat per 2023 een nieuwe beheerperiode in. De inzet voor 2023 is continuering van het beheer voor zes jaar. De beheercontracten met de individuele agrariërs worden gesloten door het agrarisch collectief, Agrarische Natuur Drenthe		Het beheer is conform planning in 2024 gecontinueerd en daarmee gerealiseerd. Eind 2024 zijn door Agrarische Natuur Drenthe voorbereidingen getroffen voor een uitbreiding van het ANLb vanaf 2025.
2.03.06 Inzicht verkrijgen natuurkwaliteit	Inzicht in de kwaliteit van de natuur in Drenthe op basis van het monitoringsprogramma.		De monitoring is uitgevoerd volgens de planning, waarbij gegevens voor Natura 2000 gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN) zijn en worden verwerkt voor verder gebruik in Natuurdoelanalyses (NDA's), Beheerplannen en de jaarlijkse Voortgangsrapportage Natuur van het IPO en het Rijk. Natuurdoelanalyses zijn opgeleverd en de ecologische autoriteit heeft deze als ruim voldoende beoordeeld.

<p>2.03.07 Uitvoering van de Omgevingswet voor de activiteiten die de natuur betreffen</p>	<p>Wettelijke taken hebben betrekking op de Omgevingswet voor de onderdelen Natura 2000 activiteiten, activiteiten in verband met dieren en planten in het wild en activiteiten die houtopstanden betreffen. De wettelijke taken bestaan uit het behandelen van aanvragen voor ontheffingen en vergunningen op grond van verschillende onderdelen van deze wet. Ook valt hieronder het behandelen van verzoeken om intrekking van vergunningen en handavingsverzoeken. Daarnaast vindt toezicht plaats op grond van de Omgevingswet.</p>	<p> De landelijke ontwikkelingen rondom stikstof blijven een grote impact hebben op de vergunningverleningsprocessen. Onduidelijkheden over de effectiviteit van emissiereducerende technieken en de huidige beperkingen rondom extern salderen blijven structurele belemmeringen vormen. Dit heeft niet alleen geleid tot vertraging in de reguliere vergunningverlening, maar belemmert ook de voortgang in de afhandeling van de PAS-dossiers. Het afgelopen jaar is de aandacht voornamelijk gericht geweest op het verifiëren van PAS-dossiers en het afhandelen van relatief eenvoudige vergunningaanvragen zonder complexe stikstofcomponenten. Ondanks deze focus blijft de uitdaging om tot een efficiënte aanpak te komen onverminderd groot.</p> <p>De complexe en onduidelijke kaders rondom stikstofproblematiek hebben ook gevolgen voor toezicht en handhaving. Het gebrek aan heldere richtlijnen maakt het lastig om consistent beleid te voeren, wat leidt tot onzekerheid bij betrokken partijen. Bovendien zorgt de onzekere situatie voor een toename in het aantal handavingsverzoeken, wat extra druk legt op onze capaciteit. Dit heeft directe gevolgen voor de prioritering binnen het toezicht, waarbij de focus noodgedwongen verschuift van proactieve controles naar het afhandelen van meldingen en verzoeken. Hierdoor komt de bredere uitvoering van toezichtstaken onder druk te staan.</p> <p>De vergunningverlening voor overige effecten op Natura 2000-gebieden, soortenbescherming en houtopstanden verloopt grotendeels volgens planning en kent aanzienlijk minder knelpunten dan de stikstofgerelateerde aanvragen. Hierdoor kunnen de meeste dossiers tijdig worden afgehandeld. De grootste uitdaging op deze terreinen is echter de beperkte personeelscapaciteit, die de doorlooptijden onder druk kan zetten.</p>
--	--	---

Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het Ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Dynamiek in leefomgeving

Indicator: ontwikkelde nieuwe natuur

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nieuw ingericht natuurgebied binnen NNN in ha.	408	384	226	27	416	416
Nieuw ingericht natuurgebied binnen NNN cumulatief in ha.	6.108	6.492	6.718	6.745	7.161	7.577
Nieuw verworven natuurgebied binnen NNN in ha.	329	299	81	141	296	173

Nieuw verworven natuurgebied binnen NNN cumulatief in ha.	2.282	2.581	2.662	2.803	3.099	3.272
---	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Definitie: Dit betreft de oppervlakte verworven en ingerichte natuur in hectares voor het betreffende jaar (dus niet cumulatief). Bij verworven natuur gaat het om het aantal hectares blijvend beschikbare grond voor natuur, inclusief nieuwe natuur als gevolg van functiewijziging (bijvoorbeeld doordat boerenland als natuurland wordt aangeboden). Onder inrichting worden gebieden verstaan waar inrichtingsmaatregelen zijn uitgevoerd die noodzakelijk zijn voor de realisatie van het natuurdoel. Als er geen inrichtingsmaatregelen nodig zijn, wordt het gebied ook beschouwd als ingericht. Bij het opstellen van de jaarstukken zijn de cijfers van 2024 nog niet bekend. Deze cijfers zullen in de Jaarstukken 2025 worden opgenomen.

Indicator: beheerde natuur

In het kader van het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL) hebben wij met (particuliere) terreineigenaren zesjarige beheercontracten. Jaarlijks betreft dit een totale oppervlakte van ruim 54.000 hectare aan grondgebied dat in beheer is als natuurgebied. Daarnaast is er in Drenthe zo'n 7.600 hectare beheerd natuurgebied zonder subsidie.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

2.03 Natuur		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Lasten		82.228.169	103.101.919	77.923.671	25.178.248
	Doelstelling 2.03.01 Versterken en behouden van Natuur en Landschap	73.470.594	86.700.778	64.592.029	22.108.749
	Doelstelling 2.03.02 Mooi en aangenaam Drenthe	541.666	4.124.251	2.207.930	1.916.321
	Doelstelling 2.03.03 Behouden en versterken Nationale parken	612.348	474.972	322.911	152.061
	Doelstelling 2.03.04 Beheer Natuur en Landschap	2.067.483	2.503.255	2.504.297	-1.042
	Doelstelling 2.03.05 Agrarisch natuurbeheer	4.069.047	6.203.632	5.284.077	919.555
	Doelstelling 2.03.06 Inzicht verkrijgen natuurkwaliteit	926.463	926.463	1.081.795	-155.332
	Doelstelling 2.03.07 Uitvoering van de Omgevingswet voor de activiteiten die de natuur betreffen	540.568	2.168.568	1.930.633	237.935
Baten		-20.949.667	-34.215.062	-34.207.992	-7.070
	Doelstelling 2.03.01 Versterken en behouden van Natuur en Landschap	-18.590.144	-28.951.242	-29.788.799	837.557
	Doelstelling 2.03.02 Mooi en aangenaam Drenthe	-200.000	-1.786.889	-178.815	-1.608.074
	Doelstelling 2.03.03 Behouden en versterken Nationale parken	0	0	-50.000	50.000
	Doelstelling 2.03.05 Agrarisch natuurbeheer	-2.034.523	-3.351.931	-4.087.526	735.595
	Doelstelling 2.03.07 Uitvoering van de Omgevingswet voor de activiteiten die de natuur betreffen	-125.000	-125.000	-102.853	-22.147
Saldo		61.278.502	68.886.857	43.715.679	25.171.178

Ontwikkelingen

Eind 2024 hebben wij de subsidiebeschikking voor Programma Natuur fase 2 ontvangen. Hiermee is ruim € 148 miljoen voor Drenthe beschikbaar gekomen voor het uitvoeren van een concreet maatregelen pakket in en rond Natura2000 gebieden. De voorbereiding en uitvoering start in 2025 en de maatregelen zullen de komende jaren worden gerealiseerd binnen het Programma Natuurlijk Platteland (PNP).

Concretisering VHR-opgaven

In 2025 werken we verder aan de beheerplannen en wordt de VHR-opgave voor het gebied verder uitgewerkt. We wachten vanuit het Rijk nog op de landelijke doelen.

Er is een handreiking voor de landschappelijke uitwerking van de basiskwaliteit natuur en het handboek groenblauwe dooradering ontwikkeld die richting geeft aan de invulling van een natuurinclusieve samenleving. In lijn met de landelijke agenda Natuurinclusief 2.0 haken we aan bij (ruimtelijke) opgaven en borgen we natuurinclusief bij andere beleidsvelden door input te leveren op programma's visies en subsidie(voorwaarden).

Beleidsopgave: 2.04 Stikstof

Inleiding

Met het vervallen van het NPLG en het schrappen van het transitiefonds heeft het Rijk een andere koers ingezet in de aanpak stikstof. Als provincie kunnen we met de middelen voor laaghangend fruit, hooghangend fruit en KPI aanpak (70 miljoen) een bijdrage leveren aan de reductie van stikstof emissies in Drenthe. Met het aankopen van grond voor de wettelijke opgaven vanuit natuur en water worden soms ook bedrijven aangekocht wat ook reductie van stikstof oplevert.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
2.04.01 Reductie van emissies door doelsturing, managementmaatregelen en innovatie	Reductie van emissies realiseren door middel van doelsturing (kpi- aanpak), onderzoek naar en het stimuleren van managementmaatregelen en innovatie. Zie voor meer informatie doelstelling 2.01.03. Samen moeten de maatregelen 2.04.01, 2.04.02 en 2.04.04 bijdragen aan de reductie van 2.450 ton ammoniak in 2035. Met deze inzet realiseren we stikstofruimte en creëren we op termijn ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.		Invulling middels o.a. regeling laaghangend fruit en aanpak KPI.
2.04.02 Vrijwillige aankopen bedrijven in het kader van stikstof	Aankopen van bedrijven die (vrijwillig) willen stoppen vanuit Transitiefonds en ILG (Investeringsbudget Landelijk Gebied) en andere regelingen (MGA, Piekbelaster regeling). Met deze inzet realiseren we stikstofruimte en creëren we op termijn ruimte voor nieuwe ontwikkelingen. Zie voor meer informatie paragraaf 2.7 Grondbeleid.		Wij kopen bedrijven aan voor de gebiedsprocessen voor de provinciale doelen; niet specifiek voor stikstof. Daarbij komt dat de regelingen beperkt zijn, waardoor niet heel veel bedrijven binnen deze regeling vallen.
2.04.03 Aanpak PAS-melders	Het doel is om eerst voor alle PAS-melders het verificatietraject te doorlopen om te bepalen of bedrijven daadwerkelijk PAS-melder zijn. Daarnaast zijn de inspanningen – waarbij maatregelen 2.04.01, 2.04.02 en 2.04.04 ook noodzakelijk zijn om stikstof ruimte te creëren – gericht op het op termijn legaliseren van de PAS-melders. Het Rijk is uiteindelijk verantwoordelijk voor deze opgave. Wij dragen vanuit onze mogelijkheden bij in het legalisatie proces.		We hebben stevig ingezet op het verificatietraject en gewerkt aan Passende Beoordelingen voor een aantal PAS-melders. Binnen de huidige wet en regelgeving bestaan er op dit moment geen oplossingen voor bedrijven die door willen.
2.04.04 Stimuleren emissiereductie NOx vanuit andere sectoren	In samenwerking met de sectoren industrie, wonen en mobiliteit bedrijven en organisaties stimuleren tot additionele NOx reductie te komen. Hiervoor onderzoeken we de mogelijkheden per sector en gaan we in gesprek met de sectoren om tot additionele reductie te komen.		We blijven met alle sectoren in gesprek om te komen tot reductie van NOx.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

2.04 Stikstof		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		1.284.193	822.023	639.842	182.181
	Doelstelling 2.04.01 Reductie van emissies door doelsturing, managementmaatregelen en innovatie	600.000	0	-671	671
	Doelstelling 2.04.02 Vrijwillige aankopen bedrijven in het kader van stikstof	75.000	15.000	3.984	11.016
	Doelstelling 2.04.03 Aanpak PAS-melders	609.193	807.023	636.529	170.494
Baten		-302.886	-317.458	-850.974	533.516
	Doelstelling 2.04.01 Reductie van emissies door doelsturing, managementmaatregelen en innovatie	0	0	291.092	-291.092
	Doelstelling 2.04.02 Vrijwillige aankopen bedrijven in het kader van stikstof	-75.000	-15.000	0	-15.000
	Doelstelling 2.04.03 Aanpak PAS-melders	-227.886	-302.458	-1.142.066	839.608
Saldo		981.307	504.565	-211.132	715.697

Ontwikkelingen

Met de maatregelpakketten hebben we € 70 miljoen om met de sector te werken aan reductie. Met de KPI's, laaghangend fruit en hooghangend fruit. Ten aanzien van de PAS-melders en verstrekken van vergunningen is sinds de RvS uitspraak van 18 december de ruimte minimaal geworden om hierin oplossingen te vinden.

Beleidsopgave: 2.05 Klimaatmitigatie

Inleiding

Met het vervallen van het NPLG en het schrappen van het transitiefonds heeft het Rijk een andere koers ingezet in opgave van methaanreductie. Wij koppelen het bijdragen aan deze nationale opgave mee vanuit de stikstof aanpak (zie 2.04).

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
2.05.01 Reductie methaanemissie	Koppelend aan doelstelling 2.04.01 reductie van emissies door doelsturing managementmaatregelen en innovatie waarbij er ook managementmaatregelen zijn die als resultaat minder methaanemissie hebben en koppelend aan doelstelling 2.04.02 door aankopen van bedrijven ook reductie van methaanemissies realiseren. Bij het aankopen van bedrijven en beëindigen van de veehouderij worden bij graasdieren naast stikstofemissies ook methaanemissies verminderd. Met de vrijwillige aankopen vanuit de stikstofopgave willen we de Drentse methaanreductie opgave van 0,23 Mton CO2 equivalenten door methaanemissie reductie realiseren.		In de aanpak laaghangend fruit of hooghangend fruit gewerkt aan reductie van ammoniak emissies waarbij we ook de methaan emissies zo veel mogelijk meekoppelen.

Welke feiten en cijfers zijn er?

De opgave voor Drenthe is in het NPLG bepaald op reductie van 0,3 Mton CO2 equivalenten, waarvan 0,23 Mton door reductie van methaanemissies. Er zijn weinig gegevens bekend rondom de totale methaan emissies. Aan de hand van aankopen waarmee het aantal dieren wordt verkleind kan de reductie worden berekend. Bij de KPI aanpak zal gemonitord worden wat het effect van de getroffen maatregelen is en dat geldt ook voor management maatregelen die als resultaat vermindering van methaanuitstoot hebben.

Ontwikkelingen

Met het vervallen van het NPLG verwachten wij van het Rijk hierin een grotere rol. In Drenthe koppelen we deze opgave mee met de bestaande opgaven.

Programma 2 wat heeft het gekost

Beleidsopgave	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Vershil
Lasten					
2.01 Landbouw	4.246.894	2.573.997	20.805.144	5.407.624	15.397.520
2.02 Zorgvuldig omgaan met water	1.685.563	2.449.333	35.545.386	4.168.571	31.376.815
2.03 Natuur	93.925.745	82.228.169	103.101.919	77.923.671	25.178.248
2.04 Stikstof	1.968.073	1.284.193	822.023	639.842	182.181
Totaal Lasten	101.826.275	88.535.692	160.274.472	88.139.708	72.134.764
Baten					
2.01 Landbouw	-2.294.365	-2.093.464	-12.949.644	-2.523.922	-10.425.722
2.02 Zorgvuldig omgaan met water	-1.731.600	-810.000	-33.538.817	-2.324.699	-31.214.118
2.03 Natuur	-32.808.054	-20.949.667	-34.215.062	-34.207.992	-7.070
2.04 Stikstof	-3.553.136	-302.886	-317.458	-850.974	533.516
Totaal Baten	-40.387.155	-24.156.017	-81.020.981	-39.907.587	-41.113.394
Totaal programma	61.439.120	64.379.675	79.253.491	48.232.121	31.021.370

Toelichting	
Saldo Programma	31.021.370
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan reserve opvang revolverend financieren	-10.000
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG	-335.555
Bijdrage aan reserve natuurbeleid	-24.741.593
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	-332.429
Bijdrage van Reserve Bodem	-311.612
Totaal verrekend met reserves	-25.731.189
Resultaat programma na bestemming reserves	5.290.180

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 2.01 Landbouw

De totale afwijking betreft een voordeel van € 15.397.520,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 2.01.01 Werken aan een toekomstgerichte landbouw

De afwijking op dit onderdeel bedraagt € 13.355.933,-- voordelig.

Binnen deze doelstelling valt het meerjarige Europese Programma GLB-NSP, waar ook LEADER Oost- en West Drenthe onderdeel van uitmaken. Dit programma loopt van 2023 tot en met 2027, met een eindafrekening in 2029. De bijbehorende subsidies en uitbetalingen worden niet gelijkmatig over de jaren verdeeld, maar zijn afhankelijk van de momenten waarop openstellingen plaatsvinden en projecten worden uitbetaald. Hierdoor is er in 2024 een voordeel ontstaan van € 1.052.794,-- voor LEADER Oost, € 905.355,-- voor LEADER West en € 7.003.186,-- voor GLB/NSP. Deze middelen worden overgeheveld naar 2025.

Daarnaast is er een voordeel van € 507.403,-- door de afronding van POP3 Landbouw, de voorganger van GLB/NSP. Bij de eindafrekeningen van dit programma kwam een vrijval van middelen naar voren. Ook de SPUK Innovatieve Landbouw NN, waarvan de looptijd is verlengd tot en met 2028, zorgde voor een financieel voordeel van € 2.582.575,--. In 2024 werd vooral voorbereidend werk verricht, waarvan een deel van de uitvoering en betalingen in 2025 plaatsvinden.

Daarnaast is er een voordelig saldo van € 601.202,-- binnen het budget voor verbetering van de landbouwstructuur. Dit bedrag bevat onder andere € 355.678,-- voor de Agroagenda, waarvoor Drenthe als kassier optreedt. Deze middelen worden verrekend met de reserve natuur.

Voor de opschaling van duurzaamheidsplannen is € 655.325,-- gereserveerd voor een subsidieregeling die in 2025 wordt ingezet.

Het resterende voordeel van € 48.093 is het saldo van onder- en overbestedingen op andere landbouwprojecten.

Doelstelling: 2.01.02 Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw

De afwijking op dit onderdeel bedraagt € 2.025.787,- voordelig.

Omdat sommige projecten een langere looptijd hebben en in 2025 nog doorlopen is de regiodeal verlengd tot en met eind 2025.

Het resterende saldo van € 15.801,-- voordelig is een som van alle onder- en overbestedingen met betrekking tot overige doelstellingen binnen deze beleidsopgave.

Beleidsopgave: 2.02 Zorgvuldig omgaan met water

De totale afwijking betreft een voordeel van € 31.376.815,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 2.02.04 Anticiperen op klimaatverandering door adaptatie

Het budget Procesgeld klimaatadaptatie zou besteed worden aan verschillende inspanningen van een op te stellen programma klimaatadaptatie en daarmee volledig uitgeput zijn in 2024.

In het derde kwartaal 2024 zou een programmaplan opgeleverd worden. Door onvoorziene omstandigheden is dit echter niet gelukt. In het vierde kwartaal van 2024 is een tussenresultaat voor het programma opgeleverd. Deze procesgang heeft tot gevolg dat een deel van de incidentele procesgeldten klimaatadaptatie nog niet zijn besteed en nu overgeheveld moeten worden naar 2025. Het gaat om een bedrag van € 170.562,--.

Daarnaast hebben wij in het kader van de specifieke uitkering tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027, Werkregio Fluvius € 450.380,-- meer besteed dan in 2024 was begroot. Het gaat hierbij om bestedingen door Prolander in het kader van Fluvius die via de PMV bij ons zijn gedeclareerd. De bestedingen in het kader de tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie worden volledig gedekt met de specifieke uitkering die we van het Rijk hebben ontvangen en hebben geen effect op het rekeningresultaat.

Doelstelling: 2.02.05 De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet in 2027 aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water

In het kader van de Regeling provinciale maatregelen landelijk gebied (Rpml) hebben wij van het Rijk een toekenningsbeschikking ontvangen van € 269.896.956,--. Het bedrag van € 31.558.681,-- was bestemd voor specifieke maatregelen die gericht zijn om de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water

te realiseren. Wij hebben dit volledige bedrag in onze begroting verwerkt en hebben wij eind 2024 in dit kader van deze regeling een viertal subsidies verstrekt aan de waterschappen Noorderzijlvest, Drents Overijsselse Delta, Vechtstromen en Hunze en Aa's voor een totaalbedrag van € 29.911.770,-- . Voor de verantwoording van deze subsidieelasten zijn wij echter gebonden aan de SiSa-verantwoordingssystematiek. Dat wil zeggen dat de subsidieelasten van de waterschappen pas een jaar later in onze administratie mogen worden verwerkt. De waterschappen zullen via de SiSa-verantwoording 2024 voor het eerst financieel over de voortgang aan ons rapporteren. De hierin opgenomen subsidieelasten zullen wij in 2025 in onze administratie verwerken. Deze lasten nemen wij vervolgens op in onze SiSa-verantwoording 2025 aan het Rijk. Het resultaat hiervan is een voordeel van € 31.558.681,-- aan de lastenkant en een nadeel gelijk aan dit bedrag aan de batenkant. Dit heeft verder geen effect op ons rekeningresultaat.

Daarnaast hebben wij in het kader van de uitvoering van de KRW-projecten € 259.071,-- meer besteed dan geraamd. Dit nadeel is het gevolg van een aantal verstrekte subsidies in het kader van het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer die voor de helft worden gedekt door een niet geraamde bijdrage van de waterschappen.

Verder hebben wij in het kader van de Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater € 459.057,-- minder besteed dan verwacht. Deze bestedingen worden volledig gedekt door een specifieke uitkering van het Rijk. Over- of onderbestedingen m.b.t. deze subsidieregeling hebben geen impact op het rekeningresultaat.

Het resterende nadeel van € 102.034,-- is het saldo van over- en onderbestedingen op andere budgetten binnen beleidsopgave 2.02 Zorgvuldig omgaan met water.

Beleidsopgave: 2.03 Natuur

De totale afwijking betreft een voordeel van € 25.178.248,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 2.03.01 Versterken en behouden van Natuur en landschap (€ 22.108.749,-- V)

De lasten voor het subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) vallen hoger uit dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat de contracten die de provincie heeft afgesloten, op basis van de standaardkostprijs, hoger uitvallen dan dat we aan middelen in de septembercirculaire 2024 extra hebben ontvangen in verband met de verhoging van de standaardkostprijs voor het beheren van natuur. Dit nadeel wordt met de reserve Natuurbeleid geëgaliseerd en heeft geen invloed op het rekeningresultaat.

De realisatie voor Dwingelderveld en Nieuw-Schoonebeek heeft vertraging opgelopen in de uitvoering en daarmee worden de verwachte lasten niet in 2024 gemaakt en doorgeschoven naar 2025. Daarentegen vallen de lasten voor Geelbroek hoger uit dan verwacht. Deze drie projecten geven in 2024 uiteindelijk een voordelig resultaat. Dit wordt geëgaliseerd met de reserve Natuurbeleid en heeft dus geen invloed op het rekeningresultaat.

Er zijn minder hectares gekocht en gepasseerd bij de notaris dan gedacht bij de 3^e actualisatie 2024. De vertraging in de aktepassering bij de notaris heeft er mee te maken dat de wederpartij meer tijd nodig had voor de overdracht door onder andere langere doorlooptijd voor de financiering, benodigde vergunning waren niet tijdig verstrekt en de onzekerheid over de toekomstige inrichting binnen het landelijk gebied. Verder is abusievelijk een bedrag tweemaal opgenomen in de begroting. Dit is

technisch gecorrigeerd. Dit voordeel wordt met de reserve Natuurbeleid geëgaliseerd en heeft geen invloed op het rekeningresultaat.

De Specifieke uitkering (SPUK) Programma Natuur 1^e fase bestaat binnen deze doelstelling uit 4 onderdelen.

Hydrologische verbetering

De lasten voor hydrologische verbetering vallen lager uit dan begroot door dat er toch vertraging in de uitvoering van diverse projecten heeft plaatsgevonden. In 2025 wordt de uitvoering voortgezet en vindt afronding plaats. De niet uitgegeven middelen blijven beschikbaar binnen deze SPUK.

Uitvoeringskosten

Het verschil wordt veroorzaakt door de hogere personeelskosten t.o.v. de 3^e actualisatie 2024. De doorgevoerde begrotingswijziging is lager dan de werkelijke bestede kosten omdat de verwerking van personeelskosten na de 3^e actualisatie 2024 heeft plaatsgevonden. Hierdoor is een te lage inschatting gemaakt. Het nadeel in de lasten heeft een direct verband met de hogere baten. Dit nadeel heeft daarom geen invloed op het rekeningresultaat.

Verbetering van de kwaliteit van natuurgebied

De lasten voor hydrologische verbetering vallen hoger uit dan begroot doordat er een administratieve verwerking heeft plaatsgevonden van een meerjarig groot project waarmee geen rekening is gehouden in de begroting. De niet uitgegeven middelen blijven beschikbaar binnen deze SPUK.

Boscompensatie PN

Het betreft een niet begrote uitgave. Dit heeft een causaal verband met de niet begrote Rijksbijdrage. Per saldo is er op dit product geen verschil tussen de lasten en de baten.

Het voordelige saldo op de doelstelling Versterken en behouden van Natuur en landschap heeft geen effect op het rekeningresultaat van de provincie, doordat dit saldo wordt verrekend met de reserve Natuurbeleid of beschikbaar blijft binnen de specifieke uitkeringen (SPUK's).

Doelstelling: 2.03.02 Mooi en aangenaam Drenthe (€ 1.916.321 V)

De onderuitputting op de lasten heeft een causaal verband met de lagere gerealiseerde baten. Dit wordt veroorzaakt door het onbenutte gedeelte van de SPUK in 2024. Het overschot wordt veroorzaakt door de niet bestede middelen voor het opstellen van een uitvoeringsplan voor de bestrijding van de invasieve exoten. Hiervoor is een voorstel gedaan om een bedrag van € 110.000,-- over te hevelen naar het boekjaar 2025 en € 50.000,-- naar het boekjaar 2026, voor het opstellen van het uitvoeringsplan en de daarbij behorende acties uit te zetten.

Daarnaast is er een voorgestelde overheveling van € 297.273 voor het opstellen van de soortenmanagementplannen, als onderdeel van de SPUK Natuurinclusief isoleren. Het betreft hier de eigen bijdrage voor ondersteuning van de gemeenten bij het opstellen van de plannen en het uitvoeren van het beleid.

Doelstelling 2.03.03 Behouden en versterken Nationale Parken (€ 152.061 V)

De onderschijding op de lasten wordt veroorzaakt door een dubbel begroot budget voor de subsidie aan de IVN. In de 1^e actualisatie wordt de begroting 2025 op dit onderdeel aangepast. Daarnaast is er een overschot door lagere uitgaven voor de RVO projecten 2020-2023, waarvoor wij een cofinancieringsbijdrage verstrekt hebben. De totale projectkosten waren lager, dus de RVO-subsidie is lager vastgesteld en naar rato ook onze subsidie. De afrekening heeft plaatsgevonden in 2024.

Doelstelling: 2.03.05 Agrarisch Natuurbeheer (€ 919.555 V)

Het voordeel op deze doelstelling is grotendeels te verklaren door de compensatie tariefstijging van ruim € 1 miljoen welke is ontvangen in de septembercirculaire 2024. Deze gelden zullen gedurende de looptijd van het programma Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (2023-2028) extra worden ingezet. Dit voordelige saldo wordt verrekend met de reserve Natuurbeleid.

Doelstelling 2.03.06 Inzicht verkrijgen in natuurkwaliteit (€ 155.332 N)

De SNL vergoedingen (Subsidiestelsel Natuur en Landschap) die Terrein Beherende Organisaties (TBO's) ontvangen voor het monitoren van natuurkwaliteit zijn gestegen door de groei in hectaren natuur en de stijging van standaard kostprijs (SKP's). Het saldo wordt geëgaliseerd in de reserve Natuurbeleid.

Doelstelling: 2.03.07 Uitvoering van de Omgevingswet voor activiteiten die de natuur betreffen (€ 237.935 V)

De open-eind regeling: afhandelen faunaschades, is via actualisaties in 2024 budgettair opgenomen voor € 1.503.000,--. De raming bestaat uit de vergoedingen die grondgebruikers krijgen op basis van het provinciale faunaschade beleid (tegemoetkomingen faunaschade, edelherten- en ganzenregeling en dassenovereenkomsten) en de wolf. Ook vallen de taxatiekosten, die worden gemaakt om de hoogte van de faunaschade vast te stellen, hieronder.

De kosten zijn onder andere afhankelijk van het faunaschade beleid, het aantal aanvragen, het aantal schadeveroorzakende dieren, de hoogte van de schade en de gewasprijs. Uiteindelijk wordt de werkelijk uitbetaalde schade naderhand verrekend per provincie. Hoewel de schadevergoeding jaarlijks stijgt, bleek de vooraf voorziene ophoging van het budget niet volledig nodig, waardoor een positief saldo is ontstaan. Wel moet hierbij worden opgemerkt dat de afhandeling van faunaschades via BIJ12 loopt en dat er in de loop van 2025 nog een definitieve afrekening over 2024 zal plaatsvinden. Hierdoor kan het huidige financiële beeld nog veranderen.

Naast dit voordeel is er ook een financieel nadeel van € 98.500,-- ontstaan. Dit komt doordat in 2024 subsidie is uitgekeerd voor zowel 2024 als 2025 in het kader van de groene regie. Omdat de lasten voor 2025 hierdoor al in 2024 zijn verantwoord, heeft dit geleid tot een negatieve afwijking.

Beleidsopgave: 2.04 Stikstof

De totale afwijking betreft een voordeel van € 182.181,--.

Baten

Beleidsopgave: 2.01 Landbouw

De totale afwijking betreft een nadeel van € 10.425.722,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 2.01.01 Werken aan een toekomstgerichte landbouw

De afwijking op dit onderdeel bedraagt € 8.127.819,-- nadelig.

Het grootste deel van dit nadeel, € 5.262.186,--, houdt verband met het meerjarige Europese Programma GLB-NSP, waar ook LEADER Oost- en West Drenthe onder vallen, en met de afronding van het voorgaande Europese programma POP3. Omdat de baten direct gekoppeld zijn aan de uitgaven binnen deze programma's, is er sprake van een causaal verband.

Daarnaast is er een nadelig saldo van € 2.582.575,-- binnen de SPUK Innovatieve Landbouw NN. Dit bedrag staat eveneens in direct verband met de uitgaven.

Binnen het budget voor verbetering van de landbouwstructuur is een nadeel van € 216.159,-- ontstaan. Deze middelen worden verrekend met de reserve natuur.

Het resterende nadeel van € 66.899,-- is het saldo van kleinere onder- en overbestedingen binnen diverse andere landbouwprojecten.

Doelstelling: 2.01.02 Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw

Binnen deze doelstelling is in 2024 een financieel nadeel van € 2.282.102,-- ontstaan. Dit bedrag staat in direct verband met de uitgaven binnen dit programma.

Het resterende saldo van € 15.801,-- nadelig is een som van alle onder- en overbestedingen met betrekking tot overige doelstellingen binnen deze beleidsopgave.

Beleidsopgave: 2.02 Zorgvuldig omgaan met water

De totale afwijking betreft een nadeel van € 31.214.118,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 2.02.04 Anticiperen op klimaatverandering door adaptatie

In het kader van de specifieke uitkering tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027, Werkregio Fluvius hebben wij een voordeel gerealiseerd van € 450.380,--. Wij hebben een hogere Rijksbijdrage verantwoord als gevolg van hogere bestedingen door Prolander die via de PMV bij ons zijn gedeclareerd. De hogere baten en lasten met betrekking tot deze regeling hebben geen effect op het rekeningresultaat.

Doelstelling: 2.02.05 De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet in 2027 aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water

In het kader van de Regeling provinciale maatregelen landelijk gebied (Rpml) hebben wij voor het onderdeel water een bate geraamd van € 31.558.681,--. Deze bate hebben wij echter niet gerealiseerd omdat de verantwoording van de hiermee samenhangende subsidie lasten via de SiSa-verantwoordingsystematiek plaats gaat vinden. Dat wil zeggen dat de subsidie lasten van de waterschappen pas een jaar later in onze administratie mogen worden verwerkt. De waterschappen zullen via de SiSa-verantwoording 2024 voor het eerst financieel over de voortgang aan ons rapporteren. De hierin opgenomen subsidie lasten en de Rijksbijdrage ter dekking van deze lasten zullen wij in 2025 in onze administratie verwerken. Het resultaat hiervan is een nadeel van € 31.558.681,-- aan de batenkant. Dit nadeel heeft geen effect op ons rekeningresultaat.

Daarnaast hebben wij in het kader van de uitvoering van de KRW-projecten aan de batenkant een voordeel gerealiseerd van € 409.729,-- als gevolg van een aantal verstrekte subsidies met betrekking tot het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer die voor de helft worden gedekt door een bijdrage van de waterschappen. Ook hebben wij in 2024 een aantal projectsubsidies in het kader van het deltaprogramma op een lager bedrag vastgesteld. Om deze reden hebben wij een deel van de eerder ontvangen bijdrage van de waterschappen moeten terugbetalen. Het gaat hierbij om een nadeel van € 115.551,--.

Verder hebben wij in het kader van de Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater een nadeel gerealiseerd van € 459.057,--. Deze lagere bate heeft te maken met lagere bestedingen in het kader van deze specifieke uitkering.

Het resterende voordeel van € 59.062,-- is het saldo van over- en onderbestedingen op andere budgetten binnen beleidsopgave 2.02 Zorgvuldig omgaan met water.

Beleidsopgave: 2.03 Natuur

De totale afwijking betreft een nadeel van € 7.070,--.

Beleidsopgave: 2.04 Stikstof

De totale afwijking betreft een voordeel van € 533.516,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 2.04.01 Reductie van emissies door doelsturing, managementmaatregelen en innovatie (€ 291.092 N)

Het negatieve saldo heeft betrekking op de decentralisatie uitkering Gebiedsgerichte aanpak Stikstof door het storten van een bijdrage in het BTW-Compensatiefonds.

Doelstelling: 2.04.03 Aanpak PAS-melders (€ 839.608 V)

Het verschil op de baten heeft een causaal verband met de uitgaven. Het betreft hier een voordeel door een Rijksbijdrage voor de SPUK Pas-melders. Daarnaast zijn er binnen deze doelstelling minder lasten gemaakt. Omdat deze lasten direct samenhangen met de baten, leidt dit tot een lagere bate.

De overige mutaties salderen in een nadeel van € 15.000,--.

Programma 3: Leefomgeving en wonen

Inleiding

Als provincie hebben wij een belangrijke rol in het mede bepalen hoe onze omgeving is ingericht en hoe onze bodem en ondergrond op een duurzame wijze worden gebruikt. Zijn er voldoende woningen, afgestemd op de behoefte, is er voldoende ruimte voor bedrijvigheid en duurzame energieproductie en krijgt de natuur voldoende ruimte? We willen deze ruimteclaims invullen mét ruimtelijke kwaliteit. Wij zoeken de balans in vraag en aanbod, wegen belangen en maken keuzes die in het belang zijn van de regio.

Naast de inrichting van de omgeving zorgt de provincie er ook voor dat die omgeving veilig en schoon is. Zo werken wij samen met onder meer gemeenten aan een schone lucht en bodem en wordt toezien op de productie en het transport van gevaarlijke stoffen.

Successen

- Vastgestelde Startnotitie en Contournota met inbreng van jongeren en onze gemeenten en waterschappen via een uitgebreid participatietraject.
- De waardevolle inbreng vanuit Het Drents Burgerberaad op de nieuwe Woonagenda.
- De vaststelling van de nieuwe Woonagenda. Via een breed participatieproces is de inhoud voor deze agenda bepaald met daarin de ambitie voor het realiseren van 45.000 woningen.

Yvonne Turenhout, vaststelling Woonagenda

- Vaststelling Subsidieregeling 'Transformatie en woningsplitsing' in Provinciale Staten.

- Toekenning van financiële middelen uit de subsidieregeling “Inzet personele capaciteit versnelling woningbouwprojecten” aan een 46-tal verschillende projecten in 7 gemeenten. In tijden van arbeidsmarktkrapte zien wij deze regeling als heel succesvol.
- Stimuleren en ondersteunen van een 19-tal wooninitiatieven/ CPO's in zes gemeenten.
- Doorontwikkeling van de Drentse Woningbouwmonitor naar een publieksversie van de Woningbouwmonitor.
- Vanuit de subsidies van het Regiostedenfonds zijn belangrijke projecten in de openbare ruimte gerealiseerd, waaronder de Hoofdstraat-Zuid in Hoogeveen en het Bleekerseiland in Meppel.

Jisse Otter, opening nieuw ingerichte Hoofdstraat in Hoogeveen

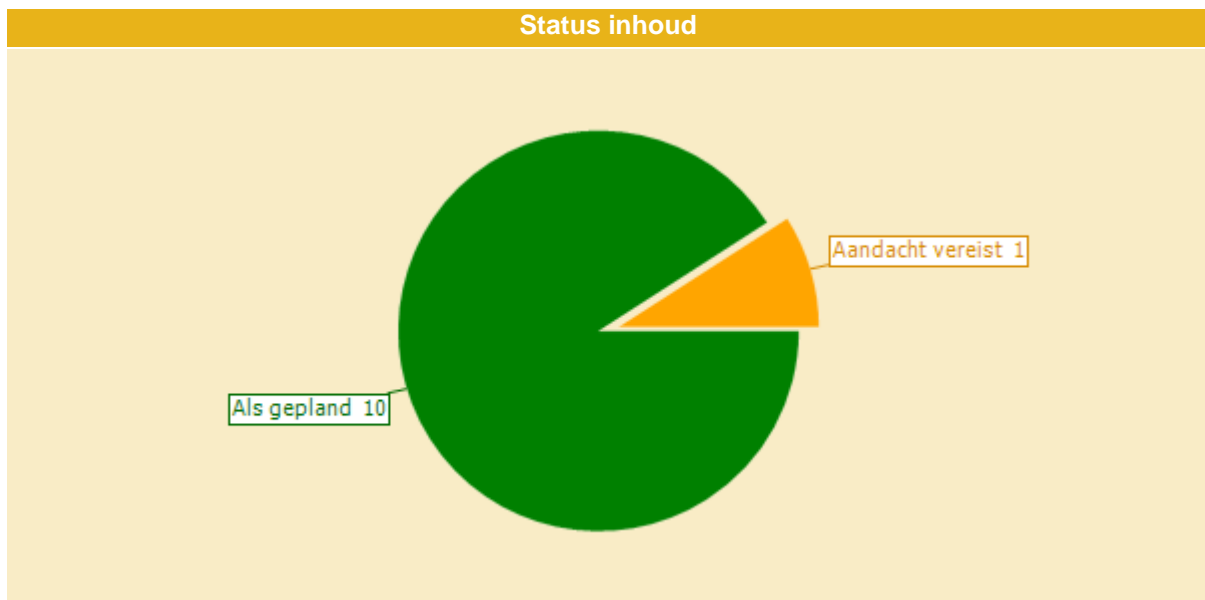
- Vanuit de subsidies van de HRK PLUS 2021 zijn eveneens de belangrijkste activiteiten inmiddels gerealiseerd, namelijk sloop van het oude Magista-pand in Roden en Gevelverbetering in Coevorden.
- Ook op het gebied waar de provincie verantwoordelijk is voor het trekken van ruimtelijke procedures wordt goed aan de weg getimmerd. Met de ingang van de omgevingswet liggen er specifiekere taken bij de provincie. Projecten die te maken hebben met infrastructurele ontwikkelingen, natuurontwikkeling of ander type procedure liggen op schema. Afgelopen jaar hebben wij ingestemd om een aantal projecten ter visie te leggen. Hierover wordt in het volgend jaar een definitieve beslissing genomen. Er zijn mooie mijlpalen bereikt in 2024.

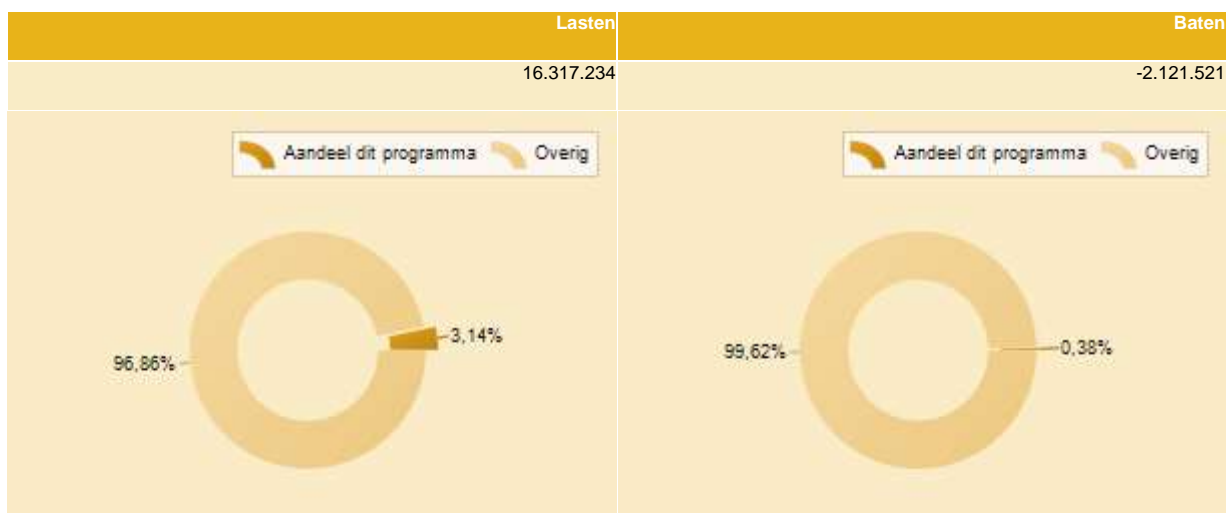
Knelpunten

- Een uitbreiding van de provinciale rol door de wet Regie op Volkshuisvesting vraagt, naar verwachting, in de toekomst om extra financiële middelen ten opzichte van de huidige begroting.
- De toepassing van de Omgevingstafels is soms nog onvoldoende uitgekristalliseerd. Afhankelijk van de insteek van de gemeente leggen Omgevingstafels soms een grote druk op beschikbare tijd van planadviseurs en indirect specialisten.
- Met de herstructureringsopgave is € 1,2 miljard gemoeid, gemeenten en woningcorporaties hebben niet dusdanige middelen voor handen om deze volledige opgave te kunnen uitvoeren.
- Gebrek aan personele capaciteit op het gebied van gebiedsontwikkeling bemoeilijkt de voortgang van de woondeals, met name omdat het beschikbare personeel nauwelijks uit de markt te halen is.

Stand doelstellingen

Van de doelstellingen binnen dit programma is hier de status van de doelstellingen weergegeven. Op doelstellingsniveau is de afwijking toegelicht binnen de beleidsopgave.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Vershil
Lasten	14.647.287	14.070.784	19.325.303	16.317.234	3.008.069
Baten	-3.455.573	-262.500	-2.078.154	-2.121.521	43.367
Saldo	11.191.715	13.808.284	17.247.149	14.195.713	3.051.436

Beleidsopgave: 3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen

Inleiding

We hebben de wettelijke taak om de bestemming van gronden en het daarbij behorende beleid vast te stellen en erop toe te zien dat gemeentelijke bestemmingsplannen in lijn zijn met het provinciale ruimtelijke beleid. Ons ruimtelijk beleid wordt vastgelegd in de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening. Daarmee geven we sturing aan de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe. We werken aan een nieuwe Omgevingsvisie die onder andere vastlegt hoe we om willen gaan met de gevolgen van klimaatverandering, de toekomst van de energievoorziening, de toekomst van het landelijk gebied, de toekomst van het wonen en het werken en ondernemen in en de bereikbaarheid van onze dorpen en steden. Daarbij houden we rekening met de nieuwe Nota Ruimte van het Rijk. Het Rijk heeft ons gevraagd om via het programma NOVEX inbreng te leveren voor deze nieuwe Nota Ruimte en is voornemens daarover afspraken met ons te maken. Daarnaast is de samenwerking met het Rijk in de zogenoemde NOVEX-gebieden Groningen-Assen en Zwolle van belang. Ook zijn we gestart met het Ontwikkelperspectief voor Zuid- en Oost-Drenthe.

Om aan haar veiligheidstaak te kunnen voldoen, nu en in de toekomst, heeft defensie meer ruimte nodig in Nederland. In het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie worden daarom verschillende alternatieven onderzocht om hieraan te kunnen voldoen, waarvan een aantal ten koste zullen gaan van de beschikbare ruimte en/of leefkwaliteit in Drenthe. Om zo min mogelijk verrast te worden en defensie op haar verantwoordelijkheid te wijzen richting de Drentse samenleving hebben wij een structureel overleg in het leven geroepen waarbij naast defensie en de provincie ook het ministerie van Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (VRO) en de relevante Drentse gemeenten zijn aangehaakt. Op deze wijze proberen we zowel inhoudelijk als procesmatig vroegtijdig invloed uit te oefenen op het proces van het NPRD. Naar verwachting zal medio mei/april 2025 een ontwerpnota Ruimte voor Defensie openbaar worden waarna tegen de zomer 2025 definitieve besluitvorming volgt.

Maatschappelijk leeft er een brede roep op meer regie op de woningmarkt door de overheid. Het Rijk werkt daarom aan een nieuwe Regiewet en een nieuwe rol voor provincies vanaf 2025. De Wet Versterking Regie Volkshuisvesting zorgt voor meer regie van het Rijk en de Provincie op waar, hoeveel en voor wie we bouwen, met name voor betaalbaar wonen en gelijke kansen voor urgent woningzoekenden. De wet regie ligt nu voor bij de Tweede Kamer. Anticiperend op het eventueel aannemen van de wet, heeft de provincie haar intern en extern handelen aangepast. Wij moedigen gemeenten aan bij beleidsactualisatie rekening te houden met de kaders van het wetsvoorstel en we bereiden ons zelf ook voor op een grotere rol op het gebied van sturen op betaalbaarheid van woningen en de huisvesting van specifieke doelgroepen.

De ambitie en strategie in de woonagenda bestaat uit drie pijlers.

- Versnellen woningbouw: Het gaat zowel om nieuwbouw als om het versneld beter benutten van de bestaande bouw.
- Wonen is meer dan een dak boven je hoofd: Woningbouw moet niet alleen voorzien in onderdak, maar ook betaalbaar zijn, bijdragen aan de leefbaarheid van dorpen en steden en bereikbaar zijn voor alle doelgroepen.

- Toekomstigbestendig wonen: We richten ons niet alleen op het aantal te realiseren woningen, maar streven er ook naar om deze waar mogelijk duurzaam, circulair en biobased te bouwen.

Hierbij ligt het accent op de versnelling op de woningbouw middels het impulsteam, de subsidie transformatie en woningsplitsing en de ondersteuning bij CPO projecten.

Met het Impulsteam Wonen ondersteunt de provincie gemeenten om plannen sneller te kunnen uitvoeren. Het Impulsteam is opgericht om gemeenten te ondersteunen bij de woningbouwopgave zoals die zijn vastgelegd in de regionale woondeals. Het team geeft voornamelijk direct en indirect advies bij woonplannen voor tijdelijke woonoplossingen; Flexwonen. En het levert, zeer succesvol, ondersteuning aan tientallen collectieve bewonersinitiatieven (Wooninitiatieven).

Naast de directe personele inzet, via het Impulsteam, zijn er verschillende financiële regelingen in het leven geroepen waar beroep op kan worden gedaan door de gemeenten en ontwikkelende partijen.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
3.01.01 Toekomstbestendig Wonen	Experimenteren met anders wonen wordt opgenomen in de aanpak toekomstbestendig wonen. Dit betreft de ondersteuning van bewonersinitiatieven. In de praktijk werd dit de afgelopen jaren al uitgevoerd door het Impulsteam Wonen. Dit levert naar verwachting ca. 700 extra woningen op en is daarmee onderdeel van de Woondeal met Rijk en gemeenten om in totaal 13.000 extra woningen in 2030 te hebben toegevoegd.		Impulsteam Het Impulsteam Wonen heeft gemeenten veelvuldig ondersteunt om plannen sneller te kunnen uitvoeren. Het team heeft voornamelijk direct en indirect advies bij woonplannen gegeven voor tijdelijke woonoplossingen, zoals Flexwonen, en het leverde, zeer succesvol, ondersteuning aan tientallen collectieve bewonersinitiatieven (Wooninitiatieven). Via het Impulsteam zijn er ook verschillende financiële regelingen in het leven geroepen in 2024 waar beroep

op kan worden gedaan door de gemeenten en ontwikkelende partijen. In 2024 is er voor een totaalbedrag van € 800.000,- gehonoreerd binnen deze subsidie.

Daarnaast was er de "Knelpuntenpot woningrealisatie Drenthe" voor een bijdrage bij een onrendabele grondexploitatie. In 2024 zijn er 2 aanvragen gehonoreerd en 6 aanvragen in behandeling voor in totaal € 872.000,-. Tot slot is de regeling "Transformatie en woningsplitsing" in december 2024 vastgesteld. In 2024 is het Impulsteam Wonen geëvalueerd, om na te gaan op welke wijze het team zich dient door te ontwikkelen. Dit met als doel om de juiste ondersteuning te kunnen bieden en meer grip te kunnen krijgen op de knelpunten bij de uitvoering van de regionale woondeals. In 2025 gaan we op basis van de evaluatie het Impulsteam Wonen verder door ontwikkelen.

Monitoring

De Woningbouwmonitor Drenthe is operationeel in alle gemeenten in Drenthe. Er wordt actief gezamenlijk gesprekken gevoerd met gemeenten om de data op het gewenste niveau te brengen. Wij constateren dan ook door onder andere deze inzet dat de kwaliteit steeds beter en betrouwbaarder wordt. Hierdoor krijgen wij steeds beter zicht op de voortgang van de opgave in Drenthe. Wij blijven actief in gesprek met gemeenten om te zorgen dat de data verbetert wordt. Dit met als doel knelpunten vroegtijdig te signaleren en de woningbouw in Drenthe te versnellen.

Daarnaast is in 2024 een start gemaakt om van de Woningbouwmonitor een publieksversie openbaar te krijgen. Alle gemeenten in Drenthe doen hieraan mee. De eerste gemeenten in Drenthe zijn al live en geven mooie inzichten welke woningbouwprojecten in de komende jaren worden gerealiseerd. Deze ontwikkeling wordt in 2025 verder doorgezet, zodat er ook provinciaal een publieke woningbouwmonitor komt.

Aandachtsgroepen

We gaan sturen op een verdeling van doelgroepen die passend is bij de draagkracht van de omgeving, via een urgentieverordening. Op verzoek van gemeenten nemen wij een coördinerende rol op ons. Binnen dit proces en in 2024 hebben wij de eerste stappen hierin gezet. Hiernaast heeft de provincie ook een coördinerende rol op zich genomen in 2024, bij het verdelen van doelgroepen die niet onder de urgentieregeling vallen maar wel een bijzondere of specifieke plek of woonvorm nodig hebben. Dit zijn bijvoorbeeld woonwageneigenaren of arbeidsmigranten. Statushouders blijven we speciale aandacht geven met het uitvoeren van de taakstelling.

Betaalbaarheid

In 2024 hebben wij in Drenthe gemonitord op 30% sociale huur en minimaal twee derde betaalbare woningen in nieuwe projecten (op regionaal/provinciaal niveau). Dit is vastgesteld in de nieuwe woonagenda. Op provinciaal niveau lijken we dit aandeel wel te halen op het gebied van 2/3 deel betaalbaar, niet op het gebied van 30% sociale huur.

Toekomstbestendig bouwen

In de woonagenda is toekomstbestendig bouwen één van de drie pijlers, waarvan circulair bouwen een onderdeel is. Met het stimuleren hiervan hebben wij een vliegende start gemaakt, zo is in 2024 een Drentse cursus circulair bouwen in samenwerking met de Hanze gestart en is in november 2024 een eerste kick off geweest samen met de Nationale aanpak biobased bouwen. Deze bijeenkomst heeft geleid tot een groep koplopers die gezamenlijk verder gaan in een kerngroep. Hiervoor is in gezamenlijkheid met de landelijke organisatie Building Balance en de provincie een kwartiermaker aangesteld. Ook de in 2024 opgezette cursus zal in 2025 starten. We hebben daarvoor ruim afdoende aanmeldingen vanuit zowel de gemeenten, woningcorporaties, bouwbedrijven, architecten enzovoort. We verwachten in 2025 met de nodige ambities en concrete acties te kunnen komen in gezamenlijkheid met alle partijen.

<p>3.01.02 Ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe mét ruimtelijke kwaliteit</p>	<p>Ons doel is dat de ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe met kwaliteit wordt uitgevoerd: de juiste functie op de juiste plek, zuinig gebruik maken van de ruimte die we hebben, de ruimte zo inrichten dat we die goed kunnen gebruiken en met zorg inpassen zodat de identiteit en landschappelijke kwaliteit van Drenthe behouden blijft. Het ruimtelijke beleid is vastgelegd in de Omgevingsvisie met doorwerking in de Omgevingsverordening. We zien erop toe dat de gemeentelijke plannen zich hiertoe verhouden. Met subsidies ondersteunen we initiatieven die de ruimtelijke kwaliteit van Drenthe verbetert.</p> <p>In 2024:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proces om te komen tot een nieuwe Omgevingsvisie en zo nodig actualisatie van de vigerende Omgevingsvisie Drenthe 2022 • Inwerking treden van de Provinciale Omgevingsverordening die voldoet aan de vereisten van de Omgevingswet en zo nodig opstarten van procedure voor wijziging van de verordening • Doorlopen van procedures voor Provinciaal Inpassingsplan/Projectbesluiten (provinciaal bestemmingsplan) • Adviseren op gemeentelijke ruimtelijke plannen • Beleids- en ontwerpadvies ruimtelijke ontwikkelingen in stedelijk en landelijk gebied • Coördinatie NOVEX (Nationale Omgevingsvisie Extra)-traject: toewerken naar een ruimtelijk arrangement met het Rijk over de Drentse bijdrage aan diverse nationale ruimtelijke opgaven • Regionale, interprovinciale en internationale samenwerking (coördinatie Regio Groningen-Assen, Regio Zwolle, IPO, Duitsland (Nederlands Duitse Commissie Ruimtelijke Ordening)) en relatiebeheer met gemeenten • Subsidieverlening ruimtelijke kwaliteit (Regiostedenfonds, HRK+ (Herstructurering Ruimtelijke 	<p style="text-align: center;"></p> <p>Stads- en dorpsvernieuwingsfonds</p> <p>Met de vaststelling van de Begroting 2025 is er budget beschikbaar gesteld voor een nieuwe ronde van stads- en dorpsvernieuwing. Voor 2025 betreft dit € 4 mln. voor een actualisatie van het Regiostedenfonds, € 1,75 mln. voor een actualisatie van de HRK PLUS en € 5 mln. voor een nieuwe subsidieregeling voor dorpsvernieuwing. Onze ambitie is om medio 2025 de nieuwe subsidieregelingen vast te stellen, zodat deze opengesteld worden voor een nieuwe ronde van subsidieverlening voor stads- en dorpsvernieuwing.</p> <p>Actualisaties van het Regiostedenfonds en HRK PLUS</p> <p>Voor de actualisaties van het Regiostedenfonds en HRK PLUS is op basis van de voortgangsrapportages van de huidige regelingen gesproken over vervolggaven met de gemeenten. De subsidieregelingen zullen op onderdelen aangepast worden. Hierover volgt nadere afstemming met gemeenten en centrum gerelateerde stakeholders in 2025. Voor het Dorpsvernieuwingsfonds is voor de zomer een ambtelijke ronde gedaan om op te halen welke opgaven spelen op het gebied van leefbaarheid en voorzieningen. Deze input is gebruikt voor een beleidsverkenning voor het opstellen van de subsidieregeling. Vaststelling van de regelingen schuift hierom door naar september 2025. Dat geeft ook tijd om met de gemeenten verder bestuurlijk af te stemmen.</p> <p>NOVEX</p> <p>In januari 2024 is het ruimtelijk voorstel Drenthe opgeleverd en aangeboden aan de minister voor Ruimtelijke Ordening. Onder andere op basis van dit ruimtelijk voorstel werkt het Rijk aan een nieuwe Nota Ruimte waarin richting moet worden gegeven aan de ruimtelijke inrichting van Nederland. Hiertoe is eind juni het voorontwerp opgeleverd welke momenteel door het nieuwe kabinet wordt herrijkt aan de hand van de uitgangspunten in het vigerende regeerakkoord. Samen met de andere provincies zijn wij na de zomer van 2024 in gesprek met het Rijk over de impact van deze herrijking i.r.t. de ruimtelijke voorstellen en tot welke wederkerige afspraken dit zou moeten leiden in een nog af te sluiten Ruimtelijke arrangement 1.0. Deze gesprekken lopen door tot in 2025 en het ruimtelijk arrangement 1.0 zal naar verwachting vlak voor de zomer 2025 kunnen worden vastgesteld. Dat is ook het moment waarop naar verwachting het Rijk haar ontwerpnota Ruimte zal opleveren. Het is de bedoeling</p>
---	---	---

	<p>Kwaliteit), afronden subsidie HRK, incidentele subsidies ruimtelijke kwaliteit)</p>	<p>dat het ruimtelijk arrangement jaarlijks wordt geactualiseerd, waarna eventuele doorwerking richting respectievelijk de Nota ruimte en de provinciale omgevingsvisie zal plaatsvinden (in kader van de reguliere actualisatie).</p> <p>NOVEX-gebieden.</p> <p>Een vergelijkbaar en samenhangend proces is doorlopen in de beide NOVEX-gebieden (regio's Zwolle en Groningen-Assen). Het afgelopen jaar is in beide regio's een slag gemaakt om van het NOVEX-Ontwikkelperspectief naar een concrete uitvoeringsagenda met bijbehorende investeringsagenda te komen. Beide agenda's richten zich voornamelijk op (het versnellen van) de uitvoering en hebben daarmee een kortere scope (2030 met doorkijk naar 2040) dan het ruimtelijk arrangement (tot 2050). Naar verwachting zullen ook beide uitvoeringsagenda's in 2025 worden vastgesteld.</p> <p>Regio Groningen-Assen</p> <p>Naast de NOVEX afspraken waar naartoe wordt gewerkt in de regio Groningen-Assen heeft in 2024 ook de periodiek evaluatie van het huidige samenwerkingsverband plaatsgevonden. De resultaten hiervan zijn net na de zomer 2024 vastgesteld en gedeeld met Provinciale Staten. Op basis hiervan hebben provinciale Staten hun input kunnen meegeven aan Gedeputeerde Staten welke waar mogelijk worden verwerkt in de nieuwe toekomstagenda. Naar verwachting zal de nieuwe toekomstagenda 2026-2030 begin 2025 worden vrijgegeven voor definitieve besluitvorming in de raden en Staten.</p> <p>Regio Zwolle</p> <p>Naast de NOVEX afspraken waar naartoe wordt gewerkt in de regio Zwolle heeft het regiobureau gewerkt aan het opstellen van uitvoeringsprogramma's – als uitwerking van de Meerjarige agenda 2024-2028- Regio Zwolle stapt door- voor de andere pijler Economie en Arbeidsmarkt.</p> <p>In februari is de nieuwe Regio Deal (2024-2028) door het Rijk gehonoreerd. De komst van deze nieuwe deal biedt Regio Zwolle de mogelijkheid om een veerkrachtigere, toekomstgerichte regio te creëren. De Deal richt zich op de thema's 'toekomstbepalende bedrijven', 'de vitaliteit van kernen en een gezonde woon-, werk- en leefomgeving' en 'een natuurinclusieve en klimaatadaptieve regio'. In de eerste tranche welke</p>
--	--	--

eind 2024 werd opengesteld lag de focus op economie. Samen met de Drentse gemeenten in de Regio Zwolle werken wij aan een gebiedsarrangement met focus op de vitaliteit van kernen en een gezonde woon-, werk- en leefomgeving, welke ingediend zal worden voor de tweede tranche.

Ontwikkelperspectief Zuid- en Oost Drenthe

Binnen het programma Elke Regio Telt werken we samen met het Rijk, de gemeenten Borger-Odoorn, Hoogeveen, Emmen en Coevorden aan het versterken van de brede welvaart in de Regio Zuid- en Oost-Drenthe. Gezamenlijk wordt gewerkt aan een ontwikkelperspectief welke de inzet vormt voor verdere uitwerking op regionaal niveau en daarmee de input voor relevante programma's.

Ruimte voor defensie

In 2024 is ook intensief gewerkt aan het Nationale Programma Ruimte voor Defensie (NPRD). Om aan haar veiligheidstaak te kunnen voldoen, nu en in de toekomst, heeft defensie meer ruimte nodig in Nederland. In het NPRD worden daarom verschillende alternatieven onderzocht om hieraan te kunnen voldoen, waarvan een aantal ten koste zullen gaan van de beschikbare ruimte en/of leefkwaliteit in Drenthe. Om zo min mogelijk verrast te worden en defensie op haar verantwoordelijkheid te wijzen richting de Drentse samenleving hebben wij een structureel overleg in het leven geroepen waarbij naast defensie en de provincie ook het ministerie van Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (VRO) en de relevante Drentse gemeenten zijn aangehaakt. Op deze wijze proberen we zowel inhoudelijk als procesmatig vroegtijdig invloed uit te oefenen op het proces van het NPRD. Naar verwachting zal medio mei 2025 een ontwerpnota Ruimte voor Defensie openbaar worden waarna tegen de zomer 2025 definitieve besluitvorming volgt.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Ruimte

Wij beoordelen jaarlijks circa 300 honderd gemeentelijke ruimtelijke plannen op overeenstemming met het provinciale ruimtelijk beleid, zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening. In een enkel geval leidt dit tot een zienswijze.

Wonen

In de Regionale Woondeals is de minimale ambitie om 16.200 bruto woningen (13.000 netto woningen) toe te voegen aan de Drentse voorraad tussen 2022 - 2030. Dit komt neer op 1.800 bruto woningen per jaar (1.444 netto woningen).

- De huidige situatie toont aan dat de woningbouwdoelstellingen voor de jaren 2022 en 2023 zijn behaald. In 2024 verliep de realisatie van de woningbouw in Drenthe nagenoeg volgens plan.
- De Regionale Woondeals schrijven voor dat in Drenthe in 2025 2.230 netto woningen worden gerealiseerd. De provinciale Woningbouwmonitor laat zien dat dit naar verwachting wordt behaald.
- De Regionale Woondeals beschrijven dat de nieuwbouwwoningen voor 2/3 deel betaalbaar zijn voor alle regio's. De Woningbouwmonitor laat zien dat dit op provinciaal niveau wordt gehaald.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		7.781.457	10.333.975	8.043.048	2.290.927
	Doelstelling 3.01.01 Toekomstbestendig Wonen	2.337.778	3.696.285	3.416.184	280.101
	Doelstelling 3.01.02 Ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe mét ruimtelijke kwaliteit	5.443.679	6.637.690	4.626.865	2.010.825
Baten			-1.116.507	-988.729	-127.778
	Doelstelling 3.01.01 Toekomstbestendig Wonen	0	-966.507	-890.890	-75.617
	Doelstelling 3.01.02 Ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe mét ruimtelijke kwaliteit	0	-150.000	-97.839	-52.161
Saldo		7.781.457	9.217.468	7.054.320	2.163.148

Ontwikkelingen

- Om aan haar veiligheidstaak te kunnen voldoen, nu en in de toekomst, heeft defensie meer ruimte nodig in Nederland. In het NPRD worden daarom verschillende alternatieven onderzocht om hieraan te kunnen voldoen, waarvan een aantal ten koste kunnen gaan van de beschikbare ruimte en/of leefkwaliteit in Drenthe.
- In 2025 wordt de Contournota in een participatief traject uitgewerkt tot een ontwerp-Omgevingsvisie.
- De Wet Versterking Regie Volkshuisvesting zorgt voor meer regie van het Rijk en de Provincie op waar, hoeveel en voor wie we bouwen, met name voor betaalbaar wonen en gelijke kansen voor urgent woningzoekenden. Maar ook is de verwachting dat de provincie er een aantal taken bij krijgt. Onder meer op het gebied van interbestuurlijk toezicht op specifieke onderwerpen. Zoals toetsen aan de instructieregels van volkshuisvestingsprogramma's en urgentieregelingen. De wet regie ligt nu voor bij de Tweede Kamer. Anticiperend op het eventueel aannemen van de wet, hebben wij ons intern en extern handelen aangepast: De

provincie moedigt gemeenten aan bij beleidsactualisatie rekening te houden met de kaders van het wetsvoorstel en we bereiden ons zelf ook voor op een grotere rol op het gebied van sturen op betaalbaarheid van woningen en de huisvesting van specifieke doelgroepen.

Beleidsopgave: 3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen

Inleiding

In 2024 zijn we gestart met het vernieuwen van ons milieubeleid. Aanleiding daartoe was een interne audit en de gewijzigde wet- en regelgeving in de periode vanaf 2016. Het bestaande beleid sluit niet meer aan bij de bredere en complexere uitdagingen waar Drenthe momenteel mee te maken heeft. Met de Milieustrategie Drenthe formuleren we onze ambities die gaan bijdragen aan een gezonde en veilige fysieke leefomgeving. Dit is ook wat de Omgevingswet, die per 1 januari 2024 van kracht is, van ons vraagt. De samenhang van milieu met de andere opgaven (water en bodem, klimaatadaptatie, landbouw en natuur, economie, mobiliteit en energie) wordt hierin ook uitgewerkt.

Ons streven is om de milieustrategie in 2025 vast te stellen.

Als bevoegd gezag voor vergunningverlening, toezicht en handhaving voor zowel omgevingsvergunningen als bodemsaneringen, voeren we de taken op ten minste het wettelijk niveau uit. De uitvoering van deze taken is voornamelijk belegd bij de Omgevingsdienst Drenthe (OD-Drenthe voorheen RUDD) en voor de Seveso-inrichtingen en RIE4-bedrijven (grote opslag gevaarlijke stoffen en/of complexe chemiebedrijven die werken met milieuverontreinigende stoffen) bij de Omgevingsdienst Groningen.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
3.02.01 Adequaat opdrachtgeverschap richting de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD) en Omgevingsdienst Groningen (OD-G)	Voor activiteiten die onder provinciaal bevoegd gezag vallen, voeren de OD-G en RUDD de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving uit. Voor bodemsanering en bodembescherming voert de RUDD de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving uit.	✓	Er is uitvoering gegeven aan de wettelijke taken die zijn belegd bij de Omgevingsdiensten (OD-Drenthe en OD-Groningen) waaronder de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving zoals opgenomen in de jaarprogramma's.
3.02.02 Adequate uitvoering van het interbestuurlijk toezicht	De provincie voert het interbestuurlijk toezicht uit over de taakuitvoering van gemeenten en andere betrokkenen. Indien wettelijk aan de orde worden IBT-verbetertrajecten uitgevoerd.	✓	Interbestuurlijk toezicht op de taakuitvoering van de gemeenten is volgens planning uitgevoerd. De gemeentelijke informatie is getoetst en de resultaten zijn in het provinciaal integrale IBT jaarverslag opgenomen. Er zijn in 2024 geen gemeentelijke verbeterplannen nodig geweest.
3.02.03 Behoud en bevorderen van de naleving wettelijke milieueisen met ruimte voor de uitvoering van verschillende maatschappelijke functies	De provincie heeft coördinatie- en regietaken vanuit de Omgevingswet voor de ketenpartners. De provincie doet de beleidsadvies met betrekking tot de provinciale inzet voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving met het oog op duurzame ontwikkeling, bewoonbaarheid en het behouden en verbeteren van het (leef)milieu. We doen dit onder andere ten behoeve van de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord (SLA), waarbij zetten we ons samen met het Rijk, andere provincies en gemeenten in voor schone lucht en gezondheidswinst.	✓	In 2024 zijn we gestart met het vernieuwen van ons milieubeleid. Deze provinciale inzet leidt tot een verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving door uitvoering te geven aan de vast te stellen ambities. Daarnaast worden de taken voor de provinciale bedrijven op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor zowel omgevingsvergunningen als bodemsaneringen uitgevoerd door de Omgevingsdiensten. Dit draagt ook bij aan het behoud en de bevordering van de kwaliteit van het leefmilieu.

Wij voeren de VTH-taken uit die voortvloeien uit de Provinciale Omgevingsverordening. Wij optimaliseren de actieve inzet van het BIBOB-instrumentarium bij de uitvoering van de VTH-taken. Deze taken omvatten de provinciale regels voor de grondwaterbeschermingsgebieden, de stiltegebieden, natuur, ontgrondingen en zwemwater. Met Natuur- en Milieufederatie Drenthe zijn er prestatieafspraken t.a.v. provinciale opgaven.		
---	--	--

Welke feiten en cijfers zijn er?

In de provincie Drenthe zijn 12 gebieden aangewezen als stiltegebied. De stilte in deze gebieden beschouwen we van provinciaal belang. Ons doel is om de stilte in deze gebieden te behouden, door geen ontwikkelingen toe te staan die de rust verstoren.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershill
Lasten	5.347.789	6.258.917	6.102.432	156.485
Doelstelling 3.02.01 Adequaaf opdrachtgeverschap richting de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD) en Omgevingsdienst Groningen (OD-G)	4.726.922	5.658.050	5.574.531	83.519
Doelstelling 3.02.03 Behoud en bevorderen van de naleving wettelijke milieueisen met ruimte voor de uitvoering van verschillende maatschappelijke functies	620.867	600.867	527.900	72.967
Baten	-225.000	-225.000	-29.991	-195.009
Doelstelling 3.02.01 Adequaaf opdrachtgeverschap richting de Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD) en Omgevingsdienst Groningen (OD-G)	-225.000	-225.000	-29.991	-195.009
Saldo	5.122.789	6.033.917	6.072.441	-38.524

Ontwikkelingen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden

Inleiding

In 2024 hebben we de strategie Bodem & Ondergrond (deel 1) nader uitwerkt in deel 2 "Tactiek" met daarin de concrete operationele doelen en deel 3 "Dynamische Uitvoerings- en Leeragenda's" met daarin de benodigde inspanningen/projecten. Met deze drie delen is het programma compleet. Het besluitvormingsproces kan naar verwachting begin 2025 worden afgerond.

Wij hebben diverse bijdragen en adviezen gegeven aan opgaven zoals het Drents programma landelijk gebied/toekomstgerichte landbouw, water bodem sturend, natuur, bodemsanering, mijnbouw, klimaatverandering en erfgoed.

Dit ter bevordering van het duurzaam gebruik van de bodem en de ondergrond. Bijzondere aandacht blijven we houden voor de vertaling van beleid naar uitvoerbaarheid in praktijk, waar het gaat om het verlenen van toestemmingen of uitvoeren van toezicht.

De overdracht van (een deel van) onze bodemtaken naar de Drentse gemeenten per 1 januari 2024 is goed verlopen. Met de uitvoering van het project 'warme overdracht' waren gemeenten en waterschappen op de hoogte van de opgaven. Het deelproject 'bodembeleid onder het omgevingsbeleid' heeft in 2024 doorgelopen om gemeenten te ondersteunen.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
3.03.01 Het bevorderen van duurzaam bodemgebruik en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond	In 2024 werken we aan de implementatie en uitvoering van het programma Bodem en Ondergrond: - het duurzaam bodemgebruik in de landbouw wordt bevorderd; - het aardkundig erfgoed wordt gekoesterd en wordt waar mogelijk hersteld; - risico's voor mens en milieu als gevolg van chemische verontreinigingen in de bodem worden zo veel mogelijk voorkomen; - het duurzaam bodemgebruik in de energievoorziening wordt bevorderd, zie ook programma 6 Mijnbouw; - duurzaam bodemgebruik in andere maatschappelijke opgaven wordt bevorderd.		Het programma Bodem & Ondergrond bestaat uit drie delen. De 'Strategie Bodem & Ondergrond 2021' (deel I) is op 15 december 2021 door PS vastgesteld en vormt de basis van het Programma. Deel II 'Tactiek' en deel III 'Dynamische uitvoerings- & leeragenda's' zijn in 2024 nader uitgewerkt. De uitvoering van het programma Bodem & Ondergrond is later van start gegaan dan verwacht. In de loop van het jaar zijn de planning van de activiteiten en de benodigde middelen aangepast. Delen van de uitvoering van deze activiteiten lopen door naar 2025.
3.03.02 Verantwoord beheer van de stortplaatsen (Nazorgfonds)	Bij verantwoord beheer van stortplaatsen is blijvende (nazorg) nodig. De nazorg houdt in: beheer en onderhoud, periodieke vervanging van de bovenafdichting, monitoring van de grondwaterkwaliteit en bij aantreffen van verontreinigingen in het grondwater beheermaatregelen nemen om verspreiding daarvan te voorkomen. De provincie is op grond van de Wet milieubeheer (Wm) verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van stortplaatsen waar op of na 1 september 1996 nog afval is gestort. De Provincie Drenthe draagt deze verantwoordelijkheid voor twee stortplaatsen, Meisner Noord-Drenthe BV te Ubbena (in eigendom bij SITA Holding) en Attero B.V. te Wijster. Het doel van de nazorgregeling in de Wm is om zeker te stellen dat bestaande en nieuwe stortplaatsen, die voldoen aan de eisen van het Stortbesluit bodembescherming, ook na sluiting tot in lengte van jaren aan hetzelfde beschermingsniveau blijven voldoen, zodat zij geen risico voor verontreiniging van de bodem vormen. Dekking van de kosten voor de desbetreffende nazorg vindt plaats door middel van een door u ingestelde heffing die de provincie gedurende de exploitatiefase van de stortplaats aan de exploitant oplegt. Deze heffing wordt vastgesteld aan de hand van het doelvermogen dat op grond van een door de exploitant ingediend nazorgplan wordt berekend. Beoordeling van nazorgplannen en berekening van het doelvermogen vindt plaats aan de hand van in IPO-verband opgestelde modellen en controlelijsten. Het provinciale beleid is erop gericht de heffing toereikend te laten zijn om de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen te bekostigen. Het tarief voor 2024 wordt via de belastingverordening provincie Drenthe bepaald aan de hand van de vastgestelde jaarrekening van het Nazorgfonds provincie Drenthe 2023.		Het nazorgplan voor de stortplaats te Wijster is geactualiseerd. De beoogde sluitingsdatum is 1 januari 2055. Het doelvermogen bedraagt op de sluitingsdatum € 62.087.183. Het aanwezige fondsvermogen per 31 december 2023 was hoger was dan de benodigde contante waarde van het doelvermogen per 31 december 2023. Dit heeft geresulteerd in een terugbetaling aan Attero. Op de stortplaats Ubbena is de nazorg uitgevoerd op basis van het vastgestelde nazorgplan. In 2024 is de zogenaamde Asset Liability Management-studie (ALM-studie) afgerond. Met een ALM-studie worden toekomstige financiële positie en risico's die de provincie loopt (in het Nazorgfonds) inzichtelijk gemaakt. Het doel is om te komen tot een beleggingsportefeuille voor het Nazorgfonds, waarmee de kans het grootst is om de doelstellingen te behalen. In IPO-verband streven wij naar een uniforme methodiek voor de bepaling van de rekenrente voor de berekening van doelvermogens voor de eeuwigdurende nazorg van stortplaatsen en het streven naar één landelijk beleggingsfonds. Het is een complexe materie. Definitieve besluitvorming en implementatie zal naar verwachting nog enige tijd op zich laten wachten
3.03.03 Een verantwoorde winning van de oppervlaktedelstoffen en	De winning en de uitvoering vinden plaats binnen de wettelijke en provinciale kaders.		Aan de doelstellingen is in 2024 voldaan. Wel hebben we steeds meer te maken met complexe aanvragen die meer specialistische kennis vragen.

uitvoering van functionele ontgrondingen	Bij de vergunningverlening vindt een integrale belangenafweging plaats op basis van de doelen van het omgevingsbeleid. Zandwinning is uitsluitend toegestaan om te voorzien in de feitelijke behoefte aan beton- en metselzand en ophoogzand. Wij werken alleen mee aan nieuwe zandwinningen, wanneer die na exploitatie multifunctioneel zijn en ruimtelijke kwaliteit hebben. Zandwinning wordt zo veel mogelijk geconcentreerd in een beperkt aantal (centrale) zandwinplaatsen, verspreid over de provincie. Functionele ontgrondingen zijn alleen toegestaan indien dit strikt noodzakelijk is, passend in het landschap en passend bij het gewenste doel.		
3.03.04 Uitvoeren meerjarenprogramma bodem en ondergrond (2021-2025): sanering en voorkomen nieuwe saneringslocaties	Voor een gezonde leefomgeving is een goede chemische kwaliteit van de bodem en grondwater van belang. We streven ernaar om de bodem en ondergrond, inclusief het grondwater, te beschermen tegen nieuwe verontreinigingen. Wij spannen ons ervoor in dat zeer zorgwekkende stoffen (zoals PFAS) en opkomende verontreinigingen niet in de bodem en ondergrond terecht komen. De resterende historische bodemverontreinigingen worden doelmatig beheerd en onaanvaardbare verspreidingsrisico's worden aangepakt door te saneren of door (gebiedsgericht) beheer van de verontreinigingen. Hiervoor voeren we de volgende acties uit: - opheffen en voorkomen van risico's op de locaties waar historische bodemverontreiniging (inclusief grondwater) leidt of kan leiden tot onaanvaardbare risico's; - aantasting van de bodemkwaliteit door verontreinigingen opheffen; - aantasting van de bodemkwaliteit door nieuwe verontreinigingen voorkomen.		Op alle locaties waar historische bodemverontreiniging (inclusief grondwater) leidt of kan leiden tot onaanvaardbare risico's, zijn inmiddels saneringen in uitvoering of zijn beheermaatregelen ingesteld om de risico's op te heffen en te voorkomen. De uitvoering van deze maatregelen kent een lange looptijd. Onze inspanningen gericht op het voorkomen van verontreinigingen hebben niet kunnen voorkomen dat zeer zorgwekkende stoffen (ZZS, zoals PFAS) en opkomende verontreinigingen in de Drentse bodem terecht zijn gekomen. Op deze locaties -zoals brandweeroefenplaatsen- zijn bodemonderzoeken in uitvoering om de ernst en omvang te bepalen. Daarna zullen maatregelen worden voorbereid om de risico's van de vervuiling weg te nemen.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Voor dit programma wordt gemonitord op de volgende onderdelen:

- Objectieve gegevens:
  - Voortgang strategische doelen (ingezette middelen vs raming).
  - Voortgang operationele doelen en onderliggende inspanningen (ingezette middelen vs raming, tijd en status van de inspanningen).
- Niet objectieve gegevens:
  - Tijdlijn van belangrijke momenten met betrekking tot Bodem & Ondergrond.
  - Leeragenda's op basis van de uitgevoerde onderzoeken.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten	220.858	2.052.805	1.749.184	303.621
Doelstelling 3.03.01 Het bevorderen van duurzaam bodemgebruik en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond	168.500	1.038.500	718.714	319.786
Doelstelling 3.03.04 Uitvoeren meerjarenprogramma bodem en ondergrond (2021-2025): sanering en voorkomen nieuwe saneringslocaties	52.358	1.014.305	1.030.470	-16.165
Baten	-37.500	-736.647	-1.102.801	366.154
Doelstelling 3.03.03 Een verantwoorde winning van de oppervlaktedelfstoffen en uitvoering van functionele ontgrondingen	-37.500	-37.500	-54.635	17.135
Doelstelling 3.03.04 Uitvoeren meerjarenprogramma bodem en ondergrond (2021-2025): sanering en voorkomen nieuwe saneringslocaties	0	-699.147	-1.048.166	349.019
Saldo	183.358	1.316.158	646.382	669.776

Ontwikkelingen

In 2024 zijn we voor de uitbreiding van twee centrale zandwinnings begonnen met de voorbereiding van de mer-procedure. Naar verwachting zullen in 2025 de aanvragen voor beide uitbreidingen in behandeling worden genomen. Bodem blijft een cruciale bouwsteen voor regionale ontwikkelingen zoals ook in de kamerbrief Water & Bodem Sturend (WABOS) staat vermeld.

Nieuwe verontreinigingen en aantasting worden voorkomen door gebruik van de zorgplichten en (algemene) regels voor burgers en bedrijven. Ondanks de milieumaatregelen kunnen nieuwe verontreinigingen ontstaan met risico's voor mens of milieu. De laatste jaren wordt steeds duidelijker dat emissies van stoffen zoals zeer zorgwekkende stoffen (o.a. PFAS) de kwaliteit van bodem en grondwater aantasten en schadelijk kunnen zijn voor de ecologie en onze gezondheid. De nieuwe verontreinigingen worden zo spoedig mogelijk aangepakt om (verdere) risico's te voorkomen.

Beleidsopgave: 3.04 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe

Inleiding

Na de inventarisatie van asbestdaken in 2016 in Drenthe, benadert de saneringsopgave eind 2024 de grens van 45%. Er is sinds mei 2016 al 2.361.290,17 m2 gesaneerd, wat gelijk staat aan 44,91% (situatie 12.12.2024). Er resteert nog 2.896.157 m2. Binnen de Subsidieregeling stimuleringslening verwijdering asbestdaken Drenthe is er tussen eind 2017 en eind 2024 in totaal € 7.361.722,- aan leningen verstrekt, voor in totaal 240 eigenaren. Naar verwachting komt in de loop van 2025 het Rijk met de uitwerking van een bewustwordings- en communicatiecampagne gericht op asbesteigenaren en ondersteunt daarmee de stimulering om de sanering van asbestdaken te intensiveren.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
3.04.01 Samen met maatschappelijke partners de sanering van asbestdaken door eigenaren stimuleren	We hebben een 'Subsidieregeling stimuleringslening verwijdering asbestdaken Drenthe'. De openbare monitoringstool en de asbestdakenkaart zijn actueel. Innovatie wordt gestimuleerd om de sanering door bedrijven efficiënter en goedkoper te maken. In 2024 is 45% van totaalopgave (referentie 2016) gesaneerd.		<p>We hebben een 'Subsidieregeling stimuleringslening verwijdering asbestdaken Drenthe' met drie verschillende onderdelen. In de categorie 'Maatwerklening' en 'Verzilverlening' zijn geen leningen verstrekt. In de categorie 'Stimuleringslening' zijn zestien leningen verstrekt met een totaalvolume van € 524.000,-. Per 31 december 2024 bedroeg het saldo van de uitgegeven Stimulerings-, Maatwerk- en Verzilverleningen circa € 6,6 miljoen.</p> <p>In 2024 uitgevoerde saneringen zoals opgenomen in het landelijke systeem LAVS zijn in de Drentse asbestdakenkaart (werkkaart) ingevoerd en in de cijfers van de openbare monitoringstool verwerkt. Het saneringspercentage voor heel Drenthe bedraagt 45%, waarmee de doelstelling voor 2024 van 45% (referentie 2016) is bereikt.</p> <p>De uitwerking van acties landend in de landelijke bewustwordings- en communicatiecampagne vanuit het Rijk heeft langer geduurd dan verwacht. Medio april 2025 is de livegang van een (landelijke) website met daarin diverse communicatie-acties waar overheden en andere doelgroepen hun informatie kunnen halen. De publieke asbestdakenkaart Drenthe vormt hierbij een onmisbaar en noodzakelijk onderdeel van de beleidsuitvoering.</p>

Welke feiten en cijfers zijn er?

In Drenthe was het saneringspercentage op 1 december 2024 44,7%.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

3.04 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Lasten		100.000	100.000	22.558	77.442
	Doelstelling 3.04.01 Samen met maatschappelijke partners de sanering van asbestdaken door eigenaren stimuleren	100.000	100.000	22.558	77.442
Saldo		100.000	100.000	22.558	77.442

Ontwikkelingen

Eind 2023 was de verwachting dat het Rijk al in 2024 met een uitgewerkte landelijke bewustwordings- en communicatiecampagne zou komen. Doordat de acties later - naar verwachting voorjaar 2025 - worden uitgewerkt, wordt derhalve ook later met de regionale acties gestart, zoals onder andere het sturen van een brief met handelingsperspectieven aan alle eigenaren met een asbestdak. Dit als vervolg op de brief die in 2020 is gestuurd. Gehoopt wordt dat er in 2025 meer duidelijkheid komt over de uitwerking van acties zodat daar regionaal op kan worden ingespeeld.

Beleidsopgave: 3.05 Implementatie begeleiding Omgevingswet

Inleiding

De voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet is een intensief traject geweest, waarbij veel aandacht is besteed aan de ontwikkeling van het ondersteunende digitale systeem 'Digitaal Stelsel Omgevingswet', (DSO), de aanpassing van wet- en regelgeving en de communicatie naar de ketenpartners. Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet daadwerkelijk in werking getreden (IWT). De IWT verliep grotendeels positief. Er zijn in Drenthe, net als landelijk, geen grote excessen geweest, mede dankzij de goede voorbereiding. Het verwachte aantal vragen en verzoeken over het nieuwe omgevingsloket na de invoering bleef uit. Het eerste half jaar na de IWT liep het aantal verzoeken achter, aangezien voor 1 januari veel extra verzoeken waren binnengekomen om nog onder de oude wetgeving behandeld te willen worden.

In de periode tot 1 juli 2024 is door het programmateam Omgevingswet gewerkt aan de begeleiding en ondersteuning voor werken met de Omgevingswet, onder andere aan de volgende zaken:

- Ingericht aanspreekpunt om vragen te beantwoorden en ondersteuning te bieden.
- Samenwerk afspraken met onze regio ketenpartners gemaakt binnen het samenwerkingsverband OPD (Omgevingsplatform Drenthe).
- Implementatie Omgevingswet processen in het zaakstelsel, start met zaakgericht werken.
- Overgang en overdracht naar de lijnorganisatie.

In juli 2024 is het programma Omgevingswet naar de lijn overgegaan. Door het nieuwe team Omgevingswet is onder andere aan de volgende zaken gewerkt:

- Het samenwerkingsverband OPD is met 2 jaar verlengd (mondeling akkoord).
- Inzicht in data en analyses op DSO verzoeken.
- Maatwerktrainingen zijn gegeven.
- Quick scan en strategie toekomst planketen software.

Ondanks de uitgebreide voorbereiding en de inspanningen na de IWT van het programmateam is de conclusie dat de implementatie nog lang niet af is en de komende jaren een complexe uitdaging blijft. Alleen met de inzet van alle betrokken partijen kan Drenthe de voordelen pakken van het stelsel Omgevingswet en pas dan zal de wet zijn bijdrage leveren aan de ruimtelijke opgaven in Drenthe.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
3.05.01 Implementatie Omgevingswet	<p>Het zo soepel mogelijk laten verlopen van de invoering Omgevingswet. Dit gericht op de gebruikers: Burgers en Bedrijven. Dit samen met onze ketenpartners in Omgevingsplatform Drenthe (OPD) verband:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ingewerkte lijnorganisatie per 1-7-2024 - Het bewaken van het hele Omgevingswet proces en het sturen op issues en risico's - Het ondersteunen van afdelingen die bij Omgevingswetproces betrokken zijn - Snel kunnen reageren op vragen en opmerkingen vanuit onze gebruikers (Burgers en Bedrijven) - Interne processen gestroomlijnd en in staat om vergunningsvragen binnen de 8 weeks termijn te kunnen afhandelen - Het samenwerken met ketenpartners, via Omgevingsplatform Drenthe, om de gehele Omgevingswet keten soepel te laten verlopen. 		<ul style="list-style-type: none"> - Ingewerkte lijnorganisatie per 1-7-2024 Dit doel is behaald. Hiervoor is een team aangesteld bestaande uit een regisseur, een specialist processen en een technisch specialist. Op deze wijze borgt de provincie het verder implementeren van alle onderdelen van de Omgevingswet. Wel is de verwachting dat er de komende jaren extra capaciteit nodig is. - Het bewaken van het hele Omgevingswet proces en het sturen op issues en risico's Dit doel is behaald ten aanzien van de minimale eisen die waren gesteld voor de inwerkingtreding op 1 januari 2024. Om te voldoen aan alle eisen betekent dit dat dit doel blijft staan voor de komende jaren. - Het ondersteunen van afdelingen die bij Omgevingswetproces betrokken zijn. Dit doel is behaald ten aanzien van de minimale eisen die waren gesteld voor de inwerkingtreding op 1 januari 2024. Dit betekent dat dit doel blijft staan voor de komende jaren. - Snel kunnen reageren op vragen en opmerkingen vanuit onze gebruikers (Burgers en Bedrijven). Dit doel is behaald aangezien de voorbereidingen hiervoor waren getroffen, echter zijn de verwachte vragen uitgebleven. - Interne processen gestroomlijnd en in staat om vergunningsvragen binnen de 8 weeks termijn te kunnen afhandelen. Doel is niet behaald. Hier is in 2024 een start meegemaakt. Echter nu de aanvragenstroom op gang komt wordt steeds duidelijker dat de interne processen en systemen rondom de Omgevingswet nog niet op orde zijn. Hieromtrent zitten we nog in de implementatiefase. Daarom blijft dit doel staan voor de komende jaren. - Het samenwerken met ketenpartners, via Omgevingsplatform Drenthe, om de gehele Omgevingswet keten soepel te laten verlopen. Doel is behaald. Er is mondeling akkoord dat het samenwerkingsverband wordt verlengd voor de komende 2 jaren. Dit doel blijft ook relevant voor de komende jaren. <p>Om de gestelde Omgevingswetdoelen te behalen, eenvoudiger regelgeving en snellere besluitvorming voor de Provincie Drenthe te behalen is het nodig dat Drenthe blijft werken aan het verbeteren van alle facetten van de wet. Alleen dan zal de Omgevingswet de ruimtelijke opgaven in Drenthe kunnen verbinden en ondersteunen.</p>

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

3.05 Implementatie begeleiding Omgevingswet		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershill
Lasten		620.680	579.606	400.012	179.594
	Doelstelling 3.05.01 Implementatie Omgevingswet	620.680	579.606	400.012	179.594
Saldo		620.680	579.606	400.012	179.594

Ontwikkelingen

Ondanks de uitgebreide voorbereiding en de inspanningen na de invoering van de Omgevingswet is de conclusie dat de implementatie nog lang niet af is en de komende jaren een complexe uitdaging blijft. De uitdagende opgaven zijn onder te verdelen in:

1: Techniek (Digitale stelsel)

2: De wet (Kennis en kunde van de wet en de kerninstrumenten)

3: Anders werken (Werken in de geest van de wet, samenwerken, integraal, thematisch, participatie)

Op dit moment zijn de doelen op alle onderdelen nog lang niet gehaald (landelijk ook niet):

- Nog niet eenvoudiger, eerder complexer
- Nog niet in samenhang werken, maar sectoraal
- Nog niet Sneller en Beter

Daarbij is het van belang dat de urgentie ook wordt gevoeld door bestuurders en opdrachtgevers. Dat creëert vervolgens het draagvlak voor medewerkers om door te gaan met het werken aan de Omgevingswet!

Alleen met de inzet van alle betrokken partijen kan Drenthe de voordelen pakken van de Omgevingswet en pas dan zal de wet zijn bijdrage leveren aan de ruimtelijke opgaven in Drenthe!

Programma 3 wat heeft het gekost

	Beleidsopgave	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Vershil
Lasten						
	3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen	5.081.632	7.781.457	10.333.975	8.043.048	2.290.927
	3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	5.664.720	5.347.789	6.258.917	6.102.432	156.485
	3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	3.538.823	220.858	2.052.805	1.749.184	303.621
	3.04 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe	19.416	100.000	100.000	22.558	77.442
	3.05 Implementatie begeleiding Omgevingswet	342.696	620.680	579.606	400.012	179.594
	Totaal Lasten	14.647.287	14.070.784	19.325.303	16.317.234	3.008.069
Baten						
	3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen	-439.703	0	-1.116.507	-988.729	-127.778
	3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	-14.060	-225.000	-225.000	-29.991	-195.009
	3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	-3.001.809	-37.500	-736.647	-1.102.801	366.154
	Totaal Baten	-3.455.573	-262.500	-2.078.154	-2.121.521	43.367
	Totaal programma	11.191.715	13.808.284	17.247.149	14.195.713	3.051.436

Toelichting	
Saldo Programma	3.051.436
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan reserve verstrekte subsidies	-2.141.949
Bijdrage aan reserve Cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	-224.000
Bijdrage van reserve verstrekte subsidies	1.345.845
Totaal verrekend met reserves	-1.020.104
Resultaat programma na bestemming reserves	2.031.332

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen

De totale afwijking betreft een voordeel van € 2.290.927,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 3.01.01 Toekomstbestendig wonen

De afwijking binnen deze doelstelling betreft een voordeel van € 280.000,--. Dit verschil wordt veroorzaakt doordat er minder beroep is gedaan op de subsidieregeling vanuit de reserve onrendabele toppen dan begroot. Hierdoor ontstaat een overschot van € 276.000,--.

Doelstelling: 3.01.02 Ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe mét ruimtelijke kwaliteit

De afwijking op deze doelstelling betreft een voordeel van € 2.010.825,--. Van dit voordeel wordt € 362.000,-- overgeheveld ten behoeve van de omgevingsvisie en NOVEX.

Ook zijn de lasten ongeveer € 800.000,-- lager uitgevallen doordat de lastneming voor het regiostedenfonds en het herstructureringsfonds lager is uitgevallen voor de reeds verstrekte subsidies. Deze last wordt verrekend met de reserve verstrekte subsidies.

De lasten voor de samenwerking binnen de regio Zwolle zijn ook lager uitgevallen. Hoewel er rekening werd gehouden met een bijdrage van € 500.000,-- voor de regiodeal is er slechts beroep gedaan op € 283.000,--. Bij de 3e actualisatie is hierom ook al een deel van het budget vrijgevallen. Het overige deel van het budget was beschikbaar voor uitvoering van de Meerjarige agenda 2024-2028 Regio Zwolle en de uitvoering Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Regio Zwolle. Hierbij draagt de provincie alleen bij aan projecten die direct ten gunste komen van de provincie of de betrokken Drentse gemeenten. In 2024 zijn er bijdrages geleverd aan projecten, maar zijn er geen verzoeken of projecten op initiatief van de provincie of Drentse gemeenten ingediend. Hierdoor is er nog een overschot op deze doelstelling van € 420.000,--. Dit was lopende het jaar al bekend, toen is ervoor gekozen om een deel van deze middelen beschikbaar te houden voor activiteiten op dezelfde beleidsopgave, voor het onderdeel wonen.

Tot slot is er op deze doelstelling een overschot van € 440.000,-- op de middelen voor ruimtelijk kwaliteit. Dit budget was beschikbaar voor alle werkzaamheden rondom ruimte en is dit jaar mede ingezet voor de omgevingsvisie. Daarnaast was dit budget beschikbaar voor incidentele vraagstukken rondom ruimtelijke kwaliteit in Drenthe. Dit wordt veelal verstrekt in de vorm van incidentele kleine subsidies aan gemeenten, maar daar is dit jaar door gemeenten weinig beroep op gedaan.

Beleidsopgave: 3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen

De totale afwijking betreft een voordeel van € 156.485,--.

Beleidsopgave: 3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden

De totale afwijking betreft een voordeel van € 303.621,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 3.03.01 Het bevorderen van duurzaam bodemgebruik en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond

Van de beschikbaar gestelde budgetten voor Bodem en ondergrond is een bedrag van € 319.786,-- niet besteed. In 2024 was minder tijd beschikbaar voor de aansturing van de projecten. Dit kwam door vertrek van twee medewerkers in het 4e kwartaal en de hieraan verbonden extra inzet voor overdracht van taken en projecten waardoor minder capaciteit beschikbaar was voor de uitvoering van projecten. Daarnaast waren veel projecten nog in de opstartfase.

De grootste onderbesteding betreft het Deelprogramma Bodem & Klimaatverandering. In het kader van het programma zullen een aantal omvangrijke onderzoeken worden uitgevoerd, waaronder onderzoek naar het verkrijgen van inzicht in klimaatadaptieve bodemkenmerken, de aanwezigheid van veen in de bodem en de mogelijkheden voor verminderen van afdekking van bodems in bebouwde gebieden. In 2024 is vooral gewerkt aan de voorbereiding (opstellen en uitwerken onderzoeksvragen en uitraag offertes). Een deel van de onderzoeken is inmiddels in uitvoering maar een groot deel zal pas in 2025 tot uitvoering komen.

Zoals hierboven is aangegeven, zijn nog niet alle voor 2024 geplande activiteiten tot uitvoering gekomen of afgerond. Om de doelen van het Programma Bodem en Ondergrond (2024-2027) te behalen dienen deze echter wel te worden uitgevoerd. Daarom stellen wij uw Staten voor het restantsaldo van deze budgetten van € 319.786,-- over te hevelen naar 2025.

Het resterende nadeel van € 16.165,-- is het saldo van over- en onderbestedingen op andere budgetten binnen beleidsopgave 3.03.

Beleidsopgave: 3.04 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe

De totale afwijking betreft een voordeel van € 77.442,--.

Beleidsopgave: 3.05 Implementatie begeleiding Omgevingswet

De totale afwijking betreft een voordeel van € 179.594,--.

Baten

Beleidsopgave: 3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen

De totale afwijking betreft een nadeel van € 127.778,--.

Beleidsopgave: 3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen

De totale afwijking betreft een nadeel van € 195.009,--.

Beleidsopgave: 3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden

De totale afwijking betreft een voordeel van € 366.154,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 3.03.04 Uitvoeren meerjarenprogramma bodem en ondergrond (2021-2025): sanering en voorkomen nieuwe saneringslocaties

Het voordeel heeft betrekking op een hogere Rijksbijdrage in het kader van de uitvoering van bodemprojecten. Belangrijkste is de bodemsanering van het project Van Wijk en Boerma in Vries waarbij we de hogere niet begrote lasten van € 267.071,-- hebben gedekt met een eerder ontvangen Rijksbijdrage voor dit project. De overige voordelen worden voornamelijk veroorzaakt doordat we een deel van de loonkosten van de projectleiders van de Omgevingsdienst Drenthe hebben verrekend met de hiervoor beschikbaar gestelde specifieke uitkeringen.

Het saldo van baten en lasten wordt verrekend met de bestemmingsreserve Bodem.

Programma 4: Regionale economie en werkgelegenheid

Inleiding

De provincie zet zich in voor een sterke en toekomstbestendige regionale economie. We willen bijdragen aan de brede welvaart in Drenthe en daarom zoeken we naar een goede balans tussen de economische doelen en de ecologische en sociale aspecten. Een sterke regionale economie kan niet zonder kennis en innovatie. Onze inzet is gericht op het stimuleren van innovaties die bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke opgaven. De provincie draagt bij aan goede randvoorwaarden en werkt samen met (organisaties van) het bedrijfsleven, onderwijs- en onderzoeksinstellingen en andere overheden.

Successen

- Het IBDO (Ik Ben Drents Ondernemer) 2.0 programma is afgesloten met een gemiddelde waardering van een 8,2 voor de dienstverlening en inmiddels is IBDO 3.0 voorbereid voor een nieuwe start in 2025.
- Het project Founded in the North is gestart. Dit project werkt aan een structurele toename van de aanwas van nieuwe startups en van de omzetting van startups naar scale-ups. Het biedt bedrijven in elke fase ondersteuning.
- Er wordt door het Rijk fors geïnvesteerd in Rijksdiensten in Drenthe: renovaties van de Mandemaat in Assen, PI Veenhuizen en de kazernes in Assen in Havelte zijn gestart dan wel aangekondigd.
- Er zijn drie grote circulaire projecten ontwikkeld: PlesTtic Ready (circulaire plastics), Care2Change (hergebruik ziekenhuisafval) en S3Orted (circulariteit van textiel).
- Het bedrijf TVM is behouden voor Hoogeveen en gaat daar nieuwbouw plegen.
- De 'Agenda Recreatie en Toerisme in Drenthe 2024-2028' is vastgesteld
- Het wandelknooppuntensysteem Drenthe is afgerond
- Via het Drents Panel is een inwonersonderzoek 'Recreatie en toerisme in Drenthe' gehouden als input voor ons beleid

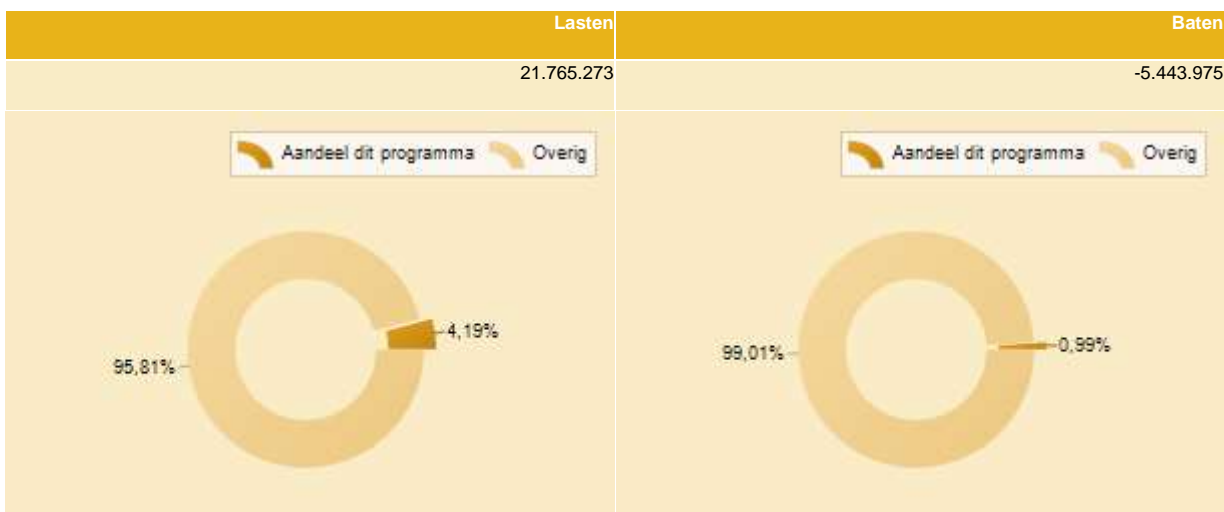
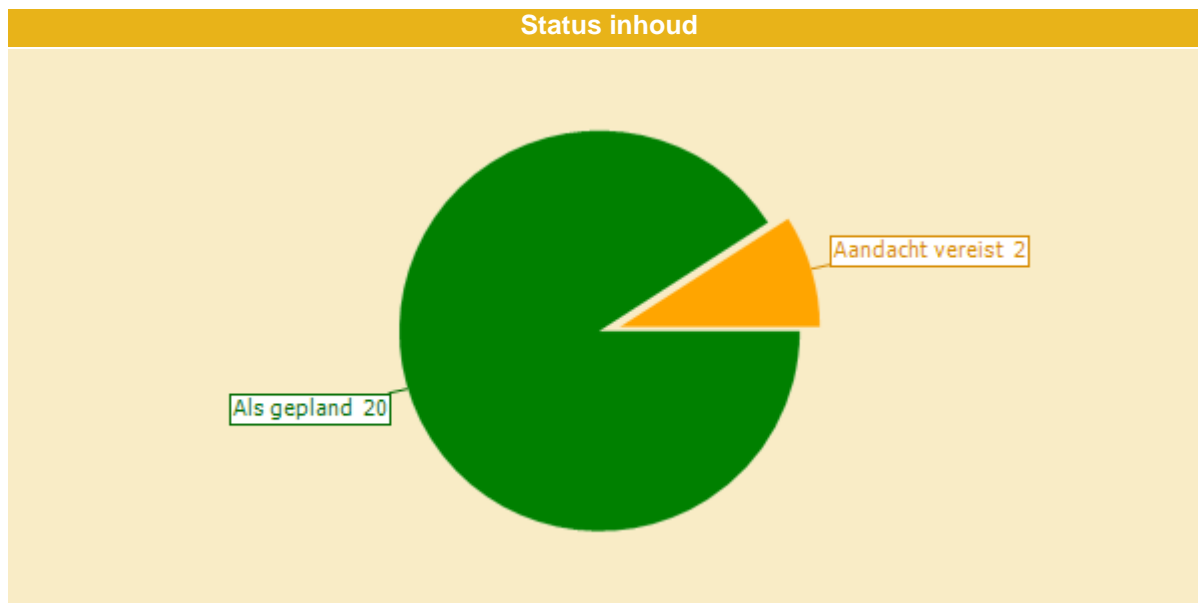
Willemien Meeuwissen, Uitreiking subsidie Greenwise Campus

Knelpunten

- Het Rijk heeft het Nationaal Groeifonds gestopt, waardoor sommige grote initiatieven moeilijker financiering kunnen vinden en het moeilijker wordt dit soort initiatieven te ontwikkelen.
- De doorgroei van circulaire en biobased plastics staat onder druk door dumping van fossiele plastics door China en de VS. Bestaande bedrijven kunnen hierdoor in de problemen komen en nieuwe initiatieven komen minder snel van de grond.
- Het aantal vanuit mkb ontwikkelde innovatieprojecten voor de noordelijke EU-programma's blijft achter bij de verwachtingen, dit heeft onder meer te maken met de eisen die aan aanvragen worden gesteld. Het vraagt van ons meer inspanningen om het mkb te helpen om gebruik te maken van de mogelijkheden die Europese fondsen bieden.
- De kwaliteit van recreatieve voorzieningen en infrastructuur in natuurgebieden staat onder druk vanwege onvoldoende financieringsmogelijkheden van eigenaren en beheerders.

Stand doelstellingen

Van de doelstellingen binnen dit programma is hier de status van de doelstellingen weergegeven. Op doelstellingsniveau is de afwijking toegelicht binnen de beleidsopgave.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Vershil
Lasten	18.170.108	16.755.566	34.842.257	21.765.273	13.076.984
Baten	-2.420.603	-1.091.636	-8.921.390	-5.443.975	-3.477.415
Saldo	15.749.505	15.663.930	25.920.867	16.321.298	9.599.569

Beleidsopgave: 4.01 Innovatie en digitalisering als kans

Inleiding

Als overheid willen we met name ondernemers en innovaties faciliteren die oplossingen bieden voor maatschappelijke problemen en transities. Dan snijdt het mes aan twee kanten: het heeft én economische én maatschappelijke meerwaarde. Vanuit onze sterktes zetten we in op circulaire economie, energietransitie, gezondheidseconomie en digitalisering. Dit sluit aan op de Research en Innovatie Strategie voor Slimme Specialisatie (RIS3), die we samen met de provincies Groningen en Fryslân hebben opgesteld. Juist het vinden van oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen biedt kansen (verdienmodellen) voor ons bedrijfsleven. Drenthe is bij uitstek een proeftuin en toepassingsregio voor innovaties.

Voorbeelden van innovatieve projecten en initiatieven die in 2024 ontwikkeld zijn, zijn:

- Digital Health Eco Systems Noord-Nederland
- Inzet van drones in de zorgsector
- PlesTic Ready
- Care2Change; dit project is een mooie cross-over tussen gezondheids- en circulaire economie
- 3D-Print Kompas; in dit cluster werken Noord-Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen samen aan het ontwikkelen, delen en verspreiden van kennis op het gebied van 3D-printen en 3D-electronica. Hiermee wordt gebouwd aan 3D-printen als onderscheidende waarde binnen Noord-Nederland en wordt gewerkt aan circulaire product(ie)concepten en besparing van energie en materiaal.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
4.01.01 Stimuleren digitaal ondernemerschap	We geven invulling aan de economische ambities en daaruit voortvloeiende acties uit de Digitaliseringsagenda Drenthe Digitaal. We werken in Noord-Nederlands verband met bedrijfsleven, kennisinstellingen, overheden en maatschappelijke organisaties aan de versterking van het digitaal ecosysteem van Noord-Nederland. We stimuleren de versnelling van digitalisering bij het (brede) mkb en in specifieke sectoren en richten ons op zowel de koplopers als het peloton. Dit doen we o.a. door het (financieel) ondersteunen van concrete digitalisering van het mkb, het ondersteunen van de European Digital Innovation Hub (EDIH), de AI-Hub Noord-Nederland, Digitale Werkplaats Drenthe (Digilink) en de IT-Hub.		In 2024 hebben we gewerkt aan het verlengen van de AI Hub Noord-Nederland via het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Met het ministerie van EZ hebben we de vervolgfase voor de European Digital Innovation Hub (EDIH) verkend. In 2025 wordt dit verder uitgewerkt. In interprovinciaal verband is een AI-aanpak voor mkb-dienstverlening verkend. In noordelijk verband werken we met de NOM aan digitaliseringsroadmaps voor diverse sectoren zoals HighTechSystems & Materials, energie, agrifood en life sciences & health. Met de Economic Board Noord-Nederland wordt gekeken naar gezamenlijke inzet op het versterken van het noordelijke digitale innovatie ecosysteem en naar een vervolg op de noordelijke aanpak cybersecurity. De IT Hub blijft zich ontwikkelen als motor voor innovatie, talentontwikkeling en samenwerking, met een groeiende betrokkenheid van onderwijs (van voorbereidend tot en met wetenschappelijk onderwijs), bedrijven en partners (inmiddels 28). Er lopen innovatielabs over o.a. datadelen, verduurzaming pand, AI in de maakindustrie en AI in de logistiek.

<p>4.01.02 Stimuleren van innovaties die bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen</p>	<p>We willen dat er in Noord-Nederland baanbrekende nieuwe innovaties en economische activiteiten ontstaan. De ambitie is om ons op Europees niveau te onderscheiden. Dit doen we via de volgende transities:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. van een lineaire naar een circulaire economie; 2. van fossiele naar hernieuwbare energie; 3. van zorg naar (positieve) gezondheid; 4. van analoog naar digitaal. <p>Om ontwikkelkansen te benutten is het verder van belang te investeren in (toekomstige) werknemers, ondernemerschap, digitalisering en grensoverschrijdende samenwerking.</p> <p>We gaan onze ambitie bereiken via de Regionale InnovatieStrategie voor Slimme Specialisatie (RIS3). Dit is de strategie van Noord-Nederland voor de regionale ontwikkeling in de periode 2021-2027. Het doel van de RIS3 is het bijdragen aan een circulair, gelukkig en inclusief Noord-Nederland (brede welvaart). De RIS3 is het vertrekpunt voor de inzet van (Europese) fondsen in Noord-Nederland.</p> <p>Er bestaan al veel mooie oplossingen, projecten en initiatieven in het Noorden op het gebied van circulaire economie, digitalisering, gezondheid en duurzame energie. Omdat we daar als regio een sterke, unieke positie hebben ten opzichte van andere regio's, kunnen we deze sterktes nog verder uitbouwen en benutten. Transities zijn geen doel op zich, maar bieden wél economische kansen. We willen ons als regio hier zo goed mogelijk op organiseren, om hier een maatschappelijke bijdrage aan te leveren én economische kansen te pakken. We stimuleren Drentse bedrijven, projecten en initiatieven om in het Noorden samen te werken door meerdere individuele ideeën en projecten te koppelen, verbindingen en contacten te leggen.. We stimuleren dit bijvoorbeeld door aansluiting bij een noordelijk innovatiecluster of ondernemersnetwerk of helpen bij het (verder) ontwikkelen van talent in de regio.</p> <p>Door middel van de Europese fondsen ontwikkelen we de komende jaren o.a. met de andere noordelijke provincies en het SNN instrumenten (subsidieregelingen) waarmee we de middelen in kunnen zetten om de doelstellingen te realiseren. We werken o.a. aan een brede mkb-regeling en aan regelingen voor kennisontwikkeling en om die kennis om te zetten in commerciële producten of diensten (valorisatie).</p> <p>Uiteraard heeft ook de provincie mogelijkheden om initiatieven zelf financieel te ondersteunen. Bij Europese en nationale programma's is cofinanciering vanuit regionale overheden veelal een vereiste.</p>	<p> We moedigen bedrijven en kennisinstellingen aan om innovaties te ontwikkelen en gebruik te maken van Europese fondsen zoals EFRO, JTF en INTERREG. We zien dat er in Drenthe gewerkt wordt aan tal van innovaties die aansluiten op de noordelijke innovatiestrategie (RIS3) en daarmee ook een oplossing bieden voor maatschappelijke uitdagingen. Zo werken we noordelijk aan de uitvoering van het Europese EFRO-programma 2021-2027. Samen met de provincies Groningen en Fryslân en het SNN ontwikkelen we binnen dit programma regelingen en openstellingen. Een voorbeeld hiervan is 'Verder werken aan onderscheidend vermogen'. Hierbij gaat het erom, dat Drentse bedrijven en kennisinstellingen samenwerken om het innovatie ecosysteem te versterken, zoals bijvoorbeeld in het project PlesTic Ready en het project 3D-Print Kompas.</p> <p>Ook zijn er specifieke openstellingen ontwikkeld waarmee onder andere het project Founded is gesubsidieerd, gericht op ondersteuning van startups en scale-ups.</p> <p>Verder staat de Valorisatieregeling open. Voorbeelden van projecten die in dit kader gehonoreerd zijn, zijn 'Doorontwikkeling en opschaling van circulaire prefab bouwelementen' van Bativo, waarbij innovatie mogelijkheden scheidt voor circulaire woningbouw. Een ander voorbeeld op het gebied van medische technologie is het project 'Precisie katheter ontwikkeling met Skeleton Backbone Technologie' van IMDS. Eind 2024 is goedkeuring gekregen voor de openstelling van de regeling Versneller Innovatieve Ambities (VIA). Deze wordt in februari 2025 opengesteld in Fryslân en Drenthe.</p> <p>De komende jaren stimuleert de provincie Drentse bedrijven om nog meer gebruik te maken van dit soort subsidies.</p>
--	---	--

<p>4.01.03 Innovatieve gezondheidseconomie</p>	<p>We stimuleren de ontwikkeling van slimme oplossingen, innovatieve producten, processen en diensten die bijdragen aan het oplossen van de maatschappelijke vraagstukken rond gezondheid en zorg. Onze inzet is onder meer gericht op gezondheid en technologie, digitalisering, hergebruik van ziekenhuisafval en vermindering van medicijnresten in water. Daarnaast bevorderen we de ontwikkeling van plantaardige eiwitrijke producten in combinatie met toekomstgerichte landbouw. Via de NOM (Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland) is sinds 2022 een business developer medische technologie aangesteld voor 3 jaar. We verbinden diverse partijen of netwerken met elkaar. Meestal zijn dit netwerken of partijen die elkaar (nog) niet kennen of eerder zijn tegengekomen. Denk bijvoorbeeld aan de koppeling van waterschappen en apothekers in het project 'Medicijnresten in water'. We ondersteunen projecten financieel met provinciale middelen en/of verwijzen naar Europese dan wel nationale programma's.</p> <p>De huidige personeelsschaarste blijft ook de komende periode een prioritair aandachtspunt. Als provincie nemen we deel aan het Nationale GroeiFonds project 'Meer uren werkt' en de uitvoering van de Human Capital Agenda Noord. We stimuleren initiatieven die werknemers de kans geven zich een leven lang te ontwikkelen en daarmee aan duurzame inzetbaarheid te werken.</p> <p>De Health Hub Roden (HHR) is een belangrijke schakel in het Drentse kennis- en innovatie ecosysteem op het gebied van zorgtechnologie. De HHR is het verzamelpunt van kennisinstellingen, startende ondernemers, mkb-bedrijven en overheden. De HHR draagt bij aan economische structuurversterking (sector gezondheid en zorg), bevorderen van werkgelegenheid en ondernemerschap, het faciliteren van (technisch) onderwijs en bijdragen aan de innovatie in de zorg. Als provincie ondersteunen we HHR met huisvesting en subsidie. We verkennen of en hoe we HHR op de middellange termijn kunnen ondersteunen.</p>		<p>In 2024 is het Noord-Nederlandse project Care2Change gehonoreerd door het SNN. Dit project richt zich op hergebruik van ziekenhuisafval. Het netwerk rond Medicijnresten uit Water is gecontinueerd en inmiddels uitgebreid tot 67 deelnemende organisaties uit Noord-Nederland. Het betreft vertegenwoordigers uit het hele ecosysteem van zorg tot aan waterbedrijven. Er wordt gewerkt aan een vervolgproject.</p> <p>Een project waarbij plantaardige eiwitrijke producten worden geïntroduceerd in de zorg is in ontwikkeling. De business developer medische technologie heeft onder meer bijgedragen aan het project 'Ondernemend in Leefstijl' en startups geïnformeerd over fondsenwerving.</p> <p>In 2024 hebben we, in samenwerking met de overige partners, ingezet op het herijken van de lange termijn strategie van de Health Hub Roden (HHR). Belangrijk onderdeel van de op te stellen strategie is het betrekken van het bedrijfsleven. Vanuit de provincie zetten we in op het ontwikkelen van een heldere strategie waaruit positionering, onderscheidend vermogen en toegevoegde waarde van de HHR blijkt en waarin duidelijke prestatie indicatoren zijn opgenomen. Ook verwachten we concrete plannen om te komen tot een duurzaam verdienmodel voor de HHR. In 2025 verwachten we meer duidelijkheid omtrent de toekomst van de HHR.</p> <p>Met zorgorganisaties als Zorgplein Noord is gekeken of deze een aanvraag in konden dienen voor de subsidieregeling binnen het project 'Meer uren werkt'.</p>
--	---	---	---

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

4.01 Innovatie en digitalisering als kans		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Lasten		190.000	190.000		190.000
	Doelstelling 4.01.01 Stimuleren digitaal ondernemerschap	190.000	190.000	0	190.000
Baten		-77.551	-77.551		-77.551
	Doelstelling 4.01.01 Stimuleren digitaal ondernemerschap	-77.551	-77.551	0	-77.551
Saldo		112.449	112.449		112.449

Ontwikkelingen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 4.02 Drenthe wordt dé circulaire en groene provincie

Inleiding

De ontwikkelingen binnen de pijlers ondernemerschap, kennis/innovatie en ecosysteem laten een positief beeld zien. De groei van de Greenwise Campus, de verdere professionalisering van Sustainable Products and Chemicals Cluster (SUSPACC), het initiatief om Vereniging Circulair Drenthe van de grond te krijgen en de realisatie van grote Europese projecten waar circulaire bedrijven/kennisinstanties in participeren zijn stuk voor stuk positief.

De Stichting NICE heeft vanwege terugkerende liquiditeitsproblemen faillissement moeten aanvragen. Internationale ontwikkelingen zijn van grote invloed. De doorgroei van circulaire en biobased plastics staat momenteel onder grote druk door de dumping vanuit China en de VS van fossiele plastics tegen bodemprijzen. In Nederland zijn al enkele bedrijven hierdoor failliet gegaan. Het zijn macro-economische ontwikkelingen waar wij als provincie geen invloed op hebben, maar die een versnelling van de vergroening wel in de weg staan.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
4.02.01 Versterken groen ondernemerschap	<p>Om de gewenste vergroening te bereiken ligt het initiatief bij het bedrijfsleven. De wereldwijde ontwikkeling van nieuwe producten en processen is noodzakelijk om de gewenste transitie te realiseren. Onze koplopers hebben de potentie om daaraan bij te dragen. Daarnaast is grootschalige toepassing van deze innovaties vereist om daadwerkelijke substantiële vergroening te kunnen realiseren. Dit vraagt ook inzet op ons brede midden- en kleinbedrijf (mkb).</p> <p>We willen het vergroeningsproces bij onze partners (bedrijven, kennisinstellingen en overheden) stimuleren. Dat doen we o.a. door de Greenwise Campus te ondersteunen. Greenwise richt zich o.a. op circulaire plastics en heeft daarbij een leidende rol binnen Noord-Nederland. Business development, innovatie en kennisontwikkeling zijn daarbij de aandachtsvelden. Daarnaast willen we bijdragen aan de realisatie van businesscases op het gebied van biobased en circulaire economie. Niet alleen middels financiële bijdragen, maar ook bijvoorbeeld door partijen bij elkaar te brengen.</p>		<p>Greenwise Campus is noordelijk trekker van de lijn circulaire plastics binnen Chemport Europe.</p> <p>Verder zijn er in 2024 drie grote circulaire projecten ontwikkeld, te weten PlesTic Ready, Care2Change en S3ORTED. PlesTic Ready is gericht op het verder ontwikkelen van het noordelijke ecosysteem rond circulaire plastics. Via onderzoeks- en ontwikkeltrajecten worden nieuwe duurzame verdienmodellen en ondernemerschap bevorderd en nieuwe waardeketens opgezet. S3ORTED richt zich op circulariteit van textiel. Greenwise is bij alle drie projecten betrokken.</p> <p>In 2024 heeft het bedrijf Paques Biomaterials zich in Emmen gevestigd. Deze startup heeft een nieuwe techniek ontwikkeld waarmee biopolymeren worden verkregen uit rioolslib. Ze vormt daarmee een waardevolle toevoeging aan het groene chemiecluster. CuRe Technology ontwikkelt zich met haar chemische recycling tot een fullscale bedrijf, haar innovatieve technologie zal straks wereldwijd toegepast kunnen worden.</p> <p>Met de voorbereiding van 'Noord-Nederland verdient Circulair 2.0' wordt gewerkt aan het vervolg op het (gelijknamige) voorgaande project. Tevens werken we samen met de andere provincies aan het opstellen van een provinciale monitor circulaire economie.</p> <p>In 2024 is een traject opgestart om Vereniging Circulair Drenthe (VCD) van de grond te krijgen. Eind 2024 is een kwartiermaker aangesteld die hier invulling aan gaat geven. Naar verwachting wordt in 2025 de oprichting van de VCD gerealiseerd.</p> <p>Ook hebben we oog voor onze eigen rol om circulariteit te bevorderen. Zo bekijken we samen met de Drentse gemeenten hoe we circulariteit het beste kunnen incorporeren in ons eigen inkoopbeleid.</p>

<p>4.02.02 Profilering van Drenthe als groene economische provincie</p>	<p>Het naar buiten uitdragen van de innovaties en kennis van ons bedrijfsleven en kennisinstellingen is cruciaal. Daartoe ondersteunen we bijvoorbeeld de doorontwikkeling van Chemport Europe, een belangrijk samenwerkingsplatform gericht op het Noord-Nederlandse ecosysteem van groene chemie en maakindustrie. We experimenteren met regionale icoonprojecten in het kader van circulair bouwen ('Drenthe woont circulair'). Tot slot versterken we onze groene lobbypropositie waardoor onze zichtbaarheid in Den Haag en Brussel groter wordt</p>	<p></p>	<p>Voor Chemport Europe is een Samenwerkingsovereenkomst afgesloten voor de periode 2020-2024. De samenwerking heeft bewezen succesvol te zijn en alle betrokken partijen zijn positief. Er wordt nu gewerkt aan een nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor de periode tot 2030.</p> <p>In het kader van circulair bouwen nemen we onder meer deel aan het INTERREG-project Circulair Trust Building, waarin we toewerken naar regionale deals met betrokken partijen om grootschalig te investeren in de ontwikkeling van circulaire gebouwen. Via het project Building balance stimuleren we ketensamenwerking voor circulaire bouwmaterialen.</p> <p>Samen met het SNN en provincies Groningen en Fryslân werken we hard aan de lobbypropositie. Op dit ogenblik wordt een noordelijke verhaallijn opgesteld voor de circulaire economie. Focus ligt daarbij op circulair bouwen, textiel en circulaire plastics. Dit verhaal zal de bouwstenen bevatten voor de lobby in Den Haag en Brussel.</p>
---	---	--	--

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing.

Ontwikkelingen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 4.03 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat

Inleiding

We willen de bedrijven in Drenthe graag letterlijk en figuurlijk de ruimte geven om te ontwikkelen. Dat vraagt om een goed vestigings- en ondernemersklimaat.

Drenthe is steeds meer in trek als vestigingslocatie voor bedrijven uit zowel binnen- als buitenland, mede door ruimtegebrek elders in het land. Naast de ruimteclaims voor wonen, energie, water, natuur en infrastructuur is het borgen van ruimte voor economie dan ook van belang. Via het ruimtelijk arrangement met het Rijk, waarin afspraken worden gemaakt over de verschillende ruimteclaims, en de nieuw op te stellen Omgevingsvisie borgen we dit.

Groningen Airport Eelde is en blijft van belang voor ons vestigingsklimaat.

Waar voorgaande jaren nog als transitiejaren werden bestempeld was 2024 het jaar dat Groningen Airport Eelde opereerde op basis van haar in 2023 geformuleerde strategie. Er is een nieuw luchthavenbesluit aangevraagd met verruimde openingstijden, de band met onderwijsinstellingen is versterkt en er lopen diverse initiatieven voor ontwikkeling van de duurzame luchtvaart en alternatieve brandstoffen. Noorderpoort opent begin 2025 een vestiging op de luchthaven voor de opleiding luchtvaartdienstverlening. In het kader van vastgoedontwikkeling wordt een nieuw bedrijventerrein, Business Park Bravo, ontwikkeld.

In samenwerking met externe partijen stellen wij een Acquisitie Agenda Drenthe op. Het doel van deze agenda is om te komen tot een scherpe profilering, een helder afwegingskader en concrete afspraken met externe partijen rondom acquisitietrajecten. Insteek is om meer aandacht te hebben voor

regionale meerwaarde. Zodoende kunnen we als provincie meer focus aanbrengen in onze acquisitieactiviteiten en daarmee ook gerichtere middelen inzetten.

De inzet van TopDutch is tegen het licht gehouden. Mede gelet op de problematiek met betrekking tot het vestigingsklimaat (schaarse ruimte, netcongestie, stikstof, arbeidsmarkt) is proactief campagnes voeren minder opportuun. Daarom is besloten om de activiteiten van TopDutch in beperktere vorm te continueren. Het behouden van het merk TopDutch blijft van belang om ons als regio te profileren, zowel nationaal als internationaal.

Ik Ben Drents Ondernemer heeft dit jaar veel Drentse ondernemers succesvol geholpen, de doelstellingen zoals afgesproken zijn behaald. De Drentse startups en scale-ups kunnen gebruik maken van Founded in the North, wat succesvol opgestart is.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
4.03.01 Drenthe is dé MKB provincie	<p>We zetten ons in voor het versterken van de concurrentie- en innovatiekracht van het (startende) Drentse bedrijfsleven. Dat doen we o.a. door ons programma Ik Ben Drents Ondernemer (IBDO), dat advies en ondersteuning biedt aan ondernemers in Drenthe die ambitie en potentie hebben om te starten, groeien, innoveren en/of exporteren. Het huidige programma loopt tot en met 2024. In 2023 is een externe evaluatie uitgevoerd, waarin o.a. gekeken is hoe het programma voor de langere termijn zou kunnen worden ingericht, waarbij we rekening houden met ontwikkelingen met de andere eerstelijns organisaties in Noord-Nederland en met de ontwikkelingen bij het ministerie van EZK op het gebied van mkb-dienstverlening.</p> <p>Start-ups en scale-ups zijn vernieuwers van de economie. Ze zijn cruciaal voor het toekomstig verdienvermogen en onze brede welvaart. Wij werken in Noord-Nederlands verband aan de versterking van het start-up & scale-up ecosysteem door het ondersteunen het Founded in the North-programma.</p> <p>De drie noordelijke provincies zijn naast het ministerie van EZK aandeelhouder en opdrachtgever van de NOM. De NOM ondersteunt bedrijven bij investeringen, bij innovaties en bij internationalisering. Daarnaast biedt het MKB Fonds Drenthe mogelijkheden voor financiering van groei en innovatie. In 2024 kijken we hoe we de resultaten van het MKB Fonds kunnen verbeteren. In Noord-Nederlands verband onderzoeken we de mogelijkheid voor gezamenlijke instrumenten om ondernemers te faciliteren bij export.</p>		<p>Het programma Ik Ben Drents Ondernemer (IBDO) liep tot eind 2024. Het aantal beoogde begeleidingstrajecten van mkb-bedrijven is ruimschoots behaald. Ongeveer de helft van de trajecten komt voort uit bestaande contacten en de andere helft is nieuw. Eind 2024 is een tevredenheidsmeting uitgevoerd waarbij de gemiddelde waardering van de dienstverlening een 8,2 kreeg.</p> <p>Eén van de belangrijkste aanbevelingen uit de evaluatie van 2023 was dat er een zelfstandige ondernemersvorm voor IBDO moet komen, om meer wendbaar en flexibel te zijn. Samen met partners van IBDO hebben we naar de beste oplossing gezocht en dit bleek de Drentse Holding BV te zijn. Inmiddels is IBDO BV, als dochter van de Drentse Holding opgericht. De uitvoering van IBDO wordt ondergebracht bij de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM).</p> <p>Sinds de start van het project Founded in the North zijn er mooie stappen gezet in de uitvoering van het programma. In november 2024 vond de Drentse Founded Kick-off plaats. De Drentse startup- en scale-upecosysteempartners kwamen samen om elkaar beter te leren kennen en plannen te maken voor een sterker startup-ecosysteem. Er is al volop actie in Drenthe met studentenprogrammering, founder diners en 1-op-1 gesprekken met startup founders. Belangrijker nog zijn de positieve reacties van de (pré) startups en partners in het noordelijke startup ecosysteem. Daarmee wordt bevestigd dat het programma de impact heeft die bedoeld was.</p> <p>In 2024 hebben we als aandeelhouders van de NOM het Strategisch Kader herijkt. Op basis van dit Strategisch Kader heeft de NOM haar meerjarenplan, meerjarenbegroting en jaarplan 2025 opgesteld.</p>

		<p>In 2024 heeft het MKB Fonds Drenthe zich weer nadrukkelijker via de sociale mediakanalen geprofileerd. Daarnaast heeft het MKB Fonds Drenthe een nieuwe investmentmanager aangetrokken en is de eerste garantielening verstrekt. De leads liggen op schema volgens jaarplan 2024, maar het MKB Fonds Drenthe merkt dat 1) ondernemers zich vaak al in een (zeer) vroeg stadium melden, 2) de aanvragen vaak nog niet kwalitatief doordacht of onderbouwd zijn, waardoor 3) een private financier moeilijk aan te haken is. Hierdoor nemen doorlooptijden toe. De bestaande portefeuillebedrijven vragen veel aandacht in beheer. Voor 2025 kijken we of IBDO 3.0 het MKB Fonds Drenthe een boost kan geven.</p> <p>De regeling MKB Adviesvouchers is succesvol afgerond, met circa 170 aanvragen in 2024, redelijk evenredig verdeeld over de thema's Slim, Groen en Impact. In 2025 evalueren we de regeling. Het voornemen is om de regeling opnieuw open te stellen, maar de aanbevelingen moeten leiden tot een nog betere aansluiting op de Economische Koers. In de regeling zal er ook aandacht zijn voor familiebedrijven en overname/opvolging.</p> <p>Met de subsidieregeling Internationaal ondernemen zijn vorig jaar 10 ondernemers geholpen. Medio 2024 was het budget uitgeput. IBDO ondersteunt ondernemers individueel en collectief met advies over export en internationalisering. De provincies Groningen en Fryslân zijn inmiddels – net als Drenthe eerder – aangesloten bij het nationale programma Trade and Innovate. Er zijn geen aanvullende gezamenlijke instrumenten ontwikkeld.</p>
<p>4.03.02 Wij versterken het organiserend vermogen in samenwerkingsverbanden (regionaal en subregionaal)</p>	<p>We werken met andere overheden, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties aan onze economische opgaven. Dit gebeurt op verschillende niveaus: Europees, landelijk, landsdelig, provinciaal en regionaal.</p> <p>Voor de provincie gaat het erom dat wij samen met onze partners die zaken oppakken waar we toegevoegde waarde hebben. De lijnen in Drenthe zijn kort en we weten elkaar gemakkelijk te vinden. We kennen sterke allianties waarin bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen, overheden op gelijke voet samenwerken en fungeren als een elkaar versterkend netwerk. Voorbeelden zijn de Dutch TechZone, de Regio Groningen Assen en de Regio Zwolle.</p> <p>We kijken daarbij naar de schaal waarop we de thematiek efficiënt, effectief en met voldoende kwaliteit kunnen uitvoeren.</p> <p>We verbinden ons economisch beleid met het economisch beleid van onze partners in IPO-, noordelijk en regionaal verband. Ook geven wij uitvoering aan het Interreg IV A-programma (samenwerking met Duitsland).</p>	<p> Vanuit de provincie ondersteunen en faciliteren we regionale samenwerkingsverbanden. Per samenwerkingsverband focussen we op de gezamenlijke doelstellingen.</p> <p>Zo werken we onder andere samen in het regionale samenwerkingsverband DutchTechZone (DTZ)). Bij DTZ ligt de focus op profilering van de regio en het versterken van de maakindustrie.</p> <p>In de Regio Groningen-Assen (RGA) werken we onder andere aan een integrale aanpak voor toekomstbestendige bedrijventerreinen en een Herstructureringsmaatschappij Drenthe-Groningen. In de Regio Zwolle is aandacht voor generieke mkb ondersteuning en hebben we meegewerkt aan de Ruimtelijk Economische Bouwsteen.</p>

<p>4.03.03 We dragen bij aan het versterken van de ruimtelijke-economische structuur in Drenthe</p>	<p>Om beter te kunnen sturen zijn in 2023 regionale programmeringsafspraken over bedrijventerreinen gemaakt. Ook zijn in de Provinciale Omgevingsverordening aanvullende voorwaarden gesteld voor nieuwe bedrijventerreinen die grote ruimtevragers faciliteren, zoals goede inpassing, regionale meerwaarde en meervoudig ruimtegebruik. In de komende periode monitoren wij de bovengenoemde afspraken én geven wij uitvoering aan de bestuurlijke afspraken in het kader van 'GRIP op grote ruimtevragers'. Hierin werken wij intensief samen met de Drentse gemeenten, het IPO en ministeries IenW, BZK en EZK. Op deze wijze borgen wij dat ook op de lange termijn voldoende ruimte voor bedrijven in Drenthe aanwezig blijft. En dat er tegelijkertijd een optimale balans ontstaat tussen de gebruikswaarde en belevingswaarde van de ruimte die de Drentse bedrijven innemen.</p> <p>De regionale afspraken vormen verder de basis van waaruit wij de komende jaren samen met gemeenten werken aan de toekomstbestendigheid van de huidige bedrijfslocaties. Al enkele jaren ondersteunen we ondernemersverenigingen, parkmanagement en gemeenten bij het versterken van hun organiserend vermogen en het versnellen van de energietransitie. De bestaande aanpak, nu nog sterk geconcentreerd op het versnellen van de energietransitie, wordt in 2024 verder geïntensiveerd en verbreed naar andere opgaven in relatie tot toekomstbestendige bedrijfslocaties. Het ministerie van BZK biedt vanuit het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen (PVB) een budget van 50 miljoen euro, dat vanaf april 2024 beschikbaar komt voor ondersteuning van individuele en collectieve ondernemersinitiatieven. Deze middelen willen we benutten.</p>		<p>In het kader van de ontwikkeling van bedrijventerreinen in Drenthe zijn in 2023 regionale programmeringsafspraken gemaakt. In 2024 zijn gesprekken gevoerd met de gemeenten over de invulling van deze verschillende afspraken, bijvoorbeeld hoe bestaande terreinen beter te benutten, waar mogelijk grote ruimtevragers terecht kunnen en hoe bestaande terreinen toekomstbestendig te maken. Daarnaast is in 2024 vanuit de provincie gewerkt aan een integraal programma toekomstbestendige bedrijventerreinen. Inzet hierbij is gericht op vijf opgaven: basis op orde (o.a. organiserend vermogen), energietransitie, circulariteit, vergroening & klimaatadaptatie en ruimte & ruimtelijke kwaliteit. Hiermee willen we gemeenten, ondernemerscollectieven en parkmanagers faciliteren en ondersteunen om te komen tot toekomstbestendige bedrijventerreinen. Daarnaast verkennen we, samen met de provincie Groningen, de mogelijkheden om een Herstructureringsmaatschappij Drenthe-Groningen te realiseren. Het doel van deze Herstructureringsmaatschappij is om "rotte kiezen" (vastgoed) op strategische plekken op bedrijventerreinen, samen met de markt, te herstructureren. Dit zal in 2025 een verder vervolg krijgen.</p> <p>In het kader van GRIP op grote ruimtevragers hebben wij als eerste provincie een handreiking Ruimtelijke Kwaliteit voor grote ruimtevragers opgesteld. In 2024 is het traject rond GRIP verbreed naar ruimtelijke economie, hierin staat het thema ruimte voor werken centraal. In dit kader is gestart met een landelijk onderzoek naar ruimte voor circulaire economie.</p>
---	--	---	--

Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK.

Regionale economie

Indicator: bruto regionaal product (brp).

Groei bruto regionaal product inDrenthe

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Groei ten opzichte van het voorafgaande jaar	1,80%	0.5%	-3,20%	4,90%	2,80%	-0,2%

Bron: CBS (d.d. juli 2024, zie ook www.drentheincijfers.nl; de cijfers voor 2021 tot met 2023 zijn voorlopige cijfers).

Toelichting: Dit is een BBV-verplichte indicator. Het bruto regionaal product (brp) is een maat voor de omvang van de economie. De verandering van het volume van het brp in een bepaalde tijdsperiode is een maat voor de groei (of krimp) van de economie. Het bruto regionaal product tegen marktprijzen is

het eindresultaat van de productieve activiteiten van ingezeten productie-eenheden. Het getoonde percentage is de verandering in het brp ten opzichte van het voorgaande jaren. In 2023 groeide de Nederlandse economie met een bescheiden 0,1 procent. In alle regio's was de economische groei lager dan in het jaar ervoor.

Indicator Bedrijventerreinen Drenthe

Drenthe telt 123 bedrijventerreinen. Deze zijn goed voor 5.700 vestigingen en 76.150 arbeidsplaatsen (32% van het totaal). Bron: Stec Groep 2024.

In 2023 realiseerde IBDO in totaal 670 begeleidingstrajecten. Daarnaast zijn 211 bedrijven doorverwezen of gekoppeld aan andere partijen en ondernemers. Bron: IBDO Jaarverslag 2023.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

4.03 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		5.499.986	9.813.236	4.144.302	5.668.934
	Doelstelling 4.03.01 Drenthe is dé MKB provincie	5.401.227	9.469.477	5.432.689	4.036.788
	Doelstelling 4.03.03 We dragen bij aan het versterken van de ruimtelijke-economische structuur in Drenthe	98.759	343.759	-1.288.387	1.632.146
Baten		-95.718	-1.470.718	-1.668.936	198.218
	Doelstelling 4.03.01 Drenthe is dé MKB provincie	-95.718	-1.470.718	-1.718.544	247.826
	Doelstelling 4.03.03 We dragen bij aan het versterken van de ruimtelijke-economische structuur in Drenthe	0	0	49.608	-49.608
Saldo		5.404.268	8.342.518	2.475.366	5.867.152

Ontwikkelingen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 4.04 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt

Inleiding

In 2024 heeft de provincie Drenthe namens de noordelijke partners een aanvraag ingediend in het kader van de regeling Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) voor Sectoren. De nadruk ligt hierbij op het bieden van scholing van basis-, of beroepsvaardigheden, intake & begeleiding of het volgen van een EVC-traject (Erkenning van Verworven Competenties). De komende 2 jaar willen we meer dan 1800 werkenden en werkzoekenden in Noord-Nederland ondersteunen, die moeite hebben met het vinden of behouden van een baan. In 2024 hebben we o.a. in samenwerking met de partners van de Scholingsalliantie Noord een Arbeidsmarktconferentie Noord georganiseerd met als centraal thema: AI, de kansen en bedreigingen.

Wij ondersteunen het project 'Duurzame Inzetbaarheid Drenthe' van VNO-NCW MKB Noord. Middels een campagne wordt ingezet op het creëren van meer bewustwording bij werkgevers en werknemers over Duurzame Inzetbaarheid en de eigen rol van de partijen hierin. Structurele aandacht is een belangrijke voorwaarde voor het creëren van een gezonde arbeidsmarkt en het vergroten van Leven Lang Ontwikkelen. Het project is eind oktober 2024 afgerond en wordt geëvalueerd. Op basis van de evaluatie zullen wij kijken of en hoe we verder gaan.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
4.04.01 Versterken samenwerking onderwijs-bedrijfsleven en overheden	<p>Klimaatverandering, energietransitie, actuele technologische ontwikkelingen en personeelsvraagstukken in de bouw, zorg en welzijn, onderwijs en overheid: het zijn stuk voor stuk onderwerpen die aandacht vragen en de arbeidsmarkt ingrijpend veranderen. In deze dynamische omstandigheden is het van belang dat nieuwe verbindingen ontstaan tussen arbeidsmarkt en onderwijspartijen.</p> <p>Omdat de Provincie niet direct betrokken is bij het onderwijs of bij het bedrijfsleven kunnen we het verschil maken in het samenbrengen van deze werelden met als doel het beschikbare arbeidspotentieel zo goed mogelijk te benutten. Wij delen samen met onze partners de inspanningsverplichting om werknemers de kans te geven zich een leven lang te ontwikkelen en het arbeidspotentieel duurzaam inzetbaar te maken.</p> <p>In 2024 werken we onder andere aan de doorontwikkeling en herijking van onze samenwerkingsverbanden, blijven we deelnemen aan de bestuurlijke Arbeidsmarkttafel Noord Nederland en werken we aan de uitvoering van de Human Capital Agenda Noord, waarin prioriteiten voor de middellange en lange termijn worden gesteld.</p>		<p>We werken samen met partners in de arbeidsmarktregio's om de bestaande arbeidsmarktinfrastructuur te versterken en te kijken of de juiste partners aan tafel zitten. Een voorbeeld is het Regionaal Investeringsfonds mbo (Rif) Hospitality Talent Hubs Drenthe.</p> <p>Verder hebben we deelgenomen aan de bestuurlijke overlegtafel Arbeidsmarkttafel Noord-Nederland en het bestuurlijk overleg de Human Capital Agenda Noord-Nederland voor draagvlak op het terrein van Human Capital en Leven Lang Ontwikkelen.</p> <p>Om de actuele ontwikkelingen op de Drentse arbeidsmarkt overzichtelijk in beeld te brengen en deze kennis te delen faciliteren wij het online platform ArbeidsmarktInZicht.nl en het jaarlijks werkgelegenheidsonderzoek (Provinciaal werkgelegenheidsregister).</p>
4.04.02 We investeren in talentontwikkelingen voor de economie van morgen	<p>Voor een weerbare en wendbare arbeidsmarkt is het nodig dat we optimaal gebruik maken van het aanwezige talent. Daarmee bedoelen we alle mensen die zich op de arbeidsmarkt bevinden of die zich voorbereiden om de arbeidsmarkt te betreden. Elk talent is belangrijk! Hiervoor is een goede basis een absolute noodzaak.</p> <p>Met het oog op de teruglopende leerlingaantallen en de arbeidsmarkttransities staan de Drentse onderwijsinstellingen voor de uitdaging het opleiden van mensen de komende jaren opnieuw te definiëren. Opleidingen moeten ons duurzaam in staat stellen de snelheid van technologische vooruitgang bij te houden.</p> <p>Samen met ons netwerk aan partners zetten we ons er daarom voor in dat Drentse talenten op alle opleidingsniveaus in staat worden gesteld hun kennis en vaardigheden up-to-date te houden en toegerust te zijn voor de transitieopgaven waar we voor staan. Met onze (financiële) instrumenten en lobby inzet ondersteunen we de ontwikkeling naar een meer op skills gerichte arbeidsmarkt. Tevens blijven we in 2024 samen met kennisinstellingen van primair onderwijs tot en met wetenschappelijk onderwijs en het bedrijfsleven werken aan meer samenhang en flexibiliteit tussen het onderwijsaanbod en de huidige en verwachte ontwikkeling van sectoren. Daarbij zal er gekeken worden naar mogelijkheden voor het opschalen van lokale initiatieven die succesvol zijn op dit terrein.</p>		<p>Om de mobiliteit naar kansrijke beroepen in de techniek, bouw & infra verder op gang te brengen hebben wij bijgedragen aan een uitvoeringsregeling 'Kansen Verzilveren voor Technisch Vakmanschap'. De regeling is dit jaar beëindigd in verband met het bereiken van het subsidieplafond. Er zijn 340 scholingsvouchers aangevraagd door werknemers en werkgevers.</p> <p>Ook nemen wij deel aan Human Capital NL (HC-NL), dit is een consortium van 12 provincies, VNG en G40 en de arbeidsmarktregio's en heeft als doel om in elke regio een scholingsfonds te ontwikkelen. Met de provincies Groningen en Fryslân en de drie noordelijke arbeidsmarktregio's wordt een scholingsfonds voor het noorden verkend.</p> <p>Het ministerie EZ heeft opdracht gegeven om te komen tot een Human Capital Agenda ICT (HCA-ICT) per provincie. In samenwerking met de provincies Fryslân en Groningen is een regio aanjager aangesteld om te komen tot een noordelijke agenda. HC-NL en HCA-ICT hadden een subsidieaanvraag willen indienen onder het Nationaal Groeifonds, maar door het huidige Kabinet is het besluit genomen om deze regeling stop te zetten. Andere financieringsbronnen worden onderzocht.</p> <p>Wij nemen deel aan het programma 'Meer Uren Werkt'. In een consortium wordt bekeken hoe deeltijders in de zorg en welzijn, basisonderwijs en kinderopvang meer uren kunnen gaan werken. Door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is in november 2024 een subsidieregeling opengesteld. De provincie Drenthe stimuleert partijen in het Noorden om een aanvraag in te dienen om de arbeidsmarktcrapte te verminderen.</p>

		<p>Wij ondersteunen het project 'Scoren in Drenthe', een reïntegratieprogramma met onder andere FC Emmen. Het doel is om in drie jaar 90 kwetsbare jongeren tussen de 16 en 30 jaar met een afstand tot de arbeidsmarkt terug te laten keren op de arbeidsmarkt. Vanaf de start van het project (2023) zijn inmiddels 79 jongeren gestart, 56 jongeren hebben het traject afgerond en 14 jongeren zijn eind 2024 nog met het traject aan de slag. Het project loopt door tot maart 2026.</p> <p>Om de arbeidspotentie voor onze Drenthe bedrijven zichtbaar te maken, heeft de provincie Drenthe in 2024 financieel bijgedragen aan drie On Stage evenementen in Assen, Hoogeveen en Emmen. Ruim 3.000 vmbo-scholieren hebben hier kennis gemaakt met het bedrijfsleven.</p>
--	--	--

Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO verband opgesteld en vastgesteld door het Ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Regionale economie

Indicator: bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) (BBV-verplichte indicator)

	2019	2020	2021	2022	2023
Nederland	73,3%	73,2%	73,5%	74,8%	75,8
Provincie Drenthe	70,8%	71,0%	71,4%	72,9%	73,4

Bron: CBS

Toelichting: De bruto arbeidsparticipatie beschrijft het aantal mensen die een baan hebben, of een baan zoeken, uitgedrukt in procenten van de totale bevolking tussen de 15 en 75 jaar. De bruto participatiegraad geeft inzicht in het percentage mensen dat deelneemt, of deel wil nemen, aan het arbeidsproces. Wanneer er sprake is van een lage bruto participatiegraad, willen of kunnen veel mensen niet werken

Indicator: spanningsindicator Drentse arbeidsmarkt

	1 ^{ste} kwartaal van 2023	2 ^{de} kwartaal van 2023	3 ^{de} kwartaal van 2023	4 ^{de} kwartaal van 2023	1 ^{ste} kwartaal van 2024
Provincie Drenthe	2,71	3,36	3,4	2,43	2,37

Bron: UWV

Toelichting: De spanningsindicator Drentse arbeidsmarkt verschaft inzicht in de spanning op de arbeidsmarkt. Het is de verhouding tussen openstaande en kortdurende vacatures. In het eerste kwartaal van 2024 daalde de spanning op de arbeidsmarkt voor het tweede kwartaal op rij. Daardoor

is de arbeidsmarkt volgens UWV niet langer zeer krap, maar krap. Voor Drentse werkgevers blijft het echter lastig om geschikt personeel te vinden. Zo is er in een aantal beroepen nog steeds sprake van een zeer krappe arbeidsmarkt.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

4.04 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		3.667.400	3.667.400	3.355.246	312.154
	Doelstelling 4.04.01 Versterken samenwerking onderwijs-bedrijfsleven en overheden	667.400	667.400	773.246	-105.846
	Doelstelling 4.04.02 We investeren in talentontwikkelingen voor de economie van morgen	3.000.000	3.000.000	2.582.000	418.000
Baten		-32.200	-32.200	-180.466	148.266
	Doelstelling 4.04.01 Versterken samenwerking onderwijs-bedrijfsleven en overheden	-32.200	-32.200	-180.466	148.266
Saldo		3.635.200	3.635.200	3.174.780	460.420

Ontwikkelingen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 4.05 Vrijtijdseconomie stimuleren

Inleiding

In 2024 is de nieuwe Agenda Recreatie en toerisme 2025-2028 vastgesteld. Bewoners, bedrijven en bezoekers moeten blijven profiteren van een toekomstbestendige sector die in balans is met haar omgeving, zodat een blijvende bijdrage wordt geleverd aan de brede welvaart in Drenthe.

In 2024 hebben wij via de inzet van Marketing Drenthe o.a. de zichtbaarheid van Drenthe vergroot voor interessante doelgroepen, kennis vergroot over de bezoekerseconomie van Drenthe en kennis gedeeld met ondernemers. Bovendien hebben wij ondernemers, gemeenten en organisaties ondersteund en gefaciliteerd in uitingen van de gezamenlijke marketing van bestemming Drenthe en gezamenlijke campagnes t.b.v. de ondernemers. Daarnaast hebben wij evenementen en activiteiten ondersteund om de zichtbaarheid van Drenthe te vergroten.

Wij hebben gezorgd voor verbetering en uitbreiding van een onderscheidend en veelzijdig toeristisch recreatief aanbod in Drenthe. We hebben een impuls gegeven aan de aantrekkelijkheid en vitaliteit van bedrijven in de dagrecreatie, groepensector en hotels. Tot slot hebben wij de kwaliteit van de verblijfsrecreatie verbeterd via het programma Vitale Vakantieparken (VVP) Drenthe. Dit programma is gestart in de Investeringsagenda 2016-2019, tussentijds verlengd tot en met 2024 en eind 2024 verlengd tot en met 2027. Binnen dit project is in 2024 o.a. verder gewerkt aan ondersteuningstrajecten door het Recreatie expertteam t.b.v. VVP trajecten, subsidieverlening aan bedrijven en ondersteuning bij het transformeren naar een andere bestemming. Parallel hieraan loopt het programma 'Noaber' om criminaliteit en ondermijning op vakantieparken tegen te gaan.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
4.05.01 Vergroten van de zichtbaarheid van Drenthe voor interessante doelgroepen	Marketing Drenthe heeft (als gesubsidieerde instelling) van ons de opdracht om de zichtbaarheid van Drenthe te vergroten. Hiervoor komt Marketing Drenthe, op basis van het Programma van Eisen met een jaarplan voor 2024. Hierin zullen de maatregelen, acties en prestaties worden opgenomen die moeten leiden tot de beoogde resultaten.		Marketing Drenthe heeft op basis van haar jaarplan 2024 diverse maatregelen uitgevoerd en projecten gerealiseerd en/of opgestart o.a. Van Gogh in Drenthe.
4.05.02 Drenthe heeft een onderscheidend en veelzijdig toeristisch recreatief aanbod	Om onze provincie als aantrekkelijke recreatieprovincie en aantrekkelijke toeristische bestemming te behouden moeten onze bedrijven blijven investeren. Wij willen, binnen de mogelijkheden die wij hebben, bedrijven stimuleren zich aan te passen aan de eisen van de tijd zodat zij toekomstbestendig worden en blijven.		In 2024 hebben wij o.a. ingezet op verbetering van de recreatiemogelijkheden in de natuur. Zo hebben we bijvoorbeeld geïnvesteerd in een hoogholftje bij het natuurgebied Noordma, een wandelbrug over de Westerstream en een parkeerplaats. Vanuit Recreatie en toerisme zijn bijdragen vrijgemaakt voor grote projecten in 2025 zoals het project '80 jaar vrijheid' en '100 jaar TT'. Verder hebben wij via subsidies diverse nieuwe initiatieven en projecten ondersteund. We noemen hier bijdragen aan de 'Open Science Hub' van ASTRON in Dwingeloo, verduurzaming van de tram in de Proefkolonie (Koloniën van Weldadigheid) en de promotie van 'December Wintermaand' van een vijftal steden en/of dorpen.
4.05.03 Bestemmingsmanagement	Wij gaan werken aan een goede balans tussen toeristisch recreatieve druk enerzijds en draagkracht van een gebied of samenleving anderzijds.		In 2024 heeft Marketing Drenthe in opdracht van ons ingezet op meer balans tussen toeristisch recreatieve druk enerzijds en draagkracht van een gebied of samenleving anderzijds. Marketing Drenthe doet dit, wanneer dit wenselijk wordt geacht, door gerichte promotie in te zetten.
4.05.04 Verbeteren kwaliteit verblijfsrecreatie Vitale Vakantieparken	We blijven ons als partner in het programma Vitale Vakantieparken (VVP) Drenthe samen met de Drentse gemeenten en HISWA/RECRON inzetten voor de kwalitatieve doorontwikkeling van de verblijfsrecreatie. Het programma is in 2022 verlengd t/m 2024. Doelstellingen van het programma VVP is het stimuleren van karaktervol verblijfsaanbod, het verdubbelen van het aantal vitale parken en het halveren van het aantal niet-vitale parken. Via Drentse Uitblinkers worden ondernemers gestimuleerd en gefaciliteerd bij de ontwikkeling van hun recreatiebedrijf met een uniek karakter en specifiek marktsegment. Met het spoor revitaliseren ondersteunt het programma de Vereniging van Eigenaren van het park en de gemeente met een plan van aanpak dat leidt naar een recreatieve toekomst. Via het spoor transformeren wordt ondersteuning geboden aan parken en gemeenten voor het transformeren naar een andere bestemming dan verblijfsrecreatie. Via het spoor Naaber Drenthe worden gemeenten ondersteund met betrekking tot de aanpak van criminaliteit, ondermijning en sociale problematiek op vakantieparken in Drenthe.		De daadwerkelijke besteding van middelen binnen het programma Vitale Vakantie Parken is voor een groot deel afhankelijk van het feit of enerzijds ondernemers (het spoor "uitblinkers") tijdig hun voorgenomen plannen gereed hebben en anderzijds gemeenten (vitaliseren/revitaliseren/Naaber) kans zien om de voorgenomen prioriteiten tot daadwerkelijke uitvoering te laten komen. Bij de gemeenten ook afhankelijk van personele capaciteit. Vitaliseren en transformeren zijn taai processen en complexere opgave. Gemeenten hebben in 2024 extra plannen ingediend. Voor 2025 wordt uitvoering van deze plannen voorzien.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Het belang van recreatie en toerisme voor Drenthe komt o.a. tot uiting door:

- 7,8 miljoen toeristische overnachtingen per jaar.
- De totale economische waarde van recreatie en toerisme bedroeg in 2023 ca. € 2,3 miljard.
- In 2022 werken ruim 16000 mensen in de recreatie- en toerismesector in Drenthe.

Uit het inwonersonderzoek via het Drents Panel (2024) blijkt o.a.:

- Een overgrote meerderheid (90%) beoordeelt toerisme positief.
- De voordelen van toerisme zoals bijdrage aan lokale economie (85%) en meer levendigheid (72%) worden breed erkend.

- 1 op de 10 inwoners heeft zorgen over de ontwikkeling van toerisme en ervaart, om uiteenlopende redenen, overlast van recreatie en toerisme.
- De meeste inwoners vinden dat ze hun vrije tijd goed kunnen besteden in Drenthe (86%), met voldoende voorzieningen (84%) en ruimte (91%) voor recreatie.
- Populaire activiteiten zoals recreatieve wandelingen (91%) en activiteiten in de natuur (91%) en cultuurbezoeken (75%) worden frequent ondernomen.
- Enkele punten van kritiek zijn het gebrek aan horeca- en winkelovertuigingen (12%) en dat men meer activiteiten zou willen ondernemen, maar wordt tegengehouden door gebrek aan tijd (41%) en geld (21%).

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

4.05 Vrijtijdsconomie stimuleren		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		4.824.180	6.523.327	4.153.734	2.369.593
	Doelstelling 4.05.02 Drenthe heeft een onderscheidend en veelzijdig toeristisch recreatief aanbod	3.249.180	3.728.368	3.244.739	483.629
	Doelstelling 4.05.04 Verbeteren kwaliteit verblijfsrecreatie Vitale Vakantieparken	1.575.000	2.794.959	908.995	1.885.964
Baten		-242.667	-242.667	-316.926	74.259
	Doelstelling 4.05.04 Verbeteren kwaliteit verblijfsrecreatie Vitale Vakantieparken	-242.667	-242.667	-316.926	74.259
Saldo		4.581.513	6.280.660	3.836.807	2.443.853

Ontwikkelingen

In 2024 is, via de Agenda Recreatie en toerisme 2025-2028, nieuw beleid vastgesteld voor Recreatie en Toerisme. Vanuit dit nieuwe beleid werken wij verder aan de bijdrage die R&T kan leveren aan de Drentse economie en werkgelegenheid, aan de leefbaarheid en voorzieningenniveau, aan gezondheid, kortom: aan het sociaal-maatschappelijk belang en de leefbaarheid in Drenthe.

Beleidsopgave: 4.06 Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers

Inleiding

Wij blijven, als belangrijkste fietsprovincie, werken aan een hoog kwaliteitsniveau van onze fietspaden.

Na de zomer 2024 is de subsidieregeling ten behoeve van de verbetering van de kwaliteit van fietspaden gestart. Gemeenten, terrein behorende organisaties en particulieren kunnen, onder voorwaarden, subsidie aanvragen. Dit heeft geleid tot een aantal aanvragen voor subsidie en de eerste projecten zijn gestart c.q. uitgevoerd.

In Drenthe wordt veel gefietst en gewandeld en er is dus ook veel behoefte aan bankjes langs de fiets- en wandelpaden om onderweg uit te rusten en van het landschap te genieten. De provincie heeft een bijdrage geleverd aan het bankjesproject waarbij 70 duurzame en diverse (picknick)bankjes langs fiets- en wandelpaden worden gerealiseerd. Het wandelknooppuntennetwerk is in 2024 afgerond. De verdere promotie van Drenthe als (een van) dé wandelprovincie(s) van Nederland is opgestart.

De voorbereidingen voor een wandeltrap naar het 'Dak van Drenthe' op de VAM-berg zijn gestart. Wij streven naar realisatie van de wandeltrap voor de zomer van 2025.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
4.06.01 Drenthe heeft een optimaal fietsnetwerk	Behoud van kwaliteit, kwaliteitsverbetering en borging van fietsroutes en het fietsknooppuntennetwerk. We investeren in de kwaliteit van fietspaden in Drenthe via een subsidieregeling kwaliteitsimpuls Fietspaden.		Wij blijven, als belangrijkste fietsprovincie, werken aan een hoog kwaliteitsniveau van onze fietspaden. In de zomer van 2024 is er een subsidieregeling gestart. Er is een aantal aanvragen binnengekomen en een aantal projecten is gestart c.q. uitgevoerd. Wij hebben tevens middelen beschikbaar gesteld aan het Recreatieschap om in samenspraak met Staatsbosbeheer de bestaande MTB-routes te onderhouden. Daarnaast worden er begin 2025 startpanelen geplaatst bij MTB-routes om de routes duidelijk aan te geven, en hierdoor tevens te voorkomen dat MTB-ers van de paden afwijken. Ook werken wij aan het creëren van toegankelijke fietsroutes op de Hondsrug in 2025. Bestaande fietsroutes worden zó ontwikkeld dat de routes goed toegankelijk zijn voor alle doelgroepen (b.v. scootmobielen, duo fietsen, rolstoelen).
4.06.02 Fietsprovincie Drenthe heeft een sterk imago	Ondersteunen en faciliteren van het netwerk van organisaties en stakeholders en goede ontsluiting van route-informatie. Samen met de partners zorgen dat aanbod van de routes op Drenthe.nl staat. Een gespreid en gevarieerd aanbod van fietsevenementen en fietsroutes voor verschillende doelgroepen.		Zoals genoemd in 4.06.01 komen er in 2025 toegankelijke fietsroutes op de Hondsrug. Wij hebben ook middelen beschikbaar gesteld voor het ontwikkelen van meerdere fietsroutes in 2025, o.a. in het kader van 100 jaar TT. De Historische TT fietsroute krijgt een grote opknopbeurt en wordt online extra benadrukt. Daarnaast werken wij met het Recreatieschap en andere Drentse stakeholders aan plannen voor enkele fietsroutes in het kader van 80 jaar vrijheid. Deze fietsroutes lopen langs interessante WO2 monumenten en benadrukken het belang van vrijheid.
4.06.03 Drenthe heeft een divers aanbod van onderscheidende fietsevenementen	Onze provincie profileert zich als dé fietsprovincie van Nederland, o.a. door de organisatie van vele diverse fietsevenementen. Wij willen, binnen onze (financiële) mogelijkheden, de organisatie hiervan blijven stimuleren en bestaande organisatoren ondersteunen.		In 2024 heeft de Ronde van Drenthe na ruim 60 jaar aangegeven te stoppen met de organisatie van de internationale wedstrijden. Hiermee komt een einde aan een unieke periode en een uniek evenement. De teleurstelling bij de direct betrokkenen is groot, tegelijkertijd is er veel waardering voor de inzet van de vele vrijwilligers gedurende de afgelopen decennia. Andere organisatoren zien nog steeds kansen om wielervedstrijden te organiseren. Dit zorgde zelfs al voor een extra activiteit: in het najaar was er een etappe van de internationale wielervedstrijd Ladies Tour. De kalender voor 2025 is goed gevuld.
4.06.04 Drenthe heeft een kwalitatief wandelnetwerk	We werken samen met gemeenten in het verder uitrollen van het wandelknooppuntennetwerk en dragen bij aan een gevarieerd aanbod met wandelevenementen en wandelroutes en wandelarrangementen. Eind 2024 hebben we een provinciedekkend wandelnetwerk. Als het wandelnetwerk helemaal uitgerold is over Drenthe, is er voor 5.500 km aan wandelroutes beschikbaar. We nemen deel aan een Wandelplatform waarin stakeholders samenwerken. We dragen bij aan het aanjagen van een gastvrij onthaal en gevarieerde beleving bij ondernemers.		Het wandelknooppunten-netwerk is in 2024 afgerond, waarmee een fantastisch, provinciedekkend netwerk is ontstaan voor langere wandelingen, maar ook voor kortere 'dorpsommetjes op vele plaatsen. Na deze afronding gestart met verdere promotie en uitwerking wandelroutes in Drenthe. In het voorjaar is een wandelcongres georganiseerd samen met Recreatieschap Drenthe en was Drenthe gastprovincie van de landelijke wandel tijdens je werkdag van Wandelnet. Het Recreatieschap Drenthe heeft als aanvulling op het wandelknooppuntennetwerk het initiatief genomen tot het ontwikkelen van de infrastructuur voor diverse Escape Tours in Drenthe waar de provincie aan heeft bijgedragen.
4.06.05 In Drenthe is het landelijk gebied toegankelijk en biedt ruimte voor recreatie	Een aantrekkelijk en toegankelijk landschap is een randvoorwaarde voor de beleving van de bezoekers en bewoners. Wandel- en fietspaden leiden bezoekers door natuur en landschap en daarmee wordt voorkomen dat natuur buiten de paden te zwaar wordt belast. Bovendien maken routes en de wandel- en fietsknooppunten buiten kwetsbare natuur de tussengebieden aantrekkelijk voor bezoekers. In samenwerking met stakeholders afspraken maken over de borging van kwaliteit van recreatieve voorzieningen en infrastructuur in de natuur.		In 2024 hebben wij verder gewerkt aan versterking van de kwaliteit van diverse wandel- en fietsroutes in landelijk gebied. Via subsidies helpen wij mee om de kwaliteit van routes op niveau te houden. Ook hebben wij de verdere verbetering van ruiterroutes ondersteund o.a. in het Drents-Friese Wold. In 2024 hebben wij een haalbaarheidsonderzoek opgestart naar een rondgaande kanoroute in het Annermoeras (Hunzedal). Wij hebben in 2024 een bijdrage geleverd aan het 'Huis van de Drentse Aa', een nieuw bezoekerscentrum dat in 2025 zal worden geopend.

4.06.06 Recreatieve ontwikkeling VAM-berg	Wij willen de VAM-berg verder recreatief ontwikkelen. Hiertoe wordt eerst gewerkt aan een integraal gebiedsontwikkelingsplan van de VAM-berg en omgeving. Na vaststelling hiervan willen wij een passende recreatief-toeristische ontwikkeling stimuleren op de VAM-berg die aansluit bij de bestaande kwaliteiten. Ondertussen onderhouden we de verschillende routenetwerken op de VAM-berg en wordt het Dak van Drenthe in de loop van 2024 geopend.		Het Dak van Drenthe is sinds het voorjaar van 2024 open voor publiek. De routes en bewegwijzering op de berg zijn aangepast. De plannen m.b.t. wandelen zijn uitgewerkt ter voorbereiding op 2025. Bij de plannen voor de herinrichting van het gebied rondom de Vam-berg wordt rekening gehouden met mogelijke uitbreiding van recreatieve activiteiten. In 2024 is de realisatie van een wandeltrap naar het Dak van Drenthe opgestart.
---	---	---	---

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

4.06 Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Lasten			1.500.000	396.884	1.103.116
	Doelstelling 4.06.01 Drenthe heeft een optimaal fietsnetwerk	0	1.500.000	396.884	1.103.116
Saldo			1.500.000	396.884	1.103.116

Ontwikkelingen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 4.07 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe

Inleiding

De laatste projectmiddelen uit de eerste Regio Deal Zuid- en Oost- Drenthe, die in 2019 is afgesloten, zijn toegekend. Deze Regio Deal zal eind 2025 worden afgerond.

Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II legt de focus, net als bij de eerste Regio Deal, op de brede welvaart. De ambitie luidt: 'De generatie die nu opgroeit in onze regio heeft over 30 jaar, in 2050, dezelfde kansen als leeftijdsgenoten in de rest van Nederland'. Er wordt gewerkt aan initiatieven op het gebied van onder andere welzijn, leven lang ontwikkelen, kansengelijkheid en een aantrekkelijke regio. Hierbij zijn er twee flankerende thema's: regio aan de grens en samen met inwoners. In totaal is er 60 miljoen euro beschikbaar voor deze Regio Deal. Het jaar 2024 is vooral benut om zaken voor te bereiden en de organisatie in te richten, zo is er een expertteam ingesteld om initiatieven te beoordelen. In september 2024 is het loket open gegaan voor de eerste ronde en in december zijn de eerste projecten goedgekeurd.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
4.07.01 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe II	<p>De aanpak in het programma Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe 2023-2026 richt zich op de inwoners en ondernemers in deze regio. De ambitie is dat de generatie die nu opgroeit in de regio Zuid- en Oost-Drenthe, over 30 jaar dezelfde kansen heeft als leeftijdsgenoten in de rest van Nederland. Deze ambitie is vertaald naar 2 hoofddoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De brede welvaart in de regio Zuid- en Oost-Drenthe nu en in de toekomst substantieel en duurzaam te verhogen; - De samenwerking binnen de regio Zuid- en Oost-Drenthe en tussen de regio en het Rijk te versterken en te borgen. <p>Het programmaplan en convenant Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II, in volle vaart door voor brede welvaart in Zuid- en Oost-Drenthe' zijn de basis voor de samenwerkende partijen. Hiermee werken zij aan resultaten die bijdragen aan de gestelde hoofddoelen. Het programma wil inzetten op economische structuurversterking, een leven lang ontwikkelen, zorg en welzijn en een aantrekkelijke regio.</p>		<p>De eerste projecten en programma's zijn in december 2024 toegekend, daarmee kunnen 10 initiatieven om de brede welvaart in Zuid- en Oost- Drenthe te verhogen in 2025 van start. Hiervan dragen er 9 bij aan kansengelijkheid, 6 aan zorg en welzijn, 3 aan economische structuurversterking en 1 aan een aantrekkelijke regio. Eén initiatief kan aan meerdere subdoelen bijdragen. In totaal is er voor ruim € 8 miljoen aan projecten toegekend.</p> <p>De initiatieven dragen bij aan de brede welvaart in Zuid- en Oost- Drenthe. Dit is in de governance en uitwerking van de Regio Deal geborgd. Dat wil zeggen, er is een doelen opgaven netwerk waarin de (sub)doelen van de Regio Deal zijn vastgelegd. Daarnaast zijn er criteria en uitgangspunten vastgelegd waaraan initiatieven moeten voldoen. Initiatieven worden vervolgens beoordeeld door een commissie met onafhankelijke deskundigen die een advies aan de stuurgroep Regio Deal uitbrengen. Vervolgens worden de besluiten genomen door de stuurgroep en geconfirmeerd in college van GS.</p> <p>Het programma kent de status oranje. Dit is ook herkend door de Stuurgroep Regio Deal. De Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II is een zogeheten ontwikkeldeal. Dit houdt in dat de initiatieven nog moeten worden ontwikkeld met partners en er geen kant en klare plannen worden uitgevoerd. De Stuurgroep heeft geconstateerd dat de gevormde en nog te vormen samenwerkingen meer tijd nodig hebben dan voorzien. In de Stuurgroep Regiodeal van december 2024 is met het Rijk afgesproken het convenant Regio Deal Zuid- en Oost- Drenthe II met twee jaar te verlengen tot einde 2029.</p>
4.07.02 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	<p>Het betreft hier een doelstelling ten behoeve van de financiële afwikkeling van de 1e Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe.</p>		<p>De besluitvorming over de toewijzing van middelen is afgerond. De laatste tranche wordt ingezet als extra budget voor het verduurzamen van woningen (regionaal instrumentarium) en gaat in per 1 februari 2025. Voor deze subsidies is een wachtlijst. Het aanvullende budget à € 1,5 miljoen zorgt ervoor dat de wachtlijst wordt weggewerkt. Ruim 300 woningen zullen met deze laatste tranche worden verduurzaamd.</p> <p>Op dit moment lopen er nog 26 projecten. De meeste projecten verlopen volgens plan. Enkele projecten geven aan qua planning meer tijd nodig te hebben. De projecten hebben hier zelf beheersmaatregelen voor getroffen. Eind 2025 wordt de Regio Deal I afgesloten.</p>

Welke feiten en cijfers zijn er?

Geen feiten en cijfers beschikbaar.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

4.07 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		2.574.000	13.148.294	9.715.107	3.433.187
	Doelstelling 4.07.01 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe II	0	6.290.000	1.460.579	4.829.421
	Doelstelling 4.07.02 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	2.574.000	6.858.294	8.254.528	-1.396.234
Baten		-643.500	-7.098.254	-3.277.647	-3.820.607
	Doelstelling 4.07.01 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe II	0	-5.427.655	-1.217.896	-4.209.759
	Doelstelling 4.07.02 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	-643.500	-1.670.599	-2.059.751	389.152
Saldo		1.930.500	6.050.040	6.437.460	-387.420

Ontwikkelingen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Programma 4 wat heeft het gekost

	Beleidsopgave	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Vershil
Lasten						
	4.01 Innovatie en digitalisering als kans	660.000	190.000	190.000	0	190.000
	4.03 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat	6.586.961	5.499.986	9.813.236	4.144.302	5.668.934
	4.04 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt	906.426	3.667.400	3.667.400	3.355.246	312.154
	4.05 Vrijetijdseconomie stimuleren	4.657.309	4.824.180	6.523.327	4.153.734	2.369.593
	4.06 Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers	124.906	0	1.500.000	396.884	1.103.116
	4.07 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	5.234.506	2.574.000	13.148.294	9.715.107	3.433.187
	Totaal Lasten	18.170.108	16.755.566	34.842.257	21.765.273	13.076.984
Baten						
	4.01 Innovatie en digitalisering als kans	-269.388	-77.551	-77.551	0	-77.551
	4.03 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat	-185.493	-95.718	-1.470.718	-1.668.936	198.218
	4.04 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt	-304.196	-32.200	-32.200	-180.466	148.266
	4.05 Vrijetijdseconomie stimuleren	-371.888	-242.667	-242.667	-316.926	74.259
	4.07 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	-1.289.638	-643.500	-7.098.254	-3.277.647	-3.820.607
	Totaal Baten	-2.420.603	-1.091.636	-8.921.390	-5.443.975	-3.477.415
	Totaal programma	15.749.505	15.663.930	25.920.867	16.321.298	9.599.569

Toelichting	
Saldo Programma	9.599.569
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	-2.177.883
Bijdrage aan reserve Versterking economische structuur	-3.831.549
Bijdrage aan reserve Regionaal Specifiek Pakket	-112.449
Bijdrage van Regiodeal Zuid- en Oost Drenthe	998.082
Bijdrage van reserve Verstrekte subsidies	1.572.249
Totaal verrekend met reserves	-3.551.550
Resultaat programma na bestemming reserves	6.048.019

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 4.01 Innovatie en digitalisering als kans

De totale afwijking betreft een voordeel van € 190.000,--.

Beleidsopgave: 4.03 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat

De totale afwijking betreft een voordeel van € 5.668.934,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 4.03.01 Drenthe is dé MKB provincie

Het voordeel in de lasten op deze doelstelling bedraagt € 4.036.788,--.

Een deel van dit bedrag, € 635.619,--, komt voort uit de definitieve vaststelling van oudere subsidiebeschikkingen en verplichtingen in het laatste kwartaal van 2024.

Daarnaast bleef er € 3.372.352,-- over binnen het budget voor projecten economische structuur. Dit komt vooral doordat innovatieprojecten, met name binnen Europese en nationale programma's, zich minder snel en minder goed ontwikkelden dan verwacht. Ook acquisitieprojecten liepen vertraging op, in verband met diverse omgevingsfactoren.

Het budget van € 100.000,-- voor sociaal perspectief is in 2024 niet besteed. In 2024 is onderzocht hoe dit budget het beste kon worden ingezet voor sociaal-economisch perspectief, maar door het uitblijven van landelijk beleid is de daadwerkelijke uitvoering nog niet van de grond gekomen. Het sociaal-economisch perspectief is immers bedoeld als aanpak om gevolgen van het NPLG voor het landelijk gebied te verzachten. Verder is er nog een bedrag van € 59.030,-- beschikbaar binnen de subsidie voor de MKB-Adviesvoucherregeling.

Tegenover deze meevallers stond een hogere subsidielast van € 159.299,-- voor de MKB-innovatiestimulering Regio en Topsectoren (MIT). Daarnaast waren er kleinere onder- en overbestedingen binnen deze doelstelling, waaronder € 16.057,-- voor het programma Ik Ben Drents Ondernemer 2.0 (IBDO 2.0). Alles bij elkaar opgeteld resulteert dit in een resterend voordelig saldo van € 29.086,--.

Een voordelig saldo van € 3.831.548,-- zal worden toegevoegd aan de reserve versterking economische structuur.

Doelstelling: 4.03.03 Wij dragen bij aan het versterken van de ruimtelijke-economische structuur in Drenthe

Het voordeel op deze doelstelling bedraagt € 1.632.146,--. Dit voordeel is ontstaan door afrekeningen van diverse regelingen die de afgelopen jaren werden uitgevoerd door het SNN. Deze regelingen zijn inmiddels beëindigd. Verder is sprake van vrijval bij de bedrijvenregelingen Vierkant voor Werk en overig Drenthe, die eveneens door het SNN worden uitgevoerd.

Beleidsopgave: 4.04 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt

De totale afwijking betreft een voordeel van € 312.154,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 4.04.01 Versterken samenwerking onderwijs-bedrijfsleven en overheden

De totale afwijking van deze doelstelling betreft een nadeel van € 105.846,--. Dit betreft voor € 81.779,-- de eindafrekening voor de subsidieregeling kansen verzilveren. Voorts waren er enkele kleinere nadelige verschillen tot een bedrag van € 24.067,--.

Doelstelling: 4.04.02 We investeren in talentontwikkelingen voor de economie van morgen

De voordelige afwijking op het budget heeft te maken met de herziene lastneming van een gedeelte van de subsidie. Deze herziening bedraagt: € 418.000,--.

Beleidsopgave: 4.05 Vrijtijdseconomie stimuleren

De totale afwijking betreft een voordeel van € 2.369.539,--

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 4.05.02 Drenthe heeft een onderscheidend en veelzijdig toeristisch recreatief aanbod

Het totale voordeel op deze doelstelling is € 483.629,-- . Dit betreft:

Project Naober Drenthe

De totale afwijking betreft een voordeel van € 157.958,--. De aanpak van sociale problematiek en ondermijning is op vakantieparken is een complex vraagstuk. Er is in 2024 door gemeenten minder gebruik gemaakt van deze inzet dan vooraf begroot. De aanpak van deze problematiek is een onderdeel van de revitalisering van vakantieparken. Over het algemeen kan gesteld worden dat deze aanpak complexer is dan vooraf voorzien, het gaat daardoor minder snel en is er sprake geweest van onderbesteding.

Structuurversterking recreatie en toerisme

Het gereserveerde bedrag voor festiviteiten rondom 100 jaar TT ad € 125.000,-- is in 2024 niet besteed (voordelig verschil). Het college is voornemens om een bijdrage te leveren aan de festiviteiten rondom 100 jaar TT. In eerste instantie heeft de provincie aangegeven een bijdrage te willen leveren aan een reeks theatervoorstellingen. Eind november 2024 is duidelijk geworden dat dit initiatief niet haalbaar is. Tegelijkertijd waren verschillende partijen reeds van start gegaan met de voorbereidingen van andere activiteiten in het kader van het jubileum en passend bij de doelstellingen van de provincie. De subsidieverlening kon niet meer op tijd in 2024 plaatsvinden. N.a.v. een overleg in december met de gemeente Assen, TT-circuit en het TT-festival is aan partijen kenbaar gemaakt dat ondanks het wegvallen van de theatervoorstelling de provincie substantieel wil bijdragen aan het jubileum-programma en zijn de andere plannen verder uitgewerkt. De bijbehorende subsidieaanvragen worden begin januari verwacht.

Overige verschillen

Op de overige budgetten binnen deze doelstelling ic. budgetten voor fietsen, wandelen, combinatie van functies in het landelijk gebied en recreatie en toerisme heeft verder een onderbesteding plaatsgevonden van € 200.671,--. Dit wordt veroorzaakt doordat de vaststelling van de nieuwe agenda voor recreatie en toerisme pas halverwege 2024 plaats heeft gevonden. Niet alle voor 2024 geplande projecten konden in het 2^e halfjaar al worden gestart of aangevraagd door de uitvoerende instellingen. Hierdoor was het aantal subsidiebeschikkingen lager dan gepland.

Doelstelling: 4.05.04 Verbeteren kwaliteit verblijfsrecreatie o.a. Programma Vitale Vakantieparken

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.885.964,--. Bij de oprichting van het programma VVP zijn gelden aan het programma toegekend. De opgave van VVP is zeer complex en moeizamer dan bij de oprichting voorzien. Het programma heeft veel bereikt met haar inzet, met relatief beperkte financiële middelen ten opzichte van de begroting. Er is altijd zeer bewust opgegaan met de beschikbare middelen. Gedurende de looptijd van het programma is de onderbesteding van het voorgaande jaar overgeheveld naar het nieuwe jaar, omdat het geld voor het programma betrof. De besteding bleef echter achter op de verwachte besteding, door de complexiteit van de opgave en het gebrek aan personele capaciteit bij gemeenten. Tegelijkertijd zien we nu dat het steeds beter lukt om met alle partijen met de opgaven aan de slag te gaan en leren we van de opgedane ervaringen. Er zijn binnen het programma zeer veel trajecten in gang gezet, deze trajecten kennen een lange doorlooptijd waarbij de kosten zich spreiden over de komende jaren. Daarmee bieden we uiteindelijk een duurzame oplossing voor het vraagstuk van niet-vitale vakantieparken

Beleidsopgave: 4.06 Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.103.116,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling 4.06.01 Drenthe heeft een optimaal fietsnetwerk

We hebben een subsidieregeling "kwaliteitsimpuls recreatief fietsnetwerk Drenthe 2.0. Deze regeling loopt door tot en met 30 december 2027. Op grond van de regeling kunnen aanvragen worden gedaan voor een bijdrage in maatregelen die de kwaliteit van bestaande recreatieve fietspaden verbeteren. Binnen de jaarschijf 2024 (€ 1.500.000,--) is voor € 392.400,-- beschikbaar en houden we € 1.107.526,-- over. Dit wordt teruggestort in de reserve mobiliteit ter financiering van aanvragen in de resterende jaren tot en met 2027.

Beleidsopgave: 4.07 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe

De totale afwijking betreft een voordeel van € 3.433.187,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 4.07.01 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe II

Het positieve resultaat van 4.829.421,-- kan als volgt worden verklaard. In de Begroting 2024 hebben wij een lastenraming opgenomen met als uitgangspunt dat er twee tranches met subsidietoekenningen aan projecten zouden plaatsvinden. Uiteindelijk is het gelukt om één tranche te realiseren. In de 1e tranche hebben wij voor een totaalbedrag van € 5.481.481,-- aan subsidies verstrekt. De hiermee gemoeide lasten hebben wij rekening houdend met de begrotingsregels slechts voor een klein deel kunnen toerekenen aan 2024. Het grootste gedeelte zal worden toegerekend aan 2025 en later. Daarnaast zijn we in de begroting uitgegaan van de totale begroting van de Regio Deal II. Tijdens de uitvoering is gebleken dat de cofinanciering van de overige partners (niet zijnde het Rijk, de regiodealgemeenten of de provincie Overijssel) niet via de provincie wordt verrekend maar rechtstreeks met de subsidieontvangers.

Een deel van het hierboven genoemde resultaat bevat de provinciale bijdrage. Het gaat om een resterende bijdrage van € 619.662,--. Deze bijdrage is nodig en zal worden ingezet in volgende tranches conform het getekende convenant. In het convenant is een verplichting vastgelegd om in de periode 2024 t/m 2027 in totaal € 60 mln. te investeren in projecten in Zuid en Oost-Drenthe, waarbij het bestedingsritme vooraf lastig toe te rekenen is aan concrete jaarschijven. Dit is afhankelijk van de ingediende projectvoorstellen, waarbij de projecten in de jaren 2024 t/m 2027 kunnen worden uitgevoerd. Wij stellen voor het bedrag van € 619.662,-- over te hevelen naar 2025.

Doelstelling: 4.07.02 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe

Het nadelige saldo van € 1.396.234,-- is grotendeels het gevolg van de toepassing van de begrotingsregels m.b.t. lastneming bij grote projectsubsidies. Voor de projecten Regionaal instrumentarium (pijler Wonen) hebben wij in 2022 en 2023 aan de gemeente Emmen een subsidie verleend van € 3.325.000,--, respectievelijk € 1.653.844,--. Op grond van de gegevens uit de financiële voortgangsrapportage hebben wij de subsidielasten in 2024 met € 1.269.560,-- en € 826.922,-- moeten verhogen in verband met eerdere realisatie van projectactiviteiten. Daarnaast hebben wij bij twee andere grote projecten m.b.t. de pijler Wonen een verlaging van de subsidielast moeten toepassen van € 345.500,--. Met deze vier bijstellingen (nadeel van € 1.750.982,--) hebben wij in de begroting 2024 geen rekening gehouden. Wij hebben deze bedragen na aftrek van de bijdrage van de regiodealgemeenten verrekend met de reserve verstrekte subsidies. Het resterende voordeel

van € 354.748,-- is het saldo van de over- of onderbestedingen op de budgetten van de pijlers Werken, Welzijn en Proceskosten.

Tot slot zijn vanuit de regiodeal aan de provincie Drenthe incidentele budgetten beschikbaar gesteld voor de uitvoering van een aantal projecten. Deze middelen hebben betrekking op projecten met een meerjarig karakter, die na afronding afgerekend moeten worden met de partners. Een van de projecten bevindt zich inmiddels in de afrondende fase. Het tweede project loopt tot 31 december 2025 en wordt in de eerste helft van 2026 afgerekend. Het gaat om de projecten Verkenning regionaal instrumentarium en IT-Hub. Voorgesteld wordt om het restantbudget Regionaal instrumentarium van € 105.456,-- over te hevelen naar 2025 en het restantbudget van de IT-Hub van € 43.389 naar 2026.

Baten

Beleidsopgave: 4.01 Innovatie en digitalisering als kans

De totale afwijking betreft een nadeel € 77.551,--.

Beleidsopgave: 4.03 Een goed vestigings- en ondernemersklimaat

De totale afwijking betreft een voordeel van € 198.218,--.

Beleidsopgave: 4.04 Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt

De totale afwijking betreft een voordeel van € 148.266,--.

Beleidsopgave: 4.05 Vrijtijdseconomie stimuleren

De totale afwijking betreft een voordeel van € 74.259,--.

Beleidsopgave: 4.07 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe

De totale afwijking betreft een nadeel van € 3.820.607,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 4.07.01 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe II

Het negatieve resultaat van 4.209.759,-- is volledig afhankelijk van de bestedingen en kan als volgt worden verklaard. In plaats van geplande twee tranches van subsidieverstrekingen aan projecten in 2024 is het gelukt om één tranche te realiseren. In de 1e tranche hebben wij voor een totaalbedrag van € 5.481.481,-- aan subsidies verstrekt waarvan slechts voor een klein deel toegerekend kan worden aan 2024. Daarnaast zijn we in de begroting uitgegaan van de totale begroting van de Regio Deal II. Tijdens de uitvoering is gebleken dat de cofinanciering van de overige partners (niet zijnde het Rijk, de regiodealgemeenten of de provincie Overijssel) niet via de provincie wordt verrekend maar rechtstreeks met de subsidieontvangers. De kosten van de Regio Deal II worden voor het grootste deel gedekt door bijdragen van derden. Doordat de werkelijke lasten aanzienlijk lager waren dan begroot, hebben wij het jaar afgesloten met een onderbesteding aan de batenkant van € 4.209.759,--.

Doelstelling: 4.07.02 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe

Het voordelige saldo van € 389.152,- is het gevolg van hogere lasten die we in het kader van Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe I hebben gerealiseerd in 2024. Projecten die in het kader van deze regiodeal worden uitgevoerd, worden voor 25% gedekt uit een bijdrage van een aantal Drentse gemeenten en de gemeente Hardenberg. Omdat de lasten hoger zijn uitgevallen dan verwacht, hebben wij ook een hogere bijdrage van de gemeenten in 2024 verantwoord.

Programma 5: Mobiliteit en bereikbaarheid:

Inleiding

Veruit de meeste dagelijkse verplaatsingen vinden plaats binnen de regio. Een goede regionale bereikbaarheid is daarmee een belangrijke taak voor de provincies. Zij zorgen voor goed regionaal vervoer. Provincies zijn verantwoordelijk voor de aanleg en het onderhoud van verbindingswegen, tunnels en bruggen. Daarnaast bepalen provincies welke bedrijven het regionale bus- en treinvervoer in de provincie verzorgen.

Successen

- Er is een convenant ondertekend met de zes grote opdrachtgevers in Noord-Nederland om de asfaltketen flink te verduurzamen door hier met de markt concrete plannen voor te maken.
- Bij het Stieltjeskanaalsluis zijn de zes houten sluisdeuren van 50 jaar oud, vervangen voor vier nieuwe stalen sluisdeuren. De vrijgekomen houten sluisdeuren zijn gedemonteerd en hoogwaardig hergebruikt om een nieuw leven in de openbare ruimte te krijgen.
- Het composieten-brugdek Pijlebrug te Meppel is vervangen door een stalen brugdek.
- In 2024 is financiering rondgekomen voor het project Emmen-Rheine.
- Voor de Flessenhals bij Meppel is financiering toegezegd voor het kunnen aanpakken van dit knelpunt.
- De tweede kamer heeft middelen toegezegd voor het verder brengen van de aanbesteding Vechtdallijnen.

Henk Jumelet Emmen Rheine Coevorden 4 november

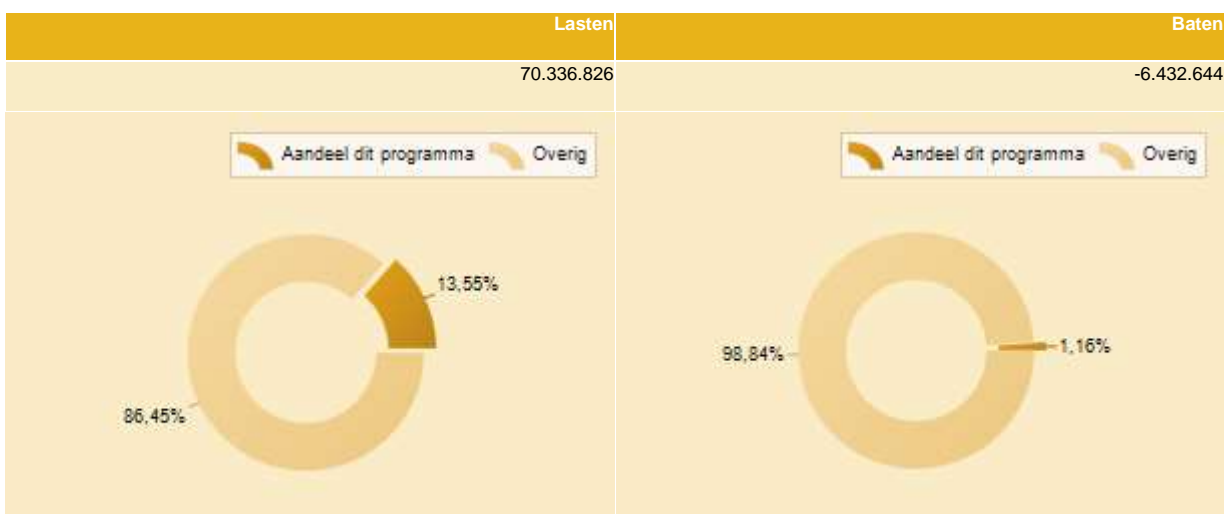
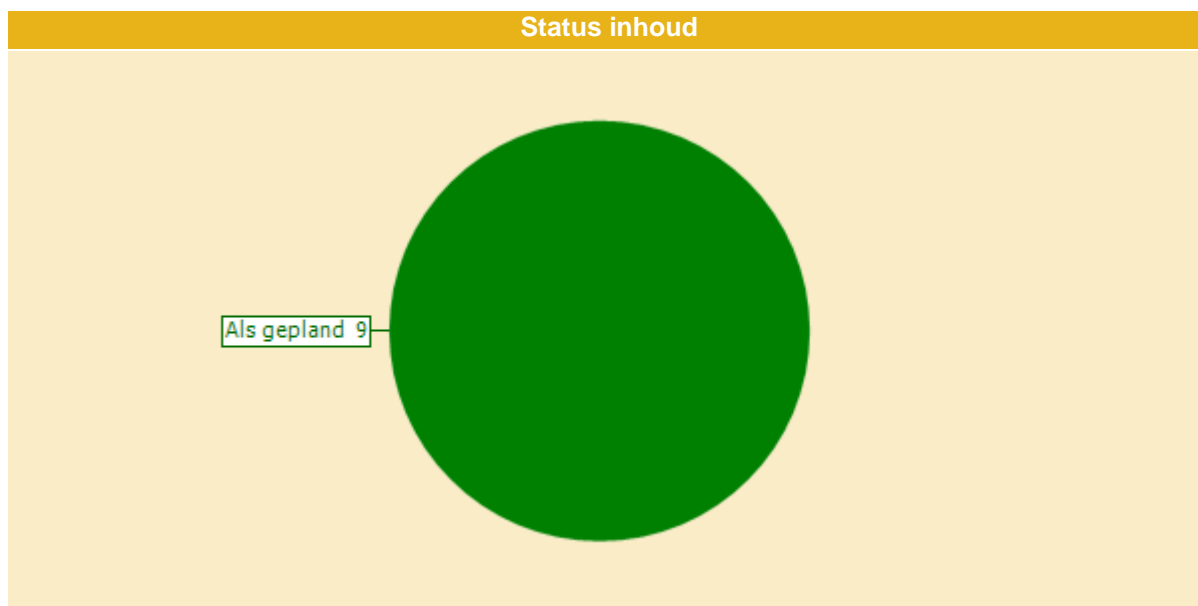
- De toegezegde SPUK Laadinfra is geconcretiseerd en ontvangen, waarmee dekking is geborgd op de opgave laadinfrastructuur.
- De tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) gelden zijn eveneens beschikbaar gesteld waarin gezamenlijk met energie en economie wordt gewerkt aan vermindering van CO2 uitstoot.
- Een deel van de doorfietsroute 'De Groene As' tussen Assen en Groningen is in 2024 conform planning opgeleverd en geopend.
- Conform Europese regelgeving leveren we een bijdrage aan digitale beschikbaarheid van actuele mobiliteitsdata binnen het Digitaal Stelsel Mobiliteit door het netwerk van monitoringsdata te versterken. Zo dragen we bij aan de Ontwikkelagenda Toekomstperspectief Automobility van het ministerie van I&W.
- Emmen Bereikbaar projecten zijn gestart (waaronder Pottendijk en Bargermeer) en liggen op schema.
- Het project verdubbeling N34 en Emmen West is afgerond in 2024. Wel wordt nog gekeken naar de dekking bij Holsloot-Coevorden.

Knelpunten

- Belangrijkste knelpunt in 2024 voor Mobiliteit waren financiële middelen:
  - o Onderhoudsuitgaven aan rondweg Emmen en verdiepte ligging Emmen waren groter dan ingeschat. Door te kijken naar een herverdeling van de beschikbare budgetten investeringsprojecten is dit opgevangen. Het uitstel van de reconstructieprojecten zal leiden tot een overschrijding van het budget voor vast onderhoud;
  - o De kosten voor het vernieuwen van de Drentse infrastructuur nemen toe. De uitgaven voor onderhoud worden duurder, waardoor budgetoverschrijdingen plaatsvinden. De uitgaven zijn wel nodig voor acceptabele en veilige wegen.
  - o De inflatie heeft ervoor gezorgd dat er druk staat op het realiseerbaar houden van infrastructurele projecten. De budgetten zijn de afgelopen jaren niet geïndexeerd. Daarmee ontstaat scheefgroei tussen budget en de werkelijke kosten voor infraprojecten.
  - o De bijdrage van de treinconcessie Emmen-Zwolle wordt jaarlijks door het Rijk geïndexeerd. Het Rijk laat de provincie Drenthe achteraf via een subsidietoekenning weten welk bedrag het betreft. Pas na deze toezegging worden de baten in de begroting verhoogd. Over 2023 en 2024 ontving de provincie Drenthe indexaties die tot verdere aanpassing leiden.
- Voorbereidingen voor infrastructurele en groot onderhoudsprojecten vragen meer tijd door complexiteit van de opgaves, veranderende regelgeving, de participatietrajecten met de maatschappij gericht op draagvlak, inspraakmogelijkheden en bezwaarprocedures, emissievrij uitvoeren (stikstof) met als effect een bijstelling van de plannings door niet-beschikbare capaciteit en materieel. Daarom latere start van realisatie van trajecten en toename van projectrisico's.
- De arbeidsmarkt voor personeel is krap en wordt steeds krappere. Dit is ook merkbaar in de provincie Drenthe, waardoor de integrale voorbereiding en uitvoering van projecten onder druk staat. Samen met schaarste aan materieel leidt dit ook tot prijsstijgingen.

Stand doelstellingen

Van de doelstellingen binnen dit programma is hier de status van de doelstellingen weergegeven. Op doelstellingsniveau is de afwijking toegelicht binnen de beleidsopgave.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil
Lasten	60.026.938	73.798.756	75.989.542	70.336.826	5.652.716
Baten	-5.956.681	-2.381.517	-5.601.749	-6.432.644	830.895
Saldo	54.070.257	71.417.239	70.387.793	63.904.181	6.483.612

Beleidsopgave: 5.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid

Inleiding

Voor een veilig en bereikbaar Drenthe is het Strategisch Plan Verkeersveiligheid Drenthe (SPVD) als uitvoeringsprogramma opgesteld. Vanuit dit programma is in 2024 ingezet op de ambities Education, Engineering, Enforcement en Innovation.

Education (educatie):

Alle activiteiten zijn uitgevoerd zoals opgenomen in het SPVD-uitvoeringsprogramma. Dit omvatte een breed scala aan verkeersveiligheidscampagnes, het regioprogramma en verschillende bovenregionale projecten.

Engineering (infrastructuur):

Met het door PS vaststellen van de herijking van investeringsprojecten is er voldoende dekking gekomen voor de projecten Norgerbrug, Norgervaart, rotonde N372 Dwaziewegen en rotonde N375 bij de watertoren Meppel. Maatregelen gericht op bermveiligheid van wegen, worden uitgevoerd in combinatie met gepland groot onderhoud zodat de hinder van wegwerkzaamheden wordt beperkt en efficiënt en effectief kan worden gewerkt.

Enforcement (handhaving):

Er is intensief gewerkt aan de verdere invulling van Enforcement (handhaving) en Innovatie. Voor Enforcement blijven we in nauw overleg met betrokken partners om effectieve maatregelen te bedenken die richting geven aan het vergroten van de verkeersveiligheid.

Innovation (innovatie):

Het innoveren hebben we gezien als het inspelen op nieuwe situaties en thema's en daarbij het evalueren van het SPVD. Dit door de mening van de Drent te peilen door middel van kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar de in het SPVD vastgestelde ambities.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
5.01.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • Omgevingsproces verbeteren verkeersveiligheid N371 in Hoogersmilde is afgerond. • Realisatie fietstunnel en turbotonde in de N375 ter hoogte van de watertoren Meppel . • Realisatie turbotonde als nieuwe aansluiting N371/N375 bij Meppel . • Emmen Bereikbaar: <ul style="list-style-type: none"> o Uitvoering gedeelte Rondweg N391 tussen Hondsrugweg en N862 vanaf de medio 2024 o Planvoorbereiding gedeelte Rondweg N391 tussen Emmen-West en Hondsrugweg o Onderzoek aansluiting Rondweg N391 met N862, inclusief ontsluiting sport- en bewegingscampus Emmen en Barger-Oosterveld o Onderzoek en nadere uitwerking ongelijkvloerse aansluiting Houtweg. • Onderzoek en nadere uitwerking rotondes Berghuizen en Gijssesterweg in de N375. • Onderzoek naar functie van de N859 tussen Rolde en Borger. • Planvorming partiële verdubbeling N34 en aanleg fly-over Gieten. 		<p>Kijkend naar de vier ambities uit het SPVD: Voor Educatie zijn de benoemde projecten uitgevoerd.</p> <p>Emmen bereikbaar: Aanbesteding voor het gedeelte Rondweg N391 tussen Hondsrugweg en N862 heeft plaatsgevonden. Start van de realisatie is voorjaar 2025. De planuitwerking loopt voor het gedeelte Rondweg N391 tussen Emmen-West en Hondsrugweg (grotendeels 'verdiepte ligging'). Het is een complexe opgave door de waterdruk onder de wegconstructie en de impact op de omgeving. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging van (rest)risico's en technische uitvoerbaarheid en kosten. Op basis van uitgevoerd onderzoek aansluiting Rondweg N391 met N862 volgt nadere uitwerking van mogelijke maatregelen in 2025. Voor het onderzoek van de ongelijkvloerse aansluiting Houtweg is de variantenstudie afgerond. In 2025 volgt het voorlopig ontwerp voorkeursvariant.</p> <p>Planvorming partiële verdubbeling N34: Voor de N34 (aangeduid als groot project) is de MER-procedure nagenoeg afgerond. In het voorjaar van 2025 wordt het voorkeursalternatief gekozen. De resultaten van de MER, de inpassingsvisie, de life-cycle kosten, de resultaten van het participatieproces en de bouwfaserings worden bij de keuze betrokken. Begin 2025 wordt een onderzoek afgerond naar aanvullende maatregelen ter bevordering van de verkeersveiligheid op het overige gedeelte de N34 tussen de N381 (Emmen) en de A28 (de Punt).</p> <p>Turbotonde + fietstunnel Meppel: Met de gemeente Meppel zijn afspraken gemaakt over de afstemming en planning van de werkzaamheden. De gemeente Meppel realiseert eerst de Stadsentree Noordpoort en aansluitend daarop start de provincie met de realisatie van de turbotonde en de fietstunnel. Hierdoor is de duur van de overlast van de werkzaamheden zo kort mogelijk en is er vanuit Nieuwveense Landen altijd een goede ontsluiting met het centrum van Meppel beschikbaar.</p> <p>Onderzoek naar functie van de N857 tussen Rolde en Borger: Het onderzoek was gericht om de werkzaamheden samen met de geplande onderhoudswerkzaamheden aan de N857 in 2024 (werk met werk maken) uit te gaan voeren. Omdat de onderhoudswerkzaamheden zijn opgeschoven naar 2025 is ook de afronding van het onderzoek opgeschoven naar begin 2025.</p> <p>N371, fase 2 Kloosterveen: Voor de N371 (fase 2 Kloosterveen) is het omgevingsproces, waaronder burgerparticipatie voor het verbeteren van de verkeersveiligheid N371, in volle gang. De burgerparticipatie levert veel vragen op die nader onderzoek behoeven.</p>

Welke feiten en cijfers zijn er?

Wij monitoren permanent de intensiteit en snelheid op alle provinciale wegen. Daarnaast hebben wij toegang tot een database met geregistreerde ongevallen.

Voor aanvullende informatie over de provinciale projecten wordt verwezen naar de hiervoor gemaakte websites zoals www.provincie.drenthe.nl/mmbereikbaar; www.provincie.drenthe.nl/N375 of

www.provincie.drenthe.nl/N34.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

5.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		13.218.723	9.850.881	9.151.104	699.777
	Doelstelling 5.01.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	13.218.723	9.850.881	9.151.104	699.777
Saldo		13.218.723	9.850.881	9.151.104	699.777

Ontwikkelingen

Toegankelijkheid is een belangrijke kwestie. Het is essentieel dat vervoerssystemen voor iedereen toegankelijk zijn, inclusief mensen met een beperking, ouderen en andere kwetsbare groepen. Innovatie en technologie spelen een steeds grotere rol in mobiliteit. De integratie van nieuwe technologieën, zoals autonome voertuigen en slimme verkeerssystemen, vereist aanzienlijke investeringen en aanpassingen in regelgeving en beleid.

Verkeersveiligheid blijft een voortdurende uitdaging. Het verminderen van het aantal ongevallen en slachtoffers is cruciaal. In het bijzonder voetgangers en fietsers vraagt voortdurend aandacht, mede door de elektrificatie van fietsen.

Beleidsopgave: 5.02 Mobiliteit op maat

Inleiding

In 2024 is gewerkt aan verbetering van de bestaande hubs en het voorbereiden, testen en onderzoeken van verschillende vormen van deelmobiliteit. De kennisdeling en samenwerking op het gebied van deelmobiliteit met provincies en gemeentes in Noord-Nederland is versterkt. Verkenningen naar uitbreiding van de carpoolplaats Beilen-Noord en fietsvoorzieningen op de Hubs Meppel en Emmen zijn afgerond.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
5.02.01 Mobiliteit op maat	<ul style="list-style-type: none"> Doorontwikkelen van 22 overstapknoppunten tussen openbaar en publiek vervoer (hubs) gericht op het vergroten van het mobiliteitsaanbod met innovatieve concepten zoals deelfietsen en stallingen. Implementatie deelauto's op de hubs Westlaren, Annen, Gieten en Borger. Onderzoek naar gebruik, effecten en waardering pilot deelauto's. Realisatie nieuwe carpoolplaats bij Beilen Noord (N381) vanwege capaciteitstekort bestaande carpoolplaats. Het verbeteren van de fietsvoorzieningen (stallingen/kluizen) op de Hubs Meppel en Emmen . Regeling Versnellingsmaatregelen bus voor efficiënter / goedkoper busnetwerk inclusief haltevoorzieningen. 		<p>Binnen de opgave mobiliteit op maat wordt integraal gewerkt aan verschillende samenwerkingsverbanden waarin bereikbaarheid wordt verbeterd door knooppunten te versterken met voorzieningen, mensen en mobiliteit samen komen. Initiatieven om de toegankelijkheid van mobiliteit te stimuleren zijn in dit jaar ontplooid zoals de pilot deelauto's en verbeteren van de fietsvoorzieningen zoals stallingen en kluizen. Het ontwerpen van deze knooppunten kent uitdagingen ten aanzien van de ontwikkeling van de infrastructurele werken. De ambitie is het werkelijk tot uitvoering komen ervan vanaf komend jaar te starten.</p> <ul style="list-style-type: none"> In 2024 is binnen het programma Hub Groningen Drenthe de ontwikkeling van 22 overstapknoppunten en wijk- en dorps hubs verder opgepakt. Het programma is in transitie, waarbij de nadruk ligt op het verbeteren van de

			<p>bereikbaarheid van voorzieningen voor iedereen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De deelautopilot Hondsrug Noord is eerder dan gepland gestopt. Het gebruik was zeer laag, waardoor de tekorten in de exploitatiemiddelen te groot zijn geworden om door de aanbieder nog gedragen te kunnen worden. Ook het bijbehorende onderzoek is gestopt. • In 2024 is gestart met de voorbereidingen voor een Noord-Nederlands samenwerkingsproject t.a.v. deelmobiliteit: Deel 'm. Samen met de provincies Groningen, Fryslân en de Regio Groningen Assen. In het samenwerkingsproject komen kennis en ervaringen bij elkaar. Het project ondersteunt initiatieven voor deelmobiliteit in heel Noord-Nederland. Gemeentes worden ondersteund in het opstellen van beleid. • In 2024 is gestart met de voorbereidingen voor het plaatsen van deelfietsen in Zuidwest-Drenthe, als aanvulling op het OV én het deelfietsnetwerk in Steenwijkerland. • Uitbreiding Carpoolplein Beilen Noord heeft vertraging opgelopen door koppeling met mogelijk nieuwe ontwikkeling in de oksel van noordelijke aansluiting Beilen-Noord van de N381. Van het gehele gebied wordt nu een totaalvisie ontwikkeld. • Verbetering van de fietsvoorzieningen Meppel is gerealiseerd. De verbetering van de fietsvoorziening (nieuwe toegang fietskelder) in Emmen bleek niet mogelijk binnen het beschikbare budget en wordt nu door de gemeente Emmen meegenomen in de ontwikkeling van het stationsgebied Emmen. • In 2024 zijn er twee nieuwe haltes gerealiseerd in Donderen ten behoeve van de nieuwe buslijn 109 Assen – Groningen Zernike.
5.02.02 Werken aan een toekomstbestendig OV netwerk in Drenthe	<ul style="list-style-type: none"> • Op weg naar een zero-emissie openbaar vervoer. • De toekomst is data-driven, werken aan een flexibel ov-netwerk dat meebeweegt met de vervoersvraag. • Werken aan een soepelere en snellere reis van deur naar deur met het systeem van publieke mobiliteit. 		<p>In 2024 zijn er bij Qbuzz en het OV-bureau stappen gezet richting zero emissie openbaar vervoer. Er zijn weer extra elektrische bussen ingestroomd. Vanwege de volatiliteit in de busbouwsector, zijn twee geplaatste orders voor elektrische bussen komen te vervallen. Deze zijn opnieuw bij een andere bouwer besteld. De instroom van elektrische bussen loopt hierdoor vertraging op. De doelstelling om de gehele busconcessie in 2029 zero emissie te hebben wordt hiermee niet geschaad. De nieuwe dienstregeling die voor 2025 is vastgesteld, beweegt mee met de toegenomen vraag naar openbaar vervoer. Een eerste kleine uitbreiding ten opzichte van de basis van afgelopen jaren heeft dan ook plaatsgevonden.</p>

Welke feiten en cijfers zijn er?

De dashboards van de Provincie Mobiliteit Verkeer en Vervoer (OV, Hubs & hubtaxi) laten cijfers zien van de 22 Hubs binnen Provincie Groningen-Drenthe van verschillende onderdelen, zoals de faciliteiten per hub zoals taxistandplaatsen, laadpunten voor fietsen/auto's en of er toiletten aanwezig zijn. Zo is er een toename te zien van het aantal Hubtaxiriten over afgelopen jaren 2021 -2024.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

5.02 Mobiliteit op maat		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten			1.415.243	752.161	663.082
	Doelstelling 5.02.01 Mobiliteit op maat	0	1.415.243	752.161	663.082
Baten			-383.923	-407.685	23.762
	Doelstelling 5.02.01 Mobiliteit op maat	0	-383.923	-407.685	23.762
Saldo			1.031.320	344.475	686.845

Ontwikkelingen

De ontwikkelingen in deze beleidsopgave passen binnen het uitvoeringsprogramma en er wordt integraal gewerkt aan verschillende samenwerkingsverbanden, waarin bereikbaarheid wordt verbeterd door knooppunten te versterken met voorzieningen, zodat mensen en mobiliteit samen komen.

Beleidsopgave: 5.03 Fiets als duurzaam alternatief

Inleiding

De provincie Drenthe staat bekend als een fietsprovincie en heeft een uitgebreid fietsbeleid om fietsen te bevorderen en te faciliteren. Belangrijke punten van het fietsbeleid voor 2024 waren investeringen in de uitbreiding en de verbetering van het fietspadennetwerk. Dit omvat zowel recreatieve fietspaden als functionele routes voor woon-werkverkeer. Er wordt veel aandacht besteed aan de veiligheid van fietsers, door maatregelen zoals betere verlichting, veilige oversteekplaatsen en het aanpakken van gevaarlijke verkeerssituaties. De realisatie van de doorfietsroute Assen – Groningen gaat gestaag verder. In 2024 is het deel tussen de Lonerbrug en Havenkade in Assen geopend en is het deel tussen de Punt en de Oosterbroeksebrug over de Hooijdijk aanbesteed. De trajectdelen Oosterbroeksebrug – Witte Molen en sluis de Punt – brug de Punt zijn in voorbereiding evenals de fietstunnel bij Vriezerbrug.

In het kader van de Fietsagenda is € 4,5 miljoen subsidie verleend aan de gemeente Emmen voor de realisatie van de doorfietsroute Emmen – Klazienaveen. Samen met bijdragen van het Rijk en de gemeente Emmen maakt dit de aanleg van deze nieuwe route mogelijk. Daarnaast heeft de provincie Drenthe samen met verschillende gemeentes onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid van een doorfietsroute. Hierover wordt u in 2025 nader geïnformeerd. Het betreft de routes Meppel - Hoogeveen, Beilen - Assen en Zuidlaren - Haren.

Er worden meer en betere fietsparkeerfaciliteiten gecreëerd, vooral bij stations en doorstroomlocaties met voorzieningen om het gebruik van de fiets te stimuleren.

De provincie Drenthe organiseert en ondersteunt campagnes en evenementen om fietsen te promoten, zoals de werkgeversaanpak 'Drenthe reist Duurzaam' (in samenwerking met beleidsopgave Duurzame oplossingen en innovatie) en educatieve programma's voor scholen, het zogenoemde regioprogramma (in samenwerking met beleidsopgave Toegankelijke en veilige bereikbaarheid met het SPVD-programma 2022-2026).

Fietsen wordt gezien als een belangrijk onderdeel van duurzame mobiliteit. De provincie Drenthe stimuleert het gebruik van de fiets als milieuvriendelijk alternatief voor de auto. Dit beleid is erop gericht om Drenthe nog fietsvriendelijker te maken en het gebruik van de fiets te bevorderen voor zowel inwoners als toeristen.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
5.03.01 Fiets als duurzaam alternatief	<ul style="list-style-type: none"> Realisatie deeltraject Yde/de Punt - Witte Molen als onderdeel van de doorfietsroute Assen – Groningen (de Groene As). Planuitwerking traject Onlandweg – Groningerweg als onderdeel van de doorfietsroute Assen – Groningen (de Groene As) inclusief fietstunnel Vriezerbrug. In samenwerking met onze partners start uitwerking van drie (door)fietsroutes in het kader van de Fietsagenda. In samenwerking met onze partners twee onderzoeken/tracéstudies uitvoeren naar nieuwe of verbeterde fietsverbindingen gericht op één van de steden in Drenthe. 		<ul style="list-style-type: none"> In 2024 is circa 60% van de doorfietsroute Assen-Groningen gerealiseerd conform planning. De aanbesteding van de fietsstraat op de Hooijdijk (tussen brug de Punt en de Oosterbroeksebrug) heeft onlangs plaatsgevonden. Realisatie volgt vanaf medio januari 2025. Er is een koopovereenkomst gesloten over de grond welke ter hoogte van de scheepswerf de Punt benodigd is voor de aanleg van de doorfietsroute. De voorbereiding voor de planologische procedure van dit gedeelte van de doorfietsroute zijn opgestart. Planning realisatie vanaf medio 2025. De provincie Groningen is gestart met de planuitwerking van het gedeelte tussen de Oosterbroeksebrug en de Witte Molen. Dit deel ligt deels in de provincie Drenthe. Realisatie 2026. Tegen het bestemmingsplan voor de realisatie van de tunnel bij de Vriezerbrug is beroep aangetekend bij de Raad van State. Een eerste analyse wijst uit dat het beroep geen consequenties gaat hebben voor het vastgestelde bestemmingsplan. Een uitspraak van Raad van State kan wel 3 jaar op zich laten wachten. Vertraging heeft mogelijk consequenties voor de subsidie van het ministerie van I&W. In 2025 zal hier helderheid over ontstaan. Het aantal subsidieaanvragen van gemeenten in het kader van de Fietsagenda is nog beperkt. Gemeenten hebben echter tot eind 2026 de tijd om aanvragen in te dienen.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

5.03 Fiets als duurzaam alternatief		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		5.006.000	6.074.675	566.993	5.507.682
	Doelstelling 5.03.01 Fiets als duurzaam alternatief	5.006.000	6.074.675	566.993	5.507.682
Baten		-1.000	-109.000	-1.256	-107.744
	Doelstelling 5.03.01 Fiets als duurzaam alternatief	-1.000	-109.000	-1.256	-107.744
Saldo		5.005.000	5.965.675	565.737	5.399.938

Ontwikkelingen

De ontwikkelingen in deze beleidsopgave passen binnen het uitvoeringsprogramma en zijn vooral gericht op de verdere voortzetting naar doorfietsroutes in de Provincie Drenthe.

Beleidsopgave: 5.04 Adequaat openbaar vervoernetwerk

Inleiding

In 2024 is het merendeel van de kosten voor Adequaat Openbaar Vervoernetwerk gemaakt bij de twee concessies: de treinconcessie Vechtdallijn en de busconcessie Groningen-Drenthe. De meircirculaire-gelden zijn verwerkt in de begroting en daar waar mogelijk beschikbaar gesteld. De eindafrekening over 2024 volgt derhalve na 2024. Vanaf eind 2028 wordt voorzien in een nieuwe vervoerder. Medio 2025 vindt de aanbesteding plaats. Bij de busconcessie verlopen de uitgaven conform begroting.

De bijdrage die nodig is voor de spoorverbinding Emmen-Rheine is onderzocht en er is een inschatting van de kosten voor de jaren 2024-2026 gemaakt. Het grootste deel van de kosten zal voornamelijk in 2025 en 2026 liggen, wanneer de feitelijke uitvoering plaatsvindt.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
5.04.01 Adequaat openbaar vervoernetwerk	Werken aan een beter mobiliteitssysteem in Drenthe; een netwerk openbaar vervoer dat bestaat uit hoogwaardig OV (trein, Qliner en Q-link), een basisnet met stads- en streeklijnen en een aanvullend net met scholierenlijnen en de hubtaxi.		<p>In 2024 laten de reizigerscijfers in het openbaar vervoer een lichte groei zien ten opzichte van de jaren ervoor. Dit geldt zowel voor de busconcessie Groningen-Drenthe als voor de Vechtdallijnen. Tegelijkertijd is het reizigerspatroon veranderd. Het aantal mensen dat in de spits reist ligt iets lager; en in de weekenden wordt er vaak meer gebruik gemaakt van het OV. Al met al laat 2024 dus een voorzichtig herstel zien. De in 2024 beschikbaar gestelde Rijksmiddelen via de moties Krul (studenten OV-gelden) en Bikker (stutten OV na corona periode en voorkomen prijsstijging in 2024) in 2024 waren daarbij nodig.</p> <p>Eind 2027 loopt de concessie voor de Vechtdallijnen af. In 2024 zijn afspraken gemaakt met Arriva dat zij nog een jaar langer doorrijden, zodat er iets meer tijd is voor de nieuwe aanbesteding van de Vechtdallijnen. Dit vanwege onder meer een samenloop met werkzaamheden voor de elektrificatie van de lijn Almelo-Mariënberg in de provincie Overijssel en bestel-/levertijden van nieuwe treinen. Aandachtspunt voor de nieuwe concessie vanaf 2028 blijft sociale veiligheid.</p> <p>In 2024 hebben alle betrokken partijen in Berlijn, Hannover, Nordhorn, Den Haag en Assen positieve besluitvorming gehad over de financiën van Emmen-Rheine. Om in 2025 de werkzaamheden te kunnen aanbesteden zijn er in 2024 stappen gezet in de voorbereiding en planuitwerking. Het streven om een</p>

		<p>integraal projectbesluit te nemen in november 2024 is niet gehaald omdat er nog een paar punten open staan. Een integraal projectbesluit is voorzien begin 2025.</p> <p>Deltaplan van het Noorden: Samen met Groningen, Fryslân en Flevoland is het Deltaplan voor het Noorden opgesteld. Dit plan biedt het Noorden meer mogelijkheden om volwaardiger aan de Nederlandse economie en samenleving deel te nemen. Onderdeel van het plan is de Nedersaksenlijn (NSL). In 2024 is het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (hierna MIRT) onderzoek voor de Nedersaksenlijn uitgevoerd en opgeleverd. Met het onderzoek is de nut en noodzaak van de Nedersaksenlijn aangetoond. Tevens zijn de kosten in beeld gebracht. Het onderzoek is in het Bestuurlijk Overleg MIRT in november 2024 vastgesteld, evenals een maatregelenpakket voor de flessenhals Zwolle-Meppel. In 2024 is voorts het MIRT onderzoek Lelylijn opgeleverd en vastgesteld, evenals de rapporten voor verbetering van bestaand spoor in Noord-Nederland. Deze zijn ook in het BO MIRT vastgesteld.</p>
--	--	--

Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het Ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer

Indicator: Waardering openbaar vervoer

Waardering openbaar vervoer Drenthe

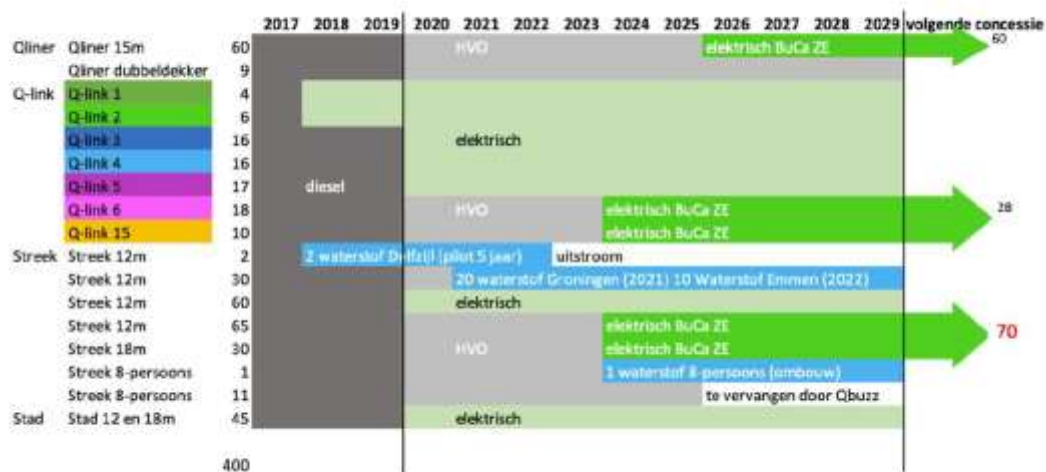
	2018	2019	2021	2022	2023
'Rapportcijfer' openbaar vervoer	7,6	7,7	8,1	7,9	7,8

Bron: OV-klantenbarometer CROW

Definitie: Dit betreft het gemiddelde waarderingscijfer (algemene oordeel) voor het regionaal openbaar vervoer. Dit cijfer is gebaseerd op de OV-Klantenbarometer: een jaarlijks terugkerend onderzoek naar de mening van reizigers in het stads- en streekvervoer. De weergegeven cijfers hebben betrekking op de vervoersgebieden waarvoor de provincie de concessie heeft afgegeven.

Vanwege de coronapandemie zijn er over 2020 geen resultaten van de OV-klantenbarometer.

Instroom zero-emissie bussen OV-bureau Groningen Drenthe

Op basis van de eerste vier maanden van 2024 is een voorzichtig positief beeld te zien van het gebruik van de bus in Groningen en Drenthe, met een toename van meer dan 15% reizigerskilometers ten opzichte van 2022. Daarnaast is ook rituitval gedaald tot bijna het gewenste niveau, onder andere door afnemend ziekteverzuim en werving van nieuwe chauffeurs. Vanaf september 2024 stromen ook de eerste nieuwe gele elektrische bussen in voor de concessie Groningen Drenthe, wat ervoor zorgt dat versneld wordt toegewerkt naar een 100% zero emissie busvloot. Actuele cijfers worden gemonitord in 'Drenthe in cijfers – openbaar vervoer'. Een positieve uitschieter in het gebruik was het busvervoer van en naar Koningsdag in Emmen.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

5.04 Adequaot openbaar vervoernetwerk		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		29.687.196	38.680.845	37.737.625	943.220
	Doelstelling 5.04.01 Adequaot openbaar vervoernetwerk	29.687.196	38.680.845	37.737.625	943.220
Baten		-1.922.000	-3.575.000	-2.892.651	-682.349
	Doelstelling 5.04.01 Adequaot openbaar vervoernetwerk	-1.922.000	-3.575.000	-2.892.651	-682.349
Saldo		27.765.196	35.105.845	34.844.974	260.871

Ontwikkelingen

De ontwikkelingen in deze beleidsopgave passen binnen het uitvoeringsprogramma waarin wordt gewerkt aan een beter mobiliteitssysteem in Drenthe; een netwerk openbaar vervoer dat bestaat uit hoogwaardig OV (trein, Qliner en Q-link), een basisnet met stads- en streeklijnen en een aanvullend net met scholierenlijnen en de hubtaxi.

Beleidsopgave: 5.05 Duurzame oplossingen en innovatie

Inleiding

In 2024 zijn binnen de Regionale Agenda Laadinfrastructuur (RAL) belangrijke stappen gezet op het gebied van samenwerking, innovatie en implementatie. Om netcongestie aan te pakken, heeft de provincie Drenthe samen met netbeheerders een regionale stroomkaart ontwikkeld en slimme laadoplossingen geïntroduceerd. Gemeenten worden ondersteund met trainingen via de Vliegende Brigade van RVO en met een informatiebrochure over semipublieke laadpunten, wat leidde tot meer betrokkenheid van lokale ondernemers. 28 Strategische snellaadlocaties zijn langs provinciale wegen, zoals de N381, geïdentificeerd en wij hebben ondersteuning geboden bij het uitrollen van netwerken binnen de bebouwde kom.

Daarnaast lag de focus op toekomstbestendigheid: Verkenningen zijn gestart naar financieringsmogelijkheden na afloop van de SPUK-regeling in 2025. Via landelijke NAL-werkgroepen heeft de provincie Drenthe actief kennis gedeeld over slimme laadoplossingen en is samen met Bouwend Nederland een bouwcongres voorbereid voor 2025. Ook ondersteunde de provincie Drenthe gemeenten in de voorbereiding op de door hen gewenste Zero Emissie zones, waaronder de initiatieven in Assen en Emmen. Ondanks uitdagingen zoals netcongestie en wisselende ambtelijke inzet tussen gemeenten heeft de provincie Drenthe samen met haar partners grote stappen gezet richting een toekomstbestendig laadnetwerk in Drenthe en de regio Noord. Het aantal concessieaanvragen voor publieke laadpalen in 2024 was iets lager dan verwacht, mede door de rem op de ingroei van zero-emissievoertuigen, wat het tempo van de vraag naar laadinfrastructuur enigszins vertraagde.

De werkgeversaanpak ("Drenthe Reist Duurzaam") heeft tot concrete resultaten geleid. Meerdere werkgevers hebben afspraken gemaakt om het fietsgebruik en openbaar vervoer onder werknemers te stimuleren. Er zijn daarnaast proefprojecten gestart met deelmobiliteit, wat een positieve impact heeft op het woon-werkverkeer. Dit sluit aan bij de bredere duurzaamheidsdoelen van de regio. Ook andere initiatieven voor inwoners en het onderwijs hebben bijgedragen aan bevordering van duurzame mobiliteit in de provincie Drenthe.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
5.05.01 Duurzame oplossingen en innovatie	<ul style="list-style-type: none"> • Duurzaam investeren: verbeteren CO2 prestatie in investering en aanbesteding, waaronder toepassen van integraal ambitieweb Duurzaam Grond Weg- en Waterbouw, CO2 monitor. • Regionale laad- en tankinfrastructuur: realiseren van dekkende laad- en tankinfrastructuur op basis van behoefte en gebruik, activiteiten RAL Regio Noord, concessie publieke laadinfrastructuur. • Duurzame logistiek: stimuleren duurzame alternatieven en zero emissie (ZE) logistiek, waaronder uitrol activiteiten op basis van Noordelijke Agenda Logistiek, aanpak Logistiek RAL Regio Noord. • Duurzame mobiliteitskeuze: naast investeren in fiets en OV, stimuleren van duurzame mobiliteit (skeuze), waaronder de uitrol van de werkgeversaanpak, Drenthe Reist Duurzaam. • Regionaal mobiliteitsplan: uitvoeringsagenda regionaal mobiliteitsplan duurzaamheid (RMP) in afstemming met gemeenten, als uitwerking van het klimaatakkoord. • Innovatie: experimenten met innovatieve concepten waaronder deelmobiliteit, autonoom vervoer (ATNorth), drones (DroneHub), het gebruik van data (MaaS-app) en slimme oplossingen voor schone bevoorrading (Surflogh). 		<p>Duurzaam investeren: verbeteren CO2-prestatie in investering en aanbesteding Het ambitieweb Duurzame Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW) wordt inmiddels in alle projecten toegepast en leidt tot aantoonbaar duurzamere projecten, onder andere binnen het programma MM Bereikbaar. Binnen verschillende aanbestedingen en contracten zijn eisen met betrekking tot CO2-uitstoot opgenomen. Om te voortgang op de doelstellingen uit het klimaatakkoord voor de GWW te monitoren is afgelopen jaar een CO2- en circulariteitsmonitor opgezet. De monitor heeft nog verfijning en bredere toepassing in projecten. Daarnaast is in samenwerking met andere provincies in 2024 een eerste versie van een uniforme CO2-monitor voor gemeenten ontwikkeld.</p> <p>Regionale laad- en tankinfrastructuur: realiseren van dekkende laad- en tankinfrastructuur De regionale aanpak laadinfrastructuur (RAL) in Regio Noord is grotendeels succesvol gebleken. De concessies voor publieke laadinfrastructuur zijn succesvol gegund en operationeel. Verder voert de provincie Drenthe projecten uit om de uitrol van snellaadinfrastructuur en semipublieke laadpunten te versnellen. Verdere optimalisaties richten zich op gebieden met netcongestie, waarvoor innovatieve oplossingen zoals slim laden worden ingezet. De SPUK RAL NOORD is toegekend vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ter dekking.</p> <p>Duurzame logistiek: stimuleren duurzame alternatieven en zero-emissie logistiek Hoewel er vooruitgang is geboekt met de uitrol van de Noordelijke Agenda Logistiek, is de volledige overgang naar zero-emissie logistiek vertraagd. Dit komt deels door hoge kosten voor ondernemers om over te stappen en een nog beperkte beschikbaarheid van ZE-tankinfrastructuur. Er is onderzoek gedaan naar een dekkend netwerk logistiek laden langs de corridors A28/A37. Dit heeft geleid tot drie haalbaarheidsonderzoeken op strategische locatie.</p> <p>Duurzame mobiliteitskeuze: stimuleren van duurzame mobiliteit In 2024 heeft het programma "Drenthe Reist Duurzaam" verschillende concrete stappen gezet om duurzame mobiliteit in de provincie te bevorderen. Een van de opvallende initiatieven was de introductie van elektrische deelfietsen in diverse steden en dorpen, waardoor inwoners en bezoekers gemakkelijk korte afstanden kunnen afleggen zonder een auto te gebruiken. Daarnaast zijn er subsidies verstrekt om de aanschaf van e-bikes te stimuleren. Dit heeft geleid tot een aanzienlijke toename in het gebruik van e-bikes voor woon-werkverkeer. In het kader van de Werkgebonden Personenmobiliteit (WMP) voor ondernemingen met meer dan 100 medewerkers, heeft de provincie Drenthe veel werkgevers kunnen helpen met deze rapportage en een groene(r) mobiliteitsplan. Deze ondersteuning blijft de provincie Drenthe in 2025 bieden. Een ander initiatief om in het bedrijfsleven aandacht te besteden aan duurzame mobiliteit was om veel organisaties en werknemers te laten deelnemen aan de 'Fiets Naar Je Werk Dag'. Meerdere werkgevers hebben afspraken gemaakt om het fietsgebruik en openbaar vervoer onder werknemers te stimuleren.</p> <p>Ook zijn er veilige en groene schoolroutes ontwikkeld. Kinderen worden aangemoedigd om te voet of met de fiets naar school te gaan. En in een samenwerkingsvorm de Onderwijstafel heeft de provincie Drenthe met onderwijsinstelling samen naar groene reisoplossingen gezocht voor studenten en docenten. Ten slotte zijn er gerichte bewustwordingscampagnes gevoerd om inwoners te informeren over de voordelen van duurzame mobiliteit. Dit omvatte workshops, informatieavonden en online campagnes om gedragsverandering te stimuleren. Deze concrete acties hebben bijgedragen aan het bevorderen van duurzame mobiliteit in Drenthe en hebben een positieve impact gehad op zowel het milieu als de leefbaarheid in de provincie.</p>

Regionaal mobiliteitsplan: uitvoeringsagenda regionaal mobiliteitsplan duurzaamheid (RMP)

De uitvoeringsagenda van het RMP is in samenwerking met gemeenten vastgesteld. De meeste projecten zijn in de uitvoeringsfase, en voortgang wordt volgens planning gerapporteerd. De koppeling met het Klimaatakkoord is expliciet gemaakt, en er zijn aanvullende financieringen beschikbaar gesteld voor klimaatneutrale mobiliteitsoplossingen. Daarnaast is er een studie uitgevoerd om effectbepaling maatregelen klimaatakkoord te specificeren, gekoppeld aan verschillende ambitieniveaus en mate van stedelijkheid. Dit draagt bij aan de continuïteit RMP voor de lange termijn.

Innovatie: experimenten met innovatieve concepten

Op het gebied van Autonomoos vervoer werken we nauw samen met de provincies Groningen en Fryslân (@North). In Groningen zijn in 2024 tests uitgevoerd met een zelfrijdende bus. In Groningen en Fryslân is gewerkt aan concepten voor autonoom vervoer over water. In Drenthe heeft De Dronehub Noord-Nederland (Tech-hub Assen) samen met het bedrijfsleven en overheden concepten uitgewerkt en meerdere dronevluchten uitgevoerd. De Dronehub heeft in 2024 samen met nationale en Europese partijen gewerkt aan de ontwikkeling van het 6G-communicatienetwerk (opvolger 5G) dat het mogelijk moet maken om dronevluchten over een lange afstanden uit te voeren. In Drenthe is een bijeenkomst georganiseerd om samen met gemeentes en provincies in Noord-Nederland stappen te zetten in een gezamenlijke inbreng voor de toekomstige regulering van het luchtruim waar door het Rijk aan gewerkt wordt. Het thema Deelmobiliteit is in 2024 actief opgepakt binnen de Pijler Mobiliteit op Maat.

Welke feiten en cijfers zijn er?

De voortgang van de klimaatafspraken zijn beschikbaar via de nationale regionale klimaatmonitor.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

5.05 Duurzame oplossingen en innovatie		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschiil
Lasten		560.750	560.750	585.167	-24.417
	Doelstelling 5.05.01 Duurzame oplossingen en innovatie	560.750	560.750	585.167	-24.417
Baten		-110.750	-110.750	-511.046	400.296
	Doelstelling 5.05.01 Duurzame oplossingen en innovatie	-110.750	-110.750	-511.046	400.296
Saldo		450.000	450.000	74.121	375.879

Ontwikkelingen

De ontwikkelingen in deze beleidsopgave passen binnen het uitvoeringsprogramma waarin richting wordt gegeven in het maken van duurzame mobiliteitskeuzes.

Beleidsopgave: 5.06 Kerntaken onderzoek en samenwerking

Inleiding

Voor de beleidsopgave 'kerntaken op het gebied van onderzoek en samenwerking' zijn vele verbanden te noemen. Kennisprojecten zoals de CROW, maar ook het IPO (interprovinciaal overleg) zijn essentieel voor verdere ontwikkeling van de beleidsopgaven in de provincie Drenthe op het gebied van bereikbaarheid en verkeersveiligheid. De CROW biedt ontwikkelingen in kennis over infrastructuur en mobiliteit in de fysieke leefomgeving. Ze bieden praktische oplossingen die direct toepasbaar zijn in de praktijk. Om richting te blijven geven aan de juiste beleidskaders in bereikbaarheid vindt onderzoek plaats en investeert de provincie Drenthe in data en nationale en regionale samenwerkingen.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
5.06.01 Kerntaken onderzoek en samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> Provinciaal luchtvaartbeleid als uitwerking van nationale luchtvaartnota en lobby luchtruimherziening is geactualiseerd. Monitoring verkeers- en vervoersdata en publicatie via Drenthe in Cijfers en de website van het OV-bureau, analyseren en zo mogelijk verwerken in (nieuw) beleid. Dashboard Verkeer en Vervoer Digitalisering data mobiliteit		Luchtvaart: De rijksoverheid is al een aantal jaar bezig met voorbereidingen van een nieuwe indeling van het luchtruim boven Nederland. Dit heet het programma Luchtruimherziening dat als doel heeft om de veiligheid van het vliegverkeer te borgen en vliegroutes korter en duurzamer te maken met minder uitstoot en minder geluidsoverlast. De regering heeft in oktober 2022 een zogenaamde Voorkeursbeslissing Luchtruimherziening genomen. Deze beslissing bevat de algemene uitgangspunten

		<p>voor de herziening van het luchtruim. De rijksoverheid voert gesprekken met de provincies over de voortgang van het programma Luchtruimherziening. De minister heeft de Tweede Kamer toegezegd iedere besluitvormende stap aan de Tweede Kamer voor te leggen. In het schetsontwerp wordt voor de provincie Drenthe de ligging van de zuidgrens van het noordelijk militair oefengebied beschreven, welke niet is vastgesteld in 2024 wat wel het voornemen was. Het programma luchtruimherziening is vertraagd door onder meer de demissionaire periode van het kabinet in 2024 waarin besluitvorming niet kon plaatsvinden. De actualisatie van het provinciaal luchtvaartbeleid is in ontwikkeling met beleidskadering onbemande luchtvaart. Alsook met de wijzigingen Wet Luchtvaart welke worden doorvertaald naar provinciaal beleid.</p> <p>Datagedreven werken en sturen in mobiliteit door monitoring: In 2024 is er doorontwikkeld vanuit de provincie Drenthe aan de landelijke digitalisering data mobiliteit en is er landelijk een eerste opzet voor het Digitaal Stelsel Mobiliteit gemaakt. Aandachtspunt blijft het verbeteren van de beschikbaarheid en actualiteit mobiliteitsdata. Gemeenten zijn welwillend om hiermee aan de slag te gaan. Wel is er een verschil tussen grotere gemeenten die veel baat hebben bij het digitaal ontsluiten van mobiliteitsdata en kleine gemeenten die hier minder baat bij hebben en minder capaciteit voor hebben. Er wordt gekeken naar het verder ontsluiten van data voor alle gemeenten. Het gestelde doel om gebruik te maken van actuele data verkeersslachtoffers is gerealiseerd en is de provincie Drenthe aangesloten bij het dashboard genaamd MOVE waarin ambulancedata onlangs is toegevoegd. Dit dashboard is beschikbaar met data wat elk kwartaal is geactualiseerd.</p>
--	--	---

Welke feiten en cijfers zijn er?

We monitoren continue de verkeersbewegingen op Provinciale wegen en hebben zowel regionaal als landelijk samenwerkingen met databronnen en informatiebronnen. Een van de datamodellen die gebruikt worden is de 'Drenthe in cijfers – mobiliteit en bereikbaarheid – vervoerssystemen en mobiliteit.' Daarnaast hebben wij toegang tot een database met geregistreerde ongevallen.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

5.06 Kerntaken onderzoek en samenwerking		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		2.632.000	3.671.183	3.390.011	281.172
	Doelstelling 5.06.01 Kerntaken onderzoek en samenwerking	2.632.000	3.671.183	3.390.011	281.172
Baten		-14.000	-209.332	-288.159	78.827
	Doelstelling 5.06.01 Kerntaken onderzoek en samenwerking	-14.000	-209.332	-288.159	78.827
Saldo		2.618.000	3.461.851	3.101.852	359.999

Ontwikkelingen

De ontwikkelingen in deze beleidsopgave passen binnen het uitvoeringsprogramma die de wettelijke taken op gebied van verkeersveiligheid, monitoring, luchtvaart en dataontwikkeling dienen.

Beleidsopgave: 5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur

Inleiding

Een belangrijke doelstelling voor beheer- en onderhoudswerken is de beschikbaarheid van wegen in het kader van bereikbaarheid. De uitdaging om deze bereikbaarheid te combineren/in balans te houden met veiligheid gedurende de werkzaamheden wordt steeds groter. Een volledige afsluiting en een passende omleidingsroute staat soms op gespannen voet met het maatschappelijk belang om de wegen in Drenthe te allen tijde beschikbaar te houden. De weginspecteurs van de provincie Drenthe staan bij calamiteiten voor een belangrijke opgave om tussen deze belangen de risico's elke keer gedegen af te wegen.

Uitdagingen in 2024 betroffen onder meer de toenemende weerstand vanuit de omgeving en verkeersdeelnemers bij zowel de voorbereiding als in de uitvoering van de wegwerkzaamheden. De krappe arbeidsmarkt bij zowel piekbelastingen als reguliere werkzaamheden blijft zorgelijk. Een andere uitdaging betreft de openbare verlichting. De verlichting ondervindt steeds meer storingen veroorzaakt door langere periodes van natte weersomstandigheden. Ook door netcongestie is een verbetering van deze openbare verlichtingsnetten niet eenvoudig oplosbaar. Vrijkomende materialen vanuit maaien zijn niet onbepaald afzetbaar bij erkende verwerkers, wat op termijn aanzienlijke prijsstijgingen kan betekenen. Bij de overdracht van de rondweg Emmen blijkt een intensiever onderhoudsregime nodig te zijn dan vooraf is ingeschat. Wachtend op de reconstructie dient meer vast onderhoud te worden uitgevoerd. Het ongewenst storten van afval in de openbare ruimte neemt toe. Dit brengt meer kosten met zich mee en kan onveilige situaties veroorzaken

De provincie Drenthe wordt jaarlijks bezocht door vele vaarrecreanten. De afgelopen jaren laten de passage gegevens desondanks een structurele dalende trend zien. De dienstverlening in de bediening van deze recreanten was ondanks dit gegeven hoogwaardig en ruimhartig. De bedrijfsvoering op dit hoge niveau houden vraagt veel van onze brug- en sluiswachters. Beheersing van risico's bij bediening van bruggen en sluisen op afstand vraagt een andere instelling en aandachtspanne dan bediening op lokale objecten. Competentieontwikkeling voor deze taak blijft cruciaal de komende jaren

Samenwerken doen we met lokale- en rijksoverheden om ons onderhoud en beheer te blijven afstemmen. Ook met de waterschappen is er frequent overleg over beheersing van exoten en het samen voldoen aan doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water.

Om bovenstaande gedegen en adequaat te doen ligt de focus op twee clusters: (technisch) Assetmanagement en (operationeel) Verkeersmanagement. De afhankelijkheid van beide clusters dragen bij aan de doelstelling om onze Assets technisch in goede staat te hebben en de (vaar)weggebruiker een daarmee zo aangenaam mogelijke reisbeweging te garanderen.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
5.07.01 Veilige en beschikbare wegen	Ten behoeve van veilige en beschikbare wegen plegen wij onderhoud, onder te verdelen in vast onderhoud, zoals operationeel verkeersmanagement (gladheidsbestrijding en afhandeling ongevallen), maaien, kappen en planten, vuilafvoer en reiniging en groot variabel onderhoud, zoals het vervangen van deklagen van wegen en onderhoud aan kunstwerken, zoals viaducten en duikers.		Gedurende 2024 is integraal groot onderhoud gepleegd op diverse wegen. Daarbij is nadrukkelijk de combinatie met de 4 assets opgezocht om zo minder hinder voor verkeersdeelnemers te veroorzaken en de veiligheid te verhogen. Voorbeelden hiervan zijn N371, N373, N374 en N381. Verder is er een convenant ondertekend met de 6 grote opdrachtgevers in Noord-Nederland om de asfaltketen te verduurzamen. Ook in het ontwerp en

		<p>uitvoering van asfaltwegen wordt duurzaamheid toegepast, door toepassing van hergebruikt asfalt in zowel onderlagen als deklagen.</p> <p>In het kader van klimaatadaptatie zijn er op verschillende locaties verbeteringen doorgevoerd om de waterafvoer te verbeteren, waarbij tevens de verkeersveiligheid is verbeterd.</p> <p>In 2024 zijn de groenstructuren versterkt met de aanplant van nieuwe bomen, waarbij de biodiversiteit is verbeterd en de verkeersveiligheid is toegenomen door de positionering van de bomen. Tijdens de maaiafsluiting(en) van stroomwegen voor vast onderhoud, zijn werkzaamheden van de andere assets meegenomen, wat minder hinder voor de omgeving heeft opgeleverd. Bij de stormschades in augustus is adequaat en snel gehandeld om de beschikbaarheid van de wegen te herstellen.</p> <p>In de toenemende uitdaging om bereikbaarheid met veiligheid in balans te houden, heeft bij de N372 een innovatieve verkeersanalyse met een drone plaatsgevonden tijdens dynamische maaierwerkzaamheden. De verkeersmaatregelen konden hierdoor geoptimaliseerd worden.</p>
5.07.02 Veilige en beschikbare vaarwegen	<p>Ten behoeve van veilige en beschikbare vaarwegen plegen wij onderhoud, onder te verdelen in vast onderhoud aan beweegbare kunstwerken, maaien, kappen en planten en onkruid- en exotenbestrijding en groot variabel onderhoud, zoals baggerwerkzaamheden, vervanging van beschoeiing, gepland onderhoud aan beweegbare bruggen en sluisen en het vervangen van sluisdeuren.</p>	<p> Diverse vervangings- en onderhoudsprojecten voor de vaarwegen in de provincie Drenthe zijn succesvol uitgevoerd. Zo is het composieten-brugdek Pijlebrug te Meppel vervangen door een stalen brugdek. In 2024 is het vervangen van slijtlagen op diverse bruggen volgens planning uitgevoerd. Werkzaamheden aan de vaarwegen vinden veelal plaats buiten het vaarseizoen (oktober-maart) plaats. De elektrische en mechanische installatie van de Holslootbrug is in 2024 volledig voorbereid, deels in uitvoering genomen in 2024 en dat zal doorgaan tot begin vaarseizoen 2025. Tevens wordt de brug geheel opnieuw geconserveerd waarbij de aanwezige Chrom-6 verwijderd wordt. Bij de Stieltjeskanaalsluis zijn de 6 houten sluisdeuren van 50 jaar oud, vervangen voor 4 nieuwe stalen sluisdeuren. Het vervangen van de oeverbeschoeiing (in zowel staal als beton) rondom het Stieltjeskanaal is in uitvoering en krijgt een vervolg in 2025. De elektrische installatie van sluis Peelo is in 2024 volledig voorbereid, deels in uitvoering tot begin vaarseizoen 2025.</p> <p>Verder loopt er een samenwerkingsverband van de provincie Drenthe met Waterschap Hunze en Aa's, om op verschillende trajecten met een totale lengte van 2,2 km op geïntegreerde wijze opgaven te realiseren van het waterschap voor natuurvriendelijke oevers en opgaven van de provincie voor vervanging van oeverbescherming en baggeren van het Noord-Willemskanaal.</p> <p>Ook is voor het Koning Willem-Alexanderkanaal met de betreffende stakeholders een Beheerplan opgesteld.</p> <p>De huidige SOK (Samenwerkingsovereenkomst) tussen Provincie Groningen en Drenthe wordt geactualiseerd en zal juridisch weer houdbaar gemaakt worden. Storingen, defecten en klein onderhoud aan bruggen en sluisen in Drenthe worden door medewerkers van Groningen opgelost en uitgevoerd. Deze dienst laat zich slecht uitbesteden en er is wederzijds belang om met eigen uitvoeringscapaciteit en deskundigheid onze assets dagelijks technisch operationeel te houden. In de exotenbestrijding is veel meer waternavel bestreden dan in voorgaande jaren en het wordt een steeds grotere uitdaging om hier grip op te krijgen. Op 30 september is het bedieningsgebouw van de Koppelsluis volledig afgebrand. De herbouw hiervan vindt plaats in 2025.</p>

Welke feiten en cijfers zijn er?

Veiligheid en beschikbaarheid zijn onze kernwaarden bij beheer van wegen en vaarwegen. Om dit te kunnen bewerkstelligen maken we gebruik van data en beheersystemen. Aan de hand van de gegevens richten we ons beheer zo in om aan deze doelstelling te kunnen voldoen. Voorbeelden

zijn het gebruik van gladheidsmeldsystemen, het monitoren van faunaslachtoffers en incidentmanagement.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		22.694.087	15.735.965	18.153.765	-2.417.800
	Doelstelling 5.07.01 Veilige en beschikbare wegen	17.953.718	11.658.305	14.064.580	-2.406.275
	Doelstelling 5.07.02 Veilige en beschikbare vaarwegen	4.740.369	4.077.660	4.089.185	-11.525
Baten		-333.767	-1.213.744	-2.331.847	1.118.103
	Doelstelling 5.07.01 Veilige en beschikbare wegen	-194.165	-606.000	-1.345.726	739.726
	Doelstelling 5.07.02 Veilige en beschikbare vaarwegen	-139.602	-607.744	-986.121	378.377
Saldo		22.360.320	14.522.221	15.821.918	-1.299.697

Ontwikkelingen

De kosten voor het beheren en onderhouden van Drentse infrastructuur nemen aanzienlijk toe. Het actualiseren van het Meerjarig Onderhoudsplan kan tot gevolg hebben dat er een budgettaire claim volgt.

Programma 5 wat heeft het gekost

	Beleidsopgave	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Vershil
Lasten						
	5.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	6.884.682	13.218.723	9.850.881	9.151.104	699.777
	5.02 Mobiliteit op maat	1.637.433	0	1.415.243	752.161	663.082
	5.03 Fiets als duurzaam alternatief	65.350	5.006.000	6.074.675	566.993	5.507.682
	5.04 Adequaar openbaar vervoernetwerk	28.119.512	29.687.196	38.680.845	37.737.625	943.220
	5.05 Duurzame oplossingen en innovatie	638.873	560.750	560.750	585.167	-24.417
	5.06 Kerntaken onderzoek en samenwerking	2.225.726	2.632.000	3.671.183	3.390.011	281.172
	5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur	20.455.362	22.694.087	15.735.965	18.153.765	-2.417.800
	Totaal Lasten	60.026.938	73.798.756	75.989.542	70.336.826	5.652.716
Baten						
	5.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	-28.730	0	0	0	0
	5.02 Mobiliteit op maat	-631.560	0	-383.923	-407.685	23.762
	5.03 Fiets als duurzaam alternatief	-2.526	-1.000	-109.000	-1.256	-107.744
	5.04 Adequaar openbaar vervoernetwerk	-3.847.185	-1.922.000	-3.575.000	-2.892.651	-682.349
	5.05 Duurzame oplossingen en innovatie	-129.481	-110.750	-110.750	-511.046	400.296
	5.06 Kerntaken onderzoek en samenwerking	-479.726	-14.000	-209.332	-288.159	78.827
	5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur	-837.472	-333.767	-1.213.744	-2.331.847	1.118.103
	Totaal Baten	-5.956.681	-2.381.517	-5.601.749	-6.432.644	830.895
	Totaal programma	54.070.257	71.417.239	70.387.793	63.904.181	6.483.612

Toelichting	
Saldo Programma	6.483.612
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	-4.500.000
Bijdrage aan reserve Mobiliteit	-3.375.428
Bijdrage aan reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	-21.341
Bijdrage van reserve Groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	1.252.753
Totaal verrekend met reserves	-6.644.016
Resultaat programma na bestemming reserves	-160.404

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 5.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid

De totale afwijking betreft een voordeel van € 699.777,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 5.01.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid

Het voordeel bestaat voor € 324.248,-- uit een gunstige financiële afwikkeling van verplichtingen (met name BDU) uit voorgaande jaren. Daarnaast is er € 329.608,-- minder aan subsidie verstrekt dan begroot.

De financiële verwerking van het voordeel is als volgt:

Toevoeging aan de reserve mobiliteit (voordeel)	€ 594.011,--
verrekening met vrije ruimte (voordeel)	<u>€ 105.766,--</u>
Voordeel	€ 699.777,--

Beleidsopgave: 5.02 Mobiliteit op maat

De totale afwijking betreft een voordeel van € 663.082,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 5.02.01 Mobiliteit op maat

Het voordeel bestaat voor € 213.972,-- uit gunstige afwikkeling van verplichtingen uit voorgaand jaar. Veel HUB projecten zijn in voorbereiding, de realisatie start in 2025, waardoor de kosten in 2024 € 449.110,-- lager uitvallen dan was begroot. Het voordeel wordt toegevoegd aan de Reserve mobiliteit.

Beleidsopgave: 5.03 Fiets als duurzaam alternatief

De totale afwijking betreft een voordeel van € 5.507.682,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 5.03.01 Fiets als duurzaam alternatief

Aan de gemeente Emmen is dit jaar in december een subsidie verstrekt van € 4.500.000,--.

Regelgeving schrijft voor dat bij subsidies hoger dan € 800.000,-- de last genomen moeten worden in het jaar dat de subsidieontvanger de subsidie besteedt. Daarom stellen we voor bij de bestemming van het resultaat over 2024 € 4,5 miljoen te storten in de Reserve verstrekte subsidies. In de komende jaren wordt de subsidie onttrokken aan deze reserve en als last genomen in de exploitatie.

Daarnaast blijven de aanvragen voor subsidies voor Lokale aanpak fiets-verkeersveiligheid, Ontbrekende schakels in het fietsnetwerk en Gebiedsgerichte maatwerkplannen achter bij onze verwachting, hierdoor blijft er in 2024 € 1.007.682,--over.

De financiële verwerking van het voordeel is als volgt:

Toevoeging aan de reserve mobiliteit (voordeel)	€ 1.007.682,--
Toevoeging aan de vrije ruimte (voordeel)	<u>€ 4.500.000,--</u>
Voordeel	€ 5.507.682,--

Beleidsopgave: 5.04 Adequaar openbaar vervoernetwerk

De totale afwijking betreft een voordeel van € 943.220,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 5.04.01 Adequaar openbaar vervoernetwerk

Onder deze doelstelling vallen onder andere de kosten van de bus- en treinconcessie. De kosten waren in 2024 € 39.808,-- hoger dan begroot. Aandachtspunt vormt hierbij dat er over 2024 nog een verrekening moet plaatsvinden op basis van reizigersopbrengsten voor de Vechtdallijnen.

In Statenstuk 2024-9 Financiële bijdrage provincie Drenthe aan het project Emmen-Rheine hebt u middelen beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van het spoortraject Emmen-Rheine. Het integraal projectbesluit is opgeschoven van november 2024 naar februari/maart 2025. Hierdoor zijn de uitgaven voor 2024 € 1.114.556,-- lager uit gevallen dan begroot.

Op overige onderdelen van de beleidsopgave ontstaat een nadeel van € 131.529,--

Het resultaat op structurele budgetten wordt verrekend met de vrije ruimte. Het resultaat op de overige budgetten wordt verrekend met de oorspronkelijke bron van de beschikbaarstelling van het budget.

Beleidsopgave: 5.05 Duurzame oplossingen en innovatie

De totale afwijking betreft een nadeel van € 24.417,--.

Beleidsopgave: 5.06 Kerntaken onderzoek en samenwerking

De totale afwijking betreft een voordeel van € 281.172,--

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 5.06.01 Kerntaken onderzoek en samenwerking

De kosten voor Drenthe reist duurzaam (€ 133.473,--), Mobiliteit (€ 91.706,--) en Luchtvaart (€ 73.846,--) waren lager dan begroot. Op overige kosten is een nadeel ontstaan van € 17.853,--.

Beleidsopgave: 5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur

De totale afwijking betreft een nadeel van € 2.417.800,--

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 5.07.01 Veilige en beschikbare wegen (€ 2.406.275,-- nadeel)

Beheer wegen (€ 114.995,-- voordeel)

Het beheer bestaat uit meerdere onderdelen zoals inspecties, onderzoek, communicatie, aanschaf klein materieel, wagenpark etc. Op verschillende onderdelen van beheer zijn voor- en nadelen opgetreden.

Vast onderhoud wegen (€ 807.721,-- nadeel)

Het vast onderhoud bestaat uit ook uit diverse onderdelen. In 2024 is op de meeste onderdelen meer uitgegeven dan begroot. De grootste overschrijdingen waren het calamiteiten budget (€ 362.187,--), maai budget (€ 200.838,--) en vuil en reiniging (€ 150.449,--). Het resterende bedrag (€ 94.247,--) bestaat uit een aantal kleinere voor- en nadelen op de verschillende soorten onderhoud.

Groot onderhoud (€ 1.713.549,-- nadeel)

In de 3e actualisatie is € 6.219.858,-- teruggestort in de reserve groot onderhoud. Het resterende budget voor groot onderhoud bedroeg hierdoor € 4.218.140,--; de kosten in 2024 waren € 5.938.292,--. Het nadeel van € 1.690.152,-- wordt deels verklaard door het bij de 3e actualisatie niet onttrekken van het budget voor de Boscompensatie € 827.944,-- aan de reserve groot onderhoud. Hierdoor was het budget te laag.

Een ander nadeel is ontstaan door de uitvoering van investeringswerkzaamheden binnen de onderhoudsprojecten. Groot onderhoud wordt gecombineerd met investeringen - waaronder bermmaatregelen - uitgevoerd. De totale projectkosten worden in eerste instantie geboekt als onderhoud, vervolgens wordt per project berekend welke kosten tot de investering behoren. Voor deze investeringskosten ontvangt het onderhoudsproject een bijdrage gedekt uit het investeringsproject. De bijdragen voor de onderhoudsprojecten N386, N371, N854, N373 zijn € 1.043.690,-- te hoog ingeschat.

Op de overige onderdelen is een voordeel ontstaan van € 181.482,--; hiermee komt het totale nadeel voor groot onderhoud op € 1.690.152,--.

Doelstelling: 5.07.02 Veilige en beschikbare vaarwegen (€ 11.525,-- nadeel)

Beheer vaarwegen (€ 68.099,-- voordeel)

Het beheer bestaat uit meerdere onderdelen zoals inspecties, onderzoek, communicatie, aanschaf klein materieel, wagenpark etc. Op verschillende onderdelen van beheer zijn voor- nadelen behaald.

Vast onderhoud € 215.502,-- nadeel

Werkzaamheden met betrekking tot maaien, elektra en werktuigbouwkunde en meetnetten hebben (€ 245.889,--) meer gekost dan begroot, maar op andere onderdelen is een voordeel ontstaan van € 30.387,--.

Groot onderhoud (€ 135.878,-- voordeel)

Ook het groot onderhoud bestaat uit diverse onderdelen. Een voordeel is behaald op het onderdeel technische conservering (€ 61.308,--). Op overige onderdelen zijn de projecten over-en onderschreden, met een uiteindelijk voordeel van 74.570,--.

Baten

Beleidsopgave: 5.02 Mobiliteit op maat

De totale afwijking betreft een voordeel van € 23.762,--.

Beleidsopgave: 5.03 Fiets als duurzaam alternatief

De totale afwijking betreft een nadeel van € 107.744,--.

Beleidsopgave: 5.04 Adequaat openbaar vervoernetwerk

De totale afwijking betreft een nadeel van € 682.349,--

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 5.04.01 Adequaat openbaar vervoer

In Statenstuk 2024-9 Financiële bijdrage provincie Drenthe aan het project Emmen-Rheine hebt u middelen beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van het spoortraject Emmen-Rheine. Deze middelen worden gedekt uit de Reserve mobiliteit en uit Vooruitontvangen RSP middelen. De kosten zijn achtergebleven bij de begroting en dit heeft tot gevolg dat de dekking vanuit vooruitontvangen middelen ook niet hoeft plaats te vinden. Hierdoor wordt de begrote bate niet gerealiseerd en ontstaat er een nadeel van € 1.653.000,--.

Voor de treinconcessie was er een bate begroot van € 1.922.000,--. Het rijk heeft op 29 oktober 2024 een voorlopige beschikking gestuurd over 2024 van € 2.776.136,--. Hierdoor ontstaat er een voordeel van € 854.136,--.

Voor de ontwikkeling van de Nedersaksenlijn is een bijdrage van onze partners ontvangen € 93.751,--, deze bijdrage was niet begroot. Op overige inkomsten is een voordeel behaald van € 22.764,--.

Het voordeel van € 682.349,-- wordt als volgt verrekend:

Onttrekking aan de reserve mobiliteit (nadeel)	-€	161,--
Toevoeging aan de Reserve RSP (nadeel)	-€	1.653.000,--
verrekening met vrije ruimte (voordeel)	€	970.490,--
Nadeel	€	682.349,--

Beleidsopgave: 5.05 Duurzame oplossingen en innovatie

De totale afwijking betreft een voordeel van € 400.296,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 5.05.01 Duurzame oplossingen en innovatie

Voor laadtankinfrastructuur wordt een bijdrage van het rijk en partners ontvangen. De bate is afhankelijk van de gemaakte kosten; in 2024 is op deze post € 368.593 meer ontvangen dan was begroot. Op overige onderdelen is € 31.703,-- meer ontvangen dan was begroot.

Het voordeel € 400.296,-- wordt toegevoegd aan de Reserve mobiliteit.

Beleidsopgave: 5.06 Kerntaken onderzoek en samenwerking

De totale afwijking betreft een voordeel van € 78.827,--.

Beleidsopgave: 5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.118.103,--.

Doelstelling: 5.07.01 Veilige en beschikbare wegen (€ 765.087,--- voordeel)

De verkoop van een dienstwoning vond plaats in het laatste kwartaal. De opbrengst hiervan ad € 527.207,-- (laatste kwartaal) is niet begroot. De ontvangst voor bermmaatregelen € 239.663,-- is niet begroot. Op de overige posten is een nadeel ontstaan van € 1.783,--.

Het voordeel wordt als volgt verrekend:

Toevoeging Reserve groot variabel onderhoud	€ 831.781,--
Verrekening met vrije ruimte (voordeel)	<u>€ 286.322,--</u>
Voordeel	1.118.103,--

Doelstelling: 5.07.02 Veilige en beschikbare vaarwegen (€ 378.377,-- voordeel)

In 2024 zijn baten van de waterschappen over 2023 voor het bakbeheer € 130.565,-- en een bijdrage in de werkzaamheden meetnetten van € 190.250 ontvangen. Deze ontvangsten waren niet begroot.

De restantposten sluiten met een voordeel van € 57.562,--.

Programma 6: Energie

Inleiding

Wij voeren een actief klimaat- en energiebeleid. Wij stimuleren de productie van duurzame energie en beschermen ons landschap tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Successen

- 830 Drentse woningeigenaren hebben de isolatiesubsidie aangevraagd via de 'Subsidieregeling energiebesparende isolatiemaatregelen provincie Drenthe'.
- Ook in 2024 zijn 460 leningen met rentekorting vanuit het Warmtefonds verstrekt, het totaal komt hiermee op 5000 verstrekt leningen en een totale investering van meer dan € 80.000.000,- in verduurzamen van de Drentse woning voorraad.
- Het Fixteam Drenthe heeft 4250 woningen voorzien van onder meer LED verlichting, radiatorfolie en kierdichting.

Henk Jumelet op pad met Fixteam

- De PLED-regeling is voortgezet, hiermee ondersteunen we lokale initiatieven.
- Met de subsidieregeling lokale energie-initiatieven zijn 15 initiatieven ondersteund bij het opzetten van lokale duurzame energiecoöperaties en -projecten.
- We hebben meer dan 10 groepen melkveehouders ondersteund bij de ontwikkeling van een biogashub.
- De Roadshow Groen Gas is georganiseerd. Hier zijn de decentrale overheden geïnformeerd over groen gas, de aanstaande bijmengverplichting en daarbij horende vraagstukken in beleid en uitvoering
- Er zijn 30 concrete verduurzamingsplannen bij Drentse grootverbruikers.
- Het versnellingsteam verduurzaming bedrijventerreinen is actief op 30 bedrijventerreinen.
- Het Drentse tracé voor de Waterstof Backbone (waterstofhoofdnet) is gepland.

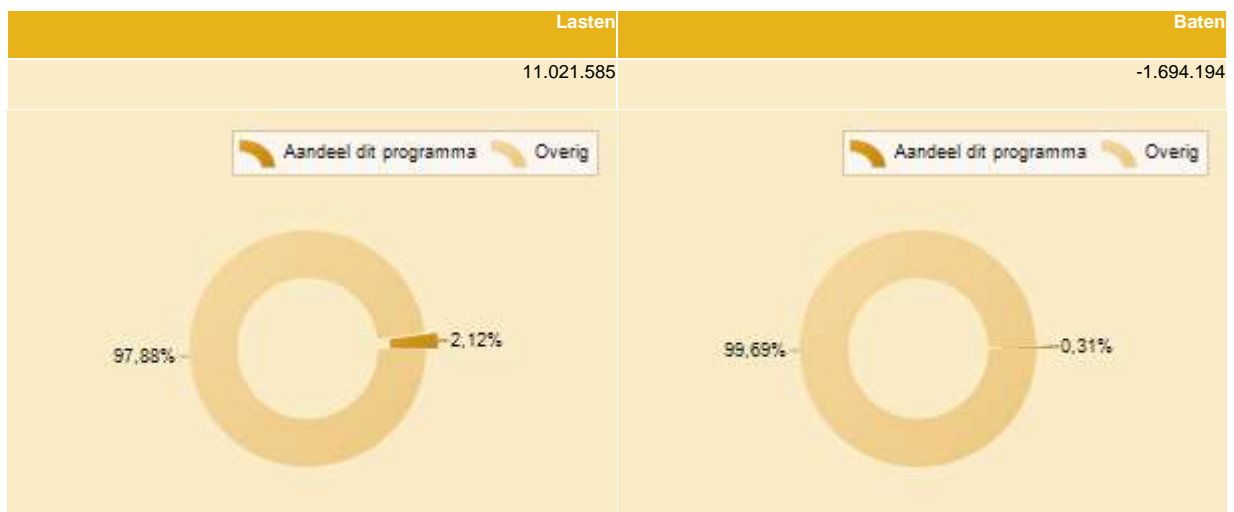
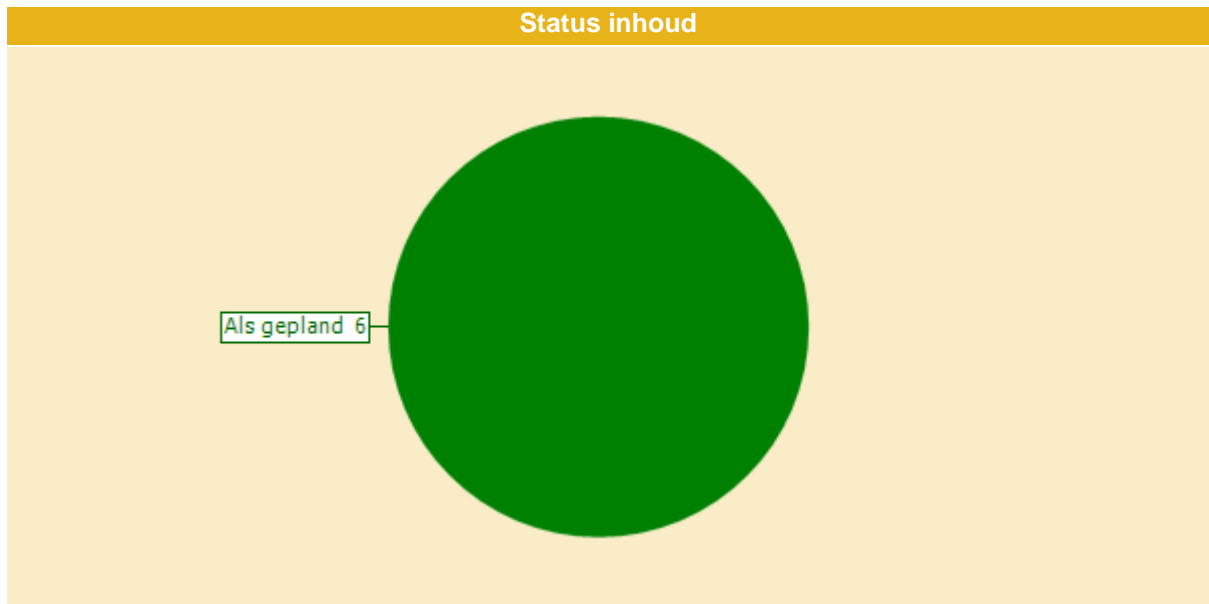
- In samenwerking met gemeenten en netbeheerders ligt er eind 2024 een breed gedragen voorstel voor het pMIEK 2.0.
- Er is een monitoringtool met een rapportagemodule ontwikkeld, waarmee vroegtijdig kan worden gestuurd op kritieke infrastructuur.
- Er is een Versnellingsatelier opgericht om infrastructurele energieprojecten te versnellen.
- Vijf initiatieven hebben een plan ontwikkeld voor een Energy Hub.
- Samen met IBDO en PVB hebben we aan 28 bedrijven een oplossing voor netcongestie kunnen bieden.
- Het icoonprogramma Ortese in Emmen is gestart.
- Succesvol congres 'Toekomstbestendige bedrijventerreinen: Net op Groen 2024' georganiseerd in Emmen, met als thema Energy Hubs.
- We hebben een samenwerkingsconvenant verkenning windenergie getekend met 4 gemeenten
- Het Ministerie van BZK heeft ons een extra bijdrage van € 861.000,- verleend vanuit de Specifieke Uitkeringsregeling verduurzaming maatschappelijk vastgoed
- De regeling voor zon boven parkeerplaatsen is volledig benut. Er zijn 3 aanvragen ingediend en gehonoreerd

Knelpunten

- Geothermie komt in de provincie Drenthe moeizaam van de grond. Het ontbreken van grote clusters warmtevragers zorgt voor een moeilijke business case. In ZO-Drenthe liepen twee projecten om de mogelijkheden voor geothermie te verkennen. De initiatiefnemers voor deze projecten hebben hun startvergunningen de afgelopen jaren overgenomen van de provincie. Een van de twee projecten is inmiddels echter gestrand omdat de beoogde warmteafnemer, een tuinbouw cluster, besloot andere mogelijkheden te verkennen. De vergunning "aanwijzing zoekgebied" voor dit gebied komt daardoor weer vrij. Het andere project loopt nog en ziet er veelbelovend uit.
- Vertragingen in de landelijke uitrol voor de Backbone (waterstofhoofdnet) zorgen voor een pas op de plaats bij investeerders voor oplossingen met waterstof.
- Netcongestie beperkt de mogelijkheden voor bedrijven die willen elektrificeren.
- Alhoewel fossiele brandstoffen voorlopig nog nodig zijn in onze energiemix, zijn wij kritisch op de winning hiervan in onze provincie. Alhoewel het bevoegd gezag voor mijnbouw bij de minister voor Klimaat en Groene Groei ligt, maken wij gebruik van de gelegenheid om het ministerie te adviseren over de vergunningsaanvragen in onze provincie. Wij staan op het standpunt dat mijnbouw alleen kan als het veilig en verantwoord is voor mens en milieu.

Stand doelstellingen

Van de doelstellingen binnen dit programma is hier de status van de doelstellingen weergegeven. Op doelstellingsniveau is de afwijking toegelicht binnen de beleidsopgave.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil
Lasten	9.211.484	4.622.213	16.126.304	11.021.585	5.104.719
Baten	-2.588.520	-900.000	-2.052.482	-1.694.194	-358.288
Saldo	6.622.965	3.722.213	14.073.822	9.327.391	4.746.431

Beleidsopgave: 6.01 Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)

Inleiding

Landelijke ontwikkelingen

Onze eigen aardgasvoorraden hebben nog een beperkt aandeel in de Nederlandse energievoorziening. We gebruiken sinds enkele jaren op grote schaal LNG. Daarnaast hebben zon op land en daken, wind op zee en in veel mindere mate wind op land geleidelijk een groter aandeel in onze energiemix. Onze energievoorziening en energiebehoefte veranderen. De prijzen voor aardgas en elektriciteit blijven hoog en zullen niet terugkeren naar het niveau van voor de Oekraïne-oorlog. De behoefte aan alternatieven voor aardgas, zoals groengas en waterstof zet door. Voor de omslag naar elektrificatie verbouwen we de Nederlandse netinfrastructuur van een centraal naar een decentraal systeem. Ook werken we hard aan de 'Waterstof backbone'. Dit heeft grote gevolgen voor onze samenleving en ons energiebeleid. Na-isolatie van woningen, opwekking van hernieuwbare energie en energiebesparing in het bedrijfsleven en de transitie in mobiliteit en logistiek blijven heel belangrijk voor het behalen van ons Co2 reductiedoel.

Energietransitieagenda 2020 - 2023 en Energieagenda 2024 - 2027

De vastgestelde Energieagenda 2024 - 2027 bouwt voort op de eerder ingeslagen weg. Daarin blijven energiebesparing en opwekking van hernieuwbare energie op weg naar 2030 cruciaal!

In 2024 ondersteunden en stimuleerden we onze inwoners, de dorps- en buurthuizen, de scholen, zorginstellingen en mkb-ondernemers om werk te maken van energiebesparing. We boden hen advies, ontwikkelden met hen zon op dak projecten en boden aantrekkelijke financiering. Het Energiefonds Drenthe biedt eigenaren van maatschappelijk vastgoed de maatschappelijke energielening en mkb-ondernemers kunnen gebruikmaken van de Energielening Drenthe.

We ondersteunden de industriële grootverbruikers en het mkb onder meer bij het ontwikkelen van oplossingen voor netcongestie, hebben met de in Drenthe actieve netbeheerders de regie op de ontwikkeling van de energie-infrastructuur en werken mee aan het verder ontwikkelen van de waterstofketen en het versnellen van de productie van groen gas. Voor logistiek en mobiliteit dragen we bij aan initiatieven met waterstof, elektrificatie en groengas. Zo komen we tot een betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
6.01.01 Het aandeel hernieuwbare energiebronnen vergroten	<ul style="list-style-type: none"> • We ondersteunen en faciliteren gebiedsinitiatieven voor zonne- en windenergie binnen de kaders van ons omgevingsbeleid. We dragen bij aan de uitvoering van de RES-doelen tot 2030: het opwekken van 3,45 TWh hernieuwbare elektriciteit en het in kaart brengen van de mogelijkheden van hernieuwbare bronnen voor de warmtetransitie. • We ondersteunen het potentieel van zonne-energie op daken maximaal met een Drenthe brede versnellingsaanpak voor o.a. het MKB, de agrarische sector en maatschappelijk vastgoed. We stimuleren zoveel mogelijk meervoudig ruimtegebruik bij zonne-energie bijvoorbeeld via zon langs infrastructuur, zon op zandwinplassen en via het opzetten van een regeling voor zonne-energie boven parkeerplaatsen (solarcarports). • We monitoren de voortgang en realisatie van de windopgave van de RES en ondersteunen concrete initiatieven. We onderzoeken i.s.m. met gemeenten hoe kleinschalige vormen van windenergie kunnen worden gerealiseerd o.a. via de pilot Erfmolens. We dragen financieel bij aan de gebiedsfonds windenergie. • Hierbij faciliteren en ondersteunen we lokaal eigendom en (financiële) participatie bij wind en zonne-energie in Drenthe. Dit doen we o.a. via het ontwikkelfonds en via gerichte steun aan initiatieven (bv. bij de zonneroute A37). • We ondersteunen samen met gemeenten initiatieven die meer inwoners laten profiteren van de opwek van zonne- en windenergie. Ook onderzoeken we de mogelijkheden die er liggen voor (gedeeld) provinciaal eigendom van hernieuwbare installaties. • Het gebruik van hernieuwbare warmte bevorderen we door het stimuleren en faciliteren van de toepassing van (collectieve) warmtebronnen (collectieve warmteprojecten). We laten onderzoek uitvoeren naar de mogelijkheden van o.a. restwarmte, geothermie, zonthermie of aquathermie t.b.v. de gebouwde omgeving en industrie. Verder stimuleren en faciliteren we groengasprojecten, waarbij we inzetten op de realisatie, het vormgeven van een platform, samenwerking in hubs, kennisdeling en innovatie. • We onderzoeken de mogelijkheden van Europese fondsen om verdere impuls te geven aan de realisatie van onze doelstellingen. 		<p>De stand van zaken van het aandeel hernieuwbare elektriciteit in de RES-regio Drenthe: doel is 3,45 TeraWattuur (TWh), gerealiseerd is 2,024 TWh opgewekte energie, dit is 58,7 %.</p> <p>Er is ondersteuning geboden aan gemeenten t.b.v. de doelstellingen voor zonne-energie (bijvoorbeeld de zonneroute A37), de zon op dak aanpak en de windopgave.</p> <p>De aanpak voor zon op dak is verder uitgebreid en geïntegreerd met de aanpak voor bedrijventerreinen. Denk hierbij aan een aanpak in combinatie met andere middelen zoals batterijopslag om het terugleveringsprobleem (netcongestie) te vermijden. De regeling voor zon boven parkeerplaatsen loopt goed. Er zijn dit jaar 3 aanvragen ingediend en gehonoreerd, waarmee de regeling voor dit jaar nagenoeg uitgeput is. Er zijn verder zonneparken gerealiseerd op zandwinplassen, er is gewerkt aan de ondersteuning van gemeenten, bijv. in de beleidsvorming. Gemeenten maken gebruik van doorsnedes van de Duurzaamheidskaart Pro om specifieke doelgroepen voor zon op dak met meer succes te benaderen.</p> <p>Voor de windopgave zijn we een samenwerking begonnen met de gemeente Meppel, Steenwijkerland, de Wolden en Westerveld om samen de mogelijkheden te verkennen. Hiervoor is een samenwerkingsconvenant ondertekend. De pilot erfmolens loopt en wij hebben overleg met gemeenten over de voortgang. We verwachten begin 2025 meer helderheid hierover.</p> <p>We onderzoeken met de gemeente Coevorden de mogelijkheden voor het inrichten van hun gebiedsfonds voor windenergie.</p> <p>De gemeente Emmen wil aan de slag met een windpark van 21 megawatt, wij kijken mee op landschap, ruimte, natuurbescherming, aanvlieslactoffers en participatie.</p> <p>Er is ondersteuning geboden bij de vorming van de koepel en subkoepels die zich gaan inzetten voor lokaal eigendom en participatie rondom de Drentse Zonneroute A37. We ondersteunen verder lokaal eigendom via een bijdrage aan het PLED en via de voortzetting van het ontwikkelfonds en de subsidieregeling lokale energie-initiatieven. Dit jaar zijn met deze laatste regeling 15 initiatieven ondersteund van het opzetten van lokale duurzame energie coöperaties en projecten.</p> <p>Binnen de RES werkgroep participatie en lokaal eigendom werken we aan een uitvoeringsprogramma. Dit uitvoeringsprogramma heeft als doel uitvoering te geven aan de RES doelen op het gebied van lokaal eigendom en (financiële) participatie. Dit zal in 2025 verder vorm krijgen.</p> <p>De haalbaarheid van een regionaal warmtenet met restwarmte van Attero is verder uitgewerkt. Er is een excursie georganiseerd naar de gemeente Hengelo</p>

		<p>en Twente. Er zijn 4 masterclasses georganiseerd over de rolname van gemeenten in warmtenetten. De verkenning naar een regionaal warmtebedrijf samen met provincie Overijssel, netbeheerders en Energie Beheer Nederland is met de Drentse gemeenten gedeeld. We hebben een bijdrage geleverd aan het onderdeel warmte in Nij Begun. We hebben meer dan 10 groepen melkveehouders ondersteund bij de ontwikkeling van een biogashub. We hebben een website ontwikkeld voor nieuwe biogas-initiatieven die hiermee stap voor stap tot de bouw van een monomestvergister kunnen komen. In september hebben we een roadshow Groen gas georganiseerd, met het ministerie van KGG en het platform Groen Gas, de branchevereniging. Het doel van deze roadshow was om decentrale overheden te informeren over groen gas, de aanstaande bijmengverplichting en daarbij horende vraagstukken in beleid en uitvoering. Er was een breed publiek aanwezig.</p> <p>We zijn gestart de Interreg-projecten ReFarm waarin mestverwaarding met behulp van mestvergisting wordt onderzocht en met het Interreg-project Van gras naar gas, waarin de verduurzaming van de agrosector wordt onderzocht (oa vergisting van gewasresten). We hebben het Interreg-projectvoorstel DISCO ingediend waarin beleidsinstrumenten worden ontwikkeld voor een rechtvaardige verdeling van beschikbare warmte naar gebruikers.</p>
<p>6.01.02 We geven een Drentse invulling aan de waterstofregio Noord-Nederland</p>	<p>Met onze bijdrage aan de Investeringsagenda Waterstof Noord-Nederland ondersteunen we nieuwe Drentse waterstof initiatieven om de ingezette ontwikkeling te verstevigen. Dit doen we door samen te werken met bedrijven, kennisinstellingen en andere noordelijke overheden.</p>	<p> In 2024 hebben we geconstateerd dat het concept van waterstof met voldoende pilots is ondersteund en de volgende stap is om ketens op te bouwen met significante investeringen voor opschaling marktontwikkeling. Daarom is aandacht gegeven aan projecten in de gehele keten van productie tot gebruik. Voor productie werkten we mee aan verschillende projecten, zoals H2 Hollandia en GZI Next. Op het gebied van infrastructuur is het Drentse tracé van de backbone (hoofdwaterstofinfrastructuur) gepland. Rondom Hoogeveen is vanuit de samenwerking met Rendo, diverse industriële gebruikers en de waterstofwoonwijk een aansluiting op de backbone aangevraagd en is gestart met de ontwikkeling van een regionaal netwerk. Voor de waterstofwijk als gebruiker geldt dat het project om de eerste woningen op waterstof aan te sluiten en te voorzien van waterstof als energievoorziening bijna gereed is. Voor het gebruik in mobiliteit lopen gesprekken met partijen die waterstof willen gebruiken voor voertuigen in de grond-, weg- en waterbouw (GWW). Vanuit EU-project H2Drive werkten we aan de toepassing van waterstof in vrachtwagens. Ook Groningen Airport Eelde heeft diverse pilot projecten voor de toepassing van waterstof op haar luchthaven. Daarnaast is in 2024 ondersteuning geboden aan de verdere ontwikkeling van waterstoftankstation Pesse, inclusief uitbreiding van het aantal voertuigen, en de ontwikkeling van tankstation-producent Resato. Vanuit de industrie hebben tenminste 2 bedrijven concrete plannen voor de toepassing van waterstof, al is dit afhankelijk van het tempo van uitrol van de backbone. Het programma wordt ondersteund door Europese samenwerking in meerdere EU-projecten (H2M, H2Ignite en LiHyP). Daarnaast zijn de bestaande en aanstaande campussen van Greenwise, Resato en Groningen Airport Eelde aangesloten op het Noord-Nederlandse netwerk Hydrogen Valley Campus Europe om verdere samenwerking op kennisontwikkeling en -verspreiding te stimuleren.</p>

<p>6.01.03 We dragen bij aan het realiseren van de landelijke CO2 reductiedoelstelling van de industrie en het MKB</p>	<ul style="list-style-type: none"> • (MKB) ondernemingen die investeren in projecten gericht op CO2-reductie ondersteunen we op aanvraag met energieadvies. • Mede dankzij de jaarlijkse opdracht aan de RUD Drenthe zijn de vergunningen van de energievoorschriften voor de bedrijven op orde. • MKB ondernemingen kunnen voor eerstelijns energieadvies gebruik maken van het platform 'Ik ben Drents ondernemer'. De provincie financiert het IBDO energieadvies. • We ondersteunen (MKB) ondernemingen op bedrijventerrein die willen verduurzamen, zich willen organiseren en energiemaatregelen willen nemen. • We bieden bedrijven die energieonderzoek willen doen naar niet wettelijk verplichte energiebesparing de mogelijkheid van energieonderzoek via de 'no-cure no-pay' regeling en de subsidieregeling voor energieonderzoek. zich bewust zijn van de energietransitie. • We ondersteunen bedrijven die investeren in energie-innovaties met diverse adviesdiensten. • We ondersteunen de vorming van Cluster Energie Strategieën (CES>NNL en CES6) van de Drentse energie-intensieve bedrijven. Dit in samenhang met het optimaal benutten van het huidige net en tijdige uitbreidingen te voorzien. 	<p></p> <p>Onduidelijke omstandigheden vanuit veranderend beleid op landelijk en Europees niveau zorgen voor terughoudendheid bij grootverbruikers, waaronder de energie-intensieve industrie. In verschillende bijeenkomsten hebben we de beslissers hierover zoveel mogelijk duidelijkheid gegeven. Voor industriecluster Noord-Nederland (waaronder Emmen) en de verspreide industrie in Drenthe is een clusterenergiestrategie (CES) vastgesteld, waardoor overheid, netbeheerder en grootverbruikers samen kunnen anticiperen op de veranderende energiebehoeftes. Er zijn 30 concrete projecten geïnventariseerd die grotendeels nog voor 2030 kunnen worden uitgevoerd. Met bedrijven die concrete problemen ervaarden door netcongestie, is gezocht naar oplossingen die ook vertaald worden naar meer generieke aanpakken. Ook is het afgelopen jaar veel aandacht geweest voor nieuwvestiging van "cleantech": bedrijven die oplossingen bieden voor de energietransitie.</p> <p>Voor het mkb is in het kader van de Rijksbijdrage SPUK bedrijfsmatig vastgoed medio 2024 een projectleider aangesteld. Maatwerk staat hierbij centraal met als uitkomst sneller meer resultaat bij het behalen van de doelen. De energieadviseurs van IBDO hebben 200 mkb-ondernemers energieadvies, zon op dak advies en netcongestie-advies en -begeleiding geboden. Sinds anderhalf jaar is het versnellingsteam verduurzaming bedrijventerreinen actief op 30 door de gemeenten en de ondernemers geselecteerde bedrijventerreinen. Zij werken met de ondernemers en de gemeenten aan meerdere projecten gericht op de verduurzaming en meer en beter organiserend vermogen. Het versnellingsteam werkt samen met het Energiefonds Drenthe en het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen Nederland.</p>
<p>6.01.04 Drenthe heeft in 2030 een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem dat ruimte biedt aan onze ambities en innovatieve technieken</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We vervullen onze rol als regisseur van het provinciale energiesysteem. We zijn trekker van het pMIEK (provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat) proces en werken toe naar het tweejaarlijks vaststellen van het pMIEK. Naast elektriciteit zullen in 2024 ook groen gas, warmte en waterstof onderdeel gaan uitmaken van de pMIEK. • We zetten ons maximaal in om de bouw van nieuwe infrastructuur te versnellen en vertraging in de planning te voorkomen. Hiertoe wordt een Versnellingsteam opgericht. • We ondersteunen bedrijven en andere grootverbruikers om de vraag naar energie meer flexibel te maken. We faciliteren en ondersteunen initiatiefnemers bij het toepassen van innovatieve technieken zoals energieopslag, slimme energienetten en slim laden. 	<p></p> <p>-Vanuit onze rol als regisseur van het provinciale energiesysteem hebben we de totstandkoming van het pMIEK 2.0 geleid. Samen met de betrokken stakeholders hebben we het pMIEK 2.0 opgesteld. Het pMIEK 2.0 wordt op 28 januari 2025 door Gedeputeerde Staten vastgesteld en dient vervolgens als input voor de investeringsplannen (IP's) van de netbeheerders. Het pMIEK 2.0 omvat naast elektriciteit ook groen gas, warmte en waterstof.</p> <p>-Het Versnellingsteam Kritieke Infrastructuur heeft een monitoringtool met een rapportagemodule ontwikkeld, waarmee vroegtijdig kan worden gestuurd op kritieke infrastructuur en waarmee de Energy Board tijdig geïnformeerd kan worden bij kritieke knelpunten. Het Versnellingsatelier heeft tastbare resultaten geboekt in het DON Oost-project door knelpunten aan te pakken en processen te versnellen. De aanzet is gemaakt voor het optimaliseren van vergunningsprocedures en het vergroten van inzicht in ruimtelijke ontwikkelingskansen, waardoor projecten sneller en efficiënter kunnen worden gerealiseerd. Dit optimalisatieproces rond</p>

		<p>vergunningen wordt in 2025 nader uitgewerkt inclusief bijbehorende toolset ten behoeve van eenduidig overzicht van ruimtelijk ontwikkelingen (provinciale GIS-tool).</p> <p>·We hebben in nauwe samenwerking met aanjagers van IBDO en PVB ondersteuning geleverd aan bedrijven en andere grootverbruikers rond oplossingen voor netcongestie. We hebben films gemaakt van succesverhalen van netcongestieoplossingen bij Drentse ondernemers. De nieuwe subsidieregeling Oplossingen belemmeringen door netcongestie hebben we in januari 2024 opgesteld. Hier is goed gebruik van gemaakt; het plafond van diverse onderdelen is binnen een jaar bereikt. We hebben een wijzigingsvoorstel voor ophoging van de regeling in 2025 gedaan. We hebben het congres Net op Groen 2024 georganiseerd in Emmen, met als hoofdthema Energy Hubs. Dit congres is zeer positief ontvangen. We hebben een concept-aanpak voor Energy Hubs ontwikkeld en de Community of Practice Net op Groen opgericht, inclusief bijbehorende provinciale landingspagina. Het uitvoeringsprogramma voor energy hubs zal in 2025 nader worden geconcretiseerd inclusief financiële middelen voor startende hubs.</p>
<p>6.01.05 Overheden en bedrijven maximaal laten samenwerken met als gemeenschappelijk doel inwoners maximaal te faciliteren bij de verduurzaming van hun woning</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dit doen we door het netwerk maximaal te faciliteren t.b.v. samenwerking. • Eigenaren van 3000 koopwoningen gaan over tot het nemen van verduurzamingsmaatregelen. • We ontwikkelen een gezamenlijke klantenreis. Voor alle inwoners is de transitie haalbaar. • We maken gebruik van fixteams. 	<p>✓</p> <p>Wij hebben de medeoverheden en bedrijven ondersteund bij het ontwikkelen van de aanpak om van inzicht naar actie te komen. De aanpak moet resulteren in een substantiële conversie van advies naar uitvoering.</p> <p>We stimuleren de inwoners om hun woning te verduurzamen met de rentekorting van de provincie op de lening van het Nationaal Warmtefonds en met de door het SNN uitgevoerde Drentse regeling voor isolatiesubsidies.</p> <p>Ook in 2024 hebben 460 Drentse woningeigenaren gebruikgemaakt van een Warmtefonds lening met rentekorting. Sinds de start van de Drentse regeling heeft het Warmtefonds in Drenthe al meer dan 5000 leningen met rentekorting verstrekt.</p> <p>Inmiddels hebben 600 woningeigenaren bij het SNN de isolatiesubsidie aangevraagd. Daarmee is 30 procent van het budget besteed.</p> <p>Het Fixteam Drenthe biedt eenvoudige energiebesparende maatregelen. Het team heeft inmiddels 7000 woningen voorzien van onder meer LED verlichting, radiatorfolie en kierdichting.</p> <p>We gaan door met het bieden van onafhankelijk energieadvies door het Drents Energieloket (DEL). De overstap van het DEL naar de provincie is voltooid. De in opdracht van de gemeenten en de provincie ontwikkelde Klantenreis is klaar. Ter uitvoering daarvan ontwikkelen de betrokken overheden op dit moment met voorrang de datastrategie, een bewonersplatform en een gezamenlijke communicatiestrategie.</p> <p>We faciliteren de samenwerking binnen de RES-regio Drenthe. We zijn gastheer voor de medewerkers van het werkbureau RES-regio Drenthe en verzorgen het penvoerderschap voor de aan de RES regio beschikbaar gestelde rijksmiddelen. Daarmee is de stabiliteit en continuïteit goed geborgd.</p>

Welke feiten en cijfers zijn er?

- Drenthe levert met de RES ambitie van 3,45 TWh aan hernieuwbare energie een sterke bijdrage aan het Klimaatakkoord.
- In Drenthe heeft 38% van de woningen zonnepanelen (tegen 22% landelijk gemiddeld)
- Drenthe heeft veel energie-initiatieven en coöperaties, waarvan er 104 ondersteund worden door de provincie.

- Het Energie Fonds Drenthe heeft ruim 1100 projecten gefinancierd. Dit heeft geresulteerd in een investering van meer dan 300 miljoen aan energiemaatregelen.
- 100 gebouweigenaren doen met 173 gebouwen mee aan het programma Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed
- Het Warmtefonds heeft 4800 energie-bespaarleningen verstrekt aan inwoners. Dit is goed voor een investering van 71 miljoen aan energiemaatregelen.
- Het gasverbruik van de industrie was in 2022 met 21% gedaald (t.o.v. 2010).
- Het Fixteam heeft 2500 woningen geholpen met quick fix isolatie maatregelen
- 64 keer is de subsidieregeling Oplossingen Netcongestie verleend. Dit betreft 31 haalbaarheidsstudies en 33 technische oplossingen.

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het Ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Milieu, Energie en Bodem

Indicator: Emissie van broeikasgassen

CO2-emissie in Drenthe

	2018	2019	2020	2021	2022
Totaal bekende uitstoot in tonnen	3.589.000	3.215.000	3.060.000	3.149.000	n.n.b.

Definitie: De CO2-uitstoot wordt berekend door de energiedragers (bijvoorbeeld kWh elektriciteit, m3 gas, liters benzine) te vermenigvuldigen met de emissiefactor van die energiefactor. Deze emissiefactoren variëren per jaar, afhankelijk van de brandstofmix van de elektriciteitsproductie, de hoeveelheid bijgemengde biobrandstof en de calorische waarde en koolstofinhoud van aardgas.

Indicator: Productie van hernieuwbare energie (Energieneutraliteit)

Productie van hernieuwbare energie in Drenthe

	2018	2019	2020	2021	2022
Productie in Petajoule	4,81	5,06	6,4	7,82	10,16

Definitie: De meeste productiegegevens hernieuwbare energie komen grotendeels tot stand door nationale totalen te verdelen over gemeenten aan de hand van verdeelsleutels. Deze methode leidt voor het overgrote deel van de hernieuwbare energie-opties tot schattingen.

Verdere feiten en cijfers ten aanzien van energie worden landelijke bijgehouden. Via Drenthe-in-cijfers worden deze gegevens beschikbaar gesteld.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

6.01 Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten	4.622.213	16.126.304	11.021.585	5.104.719
Doelstelling 6.01.01 Het aandeel hernieuwbare energiebronnen vergroten	4.473.094	10.222.312	8.432.257	1.790.055
Doelstelling 6.01.02 We geven een Drentse invulling aan de waterstofregio Noord-Nederland	149.119	1.103.605	109.528	994.077
Doelstelling 6.01.03 We dragen bij aan het realiseren van de landelijke CO2 reductiedoelstelling van de industrie en het MKB	0	3.906.514	1.534.049	2.372.465
Doelstelling 6.01.04 Drenthe heeft in 2030 een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem dat ruimte biedt aan onze ambities en innovatieve technieken	0	200.000	12.069	187.931
Doelstelling 6.01.05 Overheden en bedrijven maximaal laten samenwerken met als gemeenschappelijk doel inwoners maximaal te faciliteren bij de verduurzaming van hun woning	0	693.873	933.682	-239.809
Baten	-900.000	-2.052.482	-1.694.194	-358.288
Doelstelling 6.01.01 Het aandeel hernieuwbare energiebronnen vergroten	-900.000	-1.362.482	-1.486.785	124.303
Doelstelling 6.01.03 We dragen bij aan het realiseren van de landelijke CO2 reductiedoelstelling van de industrie en het MKB	0	-490.000	-155.340	-334.660
Doelstelling 6.01.04 Drenthe heeft in 2030 een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem dat ruimte biedt aan onze ambities en innovatieve technieken	0	-200.000	-52.069	-147.931
Saldo	3.722.213	14.073.822	9.327.391	4.746.431

Ontwikkelingen

Salderingsregeling

De salderingsregeling voor zonnepanelen eindigt per 1 januari 2027. De verwachting is dat daarmee de groei van zon-PV afneemt. De SDE pijplijn voor zon-PV is tevens minder gevuld. Terwijl de kostprijs voor zon-PV nog steeds langzaam daalt, wordt de businesscase in Nederland steeds krappere. Dit wordt onder meer veroorzaakt door negatieve prijsuren bij het afschakelen van systemen. Daarbij zijn de energie-infrastructuur en flexibiliteit van het systeem niet even snel gegroeid als het aandeel hernieuwbare energie.

Industriële grootgebruikers

De industrie ervaart veel druk vanuit recente omzetsdalingen. Bovendien heeft de industrie te maken met onzekerheid over toekomstige landelijke en Europese beleidsmaatregelen. Denk aan de ontwikkelingen rond de Clean Industrial Deal (EU), het IBO-onderzoek naar een gelijk speelveld voor energiekosten en net-tarieven en de aanvullende nationale maatregelen om de doelstellingen voor 2030 te halen. Onduidelijkheid hierover leidt ertoe dat op dit moment veel bedrijven hun investeringen uitstellen.

Beleidsopgave: 6.02 Mijnbouwactiviteiten

Inleiding

Ook de komende jaren wordt er gas gewonnen uit de kleine gasvelden in Drenthe. Aardgas zal ook in de energietransitie een plek innemen in de energiemix. Waar het gaat om geothermie of opslag van stoffen, zoals waterstof, zien wij het bredere belang van de diepe ondergrond in de energievoorziening toenemen. Dit is ook opgenomen in onze Strategie Bodem & Ondergrond. Wij blijven ons inzetten voor transparante procedures en communicatie naar omwonenden, met oog voor veiligheid en eerlijke afhandeling van mogelijke schade veroorzaakt door gaswinning en andere vormen van mijnbouw.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
6.02.01 Het gebruik van de diepe ondergrond gebeurt veilig voor de omgeving en voor volgende generaties	Mijnbouw is een gevoelig onderwerp omdat mensen zich zorgen maken over veiligheid, klimaat en milieu. Door aan de ene kant voor elke mijnbouwactiviteit kritisch onze adviesrol op ons te nemen en aan de andere kant omwonenden goed te informeren maken we een evenwichtige afweging mogelijk voor vergunningverlening door de staatssecretaris van EZK.		<p>In 2024 heeft de provincie op ambtelijk en bestuurlijk niveau gesprekken gevoerd en advies gegeven over diverse mijnbouwprojecten, variërend van olie- en gaswinning tot gasopslag en geothermie. We zitten ambtelijk en bestuurlijk aan bij vergunningverlening en diverse gebiedsprocessen. Daarnaast maken wij ons hard voor veilig gebruik van de ondergrond, goede informatievoorziening en waar nodig een ruimhartige en empathische afhandeling van schade. Dit heeft geleid tot resultaat:</p> <p>Maatregelen uit Nij Begun (ereschuld Groningen en Noord-Drenthe) zijn 'op weg'.</p> <p>Er is een gebiedsbijdrage voor de opbrengsten uit de voorgenomen oliewinning Schoonebeek gerealiseerd. De Commissie Mijnbouwschade en het Instituut Mijnbouwschade Groningen gaan gebruik maken van 1 loket om schade door mijnbouw af te handelen.</p>

Welke feiten en cijfers zijn er?

Met betrekking tot mijnbouw zijn de relevante cijfers en feiten opgenomen in een van de onderstaande informatiebronnen:

- Het KNMI met informatie over de kracht en locatie van (recente) aardbevingen: [KNMI - Seismologie - Aardbevingen](#)
- Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) met algemene informatie over zaken die spelen bij mijnbouw en informatie over aardbevingen en bodemdaling: [Onderwerpen | Staatstoezicht op de Mijnen \(sodm.nl\)](#)
- De NAM met nieuwsberichten over olie- en gaswinnings en over bevingen en bodemdaling: [Nederlandse Aardolie Maatschappij \(nam.nl\)](#)
- Het gasbevingenportaal van de Groninger Bodem Beweging (GBB) met op de kaart ook bevingen in Drenthe: [Kaartenportaal gasbevingen en bodemdaling \(bevinggevoeld.nl\)](#)
- De Rijksoverheid met informatie over olie- en gaswinning: [Informatie van de Rijksoverheid | Rijksoverheid.nl](#)

Ontwikkelingen

Mijnbouw is een gevoelig onderwerp omdat mensen zich zorgen maken over veiligheid, klimaat en milieu. De provincie is op grond van de Mijnbouwwet adviseur voor het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG), dat het bevoegd gezag is voor vergunningsverlening.

In 2024 waren er diverse ontwikkelingen op het gebied van mijnbouw die van belang zijn voor Drenthe en haar inwoners. De Commissie Mijnbouwschade heeft in 2024 voor het eerst schade aan mijnbouw toegewezen, na een drietal aardbevingen bij het Eleveld gasveld in 2023. De gaswinning Ternaard onder de Waddenzee, UNESCO werelderfgoed, heeft de aandacht van de provincie Drenthe omdat er ook voornemens zijn om gas te winnen onder het UNESCO werelderfgoed Kolonie van Weldadigheid Frederiksoord. De toenmalige staatssecretaris voor mijnbouw heeft in 2024 aan de Raad van State advies gevraagd over de uitbreiding van het wettelijk bewijsvermoeden naar alle mijnbouwactiviteiten in Nederland. De Raad van State heeft hierover negatief geadviseerd. In het eerste kwartaal van 2025 zullen de Commissie Mijnbouwschade en het Instituut Mijnbouwschade Groningen echter wel gaan werken met één gezamenlijk loket, waar de provincie al langer om vroeg, en wat de afwikkeling van schade verder moet vergemakkelijken. Tot slot is de provincie actief betrokken bij het gebiedsproces Oliewinning Schoonebeek, waarvoor inmiddels de belangrijkste vergunningen verleend zijn.

Programma 6 wat heeft het gekost

Beleidsopgave	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Vershil
Lasten					
6.01 Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)	9.211.484	4.622.213	16.126.304	11.021.585	5.104.719
Totaal Lasten	9.211.484	4.622.213	16.126.304	11.021.585	5.104.719
Baten					
6.01 Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)	-2.588.520	-900.000	-2.052.482	-1.694.194	-358.288
Totaal Baten	-2.588.520	-900.000	-2.052.482	-1.694.194	-358.288
Totaal programma	6.622.965	3.722.213	14.073.822	9.327.391	4.746.431

Toelichting	
Saldo Programma	4.746.431
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	-1.171.523
Bijdrage van reserve Verstrekte subsidies	229.597
Totaal verrekend met reserves	-941.926
Resultaat programma na bestemming reserves	3.804.505

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 6.01 Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)

De totale afwijking betreft een voordeel van € 5.104.719,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 6.01.01 Het aandeel hernieuwbare energiebronnen vergroten

De afwijking binnen deze doelstelling betreft een voordeel van € 1.790.054,--. Van dit voordeel wordt een deel overgeheveld naar 2025. Dit gaat om de volgende bedragen.

ORTESE: € 753.000,--

Fixteam Drenthe: € 216.000,--

Gebiedsfonds wind: € 998.000,--

Subsidieregeling netcongestie: € 550.000,--

Totaal: € 2.517.000,--

Ortese is een meerjarig project met bijdragen vanuit de gemeenten Emmen en het Rijk.

Het Fixteam is ook een samenwerking met gemeenten en bijdragen vanuit alle betrokkenen.

Voor het gebiedsfonds wind zijn bestuurlijke toezeggingen gedaan waarvoor de middelen beschikbaar moeten blijven tot verlening. De subsidieregeling netcongestie is meerjarig vastgesteld en loopt dus door in 2025.

Hier staat tegenover een hogere lastneming op de subsidies voor het warmtefonds en de reeds verstrekte subsidies voor het gebieds fonds wind van € 520.000,-- en een overschrijding van ruim € 500.000,-- op het budget voor de uitvoering van de energieagenda. Een deel van dit tekort is gerealiseerd op de volgende doelstelling. Het afgelopen jaar is zoals aangegeven de uitvoering van de energietransitie steeds complexer geworden. Dit is afgelopen jaar ook gebleken, voor de komende jaren is hierin voorzien aangezien er aanvullende middelen beschikbaar zijn gesteld vanuit de uitwerking coalitieakkoord.

Doelstelling: 6.01.02 We geven een Drentse invulling aan de waterstofregio Noord-Nederland

De afwijking binnen deze doelstelling betreft een voordeel van € 994.076,--. Dit wordt veroorzaakt door een wijziging in de lastneming van de in eerdere jaren verstrekte subsidies voor HEAVENN en H2Hollandia. Deze onderschrijding wordt verrekend met de reserve lastneming subsidies.

Doelstelling: 6.01.03 We dragen bij aan het realiseren van de landelijke CO2 reductiedoelstelling van de industrie en het MKB

De afwijking binnen deze doelstelling betreft een voordeel van € 2.372.465,--

Een deel van de middelen (€ 1.759.420,--) van de subsidieregeling isolatiemaatregelen wordt overgeheveld naar 2025. Daarnaast zij er minder kosten gemaakt dan begroot op het onderdeel Ontzorging MKB (zie ook baten m.b.t. doelstelling We dragen bij aan het realiseren van de landelijke CO2 reductiedoelstelling van de industrie en het MKB).

Doelstelling: 6.01.04 Drenthe heeft in 2030 een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem dat ruimte biedt aan onze ambities en innovatieve technieken

De afwijking binnen deze doelstelling betreft een voordeel van 188.000,--. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er voor de SPUK CDOKE minder lasten zijn gerealiseerd dan begroot, omdat alternatieve dekking is gevonden voor de inzet die hieruit zou plaatsvinden. De komende jaren kunnen deze SPUK middelen nog worden besteed.

Doelstelling: 6.01.05 Overheden en bedrijven maximaal laten samenwerken met als

gemeenschappelijk doel inwoners maximaal te faciliteren bij de verduurzaming van hun woning

De afwijking binnen deze doelstelling betreft een nadeel van € 240.000,--. Dit wordt veroorzaakt door lasten met betrekking tot de expeditie energieneutraal wonen, die voorheen werden gedekt uit de investeringsagenda. Dit bedrag draagt bij aan de overschrijding op het tekort op de energieagenda middelen.

Baten

Beleidsopgave: 6.01 Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)

De totale afwijking betreft een nadeel van € 358.288,--

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 6.01.01 Het aandeel hernieuwbare energiebronnen vergroten

De afwijking op deze doelstelling betreft een voordeel van € 124.303,--. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat de start met de uitgaven voor de 2e tranche SPUK verduurzaming maatschappelijk vastgoed al van start is gegaan, maar er voornamelijk een bedrag begroot was voor de 1e tranche. Hierdoor zijn er hogere baten van € 160.000,-- verantwoord.

Daarnaast zijn er ook met baten verantwoord voor de SPUK Nationaal programma lokale warmtetransitie, waar vanuit het flexteam wordt gedekt. Hiervoor zijn meer baten (€ 210.000,--) verantwoord dan vooraf ingeschat.

Ook zijn er nog wat baten gerealiseerd (€ 35.000,--) wegens vrijval verschillende kleinere bedragen.

Tot slot zijn er minder baten (€ 284.000,--) gerealiseerd voor het fixteam, aangezien het project nog doorloopt. De overige ontvangsten worden in 2025 gerealiseerd.

Doelstelling: 6.01.04 Drenthe heeft in 2030 een duurzaam, betrouwbaar en veelzijdig energiesysteem dat ruimte biedt aan onze ambities en innovatieve technieken

De afwijking op deze doelstelling is een nadeel van € 147.931,--. Dit wordt veroorzaakt doordat er voor de SPUK CDOKE minder lasten zijn gerealiseerd dan verwacht. Hierdoor kunnen er in 2024 ook minder baten worden verantwoord. De ontvangen rijksmiddelen blijven beschikbaar voor uitvoering in de komende jaren.

Doelstelling: 6.01.03 We dragen bij aan het realiseren van de landelijke CO2 reductiedoelstelling van de industrie en het MKB

De afwijking op deze doelstelling betreft een nadeel van € 334.660,--. Dit wordt veroorzaakt door lagere realisatie op de uitgaven voor de SPUK ontzorging MKB. 2024 was het opstartjaar voor deze middelen, de middelen blijven beschikbaar voor uitvoering in de komende jaren.

Programma 7: Levendig en sociaal

Inleiding

Cultuur

Kunst, cultuur en geschiedenis vinden we overal om ons heen. Een culturele identiteit en culturele voorzieningen maken een provincie aantrekkelijk om in te wonen, werken en recreëren. De provincie zet zich in voor het behoud en de ontwikkeling van deze culturele identiteit en zorgt ervoor dat culturele voorzieningen goed toegankelijk zijn en blijven. De provincie richt zich onder andere op het behoud, ontwikkeling en herbestemming van het culturele erfgoed. De provincie is daarnaast verantwoordelijk voor monumentenzorg en cultuureducatie voor jongeren en ondersteunt gemeenten bij taken op het terrein van erfgoed en archeologie.

Sociaal

Om inwoners te helpen hebben gemeenten, onderwijs, zorg- en welzijnsinstellingen en bibliotheken een belangrijke taak. Als provincie voelen wij ons verantwoordelijk om daaraan bij te dragen. Niet in de plaats van, maar in nauwe samenwerking met onze partners. Daar waar we van meerwaarde zijn en in een rol die past. De relatie tussen overheid en inwoner doet ertoe. Samen bouwen we aan een levendig en sociaal Drenthe met gelijke kansen voor elke Drent.

Successen

Cultuur

- Cultuurnota 2025-2028 is vastgesteld.
- Toekomstplan Museum de Buitenplaats met het Drents Museum en het Drentse Landschap is gerealiseerd.
- Een 3e schilderij van Vincent van Gogh is door het Drents Museum aangekocht ten behoeve van de provinciale collectie.
- Het Cultuurhistorisch Kompas is geactualiseerd en vastgesteld.

Sociaal

- De Sociale Agenda 2024-2029 is vastgesteld door Provinciale Staten.
- Door de Subsidieregeling Bewonersinitiatieven zijn maar liefst 43 initiatieven van bewoners ondersteund. Van deze initiatieven dragen er 32 bij aan Naoberschap in de wijken, buurten en dorpen van Drenthe, terwijl 11 initiatieven zich richten op Gezondheid.
- De inzet van Drentse vrijwilligers is beloond met Hét Compliment van Drenthe, als blijk van waardering voor hun belangrijke werk. De prijs is dit jaar gegaan naar Dorpscoöperatie Hollandscheveld Verbindt.

Yvonne Turenhout, hét Compliment van Drenthe

- We ondersteunen de uitrol van Sociale Voedseltuinen Drenthe, met als doel dat in 2027 minimaal 500 kwetsbare huishoudens toegang hebben tot gratis, verse groenten en sociale activiteiten.
- Door een mediacampagne van de innovatieve Valtes-aanpak te ondersteunen is er meer bewustwording rondom mantelzorg gekomen en maken nu meer mantelzorgers gebruik van de app, waardoor ze beter te bereikbaar zijn en beter ondersteund kunnen worden.
- Vanuit de Sociale Agenda stellen we jaarlijks innovatiebudget beschikbaar voor (meerjarige) programma's die substantieel bijdragen aan de doelstellingen van de Sociale Agenda. Zo hebben we in 2024 ruim 10 programma's versterkt, waarbij de mediacampagne van Valtes en de uitrol van Sociale Voedseltuinen Drenthe goede voorbeelden van zijn.

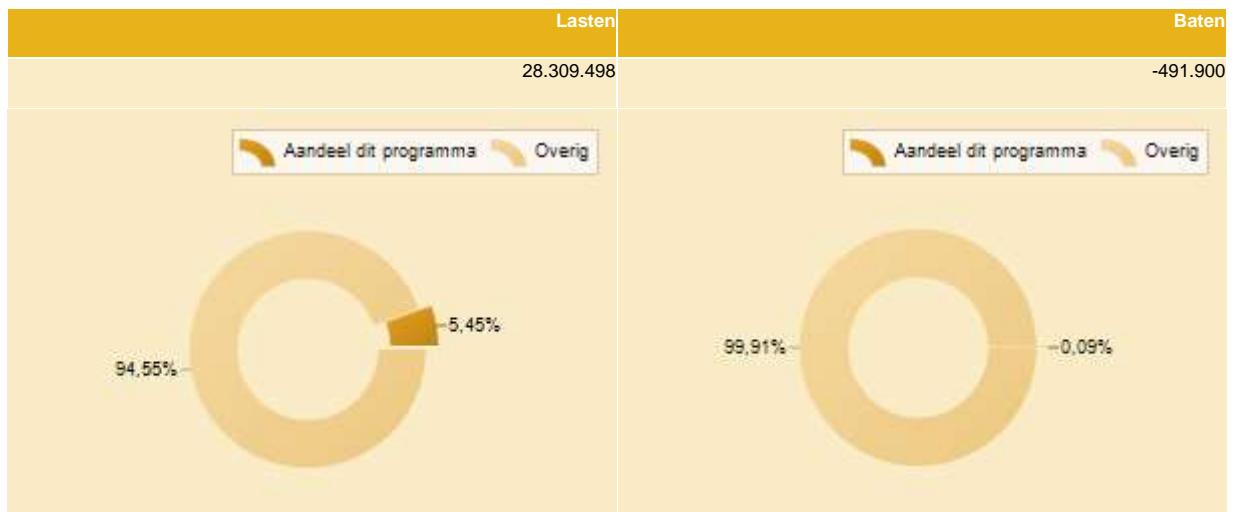
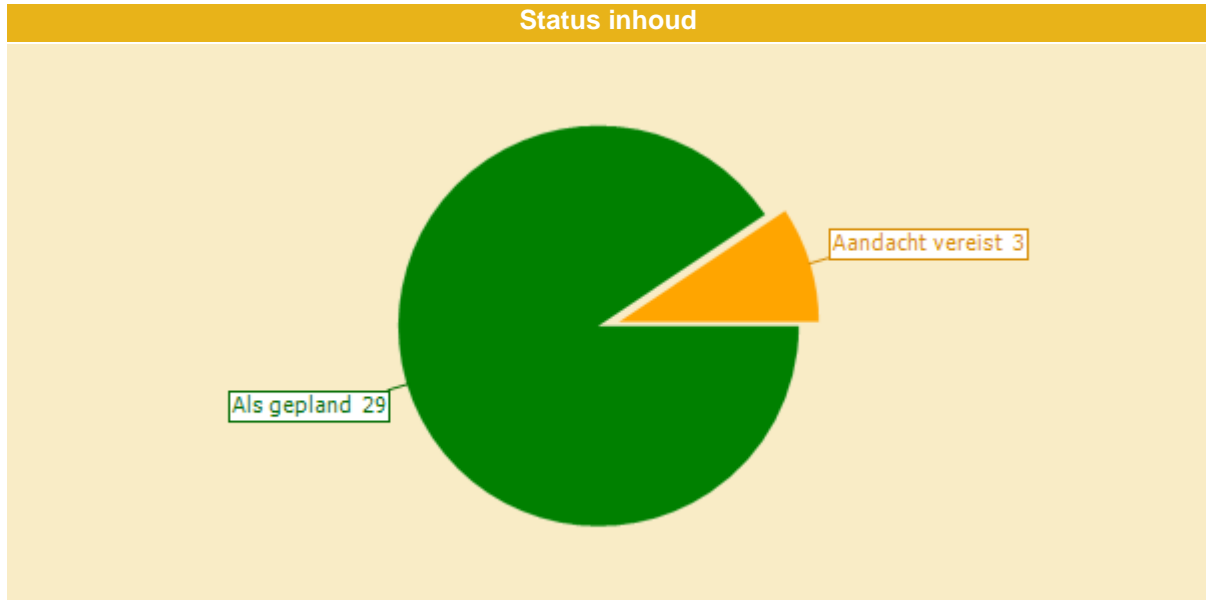
Knelpunten

Cultuur

- De vernieuwings- en verbouwingsopgave van de grote musea, zoals Herinneringscentrum Kamp Westerbork en Hunebedcentrum, is groot. Hierover wordt in het kader van HCKW ook het gesprek gevoerd met het Rijk. Er zal ook naar de provincie gekeken worden voor een extra bijdrage.

Stand doelstellingen

Van de doelstellingen binnen dit programma is hier de status van de doelstellingen weergegeven. Op doelstellingsniveau is de afwijking toegelicht binnen de beleidsopgave.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Vershil
Lasten	28.512.498	24.131.543	30.923.437	28.309.498	2.613.939
Baten	-716.276	-447.330	-472.330	-491.900	19.570
Saldo	27.796.222	23.684.213	30.451.107	27.817.598	2.633.509

Beleidsopgave: 7.01 Oog voor cultureel erfgoed

Inleiding

De uitvoering van de taken rondom erfgoed (monumentenzorg, cultuurhistorie, archeologie, Geopark de Hondsrug, streektaal, het Drents Archief en de UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid) zijn zoals gepland verlopen. Enerzijds gaat dit om inzet van instellingen, zoals het Noordelijk Archeologisch Depot, Monumentenwacht Drenthe, Geopark de Hondsrug, het Huus van de Taol en het Drents Archief, anderzijds gaat dit om subsidies voor restauratie en herbestemming, archeologie, cultuurhistorie en/of subsidies voor projecten in de Koloniën van Weldadigheid. Voortkomend uit de vaststelling van de nieuwe cultuurnota voor de periode 2025-2028 zijn regelingen voorbereid op het gebied herbestemming en restauratie van monumenten, en erfgoedparticipatie (FARO). Deze gaan per 1 januari 2025 in. Rondom het Drèents Liedtiesfestival zijn we met partijen in gesprek over de editie in 2025.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
7.01.01 Cultuurhistorische waarden zijn als onderlegger gebruikt voor ruimtelijke ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven	We willen toewerken naar meer gebiedsvisies op basis van cultuurhistorie bij ingrijpende veranderingen in gebieden van cultuurhistorisch belang. We zetten in op cultuurhistorische kennis ter inspiratie bij maatschappelijke opgaven als duurzaamheid, cohesie, krimp en participatie. Samen met gemeenten verkennen we nieuwe cultuurhistorische thema's die gedeeld en toepasbaar worden gemaakt voor beleid, gebruik en inspiratie om de zorg voor en kwaliteit van het cultuurhistorisch erfgoed te versterken.		Vanuit het provinciaal belang cultuurhistorie heeft de planadvisering plaatsgevonden op externe en interne planontwikkelingen. Dit betreft een wettelijke taak. Om deze taak blijvend goed te kunnen uitvoeren is de beleidsvisie Cultuurhistorisch Kompas geactualiseerd. Daarnaast is ingezet op samenwerking en kennisontwikkeling met andere beleidsterreinen. Het subsidieplafond voor de subsidieregeling cultuurhistorie is in december bereikt.
7.01.02 Monumentenzorg	We stimuleren behoud en herbestemming van karakteristiek bezit in Drenthe door middel van een subsidieregeling. Hiermee wordt (dreigende) leegstand en verval voorkomen. We werken samen met partners naar een visie op de toekomst van monumentale gebouwen. We geven steun aan de ontwikkeling van een kerkervisie binnen het nationale samenwerkingsprogramma Religieus Erfgoed.		Behoud en herbestemming van karakteristiek bezit in Drenthe is gestimuleerd en (dreigende) leegstand en verval voorkomen. Aan 10 rijksmonumenten en 7 overige monumenten is subsidie verleend. Drentse gemeenten zijn ondersteund bij het maken van kerkervisies. Stichting Het Drentse Landschap is ondersteund met subsidie in de kosten van de herbestemming van de rijksmonumentale boerderij "De Bruntingerhof" in Orvelte. Er is gestart met een haalbaarheidsonderzoek om het depot voor historische bouwmaterialen in te zetten als Praktijkcentrum voor restauratie en bouwhistorie voor het Voortgezet Onderwijs (VMBO en Havo/VWO) om zo jong talent te enthousiasmeren een vervolgopleiding te kiezen waarmee het tekort aan restauratie vakmensen wordt verminderd. Het Drents Monumentenfonds (laagrentende leningen in de kosten restauratie en herbestemming van karakteristiek bezit) wordt beheerd door het Restauratiefonds. De samenwerking met het Restauratiefonds bestaat dit jaar 15 jaar. Inmiddels zijn 38 leningen verstrekt met een totaalwaarde van € 9,3 miljoen. Dit jaar zijn 8 leningen verstrekt hetgeen een record is in behoud van gebouwd erfgoed door dit instrument.
7.01.03 Zorgvuldige omgang met en versterking van het archeologische erfgoed van Drenthe	Samen met de provincies Fryslân en Groningen voeren we de wettelijke taken voor het Noordelijk Archeologisch Depot in Nuis uit. Daarnaast zorgen we dat het archeologisch belang integraal onderdeel is van de provinciale ruimtelijke planvorming en -adviesing. We stimuleren de participatie van amateurs, professionals en bewoners. Nieuwe archeologische thema's gaan we met onze partners verkennen, delen en toepasbaar maken voor beleid, gebruik en inspiratie.		De wettelijke taken zijn uitgevoerd. De subsidieregeling Archeologie en Publiek heeft in oktober het plafond bereikt. Dankzij de subsidie zijn veel mooie projecten uitgevoerd. Er is een start gemaakt met de verbouw-/nieuwbouwplannen voor NAD Nuis. De samenwerking met Groningen en Friesland hierbij verloopt uitstekend. Archeologie is in een vroeg stadium meegenomen bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen Drenthe.

7.01.04 Koloniën van Weldadigheid; siteholderschap UNESCO werelderfgoed	Als siteholder voor de Nederlandse sites Frederiksoord-Wilhelminaord en Veenhuizen zijn we verantwoordelijk voor het beschermen en het uitdragen van de uitzonderlijke waarden conform de eisen van UNESCO (o.a. visievorming, marketing, website, beheertaken erfgoed, monitoring en rapporteren) en in samenwerking met partners in deze gebieden en met de co-siteholder voor de Vlaamse site Wortel.		Het cultuurlandschap Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid in Nederland is volgens afspraak met Unesco beschermd, uitgedragen naar publiek en gemonitord. Dit doen wij samen met gemeenten Westerveld, Weststellingwerf, Noordenveld, provincie Fryslân, de Rijksdienst Cultureel Erfgoed en transnationaal met Vlaamse partners. Er is onder andere gewerkt aan een Lanenplan en een Klokhuis Werelderfgoeddag. We hebben veel werk verzet om rijkssteun te verkrijgen voor het Tienjarenplan restauratie en herbestemming monumenten in dit Werelderfgoed. De provincie Drenthe is ook de komende drie jaar voorzitter van de transnationale Stuurgroep Koloniën van Weldadigheid, en voert het secretariaat en kasbeheer van zowel een jaarbegroting transnationale Werelderfgoedtaken als een projectbegroting voor samenwerking van alle 7 Koloniën.
7.01.05 Koloniën van Weldadigheid; ontwikkeling	Samen met partners uit het gebied werken we aan het ontwikkelen van de Koloniën van Weldadigheid. We werken aan een samenhangende aanpak in het uitdragen van het gemeenschappelijke werelderfgoed en het immateriële verhaal van de Koloniën van Weldadigheid.		Er zijn diverse projecten ontwikkeld en gerealiseerd op het snijvlak van cultuur, ruimtelijke kwaliteit en economische ontwikkeling, in balans tussen de beide koloniegebieden in Drenthe: Frederiksoord-Wilhelminaord en Veenhuizen. Het ontwikkelbudget was in november uitgeput.
7.01.06 Geopark De Hondsrug	We maken het aardkundig en cultuurhistorisch erfgoed zichtbaar voor bewoners en bezoekers. We werken aan de ontwikkeling van het Geopark conform het jaarprogramma. Het provinciaal aandeel in het Masterplan 2022-2027 is uitgevoerd.		Het jaarplan is volgens plan uitgevoerd. Er zijn diverse activiteiten georganiseerd, waaronder 6 lezingen in het kader van de Hondsrugacademie, met thema's op het gebied van aardkunde en cultuurhistorie, een Hondsrug Infolooptocht voor ondernemers en diverse excursies en workshops. In samenwerking met een landschapsfotograaf is een minidocumentaire 'Thuis op de Hondsrug' gemaakt. Samen met Hunebedcentrum en Drents Landschap is een elektrische promotiebus aangeschaft en wordt een projectplan ontwikkeld voor de realisatie van een nieuwe innovatieve expositieruimte. Verder worden projecten ontwikkeld en gepromoot op het snijvlak van aardkunde, ruimtelijke kwaliteit en economische ontwikkeling.
7.01.07 Behouden en bevorderen van het gebruik van de Drentse streektaal	Het Huus van de Taol stimuleert en borgt het Drents met hun activiteiten en literaire producten. Het Drèents Liedtiesfestival stimuleert het schrijven, maken en promoten van Drentstalige muziek. In samenwerking met de Nedersaksische overheden en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties willen we minstens één gezamenlijk project realiseren.		Het budget voor streektaalprojecten is grotendeels besteed aan een streektaal spraaktechnologie project van de RUG. Het Huus van de Taol voert de activiteiten uit als gepland. Naast de reguliere taken uit het PvE loopt er een 80-jaar-vrijheid project. Het convenant Nedersaksisch loopt, in 2024 zijn gemeenten Urk en Bunschoten toegetreden, evenals provincie Flevoland. In 2024 is Stichting REUR gestopt met het organiseren van het Drèents Liedties Festival. Er is aandacht voor een doorstart met andere partijen in 2025 en daarna.
7.01.08 Historische bronnen kunnen worden benut en ons erfgoed kan worden beleefd, waarbij kennisontwikkeling, overdracht van informatie en innovatie voor publiek centraal staan	We ondersteunen het Drents archief zodat (im)materieel erfgoed digitaal ontsloten wordt voor (her)gebruik door brede doelgroepen.		Het Drents Archief voert de activiteiten uit als gepland. Naast de reguliere taken uit het Programma van Eisen zijn er drie onderzoeksprojecten en drie publiekprojecten opgestart. Een aantal van deze activiteiten loopt door in 2025.
7.01.09 Doorontwikkeling cultuurbeleid	We werken aan een nieuwe cultuurnota voor de periode 2025-2028 met als basis de Drentse cultuurverkenning van Berenschot die in 2023 is gepubliceerd.		De cultuurnota 'Cultuur maakt Drenthe/Drenthe maakt Cultuur' voor de periode 2025-2028 is door uw Staten vastgesteld op 10 juli 2024.

Welke feiten en cijfers zijn er?

In 2016 is de Cultuurmonitor Drenthe ontwikkeld. Inmiddels zijn er twee edities verschenen (2017 en 2018). Samen met provinciaal gesubsidieerde instellingen is onderzocht hoe de waarde van cultuur in kaart kan worden gebracht. Aan de hand van jaarverslagen en gesprekken wordt in de Cultuurmonitor de artistieke, economische, maatschappelijke en ruimtelijke waarde van cultuur onderzocht. De monitor geeft ons inzicht in de effecten en ontwikkeling van het provinciaal cultuurbeleid.

In 2023 heeft Berenschot een andere invulling gegeven aan de cultuurmonitor. Ze hebben een verkenning gedaan naar het cultuurbeleid van de provincie Drenthe met adviezen voor de periode 2025-2028. Deze inzichten zijn benut voor de nieuwe beleidsperiode.

Revelante cijfers (afkomstig uit het onderzoek van Berenschot uit 2023):

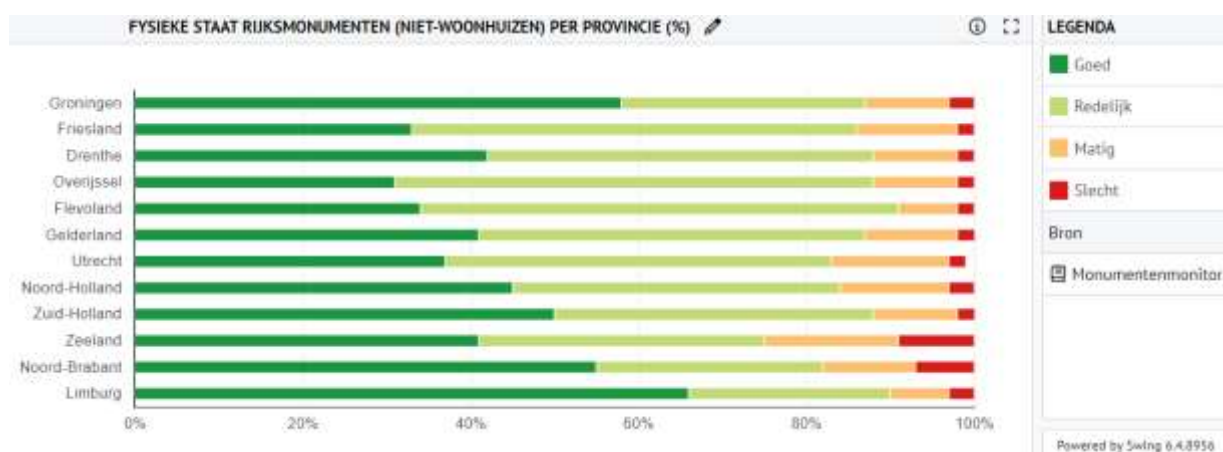
- Drenthe scoort relatief hoog op het aantal cultuurhistorische en overige musea per 100.000 inwoners (4.1 in Drenthe t.o.v. 3 landelijk).
- Drenthe scoort relatief laag op het aanbod podiumkunsten (150 in Drenthe t.o.v. 366 landelijk).
- In Drenthe besteden relatief veel mensen regelmatig tijd aan handenarbeid, schilderen, tekenen, boetseren en pottenbakken (20% in Drenthe t.o.v. 15% landelijk).
- De landelijke subsidie voor cultuur per inwoner per provincie blijft achter in Drenthe. Waar Drenthe € 2,27 ontvangt per inwoner, is dit in Noord-Holland € 61,- per inwoner.
- De Drentse gemeenten investeren ook relatief weinig in cultuur t.o.v. gemeenten in andere provincies. Na de Friese gemeenten, hangen de Drentse gemeenten onderaan wat betreft hun bijdrage voor cultuur. De gemeenten in Noord-Holland, Zuid-Holland en Groningen investeren relatief gezien het meest in cultuur.
- Als provincie investeren we relatief veel in cultuur. Samen met Limburg staan we op een gedeelde derde plaats met alleen nog de provincies Fryslân en Zeeland boven ons. De provincies Flevoland, Noord-Holland en Zuid-Holland staan onderaan de lijst.

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het Ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Cultuur

Indicator: Restauratievolume

Definitie: Cijfers over restauratievolume rijksmonumenten hebben betrekking op monumenten waarvan de staat van onderhoud matig of slecht is. Het betreft de globale staat van onderhoud gebaseerd op de uitvoeringsrichtlijn schouwen van gebouwde monumenten. De cijfers hebben betrekking op alle rijksmonumenten, exclusief de monumenten met de functie woning. De verstrekte gegevens zijn de meest recente uit de afgelopen 4 jaar.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

7.01 Oog voor cultureel erfgoed		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		4.165.552	5.321.531	5.120.922	200.609
	Doelstelling 7.01.01 Cultuurhistorische waarden zijn als onderlegger gebruikt voor ruimtelijke ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven	125.000	125.000	124.998	2
	Doelstelling 7.01.02 Monumentenzorg	2.085.869	2.145.637	2.120.131	25.506
	Doelstelling 7.01.03 Zorgvuldige omgang met en versterking van het archeologische erfgoed van Drenthe	276.113	278.410	301.470	-23.060
	Doelstelling 7.01.04 Koloniën van Weldadigheid; siteholderschap UNESCO werelderfgoed	312.500	1.062.500	1.085.565	-23.065
	Doelstelling 7.01.05 Koloniën van Weldadigheid; ontwikkeling	0	250.000	65.000	185.000
	Doelstelling 7.01.06 Geopark De Hondsrug	211.347	229.727	229.727	0
	Doelstelling 7.01.07 Behouden en bevorderen van het gebruik van de Drentse streektaal	516.764	559.095	561.741	-2.646
	Doelstelling 7.01.08 Historische bronnen kunnen worden benut en ons erfgoed kan worden beleefd, waarbij kennisontwikkeling, overdracht van informatie en innovatie voor publiek centraal staan	600.959	634.162	605.349	28.813
	Doelstelling 7.01.09 Doorontwikkeling cultuurbeleid	37.000	37.000	26.941	10.059
Baten				-2.180	2.180
	Doelstelling 7.01.04 Koloniën van Weldadigheid; siteholderschap UNESCO werelderfgoed	0	0	-2.180	2.180
Saldo		4.165.552	5.321.531	5.118.742	202.789

Ontwikkelingen

Voor de restauratie en herbestemming van het monumentale erfgoed in de Koloniën van Weldadigheid is een tienjarenplan opgesteld. Hiervoor is € 750.000,- per jaar beschikbaar gesteld.

Richting het Rijk wordt gelobbyd voor matching van de provinciale bijdrage. Hierbij benutten we mogelijkheden vanuit Nij Begun en RegioDeal Noord-Drenthe.

Samen met Friesland en Groningen zijn we verantwoordelijk voor het Archeologisch Depot in Nuis. Dit is een wettelijke taak. Hier ligt een verbouw- en verduurzamingsopgave die we samen met de andere provincies in kaart aan het brengen zijn.

Beleidsopgave: 7.02 Cultuur en evenementen

Inleiding

De inzet op het gebied van cultuur (cultuureducatie, participatie, talentontwikkeling, maatschappelijke culturele projecten, het Drents Museum, de musea van provinciaal belang, het Platform Drentse Musea, de podiumkunsten, evenementen, festivals, beeldende kunst, bibliotheken en samenwerking met gemeenten en We the North) is zoals gepland verlopen. We hebben een extra bijdrage verleend aan de culturele instellingen ter compensatie van de gestegen kosten in 2024. In de nieuwe cultuurnota 2025-2028, die op 10 juli 2024 door uw Staten is vastgesteld, is compensatie van de kostenstijgingen meegenomen vanaf 2025. In navolging op de vaststelling van de cultuurnota zijn regelingen voorbereid op het gebied van culturele projecten, podium platteland, talentontwikkeling en het naoberschapsfonds. Vanuit de subsidieregeling Verbreding en Vernieuwing voegen we elf instellingen toe aan de Drentse culturele basisinfrastructuur voor de periode 2025-2028. Dit zijn de stichtingen Drents Productiehuis Mevrouw Ogterop, Wabi Sabi, Roestvrij Theater, Somer, Margaretha Consort, Drentevenets(Pitfest) Festival Midzomernacht Diever (Shakespearetheater), educatienetwerk Filmhub Noord, Amonet (Folly Art), Land Art Centre (Broken Circle Spiral Hill) en de vereniging De Proef (voormalige tuinbouwschool Frederiksoord).

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
7.02.01 Samenwerken aan een sterke en samenhangende culturele infrastructuur in Noord-Nederland	Met onze Noordelijke partners werken we aan een positieve impuls in de beeldvorming over de cultuursector in Noord-Nederland bij landelijke politiek, OCW en Fondsen. Voor Drentse toptalenten stimuleren we via Noord-Nederlandse netwerken voor talentontwikkeling professionele begeleidingstrajecten en presentatiemogelijkheden op grote podia. Samen met het Rijk ondersteunen we een sterke, samenhangende infrastructuur in Noord-Nederland, waarin de culturele sector samenwerkt aan een aanbod met hoge kwaliteit dat nieuw publiek bereikt en waarin makers en talenten in alle kunst disciplines en interdisciplinair makkelijker een plek vinden om zich professioneel te ontwikkelen.		Er zijn diverse artistieke en zakelijke begeleidingstrajecten voor talenten uitgevoerd door netwerken van culturele organisaties in Noord-Nederland: in podiumkunsten, beeldende kunst, cultuur & natuur, popcultuur en film. Er is gelobbyd voor een betere landelijke geografische spreiding van rijkssubsidies voor cultuur. Een koers voor noordelijke samenwerking aan cultuur in de periode 2025-2028 is ontwikkeld, met focus op innovatie van bestaande netwerken en talentontwikkeling in letteren en dans.
7.02.02 Samenwerking met Drentse gemeenten	Jaarlijks geven we een culturele impuls aan de Drentse gemeenten ter ondersteuning om te blijven investeren in cultuur. Binnen de culturele allianties worden gezamenlijk met gemeenten concrete projecten gerealiseerd.		Afstemming en overleg met gemeenten loopt via Vereniging Drentse gemeenten. Binnen werkgroepen wordt thematisch samenwerking gezocht, bijvoorbeeld rond Fair Practice en bibliotheken. Gemeenten hebben daarnaast culturele impuls gelden ontvangen en besteden deze naar eigen inzicht.
7.02.03 Samenwerking met Duitsland	Met onze partners in het grensgebied bouwen aan een cultureel netwerk en ontwikkelen van samenwerkingsprojecten tussen culturele instellingen.		Een cultureel project rondom de treinverbinding Emmen-Rheine is momenteel in voorbereiding.
7.02.04 Algemene middelen Cultuureducatie, -participatie en Talentontwikkeling	Zoveel mogelijk mensen zijn met projecten en evenementen gestimuleerd om deel te nemen aan – of kennis te maken met – kunst, cultuur en er goet waardoor mensen uitdagende culturele ervaringen opdoen, die de verbeelding aanspreken. De amateurkunsten, de professionele kunsten en het cultuuronderwijs zijn ondersteund in het organiseren van ontmoetingen die het cultureel vermogen van mensen bevorderen.		K&C ondersteunt de amateurkunsten, cultuuronderwijs en de professionele kunsten met netwerkbijeenkomsten, deskundigheidsbevordering, onderzoek, informatievoorziening en advies.
7.02.05 Cultuureducatie	90% van de scholen in het primair onderwijs neemt deel aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit. Het programma is verbreed naar Integrale Kindcentra, vmbo incl. praktijkonderwijs en mbo. We stimuleren deelname van leerlingen in het primair onderwijs en leerlingen in het vmbo incl. praktijkonderwijs aan het project Culturele Mobiliteit.		De periode Cultuureducatie met Kwaliteit 3 zit in het laatste uitvoeringsjaar. Onder invloed van corona is in de eerste twee (21/22) jaar budget overgebleven, dit jaar is daarom extra ingezet op productontwikkeling VO, VO festivals en verbindingen met kinderopvang vanuit het Netwerk Drentse Jonge Kind. Daarnaast is de aanvraag voor CMK 4 (periode 2025-2028) ontwikkeld en inmiddels toegekend, waardoor Drenthe ook verzekerd is van subsidiegelden vanuit het Fonds voor Cultuurparticipatie. Culturele mobiliteit is volgens plan verlopen. Rond de 12.000 leerlingen hebben hier gebruik van gemaakt.
7.02.06 Cultuurparticipatie	Nieuwe doelgroepen worden bereikt met Gekleurd Grijs en Oktober Kindermaand naast de doelgroepen die al werden bereikt in de vorige perioden.		Projecten als Oktobermaand Kindermaand en Gekleurd Grijs zijn uitgevoerd.
7.02.07 Talentontwikkeling	Jonge talenten en vernieuwende talenten op het gebied van interdisciplinaire straatcultuur (urban art) worden ondersteund door kennis, informatie, bemiddeling, innovaties en adviezen van K&C. Daarnaast ondersteunen we Drentse talenten in hun professionele ontwikkeling door talentwedstrijden en de uitreiking van provinciale prijzen.		Plafond van de regeling Talentontwikkeling is bereikt in november. Er zijn in totaal dertien subsidies verleend aan Drentse makers om zich een nieuwe cultuurruiting eigen te maken en te presenteren aan publiek. Herijking van de regeling voor 2025-2028 is gerealiseerd, en een aanvullende regeling voor Bewezen talent voor 2025-2028 is ontwikkeld. Organisaties voor talentontwikkeling popcultuur hebben een gezamenlijke visie ontwikkeld.
7.02.08 Ontwikkelen en ondersteunen van culturele projecten die worden ingezet ten behoeve van maatschappelijke opgaven	Verspreid over de provincie ondersteunen we meerdere projecten vanuit Podium Platteland.		Plafond van de regeling is bereikt. Er zijn in totaal tien subsidies verleend aan podium platteland projecten. Herijking van de regeling voor 2025-2028 is gerealiseerd.

<p>7.02.09 Behouden en versterken van de bijzondere Drentse (kunst)collecties en verhalen via de Drentse musea</p>	<p>Het Drents Museum beheert de provinciale collectie en realiseert spraakmakende internationale tentoonstellingen voor een breed publiek binnen en buiten de provincie. De musea van provinciaal belang worden ondersteund in het presenteren van bijzondere Drentse (kunst)collecties en/of verhalen met een (inter)nationale uitstraling. We werken aan een museale vertaling van het Verhaal van het Veen op het niveau van de andere musea van provinciaal belang (samen met het Veenpark en de gemeente Emmen). De kleine musea worden ondersteund via de activiteiten van het Platform Drentse Musea</p>		<p>In juni dit jaar heeft het Drents Museum met ondersteuning van de provincie een derde schilderij van Van Gogh aangekocht. Daarnaast is de nieuwe permanente tentoonstelling 'Labyrinthia' geopend. De musea van provinciaal belang zijn bezig met plannen voor doorontwikkeling of hebben dit gerealiseerd. Zo is in oktober de vierde zaal bij Museum de Proefkolonie geopend. Begin 2024 is het toekomstplan Museum de Buitenplaats met het Drents Museum en het Drentse Landschap gerealiseerd. Ook het Gevangenismuseum werkt aan verbouwplannen. Het Herinneringscentrum Kamp Westerbork heeft in het najaar grote plannen voor doorontwikkeling gepresenteerd. Financiering daarvan is nog wel een grote uitdaging. Het Hunebedcentrum werkt samen met Geopark de Hondsrug en het Drents Landschap aan verduurzaming en uitbreiding van het gebouw. Het Veenpark zou eind 2024 aan alle voorwaarden moeten voldoen om tot museum van provinciaal belang te worden toegelaten, waaronder de status van geregistreerd museum. In de loop van 2024 is gebleken dat dit niet haalbaar is. Samen met de gemeente Emmen kijken we naar de toekomstige ontwikkeling van het Veenpark.</p>
<p>7.02.10 Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van podiumkunsten</p>	<p>We ondersteunen en stimuleren uitvoeringen van toonaangevende podiumkunsten (gezelschappen, poppodia, projecten), verspreid over de hele provincie.</p>		<p>De Drentse instellingen voor podiumkunsten hebben hun projecten conform (jaar)planning gerealiseerd. Daarnaast zijn vanuit de subsidieregeling voor incidentele culturele projecten 2024 aan diverse projecten op het gebied van de podiumkunsten bijdragen verleend. De voorstellingen en optredens vonden en vinden provinciebreed plaats, maar ook daarbuiten.</p>
<p>7.02.11 Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van evenementen</p>	<p>We ondersteunen en stimuleren tenminste één grote en twee kleinere (theater)producties per jaar in onze provincie.</p>		<p>In 2024 zijn de middelen voor evenementen o.a. besteed aan een grote theaterproductie door Peergroup, er zijn projecten opgestart die in het kader van 80 jaar vrijheid tot wasdom zullen komen en het Drents Museum heeft in het kader van de opening van Labyrinthia een bijzondere plus kunnen zetten op het openingsweekend. Er zijn daarnaast middelen voor 100 jaar TT. Dit gaat onder andere om een film over de TT voor een breed publiek, die breed zal worden verspreid om het 100 jarig bestaan van dit typisch Drentse fenomeen te vieren.</p>
<p>7.02.12 Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van festivals</p>	<p>We subsidiëren elk jaar ca. 10 festivals van provinciaal belang.</p>		<p>De festivals van provinciaal belang (o.a. FestiValderA, Aurora festival, Internationaal Filmfestival Assen, festival Veenhuizen, Drèents Liedtiesfestival, Art of Wonder, Puppert International, zomerzinnen, winterzinnen) hebben zoals gepland plaatsgevonden, waarbij Puppert International in Meppel 20% meer bezoekers mocht ontvangen dan de jaren ervoor. In 2024 is Stichting REUR gestopt met het organiseren van het Drèents Liedties Festival. Er is aandacht voor een doorstart met andere partijen in 2025 en daarna.</p>
<p>7.02.13 Ondersteunen van evenementen op het snijvlak van cultuur en vrijetijdseconomie</p>	<p>Samen met gemeenten ondersteunen we evenementen op het snijvlak van cultuur en vrijetijdseconomie. Dit gaat in totaal om 87 kleinere evenementen</p>		<p>71 evenementen zijn gerealiseerd in samenwerking met gemeenten.</p>
<p>7.02.14 Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van beeldende kunsten</p>	<p>We maken jaarlijks één permanent kunstobject in de openbare ruimte mogelijk. We ondersteunen Into Nature, die eens in de twee jaar een tijdelijke kunstmanifestatie organiseert.</p>		<p>In Frederiksoord is in november een groot kunstobject gerealiseerd. Er zijn middelen besteed aan een gebiedsontwikkelingsonderzoek en een openstellingsplan rondom het kunstwerk Broken Circle/ Spiral Hill in Emmen.</p>
<p>7.02.15 Drentse bibliotheken inspireren, stimuleren en ondersteunen inwoners bij het vergroten van hun wereld als het gaat om lezen, leren en (be)leven</p>	<p>De provinciale ondersteuningsinstelling (POI) Biblionet Drenthe ondersteunt het netwerk Drentse bibliotheken conform de wet voor o.a. leenverkeer en innovatie van de maatschappelijke bibliotheekfunctie. We stimuleren innovatie van lokale bibliotheekvoorzieningen in verbinding met o.a. cultuur, de sociale agenda, zorg en onderwijs. We verbeteren de toegankelijkheid via een subsidie aan de Drentse gemeenten, waardoor zoveel mogelijk bibliotheekvestigingen open kunnen blijven. Daarnaast vervullen zij in toenemende mate ook een brede maatschappelijke rol waaronder activiteiten gericht op basisvaardigheden, laaggeletterdheid en mediawijsheid.</p>		<p>Conform het bibliotheekconvenant 2024-2027 voert Biblionet Drenthe de ondersteuningstaak uit als POI. De gemeenten hebben extra budget ontvangen voor toegankelijkheid en spreiding van bibliotheken.</p>

7.02.16 De Drentse culturele infrastructuur wordt versterkt met de middelen van de Matchingsregeling Verbreding en Vernieuwing van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.	We werken aan de doorontwikkeling van onze instellingen die landelijk van belang kunnen zijn. Dit doen wij op het gebied van cultuur & natuur (Veenpark en Into Nature), talentontwikkeling en jeugdtheater (Garage TDI) en festivals (Puppet International).	✔	De middelen van het Rijk voor verbreding en vernieuwing zijn o.a. besteed aan de professionalisering van het Veenpark, de ondersteuning van jong talent bij Into Nature, nieuwe producties bij Garage TDI en de uitbreiding van het talentenpodium bij Puppet International.
---	---	---	--

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

7.02 Cultuur en evenementen		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Lasten		16.185.212	18.388.959	17.515.983	872.976
	Doelstelling 7.02.01 Samenwerken aan een sterke en samenhangende culturele infrastructuur in Noord-Nederland	100.000	100.000	102.113	-2.113
	Doelstelling 7.02.04 Algemene middelen Cultuureducatie, -participatie en Talentontwikkeling	1.378.880	1.498.794	1.498.794	0
	Doelstelling 7.02.05 Cultuureducatie	493.560	502.566	387.179	115.387
	Doelstelling 7.02.06 Cultuurparticipatie	558.354	671.486	640.942	30.544
	Doelstelling 7.02.07 Talentontwikkeling	292.594	312.995	302.389	10.606
	Doelstelling 7.02.08 Ontwikkelen en ondersteunen van culturele projecten die worden ingezet ten behoeve van maatschappelijke opgaven	605.000	521.781	525.151	-3.370
	Doelstelling 7.02.09 Behouden en versterken van de bijzondere Drentse (kunst)collecties en verhalen via de Drentse musea	6.857.773	8.113.239	7.472.829	640.410
	Doelstelling 7.02.10 Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van podiumkunsten	664.866	721.336	718.836	2.500
	Doelstelling 7.02.11 Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van evenementen	238.000	668.000	603.779	64.221
	Doelstelling 7.02.12 Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van festivals	346.609	376.750	377.099	-349
	Doelstelling 7.02.13 Ondersteunen van evenementen op het snijvlak van cultuur en vrijetijdseconomie	340.000	340.000	327.900	12.100
	Doelstelling 7.02.14 Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van beeldende kunsten	182.092	189.845	194.910	-5.065
	Doelstelling 7.02.15 Drentse bibliotheken inspireren, stimuleren en ondersteunen inwoners bij het vergroten van hun wereld als het gaat om lezen, leren en (be)leven	3.794.154	4.038.837	4.013.833	25.004
	Doelstelling 7.02.16 De Drentse culturele infrastructuur wordt versterkt met de middelen van de Matchingsregeling Verbreding en Vernieuwing van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.	333.330	333.330	350.231	-16.901
Baten		-447.330	-472.330	-489.720	17.390
	Doelstelling 7.02.15 Drentse bibliotheken inspireren, stimuleren en ondersteunen inwoners bij het vergroten van hun wereld als het gaat om lezen, leren en (be)leven	-114.000	-139.000	-139.900	900
	Doelstelling 7.02.16 De Drentse culturele infrastructuur wordt versterkt met de middelen van de Matchingsregeling Verbreding en Vernieuwing van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.	-333.330	-333.330	-349.820	16.490
Saldo		15.737.882	17.916.629	17.026.263	890.366

Ontwikkelingen

2025 is het jaar van de vele jubilea. Dit gaat o.a. om 80 jaar vrijheid, 150 jaar monumentenzorg, 100 jaar TT. Rondom deze thema's zijn we met partijen in gesprek voor extra activiteiten.

Beleidsopgave: 7.03 Sociaal Drenthe voor iedereen

Inleiding

De Sociale Agenda 2024-2029, getiteld 'Drenthe voor elkaar!', is in de zomer van 2024 vastgesteld door Provinciale Staten. Met deze agenda zet de provincie zich in om voor de Drentse inwoners positieve impact te maken op de grote sociale vraagstukken in Drenthe. Dit wordt gerealiseerd vanuit het principe van naoberschap én in samenwerking met inwoners, gemeenten, provinciale steunorganisaties, welzijns-, zorg- en onderwijsorganisaties, en andere maatschappelijke instellingen. De opgaven binnen de Sociale Agenda zijn gegroepeerd rondom vier centrale thema's:

1. Naoberschap: behouden en versterken;
2. Bestaanszekerheid: basis voor gelijke kansen;
3. Gezondheid: preventie en toegankelijke zorg voor iedereen;
4. Inclusie en diversiteit: niemand is gelijk, maar iedereen is gelijkwaardig.

Deze vier centrale thema's komen grotendeels ook terug in andere regionale programma's, zoals de Regiodeal Noord-Drenthe, Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe, Regiodeal Zwolle en Nij Begun. Bij de realisatie van de ambities binnen de Sociale Agenda wordt daarom actief gezocht naar de samenhang en koppelkansen binnen de genoemde regionale programma's om zodoende verschillende krachten te bundelen voor een sociaal Drenthe.

Naoberschap

Drenthe kent een krachtige, initiatiefrijke samenleving. De kracht van haar inwoners is iets waar we zuinig op moeten zijn, en daarom zetten we in op het behouden en versterken van deze kracht. Met de Sociale Agenda richten we ons op meer ondersteuning voor vrijwilligers en bewonersinitiatieven, meer structurele inbreng van bewoners in beleid, en meer participatie van overheden in bewonersinitiatieven. We geven hier invulling aan, onder andere met de Subsidieregeling Bewonersinitiatieven, die afgelopen jaar een groot succes was. Maar liefst 43 bewonersinitiatieven werden ondersteund en dragen bij aan Naoberschap en/of gezondheid in wijken, buurten en dorpen in Drenthe. Zo is in de wijk Haveltermade in Meppel onlangs een project gestart om een buurtkeuken te realiseren in Wijkcentrum De Poele. De buurtkeuken dient als ontmoetingsplek waar wijkbewoners samen kunnen koken en eten. Het doel is om eenzaamheid in de buurt tegen te gaan en tegelijkertijd gezonde maaltijden te verzorgen. Een ander voorbeeld van een mooi initiatief komt uit Nieuw-Buinen. Het initiatief werd ingediend door de buurtkinderen zelf. De buurtkinderen maken zich al 2,5 jaar hard voor een pumptrackbaan in het dorp. De baan biedt een uitdagende sportplek voor jongeren en versterkt tegelijkertijd de verbinding in de buurt.

Daarnaast heeft de Subsidieregeling Podium Platteland geleid tot de ondersteuning van 10 culturele initiatieven die sociale thema's bespreekbaar maken op het podium. Een goed voorbeeld is Wabi Sabi Terecht, een theatervoorstelling over het strafrechtssysteem in Nederland, waarbij de impact van het proces, straf, detentie en terugkeer in de samenleving centraal staat. Naast deze subsidiereregelingen zijn er nog veel meer mooie initiatieven die bijdragen aan het behouden en versterken van Naoberschap in Drenthe. Zo hebben we 12 'kwetsbare' dorpshuizen verspreid over de provincie financieel ondersteund. Ook hebben we de vrijwilligers in Drenthe in het zonnetje gezet als blijk van waardering voor hun inzet. Dit jaar stond het thema 'informele zorg' centraal, Dorpscöoperatie Hollandscheveld Verbindt werd uitgeroepen tot winnaar. Daarnaast was de Pilot Dorpsvisies in De Wolden een groot succes. In samenwerking met de gemeente De Wolden en provinciale steunorganisaties hebben we vijf dorpen (Drogeropslagen, Fort, Koekange, Linde en Ruinen) ondersteund bij het opstellen van een dorpsvisie en de vertaling daarvan naar een uitvoeringsprogramma. Dit succes wordt in 2025 verder uitgerold over Drenthe.

Tot slot, jongeren zijn de toekomst. Daarom zetten wij ons in om deze doelgroep te motiveren en te activeren met het Programma Vrijwilligers Drenthe. De provinciale steunorganisaties ontwikkelen hiervoor een meerjarenprogramma dat zich richt op jonge (bestuurs)vrijwilligers.

Bestaanszekerheid

Iedereen heeft recht op bestaanszekerheid, maar voor steeds meer inwoners staat deze zekerheid onder druk. Vanuit de Sociale Agenda richten we ons op het verminderen van armoede, het bevorderen van kansengelijkheid in het onderwijs, het terugdringen van laaggeletterdheid en het versterken van basisvaardigheden. Het is algemeen bekend dat dit een structurele aanpak vereist die ingaat op de verschillende oorzaken van armoede, kansenongelijkheid en laaggeletterdheid. De Sociale Agenda speelt hierop in door meerjarige programmatische aanpakken gericht op doorbraken, te intensiveren.

In 2024 zijn we gestart met de eerste jaarlijkse ondersteuning (€ 100.000,-) voor de Alliantie van Kracht, waarmee zij hun activiteiten, netwerk en ontwikkeling kunnen versterken. Dit netwerk bestaat uit 45 partners die gezamenlijk werken aan het doorbreken van generatiearmoede in de voormalige Veenkoloniën. Vanuit het thema Bestaanszekerheid zijn er programmatische plannen ondersteund die inzetten op gelijke kansen, zoals de Talentenjagers-aanpak (onderdeel van het programma 'Jong Hoogeveen') en het 'Hulp op en om scholen'-programma van de gemeente Midden-Drenthe. Naast de (door)ontwikkeling van programma's is er ook ingezet op het continueren van lopende programma's, zoals de overbruggingsfinanciering voor het Plusklas-programma, in afwachting van landelijke middelen. Dit programma ondersteunt leerlingen uit Noord-Drenthe die niet (meer) deelnemen aan regulier onderwijs en hen via de Plusklas begeleidt naar een passende vervolgstap, ofwel naar het onderwijs of de arbeidsmarkt.

In de uitvoering ligt ook veel nadruk op de gezamenlijke ontwikkeling van strategische agenda's, waarop toekomstige programma's kunnen worden afgestemd. Binnen het thema Bestaanszekerheid gebeurt dit op twee fronten. Er wordt een herijkingsonderzoek uitgevoerd naar de Drentse Onderwijsambities van onderwijs en overheden (CMO STAMM, 2023), waarin onderzocht wordt hoe de huidige Gelijke Kansen Agenda uitgevoerd kan worden. De resultaten van dit onderzoek worden gebruikt om de agenda te actualiseren en beter af te stemmen op de gedeelde ambitie, urgentie en de behoeften van de betrokken partners. Via de VDG-portefeuille Participatie, Schulden en Integratie wordt onderzocht hoe de Sociale Agenda kan bijdragen aan de wens van de portefeuillehouders om kennisdeling te verbeteren en effectieve aanpakken te versnellen ('kort-cyclisch leren'). In 2024 is ambtelijk gestart met een verkenning van hoe en op welke manier de provincie ondersteuning kan bieden aan de vraag en behoeften van de gemeenten.

Gezondheid

Gezondheid is voor iedereen belangrijk. Het helpt mensen om een goed leven te leiden, zelf en met elkaar. De gezondheid van de inwoners van Drenthe neemt af en de gezondheidsverschillen nemen toe. De zorg staat onder grote druk als gevolg van de dubbele vergrijzing en een tekort aan zorgpersoneel. Dit vereist een transformatie in de zorg. Vanuit de Sociale Agenda zijn we daarom aangesloten bij de Gezonde Marke en ondersteunen we de inzet van de Regiocoördinator Gezond Leven Drenthe. Binnen dit netwerk werken inwoners, gemeenten, de provincie, zorgverzekeraars en diverse zorg- en welzijnsorganisaties samen aan het realiseren van 'De Drentse Droom'. Dit houdt in dat in 2040 kwetsbare groepen 10 gezonde levensjaren hebben gewonnen, het welzijn en welbevinden van iedereen is versterkt en alle inwoners van Drenthe gelijke kansen hebben op passende zorg. De Gezonde Marke vormt de basis voor de inzet vanuit de Sociale Agenda. In 2024 is de uitvoering van de Gezonde Marke gestart waarin het Drents Zorglandschap is opgenomen. Er zijn zes inhoudelijke coalities gevormd die nu gevuld zijn met een ambtelijke coalitie en een bestuurlijke coalitieraad. Ondertussen wordt de werkagenda 2024 ten uitvoer gebracht en de werkagenda 2025 ontwikkeld. Zowel bestuurlijk als ambtelijk maken we deel uit van verschillende

beleids- en uitvoeringstafels van de Gezonde Marke. Ook inwoners worden actief betrokken bij beleid en uitvoering, daarvoor hebben we de subsidie verstrekt aan De Drentse Dialoog. Deze inspraak zorgt ervoor dat Drentse burgers meer grip, vertrouwen, betrokkenheid, draagvlak en eigenaarschap ervaren in het vormgeven van hun toekomstige zorg in de provincie.

Wij ondersteunen ook andere programma's die bijdragen aan de gezondheid en het welzijn van de Drentse inwoners. Een voorbeeld hiervan is de doorontwikkeling van de Leergang Domein Overstijgend Samenwerken (DOS), waarin professionals voortdurend worden geïnspireerd en voorzien van praktische handvatten om effectief domein overstijgend samen te werken. Dit bevordert de transformatie in de zorg, waarbij een betere samenwerking tussen informele en formele zorg cruciaal is. Bovendien hebben we de publiekscampagne voor de mantelzorgapp Valtes ondersteund, wat heeft geleid tot een grotere bekendheid van zowel de app als mantelzorg in het algemeen. Hierdoor hebben meer mantelzorgers de app gedownload en kunnen zij gebruikmaken van handige tips en tools. Ten slotte hebben we de Datawerkplaats Mentale Gezondheid ondersteund. De inzet van deze werkplaats draagt bij aan het verbeteren van het welzijn van alle Drentse inwoners door slim gebruik te maken van data. Naast het verzamelen van data over volwassenen, wordt er nu ook gewerkt aan de Drentse JeugdAtlas, waarmee een beter inzicht wordt verkregen in de mentale gezondheid van jongeren. Dit vormt de basis voor het verder ontwikkelen van de cyclus 'Data, duiden, dialoog en doen'.

Inclusie en Diversiteit

Als provincie zetten we ons in voor een Drenthe waarin iedereen mee kan doen en iedereen er daadwerkelijk toe doet. Helaas worden vandaag de dag nog steeds mensen om verschillende redenen uitgesloten van volwaardige deelname aan de samenleving of ervaren zij sociale onveiligheid. Binnen het thema Inclusie & Diversiteit streven we er daarom naar om onze rol als Regenboogprovincie actief uit te dragen, gemeenten te ondersteunen bij het ontwikkelen van lokaal inclusiebeleid en mogelijkheden te verkennen om nieuwkomers te helpen bij het vinden van werk en hun integratie te bevorderen. De inzet van de Regenboogambassadeur in 2024 was bewonderenswaardig. Dankzij zijn inspanningen zien we op provinciaal niveau een groeiende betrokkenheid en actieve deelname van Drentse gemeenten aan het inclusie- en regenboogbeleid. Dit heeft onder andere geleid tot de oprichting van een Drents ambtelijk netwerk rond inclusie en diversiteit, dat de intergemeentelijke samenwerking en kennisuitwisseling bevordert. Deze samenwerking kwam onder meer tot uiting in de organisatie van de Drentse Regenboogweek. Ook hebben we samen met de Regenboogambassadeur concrete stappen gezet in het agenderen van inclusie- en regenboogthema's. Zo ondersteunden we onder andere de jaarlijkse campagne Orange the World, was het Drents Museum in maart tijdelijk de 'eigenaar' van de Amsterdam Rainbow Dress, organiseerden we in december een groots symposium over De Veilige Kleedkamer, en werd opnieuw het plafond van de Subsidieregeling Regenboogprojecten bereikt.

Naast de werkzaamheden van de Regenboogambassadeur hebben we ons als provincie ingezet voor de verbetering van de toegankelijkheid en de bevordering van de integratie in de Drentse samenleving. Zo hebben we RTV Drenthe subsidie verleend voor het ondertitelen van Drenthe Nu, waardoor deze nieuwsuitzendingen toegankelijker worden voor een breder publiek. Daarnaast hebben we het project 'Bartjes doorbreken Bubbels' financieel ondersteund, wat bijdraagt aan de integratie van zowel gevestigde als nieuwe Drenten in de samenleving. Bovendien hebben we in samenwerking met de Cultuurnota een bijdrage geleverd aan activiteiten ter gelegenheid van 80 jaar vrijheid, de oprichting van een centrale nieuwkomersklas in de gemeente Noordenveld en het Politiek Vrouwennetwerk Drenthe (PND). Het PND wil de politieke representatie en emancipatie van vrouwen in Drentse politiek verbeteren, hetgeen zorgt voor meer herkenning en een betere afspiegeling van belangen en perspectieven in de politiek. Daarnaast hebben we de inzet van de Drentse Adviesraad Inclusie (DARI) gecontinueerd. DARI is sinds eind 2024 een officiële stichting, waardoor zij voor onbepaalde tijd nog beter in staat is om het college van gevraagd en ongevraagd advies te voorzien

over provinciaal inclusief beleid. Op deze manier werken we samen met ervaringsdeskundigen aan het versterken van een inclusieve Drentse samenleving.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
7.03.01 Verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid	De provincie zet in op het behouden en versterken van naoberschap. Waar mogelijk en door inwoners gewenst ondersteunt de provincie door bijvoorbeeld methodieken als Dorpskracht in te zetten. Voor de lange termijn zetten we in op sterke lokale gemeenschappen waarin inwoners samen met maatschappelijke partners en overheden een prettige leefbare omgeving vormen.		<p>Drenthe kent een krachtige, initiatiefrijke samenleving. De kracht van haar inwoners is iets waar we zuinig op moeten zijn en daarom zetten we samen met onze provinciale steunorganisaties en gemeenten in op het behouden en versterken van deze kracht. Via de Subsidieregeling Bewonersinitiatieven hebben we 43 initiatieven ondersteund die bijdragen aan naoberschap en gezondheid in wijken, buurten en dorpen in Drenthe, waaronder 32 initiatieven gericht op het thema naoberschap. We hebben de functieverbetering van dorpshuizen in Drenthe financieel ondersteund, met nadruk op formele en informele zorg, kunst en cultuur, sport en bewegen, en het commercieel benutten van dorpshuizen. Hierbij is gekozen voor een regionale spreiding, met bijzondere aandacht voor de "kwetsbare" dorpshuizen. Met Hét Compliment van Drenthe waardeert de provincie de inzet van vrijwilligers en biedt hen de kans om iets extra's te doen met een geldbedrag voor hun vereniging, club, initiatief of organisatie in Drenthe. Hét thema van 2024 was "informele zorg", waarbij Dorpscoöperatie Hollandscheveld Verbindt als winnaar werd gekozen. Ook hebben we met de pilot Dorpsvisies in De Wolden (EigenWijshheid de Wolden) vijf dorpen ondersteund bij het opstellen van een dorpsvisie. Samen met de gemeente wordt gekeken naar uitvoeringsmogelijkheden. Met de Subsidieregeling Podium Platteland hebben we 10 projecten ondersteund die sociale thema's bespreekbaar maken. Een voorbeeld is Wabi Sabi Terecht, een theatervoorstelling over het strafrechtssysteem in Nederland, waarbij de impact van het proces, straf, detentie en terugkeer in de samenleving centraal staat. Voor 2025 is de nieuwe Subsidieregeling Podium Platteland 3.0 inmiddels vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Het budget wordt verhoogd van €220.000 naar €300.000, met de nadruk op meer gelijkwaardige betrokkenheid van culturele en sociale organisaties. Samen met provinciale steunorganisaties wordt het programma Vrijwilligers Drenthe ontwikkeld. Dit programma is gericht op het ondersteunen en versterken van (bestuurs)vrijwilligers, met speciale aandacht voor jonge (bestuurs)vrijwilligers. Daarnaast hebben we samen met initiatiefnemers en partners gezocht naar nieuwe democratische vormen die recht doen aan de ideeën, problemen en oplossingen die inwoners zelf aandragen. Samen met de drie noordelijke provincies hebben wij in het kader van KKNV en onze provinciale steunorganisaties gewerkt aan kennisdeling en inspiratie met goede voorbeelden. Met de Sociale Agenda werken we doelgericht en bewust aan meerjarige programmatische aanpakken. Alleen door deze lange termijn aanpak kunnen we blijvend een positief verschil maken voor onze inwoners. Het realiseren van deze aanpakken vereist plannen met een programmatisch en vernieuwend karakter. In de praktijk is gebleken dat dergelijke plannen meer tijd nodig hebben voor ontwikkeling en dat doorontwikkeling noodzakelijk is om opgabegericht samen te werken in Drenthe. Deze ontwikkeling is in 2024 begonnen, en we verwachten dat dit in 2025 zal resulteren in concrete plannen en voorstellen. Hierdoor is in de opstartfase een klein deel van het Ontwikkelbudget nog niet besteed. Voor 2025 verwachten we echter volledige benutting van het Ontwikkelbudget.</p>
7.03.02 Verminderen armoede en laaggeletterdheid	De provincie zet in het kader van kansengelijkheid in op het versterken van de aanpak van armoede en het terugdringen van laaggeletterdheid.		<p>Bestaanszekerheid is een maatschappelijke uitdaging die vraagt om een brede en samenhangende aanpak. Het is niet voldoende om alleen in te spelen op één aspect, zoals armoede. Daarom zetten wij vanuit de</p>

			<p>Sociale Agenda, in samenwerking met verschillende partners, op diverse manieren in op het ondersteunen van inwoners die te maken hebben met bestaansonzekerheid. We beginnen preventief, met als doel de vicieuze cirkel te doorbreken die ervoor zorgt dat mensen in de problemen raken. We ondersteunen het Bondgenootschap voor een Geletterd Drenthe om laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen en te bestrijden. Het Bondgenootschap helpt ook bij het delen van succesvolle voorbeelden en het versnellen van effectieve aanpakken om laaggeletterden te ondersteunen. De Alliantie van Kracht, met haar netwerk van 45 partners, richt zich op het voorkomen dat jongeren verstrikt raken in de vicieuze cirkel van generatiearmoede. Dit doen ze door kansrijke interventies te versnellen en uit te breiden, mede met provinciale subsidie.</p> <p>Met programma's zoals Talentenjagers ('Jong Hoogeveen') en Hulp op en om scholen (gemeente Midden-Drenthe) werken we aan het vroegtijdig signaleren van problemen bij jongeren en het verbreden van hun toekomstperspectieven. Deze aanpak richt zich niet alleen op het voorkomen van ernstigere problemen zoals eenzaamheid, mentale klachten en schulden, maar draagt ook bij aan het creëren van meer gelijke kansen. Daarnaast hebben we ook oog voor de inwoners die momenteel al te maken hebben met bestaansonzekerheid. We ondersteunen Drentse gemeenten bij het verbeteren van de toegankelijkheid en vindbaarheid van hun minimaregelingen, zodat inwoners beter geholpen kunnen worden. Dit doen we door onderzoek te ondersteunen, dat inzichten en verbeterpunten oplevert waar gemeenten mee aan de slag kunnen.</p>
7.03.03 Verbeteren van de gezondheid en vitaliteit van inwoners	De provincie wil in lijn met het rijksbeleid een bijdrage leveren aan een gezond Drenthe in 2040, met vitale inwoners die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving. Met als doel: goede gezondheid voor alle inwoners in Drenthe, voor nu en in de toekomst.		De Gezonde Marke vormt de basis voor de inzet van de provincie. Binnen deze netwerkorganisatie werken inwoners, gemeenten, de provincie, zorgverzekeraars en diverse zorg- en welzijnsorganisaties samen aan het realiseren van de 'De Drentse Droom'. Dit houdt in dat in 2040 kwetsbare groepen 10 extra gezonde levensjaren hebben, welzijn en welbevinden voor iedereen zijn versterkt en alle Drentse inwoners gelijke kansen hebben op passende zorg. Afgelopen jaar is de uitvoering van de Gezonde Marke gestart waarin het Drents Zorglandschap is opgenomen. Ook inwoners worden betrokken bij beleid en uitvoering. Daarvoor heeft de provincie subsidie verstrekt aan De Drentse Dialoog: een Burgerberaad over het thema Zorg, waarbij Drentse inwoners om advies wordt gevraagd over de te maken keuzes en richting voor de toekomstige zorg in Drenthe. Daarnaast hebben we financieel bijgedragen aan de doorontwikkeling van de leergang DOS, waardoor professionals blijvend geïnspireerd worden en handvatten krijgen om domeinoverstijgend samen te werken. Ook hebben we in 2024 subsidie verstrekt aan de mantelzorgapp Valtes, de communicatiecampagne van Hartveilig Drenthe en de Datawerkplaats Mentale Gezondheid. Tevens zijn er 11 bewonersinitiatieven gesubsidieerd via de Subsidieregeling Bewonersinitiatieven die een bijdrage leveren aan de gezondheid van de Drentse inwoners in buurten, wijken en dorpen.
7.03.04 Zorgen dat iedereen mee kan doen (inclusie)	Iedereen doet mee en iedereen doet ertoe, dat is hét uitgangspunt maar niet voor alle Drenten is dit alledaagse werkelijkheid. De provincie zet in op een samenleving waar iedereen respectvol met elkaar omgaat en iedereen zichzelf kan zijn.		Als provincie zetten we ons in voor een Drenthe waarin iedereen mee kan doen en iedereen er daadwerkelijk toe doet. Binnen het thema Inclusie & Diversiteit bevorderen we actief onze rol als Regenboogprovincie, ondersteunen we gemeenten bij het ontwikkelen van lokaal inclusiebeleid en verkennen we mogelijkheden om nieuwkomers te

			<p>begeleiden naar werk en hun integratie te bevorderen. Dankzij de inzet van de Regenboogambassadeur hebben we in 2024 belangrijke stappen gezet, wat heeft geleid tot een grotere betrokkenheid en actieve participatie van Drentse gemeenten in het inclusie- en regenboogbeleid. Daarnaast hebben we de jaarlijkse campagne Orange the World ondersteund, in december een groot symposium georganiseerd rondom De Veilige Kleedkamer en werd opnieuw het plafond van de Subsidieregeling Regenboogprojecten bereikt. Ook dragen we bij aan de toegankelijkheid in Drenthe en zetten we ons in voor de integratie van nieuwkomers. In 2024 maakten we het mogelijk dat RTV Drenthe de nieuwsuitzendingen van Drenthe Nu ondertitelt, voorzagen we het project Bartjes doorbreken Bubbels van subsidie en hebben we financieel bijgedragen aan de oprichting van de nieuwkomersklas in de gemeente Noordenveld. Bovendien gaven we een impuls aan het Politiek Vrouwennetwerk Drenthe om meer vrouwen te stimuleren zich in de Drentse politiek te begeven en ondersteunden we activiteiten in het kader van 80 jaar vrijheid. Tot slot delen we vol trots dat de Stichting Drentse Adviesraad Inclusie (DARI) nu officieel is opgericht.</p>
7.03.05 Verbeteren onderwijskwaliteit en gelijke kansen	De provincie zet in op het creëren van een kansrijke omgeving waarin naast onderwijs ook aandacht is voor de bredere omgeving om gelijke kansen te bieden voor inwoners.		<p>In het kader van de Gelijke Kansen Agenda (GKA) Drenthe hebben we, in samenwerking met de Vereniging Drentse Gemeenten (VDG), een herijkingsonderzoek uitgevoerd naar de gezamenlijke onderwijsambities van overheden en onderwijsinstellingen. Dit onderzoek, dat eind 2024 is afgerond, levert concrete aanbevelingen op voor het positioneren van de huidige instrumenten en overlegstructuren binnen de GKA Drenthe. Er is bijzondere aandacht besteed aan de gezamenlijke ambities, uitdagingen en behoeften. De uitkomsten van het onderzoek zullen worden gebruikt om de GKA Drenthe verder te verrijken, te actualiseren en door te ontwikkelen naar de volgende fase van uitvoering.</p>

Welke feiten en cijfers zijn er?

- Drenten zijn onverminderd positief over de leefbaarheid van hun woonbuurt. Uit onderzoek van het Drens Panel blijkt dat 82% van de Drenten zich thuis voelt in zijn of haar dorp/wijk. Ze zijn ook relatief tevreden met hun leven, woonomgeving, sociale contacten, onderling vertrouwen en het gevoel van veiligheid.
- In Drenthe verricht 53% van de inwoners vrijwilligerswerk. Het percentage ligt daarmee boven het landelijke gemiddelde van 49%.
- Bijna 60.000 huishoudens (16%) in Drenthe hebben financiële problemen en hebben moeite om rond te komen. Onder hen hebben 16.000 inwoners te maken met problematische schulden.
- Veel huishoudens in Drenthe maken gebruik van meerdere sociale- of financiële steunmaatregelen, zoals een bijstandsuitkering, jeugdhulp, persoonlijke begeleiding, hulp bij het huishouden of schuldhelpverlening. Ongeveer 26.000 huishoudens (116 per 1.000 huishoudens) in Drenthe maken gebruik van twee of meer van deze voorzieningen om in hun basisbehoeften te voorzien.
- In Drenthe heeft 57% van de volwassen inwoners (2022) overgewicht, waarvan 19% ernstig overgewicht (obesitas). Dit is het hoogste percentage van alle provincies en boven het landelijk gemiddelde van 50%. Toch ervaart 70% van de volwassen Drenten de eigen gezondheid als (zeer) goed, wat gelijk is aan het landelijk gemiddelde.
- De gemiddelde afstand tot zorgvoorzieningen is in Drenthe met 5,7 km langer dan het landelijk gemiddelde (4,3 km). 5% van de Drenten ervaart problemen met het bereiken van de huisarts.
- Uit recent onderzoek blijkt dat vier op de vijf inwoners van Groningen en Drenthe discriminatie opmerkt. Eén op de tien Groningers en Drenten geeft aan in het afgelopen jaar zelf gediscrimineerd te zijn. Slechts 15% van de Drenten die gediscrimineerd is, heeft hier een officiële melding van gemaakt.

- Bijna twee derde van de Drenten vindt dat zijzelf in de eerste plaats aan zet zijn als het gaat om een bijdrage leveren aan een inclusieve samenleving. Een groep van vergelijkbare omvang vindt ook dat scholen en andere maatschappelijke organisaties hieraan moeten bijdragen. Daarnaast meent 60% van de inwoners dat gemeenten, provincies en de landelijke overheid eveneens een verantwoordelijkheid hebben op dit gebied.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

7.03 Sociaal Drenthe voor iedereen		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		2.935.958	4.868.126	4.494.207	373.919
	Doelstelling 7.03.01 Verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid	2.634.383	3.232.251	3.088.284	143.967
	Doelstelling 7.03.02 Verminderen armoede en laaggeletterdheid	25.875	650.875	507.091	143.784
	Doelstelling 7.03.03 Verbeteren van de gezondheid en vitaliteit van inwoners	149.700	590.000	548.208	41.792
	Doelstelling 7.03.04 Zorgen dat iedereen mee kan doen (inclusie)	101.000	395.000	360.344	34.656
	Doelstelling 7.03.05 Verbeteren onderwijskwaliteit en gelijke kansen	25.000	0	-9.720	9.720
Saldo		2.935.958	4.868.126	4.494.207	373.919

Ontwikkelingen

Het blijft ook in de nabije toekomst van groot belang om te werken aan een sociaal en levendig Drenthe. De ontwikkelingen rondom sociale vraagstukken in de provincie volgen elkaar snel op. Als provincie anticiperen wij op een toenemende vraag naar hulp op verschillende terreinen. Hieronder noemen we een aantal belangrijke ontwikkelingen, zonder volledig te zijn:

- **Mentale gezondheid van jongeren onder (toenemende) druk:** Bijna de helft van de jongeren (12-18 jaar) ziet mentale problemen bij leeftijdsgenoten, en een derde ervaart zelf dergelijke problemen. Toch praat 42% van de jongeren hier nooit over. Dit vergroot de behoefte aan voorzieningen en initiatieven om het taboe te doorbreken en regionaal samen te werken aan toegankelijke en passende hulp.
- **Dubbele vergrijzing:** In 2040 is naar verwachting 28% van de Drenten 65 jaar of ouder. Daarnaast wordt geschat dat door de vergrijzing dementie in 2050 de aandoening is met de hoogste ziektelast. Bovendien gaat het aantal mensen met dementie in Drenthe verdubbelen in 2050 ten opzichte van 2025. Dit leidt tot een grotere vraag naar zorg, mantelzorg en sociale voorzieningen, zodat ouderen actief kunnen blijven deelnemen aan de samenleving.
- **Druk op sociale voorzieningen:** In Drenthe worden verschillende regionale programma's opgezet om sociale vraagstukken aan te pakken, zoals de Sociale Agenda van Nij Begun en de Regio Deals Zwolle en Zuid- en Oost-Drenthe. Tegelijkertijd zorgen de verwachte bezuinigingen van het Rijk en de stijgende zorgkosten voor druk op de toegankelijkheid en betaalbaarheid van sociale voorzieningen. Gemeenten moeten met minder budget hun taken blijven uitvoeren, wat de noodzaak vergroot om regionaal slimmer samen te werken om onze slagkracht te vergroten.

Beleidsopgave: 7.04 Sport en Bewegen stimuleren

Inleiding

Vanuit Sport dragen we bij aan de volgende doelstellingen:

- Blijvende aandacht voor breedtesport en stimulering van beweging.
- Blijvende inzet op instandhouding van lokale sportvoorzieningen.
- Bijdragen te verlenen aan de realisatie van sportevenementen.

Dit hebben onder meer gedaan via de subsidieregeling sportevenementen zijn organisatoren van sportevenementen geholpen bij de organisatie van hun evenement(en). De reguliere subsidies aan SportDrenthe en Topsport Noord zijn verstrekt en het programma Drenthe Beweegt dat in 2024 afliep, krijgt een vervolg vanaf 2025.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
7.04.01 Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten	Via SportDrenthe, Topsport Noord en d.m.v. (incidentele) subsidies ondersteunen en verbinden wij het netwerk van sportorganisaties. We zorgen voor kennisdeling		De periode Drenthe Beweegt liep tot eind 2024. De betrokken partijen; maatschappelijke instellingen, gemeenten en provincie hebben hun commitment gegeven voor de volgende periode vanaf 2025.
7.04.02 Sportvoorzieningen voor iedereen	We richten ons op bewegen in de openbare ruimte en we staan open voor initiatieven met een bovenlokaal karakter. De investeringsagenda sport & bewegen is gericht op de ondersteuning van topsportevenementen en (top)sportaccommodaties met een bovenregionaal karakter. Alhoewel nieuwe initiatieven zich aandienen, zijn er nog geen concrete nieuwe plannen. De verbetering van de wielersbaan Assen moet nog worden afgerond.		Bij de ontwikkeling van sportaccommodaties is de provincie, gezien haar rol, afhankelijk van initiatieven van anderen. De gemeente Assen heeft aangegeven het plan met betrekking tot het Dak op de Wielersbaan terug te trekken. De initiatiefnemers van de Tunnelijsbaan werken aan een nieuw plan.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Sportmonitor

Zie bijvoorbeeld het feitenblad Ervaringen van Drenten over sport en bewegen, resultaten van 2023:

[Sport-en-bewegen-in-Drenthe-2023.pdf \(trendbureaudrenthe.nl\)](#)

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

7.04 Sport en Bewegen stimuleren		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Lasten		844.821	2.344.821	1.178.385	1.166.436
	Doelstelling 7.04.01 Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten	844.821	2.344.821	1.178.385	1.166.436
Saldo		844.821	2.344.821	1.178.385	1.166.436

Ontwikkelingen

Drenthe Beweegt krijgt een vervolg vanaf 2025.

Verschillende initiatieven voor sportaccommodaties met een bovenregionale functie bereiken het moment van definitieve besluitvorming (Dak op Wielersbaan, Tunnelijsbaan)

Programma 7 wat heeft het gekost

Beleidsopgave	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Vershil
Lasten					
7.01 Oog voor cultureel erfgoed	5.359.048	4.165.552	5.321.531	5.120.922	200.609
7.02 Cultuur en evenementen	16.799.538	16.185.212	18.388.959	17.515.983	872.976
7.03 Sociaal Drenthe voor iedereen	4.354.107	2.935.958	4.868.126	4.494.207	373.919
7.04 Sport en Bewegen stimuleren	1.999.805	844.821	2.344.821	1.178.385	1.166.436
Totaal Lasten	28.512.498	24.131.543	30.923.437	28.309.498	2.613.939
Baten					
7.01 Oog voor cultureel erfgoed	4.224	0	0	-2.180	2.180
7.02 Cultuur en evenementen	-514.000	-447.330	-472.330	-489.720	17.390
7.04 Sport en Bewegen stimuleren	-206.500	0	0	0	0
Totaal Baten	-716.276	-447.330	-472.330	-491.900	19.570
Totaal programma	27.796.222	23.684.213	30.451.107	27.817.598	2.633.509

Toelichting	
Saldo Programma	2.633.509
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	-309.838
Totaal verrekend met reserves	-309.838
Resultaat programma na bestemming reserves	2.323.671

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 7.01 Oog voor cultureel erfgoed

De totale afwijking betreft een voordeel van € 200.609,--.

Beleidsopgave: 7.02 Cultuur en evenementen

De totale afwijking betreft een voordeel van € 872.976,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 7.02.05 Cultuureducatie

Als gevolg van de afwikkeling van opgenomen verplichtingen uit oude jaren is een bedrag van 115.387,-- vrijgevallen (voordeel).

Doelstelling: 7.02.09 Behouden en versterken van de bijzondere Drentse (kunst)collecties en verhalen via de Drentse musea.

Het voordeel op deze doelstelling bedraagt : € 640.410,--. Dit bestaat uit de volgende onderdelen:

Instandhoudingsbudget cultuur

Er is een voordeel op dit budget van € 225.000,--. Wij verzoeken om dit restant over te mogen hevelen. In verband met de kostenstijgingen bij culturele instellingen is door Provinciale Staten

eenmalig € 1 miljoen beschikbaar gesteld in het kader van de uitwerking van het coalitieakkoord 2023-2027. Hiervan is in juli 2024 € 700.000 toegekend aan de Drentse culturele instellingen ter compensatie van de kostenstijgingen en is € 75.000 toegerekend voor de regeling ter ondersteuning van kleine musea in 2025. Er is daarom een voordeel op dit budget van € 225.000,--. In de cultuurnota 2025-2028 is een compensatie van de kostenstijgingen meegenomen voor de periode 2025-2028. Voor een deel van de instellingen zal dit niet alle gestegen kosten kunnen opvangen in 2025. We zien dat een aantal instellingen en festivals moeite hebben om de begroting voor 2025 rond te krijgen. Met deze instellingen zijn we momenteel in gesprek. Deze eenmalige middelen zijn hard nodig, zodat we samen met de instelling tot een oplossing kunnen komen.

Grote investeringen musea.

Op dit budget houden we € 55.000,-- over (voordeel). Voor grote investeringen in de Drentse Musea is in 2024 € 100.000 begroot in het kader van de uitwerking van het coalitieakkoord 2023-2027. In 2025 en 2026 is vervolgens nog eens € 1 miljoen per jaar hiervoor begroot. Momenteel wordt er gewerkt aan een toekomstplan voor het Hunebedcentrum (samen met Geopark de Hondsrug en het Drents Landschap), het Herinneringscentrum Kamp Westerbork en fase 2/3 van het Veenpark. Hiervoor zijn in 2024 plankosten gemaakt van € 45.000. Op het budget blijft dus € 55.000 over. De financieringsbehoefte van de grote investeringen bij de musea van provinciaal belang zal velen malen groter zijn dan de middelen die we momenteel voor 2025 en 2026 nog hebben begroot. De plannen van alleen het Herinneringscentrum Kamp Westerbork gaan bijvoorbeeld al € 55 miljoen kosten. Hierover worden momenteel ook gesprekken gevoerd met het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Toekomstplan Drents Museum De Buitenplaats.

Op dit budget is een (technisch) voordeel ontstaan van € 294.500,--. Uit de voortgangsrapportage van Drents Museum de Buitenplaats blijkt dat de voortgang van de investering lager is dan gepland. Hierdoor wordt de lastneming voor deze grote subsidie € 294.500,-- lager dan begroot (voordeel). Dit verschil wordt gestort in de reserve grote subsidies ter dekking van de lastneming in de komende jaren.

Aandeel noodfonds cultuur

Op dit budget blijft 61.843,-- over (voordeel). In 2024 is € 45.000,-- beschikbaar gesteld aan het platform Drentse Musea voor het ondersteunen van Drentse Musea bij een aanvraag voor museum registratie. Omdat dit project wordt uitgevoerd tussen 1/1/2025 en 31/12/2025 verklaart dit een voordeel van € 45.000,-.

Doelstelling: 7.02.11 Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van evenementen

Het voordeel op deze doelstelling bedraagt: € 64.221,--. Dit komt voor € 50.000,-- omdat het college voornemens was om een bijdrage te leveren aan de festiviteiten rondom 100 jaar TT. In eerste instantie heeft de provincie aangegeven een bijdrage te willen leveren aan een reeks theatervoorstellingen. Eind november is duidelijk geworden dat dit initiatief niet haalbaar is. Tegelijkertijd waren verschillende partijen reeds van start gegaan met de voorbereidingen van andere activiteiten in het kader van het jubileum en passend bij de doelstellingen van de provincie. De subsidieverlening kon niet meer op tijd plaatsvinden in 2024.

Beleidsopgave: 7.03 Sociaal Drenthe voor iedereen

De totale afwijking betreft een voordeel van € 373.919,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 7.03.01 Verbeteren van leefbaarheid en bereikbaarheid.

Het voordeel op deze doelstelling bedraagt € 143.967,--. Dit betreft het ontwikkelbudget dat valt onder de post Sociaal maatschappelijke ontwikkeling en ondersteuning. Die is voor € 153.773,- onderbenut gebleven. Dit budget wordt ingezet voor meerjarige programmatische aanpakken. Het realiseren van deze aanpakken vereist van onze samenwerkingspartners plannen met een programmatisch en vernieuwend karakter. Gebleken is dat de tijd vanaf de vaststelling van de Sociale Agenda deze zomer tot 1 januari 2025 te kort was voor veel van onze partners om dergelijke plannen in te dienen. Voor 2025 verwachten we echter volledige benutting van het Ontwikkelbudget

Doelstelling: 7.03.02 Verminderen armoede en laaggeletterdheid

Het voordeel op deze doelstelling bedraagt € 143.784,-- Het betreft voornamelijk het innovatiebudget bestaanszekerheid dat niet volledig is benut. Wij hadden rekening gehouden met een subsidie voor het passend onderwijs van € 100.000,-- in 2024. Maar de verleende subsidie in 2024 van € 100.000,-- mag volgens de subsidieverantwoordingsregels van het BBV niet in het jaar 2024 worden verantwoord omdat de projectperiode van 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025 loopt. Hierdoor moet de subsidieverlening in het jaar 2025 worden verantwoord.

Beleidsopgave: 7.04 Sport en Bewegen stimuleren

De totale afwijking betreft een voordeel/nadeel van € 1.166.436,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 7.04.01 Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten

Het voordeel op deze doelstelling bedraagt € 1.166.436,--. Het betreft:

Sport algemeen

Aan het begin van deze collegeperiode is afgesproken eenmalig € 1.000.000,-- extra beschikbaar te stellen met betrekking tot sportevenementen. Een deel van dit budget is in 2024 beschikt. In de loop van 2025 worden de subsidieaanvragen voor de komende jaren verwacht. Het voordeel op dit budget bedraagt € 700.000,--. Wij verzoeken om het restant budget te mogen overhevelen naar 2025.

Kwaliteitsimpuls voor bovenregionale sportaccommodaties

Het college en PS hebben in 2021 aangegeven een bedrag beschikbaar te stellen voor de voltooiing van het wielercentrum in Assen. Hiervoor heeft de gemeente Assen destijds een beschikking ontvangen. Daarnaast zet de Stichting Wielercentrum Assen (SWA) zich in voor de ontwikkeling van de wielersbaan. Alhoewel de gemeente kenbaar heeft gemaakt dat het plan waarop destijds een beschikking is afgegeven niet doorgaat, ziet SWA nog kansen. Omdat het budget echter niet aan de overhevelingscriteria voldoet ontstaat een voordeel op dit budget van € 500.000,-- in 2024. In 2025 verwachten we een aangepast plan of een definitief besluit van partijen om de doorontwikkeling stop te zetten.

Baten

Beleidsopgave: 7.01 Oog voor cultureel erfgoed

De totale afwijking betreft een voordeel van € 2.180,--.

Beleidsopgave: 7.02 Cultuur en evenementen

De totale afwijking betreft een voordeel van € 17.390,--.

Beleidsopgave: 7.04 Sport en Bewegen stimuleren

Niet van toepassing.

Programma 8: Middelen en mensen

Inleiding

De ambities van het Drentse bestuur moeten zo goed mogelijk waar gemaakt worden, gericht op de (nieuwe) bestuurlijke speerpunten, met een effectieve en doelmatige inzet van middelen. Op basis van een solide beleid op het gebied van provinciale financiën. En met een moderne bedrijfsvoering. De provincie is daarbij een solide partner die de zaken beheersmatig op orde heeft, maar vooral ook ondernemend en flexibel inspeelt op nieuwe ontwikkelingen en veranderende behoeftes van bestuur, partners en burgers.

Successen

Personeel:

- Het traineeprogramma Drenthe 2024/2025 is succesvol opgestart. Concernbreed zijn 17 trainees gestart voor de duur van 2 jaar.
- Deelname van de provincie Drenthe aan de Charter Diversiteit en Inclusie

Digitalisering:

- Het programma Digitalisering heeft een succesvolle opstart ondergaan: Er is een programmacontract met heldere doelen en inspanningen en er zijn verschillende deelprojecten geformuleerd.
- Een groot deel van onze medewerkers is vanuit het programma Digitalisering getraind in het succesvol en veilig toepassen van artificial intelligence.

Financiën:

- In 2024 is het nieuwe financiële systeem 'Finsy' geïmplementeerd.
- Vrijwel alle bestaande financiële regelingen en beleidsnota's zijn geactualiseerd.
- Het Coalitieakkoord 2023-2027 "Samen bouwen we Drenthe" is uitgewerkt en financieel vertaald naar de Begroting 2025.

Egbert van Dijk tijdens de presentatie van de begroting

Vastgoed en inrichting:

- Het Vastgoedbeleid is vastgesteld. In dit beleid is omschreven hoe we omgaan met beheer en onderhoud, aankoop, verkoop en (ver)huur van onze vastgoedobjecten.
- Het project Labyrinthia Drents Museum is afgerond. In deze vernieuwde collectiepresentatie komt archeologie, kunst en geschiedenis samen. Om dit mogelijk te maken voor het Drents Museum, is gelijktijdig met het realiseren hiervan, door de provincie als eigenaar van het pand ingezet op verduurzaming en vervanging van de klimaatinstallaties, (brand)veiligheidsinstallaties en toegankelijkheid.
- In de Statenzaal is een installatietechnische verbouwing met audiovisuele middelen afgerond.
- Grotendeels alle vergaderruimten zijn inmiddels ingericht met hybride vergadermogelijkheden.
- Het veteranen monument is heringericht.
- Het provinciehuis en tuin zijn toegankelijker gemaakt.

Programma Organisatie-ontwikkeling & opgavegericht werken:

In 2024 is het organisatiebrede cultuurtraject gestart en hebben alle thema's en teams gewerkt aan de doelstellingen daaraan (integraliteit en samenwerking versterken vanuit de kernwaarden samen, passie en lef).

Knelpunten

Prijsstijgingen en schaarste:

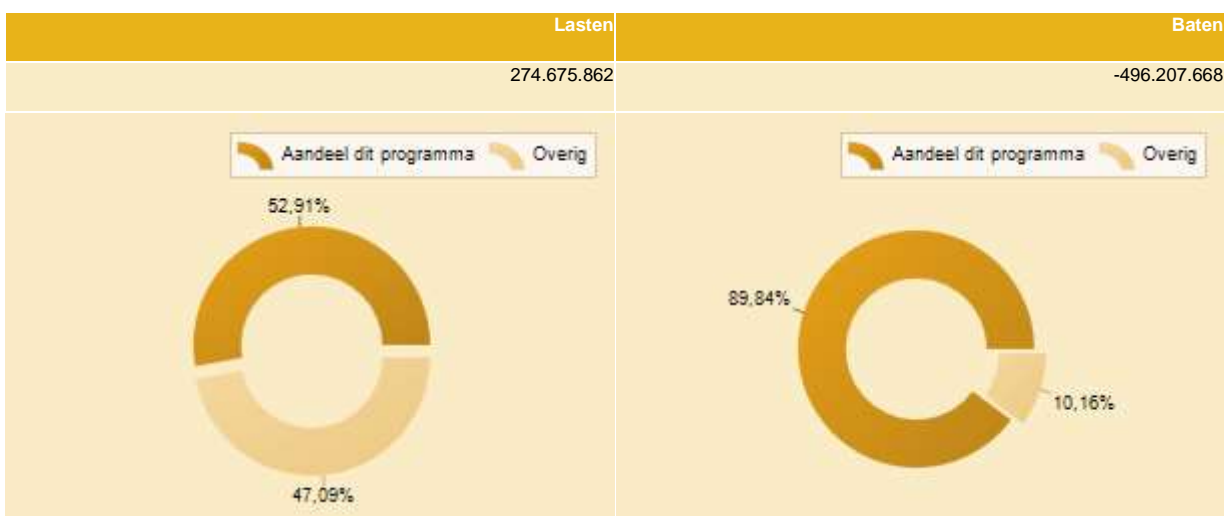
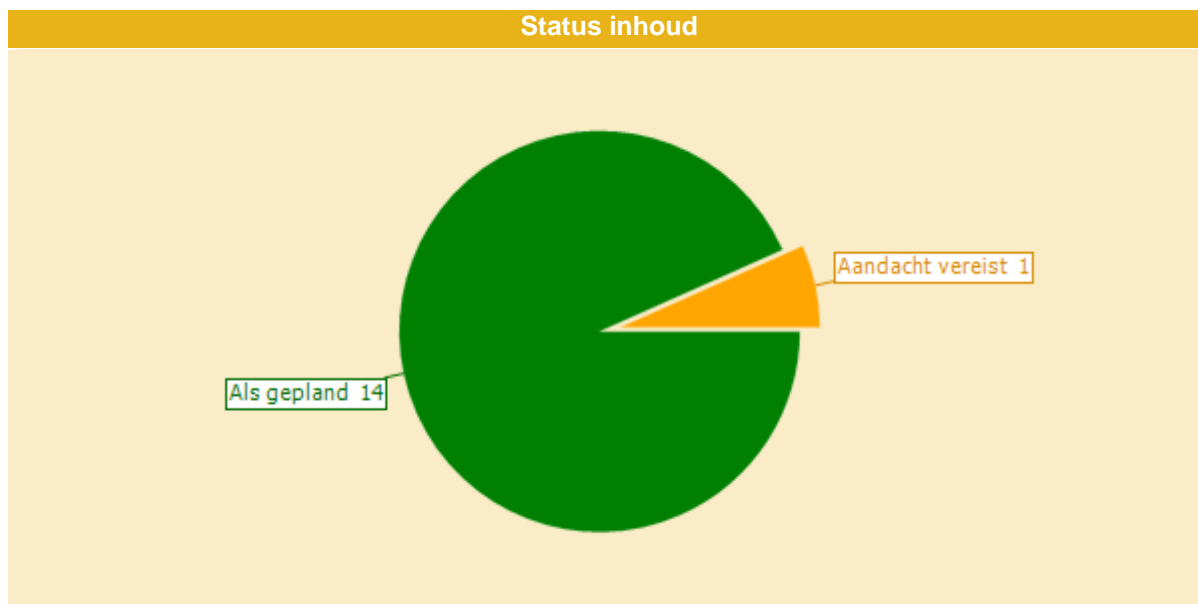
- De stijgende prijzen en/of schaarste van grondstoffen & materialen, capaciteit en ondersteunende diensten houden aan.
- Ook in Drenthe wordt de krapte op de arbeidsmarkt gevoeld. Met name specialistische functies zijn moeilijker in te vullen.

Maatschappelijke ontwikkeling:

- Steeds vaker worden we als provincie geconfronteerd met (on)aangekondigde demonstraties. Je kunnen uitspreken en je stem laten horen is een belangrijk onderdeel van onze democratie. Dit begeleiden heeft echter ook als resultaat dat de druk op de bestaande capaciteit en het kunnen blijven borgen van een veilige werkomgeving, toeneemt.

Stand doelstellingen

Van de doelstellingen binnen dit programma is hier de status van de doelstellingen weergegeven. Op doelstellingsniveau is de afwijking toegelicht binnen de beleidsopgave.

	1	2	3	4	(3-4)
	Realisatie 2023	Primitieve Begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil
Lasten	218.695.672	142.998.260	236.632.440	274.675.862	-38.043.422
Baten	-425.138.427	-346.524.685	-483.210.099	-496.207.668	12.997.569
Saldo	-206.442.755	-203.526.425	-246.577.659	-221.531.806	-25.045.853

Beleidsopgave: 8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden

Inleiding

Informatie, Data & Automatisering heeft zich gericht op het zorgdragen voor een veilige en toegankelijke werkomgeving ondersteund door onze informatiesystemen. Om te zorgen dat we onze informatie (ongeacht hun vorm) goed blijven beheren en opslaan hebben we in 2024 naast inzet op techniek (denk aan het inrichten van een e-depot) ook geïnvesteerd in interne kennis en capaciteit. Er is een kwartiermaker aangesteld die hieraan mede uitvoering gaat geven. Dit is onder meer nodig om te zorgen dat goed aangesloten wordt bij het verder ontwikkelen van onze inrichting van de informatiehuishouden, digitale gegevens, applicaties en technische infrastructuur. Om archivering goed te kunnen inrichten is het steeds meer digitaal werken van groot belang. Het verbeterpotentieel dat we hier zien in het optimaliseren van werkprocessen en het verbeteren van onze IT omgeving hebben we ondergebracht binnen het programma digitalisering.

In het programma Digitalisering zijn de volgende deelprojecten ondergebracht:

- NIS2/cybersecurity (focus op informatiebeveiliging)
- Masterplan ICT (focus op flexibiliteit en continuïteit in informatiesystemen)
- Procesoptimalisaties (focus op verbetering procesflow)
- Werkomgeving (focus op samenwerking)
- Innovatie en vernieuwing (focus op transformatie en verbinding)
- Adoptie (focus op ontwikkelen en ondersteunen medewerkers)
- Data en datagedreven werken (focus op analyse en samenhang binnen de grote beleidsthema's)

Voor interne dienstverlening lag de focus op het bieden van een goede facilitaire ondersteuning. We hebben een grote groei gezien van diverse evenementen en bijeenkomsten in ons provinciehuis. Ook zien we dat het aantal demonstraties toeneemt. De provincie Drenthe erkent en respecteert dit grondrecht en streeft ernaar om een omgeving te bieden waarin demonstranten dit recht op een vreedzame en respectvolle wijze kunnen uitoefenen.

Voor meer informatie en behaalde resultaten over digitalisering, informatie, data & automatisering en interne dienstverlening verwijzen we ook naar de paragrafen Bedrijfsvoering (2.5) en Onderhoud kapitaalgoederen (2.3).

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
8.01.01 Informatiebeheer: het goed beheren en opslaan van documenten die behoren tot een dynamisch, semi-statisch of een statisch archief, ongeacht hun vorm	Informatiebeheer is het zorgen dat informatie in goede, geordende en toegankelijke staat wordt gebracht en gehouden gedurende wettelijke termijnen. Voor eeuwig te bewaren informatie wordt overgedragen; De rest wordt vernietigd conform de Archiefwet.		Het realiseren van een archiefoplossing voor SharePoint gaat in het 1e kwartaal van 2025 in productie en loopt hiermee uit op de planning maar heeft voor het beheer geen gevolgen op dit moment. Voor het analoge archief zijn er archieven over gebracht naar het Drents Archief. Er is een kwartiermaker/coördinator aangesteld voor Informatiebeheer om diverse projecten te leiden en op te pakken.
8.01.02 Het zoveel mogelijk inzetten van duurzame facilitaire producten en diensten tegen acceptabele kosten	We zorgen voor de best mogelijke werkomgeving binnen de kaders. De werkomgeving speelt een belangrijke rol in de gezondheid en productiviteit van medewerkers. Dit realiseren we via de facilitaire werkvelden Catering - Chauffeurs – Gebiedsbeheer - Grafische dienst – Informatiebeheer – Objectbeveiliging - Servicedesk – Vastgoed, in samenspraak met de klanten.		We zorgen voor de best mogelijke werkomgeving passend bij de gebruikersbehoefte en binnen de (financiële) kaders. De werkomgeving speelt een belangrijke rol in de gezondheid en productiviteit van medewerkers. Dit hebben we gerealiseerd via de facilitaire werkvelden catering, chauffeurs, gebiedsbeheer, grafische diensten, objectbeveiliging en de servicedesk.

<p>8.01.03 Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens</p>	<p>De provincie is een informatiefabriek; zonder informatie ontbreekt onze ruggengraat. We zorgen ervoor dat iedereen overal veilig kan werken met een moderne werkplek. De informatiesystemen zorgen ervoor dat de juiste informatie kan worden ingezet zodat medewerkers bij hun werk optimaal digitaal worden ondersteund. Doel is ervoor te zorgen dat werkprocessen zo goed mogelijk worden ondersteund met digitale hulpmiddelen, voor nu en in de toekomst.</p>		<p>Het zorgdragen voor een veilige, toegankelijke en robuuste werkomgeving ondersteund door onze informatiesystemen is een belangrijke taak op het gebied van automatisering, data en informatie. Er waren geen noemenswaardige verstoringen in de bedrijfsvoering in 2024. En ook geen noemenswaardige incidenten op het gebied van de informatiebeveiliging. Vanuit het programma digitalisering is er voor NIS2 (Network and Information Security Directive) een projectplan opgesteld en is gestart met de uitvoering hiervan om in 2025 te gaan voldoen aan deze richtlijn. Het programma digitalisering heeft een succesvolle opstart gekend. Gegeven het feit dat we onze ambities voor het programma digitalisering in 2024 niet volledig hebben gerealiseerd wordt een deel van middelen overgeheveld naar 2025.</p>
<p>8.01.04 Het gebruik van duurzame gebouwen en terreinen en daarbij benodigde voorzieningen tegen acceptabele kosten en bij voorkeur energieneutraal</p>	<p>Het hebben van vastgoed is geen doel op zich. We hebben vastgoed voor de uitvoering van provinciale bedrijfsvoering of wanneer het een bijdrage kan leveren aan het behalen van beleidsdoelstellingen. Doel is het verder professionaliseren van het proces rondom provinciaal vastgoed, te weten verwerven, beheren en afstoten van vastgoedobjecten. Daarnaast ligt de focus op het verduurzamen van ons vastgoed.</p>		<p>De gebouwen zijn onderhouden, conform onze onderhoudsplanningen. Binnen het project 'Labyrinthia' van het Drents museum, zijn verduurzamingsmaatregelen getroffen in de monumentale gebouwen met betrekking tot isoleren, glas, warmtepompen enzovoort.</p>
<p>8.01.05 Datagedreven werken faciliteren met gegevens en informatieproducten</p>	<p>Elke provinciale opgave, of het nu UNESCO, Natuur, Mobiliteit of Vrijtijdseconomie is, heeft inzicht nodig om gericht actie te kunnen ondernemen op de betreffende opgave. Met gegevens, kaarten en dashboards: - geven we inzicht in de staat van Drenthe - signaleren we trends en patronen - rekenen we scenario's door - doen we voorspellingen In een centrale omgeving worden de gegevens, kaarten en dashboards actief beheerd. Om tegemoet te komen aan de eisen aan een transparante overheid, wordt de gegevensverzameling zoveel mogelijk openbaar gemaakt.</p>		<p>Het data team is als team op 1 maart 2024 gestart. Op dit moment geven we inzicht in de staat van Drenthe en hebben we data in een centrale omgeving staan.</p>

Welke feiten en cijfers zijn er?

Aan de ruim 600 vaste gebruikers van het provinciehuis wordt met 450 flexibele werkplekken de mogelijkheid geboden hybride te werken en te ontmoeten.

Daarnaast hebben we het vastgoedbeheer over diverse provinciale steunpunten en maatschappelijk vastgoed zoals het Drents Museum.

We verwelkomen jaarlijks meer dan 43.000 lunchgasten en ondersteunen meer dan 100 evenementen in het provinciehuis.

Binnen de provincie werken ambtenaren, bestuurders en politici in totaal met meer dan 200 verschillende soorten systemen waar informatie in wordt opgeslagen.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Lasten		10.785.430	15.058.309	13.398.868	1.659.441
	Doelstelling 8.01.01 Informatiebeheer: het goed beheren en opslaan van documenten die behoren tot een dynamisch, semi-statisch of een statisch archief, ongeacht hun vorm	191.685	148.231	199.175	-50.944
	Doelstelling 8.01.02 Het zoveel mogelijk inzetten van duurzame facilitaire producten en diensten tegen acceptabele kosten	1.869.800	2.032.200	1.870.094	162.106
	Doelstelling 8.01.03 Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens	5.128.329	6.785.972	5.731.563	1.054.409
	Doelstelling 8.01.04 Het gebruik van duurzame gebouwen en terreinen en daarbij benodigde voorzieningen tegen acceptabele kosten en bij voorkeur energieneutraal	3.503.616	5.491.906	5.467.755	24.151

	Doelstelling 8.01.05 Datagedreven werken faciliteren met gegevens en informatieproducten	92.000	600.000	130.281	469.719
Baten		-4.361.014	-4.430.914	-4.204.387	-226.527
	Doelstelling 8.01.02 Het zoveel mogelijk inzetten van duurzame facilitaire producten en diensten tegen acceptabele kosten	-156.007	-213.407	-73.624	-139.783
	Doelstelling 8.01.03 Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens	-1.311.525	-1.311.525	-1.243.955	-67.570
	Doelstelling 8.01.04 Het gebruik van duurzame gebouwen en terreinen en daarbij benodigde voorzieningen tegen acceptabele kosten en bij voorkeur energieneutraal	-2.893.482	-2.905.982	-2.886.807	-19.175
Saldo		6.424.416	10.627.395	9.194.481	1.432.914

Ontwikkelingen

Het verduurzamen van onze gebouwen is een continu proces. In 2024 hebben we de monumentale gebouwen van het Drents museum, binnen het project Labyrinthia, verder verduurzaamd op het gebied van installaties en isolerende beglazing. De komende jaren zullen de gebouwen nog verder worden verduurzaamd op het gebied van installaties expositiezaal en LED verlichting.

Conform de Drentse digitaliseringsagenda transformeren we de ICT omgeving van een traditioneel ingerichte automatiseringsomgeving, met afgebakende, specialistische systemen naar een moderne samenhangend informatiehuishouden op een technisch robuust en toekomstvast fundament.

Beleidsopgave: 8.02 Financiën

Inleiding

Ontwikkelingen provinciefonds

Voor de indexering van het provinciefonds is een nieuwe normeringssystematiek gehanteerd, waarbij het accres bepaald wordt door enerzijds de ontwikkeling van het bruto binnenlands product en anderzijds de loon- en prijsinflatie. De actie in 2026 die het 'ravijnjaar' als gevolg heeft, gaat vooralsnog onverminderd door. Van de zijde van het Rijk zijn geen nadere oplossingen aangedragen. Ook door de afschaffing van de verdere invoering van de opschalingskorting worden bestaande nadelen niet weggenomen. In de Voorjaarsnota 2025 wordt nader ingegaan op de hierdoor ontstane financiële problematiek en de oplossingen die de provincie Drenthe hiervoor ontwikkelt.

Herijking verdeling provinciefonds

In 2024 is het resultaat van onderzoeksbureau CEBEON gepresenteerd over een nieuw verdeelmodel voor de algemene uitkering van het provinciefonds. Dit heeft geleid tot een aanvullend advies door de Raad voor het Openbaar Bestuur, maar nog niet tot invoering van een nieuw verdeelmodel. Het model, de mate en wijze van invoering en het "ingroeipad" zijn wat Drenthe betreft nu een aangelegenheid voor de fondsbeheerders. Wij zijn in gesprek met het Rijk over een plan van aanpak voor de invoering van het nieuwe model en dringen aan op een voortvarende invoering bij de fondsbeheerders, die nu aan zet zijn.

Sanering SPUKS

Van de door het nieuwe kabinet voorgenomen sanering van de specifieke uitkeringen (SPUK's) is het in 2024 nog niet gekomen. Voor zover dat in 2025 nog zal gebeuren, is in elk geval de voorgenomen korting van 10% nog in het vooruitzicht gesteld.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
8.02.01 Duurzame provinciale financiën	De provincie bevindt zich in een situatie waarbij we duurzaam in evenwicht zijn. Daarvoor realiseren we producten voor de planning-en-controlcyclus, voldoen we aan de BBV- voorschriften en houden we onze financiële verordening up-to-date. We voorzien in onze financieringsbehoefte en we zorgen voor actuele stuurinformatie.		Voor 2025 is er sprake van duurzame financiën, met een sluitende begroting. De meerjarenraming is nog niet sluitend en duurzaam in evenwicht: het 'ravijnjaar' bestaat nog steeds op papier. Dit is terug te zien in de stand van de vrije bestedingsruimte vanaf het jaar 2026, als er tussentijds niets verandert. In 2024 is de financiële verordening opnieuw vastgesteld, dit geldt ook voor de voor 2024 geplande onderliggende beleidsnota's. Tot slot was er in 2024 geen noodzaak voor het aantrekken van extra financiering om te kunnen voldoen aan onze financiële verplichtingen.
	8.02.02 Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead	De provincie heeft en geeft inzicht in algemene dekkingsmiddelen.	
8.02.03 Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen	Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen		Door middel van diverse begrotingswijzigingen, waaronder twee begrotingsactualisaties en de begrotingswijziging n.a.v. de Bestuursrapportage, zijn alle verwachte toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en dotaties aan voorzieningen aan uw staten voorgelegd. In de jaarstukken is een voorstel voor uw staten opgenomen omtrent de verrekening van het gerealiseerde resultaat met reserves.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Zie de kerngegevens en de financiële kengetallen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

8.02 Financiën	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Lasten	64.238.455	148.575.265	192.214.134	-43.638.869
Doelstelling 8.02.01 Duurzame provinciale financiën	42.500	42.500	29.885	12.615
Doelstelling 8.02.02 Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead	13.800.717	1.381.855	162.580	1.219.275
Doelstelling 8.02.03 Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen	50.395.238	147.150.910	192.021.669	-44.870.759
Baten	-339.638.537	-476.254.051	-488.907.758	12.653.707
Doelstelling 8.02.01 Duurzame provinciale financiën	-4.498.478	-7.748.569	-8.950.629	1.202.060
Doelstelling 8.02.02 Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead	-250.477.428	-275.131.156	-281.184.277	6.053.121
Doelstelling 8.02.03 Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen	-84.662.631	-193.374.326	-198.772.852	5.398.526
Saldo	-275.400.082	-327.678.786	-296.693.624	-30.985.162

Ontwikkelingen

Aan ontwikkelingen rond de provinciale financiën wordt op verschillende plaatsen in deze Jaarstukken 2024 aandacht besteed. Zo is er de bekende onzekerheid rond (de invoering van) een herziene verdeelsystematiek voor de algemene uitkering uit het provinciefonds. Daarnaast speelt er op het vlak van het provinciale belastinggebied de invoering van het Belastingplan 2025 van het Rijk. Daarvoor verwijzen we hier naar de paragraaf lokale heffingen. In de toekomst volgt wellicht nog een bredere discussie over het provinciale belastinggebied, maar daarover is op dit moment nog niet zo veel bekend.

Beleidsopgave: 8.03 Personeel en organisatie

Inleiding

In 2024 is hard gewerkt aan de realisatie van de Drentse opgaven met onze bevlogen en vitale medewerkers. Potentiële medewerkers weten ons nog steeds goed te vinden waardoor het ons is gelukt het overgrote deel van de vacatures in te vullen. Ook is gestart met de ontwikkeling van het strategisch opleidingsplan ten behoeve van behoud en ontwikkeling van onze medewerkers en met de start van een nieuw traineeprogramma.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
8.03.01 Betrouwbaar en aantrekkelijk werkgeverschap	We voeren adequate personeels- en salarisadministratie voor derden, zowel intern als extern. De standaard HR Processen zijn geoptimaliseerd en gedigitaliseerd en we leveren betrouwbare P&O managementinformatie. We hebben aandacht voor werkgeluk, vitaliteit en de talenten van onze medewerkers. Jaarlijkse quota arbeidsgehandicapten en BBL'ers zijn gehaald en we bieden een traineeprogramma aan.		<p>Met als inwerkingtredingsdatum 28 juni 2024 is de nieuwe CAO voor de provinciale sector van 1 januari 2024 tot en met 30 juni 2025 van kracht. De nieuwe afspraken uit deze CAO zijn doorgevoerd in de organisatie.</p> <p>Met de EHRM-projecten, zoals werving en selectie, capaciteitsaanvragen, hebben wij onze processen geoptimaliseerd.</p> <p>We zijn gestart met de opzet van strategisch opleidingsbeleid, om opleiden en ontwikkelen meer vorm en inhoud te geven. Wij hebben het opleidingsaanbod verbreed en gekoppeld aan de vraag uit de organisatie. Dit alles in aansluiting op de strategische organisatiedoelen en dusdanig dat een positief effect heeft op de talentontwikkeling en het werkgeluk van onze medewerkers.</p> <p>Onze deelname aan het Charter Diversiteit waarmee we in 2024 zijn gestart maakt dat we concreet en actiegericht werken aan diversiteit en inclusie binnen onze organisatie. In 2024 is het nieuwe traineeprogramma gestart. Maar liefst 17 trainees in de breedte van de organisatie dragen bij aan de opgaven voor Drenthe. Dit naast de reguliere stage- en BBL-plaatsen voor MBO, HBO en WO studenten die we jaarlijks begeleiden. Tevens zijn we gestart met deelname aan het Talentnetwerk, waar medewerkers van (semi)overheidsorganisaties opdrachten bij elkaar kunnen uitvoeren.</p>
8.03.02 De juiste mensen op de juiste plaats op het juiste moment	Wij zorgen voor een actueel arbeidsmarktmanagementbeleid, Werving & Selectiebeleid, strategisch personeelsplan en strategisch opleidingsplan en geven daar invulling aan. We stimuleren de duurzame inzetbaarheid en mobiliteit van onze medewerkers door uitvoering te geven aan ons beleid Drenthe Vitaal.		<p>We zijn in 2024 gestart met de ontwikkeling van strategisch opleidingsbeleid, om opleiden en ontwikkelen meer vorm en inhoud te geven. Ook is gewerkt aan de opzet en uitrol van diverse strategische leerlijnen. Dit alles in aansluiting op de strategische organisatiedoelen en dusdanig dat een positief effect heeft op de talentontwikkeling en het werkgeluk van onze medewerker. Ons nieuw</p>

			vormgegeven onboardingsprogramma maakt hier onderdeel vanuit. Hiernaast hebben we geïnvesteerd in het aantrekken en behouden van personeel in loondienst bij de provincie. Een daling van het aantal inhuurkrachten is hier mede het gevolg van, evenals een stijging van het aantal indiensttredingen. De investeringen op de uitvoering van ons beleid Drenthe Vitaal hebben in 2024 gezorgd voor een daling van ons ziekteverzuimpercentage.
8.03.03 Organisatieontwikkeltraject waarin wordt geïnvesteerd in (persoonlijk) leiderschap, de kwaliteit van onze professionals en ontwikkeling van de organisatie.	Structuurwijziging, vullen leidinggevend kader (aantrekken leidinggevende en ontwikkelen leiderschapstijl waarbij de professional centraal staat), cultuurprogramma gericht op netwerksamenwerking en houding & gedrag (afspraken en aanspreken), bestuurlijk ambtelijk samenspel en integraal samenwerken. Strategische sturing op inhoud, kwaliteit en integraliteit.		Nadat per 1 juli 2023 de structuurwijziging formeel een feit was, werd begin 2024 het moment bereikt waarop de laatste implementatie-activiteiten én de bemensing van alle leidinggevende functies afgerond waren. Tegelijkertijd werd het cultuurprogramma én leiderschapsprogramma opgestart, gericht op (het leidinggeven aan) netwerksamenwerking, opgavegericht werken, houding en gedrag (bespreken, afspreken en aanspreken) en het bestuurlijk/ambtelijk samenspel c.q. ambtelijk vakmanschap. Eind 2024 waren in alle domeinen en thema's activiteiten op dit cultuurprogramma ingezet. De afronding daarvan en de borging in de organisatie, zodanig dat de in gang gezette ontwikkeling blijvend een vervolg krijgt, zal conform planning in 2025 gerealiseerd worden. Er is een vervolg-leiderschapsprogramma opgesteld voor de jaren 2025 en 2026. Ten aanzien van het opgave gericht werken is gestart met het inrichten van het portfoliomanagement voor de strategische concernopgaven. Deze werkwijze zorgt voor de juiste inrichting en governance (o.a. opdrachtgever- en opdrachtnemerschap) om programma's en deelprojecten succesvol tot uitvoering te brengen. De voortgang en resultaten worden op concernniveau bewaakt, besproken én bijgestuurd. Voor de domein specifieke programma's en projecten wordt een domeinportfoliotafel ingericht.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Quotum doelgroepbanen (participatiebeleid) 2025; 2,85%.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

8.03 Personeel en organisatie		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschild
Lasten		2.166.190	2.481.190	2.248.968	232.222
	Doelstelling 8.03.01 Betrouwbaar en aantrekkelijk werkgeverschap	1.124.815	1.039.815	1.116.795	-76.980
	Doelstelling 8.03.02 De juiste mensen op de juiste plaats op het juiste moment	798.375	798.375	775.882	22.493
	Doelstelling 8.03.03 Organisatieontwikkeltraject waarin wordt geïnvesteerd in (persoonlijk) leiderschap, de kwaliteit van onze professionals en ontwikkeling van de organisatie.	243.000	643.000	356.291	286.709
Baten				47.700	-47.700
	Doelstelling 8.03.01 Betrouwbaar en aantrekkelijk werkgeverschap	0	0	47.700	-47.700
Saldo		2.166.190	2.481.190	2.296.668	184.522

Ontwikkelingen

De provincie Drenthe bindt kwalitatief goed personeel aan zich om de opgaven uit te kunnen voeren. Hiertoe is een team recruitment opgezet, wat zijn vruchten afwerpt.

Beleidsopgave: 8.04 Subsidies en Inkoop

Inleiding

Ook in 2024 hebben we ons ingezet op samenwerking, integraal adviseren en zorgen dat de systemen ondersteunend zijn. Dit met het doel in het licht van de Drentse opgaven tijdig, correct en begrijpelijk subsidies te verstrekken en inkopen te doen. Het vernieuwde M&O-beleid bevindt zich in de afrondende fase en zal in de eerste helft van 2025 worden voorgelegd ter vaststelling. We hebben uitvoering gegeven aan het in 2023 vastgestelde inkoopbeleid, waarbij conform ons beleid, kansen voor het Drentse MKB zijn gecreëerd. In het kader hiervan rapporteren wij jaarlijks over de aantallen (conform M201 5-22, brief d.d. 10 september 2019) uitgevoerde regionale aanbestedingen.

Voor meer informatie en behaalde resultaten over Inkoop & Subsidies verwijzen we ook naar de paragraaf Bedrijfsvoering (2.5).

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
8.04.01 Effectief en efficiënt inkoopbeleid en inkoopproces met kansen voor het Drentse MKB	De provincie Drenthe wil, indien zich daar geen zwaarwegende belangen tegen verzetten, bij aanbestedingen zo veel mogelijk kansen creëren voor het MKB en dan specifiek voor Drentse en regionale ondernemers, teneinde de werkgelegenheid in Drenthe te stimuleren. Bij onderhandse aanbestedingen (bij Werken, Leveringen en Diensten tot aan het drempelbedrag voor Europees aanbesteden) worden zo veel mogelijk Drentse ondernemers en ondernemers uit de regio (Groningen, Friesland en Overijssel) betrokken. Wij stellen hierbij als doel in eerste instantie minimaal twee Drentse/regionale partijen uit te nodigen. Drentse ondernemers krijgen meer voorrang door het uitnodigingsbeleid bij meervoudig onderhandse aanbestedingen toe te passen. ☐ Is het aantrekken van partijen uit de regio niet haalbaar, dan zoeken wij pas naar partijen buiten de regio. Naast het uitnodigingsbeleid wil de Provincie Drenthe ook met haar aanbestedingen kansen creëren voor het Drents en regionaal MKB, onder andere door de complexiteit van aanbestedingen waar mogelijk te beperken, onderaanneming en samenwerkingsverbanden toe te staan en opdrachten niet onnodig groot te maken.		Bij meervoudig onderhandse aanbestedingen (tot aan het drempelbedrag voor Europees aanbesteden) worden zo veel mogelijk Drentse ondernemers en uit de regio (Groningen, Friesland en Overijssel) betrokken, zie hiervoor MKB, Drents/Regionaal bedrijfsleven van het inkoopbeleid. Naast het uitnodigingsbeleid wil provincie Drenthe ook met haar aanbestedingen kansen creëren voor het Drents en regionaal MKB, onder andere door de complexiteit van aanbestedingen waar mogelijk te beperken, onderaanneming en samenwerkingsverbanden toe te staan en opdrachten niet onnodig groot te maken.
8.04.02 Transparante en laagdrempelige werking van het Drentse subsidieinstrumentarium	Een belangrijk instrument om onze doelen te bereiken, is het verstrekken van subsidie. Met diverse subsidieregelingen en het verstrekken van incidentele subsidies geven we hier invulling aan. Het is belangrijk dat bedrijven, instellingen en inwoners van onze provincie goed geïnformeerd worden over de mogelijkheden. Dat doen we via actieve informatieverstrekking en een duidelijke klantvriendelijke website.		In 2024 is de capaciteit volledig op orde gebracht waardoor effectief en efficiënt uitvoering is gegeven aan het subsidiebeleid in het subsidieproces.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

8.04 Subsidies en Inkoop		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		15.300	15.300	8.392	6.908
	Doelstelling 8.04.01 Effectief en efficiënt inkoopbeleid en inkoopproces met kansen voor het Drentse MKB	15.300	15.300	8.392	6.908
Saldo		15.300	15.300	8.392	6.908

Ontwikkelingen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Beleidsopgave: 8.05 Verantwoording personeelskosten

Inleiding

Het betreft hier een technisch beleidsveld om de loonkosten toe te rekenen naar de volgens het BBV verplichte taakvelden.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we gedaan?

Doelstelling	Omschrijving doelstelling	Status	Toelichting realisatie
8.05.01 Directe personele inzet	Het betreft hier een technische doelstelling om de loonkosten toe te rekenen naar de volgens het BBV verplichte taakvelden.	✓	De toerekening van de directe personeelskosten aan de taakvelden van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is uitgevoerd.
8.05.02 Inzet ondersteunend personeel	Het betreft hier een technische doelstelling om de loonkosten toe te rekenen naar de volgens het BBV verplichte taakvelden.	✓	De toerekening van de overheadkosten conform het BBV is gerealiseerd.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing.

Wat heeft deze beleidsopgave gekost?

8.05 Verantwoording personeelskosten		Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten		65.792.885	70.502.376	66.805.501	3.696.875
	Doelstelling 8.05.01 Directe personele inzet	38.231.524	39.984.242	38.420.260	1.563.982
	Doelstelling 8.05.02 Inzet ondersteunend personeel	27.561.361	30.518.134	28.385.240	2.132.894
Baten		-2.525.134	-2.525.134	-3.143.224	618.090
	Doelstelling 8.05.01 Directe personele inzet	0	0	-1.180.727	1.180.727
	Doelstelling 8.05.02 Inzet ondersteunend personeel	-2.525.134	-2.525.134	-1.962.497	-562.637
Saldo		63.267.751	67.977.242	63.662.277	4.314.965

Ontwikkelingen

Voor deze beleidsopgave hebben zich tussentijds geen vermeldenswaardige nieuwe ontwikkelingen voorgedaan.

Programma 8 wat heeft het gekost

Beleidsopgave	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Vershil
Lasten					
8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden	12.858.027	10.785.430	15.058.309	13.398.868	1.659.441
8.02 Financiën	141.492.998	64.238.455	148.575.265	192.214.134	-43.638.869
8.03 Personeel en organisatie	1.886.537	2.166.190	2.481.190	2.248.968	232.222
8.04 Subsidies en Inkoop	4.167	15.300	15.300	8.392	6.908
8.05 Verantwoording personeelskosten	62.453.943	65.792.885	70.502.376	66.805.501	3.696.875
Totaal Lasten	218.695.672	142.998.260	236.632.440	274.675.862	-38.043.422
Baten					
8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden	-4.297.745	-4.361.014	-4.430.914	-4.204.387	-226.527
8.02 Financiën	-417.079.381	-339.638.537	-476.254.051	-488.907.758	12.653.707
8.03 Personeel en organisatie		0	0	47.700	-47.700
8.05 Verantwoording personeelskosten	-3.761.301	-2.525.134	-2.525.134	-3.143.224	618.090
Totaal Baten	-425.138.427	-346.524.685	-483.210.099	-496.207.668	12.997.569
Totaal programma	-206.442.755	-203.526.425	-246.577.659	-221.531.806	-25.045.853

Toelichting	
Saldo Programma	-25.045.853
Totaal verrekend met reserves lasten binnen beleidsopgave 8.02	-44.870.759
Totaal verrekend met reserves betan binnen beleidsopgave 8.02	5.398.526
Saldo Programma, zonder product reserves	14.426.380
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan reserve Uitvoering generatiepakt	-36.907
Totaal verrekend met reserves	-36.907
Resultaat programma na bestemming reserves	14.389.473

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

Beleidsopgave: 8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.659.441,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 8.01.01 Informatiebeheer: het goed beheren en opslaan van documenten die behoren tot een dynamisch, semi-statisch of een statisch archief, ongeacht hun vorm.

De totale afwijking betreft een nadeel van € 50.944,-- op kosten van verzending post & pakketten, opslag en archivering.

Doelstelling: 8.01.02 Het zoveel mogelijk inzetten van duurzame facilitaire producten en diensten tegen acceptabele kosten.

De totale afwijking betreft een voordeel van € 162.106,--.

Dit kan grotendeels als volgt verklaard worden: Er is een voordeel behaald van ruim € 220.000,-- op de catering. (Dit moet in samenhang gezien worden met een lagere doorbelasting van bijna € 140.000,-- aan de batenkant.)

Op bewaking en receptie is een gezamenlijk voordeel behaald van € 44.000,--. Op mobiliteit (leaseauto's, inzet van dienstauto's en chauffeurs, brandstof, laadpalen enzovoort) is een nadeel behaald van bijna € 145.000,--.

(Per saldo, lasten/baten gezamenlijk, komt de afwijking uit op een voordeel van € 22.324,-- op doelstellingsniveau.)

Doelstelling: 8.01.03 Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens.

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.054.409,--. Dit resultaat betreft hoofdzakelijk middelen van het programma Digitalisering die in 2024 niet zijn ingezet. Deze middelen worden overgeheveld.

Doelstelling: 8.01.04 Het gebruik van duurzame gebouwen en terreinen en daarbij benodigde voorzieningen tegen acceptabele kosten en bij voorkeur energieneutraal.

De totale afwijking betreft een voordeel van € 24.151,--.

Doelstelling: 8.01.05 Datagedreven werken faciliteren met gegevens en informatieproducten

De totale afwijking betreft een voordeel van € 469.719,--. Er is een voordeel van € 264.657,-- behaald op het Datahuis. Er is minder beroep gedaan op dit (inhuur)budget, doordat er voldoende ruimte in de loonsom beschikbaar was.

Op Datagedreven ontwikkeling, dat onderdeel uitmaakt van het programma Digitalisering, is een voordeel behaald van € 205.063,--. Deze middelen worden overgeheveld.

Beleidsopgave: 8.02 Financiën

De totale afwijking betreft een nadeel van € 43.638.869,--.

De afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 8.02.01 Duurzame provinciale financiën

De afwijking betreft een voordeel van € 12.615,--.

Doelstelling: 8.02.02 Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overheid.

De totale afwijking betreft een voordeel van € 1.219.275,--. De voornaamste verschillen betreffen een voordeel van € 1.000.000,-- als gevolg van een vrijgevallen reservering ter afdekking van het risico herstructureringsfonds en een voordeel van € 92.523,-- op Financiële adviezen, waar een deel van € 55.453,-- wordt meegenomen in een overhevelingsvoorstel.

Doelstelling: 8.02.03 Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen

De totale overschrijding van de lasten binnen deze beleidsopgave betreft de niet begrote verrekeringen met reserves, zoals hieronder aangegeven.

Mutaties reserves		Begrote toevoeging	Werkelijk toevoeging	Voordeel/ Nadeel	Verschil	
Bijdrage aan reserve of storting reserve	R001 Algemene doeleinden	15.711.251	15.711.251		0	
	R002 Saldirreserve	6.875.610	6.875.610		0	
	R112 Versterking economische structuur	1.850.000	5.681.549	N	-3.831.549	t.g.v. onderbesteding programma 4
	R123 Provinciaal aandeel ILG	3.962.838	4.298.393	N	-335.555	t.g.v. onderbesteding programma 2
	R124 Regionaal Specifiek Pakket	75.000	187.449	N	-112.449	t.g.v. onderbesteding programma 4
	R125 Financieringsreserve	19.804.180	19.804.180		0	
	R127 Cofinancieringsreserve Europa	4.000.000	5.034.917	N	-1.034.917	t.g.v. onderbesteding programma 1
	R128 Opvang revolverend financieren	0	10.000	N	-10.000	t.g.v. onderbesteding programma 2
	R129 Natuurbeleid	36.699.306	61.440.899	N	-24.741.593	t.g.v. onderbesteding programma 2
	R131 Groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	7.858.011	7.858.011			
	R132 Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	245.000	266.341	N	-21.341	t.g.v. onderbesteding programma 5
	R133 Uitvoering generatiepact	250.268	287.175	N	-36.907	t.g.v. onderbesteding programma 8
	R136 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	1.931.250	1.931.250			
	R137 Verstrekte subsidies	5.979.184	16.814.592	N	-10.835.408	t.g.v. onderbesteding programma's 1 t/m 7
	R139 Mobiliteit	20.078.723	23.454.151	N	-3.375.428	t.g.v. onderbesteding programma 5
	R140 Bodem	648.372	959.984	N	-311.612	t.g.v. onderbesteding programma 2
	R141 Cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	2.500.000	2.724.000	N	-224.000	t.g.v. onderbesteding programma 3
	R142 Wettelijke boscompensatie	963.580	963.580		0	
	R143 Kapitaallasten Verdiepte ligging rondweg Emmen	10.565.000	10.565.000		0	
	R145 Kapitaallasten Norgerbrug	7.153.337	7.153.337		0	
		147.150.910	192.021.669		-44.870.759	

Beleidsopgave: 8.03 Personeel en organisatie

De totale afwijking betreft een voordeel van € 232.222,--.

Beleidsopgave: 8.04 Subsidies en Inkoop

De totale afwijking betreft een voordeel van € 6.908,--.

Beleidsopgave: 8.05 Verantwoording personeelskosten

De totale afwijking betreft een voordeel van € 3.696.875,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstellingen: 8.05.01 Directe personele inzet en 8.05.02 Inzet ondersteunend personeel

Het voordeel op deze beide doelstellingen bedraagt € 3.696.875,-- (ofwel 5% van de begroting.) Het betref in feite het voordeel op de apparaatskosten (kostenverdeelstaat) dat is toegelicht in de

uitvoeringsinformatie. De toerekening van de kosten van de organisatie aan deze beide doelstellingen en daarbinnen naar taakvelden uit het BBV is een technische uitsplitsing.

Het voordeel in de lasten komt vooral door een lagere realisatie op de loonbudgetten van € 4.192.659,-- (waarvan € 3.486.532,-- met betrekking tot de ambtelijke GS organisatie en € 706.127,-- met betrekking tot de overige loonbudgetten) en een nadeel op de bedrijfsvoeringskosten van € 581.702,--. De onderbesteding op loonbudgetten van de Ambtelijke GS organisatie komt door een onderbezetting ten opzichte van de formatie die niet geheel is ingevuld met inhuur. Daarnaast zijn er loonkosten gedekt vanuit andere beleidsopgaven.

Baten

Beleidsopgave: 8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden

De totale afwijking betreft een nadeel van € 226.527,--.

Beleidsopgave: 8.02 Financiën

De totale afwijking betreft een voordeel van € 12.653.707,--.

De afwijkingen betreffen:

Doelstelling: 8.02.01 Duurzame provinciale financiën.

De totale afwijking binnen deze doelstelling betreft een voordeel van € 1.202.060,--. Het voornaamste verschil betreft een voordeel op de rentebaten van € 1.172.974,-- ten opzichte van de raming. Voor € 943.101,-- betreffen dit rentebaten over de middelen die in de 's Rijks schatkist worden aangehouden. Een hoger dan geraamd saldo in de schatkist heeft geresulteerd in hogere rentebaten. Voor het overige betreft dit hogere rentebaten ad circa € 429.000,-- op de rekening-courant saldi bij SVn, het Nationaal Restauratiefonds en het Groenfonds en lagere rentebaten ad circa € 196.000,-- op de lening aan Energiefonds Drenthe en de (in januari 2024 volledig afgeloste) leningen aan Coöperatie Glasvezel Noord.

Doelstelling: 8.02.02 Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead

De totale afwijking binnen deze doelstelling betreft een voordeel van € 6.053.121,--. De voornaamste verschillen betreffen:

Er is een voordeel van € 3.462.475,-- op de Uitkering Provinciefonds. Bij dit voordeel gaat het vooral om het effect van de decembercirculaire provinciefonds 2024. Het grootste deel van de verschillen wordt veroorzaakt door decentralisatie-uitkeringen die in december werden uitbetaald. Deze uitkeringen hebben in 2024 niet meer tot bestedingen geleid, maar worden overgeheveld naar 2025. Daarnaast zijn er nog enige mutaties op de algemene uitkering geweest. Zie ook het overzicht hieronder.

Aansluiting bevoorschotting en verstrekte decentralisatie uitkeringen

H117 Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus	3.462.475,--
H118 Indirecte uitvoeringskosten Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)	-25.098,--
	-2.627.330,--

H119 Spreidingswet	-357.398,--
H120 Natuurbrandpreventie en -mitigatie	-250.000,--
H121 Natuur bij Energieprojecten	-462.333,--
H122 Weerbaar bestuur kleine gemeenten (in het kader van tegengaan ondermijning)	-119.771,--
H123 Ondersteuning provincies opstellen ruimtelijk arrangement (NOVEX)	-80.417,--
	-459.872,--
Lagere algemene uitkering in decembercirculaire provinciefonds 2024	45.364,--
	-414.508,--
Verrekening afrekening algemene uitkering 2023 (nadeel in meicirculaire)	414.508,--
Nog te verklaren verschil	0,--

Er is een voordeel van € 2.596.646,-- op eigen middelen. Dit verschil valt te verklaren door een waarschijnlijk incidentele meeropbrengst in 2024 bij de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Deze meeropbrengst deed zich vooral in de laatste maanden van het jaar voor.

Doelstelling: 8.02.03 Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen

De hogere onttrekkingen aan de reserves betreffen niet begrote verrekeningen met reserves, zoals hieronder aangegeven.

Mutaties reserves		Begrote onttrekking	Werkelijk onttrekking	Voordeel/Nadeel	Vershil	
Bijdrage van reserve of onttrekking reserve	R001 Algemene doeleinden	-3.498.899	-3.498.899		0	
	R002 Saldireserve	-19.182.184	-19.182.184		0	
	R112 Versterking economische structuur	-2.009.000	-2.009.000		0	
	R123 Provinciaal aandeel ILG	-9.626.253	-9.626.253		0	
	R124 Regionaal Specifiek Pakket	-187.449	-187.449		0	
	R125 Financieringsreserve	-25.149.807	-25.149.807		0	
	R127 Cofinancieringsreserve Europa	-4.219.738	-4.219.738		0	
	R129 Natuurbeleid	-48.302.518	-48.302.518		0	
	R131 Groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	-4.143.403	-5.396.156	V	1.252.753	t.g.v. overbesteding programma 5
	R132 Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	-2.083.000	-2.083.000		0	
	R133 Uitvoering generatiepact	-709.492	-709.492		0	
	R134 Persoonlijk ontwikkel budget (POB)	-345.634	-345.634		0	
	R135 Investeringsagenda 2019-2023	-3.116.666	-3.116.666		0	
	R136 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	-4.095.423	-5.093.505	V	998.082	t.g.v. overbesteding programma 4

R137 Verstrekte subsidies	-13.300.992	-16.448.683	V	3.147.691	t.g.v. overbesteding programma's 3,4 en 6
R139 Mobiliteit	-52.044.141	-52.044.141		0	
R140 Bodem	-740.150	-740.150		0	
R141 Cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	-500.000	-500.000		0	
R142 Wettelijke boscompensatie	-119.577	-119.577		0	
	-193.374.326,00	-198.772.852,05		5.398.526	

Beleidsopgave: 8.03 Personeel en organisatie

De totale afwijking betreft een nadeel van € 47.700,--.

Beleidsopgave: 8.05 Verantwoording personeelskosten

De totale afwijking betreft een voordeel van € 618.090,--.

De voornaamste afwijkingen betreffen:

Doelstellingen: 8.05.01 Directe personele inzet en 8.05.02 Inzet ondersteunend personeel

Het voordeel op deze beide doelstellingen bedraagt € 618.090,--. Het betreft in feite het voordeel op de baten binnen de apparaatskosten (kostenverdeelstaat) die is toegelicht in de uitvoeringsinformatie. De toerekening van de kosten van de organisatie aan deze beide doelstellingen en daarbinnen naar taakvelden uit het BBV is een technische uitsplitsing.

Niet alle baten zijn vooraf voorzien en begroot. Zo zijn er detacheringsinkomsten geweest en zijn er bijdragen op loonkosten ontvangen. Daar tegenover staat een lagere activering (doorbelasting) van loonkosten naar investeringsprojecten.

I.2 Paragrafen

I.2.1 Lokale heffingen

Inleiding

Met lokale heffingen creëren wij de mogelijkheid aanvullend (op onder meer de uitkering uit het provinciefonds) collectieve voorzieningen, zoals deze in de verschillende programma's zijn opgenomen, te financieren. Bij het heffen gaan wij zoveel mogelijk uit van het profijtbeginsel. Het profijtbeginsel is gebaseerd op de gedachte dat burgers en bedrijven moeten bijdragen in de kosten van de door de overheid voortgebrachte voorzieningen naar de mate van het profijt dat zij van die voorzieningen hebben. Het profijtbeginsel manifesteert zich met name bij heffingen. Deze paragraaf geeft de door Provinciale Staten vastgestelde beleidslijnen en te realiseren belastingopbrengsten weer. Bij het heffen houden wij rekening met interne en externe kaders en wet- en regelgeving, waaronder verschillende artikelen uit de Provinciewet. Daaruit komt het volgende naar voren:

Lastendruk

De provinciale heffingen bepalen, zij het in geringe mate, de collectieve lastendruk en zijn dus mede bepalend voor de omvang van het besteedbaar inkomen. Wettelijk mag het bedrag van een provinciale belasting niet afhankelijk worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen. De opcentenheffing heeft nauwelijks tot geen relatie met sociale aspecten en armoedebeleid.

Lokale heffingen moeten overheidsoptreden legitimeren

Wat krijgt de burger terug voor de betaling aan de provincie? Wij streven naar evenwicht tussen het ervaren van overheidsoptreden en de hoogte van het te betalen bedrag. In de Provinciewet staat dat provinciale opcenten tot een bepaalde limiet geheven mogen worden en dat leges maximaal kostendekkend mogen zijn. De opbrengsten van de heffingen zijn bij speciale wetten aan limieten gebonden.

Grondwateronttrekkingsheffing

Op grond van het bepaalde in artikel 13.4b van de Omgevingswet hebben Provinciale Staten een heffing ingesteld op het onttrekken van grondwater. De regels die de provincie hanteert bij de grondwateronttrekkingsheffing zijn neergelegd in de Belastingverordening provincie Drenthe.

Op grond van het bepaalde in artikel 5.1 lid 2 onder d van de Omgevingswet in samenhang met de artikelen 16.3 en 16.4 van het Besluit activiteiten leefomgeving is het verboden zonder vergunning van Gedeputeerde Staten grondwater te onttrekken of water te infiltreren:

- a. ten behoeve van industriële toepassingen, indien de te onttrekken hoeveelheid meer dan 150.000 m³ per jaar bedraagt;
- b. ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening of een bodemenergiesysteem.

De regels die de provincie hanteert voor bovengenoemde onttrekkingen zijn vastgelegd in de Omgevingsverordening Drenthe. De bestedingsmogelijkheden voor de provincie van de grondwateronttrekkingsheffing zijn limitatief in de Omgevingswet opgenomen.

Op grond van artikel 13.4b van de Omgevingswet kunnen onder de heffing worden gebracht de kosten die door de provincie zijn gemaakt voor:

- a. maatregelen die direct verband houden met het voorkomen en tegengaan van nadelige gevolgen van het onttrekken van grondwater en het in de bodem brengen van water, ter aanvulling van het grondwater,

- b. noodzakelijke onderzoeken voor het grondwaterbeleid en de vaststelling van schade als bedoeld in artikel 15.13, eerste lid, van de Omgevingswet in samenhang met artikel 10.3, derde lid, van de Omgevingswet,
- c. het houden van een register met gegevens over het onttrekken van grondwater en het in de bodem brengen van water, ter aanvulling van het grondwater,
- d. de vergoeding van schade als bedoeld in artikel 4:126, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht in samenhang met artikel 15.1, eerste lid, onder f, van de Omgevingswet die voortvloeit uit het onttrekken van grondwater of het in de bodem brengen van water, ter aanvulling van het grondwater, en waarvoor Gedeputeerde Staten het bevoegd gezag zijn.

Inkomsten

De belasting wordt geheven op basis van de onttrokken hoeveelheid grondwater gemeten in kubieke meters. Indien op grond van de vergunningvoorschriften water wordt geïnfiltreerd, wordt op aanvraag van de belastingplichtige het aantal kubieke meters geïnfiltreerd water in mindering gebracht op de voor de belasting te hanteren onttrokken hoeveelheid grondwater. De hoogte van de heffing is vastgesteld door Provinciale Staten. De te betalen heffing mag naar beneden worden afgerond op hele euro's.

Voor 2024 bedraagt het tarief € 1,115 (2023: € 1,115) per 100 m³ onttrokken hoeveelheid grondwater. De belasting wordt verschuldigd op het moment waarop het grondwater wordt onttrokken en moet op aangifte worden voldaan.

In 2024 was een bedrag van € 800.000,-- begroot. De opbrengst van de aangiften grondwateronttrekkingsheffing is € 786.371,--.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij invordering van de grondwateronttrekkingsheffing wordt geen kwijtschelding verleend.

Heffing ontgroningen

Op grond van artikel 13.4a van de Omgevingswet hebben Provinciale Staten een heffing ingesteld op het ontgronden van stoffen. De regels die de provincie hanteert bij de ontgroningenheffing zijn vastgelegd in de Belastingverordening provincie Drenthe, de Omgevingswet en het Omgevingsbesluit. De bestedingsmogelijkheden voor de provincie van de ontgroningenheffing zijn limitatief in de Omgevingswet opgenomen.

Kosten die onder de heffing zijn gebracht

Op grond van de Belastingverordening provincie Drenthe wordt een heffing in rekening gebracht voor kosten met betrekking tot schadevergoedingen als bedoeld in artikel 4:126, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht in samenhang met artikel 15.1, eerste lid, van de Omgevingswet. Voor 2024 bedraagt het provinciale tarief daarvoor € 0,45 (2023: € 0,45) per 100 m³ hoeveelheid stoffen.

Inkomsten

De heffingsplicht rust op alle houders van vergunningen, behalve als het vergunningen betreft die gelden voor minder dan 10.000 m³ vaste stoffen. De heffingsplicht geldt evenmin op hoeveelheden ten aanzien waarvan eerder is geheven, tenzij en tot zover de heffing op grond van artikel 4.10 van de belastingverordening is teruggegeven. Deze vrijstelling geldt niet voor zover is geheven ten behoeve van een in artikel 4.1 van de Belastingverordening provincie Drenthe bedoelde bestemming en nadien wordt geheven voor een andere in dat artikel bedoelde bestemming. De belastingschuld ontstaat op het tijdstip dat de vergunning is verleend en wordt door middel van een aanslag opgelegd.

In 2024 was een bedrag van € 7.500,-- ontgrondingenheffingen begroot. Er is in totaal € 16.137,-- aan inkomsten gerealiseerd.

Teruggaaf

Indien een vergunning wordt vernietigd of ingetrokken dan wel gewijzigd, kan teruggaaf van de heffing plaatsvinden. Geen teruggaaf vindt plaats over de hoeveelheid stoffen die al is gewonnen. Teruggaaf blijft ook achterwege indien het bedrag dat moet worden teruggegeven minder bedraagt dan het in artikel 8.2, tweede lid, van het Omgevingsbesluit genoemde bedrag van € 250,--.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij de invordering van de ontgrondingenheffing wordt geen kwijtschelding verleend.

Leges

De provincie heft leges voor diensten die door of vanwege het provinciaal bestuur zijn geleverd. De aanvrager van de dienst, dan wel degene ten behoeve van wie de dienst is verleend, is het legestarfier verschuldigd. In de provinciale Belastingverordening zijn de tarieven opgenomen die verschuldigd zijn voor het in behandeling nemen van een te verlenen dienst.

Geraamde en gerealiseerde inkomsten

Voor 2024 waren de leges begroot op € 417.000,-- en is € 302.062,-- gerealiseerd. Dit is met inbegrip van de bouwleges, de leges voor milieubelastende activiteiten en de leges voor luchtvaart die rechtstreeks door de RUD zijn ontvangen. Omdat de kosten voor de vergunningverlening door de RUD worden gemaakt, verrekenen zij deze met de inkomsten. We volstaan met een regelmatige opgave van de RUD over de hoogte van de ontvangen leges.

De gemiddelde legesopbrengsten over de laatste 4 jaar waren € 390.905,--. De begrote leges vormen slechts een indicatie. De realisatie is afhankelijk van de werkelijke aanvragen. Voor het onderdeel Natuur bleven deze achter in verband met een uitspraak van de Raad van State over de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS).

Rubrieknummer	Begroot 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023	Realisatie 2022	Realisatie 2021	Gemiddelde laatste 4 jaar
1. Omgevingsvergunning	€ 225.000	€ 126.131	€ 199.551	€ 197.089	€ 189.717	€ 178.122
2. Natuur	€ 125.000	€ 74.703	€ 189.039	€ 128.584	€ 164.224	€ 139.138
3. Ontgrondingen	€ 30.000	€ 38.498	€ 35.794	€ 21.409	€ 31.435	€ 31.784
4. Wateronttrekking	€ 10.000	€ 9.600	€ 0	€ 185	€ 0	€ 2.446
5. Verkeer en vervoer RVV	€ 14.000	€ 25.583	€ 25.453	€ 22.574	€ 17.301	€ 22.728
5. Wegen Omg.verord. Drenthe	€ 5.000	€ 13.304	€ 12.699	€ 10.137	€ 12.928	€ 12.267
5. Vaarwegen Omg.verord. Drenthe	€ 1.000	€ 277	€ 436	€ 436	€ 763	€ 478
6 Diversen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 162	€ 41
7. Luchtvaart	€ 0	€ 0	€ 320	€ 480	€ 840	€ 410
8. Milieubelastende activiteiten	€ 0	€ 13.965	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.491
	€ 410.000	€ 302.061	€ 463.292	€ 380.894	€ 417.370	€ 390.904

Kostendekking leges

Op basis van artikel 225 van de Provinciewet mogen de leges maximaal kostendekkend zijn. Eventuele incidentele overschrijdingen kunnen tussen de in de verschillende rubrieken binnen de legesverordening gerealiseerde leges worden gecompenseerd ('kruissubsidiëring').

Leges algemene dienstverlening			lasten	baten	kostendekking
rubriek	1	Omgevingsvergunning	€ 126.131	€ 126.131	100,0%
rubriek	2	Wet Natuurbescherming	€ 216.369	€ 74.703	34,5%
rubriek	3	Ontgrondingen	€ 75.790	€ 38.498	50,8%
rubriek	4	Grondwater	€ 11.002	€ 9.600	87,3%
rubriek	5	Verkeer en vervoer/wegen/waterwegen	€ 103.906	€ 39.164	37,7%
rubriek	6	Diversen	€ 0	€ 0	0,0%
rubriek	7	Luchtvaart	€ 0	€ 0	0,0%
rubriek	8	Milieubelastende activiteiten	€ 41.402	€ 13.965	33,7%
Kostendekking leges			€ 574.600	€ 302.061	52,6%

Nazorgheffing stortplaatsen

De provincie is op grond van de Wet milieubeheer (Wm) verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van stortplaatsen waar op of na 1 september 1996 nog afval is gestort. De provincie Drenthe draagt deze verantwoordelijkheid voor twee stortplaatsen, Meisner Noord-Drenthe B.V. te Ubbena en Attero B.V. te Wijster.

Het doel van de nazorgregeling in de Wm is om zeker te stellen dat bestaande en nieuwe stortplaatsen, die voldoen aan de eisen van het Stortbesluit bodembescherming, ook na sluiting tot in lengte van jaren aan hetzelfde beschermingsniveau blijven voldoen, zodat zij geen risico voor verontreiniging van de bodem vormen. Financiering van de uitgaven voor de desbetreffende nazorg vindt plaats door middel van een door u ingestelde heffing die de provincie gedurende de exploitatiefase van de stortplaatsen aan de exploitanten oplegt. Deze heffing wordt vastgesteld aan de hand van het doelvermogen dat op basis van een door de exploitanten ingediend nazorgplan wordt berekend. Beoordeling van de nazorgplannen en berekening van het doelvermogen vindt plaats aan de hand van in IPO-verband opgestelde modellen en checklists.

Beleid

Het provinciale beleid is erop gericht de heffing toereikend te laten zijn om de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen te bekostigen. Het tarief wordt via de Belastingverordening provincie Drenthe bepaald aan de hand van de vastgestelde jaarrekening van het Nazorg fonds gesloten stortplaatsen Provincie Drenthe (nazorgfonds).

Inkomsten

In 2024 is aan Attero BV een nazorgheffing opgelegd in het kader van het nieuwe nazorgplan voor de stortplaats te Wijster. De heffing was negatief en betekende conform de raamovereenkomst tussen de provincie en Attero een teruggaaf van € 341.053,- aan Attero B.V. De heffing was negatief, omdat het aanwezige vermogen per 31 december 2023 in het nazorgfonds hoger was dan de berekende contante waarde van het doelvermogen dat uit het nieuwe nazorgplan voortvloeide.

Als de jaarrekening 2024 van het nazorgfonds uitwijst dat het fondsvermogen per 31-12-2024 meer dan 10% afwijkt van de netto contante waarde van het doelvermogen, wordt over 2024, in 2025, een heffing opgelegd.

Stortplaats Meisner is in 2013 gesloten. Nu de stortplaats is gesloten, kan geen heffing meer worden opgelegd.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij de invordering van de heffing wordt geen kwijtschelding verleend.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Op grond van artikel 222 van de Provinciewet worden provinciale opcenten geheven. De opcenten zijn een opslag op een andere belasting, namelijk de motorrijtuigenbelasting (MRB). Deze belasting wordt geïnd door de Rijksbelastingdienst. Geraamde en gerealiseerde inkomsten De opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting is qua omvang van de opbrengst de belangrijkste provinciale heffing. Deze belasting is voor de provincies een algemeen dekkingsmiddel. Het tarief is sinds 2016 bevroren op 92,0. In 2024 is er ten opzichte van de raming € 2.596.646,- meer opbrengst gerealiseerd dan in de Begroting 2024 (na wijziging) was geraamd. Hieronder zijn raming en realisatie tegenover elkaar gezet.

€ 62.000.000
<u>€ 64.596.646</u>
€ 2.596.646

Deze raming in de Begroting 2024 ging uit van het bovenstaande ongewijzigde tarief van 92 opcenten en een wijze van ramen op basis van een gemiddelde van autobestand en samenstelling van het autobestand per 1 januari 2023. De raming is tussentijds niet aangepast. De opbrengst valt te verklaren door een veelheid van factoren, maar daarbij is zonder meer sprake van de gebruikelijke correctie voor inflatie van de hoofdsom en mutatie in het wagenpark voor volume, gewichtsklasse en type brandstof.

Samenvatting

Voor 2024 bedroegen de lokale heffingen in totaal:		
Belastingen	Opcenten	€ 64.596.646
Heffingen	Grondwater	€ 786.371
	Nazorgheffing gesloten stortplaatsen	-€ 341.053
	Ontgrondingen	€ 16.137
Rechten	Leges	€ 302.062
Totaal		€ 65.360.163

Lokale lastendruk

Onder lokale lastendruk wordt verstaan hoe de lokale lastendruk zich verhoudt tot de landelijke lastendruk. Hierbij is voornamelijk de hoogte van de opcentenheffing motorrijtuigenbelasting van toepassing. Zoals eerder vermeld stelt het Rijk jaarlijks het maximale niveau van opcentenheffing vast.

Ontwikkeling opcenten motorrijtuigenbelasting in de jaren 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
provincie Drenthe	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0
landelijk gemiddelde	83,1	83,5	83,7	84,7	87,4
provincie Drenthe als % van landelijk gemiddelde	110,7	110,2	110,0	108,6	105,3
wettelijk maximum	115,0	116,8	118,4	125,9	138,3
provincie Drenthe als % van wettelijk maximum	80	78,8	77,8	73,1	66,5

Overzicht tarieven opcenten op de MRB in 2024

Provincie	Tarief
Zuid-Holland	98,7
Friesland	89,6
Drenthe	92,0
Gelderland	97,9
Groningen	95,7
Overijssel	82,2
Zeeland	84,4
Limburg	83,1
Flevoland	83,0
Noord-Brabant	82,8
Utrecht	81,9
Noord-Holland	77,4
Bron: CBS	

I.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De wereld om ons heen is een complexe en onzekere wereld. Dit vraagt om verdere professionalisering van risicomanagement. Risicomanagement voegt bewustzijn toe over de mate waarin we onze doelstellingen kunnen halen. Het dwingt tot het expliciet maken van kansen en risico's en het beheersen daarvan. Ook geeft het de organisatie de mogelijkheid om proactief om te gaan met kansen en risico's in plaats van reactief. Een belangrijk instrument daarvoor is het nemen van beheersmaatregelen. Ook hebben wij een risicoreserve gevormd. De hoogte van deze risicoreserve is vastgesteld na inventarisatie van de risico's die zich kunnen voordoen bij de provincie Drenthe.

Risicomanagement is nooit af. Het is om die reden dat de provincie actief werkt aan de verdere professionalisering van het risicomanagement. Het kiezen van een praktische methode voor risicomanagement, de wijze van implementatie in de dagelijkse gang van zaken en het bepalen van de wijze van rapportage, zijn belangrijke kaders bij de vormgeving van risicomanagement. Aandachtspunten bij de uitvoering zijn het vastleggen van beleid, verdeling van taken en verantwoordelijkheden, training van medewerkers en ondersteuning door middel van een risicomanagement informatiesysteem.

Risicomanagement gaat niet alleen over regels, maar heeft ook een belangrijk cultuurelement. Het vraagt een andere blik op de organisatie en de processen die daarbinnen vorm krijgen. Daarbij is het van groot belang dat het gedragen wordt door organisatie en bestuur. Dus zowel Statenleden, als collegeleden en medewerkers. Dat is een belangrijke randvoorwaarde voor succes. Risicomanagement is dan ook meer dan alleen het financieel kwantificeren en identificeren van risico's.

In de organisatie wordt gewerkt aan een verbeterd risicobewustzijn en de implementatie van meer strategisch risicomanagement in de planning- en controlcyclus. De planning- en controlcyclus zorgt voor borging van deze werkwijze. Dit is een organisatiebreed en intensief proces en kost enige tijd om in de organisatie te laten landen, maar zal tot zichtbare resultaten leiden.

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de risico's, maar ook in de weerstandscapaciteit die aanwezig is om de risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's. De weerstandscapaciteit omvat de middelen en mogelijkheden waarover de provincie kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Voor het kunnen beoordelen van het weerstandsvermogen is het noodzakelijk de aanwezige weerstandscapaciteit te analyseren in samenhang met de omvang en de achtergronden van de risico's. In deze paragraaf komen aan bod:

- Provinciaal beleid;
- Beschikbare weerstandscapaciteit:
  - Incidentele weerstandscapaciteit;
  - Structurele weerstandscapaciteit;
  - De weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe;
- Inventarisatie en beheersing van risico's;
- Relatie tussen benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit.

Hoe we als organisatie omgaan met risicomanagement is weergegeven in de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement 2024, deze is als onderdeel van het Financieel beleid 2024 vastgesteld in de PS-vergadering van 18 december 2024.

Een afzonderlijk aandachtsgebied van risicomanagement behelst het verstrekken van leningen of garanties om hiermee een voor de provincie Drenthe gewenst beleidsdoel te behalen. De risico's die hiermee gepaard gaan worden opgevangen in de daarvoor ingestelde Reserve opvang revolverend financieren. Een specifieke toelichting op dit onderwerp is te vinden in de paragraaf Financiering.

Actuele ontwikkelingen

De financiële risico's van een meer algemene aard die wij in vorige begrotingen hebben gemeld, spelen feitelijk nog steeds. Daar is niet veel aan veranderd. Er is nog steeds inflatie, al is deze niet meer zo hoog als enige jaren geleden. De arbeidsmarkt is ook nog steeds in beweging, zowel waar het aanbod van arbeidskrachten als loonkosten betreft.

Op financieel vlak zijn er inmiddels enige ontwikkelingen geweest die een beperkt effect hebben gehad.

- Het kabinet heeft met ingang van 2024 een nieuwe accessystematiek ingevoerd, waarbij het accres niet meer afhangt van rijksuitgaven, maar van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. Voor de jaren 2024 en 2025 worden de provincies voor de financiële effecten gecompenseerd. Met ingang van 2026 zullen we moeten zien hoe één en ander verder uitpakt.
- Een oplossing voor het 'ravijnjaar' 2026 is er nog niet, al is de oploop van de opschalingskorting van tafel. Daar staat echter weer tegenover dat het nieuwe kabinet bij de herstructurering van de specifieke uitkeringen daar meteen 10% op wenst te bezuinigen.
- Duidelijkheid over een nieuwe verdeelsystematiek voor de algemene uitkering uit het Provinciefonds is er ook nog steeds niet. Op het moment van het opstellen van deze Jaarstukken 2024 heeft de Raad voor het Openbaar Bestuur advies aan de Tweede Kamer uitgebracht. De aangelegenheid ligt nu bij de fondsbeheerders.
- Het ziet er naar uit, dat er op de korte termijn nog geen geheel nieuw belastinggebied komt, in elk geval niet als gevolg van de invoering van rekeningrijden. In de tussentijd lopen de kortingen op de motorrijtuigenbelasting voor elektrische en zeer zuinige voertuigen af. Deels worden deze uiteindelijk toch wel deels voortgezet, maar een mogelijke meeropbrengst voor de provincie(s) is mogelijk. Zie hiervoor ook de paragraaf Lokale Heffingen.

Vanaf 1 januari 2025 handhaaft de belastingdienst volledig op schijnzelfstandigheid. Ook de provincie werkt met inhuur en zzp'ers. Hierdoor lopen we het risico op een naheffing of (vanaf 2026) een boete. We hebben de consequenties van deze regelgeving in kaart gebracht en zijn bezig met een stappenplan om aan de nieuwe regelgeving te voldoen en stappen te zetten tegen schijnzelfstandigheid. Doordat de regels verschillend kunnen worden geïnterpreteerd is het complex om een goede inschatting te maken van de financiële risico's.

Recentelijk zijn er door de Raad van State uitspraken gedaan over intern salderen bij de Amercentrale en Rendac. Deze uitspraken veranderen de manier waarop stikstofvergunningen worden beoordeeld en hebben grote gevolgen voor alle projecten die stikstof uitstoten. De uitspraken hebben directe gevolgen voor vergunningverlening in verschillende sectoren activiteiten, waaronder: Pas-melders, woningbouw, industrie, infrastructuur, evenementen, landbouw en bepaalde natuurherstelprojecten. De komende tijd zal een projectgroep de verdere consequenties van deze uitspraken voor Drenthe nader duiden. Op dit moment kunnen we nog niet aangeven of we financiële risico's lopen en welke omvang deze risico's hebben.

Provinciaal beleid

Om de ambities van de provincie te realiseren is het van belang dat de provinciale middelen zo effectief mogelijk ingezet worden.

De uitgangspunten die de provincie hanteert bij het omgaan met tegenvallers c.q. voorgevallen risico's zijn ten opzichte van het verleden enigszins aangescherpt.

(waarbij een volgende stap pas aan de orde is, als een eerdere stap geen oplossing oplevert):

- Gedeputeerde Staten lossen financiële tegenvallers in eerste aanleg op binnen de geautoriseerde programma's en met inachtneming van het verstrekte (sub)mandaat.
- Gedeputeerde Staten kunnen aan Provinciale Staten uitsluitend voorstellen doen tot het verschuiven van budgetten tussen programma's en/of een beroep op algemene middelen als sprake is van bijzondere gevallen en/of onontkoombare ontwikkelingen.
- Gedeputeerde Staten voorzien voorstellen die gedurende het begrotingsjaar een beroep doen op de algemene middelen van een expliciete onderbouwing waaruit aantoonbaar blijkt dat er sprake is van bijzondere gevallen en/of onontkoombare ontwikkelingen.
- Van bijzondere gevallen en/of onontkoombare ontwikkelingen is sprake in de volgende gevallen:
  - Er zijn externe ontwikkelingen waarop de provincie zelf geen invloed heeft en niet zelf kan bijsturen.
  - Er is geen achterliggende reserve waarop een beroep kan worden gedaan
  - Er is geen mogelijkheid tot ombuigingen binnen de geautoriseerde programma's
  - Er is aantoonbaar geen sprake van schuld en/of nalatigheid bij Gedeputeerde Staten.

Op basis van deze regels komt de Algemene Reserve pas in beeld, als aangetoond alle andere mogelijkheden uitgeput zijn en er sprake is van bijzondere omstandigheden. Voor de Risicoreserve blijft gelden, dat deze meer 'geormerkt' is voor die risico's die onderdeel zijn van de voortgaande analyse in het kader van het provinciale risicomanagement.

De provincie Drenthe houdt een ratio aan van het weerstandsvermogen van 1,0 tot 1,4 (voldoende). Hierdoor heeft de organisatie ruimte om onvoorziene risico's af te dekken. Jaarlijks brengen we de ratio in beeld bij de het opstellen van de begroting en de jaarrekening. Indien de ratio weerstandsvermogen lager dan 1,0 wordt, leggen Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten uit wat hier de oorzaak van is en doen ze een voorstel hoe hiermee om te gaan. De ratio is van invloed op de aan te houden Risicoreserve.

GS kunnen jaarlijks bij de vaststelling van de Begroting een voorstel doen of er een bedrag moet worden toegevoegd of kan worden onttrokken aan de Risicoreserve, afhankelijk van de ratio van het weerstandsvermogen.

In de begroting is structureel een post voor onvoorziene uitgaven geraamd van € 250.000,--. Die is tot dusverre elk jaar nog bij de 3e Actualisatie/Slotwijziging afgeraamd tot € 25.000,--. Dat is in 2024 ook gebeurd.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Om de beschikbare weerstandscapaciteit te bepalen moet er gekeken worden naar de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt om niet begrote kosten te dekken. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen dat ingezet kan worden om eenmalige tegenvallers op te vangen.

Algemene Reserve

Dit is een vrij besteedbare reserve voor algemene doeleinden. Deze reserve maakt deel uit van het weerstandsvermogen van de provincie. De stand van deze reserve is per 31 december 2024 € 17.234.302,--. Voor deze reserve streven we een normomvang na van minstens € 5.000.000,--, die wordt toegerekend aan de weerstandscapaciteit.

Risicoreserve

Deze reserve is ingesteld om incidentele tegenvallers op te vangen, welke niet door een specifieke voorziening worden afgedekt. De reserve heeft per 31 december 2024 een omvang van € 18.707.500,--. Jaarlijks zal aan de hand van een risico-inventarisatie worden bekeken in hoeverre het weerstandsvermogen in de toekomst dient te worden bijgesteld.

De samenstelling en ontwikkeling van de algemene reserves ziet er als volgt uit.

(bedragen x € 1.000) per 31 december	2021	2022	2023	2024
Reserve voor algemene doeleinden	5.423	1.786	5.022	17.234
Risicoreserve	21.325	17.401	18.708	18.708
Totaal Algemene reserves	26.748	19.187	23.730	35.942

Structurele weerstandscapaciteit

Met de structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken. Dit betreft in beginsel de optelsom van de ruimte op de begroting en de onbenutte belastingcapaciteit.

Ruimte in de begroting

De post onvoorziene uitgaven, van structureel € 250.000,- is onderdeel van de structurele weerstandscapaciteit. Deze post is bij de 3e actualisatie 2024 teruggebracht tot € 25.000,--.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit van de provincie Drenthe bestaat uit het verschil tussen de opbrengst bij het maximaal aantal te heffen opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB) en de opbrengst bij het werkelijke tarief. In de Begroting 2024 is uitgegaan van een tarief per 1 januari 2024 van 92,0. Het tarief voor de opcentenheffing op de MRB wordt jaarlijks gemaximeerd door de staatssecretaris van Financiën. Het maximum voor 2024 was vastgesteld op 138,3. Uitgaande van een werkelijke opbrengst voor Drenthe van € 64.596.646,-- in 2024 bij een maximaal mogelijke opbrengst van € 97.106.000,-- komt de onbenutte belastingcapaciteit in 2024 dan uit op € 32.509.000,--. Voor de jaren 2025 en daarna wordt als raming voor de onbenutte belastingcapaciteit vooralsnog de raming voor 2025 aangehouden, zoals deze in januari 2025 door de Belastingdienst aan de provincies verstrekt is.

(bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Opbrengst	64.597	62.000	62.000	62.000
Maximaal tarief	97.106	94.600	94.600	94.600
Onbenutte belastingcapaciteit	32.509	32.600	32.600	32.600

De weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe

Uit de hiervoor genoemde gegevens blijkt dat de weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe als volgt meerjarig kan worden weergegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2024		2025		2026		2027	
	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.
Risicoreserve	18.708		18.708		18.708		18.708	
Normomvang Algemene Reserve	5.000		5.000		5.000		5.000	
Post voor onvoorziene uitgaven		25		250		250		250
Onbenutte belastingcapaciteit		32.509		32.600		32.600		32.600
Totaal (inc. + struct)		56.242		56.558		56.558		56.558

Vanzelfsprekend geldt dat de componenten van de weerstandscapaciteit verschillen in hun mate van inzetbaarheid. Zo is de risicoreserve direct aanwendbaar tot het maximum. Het verhogen van het aantal procenten tot het maximale tarief is echter niet realistisch.

Inventarisatie en beheersing risico's

Van de risico's die de provincie loopt, is een aantal afgedekt door de gebruikelijke verzekeringen of door het instellen van voorzieningen. In deze paragraaf gaat het om risico's die niet zijn afgedekt of niet kunnen worden afgedekt. Provincies hebben te maken met een diversiteit aan lastig in te schatten risico's die bovendien soms onderling afhankelijk zijn. De provincie Drenthe acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de provincie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de provincie. Om de risico's van provincie Drenthe in kaart te brengen, wordt periodiek de risico-inventarisatie geactualiseerd en een risicoprofiel opgesteld. Uit de actuele inventarisatie zijn in totaal 43 risico's naar voren gekomen en beschreven. In het onderstaande overzicht staan de 10 belangrijkste risico's (= 75,06 % invloed op totaal) en hoe deze beheerst worden. Bij de meeste van de 43 risico's zijn beheersmaatregelen benoemd. Als een beheersmaatregel wordt toegepast leidt dit tot een lagere risicoscore.

Risico-nummer	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Financieel gevolg	incidenteel/structureel
Risk0036	Attero beschikt niet over de financiële middelen om bovenafdracht van de stortplaats te Wijster te kunnen realiseren	De kosten voor de bovenafdracht komen voor rekening van de provincie	Attero heeft aan de provincie een borgtocht afgegeven, met hieraan gekoppeld twee financiële ratio's. Attero wordt geacht een acceptabele financiële positie te hebben als zij voldoet aan beide ratio's, die worden onderbouwd met de jaarlijks te ontvangen geconsolideerde jaarrekening en accountantsverklaring. Op deze wijze zijn wij in staat de financiële positie van Attero te monitoren en indien nodig maatregelen te nemen.	max.€ 14.500.000	Structureel
Risk0019	Het doelvermogen in het Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen provincie Drenthe is onvoldoende om de eeuwigdurende nazorg te kunnen financieren.	De kosten voor de eeuwigdurende nazorg komen voor zover deze niet gedekt kunnen worden door het fonds voor rekening van de provincie.	In gesprek met Attero blijven over mogelijkheden om vermogen op peil te brengen dan wel te houden. Indien de contante waarde van het doelvermogen 10% of meer afwijkt van de reeds opgebouwde waarde, wordt er afgerekend met Attero. Ook kan er iedere vijf jaar, en na vaststelling van een nieuw nazorgplan, worden afgerekend.	max.€ 11.000.000	Structureel
Risk0022	Verlaging uitkering provinciefonds	Lagere inkomsten en daardoor geringere bestedingsruimte of noodzaak tot ombuigingen	Invloed uitoefenen door o.a. inbreng in IPO; lobby	max.€ 7.000.000	Structureel
Risk0024	De waarde van de beleggingsportefeuille van de NOM daalt, waardoor de marktwaarde van de NOM ook daalt.	Op grond van BBV mag onze boekwaarde (historische verkrijgingsprijs) niet hoger zijn dan die marktwaarde, waardoor een afwaardering moet plaatsvinden.	Invloed uitoefenen als aandeelhouder	max.€ 2.000.000	Structureel
Risk0016	Juridische fouten bij staatssteun, waarbij de provincie verwijtbaar is.	Ten onrechte verstrekte overheidsmiddelen worden teruggevorderd	Deskundigheidsbevordering, inzetten second opinion.	max.€ 2.000.000	Structureel
Risk0047	Te veel uitgaven aan personeel in (vaste) dienst van de provincie.	Extra financiële verplichtingen die binnen de loonsom moeten worden opgevangen	Vast personeel herplaatsen binnen de organisatie. Succesvolle lobby uitvoeren voor structurele Rijsmiddelen	max. € 1.000.000	Structureel
Risk0037	Het plafond van het BTW-compensatiefonds wordt overschreden.	Terugvordering van het teveel ontvangen BTW via het provinciefonds.	Invloed uitoefenen door o.a. inbreng in IPO; lobby, scherp zijn op btw-declaraties	max.€ 1.250.000	Structureel
Risk0004	Verstrekte (revolverende) geldleningen worden (niet) volledig terug betaald	Tekort in de reserve opvang revolverend financieren	Voor het merendeel van lening geldt dat er sprake is van een hypothecaire zekerheid	max. € 1.000.000	Structureel
Risk0020	Gevraagde dienstverlening en ontwikkelingen kunnen niet geleverd worden	Continuïteit van dienstverlening komt in gevaar. Doelen worden niet bereikt	Tijdelijke expertise inhuren.	max.€ 1.000.000	Structureel
Risk0034	Wegvloeien kennis	Voor (tijdelijke) vervanging moeten hoge kosten voor inhuur en advies worden gemaakt. Kwaliteit - Het ontbreken en verloren gaan van kennis. De continuïteit van kennis in de organisatie wordt niet gewaarborgd	Ambities afstemmen op de beschikbare capaciteit. Realistische werkplanningen maken. Strategisch Personeelsplan invoeren en bijhouden.	max.€ 1.000.000	Structureel

De risico's in de tabel zijn allemaal van structurele aard en dus van invloed op het meerjarenbeeld van de provincie. Deze hebben wij voor 1 jaar meegenomen in de berekening van de benodigde

weerstandscapaciteit. Wij zijn namelijk van mening dat indien structurele risico's zich voordoen, hier binnen een jaar beleidsmatig op kan worden geanticipeerd en dat dus geen beroep hoeft te worden gedaan op de beschikbare structurele weerstandscapaciteit. Dit betekent dat wij bij de analyse van de toereikendheid van de beschikbare weerstandscapaciteit geen onderscheid hebben gemaakt tussen incidentele en structurele risico's.

Op basis van de ingevoerde risico's en geactiveerde beheersmaatregelen is een risicosimulatie uitgevoerd. De simulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag van risico's ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de simulatie volgt dat met 90% zekerheid alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 17.484.435,- als benodigde weerstandscapaciteit.

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit vervolg

De beschikbare weerstandscapaciteit van de Provincie Drenthe bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken, hieronder valt onder meer de hiervoor ingestelde Risicoreserve.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstand (bedragen x € 1.000)	Startcapaciteit
Risicoreserve	18.708
Normomvang Reserve voor algemene doeleinden	5.000
Post voor onvoorziene uitgaven	25
Onbenutte belastingcapaciteit	32.509
Totale weerstandscapaciteit	56.242

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Aangezien de risicoreserve, de omvang van de Algemene Reserve en de post voor onvoorziene uitgaven bij calamiteiten direct aanwendbaar zijn worden uitsluitend deze bedragen gebruikt om de weerstandsnorm te berekenen. De uitkomst van die berekening vormt de ratio weerstandsvermogen. De ontwikkeling van de weerstandscapaciteit in relatie tot het risicoprofiel wordt nauwlettend gevolgd.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 23.733.000}{€ 17.484.435} = 1,4$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van de berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het kengetal van de provincie Drenthe valt in klasse B. Dit duidt op ruim voldoende weerstandsvermogen.

Conclusie/Samenvatting

Met 90% zekerheid kunnen alle risico's worden afgedekt met een bedrag van € 17.484.435,--
De werkelijke omvang van de Risicoreserve is op het gewenste niveau. We blijven kritisch kijken in welke mate we door beheersmaatregelen de omvang van de risico's kunnen inperken.

Kengetallen

Verplichte kengetallen financiële positie in begroting

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. De kengetallen geven in samenhang gemakkelijker inzicht in de financiële positie van de provincie. Hieronder staan de financiële kengetallen voor de provincie Drenthe weergegeven.

Kengetal	Rekening 2023	Begroting 2024 na wijziging	Rekening 2024
1A. Netto schuldquote	4,6%	37,1%	-5,2%
1B. Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-34,5%	11,4%	-33,4%
2. De solvabiliteitsratio	59,8%	44,0%	47,3%
3. Kengetal grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
4. Structurele exploitatieruimte	16,1%	9,6%	17,6%
5. Belastingcapaciteit: opcenten mrb	108,6%	105,3%	105,3%

1A. De netto schuldquote drukt het niveau van de netto schuld uit in een percentage van de totale baten. De netto schuld is het saldo van de schulden enerzijds en de liquide middelen en vorderingen anderzijds. Een negatieve schuldquote betekent dat de omvang van de liquide middelen en vorderingen hoger was dan de omvang van de schulden. De netto schuldquote is goed te noemen.

1B. In de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen zijn ook de leningen aan deelnemingen, openbare lichamen en overige langlopende verstrekte leningen opgenomen. Dit kengetal is daarom lager (negatiever) dan de netto schuldquote per ultimo 2024, en daarmee van beperkte waarde.

2. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder dit kengetal wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. De solvabiliteit is met 47% goed te noemen. Voor de komende jaren verwachten we dat de solvabiliteit af zal nemen. De begrote onttrekkingen aan de reserves en het balanstotaal dat door investeringen toeneemt resulteren in een steeds groter deel van de balans dat door vreemd vermogen wordt gefinancierd. Hierdoor neemt de solvabiliteit af. Dat de solvabiliteit in 2024 lager uitkomt dan in 2023 is verklaarbaar uit het feit dat de balans langer is geworden: de ontvangen SPUKs zorgen voor een groter balanstotaal, waarmee het eigen vermogen in relatieve zin lager wordt.

3. De provincie Drenthe heeft geen grondexploitaties. Dit kengetal is derhalve niet relevant.

4. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van structurele baten en lasten gedeeld door de totale baten, uitgedrukt in een percentage van de totale baten (excl. reservemutaties).

Dit kengetal geeft aan in welke mate de provincie voldoende structurele baten heeft om haar structurele lasten te kunnen dekken. Hoe hoger dit percentage hoe beter. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

De structurele exploitatieruimte is goed te noemen, en tevens hoger dan in de Begroting 2024 en Jaarrekening 2023.

5. Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. Geen enkele provincie maakt gebruik van dit maximale tarief. De belastingcapaciteit van provincies wordt berekend door het aantal opcenten te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies en uit te drukken in een percentage. Uit het kengetal blijkt dat wij 5,3% meer opcenten heffen dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal belastingcapaciteit is niet hetzelfde als de 'onbenutte belastingcapaciteit' die wordt gebruikt voor de bepaling van het structurele weerstandsvermogen. De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen het werkelijke opcententarief en het wettelijke maximumtarief, dat jaarlijks door het Rijk wordt vastgesteld.

Als we de beschikbare kengetallen in hun onderlinge verhouding beoordelen concluderen wij dat onze financiële positie goed is, maar dat gezien de in de Begroting 2025 geschetste verwachtingen monitoring belangrijker wordt.

De historie laat zien dat de gerealiseerde (gecorrigeerde) netto schuldquote en solvabiliteit jaar op jaar positiever uitvallen dan begroot, onder andere door het achterblijven van uitgaven (exploitatie en investeringen). Deze planningsonzekerheid, zoals ook benoemd in de paragraaf Financiering van de Begroting 2025 heeft onze blijvende aandacht.

I.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf wordt aangegeven wat in 2024 is gedaan aan onderhoud van de kapitaalgoederen die in de begroting staan beschreven. Onder kapitaalgoederen verstaan we alle goederen die in eigendom van de provincie zijn en een meerjarig nut hebben. Deze kapitaalgoederen hebben we als volgt gerubriceerd: Wegen, Vaarwegen en Gebouwen.

Wegen

In het Meerjaren onderhoudsprogramma wegen en vaarwegen 2023 - 2026 (MJOP) zijn de onderhoudsactiviteiten voor deze periode benoemd en op kosten gezet. Gedurende het kalenderjaar 2024 zijn door middel van verschillende actualisaties enkele budgetten bijgesteld.

De bijstelling was noodzakelijk door prijsstijgingen van materialen, grondstoffen, energie en brandstof.

In het jaar 2024 is groot en vast onderhoud uitgevoerd aan en rondom de provinciale wegen te weten:

- Er is bij de stormschades in augustus adequaat en snel gehandeld om de beschikbaarheid van de wegen te herstellen;
- Tijdens de maaiafsluiting(en) van stroomwegen voor vast onderhoud, zijn Integraal werkzaamheden van de andere assets meegenomen wat minder hinder voor de omgeving heeft opgeleverd;
- het onderhoud aan de asfaltwegen is duurzaam uitgevoerd door toepassing van hergebruikt asfalt in zowel onderlagen als deklagen.
- Er is Integraal groot onderhoud gepleegd op diverse wegen waarbij nadrukkelijk de combinatie met de 4 assets (civiel, verhardingen, groen en beweegbare kunstwerken) is opgezocht om zo minder hinder te veroorzaken en de veiligheid te verhogen. Voorbeelden hiervan zijn N371, N373, N374 en N381;
- In het kader van klimaatadaptatie zijn er op verschillende locaties waterafvoer maatregelen toegepast.

Vaarwegen

Ook voor de vaarwegen geldt dat er gewerkt wordt conform Meerjaren onderhoudsprogramma wegen en vaarwegen 2023 - 2026 (MJOP), met daarbij de actualisaties gedurende het kalenderjaar.

In het jaar 2024 zijn slijtlagen vervangen op diverse bruggen.

Voor het Koning Willem-Alexanderkanaal is met alle betrokken stakeholders een Beheerplan opgesteld.

Er is echter een brug die bijzondere aandacht verdient: de Norgerbrug. BWV is na 2020 terughoudend geweest in investeringen omdat de beslissing is genomen om de brug te vervangen. Het regulier onderhoud is wel altijd gedaan en de veiligheid in acht genomen. Nu, naar aanleiding van het bericht dat de brug nog wel eens langer mee zou kunnen gaan dan de bedoeling was, is meer onderhoud nodig dan voorzien. Hier heeft BWV een actieplan met maatregelen voor opgesteld voor 2025, om de brug weer van risicoklasse 'gemiddeld' naar risicoklasse 'laag' te brengen.

Naast de groot onderhoudsprojecten zijn er vervagingsinvesteringen uitgevoerd. Te denken valt aan de vervanging van oeverbeschoeiing en sluisdeuren.

Door uitvoering van het onderhoud is de kwaliteit van het areaal gehandhaafd. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud, waarbij de Norgerbrug echter wel noodzakelijke aandacht verdient en krijgt.

Gebouwen

We wensen als provincie Drenthe regie te voeren op vastgoed met een integrale aanpak. Daarvoor is in 2024 de Nota Vastgoedbeleid vastgesteld. Uit een onderzoek voorafgaand aan het opstellen van het vastgoedbeleid kwam naar voren dat de vastgoedportefeuille niet enorm is, maar te groot om geen professioneel vastgoedbeheer toe te passen. In het vastgoedbeleid hebben de volgende onderwerpen aandacht gekregen:

1. het opstellen van vastgoedbeleid en dit te borgen in werkprocessen;
2. het uitwerken van processen ten aanzien van vastgoed over aankoop en verkoop, beheer en administratie;
3. het op één plek benoemen van het eigenaarschap en verantwoordelijkheden voor al het vastgoed;
4. het zorgen voor actief risicomanagement en het periodiek doornemen van de vastgoedportefeuille en zo nodig herijken van strategie en beheer.

Deze aanbevelingen zijn overgenomen en geëffectueerd. Uitgangspunt is dat het hebben van vastgoed geen doel op zich is voor de provincie. Pas wanneer er geen alternatieven zijn om beleidsdoelstellingen te behalen of om eigen wettelijke taken uit te voeren, wordt overgegaan op het in eigendom nemen of houden van het vastgoed. Ten aanzien van het vastgoed in ons eigendom hebben we drie kerntaken te weten, onderhouden, beheren en verduurzamen.

De provincie Drenthe heeft de volgende gebouwen in beheer en onderhoud:

- Het provinciehuis*
- Het Drents Museum*
- Het Depot Drents Museum*
- Vier actieve steunpunten (vaar)wegen (Peelo, Kloosterveen, Rogat en Schoonebeek)*
- Een passief steunpunt (vaar)wegen (Borger)*
- Gieten Kiosk (P+R/Busstation)*
- Health Hub Roden (HHR)*
- Voormalige brug- en sluiswoningen
- Overige opstallen

Gebouwen met (*) worden centraal beheerd door Interne Dienstverlening (onderdeel Vastgoed).

Met het vaststellen van het vastgoedbeleid is een eerste stap gezet om te komen tot een verdere professionalisering van het vastgoedbeheer van de provincie Drenthe. Het fungeert als een helder beleidskader van waaruit we handelen en sturen.

Van het Provinciehuis, Drents Museum, Depot Drents Museum, Steunpunten en kiosk Gieten en Health Hub Roden zijn MeerJaren Onderhouds Plannen (MJOP's). De MJOP's zijn handvatten voor de gebouwenbeheerders. Men kijkt kritisch wat de werkelijke staat van onderhoud is van de diverse bouwkundige en installatie-onderdelen en op basis daarvan wordt onderhoud uitgevoerd. Hierdoor wordt het onderhoudsbudget zo optimaal mogelijk ingezet, zonder dat de kwaliteit van het onderhoud afneemt.

Provinciehuis

Het vastgoed- en exploitatiebeleid bestaat uit het onderhouds- en het huisvestingsbeleid. Het huisvestingsbeleid richt zich op het gebruik van het gebouw en hoe we met onze werkomgeving om willen gaan. Onze werkomgeving is activiteitengericht, flexibel, schoon, open en transparant.

Daarnaast stimuleert de werkomgeving tot ontmoeten en samenwerking. In het Huisvestingsbeleidsplan wordt beschreven hoe we het provinciehuis gebruiken. Aan het huisvestingsplan liggen onder andere bezettingsgraadmetering, tevredenheidsmetering en de visie van de directie op de ontwikkeling van de organisatie ten grondslag. De visie op hybride werken is van invloed op de manier waarop wij werken en hoe wij omgaan met ons vastgoed en de faciliteiten daarbinnen. De invulling van hybride werken is dat we duurzaam, tijd-, en plaats onafhankelijk werken, gelijkwaardig aan elkaar en met aandacht voor vitaliteit en gezondheid. De verwachting is dat de kantooromgeving zich steeds meer zal ontwikkelen naar een ontmoetings-, samenwerkings- en vergaderlocatie met bijbehorende faciliteiten waar nog steeds, maar in mindere mate, bureauwerk kan worden verricht.

In de afgelopen jaren zijn al grote stappen gezet met betrekking tot onze audio/visuele-middelen in vergaderkamers en de Statenzaal. In 2024 is een deel van de verwarming in het souterrain vervangen door een klimaatplafond waardoor minder energie nodig is om een prettig klimaat te hebben op de werkplekken.

In 2024 zijn we gestart met de inventarisatie van onze voorzieningen in het provinciehuis ten behoeve van gepland grootschalig onderhoud in de aankomende jaren. Het provinciehuis werd in 2009-2011 voor het laatst grootschalig gerenoveerd.

Naast het dagelijks onderhoud, waarbij het voornamelijk gaat om het oplossen van storingen, wordt planmatig onderhoud uitgevoerd. Het planmatig onderhoud wordt gedekt uit de Voorziening meerjarenonderhoud provinciehuis. Onderhoudsgevoelige elementen van het exterieur en het interieur, zowel bouwkundig als installaties van technische aard, zijn vastgelegd in een MJOP. Om de 5 jaar wordt het MJOP, conform regelgeving, geactualiseerd.

Binnen het onderhoud wordt waar mogelijk duurzaam, milieuvriendelijk, circulair en duurzaam gewerkt. Het onderhoud is gericht op een gebouw dat representatief, efficiënt, effectief en prettig in het gebruik is. Het MJOP van het provinciehuis is in 2024 geactualiseerd waarbij enkele duurzaamheidsaspecten zijn toegevoegd.

Drents Museum

Om zo planmatig mogelijk het onderhoud aan de gebouwen van het Drents Museum uit te voeren, is een MJOP opgesteld. In 2023 is het MJOP voor het Drents Museum geactualiseerd, waarbij een analyse is gemaakt van het onderhoud voor de komende periode.

In 2024 is uitvoering gegeven aan het project 'Labyrinthia'. Dit betreft de herinrichting van kunst en archeologische stukken in 15 ruimten van het monumentale deel van het gebouw. De provincie Drenthe participeerde als eigenaar in dit project met betrekking tot duurzaamheid, toegankelijkheid en beveiliging. Met het in werking stellen van de nieuwe installaties in het Drents Museum voor de nieuwe collectie is afgerond, waardoor er de beoogde klimaat en beleving wensen verantwoord worden behaald. In 2025 wordt uitvoering gegeven aan het herstel van de zuidgevel.

Er gelden bij het Drents Museum verder dezelfde beleidsmatige uitgangspunten als voor het Provinciehuis. Alleen ligt bij het Drents Museum extra nadruk op het conserveren en in stand houden van het monumentale pand voor de toekomst. Het gebouw is een parel voor Assen en heeft een sterk representatieve functie.

Huize Tetrode

Conform ons Vastgoedbeleid is het hebben van vastgoed geen doel op zich voor de provincie. Vastgoed wordt alleen in eigendom genomen of gehouden wanneer er geen alternatieven zijn om beleidsdoelstellingen te behalen of om wettelijke taken uit te voeren. Voor Huize Tetrode zijn er geen argumenten die rechtvaardigen dat het pand binnen dit beleid in eigendom blijft. Daarom staat het pand te koop.

Depot Drents Museum

In 2010 is het depot voor het Drents Museum opgeleverd. Hiervoor is destijds een MJOP opgesteld. Conform de BBV voorschriften moet het MJOP tenminste iedere 5 jaar worden geactualiseerd. In 2023 is het MJOP voor het laatst geactualiseerd. Naast de beleidsmatige uitgangspunten zoals verwoord voor het Provinciehuis, is het onderhoud bij het Depot gericht op stabiele klimatologische omstandigheden. Hierdoor kunnen de museumstukken onder goede condities worden bewaard.

Steunpunten

De provincie beschikt over vijf provinciale steunpunten voor het onderhoud van wegen en vaarwegen, waaronder zoutloodsen en diverse opslagfaciliteiten. De provincie is verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van de bouwkundige en installatietechnische voorzieningen van de kantoren, zoutloodsen en overkappingen.

In 2024 zijn we gestart met het inhalen van de achterstand op het gebied van beheer en onderhoud, naar verwachting is het in 2025 weer op het gewenste niveau. Inmiddels is een stap gemaakt met de verduurzaming van de steunpunten door middel van het aanbrengen van ledverlichting in de werkplaatsen. De actualisatie van de MJOP's voor alle steunpunten vindt plaats in 2025 en zal worden uitgevoerd conform de BBV-voorschriften.

Kiosk en HUB Gieten

Met de kiosk en Hub Gieten wordt voorzien in de faciliteiten voor het OV-knooppunt Gieten. In 2024 is het MJOP nog niet opgesteld, dit zal in 2025 gerealiseerd worden.

Health Hub Roden

De verbouwing van het pand is in 2019 afgerond. Vervolgens is in 2020 een MJOP opgesteld met bijbehorende voorziening. De Health Hub Roden is een verzamelgebouw waar diverse (kennis) instellingen en organisaties samenwerken met een focus op technologie in zorg en welzijn (medische technologie, demotica, robotica etc.). Als eigenaar van het pand dragen wij zorg voor een goede staat van onderhoud. Het pand wordt verhuurd aan de Stichting Health Hub Roden.

Samenvatting

	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil
WEGEN					
Onderhoud wegen					
Lasten	16.352.107	17.716.934	11.641.275	14.032.351	-2.391.076
VAARWEGEN					
Onderhoud vaarwegen					
Lasten	3.569.123	4.521.061	3.230.406	3.241.931	-11.525
GEBOUWEN					
Onderhoud Provinciehuis					
Lasten, storting in de voorziening	380.523	380.523	361.623	361.623	0
Lasten dagelijks onderhoud	286.120	320.057	320.057	330.938	-10.881
Onderhoud Drents Museum					
Lasten, storting in de voorziening	151.128	151.128	950.606	950.606	0
Lasten, dagelijks onderhoud	244.652	229.313	229.313	250.738	-21.425
Onderhoud Depot Drents Museum					

Lasten, storting in de voorziening	41.787	41.787	156.250	156.250	0
Lasten, dagelijks onderhoud	62.975	47.072	47.072	44.258	2.814
Onderhoud Huize Tetrode					
Lasten, storting in de voorziening	0	0	0	0	0
Lasten, dagelijks onderhoud	482	8.897	8.897	4.983	3.914
Onderhoud Health Hub Roden					
Lasten, storting in de voorziening	52.614	52.614	52.614	52.614	0
Lasten, dagelijks onderhoud	8.125	42.000	42.000	13.807	28.193
Onderhoud Steunpunten					
Lasten, storting in de voorziening	137.500	137.500	74.250	74.250	0
Lasten, dagelijks onderhoud	47.205	63.500	63.500	61.732	1.768
TOTAAL Lasten	21.334.341	23.712.386	17.177.863	19.576.079	-2.398.216

I.2.4 Financiering

Inleiding

Wat wordt er besproken in de paragraaf?

In de paragraaf financiering wordt het financieringsbeleid besproken. Financiering heeft enerzijds betrekking op het (tijdelijk) uitzetten en aantrekken van financiële middelen uit hoofde van treasury, anderzijds op het verstrekken van geldleningen en garanties uit hoofde van de publieke taak.

In deze paragraaf gaan we in op het risicobeheer en de stand van zaken met betrekking tot onze tijdelijke overtollige middelen. Verder gaan we in op de renteontwikkelingen en renteresultaat. Ook komen de leningen verstrekt uit hoofde van de publieke taak aan bod, gevolgd door de garant- en borgstellingen. Hierbij wordt ook ingegaan op de risicopositie met betrekking tot de leningen en garanties.

Wat is treasury?

Treasury omvat alle activiteiten die gericht zijn op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Treasury omvat ook alle werkzaamheden gericht op het formuleren van beleid, het aantrekken van eventueel noodzakelijke financiering en het uitzetten van tijdelijk overtollige middelen. Het treasurybeleid is gericht op het minimaliseren van financiële risico's en het binnen de geldende (wettelijke) kaders behalen van een zo optimaal mogelijk rendement.

Wat zijn financieringen in het kader van de publieke taak?

Binnen de geldende wet- en regelgeving bepaalt de provincie wat zij onder haar publieke taak verstaat en hoe deze wordt uitgeoefend. Voor de uitoefening van haar publieke taak kan de provincie leningen en garanties tegen bepaalde voorwaarden verstrekken aan een organisatie om hiermee een voor de provincie Drenthe gewenst beleidsdoel te behalen.

Risicobeheersing

Een belangrijk onderdeel van het financieringsbeleid is het beheersen van risico's. Onder risicobeheer wordt verstaan: inzicht krijgen in de omvang van het risico, de gevolgen van dat risico afwegen en indien nodig beheersmaatregelen treffen. Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf financiering aandacht geschonken dient te worden aan de kasgeldlimiet, de renterisiconorm, valutarisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en koersrisico's. In de volgende tabel zijn de resultaten voor 2024 per onderdeel beschreven.

Risico	Toelichting	Resultaat 2024
Intern liquiditeitsrisico	De kans dat er niet aan de financiële verplichtingen kan worden voldaan door een tekort aan liquide middelen.	In 2024 waren er voldoende liquide middelen om aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.
Koersrisico	Het koersrisico is het risico dat de uitzettingen in waarde verminderen door ongunstige koers- c.q. renteontwikkelingen.	De provincie heeft geen uitzettingen die aan koersrisico onderhevig zijn.
Kredietrisico	Het kredietrisico heeft betrekking op de mogelijkheid dat een derde partij, waarbij uitzettingen uitstaan, verplichtingen niet kan nakomen waardoor de hoofdsom (deels) verloren gaat.	Het uitzetten van gelden vindt plaats conform de bepalingen in de Wet fido en de onderliggende ministeriële regelingen. De kredietwaardigheid van de tegenpartij wordt gevolgd. De Nederlandse Staat (schatkistbankieren) en haar decentrale overheden (onderling lenen) worden als zeer kredietwaardig beschouwd.

Renterisico kortlopende schulden - kasgeldlimiet	Het renterisico op kortlopende schulden kan aanzienlijk zijn als de provincie een te groot deel van haar financieringsbehoefte met kortlopende leningen invult. Fluctuaties in de korte rente kunnen direct een relatief grote invloed hebben op de rentelasten. De kasgeldlimiet stelt een grens aan de omvang van de kortlopende financiering en is het bedrag dat de provincie maximaal als gemiddelde netto vlottende (kortlopende) schuld per kwartaal mag hebben. Voor provincies is dat 7% van het begrotingstotaal.	De kasgeldlimiet is in 2024, conform verwachting, niet overschreden.
Renterisico langlopende schulden - renterisiconorm	Het renterisico op langlopende schulden is het risico dat de rentelasten fors stijgen als nieuw aan te trekken leningen een hogere rente hebben dan de leningen die worden afgelost. Het renterisico op langlopende schulden mag daarom de wettelijke renterisiconorm niet overschrijden. De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal.	De provincie heeft geen langlopende geldleningen, hierdoor is de toepassing van de renterisiconorm niet relevant.
Valutarisico	Het risico dat de wisselkoers van vreemde valuta verandert, zodat een vordering, schuld of verplichting, luidende in vreemde valuta, nadelig wijzigt.	Valutarisico's worden uitgesloten. Betalingsverkeer, uitzettingen en financiering vinden alleen plaats in euro's.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is opgenomen in de Wet fido en stelt een grens aan de omvang van de korte financiering (looptijd < 1 jaar). Korte financiering dient ervoor om tijdelijke liquiditeitstekorten voor de financiering van lopende uitgaven op te vangen. Juist voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct een relatief grote invloed kunnen hebben op de rentelasten.

De kasgeldlimiet bedraagt 7% van het begrotingstotaal, voor 2024 was dat circa € 26 miljoen. De gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet niet structureel overschrijden. Uiterlijk bij de derde overschrijding geldt een meldplicht aan de toezichthouder. In onderstaande tabel wordt de kasgeldlimiet weergegeven. Hieruit blijkt dat de kasgeldlimiet in 2024 niet is overschreden.

Toets kasgeldlimiet 2024 (bedragen x € 1.000)	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Omvang primitieve begroting 2024	€ 375.783	€ 375.783	€ 375.783	€ 375.783
1. Toegestane kasgeldlimiet				
- in procenten van de grondslag	7%	7%	7%	7%
- in bedrag	€ 26.305	€ 26.305	€ 26.305	€ 26.305
2. Omvang vlottende schuld	€ 7.748	€ 10.835	€ 6.954	€ 4.949
3. Vlottende middelen	€ 169.433	€ 167.776	€ 171.604	€ 268.176
4. Totale netto vlottende schuld (2)-(3)	€ -161.686	€ -156.941	€ -164.650	€ -263.227
Toegestane kasgeldlimiet (1)	€ 26.305	€ 26.305	€ 26.305	€ 26.305
Ruimte (+) /Overschrijding (-)	€ 187.990	€ 183.246	€ 190.955	€ 289.532

Renterisiconorm

Om het renterisico op de langlopende schuld te beheersen is in de Wet fido de renterisiconorm opgenomen. Renterisico op de langlopende schuld (looptijd > 1 jaar) heeft betrekking op de contractuele renteherzieningen en aflossingen in enig jaar. Het renterisicobedrag is de optelsom van leningen met een renteherziening of een herfinancieringsmoment.

Het doel van de renterisiconorm is het voorkomen van een overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar. De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal en mag niet worden overschreden. Omdat de provincie Drenthe in 2024 geen langlopende leningen had, was de renterisiconorm niet relevant.

Renterisiconorm 2024 (bedragen x € 1.000)		2024	2025	2026	2027
Stap					
(1)	Renteherzieningen	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	0	0	0	0
(3) = (1 + 2)	Renterisico	0	0	0	0
(4)	Renterisiconorm	75.157	75.157	75.157	75.157
(5) = (4 > 3)	Ruimte onder renterisiconorm	75.157	75.157	75.157	75.157
Berekening					
(4a)	Begrotingstotaal 2024	375.783			
(4b)	Percentage	20%			
(4) = (4a x 4b)	Renterisiconorm van alleen 2024	75.157			

Tijdelijk overtollige middelen

De overtollige liquide middelen die niet voor de uitoefening van de publieke taak ingezet worden, moeten conform de Wet fido aangehouden worden bij het Rijk (verplicht schatkistbankieren). Dit betekent dat de middelen op een rekening-courant bij het ministerie van Financiën worden aangehouden, maar wel ter vrije beschikking van de provincie staan.

Ook mogen leningen worden verstrekt aan openbare lichamen: andere decentrale overheden waarmee geen toezichtsrelatie bestaat (onderling lenen). Deze uitzettingen hebben een prudent karakter en zijn niet gericht op het genereren van inkomen (rentebaten) door het lopen van overmatig risico.

Uitzonderingen op het verplichte schatkistbankieren zijn vastgelegd in de Regeling schatkistbankieren, waaronder middelen aangehouden in het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Drenthe en middelen voor zover deze het zogenaamde drempelbedrag niet te boven gaan. Het drempelbedrag is gelijk aan 2% van het begrotingstotaal.

Leningen aan openbare lichamen

Op 1 januari 2024 waren er nog twee lopende leningen aan openbare lichamen: een lening van € 10 miljoen aan de gemeente Amsterdam en een lening van € 10 miljoen aan de gemeente Velsen. Beide leningen zijn in 2024 geheel afgelost.

Drempelbedrag

Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft elke dag naar de schatkist te worden overgeboekt. Het drempelbedrag is het maximale bedrag dat we over een heel kwartaal gezien gemiddeld op dagbasis buiten de schatkist mogen aanhouden.

Het drempelbedrag is gelijk aan 2% van het begrotingstotaal (indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen). Voor de provincie Drenthe bedroeg het drempelbedrag voor 2024 circa € 7,5 miljoen. Voor de berekening en de benutting van het drempelbedrag verwijzen wij u naar Hoofdstuk II.4 Toelichting op de balans van 31 december 2024. Het drempelbedrag is net als in voorgaande jaren niet overschreden.

Treasury activiteiten en ontwikkelingen

Treasuryportefeuille

In onderstaande tabel is de totale treasuryportefeuille per 31 december 2024 opgenomen, onderverdeeld naar kort- en langlopende uitzettingen. De kortlopende uitzettingen betreffen het saldo dat in 's Rijks schatkist wordt aangehouden. De langlopende uitzettingen zijn de leningen die de provincie aan decentrale overheden heeft verstrekt. De langlopende uitzettingen zijn in 2024 afgelost, de bedragen zijn toegevoegd aan het saldo in 's Rijks schatkist.

De totale treasuryportefeuille is in 2024 fors toegenomen met bijna € 227 miljoen. Bij het opstellen van de begroting medio 2023 werd met de kennis van toen voorzien dat de treasuryportefeuille eind 2024 leeg zou zijn.

Het verschil kan grotendeels worden verklaard uit de volgende punten:

- In de 3e actualisatie van de Begroting 2024 is circa € 6 miljoen overgeheveld naar 2025 en is per saldo circa € 36 miljoen in diverse reserves gestort, waarvan € 15,3 miljoen het saldo van de vrije bestedingsruimte betref;
- Het rekeningssaldo 2024 van circa € 61 miljoen.
- De ontvangst van omvangrijke SPUKs voor meer dan € 200 miljoen die pas in 2025 en verder tot uitgaven zullen leiden vormen voor het grootste deel de verklaring van het verschil tussen het begrote en gerealiseerde saldo.

Bedragen in €		31-12-2024	31-12-2023
Kortlopende uitzettingen	's Rijks schatkist	381.761.780	135.012.590
Langlopende uitzettingen	Leningen aan decentrale overheden	0	20.000.000
Totaal		381.761.780	155.012.590

Rentebaten

Onze begrote rentebaten zijn gebaseerd op de rentebaten uit de treasuryportefeuille en de uitzettingen uit hoofde van de publieke taak. Omdat de provincie geen financieringen heeft aangetrokken zijn er geen rentelasten. De gerealiseerde rentebaten bedroegen over 2024 in totaal € 7,8 miljoen (2023: € 6,1 miljoen). De hogere rentebaten zijn met name veroorzaakt doordat het saldo in 's Rijks schatkist in 2024 verder is toegenomen, door de ontvangst van omvangrijke SPUKs in het laatste trimester van 2024.

Omdat de rentebaten een algemeen dekkingsmiddel vormen op de provinciale begroting, is de begroting gevoelig voor bewegingen in de rentemarkt. Vrijval van de langlopende uitzettingen of aflossing van leningen in het kader van de publieke taak heeft gevolgen voor de begroting, voor zover de middelen niet (opnieuw) worden uitgezet als leningen aan decentrale overheden of leningen in het kader van de publieke taak.

Ontwikkeling rentetarieven

Het monetaire beleid van de ECB is gericht op prijsstabiliteit in het eurogebied: een inflatie van 2% op de middellange termijn. Als maatregel tegen de sterk gestegen inflatie heeft de ECB vanaf juli 2022 de depositorente in diverse stappen verhoogd tot 4% in september 2023. In 2024 is de rente in vier stappen verlaagd naar 3%. Dit werkt vrijwel een-op-een door in het tarief dat op het saldo in de 's Schatkist wordt vergoed. We blijven de renteontwikkelingen nauwlettend volgen.

Leningen en garanties uitgegeven in het kader van de publieke taak

Naast de uitzettingen in het kader van de treasurytaak heeft de provincie diverse leningen en garanties verstrekt in het kader van de publieke taak. Eerst komen de verstrekte leningen aan bod, daarna de garant- en borgstellingen.

Verstrekte leningen

De leningen betreffen voornamelijk langlopende, niet verhandelbare vorderingen met een oorspronkelijke looptijd van meer dan een jaar.

Overige verstrekte leningen			
Hypotheken			
Bedragen x € 1.000,-	Einddatum	Rente	Lening 31-12-2024
Medewerkers provincie Drenthe	31-12-2036	divers	1.436
Totaal:			1.436
Verstrekte leningen (kredietsubsidies)			
Bedragen x € 1.000,-	Einddatum	Rente	Lening 31-12-2024
Bio Energy Hartlief-Lammers B.V.		0,60%	100
Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A.	31-03-2029	0%	250
Coöperatie Kredietunie Drenthe-Overijssel U.A.	31-12-2030	3,00%	35
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 1)	31-03-2041	0,798%	7.313
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 2)	31-03-2041	1,416%	928
Glasvezel Zuidenveld B.V.	31-10-2042	0,65%	4.993
RE-NET Hoogeveen B.V.	31-12-2038	0,82%	3.000
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 1		0%	39.200
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 2		2,00%	1.000
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 3		0%	2.000
Stichting Groenfonds (Ontwikkelfonds Energiecoöperaties)	31-12-2039	0%	1.200
Stichting Maatschappij van Weldadigheid	31-12-2035	2,00%	523
Stichting Valtermond.NU	31-08-2025	0%	100
Stichting Van Gogh en Drenthe te Nieuw Amsterdam/Veenoord	30-04-2024	0%	55
Vekoglas B.V.	31-12-2034	0,67%	97
Vereniging CPO Gees - Klimopschool	31-12-2025	0%	3
Totaal:			60.797
Verstrekte overige geldleningen			
Bedragen x € 1.000,-	Einddatum	Rente	Lening 31-12-2024
Nationaal Restauratiefonds		1,50%	7.690
Stichting RTV Drenthe	31-12-2035	0,751%	1.293
Verwijdering asbestdaken Drenthe (Stimulerings-, Verzilver- en Maatwerklening)		divers	6.570
Zonneleningen (via SVn)	31-05-2030	divers	1.352
Totaal:			16.905
Leningen aan deelnemingen			
Bedragen x € 1.000,-	Einddatum	Rente	Lening 31-12-2024
Drentse Holding B.V.	31-12-2037	0%	2.500
Enexis Holding N.V. (tranche A)	30-11-2080	2,15%	11.858
Enexis Holding N.V. (tranche B)	30-11-2080	1,40%	412
WMD Drinkwater N.V.	31-12-2034	2,25%	6.000
Totaal:			20.770
Afgelost / beëindigd			
Afgelost / beëindigd			
Bedragen x € 1.000,-	Einddatum	Rente	Lening 31-12-2024
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs, fase 1)	31-12-2039	3,99%	0

Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs, fase 2)	31-10-2043	3,69%	0
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit, fase 1)	31-12-2039	0,81%	0
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit, fase 2)	31-10-2043	0,63%	0
Gemeente Amsterdam	11-12-2024	1,2%	0
Gemeente Velsen	16-9-2024	1,58%	0
Steunstichting Domus DuMus	30-06-2024	0%	0
Stichting Toeristische Promotie Zuid West Drenthe	30-11-2024	0%	0
Totaal:			

Hypotheken

Medewerkers provincie Drenthe

Per 31 december 2024 stond nog circa € 1,4 miljoen aan hypothecaire leningen uit bij medewerkers van de provincie. De toegenomen complexiteit in fiscale wet- en regelgeving, de hogere eisen ten aanzien van zorgplicht voor financiële instellingen, de wens voor meer flexibiliteit in arbeidsvormen en tot slot de onmogelijkheden om iets te laten aanpassen in bestaande leningen hebben in de afgelopen jaren geleid tot een versnelde afbouw van de portefeuille. De verwachting is dat de huidige deelnemers veelal zullen blijven, los van verloop door bijvoorbeeld verhuizing en door extra aflossingen.

Verstrekte leningen (kredietsubsidies)

Bio Energy Hartlief-Lammers B.V.

Voor de uitvoering van de Drentse Green Deal is een lening verstrekt van € 200.000,--. Hiervan is € 100.000,-- afgelost, voor het restant is een voorziening getroffen. Wij zijn in gesprek met Bio-Energy Hartlief-Lammers B.V. over de mogelijkheid tot aflossing van het restant van de lening.

Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A.

Aan deze coöperatie is in 2015 een lening van € 338.000,-- verstrekt, als voorfinanciering van haar uitvoerende werkzaamheden ten behoeve van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) in Drenthe. In 2017 is deze lening verhoogd tot € 638.000,--. In 2023 is € 338.000,-- afgelost, de resterende € 300.000,-- wordt in zes jaarlijkse termijnen afgelost, voor het laatst op 31 maart 2029. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Coöperatie Kredietunie Drenthe-Overijssel U.A.

Kredietunie Drenthe-Overijssel is een coöperatieve kredietvereniging, voor en door ondernemers. Kredietunie Drenthe-Overijssel verstrekt financiering aan ondernemers in het midden- en kleinbedrijf en ondersteunt hen daarnaast middels hun kennis, ervaring en contacten. In 2017 heeft de provincie een lening verstrekt van maximaal € 145.000,--. Hiervan is € 50.000,-- opgenomen. Deze € 50.000,-- wordt in 10 jaarlijkse termijnen afgelost.

Glasvezel De Wolden B.V. (lening 1)

Aan Glasvezel De Wolden B.V. is een lening verstrekt van € 9,0 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'witte' adressen. Het netwerk is operationeel en in april 2021 is gestart met de aflossing op de lening. De lening wordt in 20 jaar in maandelijkse termijnen afgelost. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Glasvezel De Wolden B.V. (lening 2)

Aan Glasvezel De Wolden B.V. is een tweede lening verstrekt van € 1.142.000,-- voor de aanleg van een breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'witte' adressen. Het netwerk is operationeel en in april

2021 is gestart met de aflossing op de lening. De lening wordt in 20 jaar in maandelijkse termijnen afgelost. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Glasvezel Zuidenveld B.V.

Aan Glasvezel Zuidenveld B.V. is een lening verstrekt van € 5,6 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk. Het netwerk is operationeel en de lening wordt in 20 jaar in maandelijkse termijnen afgelost. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

RE-NET Hoogeveen B.V.

Aan RE-NET Hoogeveen B.V. is een lening verstrekt van € 4,0 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk. Het netwerk is operationeel en de lening wordt in 20 jaarlijkse termijnen afgelost. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 1

In 2018 is een leningovereenkomst gesloten met Energiefonds Drenthe voor een maximumbedrag van € 39.200.000,-. De lening is volledig opgenomen. Over de lening is geen rente verschuldigd. Na beëindiging van de activiteiten van Energiefonds Drenthe (thans voorzien per ultimo 2030) wordt een eindverantwoording met liquidatieplan opgesteld. Dit liquidatieplan zal een aflossingschema bevatten.

Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 2

In januari 2023 is een leningovereenkomst gesloten met Energiefonds Drenthe voor de uitbreiding van het fondsvermogen van € 16 miljoen. Over het opgenomen deel van de lening is een rente van 2% verschuldigd. Per 31 december 2024 was een bedrag van € 1 miljoen opgenomen. Na beëindiging van de activiteiten van Energiefonds Drenthe (thans voorzien per ultimo 2030) wordt een eindverantwoording met liquidatieplan opgesteld. Dit liquidatieplan zal een aflossingschema bevatten. De jaarlijks verschuldigde rente wordt tijdig ontvangen.

Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 3

In januari 2023 is een leningovereenkomst gesloten met Energiefonds Drenthe voor de uitbreiding van het fondsvermogen van € 6,6 miljoen, dat specifiek zal worden ingezet voor het verstrekken van renteloze leningen ten behoeve van de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Over de lening is geen rente verschuldigd. Per 31 december 2024 was een bedrag van € 2 miljoen opgenomen. Na beëindiging van de activiteiten van Energiefonds Drenthe (thans voorzien per ultimo 2030) wordt een eindverantwoording met liquidatieplan opgesteld. Dit liquidatieplan zal een aflossingschema bevatten.

Stichting Groenfonds (Ontwikkelfonds Energiecoöperaties)

In juli 2021 is een lening verstrekt aan Stichting Groenfonds van € 1,2 miljoen, ten behoeve van het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties. De lening heeft een looptijd tot uiterlijk 31-12-2039. Dit revolverende fonds heeft als doel het stimuleren en professionaliseren van lokale energiecoöperaties in Drenthe. Dit gebeurt o.a. door het verstrekken van leningen als voorfinanciering van de kosten die in de ontwikkelfase van wind- en zonne-energieprojecten worden gemaakt.

Stichting Maatschappij van Weldadigheid

In 2015 is aan de Maatschappij van Weldadigheid als onderdeel van de IGO-Frederiksoord en omstreken voor de aankoop van het Inforum een lening van € 950.000,- verstrekt. De lening wordt lineair in 20 jaar afgelost. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Stichting Valtermond.NU

Deze lening van € 100.000,- betreft een voorfinanciering van een LEADER-project. De lening wordt uiterlijk 31 augustus 2025 afgelost.

Stichting Van Gogh en Drenthe te Nieuw Amsterdam/Veenoord

Deze lening van € 150.000,- betreft een voorfinanciering van een LEADER-project. Van dit bedrag is inmiddels € 95.000,- afgelost. Voor het restant is in november 2024 een nieuw aflossingsschema overeengekomen. Vanaf 31 januari 2025 wordt maandelijks € 1.500,- afgelost; de laatste termijn bedraagt € 11.500,- en vervalt op 30 juni 2027. De einddatum van de lening was 30 april 2024. Voor een deel van de lening, € 65.000,- is uitstel van aflossing verleend. Dit bedrag wordt in twee termijnen afgelost, waarvan de laatste op 30 april 2025.

Vekoglas B.V.

Op 18 december 2019 is aan Vekoglas B.V. een lening verstrekt van € 145.000,-, voor de overname van het glasvezelnetwerk van Coöperatie ECO-Oostermoer Verbindt, om het netwerk in stand te kunnen houden. De lening wordt lineair in 15 jaar afgelost. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Vereniging CPO Gees - Klimopschool

De lening aan deze vereniging bedroeg € 12.500,- en is verstrekt in het kader van de Subsidieregeling collectieve wooninitiatieven. Een bedrag van € 10.000,- is conform afspraken afgelost. Het restant wordt uiterlijk 31 december 2025 afgelost, of zoveel eerder als de laatste kavel voor het woningbouwproject wordt geleverd aan de leningnemer.

Verstreckte overige geldleningen

Nationaal Restauratiefonds

Het Nationaal Restauratiefonds voert het verstrekken van leningen (en subsidies) uit namens de provincie, ook int zij de rente en aflossingen namens de provincie.

Stichting RTV Drenthe

In 2004 is een lening van ruim € 7,1 miljoen verstrekt aan RTV Drenthe, voor de financiering van het pand Beilerstraat 30 te Assen en investeringen in inrichting en apparatuur. Het restant van de lening wordt in jaarlijkse termijnen afgelost. De laatste aflossingstermijn vervalt op 31-12-2035. Rente en aflossing worden tijdig ontvangen.

Verwijdering asbestdaken Drenthe (Stimulerings-, Verzilver- en Maatwerklening)

Omdat in 2017 verwacht werd dat asbestdaken na 2024 verboden zouden zijn, heeft PS in de Investeringsagenda € 3,5 miljoen vrijgemaakt voor sanering van asbestdaken. Hiervan is € 2,75 miljoen gestort als risicoafdekking voor te verstrekken leningen. Zo kan maximaal € 27,5 miljoen worden uitgeleend. Op 4 juni 2019 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel voor een verbod op asbestdaken verworpen. De subsidieregeling is in 2021 geüpdatet en verlengd tot en met 2028, . Sanering gaat gewoon door, omdat daken ouder worden en ververen, maar ook omdat niet alle verzekeraars meer dekking bieden voor asbestdaken. Per 31 december 2024 bedroeg het saldo van de uitgegeven Stimulerings-, Maatwerk- en Verzilverleningen circa € 6,6 miljoen. Er is in 2024 voor € 523.000,- aan nieuwe leningen verstrekt.

Zonneleningen (via SVn)

De laatste Zonneleningen zijn in 2019 verstrekt. Het uitstaande bedrag van € 9 miljoen is inmiddels teruggebracht tot circa € 1,4 miljoen.

Leningen aan deelnemingen

Drentse Holding B.V.

Aan het MKB Fonds Drenthe (Drentse Holding BV) is in november 2021 een lening van € 10 miljoen beschikbaar gesteld. De lening heeft als doel de omvang van het MKB Fonds Drenthe te vergroten, zodat het ook in de toekomst haar rol kan blijven vervullen in de financiering van het Drentse MKB. De lening wordt in vier tranches van € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld. In december 2024 is de eerste tranche opgenomen.

Enexis Holding N.V. (tranche A)

In juli 2020 is een hybride converteerbare aandeelhouderslening aan Enexis Holding N.V. verstrekt van € 11,9 miljoen (tranche A), ten behoeve van investeringen in de uitbreiding van het energienetwerk in Nederland. De lening is onderdeel van een totale aandeelhouderslening van € 500 miljoen. De rente wordt tijdig ontvangen.

Enexis Holding N.V. (tranche B)

In november 2020 is tranche B van de hybride converteerbare aandeelhouderslening aan Enexis Holding N.V. verstrekt. Voor Drenthe bedroeg tranche B € 411.534,--. De rente wordt tijdig ontvangen.

WMD Drinkwater N.V.

In december 2019 is een lening aan WMD Drinkwater van € 6 miljoen beschikbaar gesteld, ter versterking van haar financiële positie. De lening is achtergesteld bij de vorderingen van andere financiers en heeft een looptijd van 15 jaar. In december 2024 is overeengekomen dat de eerste aflossing met vijf jaar wordt uitgesteld tot 31 december 2030. De einddatum blijft 31 december 2034, wat betekent dat de jaarlijkse aflossing vanaf 2030 wordt verhoogd van € 600.000,-- naar € 1,2 miljoen. De rente wordt tijdig ontvangen.

Afgelost/beëindigd

Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs, fase 1)

De lening is in 2024 volledig afgelost.

Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (grijs, fase 2)

De lening is in 2024 volledig afgelost.

Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit, fase 1)

De lening is in 2024 volledig afgelost.

Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (wit, fase 2)

De lening is in 2024 volledig afgelost.

Gemeente Amsterdam

De lening is in 2024 volledig afgelost.

Gemeente Velsen

De lening is in 2024 volledig afgelost.

Steunstichting Domus DuMus

De lening is in 2024 volledig afgelost.

Stichting Toeristische Promotie Zuid West Drenthe

De lening is in 2024 volledig afgelost.

Garant- en borgstellingen

In de afgelopen jaren zijn er diverse garant- en borgstellingen verstrekt. De in 2024 nog lopende garant- en borgstellingen zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Garant- en borgstellingen (bedragen x € 1.000,-)	Aard	Einddatum	Bedrag
Triodos Bank N.V.	Garantie	31-12-2047	1.200
Stichting Nationaal Warmtefonds	Garantie		69
Nationaal Groenfonds (inz. leningen pVSPN)	Garantie		4.508
Nationaal Groenfonds (inz. convenantsleningen)	Garantie	2024	0
Totaal			5.777

Triodos Bank

Woningbouwcoöperaties, particuliere woning eigenaren en verenigingen van eigenaars (VvE's) worden gestimuleerd om projecten op te zetten die leiden naar woningen zonder energierekening. Voor het appartementencomplex 'Ellen' in de Asser woonwijk Lariks heeft de vereniging van eigenaars in 2017 een lening van € 1.200.000,- aangetrokken bij de Triodos Bank. De Triodos Bank heeft als voorwaarde gesteld dat de provincie garant staat voor de betalingsverplichtingen (rente, aflossing en kosten) van de VvE ten aanzien van de lening. Op 31 december 2024 bedroeg de lening nog € 1.000.443,-.

Stichting Nationaal Warmtefonds

Het Warmtefonds verstrekt aan (samenwerkende) eigenaar-bewoners en VvE's in de provincie Drenthe Energiebespaarleningen voor het treffen van energiebesparende maatregelen voor woningen. In afwijking van reguliere kredietwaardigheidscriteria van het Warmtefonds, wenste de provincie Drenthe dat de rentekorting ook toegepast wordt op aanvragen van eigenaar-bewoners met een leeftijd van 75 jaar of ouder. Voor het verhoogde risico in verband met de leeftijd van de deelnemers heeft het Warmtefonds een garantstelling van de provincie ontvangen, voor een maximaal bedrag van € 500.000,-. Onder deze garantie worden sinds 2022 geen nieuwe leningen meer verstrekt. Nieuwe leningen worden in een nieuw fonds ondergebracht waarvoor geen garantie geldt. Het bedrag waarvoor de provincie kan worden aangesproken zal daarom alleen maar afnemen. Per 31 december 2024 was het saldo van de gegarandeerde leningen nog € 69.285,-.

Nationaal Groenfonds (inzake leningen pVSPN)

Het Nationaal Groenfonds heeft aan private partijen leningen met een looptijd van 30 jaar verstrekt als voorfinanciering van te ontvangen subsidie-uitkeringen voor particulier natuurbeheer. Het Nationaal Groenfonds deed dit op basis van de pVSPN-overeenkomst met de provincie: de 'Overeenkomst tot Voorfinanciering Subsidie Particulier Natuurbeheer'. De rente en aflossing op deze voorfinanciering worden door de provincie voldaan uit de jaarlijkse termijnen van de 30-jarige subsidie. De provincie

staat garant voor de leningen die het Groenfonds in dit kader heeft aangetrokken, op 31 december 2024 nog circa € 4,5 miljoen.

Nationaal Groenfonds (inzake convenantsleningen)

De convenantsleningen dateren van 1999 en vloeien voort uit een convenant tussen het Rijk en de provincies in het kader van grondaankopen voor natuurontwikkeling. Per 31 december 2023 was dit nog een bedrag van € 5 miljoen. De provincie stond garant voor 6,90% van dit bedrag, per 31 december 2023 nog € 345.283,--. In 2024 zijn de convenantsleningen geheel afgelost, en daarmee is de garantie beëindigd.

Reserveringen t.b.v. leningen en garanties

Aan het verstrekken van leningen en garanties in het kader van de publieke taak zijn risico's verbonden. Ter afdekking van deze risico's wordt bij verstrekking van een lening of garantie een percentage van de hoofdsom in de Reserve opvang revolverend financieren gestort. De gestorte bedragen blijven ook na aflossing van de lening of na de beëindiging van de garantie in de reserve. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid kunnen worden gevormd ten laste van het gehele saldo van de genoemde reserve.

In onderstaande tabel worden de lopende leningen en garanties weergegeven, met de stortingen die daarvoor in de Reserve opvang revolverend financieren zijn gedaan. Tevens zijn de huidige standen van de leningen weergegeven, net als de huidige risicopercentages en de bijbehorende bedragen ter afdekking van het risico.

De aan Enexis Holding N.V. en WMD Drinkwater B.V. verstrekte leningen zijn niet opgenomen in de tabel, omdat de risico's voortvloeiend uit deze leningen zijn meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

In 2024 is er € 10.000,-- toegevoegd aan de reserve, ter afdekking van het risico op oninbaarheid van de lening aan Stichting Valthermond.NU. Deze lening is verstrekt als voorfinanciering van een LEADER-project. Er heeft geen onttrekking aan de reserve plaatsgevonden, wat betekent dat er geen afboekingen zijn geweest of voorzieningen wegens oninbaarheid zijn gevormd.

In 2021 is reeds een bedrag van € 50.000,-- in de reserve gestort als risicoafdekking voor nog te verstrekken leningen uit hoofde van de Subsidieregeling collectieve wooninitiatieven Drenthe. De looptijd van de subsidieregeling is met vier jaar verlengd, tot en met 31 december 2027. Tot die datum kunnen leningen (tot het subsidieplafond van € 500.000,--) worden verstrekt. Tot en met 31 december 2024 is er één lening verstrekt onder deze subsidieregeling, aan Vereniging CPO Gees - Klimopschool.

Uit onderstaande tabel is af te leiden dat de omvang van de reserve (€ 20,5 miljoen) per balansdatum voldoende is om de berekende risico's (€ 17,2 miljoen) van de huidige portefeuille leningen en garanties af te dekken.

Leningen	Hoofdsom / max. bedrag	Risico % bij aanvang	Storting in reserve	Stand lening per 31-12-2024	Nog op te nemen	Huidig risico %	Huidig risicobedrag
Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A. (lening 1)	638	10%	64	250	0	10%	25
Coöperatie Kredietunie Drenthe-Overijssel U.A.	145	35%	51	35	0	35%	12
Drentse Holding B.V. (MKB Fonds Drenthe)	10.000	10%	1.000	2.500	7.500	10%	1.000
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 1)	9.000	10%	900	7.313	0	35%	2.559

Glasvezel De Wolden B.V. (lening 2)	2.000	10%	200	928	0	35%	325
Glasvezel Zuidenveld	5.600	25%	1.400	4.993	0	25%	1.248
RE-NET Hoogeveen B.V.	4.000	10%	400	3.000	0	10%	300
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 1	39.200	10%	3.920	39.200	0	10%	3.920
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 2	16.000	10%	1.600	1.000	15.000	10%	1.600
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 3	6.600	15%	1.000	2.000	4.600	15%	1.000
Stichting Groenfonds (Ontwikkelfonds Energiecoöperaties)	1.200	50%	600	1.200	0	50%	600
Stichting Maatschappij van Weldadigheid	950	10%	95	523	0	10%	52
Stichting Valthermond.NU	100	10%	10	100	0	10%	10
Stichting Van Gogh en Drenthe	150	10%	15	55	0	10%	6
Vekoglas B.V.	145	15%	22	97	0	15%	14
Vereniging CPO Gees - Klimpschool	13	10%	1	3	0	10%	0
Nationaal Restauratiefonds (extra leningfaciliteiten)	13.364	10%	1.336	13.364	0	10%	1.336
Stichting RTV Drenthe	2.371	10%	237	1.293	0	10%	129
Verwijdering asbestdaken Drenthe Stimulerings-, Verzilver- en Maatwerklening)	27.500	10%	2.750	6.570	19.135	10%	2.750
Zonneleningen (via SVn)	10.415	15%	1.565	1.352	0	10%	135
Subtotaal risicoafdekking leningen			17.166				17.023
Garanties	Max. bedrag	Risico % bij aanvang	Storting in reserve	Stand lening per 31-12-2024		Huidig risico %	Huidig risicobedrag
Triodos Bank N.V.	1.200	10%	120	1.200		10%	120
Stichting Nationaal Warmtefonds	500	20%	100	69		20%	14
Subtotaal risicoafdekking garanties			220				134
Totaal risicoafdekking leningen en garanties			17.386				17.157
Saldo Reserve opvang revolverend financieren per 31-12-2024			20.481				20.481

Toerekening van rente

In het BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering inzicht moet geven in de rentelasten uit externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. In onderstaand renteschema wordt dit inzicht gegeven. Per saldo had de provincie Drenthe in 2024 alleen rentebaten, daarom is er geen toe te rekenen rente.

Renteschema (bedragen x € 1.000)		
A.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 0
B.	De externe rentebaten (idem)	-/- € 7.838
	Saldo rentelasten en rentebaten	-/- € 7.838

C1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	€ 0
C2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	€ 0
C3.	De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend		€ 0
		-/-	€ 0
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		€ 0
D1.	Rente over eigen vermogen		€ 0
D2.	Rente over voorzieningen		€ 0
	Totaal werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 0
E.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	€ 0
F.	Renteresultaat op het taakveld Treasury	-/-	€ 7.838

I.2.5 Bedrijfsvoering

De gezamenlijke ambities op het vlak van bedrijfsvoering

De omgeving waarin wij werken is dynamisch en verandert voortdurend. Om effectief op deze veranderingen en uitdagingen te reageren, is het belangrijk om een stevig fundament te creëren en te houden. Tegelijkertijd is het investeren in de doorontwikkeling en het versterken van ons innovatief vermogen essentieel. Het is nodig om vooruit te denken, ons aan te passen aan die veranderende omgeving en duurzame oplossingen te bedenken voor toekomstige uitdagingen. Binnen bedrijfsvoering vervullen we daarin een proactieve, klantgerichte en dienstverlenende rol. Hiermee leveren we een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de provinciale opgaven. Bedrijfsvoering omvat een breed scala aan werkzaamheden die bijdragen aan de continuïteit en effectiviteit van de organisatie. Om inzicht te geven in de doorontwikkeling en resultaten, worden hieronder enkele belangrijke werkterreinen en de behaalde resultaten van het afgelopen jaar toegelicht. Deze thema's illustreren hoe bedrijfsvoering bijdraagt aan het realiseren van gezamenlijke doelstellingen en aan de ondersteuning van de organisatie als geheel.

Organisatieontwikkeling

Op 1 juli 2023 is de nieuwe organisatiestructuur van start gegaan. Belangrijke reden voor de structuurwijziging was om een goede basis te realiseren voor een cultuur waarin we doelgericht en koersvast werken op basis van heldere opdrachten. Belangrijk daarin zijn flexibele werkvormen en integrale samenwerking. Na de structuurwijziging is in 2024 ingezet op een samenwerkingscultuur, die past bij deze doelstellingen. Samen werken we aan een organisatie waarin we, vanuit de kernwaarden samen, passie en lef, professioneel en integraal werken aan de Drentse opgaven. De kernwaarden maken onderdeel uit van de nieuw vastgestelde strategische routekaart die, naast missie, visie en kernwaarden ook de strategische thema's binnen de organisatie benoemt. Met deze strategische routekaart als kapstok is binnen de domeinen en thema's op eigen wijze én met behulp van externe expertise gewerkt aan het versterken van de onderlinge samenwerking. Het management van de organisatie werkt via een leiderschapstraject aan onder andere het leidinggeven aan deze cultuurverandering. Daarnaast is ingezet op het versterken van het opgavegericht werken, onder andere door het inrichten van een strategische portfoliotafel. Dit zal in 2025 gevolgd worden door het organisatiebreed uitrollen van het werken in programma's en projecten, zodat beter gestuurd kan worden op inzet van mensen en middelen. Voor alle initiatieven geldt dat deze in 2025 zullen doorlopen.

Investeren in de mensen die het doen

Het afgelopen jaar hebben we flink geïnvesteerd in het aantrekken en behouden van personeel in loondienst bij de provincie. Dit zien we terug in een daling van onze inhuur en een stijging van het aantal indiensttredingen. Ook zijn we gestart met de uitrol van een nieuw traineeprogramma en blijven we actief inzetten op het aanbieden van stageplaatsen en BBL-banen. Op deze manier investeren we als provincie ook in onze medewerkers van de toekomst. Onze deelname aan het Charter Diversiteit waarmee we in 2024 zijn gestart maakt dat we concreet en actiegericht werken aan diversiteit en inclusie binnen onze organisatie, onder meer door het organiseren van inspirerende bewustwordingssessies en trainingen. Door onder meer de ontwikkeling van strategisch opleidingsbeleid en nieuw opleidingsaanbod, ondersteuning in een goede balans tussen werk en privé en (preventieve) aandacht voor potentieel verzuim hebben we in 2024 geïnvesteerd in het welzijn, de vitaliteit en de inzetbaarheid van de medewerkers van onze organisatie. De positieve effecten hiervan zien we onder meer terug in een daling van ons verzuimpercentage van 6% naar 4,25%.

Verder op weg naar een organisatie in control

In 2024 hebben we het nieuwe bedrijfsinformatiesysteem “Finsy” ingevoerd en dat systeem wordt nu voor onze dagelijkse werkzaamheden ingezet. Daarmee wordt niet alleen de financiële administratie gevoerd, maar het systeem is ook de kern van een verbeterde financiële informatievoorziening en de verdere doorontwikkeling daarvan. De aandacht blijft gericht op een goede financiële informatievoorziening die bestuur en management beter in staat stelt invulling te geven aan hun sturingstaken.

De actualisatie van alle financiële beleidsnota's en regelingen die voortkomen uit de Financiële Verordening provincie Drenthe 2024 is inmiddels afgerond. Voor 2025 staat nu nog alleen de Nota Overhead en kostentoerekening in de planning.

In 2024 is het Coalitieakkoord 2023-2027 voorzien van een tweede uitwerking naar concrete voorstellen, die in de Begroting 2025 zijn meegenomen. Daarmee is het hele Coalitieakkoord uitgewerkt naar een programma voor het restant van de collegeperiode, inclusief een sluitend dekkingsplan.

Blijvende aandacht voor de kwaliteit van de informatie voor het bestuur

In 2024 zijn verbeteringen aangebracht in de opzet van de Begroting 2025. In de Begroting 2025 wordt uitgebreider aandacht besteed aan het financieel perspectief en dat wordt in een inleiding uiteengezet. Verder is bij alle beleidsopgaven gekeken naar meer concrete beleidsinformatie en bij diverse beleidsopgaven is extra informatie opgenomen over “feiten en cijfers” voor een verbeterde beeldvorming rond de betreffende opgaven. Daarbij is aansluiting gezocht bij de doelstellingen en indicatoren die opgenomen zijn in de gedurende 2023 en 2024 verschenen beleidsagenda's en -nota's. Daarbij bleken de beleidsagenda's nog beperkt aanknopingspunten te bevatten voor een verbetering van de “cijfers en feiten” die we in de Begroting 2025 hebben opgenomen. De verbetering van de inhoudelijke beleidsinformatie in de stukken in het kader van de P&C-cyclus zal de komende jaren een punt van aandacht blijven. Als onderdeel van een verbeterde informatievoorziening is in 2024 ook aandacht besteed aan een verbeterde presentatie van de Begroting 2025 op hoofdlijnen in de vorm van een advertentie in huis-aan-huisbladen en een digitale begroting die via de provinciale website te raadplegen is.

Facilitaire services en vastgoed

Onze gebouwen zijn duurzaam en ingericht op een gezonde, veerkrachtige en duurzame werkomgeving. Welke gebouwen dit zijn en hoe we omgaan met aanschaf, beheer en verkoop van ons vastgoed is beschreven in de in dit jaar vastgestelde Vastgoednota. In paragraaf onderhoud kapitaalgoederen treft u een toelichting over wat we dit jaar hebben gerealiseerd ten aanzien van ons vastgoed.

De Vastgoednota dient ook als kapstok voor het actualiseren van onderliggende beleidsnota's als het Huisvestingsbeleid. In het huisvestingsbeleid voor het provinciehuis gaat het om een bij onze werkzaamheden passende omgeving van alle gebouw gerelateerde faciliteiten en inrichting. Deze dient aan te sluiten bij de van toepassing zijnde regelgeving om de gezondheid en veiligheid van medewerkers, huurders en bezoekers te waarborgen. Het actualiseren van dit beleid en visie, samen met bouwkundige, ICT en installatietechnische aanpassingen staat gepland voor 2025. In 2024 hebben we op dit vlak het nodige gerealiseerd. Zo zijn er net als in de overige kantoorruimten, klimaatplafonds in de kantoren van het archief en de grafische diensten in het souterrain gerealiseerd. Alle bestaande audiovisuele middelen in de vergaderruimten hebben een update gehad en voldoen nu aan de nieuwste richtlijnen. Dit vergroot het gebruikersgemak. Daarnaast ronden we in 2024, begin

2025 het voorzien van digitale middelen in alle vergaderruimten af. Hierdoor is het straks mogelijk om in elke vergaderruimte hybride te vergaderen. De Statenzaal is in de zomer van 2024 voorzien van een nieuwe geluidsinstallatie en stemsysteem.

Drents Museum

Een bijzonder vastgoedobject waar wij als provincie eigenaar van zijn, zijn de panden van het Drents Museum. Bijzonder in die zin dat het voor een deel monumentale panden betreft en dat we tevens eigenaar zijn van de vaste collectie. In het afgelopen jaar is Labyrinthia geopend. De presentatie waar archeologie, kunst en geschiedenis bij elkaar komen is vernieuwd. Om dit mogelijk te maken, is gelijktijdig met het realiseren van deze collectiepresentatie door de provincie i.s.m. het museum ingezet op verduurzaming en vervanging van klimaatinstallaties, (brand)veiligheidsinstallaties en toegankelijkheid. Het realiseren van deze gebouw gebonden werkzaamheden vallen onder onze verantwoording. Als laatste stap in het project realiseren we nieuwe installatie in de Abdijkerk van het Museum. De verwachting is dat we dit in het eerste kwartaal van 2025 kunnen afronden.

Ook hebben we in 2024 een grote stap kunnen zetten in het oplossen van de vochtproblematiek in de ondergronds expositieruimte en voor de werkzaamheden in het komende jaar. Er is voor gekozen om de beschikbare middelen volledig in te zetten voor het herstel van de vochtproblematiek en de uitbreiding van de Zuidgevel niet te realiseren. Op dit moment wordt er gewerkt aan het aangepast ontwerp. We verwachten het feitelijke herstel in 2025 uit te voeren. Dit alles passend binnen het toegekende financiële budget.

Duurzaamheid en inclusiviteit

Duurzaamheid en inclusiviteit zijn belangrijke aandachtsgedebieden van de provincie en zij wil hierin een voorbeeldrol blijven oppakken in haar eigen ondersteuning en bedrijfsvoering. Hier onder staan een paar voorbeelden over hoe we duurzaamheid en inclusie doorvoeren in facilitaire producten en diensten.

In de catering gebruiken we daar waar mogelijk lokale producten. Dit gebruik van streekproducten door de provincie past volledig bij de uitgangspunten van de Green deal. Green deals zijn afspraken tussen de overheid en andere partijen met als doel om het eten van voedsel uit de korte keten te stimuleren en meer lokaal in te kopen. Dit stimuleert de lokale economie en draagt bij aan bewustwording.

Duurzame producten voldoen aantoonbaar aan hoge eisen op het gebied van milieu, mens- en dierenwelzijn. Wij vinden het onze taak om als provincie een breed assortiment aan voeding aan te bieden dat ook voorziet in biologisch, vegetarisch en veganistisch voedsel. De breedte van het aanbod dient te passen bij de afname, ook om voedselverspilling te voorkomen. Eind 2024 was ruim 62% van het cateringaanbod in het provinciehuis duurzaam. De eiwittransitie, het verschuiven van een dieet met vooral dierlijke eiwitten naar meer plantaardige eiwitten, kent een percentage van 55%.

Een ander voorbeeld is het voorzien van onze 15 koffieautomaten van kunststof mallen. Met deze mallen kan iedereen volwaardig deelnemen aan onze koffiecultuur.

Een laatste voorbeeld uit 2024 waarin de werkomgeving iets meer inclusiever is geworden is het toegankelijker en veiliger maken van de Statenzaal voor mensen in een rolstoel.

(Geografische) Informatievoorziening, Data en Automatisering

Programma digitalisering: digitaal samenwerken en delen van informatie

In alle werkprocessen en projecten staat informatie en data centraal. Er wordt kennis binnengehaald, gedeeld, we werken samen binnen de organisatie en buiten de organisatie met externe partijen. De inzet van moderne ICT, veilig en ondersteunend aan processen, is een belangrijke speerpunt voor de organisatie.

Vanuit het programma Digitalisering transformeren we de ICT-omgeving van een traditioneel ingerichte automatiseringsomgeving, met afgebakende, specialistische systemen naar een moderne samenhangende informatiehuishouden op een technisch robuust en toekomst vast fundament. 2024 kenmerkt zich door een toenemende vraag naar slimmer samenwerken. De vraag om systemen en middelen die de specifieke behoeftes van medewerkers beter kunnen ondersteunen staan op gespannen voet met wat mogelijk en beheersbaar is. Daarbij is het van belang dat het huidige informatiebeleid bij- en vastgesteld moet worden. Er is veel aandacht en daarmee tijd besteed aan de onderlinge samenhang en complexiteit van systemen en de vernieuwingsopgaven die in gang zijn gezet. De realisatie van het programma digitalisering heeft de nodige impact op systemen, processen en medewerkers. De voorbereiding van de deelprojecten kostte meer tijd en zijn daardoor later dan voorzien (na het zomerreces) in de uitvoering gegaan.

Het zorgdragen voor een veilige, toegankelijke en robuuste werkomgeving ondersteund door onze informatiesystemen is een belangrijke taak op het gebied van automatisering, data en informatie. Er waren geen noemenswaardige verstoringen in de bedrijfsvoering in 2024. En ook geen noemenswaardige incidenten op het gebied van de informatiebeveiliging. Qua ontwikkelingen is het proces voor accountmanagement uitgelijnd en is een Microsoft 365 team gevormd. De organisatie rondom cybersecurity is verstrekt met het aantrekken van Information Security Officer. Ten behoeve van de bedrijfsvoering processen is de sjablonen generator iWriter vervangen door een modernere generator Templafy, is anonimiseringssoftware aangeschaft ten behoeve van de Wet open overheid (Woo) en is de provisioning tool vervangen (middel om gebruikers faciliteiten op ICT-gebied te verstrekken). Daarnaast is overgestapt naar een nieuwe telefonie provider.

Geografische informatievoorziening en data

Op het terrein van geografische informatievoorziening en data zijn in 2024 ontwikkelingen geweest. Op 1 maart 2024 is het datateam van de provincie formeel gestart. Sindsdien zijn belangrijke stappen gezet in het opbouwen van een solide basis en het realiseren van de gestelde doelstellingen. In de eerste maanden lag de focus op het ontwikkelen en vastleggen van werkprocessen en het invullen van openstaande vacatures. Dit heeft gezorgd voor een stevig fundament voor de verdere ontwikkeling. Daarnaast is de benodigde technische infrastructuur grotendeels opgezet. Hierdoor beschikt de provincie nu over een sterke basis voor effectief databeheer en -benutting.

Deze inspanningen hebben al tot concrete resultaten geleid. De eerste kaarten, dashboards, rapporten en storymaps zijn opgeleverd. Deze producten bieden waardevolle inzichten voor besluitvorming en beleidsontwikkeling. Dit vormt een belangrijke mijlpaal en onderstreept het belang van datagedreven werken binnen onze organisatie. Ook is gestart met de integratie van verschillende datastromen. Dit draagt bij aan een betere kwaliteit en beschikbaarheid van informatie. Hierdoor wordt het mogelijk om data nog beter als strategisch instrument in te zetten. Daarnaast wordt intensief samengewerkt met het programma Digitalisering. Deze samenwerking draagt bij aan het beter afstemmen van processen en resultaten op de bredere digitale ambities van de provincie. Het project biedt ondersteuning bij het verder optimaliseren van de digitale infrastructuur en werkmethoden. Het afgelopen jaar heeft laten zien dat een sterke start is gemaakt. De komende periode ligt de nadruk op verdere professionalisering van de werkwijze en het vergroten van de meerwaarde van datagedreven werken voor de provincie Drenthe.

Document management

Op het gebied van document management is in 2024 de te verwachten evaluatierapporten met alle resultaten door het Drents Archief opgeleverd. Daarmee is de driejarige pilot met het Drents Archief om een e-depot voor duurzaam beheer van digitale informatie te ontwikkelen, afgerond. Volgens de Archiefwet is het verplicht provinciale archiefbescheiden te verwerven, duurzaam en eenduidig te beheren, te behouden en effectief te ontsluiten en beschikbaar te stellen met als doel het Drents

Cultureel erfgoed veilig te stellen en hergebruik ervan mogelijk te maken. Voor digitale informatie is het nu technisch mogelijk om aan te sluiten op het e-depot van het Drents Archief. Het daadwerkelijke aansluiten en overbrengen start in 2025. Daarbij is er gestart met een project om het informatiebeheer en grip op informatie te verbeteren.

Subsidies en inkoop

Het subsidie- en inkoopproces maakt onderdeel uit van het financieel instrumentarium dat de provincie tot haar beschikking heeft. Met als doelen het tijdig, correct en begrijpelijk verstrekken van subsidies. Het doen van inkoop die voor elke opgave passend is, is ingevuld om bij te dragen aan de realisatie van de ambities van de provincie Drenthe. Een van die ambities is het inzetten om volop kansen voor het (regionale) MKB te creëren bij eigen inkoop en aanbestedingen. Ook wordt met inkoop rekening gehouden met thema's als duurzaamheid, circulariteit en innovatie. Het subsidie-instrumentarium is actueel, waarbij klantvriendelijkheid, transparantie en rechtmatige subsidieverlening leidend is. De resultaten zijn als volgt:

	2023	2024
Aantal aanbestedingen MVO	22	28
Aantal aanbestedingen EU	13	7
Aantal aanbestedingen Nationaal	0	0
Totaal aantal aanbestedingen	35	35
Meervoudig onderhands	22	28
Aantal uitgenodigde leveranciers	76	91
Waarvan Drents	48%	29%
Waarvan Drents en Regionaal	85%	73%
Gegund aan een Drentse leverancier	11	9
Gegund aan Drents en Regionaal	19	23
% gegund Drents en Regionaal	86%	82%
Europese aanbestedingen	13	7
Drentse inschrijvingen	4	10
Gegund aan een Drentse leverancier	3	2
Gegund aan Drents en Regionaal	5	6
% gegund Drents en Regionaal	38%	86%
Inkoopvolume (miljoen)	77	78
Waarvan Drentse leveranciers	21%	30%

Van het totale provinciale inkoopvolume over 2024 (circa € 78 miljoen; dit is inclusief de enkelvoudige opdrachten) is 30% uitgegeven aan Drentse partijen. 63% is van het inkoopvolume is uitgegeven binnen de noordelijke regio (Drenthe, Groningen, Friesland, Overijssel).

Het aandeel voor aanbestedingen uitgenodigde Drents/regionale partijen is 73% en daarmee hoger dan als doel is gesteld (doel: minimaal 2 Drentse/regionale partijen uitnodigen = 66%). Van belang hierbij is dat er voldoende geschikte Drentse partijen beschikbaar zijn. Ten aanzien van de gegunde opdrachten is bij de meervoudig onderhandse aanbestedingen 82% in de regio gegund en van de Europese aanbestedingen 86%.

Juridische kwaliteitszorg

In 2024 is een begin gemaakt met het opstellen van juridische formats (o.a. voor regelgeving) om de kwaliteit van het regelgevingsinstrument van de provincie te versterken. Het Juridisch Beraad is nieuw leven ingeblazen en fungeert als een afstemmings- en informatieplatform voor concernbrede juridische thema's. Met betrekking tot juridische toetsing en advisering van bepaalde besluiten, provinciale regelgeving, samenwerkingsovereenkomsten, claims, gemeenschappelijke regelingen werken we nauw samen met de themajuristen. Via deelname aan de accountteams hebben we meer zicht gekregen op de opgaven die spelen binnen de domeinen en kunnen we hier tijdig op inspelen. In 2024 hebben we tevens bijgedragen aan de juridische vormgeving van vele samenwerkingsovereenkomsten en wijzigingen van gemeenschappelijke regelingen. Ook is begonnen met de verder uitrol van het Bibob-beleid. Er is een begin gemaakt met bewustwordingssessies, in samenhang met tegengaan van ondermijning. De komende tijd is het van belang om meer te gaan onderzoeken met wie we zakendoen. Ook de samenwerking met andere overheden (Drentse gemeenten en overige provincies) in het kader van Bibob is een belangrijk item.

Fraudebeheersing

Frauderisico's en risico-inschatting

Het voorkomen en mitigeren van frauderisico's is primair de verantwoordelijkheid van zowel de directie, de GS als PS. We voeren voor de paragraaf Weerstandsvermogen jaarlijks een actualisatie van de risico's uit en zullen vanaf 2025 ook de frauderisico's hierin meenemen.

Hierbij wordt gekeken naar zowel interne als externe risico's, waaronder:

- Onjuiste of ongeautoriseerde financiële transacties;
- Belangenverstremgeling en onrechtmatige aanbestedingen;
- Misbruik van subsidies en andere financiële regelingen;
- Manipulatie van rapportages of andere administratieve onregelmatigheden.

Op basis van deze analyse zijn beheersmaatregelen geoptimaliseerd om fraude te voorkomen en tijdig te signaleren.

Beheersingsmaatregelen

Om frauderisico's te beheersen en de integriteit binnen de organisatie te waarborgen, zijn de volgende maatregelen van kracht.

- **Interne controles:** functiescheiding, vier-ogenprincipe en verplichte autorisaties bij financiële transacties.
- **Bewustwording en training:** regelmatige training van medewerkers over fraudeherkenning en het integriteitsbeleid.
- **Meldkanalen:** vertrouwenspersonen en een integriteitscoördinator voor het melden van (vermoedens van) fraude, een klokkenluidersregeling.
- **Externe controles:** nauwe samenwerking met de accountant en toezichthoudende instanties voor aanvullende controles.

Verrichte acties en fraudegevallen

Er is een frauderisico-overzicht opgesteld waarbij risico's zijn geïdentificeerd en aanvullende maatregelen zijn aangegeven om de beheersing te versterken. In 2024 zijn geen fraudegevallen geconstateerd.

De provincie blijft alert op frauderisico's en blijft werken aan continue verbetering van fraudepreventie en risicobeheer.

Rechtmatigheidsverantwoording

We hebben in 2024 onrechtmatige aankopen geconstateerd van € 1.026.234,-- waarbij per abuis de aanbestedingsregels niet conform zijn gevolgd. Na deze constatering is hierop gelijk een beheersmaatregel getroffen in de vorm van een inkoopchecklist, zodat projectleiders afstemmen met inkoopafdeling. Verder worden periodiek de bestedingen per crediteur beoordeeld om tijdig aandachtspunten te signaleren.

M&O-criterium

Het M&O-beleid voor de provincie Drenthe is vastgelegd in de Financiële verordening. Voor subsidieverlening geldt een afzonderlijk M&O-beleid, dit beleid wordt in 2025 geüpdatet. Met betrekking tot dit criterium zijn er geen tekortkomingen geconstateerd boven de rapporteringstolerantie.

I.2.6 Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de provincie een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Een financieel belang bestaat uit het door ons ter beschikking gestelde bedrag dat we niet kunnen verhalen indien de verbonden partij failliet gaat of het bedrag waarvoor we aansprakelijk zijn indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Een bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij door stemrecht.

Het provinciale beleid ten aanzien van verbonden partijen is uitgewerkt in de Nota verbonden partijen die op 27 september 2023 door PS is vastgesteld. Daarnaast hebben we te maken met het in september 2022 door PS vastgestelde Protocol Verbonden Partijen. In het Informatieprotocol verbonden partijen 2022 wordt gerefereerd naar afspraken uit 2016 over de informatievoorziening betreffende de negen belangrijkste verbonden partijen en de revolverende verbonden partijen als nadere invulling op de wijze hoe GS PS informeert over de verbonden partijen. Voor de verantwoording in de jaarrekening geldt dat we over alle verbonden partijen rapporteren en niet alleen de negen belangrijkste.

Om als provincie meer strategisch te kunnen sturen op verbonden partijen en te kunnen voldoen aan de gewenste informatievoorziening aan PS is een beheersproces geïmplementeerd waarin relevante sturing- en verantwoordingsinformatie over de verbonden partij wordt bijgehouden. De aansturing is meer integraal en eenduidig geregeld. De accenten in de ontwikkeling liggen daarbij op verzakelijking van de opdrachtverlening, beter inzicht in organisatie performance en naleving van good governance. Het Protocol verbonden partijen uit 2022 bestaat uit een aantal (werk)afspraken tussen GS en PS. Afsproken is dat PS over negen van de tien belangrijkste verbonden partijen (uitgezonderd IPO) met regelmaat worden geïnformeerd via een GS-brief bij het jaarverslag en de begroting van de verbonden partijen, waarin onder andere de relatie met de provinciale doelen wordt beschreven. Dit naast de jaarrekening en begroting als reguliere planning en control documenten.

Ontwikkeling

In 2022 en 2023 zijn zoals gezegd respectievelijk het Protocol verbonden partijen en de Nota verbonden partijen door PS vastgesteld. De praktische uitwerking van de gewijzigde Wet Gemeenschappelijke regelingen maakt dat eind 2024 is gewerkt aan het aanpassen van het Protocol verbonden partijen. Het gaat daarbij vooral om de wijze van het geven van zienswijzen op (aanpassingen van) gemeenschappelijke regelingen en het geven van zienswijzen op de begrotingen van gemeenschappelijke regelingen. In 2025 zal het nieuwe protocol worden vastgesteld. In de Financiële verordening is opgenomen dat eens per 4 jaar Nota verbonden partijen moet worden geactualiseerd, voorlopig is dan nog niet aan de orde.

De Commissie BBV adviseert om organisaties waarin formeel geen sprake is van een financieel belang, zoals gedefinieerd in het BBV, maar wel van structurele bekostiging in overwegende mate van (de activiteiten van) een organisatie via één of meer geldstromen (begrotingsfinanciering, subsidie en overeenkomst van opdracht) en er een bestuurlijk belang is, toch op te nemen in de Paragraaf verbonden partijen. Dit gezien het maatschappelijke of algemene belang en de mogelijke risico's. Dat betekent dat, naast de strikt gedefinieerde verbonden partijen, ook organisaties met een bestuurlijk belang en substantiële financiële betrokkenheid vermeld dienen te worden, om zo transparantie en inzicht te bevorderen. In deze jaarrekening is daarom voor het eerst Regio Zwolle als verbonden partij

opgenomen. Het betreft geen formele gemeenschappelijke regeling, maar een zogenaamde Coalition of the willing.

Overzicht verbonden partijen en risico's

Verbonden partijen brengen de onderstaande financiële risico's met zich mee:

Gestort aandelenkapitaal bij deelnemingen

Een aandeelhouder in een vennootschap (deelneming) heeft een bedrag betaald voor de aandelen. In het geval dat de vennootschap slechte resultaten behaalt, kan sprake zijn van (gedeeltelijk) verlies van dit bedrag. Dit dient dan op de provinciale balans te worden gecorrigeerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen

Als een deelneming winsten behaalt, kan een deel van die winst als dividend worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Deze mogelijke inkomsten zijn een onzekere post doordat pas na afloop van een boekjaar blijkt of het verwachte resultaat is behaald.

Verstreckte leningen aan verbonden partijen

Zowel aan een aantal deelnemingen als aan enkele overige verbonden partijen zijn leningen en garanties verstrekt. Er bestaat een risico van niet-terugbetaling. Zowel ten behoeve van deelnemingen als van overige verbonden partijen zijn garanties/borgstellingen afgegeven.

Risico's binnen Gemeenschappelijke Regelingen

Elke deelnemer aan een Gemeenschappelijke Regeling is in principe voor zijn aandeel verantwoordelijk voor mogelijke tekorten binnen de GR.

Onderstaand is het overzicht van alle verbonden partijen van de provincie Drenthe met de kerngegevens opgenomen. De opgenomen informatie over het eigen en vreemd vermogen en het resultaat, betreffen de meest recente gegevens waar wij thans over beschikken.

Verbonden partij	Rechtsvorm	Eigenaars-/deelnemers belang
Gemeenschappelijke regelingen		
De Noordelijke Rekenkamer	Gemeenschappelijke regeling	33,33%
Omgevingsdienst Drenthe (Voorheen Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe)	Gemeenschappelijke regeling	17,00%
Gemeenschappelijke Regeling Openbaar Lichaam OV-bureau van de gemeente Groningen en de provincies Groningen en Drenthe	Gemeenschappelijke regeling	35,00%
Gemeenschappelijke regeling Prolander	Gemeenschappelijke regeling	68,00%
Regio Groningen-Assen	Gemeenschappelijke regeling zonder meer	12,50%
Samenwerkingsverband Noord-Nederland	Gemeenschappelijke regeling	33,33%
Beheerorganisatie Vechtdallijnen (Provincie Overijssel)	Gemeenschappelijke regeling zonder meer	36,00%
Vennootschappen		
BNG Bank N.V.	Naamloze Vennootschap	0,16%
CSV Amsterdam B.V.	Besloten Vennootschap	2,28%
Enexis Holding N.V.	Naamloze Vennootschap	2,37%
Groningen Airport Eelde N.V. (GAE)	Naamloze Vennootschap	30,00%
MKB Fonds Drenthe B.V.	Besloten Vennootschap	100,00%
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	Naamloze Vennootschap	0,07%
N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland	Naamloze Vennootschap	16,67%
Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.	Besloten Vennootschap	2,28%
WMD Drinkwater N.V. (voorheen: N.V. Waterbedrijf Drenthe)	Naamloze Vennootschap	50,00%
Stichtingen en verenigingen		

Coöperatieve vereniging Decentrale OV-Autoriteiten (NDVO-DOVA U.A.)	Stichting	6,67%
Energiefonds Drenthe	Stichting	100,00%
Stichting Gemeenschappelijke Opleidingsactiviteit (semi) Publieke sector	Stichting	0,00%
Huis van de Nederlandse Provincies	Vereniging	7,69%
Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)	Vereniging	8,12%
Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging	Stichting	8,50%
Stichting Bodembeheer Schoonebeek	Stichting	6,00%
Overige		
Nazorg fonds gesloten stortplaatsen Provincie Drenthe	Reglement	100,00%
Regio Zwolle	Coalition of the willing	3,56%

Belangrijkste verbonden partijen

In 2022 is bij het vaststellen van het Protocol verbonden partijen nog eens bevestigd wat de belangrijkste verbonden partijen zijn. De selectie is gemaakt om twee redenen. De eerste is om zo bij de belangrijkste verbonden partijen de betrokkenheid van PS te vergroten. De tweede reden is om te voorkomen dat onnodige bureaucratie ontstaat, doordat bij iedere verbonden partij een even uitvoerige toelichting gegeven wordt.

Over negen verbonden partijen worden PS met regelmaat en uitvoeriger geïnformeerd dan ten aanzien van de overige verbonden partijen. De negen verbonden partijen waarover PS uitvoerig worden geïnformeerd zijn:

1. OV-bureau Groningen Drenthe;
2. Energiefonds Drenthe;
3. N.V. Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM);
4. Groningen Airport Eelde (GAE);
5. Omgevingsdienst Drenthe (OD Drenthe);
6. Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN);
7. Regiovisie Groningen-Assen (RGA);
8. Prolander;
9. WMD Drinkwater NV.

Naast deze negen partijen is in het protocol ook opgenomen dat PS over revolverende fondsen met regelmaat en uitvoeriger geïnformeerd willen worden. Dit naar aanleiding van de aanbevelingen uit het NRK-rapport Revolverende fondsen (Statenstuk 2021-999). Het betreft het MKB Fonds Drenthe B.V. en het Energiefonds Drenthe. Feitelijk is er dan ook sprake van 10 verbonden partijen waarover PS uitgebreider geïnformeerd wil worden.

Hieronder is per verbonden partij de verantwoordingsinformatie opgenomen. De opgenomen informatie betreft de meest actuele voor publicatie beschikbare verkregen informatie van de verbonden partij. Voor alle verbonden partijen geldt onverlet dat PS zal worden geïnformeerd, mochten zich politiek bestuurlijk relevante ontwikkelingen bij deze verbonden partij voordoen.

Gemeenschappelijke regelingen

NRK				
Naam verbonden partij	De Noordelijke Rekenkamer			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doel	Onafhankelijk beleidsonderzoek			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	33,33%			
Bestuurlijk belang	Adviesraad			
Invloed uitoefenen	Via de Adviesraad het doen van suggesties ten behoeve van het onderzoeksprogramma. Ook adviseert de Adviesraad over de begroting en de wijze van publiceren van rapporten en het doen van suggesties ten behoeve van het onderzoeksprogramma.			
Risicoprofiel	Middel			
Risico's	Eventueel aansprakelijkheid n.a.v. onderzoeken.			
Beheersmaatregel	Ontwikkelingen goed volgen en monitoren.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	208.121	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	604.428	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	118.370	nog niet bekend	0	0
Bijdrage provincie	303.333	217.849	284.000	284.000
Opbrengsten dienstverlening	6.955	7.327	6.950	6.950

Omgevingsdienst Drenthe (RUD Drenthe)	
Naam verbonden partij	Omgevingsdienst Drenthe (Voorheen Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe)
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel	Uitvoering vanaf 1 januari 2024 de Omgevingswet en overige uitvoeringstaken op het gebied van milieu
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	17,00%
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur
Invloed uitoefenen	Door de vertegenwoordiging in het Dagelijks- en Algemeen bestuur.
Risicoprofiel	Hoog
Risico's	<ol style="list-style-type: none"> 1. Invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024. 2. De werkzaamheden van de Omgevingsdienst Drenthe zijn wettelijke taken met een hoog maatschappelijk belang. Als deze werkzaamheden niet/onvoldoende worden uitgevoerd lopen burgers en bedrijven milieurisico's. 3. Het weerstandsvermogen is in lijn met de risico's bij de Omgevingsdienst Drenthe. Dit houdt in dat tekorten in de bedrijfsvoering voornamelijk voor rekening komen van de deelnemers. 4. De Omgevingsdienst Drenthe heeft last van de krappe arbeidsmarkt. Hierdoor ontstaat het risico dat de Omgevingsdienst Drenthe de werkzaamheden niet volledig uit kan voeren.

Beheersmaatregel	<p>1. De Omgevingsdienst Drenthe heeft in 2023 een impactanalyse uitgevoerd, om inzicht te krijgen in de uitvoering van de werkzaamheden onder de Omgevingswet. De provincie heeft in de begroting 2024 uren ter beschikking gesteld voor de invoering van de Omgevingswet.</p> <p>2. Er vindt goede afstemming plaats tussen de deelnemers en de Omgevingsdienst Drenthe over de uitvoering van het jaarplan. Middels DB en AB worden de deelnemers geïnformeerd over de voortgang. Er wordt periodiek geëvalueerd op inhoud en procesniveau.</p> <p>3. In de reguliere overleggen van de accounthouders, eigenaren en het DB en AB wordt hierop gestuurd. Met de Omgevingsdienst Drenthe zijn afspraken gemaakt over de voortgang op het jaarprogramma en de eventuele bijsturingsmogelijkheden. Daarnaast is er een dashboard ontwikkeld, waarbij op elk moment inzage is in de urenbesteding.</p> <p>4. Tussen de Omgevingsdienst Groningen (ODG), Omgevingsdienst Friesland (FUMO) en Omgevingsdienst Drenthe vindt afstemming plaats over de arbeidsmarktstrategie. Het opdrachtgeverschap richting de Omgevingsdienst Drenthe professionaliseren we verder. Zo geven we de Omgevingsdienst Drenthe tijdig inzicht in de verwachte opdracht waardoor zij tijdiger personeel kunnen aantrekken of vasthouden.</p>
------------------	--

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	696.000	nog niet bekend	425.000	673.000
Vreemd vermogen op 31-12	5.056.000	nog niet bekend	2.575.000	2.575.000
Resultaat (voor bestemming)	349.000	nog niet bekend	237.000	248.000
Bijdrage provincie	3.883.188	4.128.137	3.314.887	4.055.502
Opbrengsten dienstverlening	568.383	602.567	547.586	602.567

OV-bureau

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling Openbaar Lichaam OV-bureau van de gemeente Groningen en de provincies Groningen en Drenthe
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel	Zorgen voor en bevorderen van openbaar vervoer
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	35,00%
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur
Involed uitoefenen	Via zeggenschap in het AB en DB en door PS via de mogelijkheid voor een zienswijze op de ontwerpbegroting.
Risicoprofiel	Middel
Risico's	<p>1. Corona heeft geleid tot een structureel ander reispatroon van een deel van de reizigers. De spitsdrukte lijkt wat kleiner geworden, studenten krijgen meer digitaal onderwijs en het gebruik van de bus in het weekend is groter geworden. Juist de forens maakt mede ten gevolge van het meer thuiswerken minder gebruik van het OV. Dit leidt tot een verminderde voorspelbaarheid van het OV-gebruik en een druk op de opbrengsten.</p> <p>2. Voor het inschatten van lasten en baten voor de meerjarige begroting OV-Bureau wordt uitgegaan van handmatige berekeningen in een Excelmodel. Door alle onduidelijkheden i.v.m. kostenstijgingen/inflatie is de toekomst erg moeilijk goed te voorspellen. Daar komt bij dat 100% doorberekenen van kostenstijgingen en daardoor flink hogere vervoerstarieven als ongewenst worden beschouwd.</p> <p>3. Het streven is om het Weerstandsvermogen op peil te houden: € 4,75 miljoen is bedoeld om crisissituaties te kunnen opvangen. Maar in de huidige meerjarenraming wordt een gedeelte van het weerstandsvermogen van het OV-Bureau ingezet en gaat het op termijn door de ondergrens van het weerstandsvermogen.</p>
Beheersmaatregel	<p>1. Het goed monitoren van het gebruik van de bus moet de voorspelbaarheid vergroten, daarnaast zijn de additionele financiële middelen vanuit het Rijk ontvangen en aan de vervoerders overgemaakt.</p> <p>2. Het OV-Bureau laat deze doorrekening toetsen door de accountant. Het OV-Bureau zal verzocht worden de werkwijze van het OV-model af te stemmen met de deelnemers.</p> <p>3. Door de bijdragen van de provincies te indexeren zijn prijsstijgingen in ieder geval deels gecompenseerd. De verdeling van middelen/tekorten OV-bureau bedraagt Drenthe 35% en provincie/gemeente Groningen 65%.</p>

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	20.818.000	nog niet bekend	9.963.000	7.437.000

Vreemd vermogen op 31-12	17.966.000	nog niet bekend	12.006.000	10.345.000
Resultaat (voor bestemming)	-1.523.000	nog niet bekend	-3.500	-3.489
Bijdrage provincie	23.168.343	30.361.332	30.723.811	29.879.139
Opbrengsten dienstverlening	16.779	16.779	15.043	16.923

Prolander

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke regeling Prolander
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel	Het omzetten van provinciaal natuurbeleid tot concrete resultaten in het gebied.
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	68,00%
Bestuurlijk belang	Voorzitter Bestuur
Invloed uitoefenen	Via het bestuur en middels de sturing in de opdrachtverlening. Provinciale Staten hebben de mogelijkheid tot het geven van een zienswijze op de begroting.
Risicoprofiel	Middel
Risico's	<p>1. De GR Prolander heeft alleen betrekking op de bedrijfsvoering van de organisatie. Tegen- en meevallers bij de realisatie van het natuurnetwerk zelf vallen buiten de GR. Laatstgenoemde loopt via de jaarlijkse Prestatieovereenkomst met Prolander (PPO) en komen via deze weg voor rekening van de provincie Drenthe als opdrachtgever.</p> <p>2. Een van de belangrijkste risico's is dat Prolander voor het uitvoeringsprogramma Natuur mogelijk niet aan de door de provincie gevraagde personele inzet kan voldoen. Dit wordt veroorzaakt door krapte in de arbeidsmarkt en ziekteverzuim.</p>
Beheersmaatregel	<p>1. Prolander heeft een hoog budget voor de ontwikkelopgave (realisatie natuur en natuurherstelmaatregelen). Voor het beheer van deze gelden is het Treasury statuut opgesteld.</p> <p>2. Er is personeelsbeleid op strategisch niveau ontwikkeld. Huidige en nieuwe medewerkers wordt perspectief geboden van onder meer vaste contracten. Daarnaast wordt er een gedegen verzuimmanagement gevoerd.</p>

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	926.201	1.479.227	460.500	928.000
Vreemd vermogen op 31-12	16.685.395	24.842.853	10.344.500	16.685.000
Resultaat (voor bestemming)	-559.212	590.695	-1.500	0
Bijdrage provincie	7.202.800	7.259.000	7.379.363	7.831.500
Opbrengsten dienstverlening	1.759.423	1.853.407	1.902.897	1.869.477

RGA

Naam verbonden partij	Regio Groningen-Assen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling zonder meer
Doel	Afstemming woningbouw en bedrijventerreinen voor plangebied Realisatie pakket bereikbaarheidsmaatregelen Behoud en versterking (landschappelijke) kwaliteit
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	12,50%
Bestuurlijk belang	Lid stuurgroep

Involed uitoefenen	GS via stuurgroep. PS middels zienswijze op begrotingen en jaarstukken			
Risicoprofiel	Laag			
Risico's	<p>1. Een tekort op de vrij te besteden middelen binnen het Financieel Kader. Er is dan meer aan projecten toegewezen dan dat er daadwerkelijk aan middelen beschikbaar is. Dit was in het verleden het geval, maar nu al enige jaren niet meer. Evengoed blijft dit een risico.</p> <p>2. Er bestaat het risico dat de frictiekosten van salarisverplichtingen voor het boventallig personeel van Regio Groningen-Assen niet kan worden gedekt uit detachingsvergoedingen.</p>			
Beheersmaatregel	<p>1. Elk jaar wordt het financieel kader geactualiseerd om te kijken hoe groot het risico is. Door vrijval vanuit projecten is er geen tekort meer. Anders dan in voorgaande jaren heeft de Stuurgroep nog een substantieel bedrag beschikbaar (in de Begroting 2025 is de vrije ruimte bepaald op € 8,27 miljoen) om keuzes te maken binnen de thema's van de Toekomstagenda. Daarnaast is sprake van een vrijval uit voorgaande jaren van € 1,14 miljoen, waarmee de totale ruimte binnen het Financieel Kader op € 9,41 miljoen uitkomt. Daarnaast gaan we ervan uit dat de projecten conform de beschikkingen worden afgerekend. Afgelopen jaar is door goedkoper uitvallende projecten de vrijval verder opgelopen het gaat hierbij om vrijval binnen de thema's Regionale projecten en Mobiliteit. Overigens zijn de lasten in de Begroting 2025 nu aanzienlijk hoger dan de inkomsten, waardoor ingelopen wordt op de vrije ruimte.</p> <p>2. Om dit risico te beperken heeft RGA een Bestemmingsreserve frictiekosten ingesteld. Het saldo van deze reserve lijkt voldoende hoog te zijn om het risico op te vangen.</p>			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	7.971.142	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	1.742.724	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	4.196.086	nog niet bekend	3.676.283	-2.525.373
Bijdrage provincie	921.732	921.732	921.732	921.732
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

SNN				
Naam verbonden partij	Samenwerkingsverband Noord-Nederland			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doel	Het stimuleren van duurzame, innovatieve economische ontwikkeling van Noord-Nederland.			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	33,33%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur			
Involed uitoefenen	Via stemrecht in het DB en AB. GS is met 1 lid vertegenwoordigd in het DB en met 3 leden in het AB.			
Risicoprofiel	Middel			
Risico's	1. Het risico dat op enig moment niet wordt voldaan aan voorschriften, regels en procedures, zowel opgelegd door de geldgever als vastgelegd in de eigen administratieve organisatie, inclusief toetsingskader en controleprotocollen. Zoals procedurele risico's in de uitvoering volgens de Europese richtlijn.			
Beheersmaatregel	1. Dit risico is gering, de auditoriteit die in opdracht van het ministerie van EZK-toezicht houdt op de MA-en waaronder SNN. Focus blijft op de selectie van projecten, controle spoor, informatiesystemen en maatregelen tegen fraude.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	nog niet bekend	nog niet bekend	5.442.000	5.442.000
Vreemd vermogen op 31-12	nog niet bekend	nog niet bekend	289.228	174.228
Resultaat (voor bestemming)	nog niet bekend	nog niet bekend	0	0
Bijdrage provincie	nog niet bekend	1.405.297	1.364.000	1.666.000

Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
-----------------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

Vechtdallijnen

Naam verbonden partij	Beheerorganisatie Vechtdallijnen (Provincie Overijssel)
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling zonder meer
Doel	Concessiebeheer spoorverbindingen Zwolle-Emmen en Almelo-Mariënberg
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	36,00%
Bestuurlijk belang	Lid stuurgroep
Invloed uitoefenen	Via de bestuurder in de stuurgroep en via de ambtelijke samenwerkingsgroepen
Risicoprofiel	Laag
Risico's	<p>1. De opdrachtgevende partijen Overijssel en Drenthe zijn opbrengstverantwoordelijk voor de exploitatie van de treindienst. Dat wil zeggen dat zij de risico's lopen van fluctuerende inkomsten uit de kaartverkoop. Net als bij het OV bureau Groningen Drenthe wordt er een conservatief financieel beleid gevoerd.</p> <p>2. Corona heeft geleid tot een structureel ander reispatroon van een deel van de reizigers. De spitsdrukte lijkt wat kleiner geworden, studenten krijgen meer digitaal onderwijs en het gebruik van de bus in het weekend is groter geworden. Juist de forens maakt mede ten gevolge van het meer thuiswerken minder gebruik van het OV. Dit leidt tot een verminderde voorspelbaarheid van het OV-gebruik en een druk op de opbrengsten.</p> <p>3. Bij de Vechtdallijnen hebben we nog te maken met incidenten op het vlak van sociale veiligheid. Dit is een structureel aandachtspunt. Met ingang van 2023 hebben we voor de huidige concessieperiode hiervoor samen met Overijssel en het Rijk middelen beschikbaar gesteld.</p>
Beheersmaatregel	<p>1. De fluctuaties in het resultaat worden opgevangen in de exploitatie van de beheersorganisatie.</p> <p>2. Voor 2024 is het herstel van de vraaguitval ingezet, maar het niveau van 2019 is nog niet bereikt.</p> <p>3. De kosten van inzetten van extra personeel en vliegende brigades is in 2022 incidenteel opgelost t/m 2027. Hierna zal een structurele oplossing gevonden moeten worden.</p>

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Bijdrage provincie	3.427.272	4.711.645	4.902.786	5.561.433
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Vennootschappen

BNG Bank N.V.

Naam verbonden partij	BNG Bank N.V.
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Doel	Financiële dienstverlening aan overheden en instellingen met een maatschappelijk belang.
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	0,16%
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Invloed uitoefenen	Ja, via AvA
Risicoprofiel	Laag

Risico's	De BNG Bank N.V. (BNG) verstrekt voornamelijk kredieten aan decentrale overheden, woningcorporaties en zorginstellingen. Het grootste deel van de kredietportefeuille bestaat uit leningen gegarandeerd door overheidsinstanties met een risicoweging van 0%. De BNG behoort tot de meest solide banken van Europa met de hoogste kredietwaardigheidsratings (Moody's: Aaa, Standard & Poor's: AAA en Fitch: AAA), wat een uitstekend risicoprofiel impliceert. Het risicobeheer is gericht op handhaving van het risicoprofiel. Overall beoordelen wij het risico in deze verbonden partij dan ook als laag, ook in relatie tot ons geringe aandelenbelang van 0,16%.
Beheersmaatregel	De provincie Drenthe heeft geen specifieke beheersmaatregelen getroffen. De BNG maakt voor elk risico de afweging of zij bereid is deze te lopen. Indien dit het geval is, zijn er door de BNG maatregelen getroffen om deze risico's te beheersen. NB. Onderstaande bedragen zijn in miljoenen euro's.

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	4.412	4.468	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	110.819	123.164	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	254	294	nog niet bekend	nog niet bekend

CSV Amsterdam B.V.

Naam verbonden partij	CSV Amsterdam B.V.
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Doel	Vertegenwoordiging verkopende aandeelhouders Essent
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	2,28%
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Invloed uitoefenen	De provincie Drenthe is via de provincie Groningen vertegenwoordigd in de aandeelhouderscommissie.
Risicoprofiel	Laag
Risico's	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestorte aandelenkapitaal van deze vennootschap (art. 2:81 BW).
Beheersmaatregel	-

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	84.349	8.580.202	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	64.446	6.572	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-125.730	8.095.853	nog niet bekend	nog niet bekend

Enexis Holding N.V.

Naam verbonden partij	Enexis Holding N.V.
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Doel	Energiedistributie
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	2,37%
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder

Involed uitoefenen	De provincie Drenthe is als aandeelhouder door de provincie Groningen vertegenwoordigd in de aandeelhouderscommissie.
Risicoprofiel	Middel
Risico's	<p>Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) long term rating AA- (stable) en bij Moody's Aa3 (stable outlook).</p> <p>De aandeelhouders lopen het risico (een deel van) de boekwaarde te moeten afwaarderen. Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V.</p> <p>De door de aandeelhouders verstrekte leningen zijn per ultimo 2024 € 500 miljoen (2023: € 500 miljoen).</p> <p>De over de aandeelhoudersleningen betaalde rentevergoedingen bedroegen in 2024 € 10 miljoen (2023: € 10 miljoen).</p> <p>De aan de aandeelhouders betaalde dividenduitkering bedroeg in 2024 (over het boekjaar 2023) € 36 miljoen (dividend 2023: 193 miljoen, inclusief € 100 miljoen uit het verkoopresultaat van Fudura B.V.). Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. De geraamde dividendinkomsten voor de jaren 2024 en verder zijn in 2022 reeds neerwaarts bijgesteld.</p> <p>Het dividendbeleid dat vanaf het boekjaar 2023 geldt is er maximaal 50% van de nettowinst uit gewone bedrijfsvoering wordt uitgekeerd, onder bepaalde voorwaarden ten aanzien van credit ratings en incidentele posten.</p>
Beheersmaatregel	<p>Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op basis van de jaarrekening 2024 een solvabiliteit van circa 48% (2023: 51%). Dit levert een laag risico op voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V.</p> <p>NB. Onderstaande bedragen zijn in miljoenen euro's.</p>

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	5.320	5.538	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	5.140	5.949	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	72	254	nog niet bekend	nog niet bekend

GAE	
Naam verbonden partij	Groningen Airport Eelde N.V. (GAE)
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Doel	Uitoefening van het luchthavenbedrijf
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	30,00%
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Involed uitoefenen	Stemrecht in de AvA
Risicoprofiel	Middel
Risico's	<p>1. GAE dient een groot maatschappelijk belang met een mate van onzekerheid qua exploitatie. Beide provincies hebben in december 2023 besloten om voor 10 jaar NEDAB-bijdragen beschikbaar te stellen, dat geeft zekerheid voor GAE. De luchthaven heeft ook te maken met een groot aantal risico's dat niet of zeer moeilijk beheersbaar is. Dit betreffen aanslagen, vliegcrashes, economische bedreigingen (inflatie, alternatieve luchthavens en snelle treinverbindingen), milieurisico's en veranderende wet- en regelgeving die de bedrijfsvoering van de luchthaven direct raken.</p> <p>2. De nieuwe strategie is door beide provincies omarmd. En is voor 10 jaar de financiering van de NEDAB-kosten gedekt. De gemeente Tynaarlo heeft haar aandelen overgedragen aan de NV. Zoals in 2017 afgesproken zal de gemeente Tynaarlo haar bijdrage nog voortzetten.</p> <p>3. Voor de verdeling van het vliegverkeer is geen sprake van een level playing field voor de luchthavens in Nederland.</p>
Beheersmaatregel	<p>1. Risico's blijven in principe beperkt tot de omvang van de kapitaalbreng in geval van een faillissement en de jaarlijkse bij te dragen bijdrage. Het aandelenkapitaal van de provincie Drenthe is nominaal gewaardeerd op € 1.242.000,- en een Drentse storting van € 2.156.434,- (7 x € 308.062,-) in de agioreserve. De boekwaarde van de aandelen is op € 0,- gewaardeerd. Daarnaast heeft de provincie Drenthe op 20 december 2023 € 23 miljoen aan extra middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van de NEDAB-kosten voor een periode van 10 jaar.</p> <p>2. FB Oranjewoud Participaties BV onderschrijft het maatschappelijk belang van de luchthaven, maar kent geen bijdrage in de NEDAB toe. Wel heeft zij de panden van de voormalige Rijksluchtvaartschool aangekocht ter ondersteuning van de bedrijvigheid.</p> <p>3. GAE voert een doorlopende lobby richting het Rijk voor een solide positie in het landsdekkende systeem voor vliegverkeer.</p>

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	9.325.593	nog niet bekend	8.650.000	7.750.000
Vreemd vermogen op 31-12	3.028.743	nog niet bekend	1.979.000	1.479.000
Resultaat (voor bestemming)	-212.088	nog niet bekend	-487.000	-470.000
Bijdrage provincie	648.000	1.838.000	1.838.000	2.376.000
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

MKB Fonds Drenthe

Naam verbonden partij	MKB Fonds Drenthe B.V.
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Doel	Stimulering MBK innovatie
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	100,00%
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Invloed uitoefenen	Via de AvA (als 100% aandeelhouder)
Risicoprofiel	Middel
Risico's	<p>1. De provincie is enig aandeelhouder en heeft € 13 miljoen geïnvesteerd in het MKB Fonds met als doel de economie van het midden en klein bedrijf te stimuleren en daarmee werkgelegenheid te realiseren. Deze provinciale bijdrage moet onder aftrek van de beheerskosten revolverend worden ingezet. Daarnaast is in 2021 een lening verstrekt van € 10 miljoen. Deze lening is begin 2025 deels opgenomen. Een financieel risico is dat de lening aan het eind van de looptijd niet terugbetaald kan worden door het MKB Fonds.</p> <p>2. Aan het financieren van ondernemingen zijn risico's verbonden. Voor het MKB Fonds zijn deze hoger doordat de doelondernemingen zich bevinden in een segment met hogere risico's. Het gaat immers om jonge, innovatieve ondernemingen, startups en bestaande ondernemingen die hun nieuwe ideeën willen vermarkten.</p> <p>3. Het fonds verwacht dat in 2025 de rentes verder zullen dalen en hoewel de wereldwijde handel weer wat aantrekt, profiteert de Nederlandse industrie hier vooralsnog weinig van. De concurrentiepositie van industriële bedrijven is verslechterd doordat de energielasten hoger zijn. Mogelijk zal een aantal ondernemingen in financiële problemen kunnen komen en moeten mogelijk meer voorzieningen getroffen worden.</p>
Beheersmaatregel	<p>1. De € 13 miljoen die is ingebracht in het MKB-fonds is destijds in de begroting van de provincie als last genomen. Om die reden zullen niet nog eens financiële risico's afgewikkeld hoeven te worden over dat bedrag. Daarmee impliceert de provincie in haar boekhouding dat het fondsvermogen niet zal terugvloeien naar de provincie, ondanks dat het fonds het oogmerk 'revolverend' heeft. Het idee is om het MKB in Drenthe vooruit te helpen en eventuele opbrengsten in de vorm van rente, dividend en verkoopopbrengsten van deelnemingen hiervoor opnieuw in te zetten binnen het MKB-fonds zelf. Ter afdekking van het risico dat de lening niet terugbetaald kan worden, is een storting van 10% ofwel € 1 miljoen in de Reserve opvang revolverend financieren gedaan.</p> <p>2. Per onderneming wordt de risico-ontwikkeling bewaakt en het risicoprofiel wordt halfjaarlijks opnieuw beoordeeld en besproken met de RvC. Daarnaast moet de portefeuille van het MKB Fonds voldoende gespreid over de levensfasen, sectoren en financieringsbedragen zijn opgebouwd.</p> <p>3. Twee keer per jaar wordt door het MKB-fonds een analyse van het portefeuillebedrijf gemaakt en wordt de Benaderde Markt Waarde (BMW) berekend.</p>

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	6.125.167	nog niet bekend	5.681.747	5.443.724
Vreemd vermogen op 31-12	594.677	nog niet bekend	-850.000	2.635.046
Resultaat (voor bestemming)	-290.130	nog niet bekend	-508.891	-414.897

Nederlandse Waterschapsbank N.V.				
Naam verbonden partij	Nederlandse Waterschapsbank N.V.			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Doel	Kredietverlening aan waterschappen en andere overheden			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	0,07%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Ja, via AvA			
Risicoprofiel	Laag			
Risico's	De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB) verstrekt voornamelijk kredieten aan overheden en aan instellingen die door overheden worden gegarandeerd. Dat resulteert in een laag risicoprofiel van de kredietportefeuille van de NWB. Risicobeheer heeft een centrale plaats in de organisatie van de NWB en wordt gekenmerkt door het effectief inspelen op veranderende marktomstandigheden en het bieden van adequate kaders voor de activiteiten van de bank. Dit helpt de bank haar sterke financiële positie en zeer lage kostenstructuur te behouden. De NWB beschikt over de hoogste kredietwaardigheidsratings (Standard & Poor's: AAA en Moody's: Aaa). Overall beoordelen wij het risico in deze verbonden partij dan ook als laag, ook in relatie tot het geringe aandelenbelang ad 0,07%.			
Beheersmaatregel	De provincie Drenthe heeft geen specifieke beheersmaatregelen getroffen. De NWB maakt voor elk risico de afweging of zij bereid is deze te lopen. Indien dit het geval is, zijn er door de NWB maatregelen getroffen om deze risico's te beheersen. NB. Onderstaande bedragen zijn in miljoenen euro's.			
Financiële kengetallen				
	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	2.060	2.094	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	73.849	76.674	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	126	94	nog niet bekend	nog niet bekend

NOM	
Naam verbonden partij	N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Doel	Het stimuleren van de regionale economische structuur en werkgelegenheid
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	16,67%
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Invloed uitoefenen	Als aandeelhouder invloed via de AvA.
Risicoprofiel	Middel

Risico's	<p>1. De provinciale deelneming in de NOM is in 2016 aangekocht voor een bedrag van € 21,5 miljoen (16,67% van totaal). In 2020 is de inzet op deze deelneming nog eens verhoogd met bijna € 3 miljoen. In 2021 is nogmaals een agiostorting gedaan van € 3,9 miljoen vanwege de extra middelen die het Rijk beschikbaar heeft gesteld om de coronacrisis het hoofd te bieden. Eind 2021 heeft de definitieve afrekening van de aankoop van de aandelen NOM plaatsgevonden en is de aankoopprijs van destijds € 250.000,- lager geworden. Het grootste risico voor de provincie als deelnemer in N.V. NOM is het risico dat de benaderde marktwaarde van de participaties van N.V. NOM daalt en het provinciaal deelnemersbelang in N.V. NOM moet worden afgewaardeerd conform het BBV. Deze benaderde marktwaarde van de participaties is de beste inschatting die N.V. NOM maakt van de mogelijke transactieprijs in een vrije markt. Gelet op de aard van de bedrijven waarin N.V. NOM investeert, kan de hoogte van de benaderde marktwaarde jaarlijks aan verandering onderhevig zijn. De afgelopen jaren was sprake van een afwaardering die ten laste van de risicoreserve is gebracht. Mogelijk dat dit ook in het komende jaar zich kan voordoen. O.b.v. de Jaarrekening 2024 van de NOM is de waardering bepaald en hoeft niets te worden voorzien.</p> <p>2. De NOM heeft het karakter van een hoog risico-financier. Veel van de ondernemingen die de NOM financiert zijn startups; technologiegedreven en innovatieve bedrijven. Investeren is dan ook niet zonder risico's. Bij jonge innovatieve bedrijven zijn zowel de technologie als de onderneming nog in ontwikkeling. Deze ondernemingen hebben risicoprofielen die marktpartijen, zoals banken of andere investeerders, niet accepteren. Het is daarom reëel rekening te houden met een minimaal rendement of zelfs afboekingen op de investeringen.</p> <p>3. Door de directie van de N.V. NOM worden jaarlijkse updates van de risicoanalyse uitgevoerd. In het jaarverslag over 2024 ging de N.V. NOM uitgebreid in op deze risico's en de maatregelen die zij treft om deze risico's te beheersen. Als belangrijkste risico's merkt de NOM aan de risico's rondom data- en cybersecurity wat al geruime tijd niet meer alleen een IT-kwestie. De meeste incidenten vinden plaats door onjuist handelen van personeelsleden. Daarnaast het niet in kunnen vullen van vacatures en ziet de NOM de overtreding van de staatssteunregels als groot risico. In het jaarplan 2025 geeft de NOM aan dat dit tijdperk zich uit in een hoger investeringsniveau en een hoger risicoprofiel. Het heeft enige tijd nodig voordat dit hogere investeringsniveau gaat renderen. Daartegenover staat echter wel dat door het hogere risicoprofiel er mogelijk hogere voorzieningen genomen moeten worden.</p> <p>4. De NOM is bij uitstek een verbonden partij die gevoelig is voor fluctuaties in de markt. In geval van een economische recessie heeft dit direct gevolgen voor de waardering van het eigen vermogen en de benaderde marktwaarde van de NOM. Dit heeft invloed op de waardering van de aandelen NOM op de provinciale balans.</p> <p>5. Ook voor 2024 werd rekening gehouden met zaken als stijgende energiekosten en hogere inflatie. De invloed van stijgende energieprijzen op de portefeuille zet de winstgevendheid van het noordelijke bedrijfsleven onder druk. Blijft dat er altijd een kans bestaat dat een aantal ondernemingen in financiële problemen komt en er voorzieningen getroffen moeten worden als gevolg van afwaarderingen.</p>
----------	--

Beheersmaatregel	<p>1. De benaderde marktwaarde van de aandelenparticipaties komt tot stand door een cijfermatige benadering van de marktwaarde gevolgd door meerdere financiële waarderingmethodieken. De gevolgde benadering borgt dat de waardering gestandaardiseerd en consistent tot stand komt. Wij ontvangen rapportages waarmee we de NOM kunnen monitoren. Aanpassingen van de waardering verlopen via de Voorziening deelnemingen, zodat bij een eventuele opwaardering van de deelneming eerdere afwaarderingen gecompenseerd kunnen worden.</p> <p>2. Voordat de NOM overgaat tot een investeringsbeslissing wordt er door de investment manager als onderdeel van de due diligence een inschatting gemaakt van de hoogte van de verbonden risico's. Mede om risico's te beperken is een aandeelhoudersinstructie voor de NOM opgesteld.</p> <p>3. De NOM heeft voor het beheersen van de risico's op het gebied van staatssteun en ICT-beheersmaatregelen ingevoerd.</p> <p>4. en 5. Hier zijn niet direct beheersmaatregelen voor te nemen.</p>
------------------	---

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	150.026.000	150.385.000	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	18.204.000	21.616.000	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-1.193.000	354.000	1.406.843	-2.696.867
Bijdrage provincie	650.000	650.000	650.000	650.000
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.	
Naam verbonden partij	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Doel	Verkoop Vennootschap
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	2,28%

Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Invloed uitoefenen	De provincie Drenthe was via de provincie Groningen vertegenwoordigd in de aandeelhouderscommissie.
Risicoprofiel	Laag
Risico's	Niet van toepassing, de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) heeft op 25 april 2024 het besluit genomen om de vennootschap te liquideren en is de vennootschap ontbonden. Op 26 september 2024 heeft de AVA ingestemd met de vereffeningbalans. Een bedrag van in totaal € 1.027.541,- is uitbetaald aan de aandeelhouders.
Beheersmaatregel	-

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	1.443.974	nog niet bekend	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	31.981	nog niet bekend	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	-36.040	nog niet bekend	niet van toepassing	niet van toepassing

WMD Drinkwater N.V.

Naam verbonden partij	WMD Drinkwater N.V. (voorheen: N.V. Waterbedrijf Drenthe)
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Doel	De vennootschap heeft als doel de uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen de winning, de productie, het transport, de verkoop en distributie van water binnen het distributiegebied en de verkoop en distributie van drinkwater en gros buiten het distributiegebied, alsmede het verrichten van al hetgeen met de publieke drinkwatervoorziening verband houdt of daartoe in de ruimste zin bevorderlijk kan zijn.
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	50,00%
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Invloed uitoefenen	via de aandeelhoudersrelatie
Risicoprofiel	Middel
Risico's	1. De drinkwatervoorziening wordt door de overheid niet overgelaten aan de markt. De WMD is sterk afhankelijk van wet en regelgeving. Door de toezichhouders ILT en ACM wordt de speelruimte beperkt die de WMD heeft voor het bepalen van tarieven en het daarmee het doen van investeringen. De tarieven zijn genormeerd; gebaseerd op de WACC is slechts een beperkte vergoeding van vermogenskosten toegestaan. 2. De WMD moet steeds een goede balans vinden tussen de beschikbaarheid van voldoende middelen, borgen van de drinkwatervoorziening in Drenthe, acceptabele tariefontwikkeling voor klanten en aandeelhouders en robuuste ontwikkeling van parameters die nodig zijn voor verkrijgen van financiering.
Beheersmaatregel	Het financiële beleid van de WMD wordt uitgewerkt naar het jaarlijks te verschijnen Meerjaren Investeringsplan (MIP), als integraal onderdeel van het Bedrijfsjaarplan.

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	64.929.000	nog niet bekend	68.267.000	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	174.276.000	nog niet bekend	189.102.000	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	3.175.000	nog niet bekend	3.398.000	nog niet bekend

Stichtingen en verenigingen

Coöperatieve vereniging NDVO-DOVA U.A.				
Naam verbonden partij	Coöperatieve vereniging Decentrale OV-Autoriteiten (NDVO-DOVA U.A.)			
Rechtsvorm	Stichting			
Doel	Het faciliteren en ondersteunen van de leden bij collectieve vraagstukken op het gebied van de exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers, zoals informatievoorziening over het openbaar vervoer en andere vormen van collectief of individueel vervoer.			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	6,67%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen Bestuur			
Invloed uitoefenen	Via het bestuur			
Risicoprofiel	Laag			
Risico's	<p>1. De deelname aan NDOV en DOVA brengt kosten met zich mee. De jaarlijkse provinciale kosten voor deelname aan DOVA worden betaald door de provincie uit het budget bijdrage DOVA (destijds overgeheveld vanuit het budget Bijdrage OV-bureau Groningen Drenthe). De jaarlijkse provinciale bijdrage is beperkt qua omvang en bedraagt 0,33% van het totaal van de exploitatiebijdragen die het DOVA ontvangt. Deze verdeelsleutel is in 2019 voor 5 jaar (t/m 2024) vastgesteld. In de ALV van 13 december 2023 is afgesproken om ook na 2024 dezelfde systematiek aan te houden als voorheen (incl. een vaste voet), maar is nu als referentiejaar 2019 voor de bepaling van de verdeelpercentages gekozen (de reizigerskilometers en reizigersaantallen per decentrale overheid in dat jaar). Tevens is besloten om deze niet nu al vast te stellen voor 5 jaar, maar om jaarlijks een check te doen of 2019 nog voldoet als referentiejaar of dat een ander referentiejaar wellicht beter is.</p> <p>2. In de Begroting 2025 heeft DOVA aangegeven dat het gewenste weerstandsvermogen is vanaf 2025 fors naar beneden is bijgesteld. Voor 2025 heeft DOVA een herijking voor de berekening van het weerstandsvermogen toegepast, naar voorbeeld van het OV-Bureau Groningen-Drenthe. Per mogelijke gebeurtenis is ingeschat wat de kans zou zijn dat een risico voorkomt en wat het maximale mogelijke risico in euro's zou zijn. De optelling van deze bedragen leidt tot een lager – ons inziens realistischer - weerstandsvermogen om aan te houden, namelijk € 600.000,--. Dit was eerder een bedrag van € 2 miljoen.</p>			
Beheersmaatregel	De algemene reserve van DOVA wordt onder meer aangehouden voor het opvangen van risico's.			
Financiële kengetallen				
	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	825.719	nog niet bekend	751.693	627.759
Vreemd vermogen op 31-12	4.484.347	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	316.269	nog niet bekend	59.181	20.859
Bijdrage provincie	13.375	14.507	11.448	17.087
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Energiefonds Drenthe (vh. Drentse Energie Organisatie)	
Naam verbonden partij	Energiefonds Drenthe
Rechtsvorm	Stichting
Doel	Financiering van maatregelen waarmee de CO2-uitstoot wordt gereduceerd
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	100,00%
Bestuurlijk belang	Geen bestuurlijk belang
Invloed uitoefenen	Energiefonds Drenthe (voorheen Stichting Drentse Energie Organisatie) heeft een subsidierelatie met de provincie. De subsidievoorwaarden zijn vastgelegd in een programma van eisen. Via een jaarlijkse verantwoordingsrapportage wordt verantwoording afgelegd. Op basis van de bevindingen vindt een jaarlijks bestuurlijk overleg met het stichtingsbestuur en de directeur plaats.

Risicoprofiel	Middel
Risico's	<p>1. De provincie Drenthe heeft in 2018 aan Energiefonds Drenthe (EFD) € 39,2 miljoen in de vorm van een lening verstrekt. EFD verstrekt financiering aan bedrijven en instellingen die niet door reguliere geldverstrekkers wordt verstrekt. Het risico dat een deel van de uitgezette leningen niet worden kan worden afgelost en terugbetaald waardoor EFD niet aan terugbetalingsverplichtingen jegens de provincie kan voldoen, is aanwezig. In december 2022 is een aanvullende lening verstrekt van € 16 miljoen en is een lening van € 6,6 miljoen lening verstrekt ten behoeve van de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Beide leningen zijn op dit moment nog niet geheel opgenomen</p> <p>2. De partijen waaraan EFD de leningen verstrekt, worden geraakt door wijzigingen in beleid en wet- en regelgeving. Dit kan ertoe leiden dat deze partijen in financiële moeilijkheden komen, doordat hun businessmodellen niet meer houdbaar zijn. Dit raakt indirect het EFD.</p> <p>3. Crisissen kunnen ertoe leiden dat bedrijven aan wie EFD de energieleningen heeft verstrekt, in financiële problemen komen en daardoor niet meer aan hun betalingsverplichtingen richting EFD kunnen voldoen.</p>
Beheersmaatregel	<p>1. EFD voert een actief debiteurenbeheer en heeft zekerheden (hypotheek- en pandrechten) gesteld ter nakoming van de betalings- en aflossingsverplichtingen door de leningnemers. Ook heeft EFD een voorziening hiervoor opgenomen en deze per saldo verrekend met de schuld aan de provincie. De hoogte van deze voorziening bepaalt EFD aan de hand van een risico-analyse per energielening. Voor 2024 ging het daarbij om een totaalbedrag van € 1.960.124,- tegenover een bedrag van € 1.968.292,- in 2023. Daarnaast is het cumulatieve saldo van de baten en lasten van de organisatie sinds de oprichting per saldo een negatief bedrag van € 192.183,-. Ook dit saldo wordt verrekend met de schuld aan de provincie en is minder negatief geworden door de winst over 2024.</p> <p>2. De provincie heeft reserveringen van 10% van € 39,2 + € 16 miljoen en 15% van € 6,6 miljoen getroffen.</p> <p>3. Per kwartaal levert EFD een financieel overzicht aan waarin de actuele stand is vermeld van die leningen die onder bijzonder beheer vallen. Van bijzonder beheer is sprake indien de lening een verhoogd risicoprofiel heeft als gevolg van bijvoorbeeld een achterstand op rente- en aflossingsverplichtingen dan wel in situaties waarbij de financiële positie van de leningnemer is verslechterd. Het doel van bijzonder beheer is enerzijds de leningnemer te begeleiden naar herstel en anderzijds het bewaken van het kredietrisico op de openstaande lening. Met EFD is de afspraak gemaakt dat de jaarlijkse rente-inkomsten een eventueel verlies op oninbare vorderingen compenseren.</p> <p>Door de stichtingsvorm kan de provincie Drenthe niet aansprakelijk worden gesteld. Ook het personeel van EFD is in dienst op basis van inhuur. Hiervoor gelden geen overnameverplichtingen.</p>

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	140.000	140.000	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	45.150.403	45.256.530	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	165.002	199.382	127.025	202.025
Bijdrage provincie	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Opbrengsten dienstverlening	42.359	19.325	39.570	45.028

GOA Publiek	
Naam verbonden partij	Stichting Gemeenschappelijke Opleidingsactiviteit (semi) Publieke sector
Rechtsvorm	Stichting
Doel	De GOA Publiek is een samenwerkingsverband van publieke organisaties en onderwijsinstellingen dat gericht is op het borgen van kwalitatief goede instroom (van MBO-1 tot WO) in de publieke sector door het faciliteren van leerwerktrajecten en andere ontwikkelgerichte banen. De GOA Publiek vervult daarmee een belangrijke maatschappelijke functie in het creëren van kansen op de arbeidsmarkt. Per 1 januari 2023 is de provincie deelnemer geworden.
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	0,00%
Bestuurlijk belang	Adviesraad
Invloed uitoefenen	via de deelnemersraad
Risicoprofiel	Laag

Risico's	1. De provincie Drenthe stort geen kapitaal in GOA Publiek. Bij eventuele verliezen beschikt GOA Publiek over eigen vermogen om deze op te vangen. Mochten de verliezen over een lange periode optreden, dan zal GOA Publiek haar organisatie naar verhouding moeten afschalen. In geen enkel geval zal de provincie Drenthe daarin risico lopen of gevraagd worden extra kapitaal beschikbaar te stellen. 2. Voor de BBL's en trainees (fase A uitzendovereenkomst) in dienst van GOA Publiek geldt dat de financiële risico's voor GOA Publiek minimaal zijn.			
Beheersmaatregel	Ontwikkeling van kosten GOA Publiek goed volgen en monitoren.			
Financiële kengetallen				
	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	556.933	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	562.492	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	165.431	nog niet bekend	147.300	-1.143
Bijdrage provincie	116.459	119.798	284.000	287.000
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Huis van de Nederlandse Provincies				
Naam verbonden partij	Huis van de Nederlandse Provincies			
Rechtsvorm	Vereniging			
Doel	Het HNP vervult als vooruitgeschoven post een signalerende functie en is een platform voor de gezamenlijke belangenbehartiging van de provincies en het IPO in Brussel. Het Huis van de Nederlandse Provincies zet zich in om zo vroeg mogelijk input te leveren in Brussel			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	7,69%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur			
Invloed uitoefenen	Via het bestuur			
Risicoprofiel	Laag			
Risico's	1. Onze jaarlijkse financiële bijdrage kan hoger dan geraamd uitvallen. De deelnemersbijdrage HNP is voor Drenthe vastgesteld op 7,69%. 2. De twaalf Nederlandse provincies en het Interprovinciaal Overleg (IPO) stichtten in 2000 het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) in Brussel. Het HNP is een stichting waarop het Belgisch vennootschapsrecht van toepassing is (statutair gevestigd in Brussel). Daardoor is sprake van een afwijkende financiële verslaglegging.			
Beheersmaatregel	1. Ontwikkeling van kosten HNP goed volgen en monitoren.			
Financiële kengetallen				
	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	620.223	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	197.368	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-72.375	nog niet bekend	0	0
Bijdrage provincie	68.136	71.542	71.542	84.000
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

IPO

Naam verbonden partij	Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)
Rechtsvorm	Vereniging
Doel	Belangenbehartiging van provincies in 'Den Haag' en 'Brussel'
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	8,12%
Bestuurlijk belang	Lid Bestuur
Invloed uitoefenen	Invloed kan worden uitgeoefend in het IPO-bestuur door het collegelid dat lid is van het IPO-bestuur. Het college van GS in de persoon van het IPO-bestuurslid legt verantwoording af over het gevoerde beleid aan PS.
Risicoprofiel	Middel
Risico's	1. Onze jaarlijkse financiële bijdrage kan hoger dan geraamd uitvallen. De deelnemersbijdrage IPO is voor Drenthe vastgesteld op 8,12% en de bijdrage BIJ12 bedraagt 8,12%.
Beheersmaatregel	1. De ontwikkeling van kosten IPO en BIJ12 goed volgen en monitoren.

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	9.393.432	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	38.268.737	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	5.588.782	nog niet bekend	0	0
Bijdrage provincie	1.753.000	1.880.000	1.880.000	1.963.000
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

SLB

Naam verbonden partij	Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging
Rechtsvorm	Stichting
Doel	Sanering van bodemverontreiniging in aangewezen landinrichtingsgebieden in de provincies Groningen en Drenthe
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	8,50%
Bestuurlijk belang	Lid Raad van Toezicht
Invloed uitoefenen	De Raad van Toezicht ziet toe op de directie en op de algemene gang van zaken van de stichting. De Raad heeft 5 leden. Het Drentse lidmaatschap wordt bemenst door de milieu-gedeputeerde. Iedere deelnemer heeft één stem. Besluiten worden genomen o.b.v. volstreekte meerderheid. Doorgaans wordt het Drentse lidmaatschap uitgevoerd door een waarnemend ambtenaar. De Raad van Toezicht van de SLB heeft in zijn vergadering van 17 februari 2011 ingestemd met het voorstel de jaarlijkse verantwoording over het gevoerde beleid te vereenvoudigen. Dit houdt in dat er niet langer een formeel en door de accountant goedgekeurd jaarverslag wordt uitgebracht, maar in plaats daarvan een tot op het niveau van de afzonderlijke uitgaven toelichtende verantwoording. Tevens is bepaald dat bij deze wijze van rapportage niet langer jaarlijks zal worden vergaderd, maar de rapportage in een schriftelijke ronde zal worden afgehandeld. Dit laat onverlet dat elk van de afzonderlijke leden van de raad het recht heeft SLB op te dragen alsnog een vergadering uit te schrijven voor plenaire behandeling van de rapportage. Tevens voert de provincie invloed uit via haar wettelijke rol van bevoegd gezag Wet bodembescherming en als regievoerder van de bodemsaneringsoperatie. In dat verband moet zij inhoudelijke oordelen geven over besluiten omtrent de ernst van gevallen van bodemverontreiniging en over de kwaliteit van beschermingsmaatregelen, bodemsaneringen en nazorg.
Risicoprofiel	Laag
Risico's	1. Niet voorzien. Het totale fondsbedrag van circa € 2 miljoen zou voldoende moeten zijn om de algemene uitvoerende taken te dekken door middel van de jaarlijkse rentebijdrage 2. Mocht de bodem vervuild blijken en het saneren hiervan is een discussie, dan heeft dit grote maatschappelijke impact en is de kans op imagoschade hoog. De bodemsanering zal direct worden geassocieerd met de verantwoordelijkheid van de provincie.

Beheersmaatregel	1. De stichting beschikt over voldoende reserves om de vrijwaringen eeuwigdurend gestand te doen. 2. Door de stichting wordt de kwaliteit van de bodem gemonitord evenals het gebruik van de percelen. Deze werkwijze biedt goede garanties voor het vroegtijdig signaleren van onbalans tussen gebruik en bodemkwaliteit.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	2.750.452	nog niet bekend	niet van toepassing	niet van toepassing
Vreemd vermogen op 31-12	nog niet bekend	nog niet bekend	niet van toepassing	niet van toepassing
Resultaat (voor bestemming)	114.680	nog niet bekend	niet van toepassing	niet van toepassing

Stichting Bodembeheer Schoonebeek

Naam verbonden partij	Stichting Bodembeheer Schoonebeek			
Rechtsvorm	Stichting			
Doel	Sanering van bodemverontreiniging in aangewezen landinrichtingsgebieden in de provincie Drenthe			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	6,00%			
Bestuurlijk belang	Lid Raad van Toezicht			
Invloed uitoefenen	Het voorzitterschap wordt bekleed door de vertegenwoordiger van de gemeente Emmen. Het Drentse lidmaatschap wordt bemenst door de milieu-gedeputeerde. Iedere deelnemer heeft één stem. Besluiten worden genomen o.b.v. volstreekte meerderheid.			
Risicoprofiel	Middel			
Risico's	1. Mocht de bodem vervuild blijven en het saneren hiervan is een discussie, dan heeft dit grote maatschappelijke impact en is de kans op imagoschade groot. De bodemsanering zal direct worden geassocieerd met de verantwoordelijkheid van de provincie. 2. De stichting heeft in 2015 een analyse uitgevoerd betreffende de vermogens- en kostenopbouw. Uit deze analyse blijkt dat de baten (rente-inkomsten) de lasten (stichtings- en saneringskosten) niet meer kunnen compenseren. SBS belegt feitelijk ook niet meer; de gelden staan geparkeerd op een spaarrekening. Dit betekent dat op de lange termijn de voorziening onvoldoende is om de uitvoering van het takenpakket van de stichting te kunnen waarborgen. Naar aanleiding van de financiële analyse is een versobering van de uitvoering doorgevoerd. Het financiële toekomstperspectief op lange termijn blijft echter om aandacht vragen.			
Beheersmaatregel	1. In de Raad van Toezicht (RvT) worden afspraken gemaakt over de aanpak. De eigenaren van de vervuilde percelen zijn in de RvT vertegenwoordigd. Op deze wijze worden discussies over de aanpak vroegtijdig opgepakt. 2. De geplande saneringen zijn afgerond. De stichting maakt de overgang naar een beheerorganisatie, waarbij periodieke monitoring de belangrijkste taak is. 3. Bij tekorten zijn de overheden (provincie Drenthe en de gemeenten Emmen en Coevorden) aan te spreken, conform het overeengekomen convenant. In dat geval draagt de provincie bij in tekort of meerkosten. In dat geval draagt de provincie 50% bij in tekort of meerkosten. In 2023 zijn het financiële toekomstperspectief en de organisatievorm in relatie tot de overgang naar een beheerorganisatie en de komst van de omgevingswet onderwerp van gesprek geweest voor de Raad van Toezicht. In 2025 staat een volgende monitoring gepland; hieruit kunnen nog aanvullende maatregelen volgen. Aansluitend kan dan de passieve fase worden ingegaan. De Raad opteert om eind 2025 de mogelijkheden van het opheffen van de stichting en het overhevelen van de taken naar de Omgevingsdienst Drenthe nader te onderzoeken.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	0	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	1.829.394	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-21.933	nog niet bekend	-59.800	-110.600

Overige

Nazorg fonds gesloten stortplaatsen Provincie Drenthe				
Naam verbonden partij	Nazorg fonds gesloten stortplaatsen Provincie Drenthe			
Rechtsvorm	Reglement			
Doel	Financiering eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	100,00%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur			
Invloed uitoefenen	Het DB kan beleidswijzigingen voorstellen aan het AB. Een besluit kan slechts genomen worden door het AB.			
Risicoprofiel	Laag			
Risico's	De provincie loopt een gering financieel risico op het nazorgfonds. Jaarlijks wordt, naar aanleiding van de jaarrekening van het fonds, beoordeeld of het rendement voldoet aan de doelstelling. In deze beoordeling gaan wij uit van het begrote bruto rendement van 5% conform IPO afspraken. Wanneer dit rendement niet wordt behaald kunnen wij Attero een nazorgheffing opleggen. Het doelvermogen van het fonds bedraagt € 62 miljoen per 31-12-2054. Dit doelvermogen moet door Attero worden volgestort.			
Beheersmaatregel	Wij beheersen dit risico door jaarlijks, na vaststellen van de jaarrekening te beoordelen of wij een nazorgheffing aan Attero opleggen. Hiertoe kan GS besluiten wanneer de actuele stand van het fonds 10% lager is dan de benodigde stand.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	15.988.948	nog niet bekend	15.300.333	15.502.866
Vreemd vermogen op 31-12	8.874	nog niet bekend	3.500	3.500
Resultaat (voor bestemming)	1.153.046	nog niet bekend	717.856	772.399

Regio Zwolle	
Naam verbonden partij	Regio Zwolle
Rechtsvorm	Coalition of the willing
Doel	De Meerjarige Agenda Regio Zwolle Stapt Door 2024 – 2027 is de basis voor de regionale ambities. Deze wordt jaarlijks vertaald in uitvoeringsplannen inclusief jaarbegroting per opgave voor 1) Economie en Arbeidsmarkt, 2) Ruimtelijke ontwikkeling, 3) Public Affairs en Communicatie, 4) Bedrijfsvoering en Regio Zwolle Bureau
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	3,56%
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen Bestuur
Invloed uitoefenen	GS via het AB en via bestuurlijk trekker van programma's en PS via Zienswijze begroting
Risicoprofiel	Laag
Risico's	<ol style="list-style-type: none"> Partijen haken af omdat de meerwaarde van de samenwerking in de Regio Zwolle niet voldoende tot uitdrukking komt. Het ravijnjaar kan een extra reden hiervoor zijn. Een mogelijk risico kan zijn dat de uitvoering van de Verstedelijingsstrategie NOVEX Regio Zwolle stagneert, ofwel omdat het Rijk een terugtrekkende beweging maakt ofwel omdat onder de vlag van de Regio Zwolle partners niet tot uitvoering komen van de ambities. Door veel personele wisselingen dan wel personeelsschaarste kan de uitvoer van (onderdelen van) de meerjarige agenda vertraging oplopen. Een mogelijk risico is dat de ambities hoger zijn dan de partners financieel kunnen en/of willen bijdragen.

Beheersmaatregel	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elk jaar wordt het financieel kader geactualiseerd om te kijken hoe groot het risico is. 2. Het Rijk en partners houden aan afspraken en goed aangehaakt blijven. 3. Via het Algemeen Bestuur van de Regio Zwolle prioriteren op belangrijke onderdelen uit de meerjarige agenda en/of NOVEX Verstedelijkingsstrategie en belang blijven onderstrepen bij de partners en goed aangehaakt blijven via de werkgeverscommissie. 4. Mogelijke vrijval uit vorige jaren beschikbaar houden voor uitvoer van de ambities en daarbij prioriteren (conform punt 3)
------------------	--

Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2023	Gerealiseerd 2024	Begroot 2024	Begroot 2025
Eigen vermogen op 31-12	niet van toepassing	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	niet van toepassing	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	761.955	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Bijdrage provincie	75.000	250.000	600.000	600.000
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

I.2.7 Grondbeleid

Inleiding

In de paragraaf Grondbeleid vindt de verantwoording plaats van de aan- en verkopen van gronden door de provincie Drenthe over het jaar 2024. In 2024 heeft de provincie gronden aangekocht en verkocht voor de beleidsdoelen van het Programma Natuurlijk Platteland (PNP), Wegen en Vaarwegen en een voorraad ruilgrond opgebouwd voor doelen in het landelijk gebied. Het uitgangspunt is om bij aan- en verkopen zo min mogelijk marktverstoring te werken. De aan- en verkopen gebeuren op vrijwillige basis, er wordt geen ongeoorloofde staatssteun verleend en de aan- en verkopen vinden altijd plaats op basis van een onafhankelijke taxatie.

Wat hebben we bereikt?

Nota Grondbeleid

Grond is een instrument om provinciale doelstellingen te kunnen realiseren. In de Nota Grondbeleid 2024 is aangegeven welke regels en procedures de provincie Drenthe hanteert als zij zich op de grondmarkt begeeft. Die provinciale doelstellingen op verschillende terreinen worden vastgelegd in beleid, denk bijvoorbeeld aan de Provinciale Omgevingsvisie, het Mobiliteitsprogramma 2021-2030 of de Natuurvisie. Ook moet er voldoende budget beschikbaar zijn om te kunnen investeren in grondaankopen en om mogelijke waardeverschillen die kunnen ontstaan te kunnen financieren. Dat wordt geregeld in de begroting.

Het doel is niet om zoveel mogelijk grond in eigendom te krijgen of met grond te speculeren om extra inkomsten te genereren, maar om met grond diverse beleidsdoelen te realiseren. Uiteenlopende maatschappelijke vraagstukken en opgaven brengen de komende jaren omvangrijke ontwikkelingen in het landelijk gebied met zich mee. Denk bijvoorbeeld aan de energietransitie, klimaatverandering, toekomstbestendige landbouw, stikstofopgave, opgaven voor bodem, water en natuur en de woningbouwopgave. Allemaal hebben ze impact op de manier waarop we wonen, werken en leven in Drenthe. Grond speelt bij dit alles een belangrijke rol. Om de opgaven – ook in hun ruimtelijke samenhang – in goede banen te leiden, is actueel grondbeleid nodig.

Opgave Landelijk Gebied

Eén van de opgaves in het landelijk gebied is de huidige vastgestelde opgave Programma Natuurlijk Platteland (PNP), waarbij er vanuit het Natuurnetwerk Nederland (NNN) een grondverwervingsopgave resteerde van 1.954 hectare per 1 januari 2024. Deze opgave wordt gerealiseerd in samenhang met de Kaderrichtlijn Water (KRW) en agrarische structuurverbetering. De NNN opgave kan (daar waar eigenaren dit wensen) ook gerealiseerd worden via functiewijziging, waardoor eigenaren zelf natuur realiseren op hun landbouwgrond.

De afgelopen jaren heeft de onduidelijkheid met betrekking tot de ontwikkelingen in de landbouw en het landelijk gebied invloed gehad op het realiseren van de grondopgave.

We zien dat deze ontwikkelingen bij agrariërs 'het denken over de toekomst' versneld heeft. De huidige ontwikkelingen in het landelijk gebied zijn ingrijpend met een grote sociaaleconomische impact en een onzeker toekomstperspectief. Een aantal agrariërs heeft besloten hun bedrijf te beëindigen of te verplaatsen binnen Nederland of naar het buitenland. Deze agrariërs vinden op de markt soms moeilijker een koper voor hun bedrijf- bijvoorbeeld vanwege de ligging van hun bedrijf - of ze komen niet in aanmerking voor de rijksregelingen en richten zich tot de provincie.

Handelswijze grond

De uitwerking en duidelijkheid over de ontwikkelingen in de landbouw en het landelijk gebied laat nog op zich wachten. Dit vraagt om een Handelswijze grond waarin duidelijk wordt hoe we in de tussentijd omgaan met vraagstukken rondom aankoop, verkoop, ruiling en bedrijfsverplaatsing. We willen eigenaren niet verplaatsen naar een locatie waar mogelijk wettelijke doelen komen te liggen. Dit heeft tot gevolg gehad dat we met name de laatste 2 jaren terughoudend zijn geweest met (grote) ruilingen en bedrijfsverplaatsingen. Ruilingen en bedrijfsverplaatsingen vanuit de opgave van het NNN en de Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn daar waar mogelijk doorgegaan.

Grondvoorraad

De huidige grondvoorraad van de provincie bestaat uit gronden binnen het Natuurnetwerk (NNN) en agrarische ruilgronden. De gronden binnen het NNN worden (bij duidelijkheid over de inrichting) weer verkocht als natuur. De ruilgronden gaan grotendeels terug naar de landbouw door kavelruilen en bedrijfsverplaatsingen. Daarvoor is het nodig dat er duidelijkheid is over wettelijke doelen of functies in het landelijk gebied. Nu die duidelijkheid er nog niet is stagneren de ruilingen en verplaatsingen omdat wij de landbouw onvoldoende duidelijkheid kunnen geven. Dat betekent ook dat de ruilgrondvoorraad groeit.

Uiteindelijk, als er meer duidelijkheid over de doelen komt, wordt de grond weer ingezet in de gebiedsprocessen. Voor wat betreft de aankopen wordt elke aankoopmogelijkheid zorgvuldig afgewogen, waardoor we in principe alleen aankopen doen die geschikt zijn voor doelrealisatie, dan wel inzetbaar zijn als ruilgrond. Hiermee helpen we de boer die nu wenst te verkopen en bieden we perspectief aan andere boeren door deze grond via kavelruil (op een later moment) weer in te zetten.

Beleidsprestatie Landelijk Gebied

In tabel 1 is de beleidsprestatie over het jaar 2024 vanuit zowel het perspectief van aankopen en verkopen voor het landelijk gebied gepresenteerd. In de bijlage van de paragraaf grondbeleid is een kaartbeeld toegevoegd waarin het eigendom en de mutatie (aan- en verkoop) inzichtelijk wordt.

Tabel 1: Beleidsprestatie naar categorieën

Programma / bundel	Beleidsprestatie	Ambitie (PPOV) (in ha)	Realisatie (in ha)	Verschil (in ha)
Bundel Grondzaken-Drenthe	Aankopen NNN	153	74	-79
	Aankopen bestaande NNN	0	0	0
	SKNL	127	144	17
	Verkopen NNN	89	40	-49
	Verkopen NNN zonder kv	0	0	0
	Aankopen ruilgrond	338	231	-107
	Verkopen ruilgrond	173	85	-88
	Landbouwstructuur verbeteren	1100	1435	335

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Realisatie NNN

Het NNN kan worden gerealiseerd door aankoop van gronden door de provincie of door omvorming van landbouw naar natuur via de Kwaliteitsimpuls natuur en landschap (SKNL) door de grondeigenaar zelf. Voor wat betreft de realisatie van het NNN was de oorspronkelijke ambitie voor 2024 om 212 ha NNN aan te kopen en 75 ha NNN te realiseren via SKNL. Deze ambities zijn tussentijds bijgesteld in de Provinciale Prestatie Overeenkomst (PPOV) (zie tabel 1). Er is in totaal via aankoop NNN en SKNL

respectievelijk 74 en 144 ha gerealiseerd. Het totaal aan realisatie NNN blijft daardoor iets achter bij de gestelde ambitie. De interesse voor SKNL was groter dan vooraf in 2024 was ingeschat. De realisatie door aankoop van NNN in de markt bleek geringer dan vooraf was ingeschat. Dit komt mede door de terughoudendheid bij ruilingen en bedrijfsverplaatsingen. Door de onduidelijkheid over de ontwikkelingen in de landbouw en het landelijk gebied, en het huidige tempo, lijkt de afronding van het NNN in 2027 een lastige opgave. Er zal opnieuw gekeken worden naar de opgave en eventuele nieuwe instrumentaria en (financiële) mogelijkheden om het NNN te kunnen realiseren. Hierbij blijft de vrijwilligheid vanuit eigenaren het uitgangspunt. Voor wat betreft de verkoop van NNN heeft de provincie 40 hectare NNN grond via openbare verkoop verkocht. Deze verkopen zaten voornamelijk in de pilot Groenruil Drentsche Aa. Van de geplande verkopen NNN heeft de provincie ca. 49 ha moeten doorschuiven naar 2025. Dit komt omdat een aantal percelen (ca. 30 ha) qua planning terecht zijn gekomen in ronde 2 van de pilot Groenruil. Voor de andere percelen (ca. 18 ha) geldt dat zij binnen de bezwaartermijn van de groenruil zitten waardoor verkoop en aktepassering in 2024 niet meer haalbaar was.

Waardedaling bij functiewijziging

Bij aankopen binnen het NNN geldt dat de provincie 85% van de aanschafwaarde op de balans afwaardeert. De overige 15% (die de gemiddelde natuurwaarde vertegenwoordigt) wordt op de provinciale balans gezet. Na duidelijkheid over de natuurdoelen worden de percelen (conform marktwaarde) openbaar verkocht aan een eindbeheerder. De lasten (waardedaling van agrarisch naar natuur) worden verantwoord bij beleidsopgave 7.2 (zie tabel 2).

Ruilgrond

Voorraad ruilgrond

De ruilgronden worden door de provincie gekocht om vervangende grond aan te kunnen bieden aan eigenaren die gronden hebben met een ligging binnen het NNN. Ruilgronden zijn cruciaal in een gebiedsproces, omdat tegelijkertijd met de verbetering van de landbouwstructuur van het gebied er ook NNN wordt gerealiseerd. Het aanbod van (vrijwillig) verkregen ruilgrond bleek groot in 2024. Mede door een ophoging van het investeringskrediet heeft de provincie in het jaar 2024 meer ruilgrond en/of bedrijven aangekocht dan verkocht en is de voorraad ruilgrond toegenomen. Eigenaren melden zich veelal vrijwillig bij de provincie, mede omdat er in de markt beperkt tot geen andere afnemer te vinden is door de onduidelijkheid over de ontwikkelingen in de landbouw en het landelijk gebied.

Voor 2024 lag er een oorspronkelijke ambitie om 485 ha ruilgrond te kopen en 253 ha ruilgrond te verkopen. In 2024 is er door de provincie 231 ha ruilgrond verworven, waarbij deze grond op termijn benut zal worden voor kavelruil binnen de kaders van het PNP en/of de ontwikkelingen in de landbouw en het landelijk gebied. De aankoop van ca. 94 hectare ruilgrond is doorgeschoven naar 2025 omdat verwerving en aktepassering in 2024 niet meer haalbaar bleek (door externe factoren). In 2024 is er 85 ha ruilgrond vervreemd. Met de vervreemding van ruilgrond wordt (veelal via kavelruil) invulling gegeven aan de realisatie van het NNN, KRW en landbouwstructuurverbetering. Er is minder verkocht omdat de provincie terughoudender is geweest met de verkoop / kavelruil van ruilgrond, vanwege de ontwikkelingen in de landbouw en het landelijk beleid en we niet over een paar jaar een eigenaar opnieuw willen benaderen vanuit de een wettelijke opgave. Er moet sprake zijn van 'no-regret' bij een verplaatsing of ruiling. Dat betekent dat de verplaatsingen en ruilingen stagneren en dat de grondvoorraad verder toeneemt. Wel kijken we voortdurend waar ruiling / verkoop nog mogelijk is (zie de realisatie van 66 ha verkoop). Met de verkoop van ruilgronden ontstaat er weer ruimte in het investeringskrediet grondbezit Landelijk Gebied.

Aankoop bedrijven

De provincie heeft in 2024 drie bedrijfslocaties c.q. locaties met gebouwen aangekocht (zie bijlage 1 kaartbeeld). Een deel zal mogelijk als landingslocatie voor andere agrariërs inzetbaar zijn, waarbij dit afhankelijk van de dan geldende regelgeving. Daar waar een bedrijf kán verplaatsen naar een locatie waar we in de toekomst geen wettelijke doelen verwachten en er geen andere belemmeringen zijn, faciliteren we dat als provincie. Dit blijft echter maatwerk.

Aanpak Piekbelasting

Per 1 augustus 2023 is in Drenthe ook de Aanpak Piekbelasting (APB) gestart; met het Rijk is een samenwerkingsovereenkomst afgesproken. De aanpak Piekbelasting is een brede aanpak voor innoveren, verplaatsen en beëindigen van veehouderijbedrijven, waarbij (voorlopig) alleen stoppers gefaciliteerd worden. Het RVO geeft uitvoering aan deze regeling, waarbij er op basis van vrijwilligheid grond mee gekocht kan worden door de Provincie. In 2024 hebben we van 1 bedrijf grond aangekocht vanuit de Aanpak Piekbelasting.

Landbouwstructuurverbetering

Met kavelruil wordt op een kosteneffectieve manier een belangrijke bijdrage geleverd aan de verbetering van de landbouwstructuur in Drenthe. Tegelijkertijd constateren we dat de nieuwe ontwikkelingen in de landbouw tot gevolg hebben dat de landbouwstructuur behoefte heeft aan verbetering. Planmatige kavelruil heeft in 2024 bijgedragen aan het tegengaan van slijtage en het verbeteren van de landbouwstructuur. Hierbij kan gedacht worden aan huiskavelvergroting, kavelconcentratie en afstandsverkorting. Met het instrument kavelruil is er in het jaar 2024 in totaal 1.435 ha landbouwgrond geruild. Het aantal kavelruilen in 2024 was 27, met 221 deelnemers. De belangstelling in Drenthe voor kavelruilen bleef, ondanks de Tijdelijke Handelswijze Grond (waarbij we terughoudend zijn met kavelruil en bedrijfsverplaatsingen) onverminderd groot. De afgelopen jaren werd op jaarbasis circa 1.000 ha per jaar geruild.

Grondvoorraad (NNN en ruilgrond)

Algemeen

Door het aankopen van grond en bedrijven neemt het bezit van de provincie toe, waarbij de gekochte gronden en gebouwen worden verantwoord op de provinciale balans bij de materiële vaste activa in het investeringskrediet grondbezit Landelijk Gebied.

In de gebiedsprocessen zal duidelijk worden hoe de grond en bedrijfslocaties weer ingezet kunnen worden, mogelijk onder bepaalde randvoorwaarden. Het waardeverschil wat ontstaat door aanpassing, extensivering en functieverandering kan gedekt worden uit specifieke Programmabudgetten of via een Specifieke Uitkering (SPUK) en worden als baten verantwoord. In de tussenliggende periode wordt beschikbare grond zo mogelijk op basis van 3-jarige overeenkomsten verpacht.

Mutaties grondvoorraad (NNN en ruilgrond)

Tabel 2 laat de ontwikkeling in cijfers zien over het jaar 2024 in termen van de mutaties van de grondvoorraad, de baten en de lasten en de boekwaarde van betreffende gronden.

Tabel 2: Mutaties lasten, baten en voorraad grondtransacties.

			Doelstelling 7.2.07		Materiële vaste activa		
	Voorraad (in ha)	Bruto aan- & verkoop (in €)	Waarde daling	Boekwinst	Mutatie voorraad		Voorraad grond
			Lasten	Baten	NNN	Ruil	Boekwaarde
Voorraad ruilgrond	1.659					105.257.933	105.257.933
Voorraad NNN grond	1.231				8.640.367		8.640.367
Landschapselement	18					80.000	80.000
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden (L8)	30					2.018.199	2.018.199
Financieringsbron: SPUK Provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied (L25)	17					1.226.845	1.226.845
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale maatregelen PAS-melders (L27)	19					3.671.290	3.671.290
Saldo 31-12-2023	2.974				8.640.367	112.254.267	120.894.634
Mutaties 2024:							
Aankopen ruilgrond	231	17.667.351				17.667.351	17.667.351
Aankoop LS-element	0	0					0
Aankoop NNN	74	6.034.758	5.129.544		905.214		905.214
Aankoop bestaande NNN #	3						0
Aankoop Stikstof	0	0					0
Aankoop SPUK Provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied (L25)	0	0					0
Aankoop SPUK Regeling provinciale maatregelen PAS-melders (L27)	0	0					0
Overig NNN	0	0					0
Overig - herwaardering *		0	179.571			-179.571	-179.571
Overig - sloop gebouwen	N.v.t.		956.439				
Overig - sloop gebouwen PAS-melders (L27)	N.v.t.		26.846				
Verkopen ruilgrond	-66	4.379.496	24.317	1.366.893		-2.988.286	-2.988.286
Verkopen LS-element	-18	163.000		83.000		-80.000	-80.000
Verkopen NNN	-40	297.491	4.689	110.320	-182.483		-182.483
Verkopen NNN zonder kv	0	0					0
Verkopen SPUK Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden (L8)	0	0					0
Verkopen SPUK Provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied (L25)	0	0					0

Verkopen SPUK Regeling provinciale maatregelen PAS-melders (L27)	-3	2.921.220	969.795			-1.951.425	-1.951.425
<i>Vernummertransacties van Ruil</i>	2						
<i>Naar NNN</i>	-3						
<i>Afronding NNN</i>	-1						
<i>Afronding landschapselement</i>	0						
Mutatie 2024 totaal:	179		7.291.201	1.560.212	722.731	12.468.069	13.190.800
Saldo per 31-12-2024	3.153				9.363.098	124.722.335	134.085.433
Voorraad ruilgrond	1.826					119.757.427	119.757.427
Voorraad NNN grond	1.264				9.363.098		9.363.098
Landschapselement	0					0	0
SPUK Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden (L8)	30					2.018.199	2.018.199
SPUK Provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied (L25)	17					1.226.845	1.226.845
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale maatregelen PAS-melders (L27)	16					1.719.865	1.719.865
	3.153				9.363.098	124.722.335	134.085.433

exclusief ha's
functieverandering via
SKNL

NB: financiële mutaties zijn exclusief posten Programma Natuur

* behalve de lasten herwaardering welke ten laste zijn gebracht van 3621162
423638 post 'tr4-Compl wrd. Afboeken'

€ 25.589,90 Betreft PN: pilot Achterste Diep (tr9)

€ 1.419.905,00 Betreft PN: schadeloosstelling en bedrijfsverplaatsingen (tr2 en tr6)

Tabel 2 bevat de ontwikkeling in de grondvoorraad en wordt gesplitst in NNN en ruilgrond, maar toont ook de ha's ruilgrond waar financieringsbronnen vanuit het Rijk onder zitten, de zogenaamde SPUK's. Verder bevat de tabel de baten en lasten die zijn verantwoord op 7.2.07 Realisatie obstakelvrij maken grond t.b.v. het NNN.

- De lasten hebben betrekking op vnl. de afwaardering van aangekochte percelen naar natuurwaarde (15% van de marktwaarde).
- De baten zijn een gevolg van de boekwinst bij verkopen van ruilgrond (verkoopprijs hoger dan de boekwaarde).

Opbrengsten van verkopen worden alleen voor het verschil met de boekwaarde als baten verantwoord in het PNP (beleidsopgave 2.2). De gerealiseerde lasten voor grond zijn in 2024 circa € 7,3 miljoen gebleken. Voor het aandeel NNN betreft dit circa € 5,1 miljoen door de afwaardering van landbouwwaarde naar natuurwaarde. Verder zijn er lasten die betrekking hebben op waardedaling van grond en gebouwen. Dit betreft onder andere de sloop van agrarische bebouwing binnen de opgave en een beperkte afwaardering op eerder aangekochte ruilgrond, dit als gevolg van de balanswaardering die jaarlijks plaatsvindt. Wat betreft de gerealiseerde baten komt de stand uit op bijna 1,6 miljoen, doordat zowel natuurgrond, maar met name ruilgrond, in enkele gevallen boven de boekwaarde is verkocht.

Investeringskrediet grondbezit Landelijk Gebied

In de Nota Grondbeleid van de provincie Drenthe is vastgelegd dat de provincie beschikt over een investeringskrediet voor het aanhouden van een strategische (ruil)grondvoorraad die ingezet kan worden voor aangewezen provinciale doelen. De maximale hoogte van het investeringskrediet, c.q. de waarde van de strategische grondvoorraad is € 210 miljoen.

Het grondbezit is tegen de aanschafwaarde of lagere marktwaarde op de provinciale balans geplaatst. Als geen sprake is van directe doelrealisatie, dus als het om ruilgrond gaat die niet binnen het NNN ligt, wordt het bezit voor de aanschafwaarde op de balans geplaatst. Indien er wel sprake is van doelrealisatie, bijvoorbeeld door aankoop van gronden binnen het NNN, dan wordt het bezit voor 15% van de agrarische aanschafwaarde op de balans gezet en wordt 85% (zijnde de afwaardering van landbouw naar natuur) als last in de beleidsopgave 7.2 verantwoord.

Het investeringskrediet (€ 210 miljoen) is in 2024 toereikend gebleken voor de gerealiseerde aankopen. Het grondbezit heeft een totale omvang van 3.153 ha en heeft per 31-12-2024 een balanswaarde van € 134 miljoen (zie tabel 3). Dit betreft een mix van NNN gronden en ruilgronden.

Tabel 3: Overzicht grondpositie

Saldo per 31-12-2024	3.153	9.363.098	124.722.335	124.722.335
Voorraad ruilgrond	1.826		119.757.427	119.757.427
Voorraad NNN grond	1.264	9363098		0
Landschapselement	0		0	0
SPUK Regeling provinciale aankoop veenhouderijen nabij natuurgebieden (L8)	30		2.018.199	2.018.199
SPUK Provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied (L25)	17		1.226.845	1.226.845
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale maatregelen PAS-melders (L27)	16		1.719.865	1.719.865
	3.153	9.363.098	124.722.335	124.722.335

Balanswaardering

Er wordt elk jaar een balanswaardering uitgevoerd voor de ruilgronden die in eigendom zijn van de provincie Drenthe. Dit gebeurt alleen voor gronden die met een waarde op de balans geboekt staan en die langer dan een jaar in bezit zijn, omdat voor de recentere aankopen al een taxatie voorhanden is. Hierdoor resteert er 1.486 ha ruilgrond waarvoor een balanswaardering is uitgevoerd, met een huidige balanswaarde van € 95,5 mln. De uitkomst van de balanswaardering heeft een huidige marktwaarde van € 108,2 mln. Bij verkoop zou dit resulteren in een boekwinst van bijna € 13 mln. Voor 48 ha geldt dat sprake is van een lagere marktwaarde vergeleken bij de huidige boekwaarde, waardoor een minimale afwaardering zal plaatsvinden van in totaal € 179.570,-. Dit komt ten laste van de beleidsopgave Natuurlijk Platteland.

Exploitatie

De ruilgronden die in bezit zijn van de provincie worden in afwachting van verkoop (kavelruil) jaarlijks via een openbare procedure verpacht. In 2024 is er 2.269 hectare van het provinciaal grondbezit verpacht.

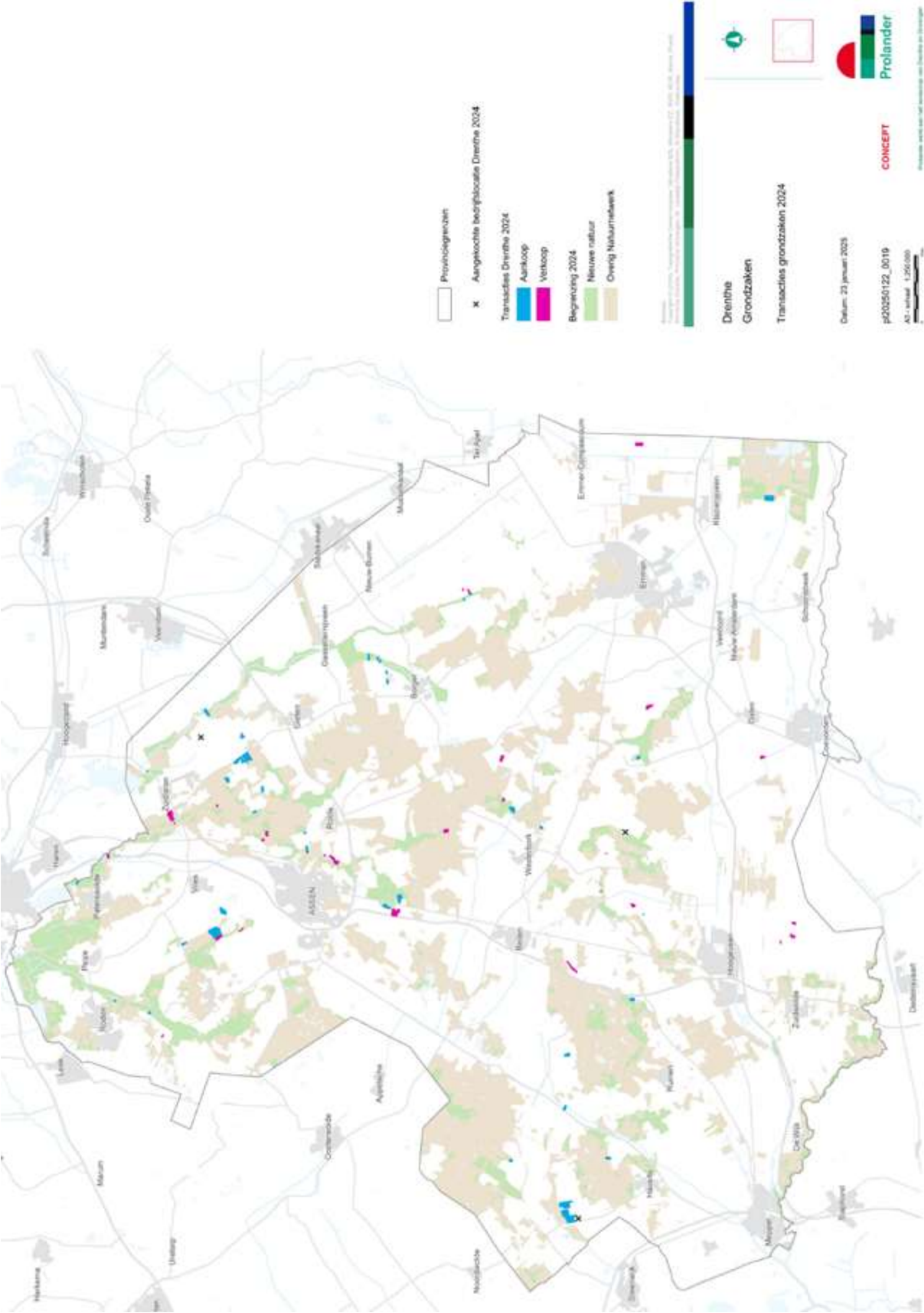
In totaal waren er 219 pachters, waarbij de pachtopbrengst van deze gronden € 1.658.369,- is. De kosten voor de verpachting (grondkamerkosten, waterschapslasten, proces- en beheerkosten) bedroegen in 2024 € 723.401,- waardoor sprake is van een positief saldo van € 934.968,-. Dit saldo wordt toegevoegd aan de beleidsopgave Natuurlijk Platteland.

Opgave Infrastructuur (wegen en vaarwegen)

De provincie heeft in 2024 ook gewerkt aan de opgave infrastructuur. Diverse gronden, die (vooralnog) niet benodigd zijn voor reconstructies of andere infrastructurele ontwikkelingen, worden tijdelijk verpacht of verhuurd. Dit betreft voornamelijk gronden voor agrarisch gebruik. Daarnaast worden locaties voor tankstations en zendmasten verhuurd. In 2024 is tevens een openbare inschrijving voorbereid en uitgevoerd voor de uitgifte van een nieuwe locatie voor een tankstation aan de N34 nabij Emmen. Met medeoverheden, Rijkswaterstaat, gemeenten en de waterschappen wordt doorlopend overleg gevoerd met betrekking tot eigendom, beheer en onderhoud van wegen en vaarwegen, daarvoor worden tevens overeenkomsten opgesteld en waar nodig eigendommen overgedragen. Daarnaast zijn in 2024 diverse grondaankopen en grondverkoop afgerond ten behoeve van infrastructurele projecten en overige zaken. De lasten en baten van deze transacties zijn verantwoord binnen de desbetreffende projecten.

Project/overige	Hectare gekocht	Omschrijving	Hectare verkocht	Omschrijving
Fietssnelweg Assen-Groningen	0.18.88	toekomstig tracé		
N34 Emmen-west			0.00.95	cultuurgrond
EBO (vaar)wegen Rijkswaterstaat te Hoogeveen			0.06.10	wegen
EBO (vaar)wegen gemeente Emmen			0.27.50	parkeervoorziening
Nutsvoorzieningen			0.00.41	berm
Voormalige dienstwoning Uffeltersluis			0.17.61	woning met terrein
Totaal	0.18.88		0.52.57	

Bijlage: kaartbeeld mutatie aan-en verkopen 2024

I.2.8 Europa

Inleiding

Met de Europese Green Deal wil de Europese Commissie inzetten op een groeistrategie die de EU moet transformeren in een klimaat-neutrale, circulaire, grondstof efficiënte unie. Via het Europese Just Transition Fund (JTF) is er € 330 miljoen beschikbaar voor de JTF-regio Groningen en gemeente Emmen voor de periode 2021-2027. In Noord-Nederland draagt JTF bij aan de transitie van fossiele naar duurzame energie. Om Europese kansen te verzilveren, bouwen we voortdurend aan strategische netwerken en relaties, en ontwikkelen we Europese samenwerkingsprojecten.

In 2024 zijn er Europese verkiezingen gehouden. De uitkomsten hiervan, en de nieuwe bemensing van het Europees Parlement en de Europese Commissie (EC), gaan er hoogstwaarschijnlijk voor zorgen dat de Europese Green Deal grotendeels overeind blijft. Het wordt op onderdelen geactualiseerd en de grootste wijziging is dat de concurrentiepositie van Europa een plek in het nieuwe plan gaat krijgen. Via de lijn zijn de bestuurders van de belangrijkste wijzigingen op de hoogte gebracht. Meer dan 60 Noord-Nederlandse betrokkenen hebben zich tijdens een door de provincie Drenthe georganiseerde sessie over de Brusselse actualiteiten laten informeren.

In september 2021 is door uw Staten de Drentse Europa agenda 2021-2024 vastgesteld. Deze agenda brengt focus aan in onze inspanningen richting Europa. We hebben veelvuldig integraal onze inzet richting Den Haag, Duitsland en Europa gepleegd.

Wat hebben we gedaan?

Om vanaf 2025 de inzet in Brussel te continueren, komt er een geactualiseerde Europa agenda 2025 - 2029. Het jaar 2024 heeft met name in het teken gestaan van het actualiseren van de Europa agenda 2021-2024. In de nieuwe agenda worden de laatste Brusselse en Drentse ontwikkelingen verwerkt.

Samen met de provincies Groningen en Fryslân hebben we gewerkt aan de uitvoering van de Europese programmaperiode 2021-2027 en hebben we gezamenlijk opgetrokken in de lobby richting Den Haag en Brussel voor het verkrijgen van Europese middelen voor het bereiken van Noord-Nederlandse én Drentse doelstellingen. Ook is er in 2024 gestart met het evalueren en herijken van de Noord-Nederlandse lobbydossiers en bijbehorende lobby plannen.

Op 29 februari vond de eerste sessie voor Nederlandse ondertekenaars van de EU-missie Klimaatadaptatie plaats. Drenthe heeft het initiatief genomen om gezamenlijk met de EC, het Ministerie van I&W en RVO deze landelijke, ambtelijke missie middag met andere Nederlandse deelnemers te organiseren. Tijdens de sessie is het Nederlandse netwerk versterkt, is er inzage in de regionale vraagstukken verkregen en is er een start gemaakt met het verzilveren van mogelijke samenwerking(en). Op 21 november is hier een vervolg aangegeven met als hoofdthema de Europese financiële middelen.

In 2024 heeft het Huis van de Nederlandse Provincies voor alle Nederlandse provincies de Europese Week van de Regio's en Steden georganiseerd. Het evenement heeft ervoor gezorgd dat we als Noord-Nederland zichtbaar in Brussel (aanwezig) zijn geweest. Ook hebben er (lobby)gesprekken plaatsgevonden tussen Noord-Nederlandse collegeleden en Europese contacten. Eén van de resultaten is een werkbezoek van de Europarlementariër Raquel García Hermida-van der Walle aan Drenthe in 2025.

I.2.9 Openbaarheid

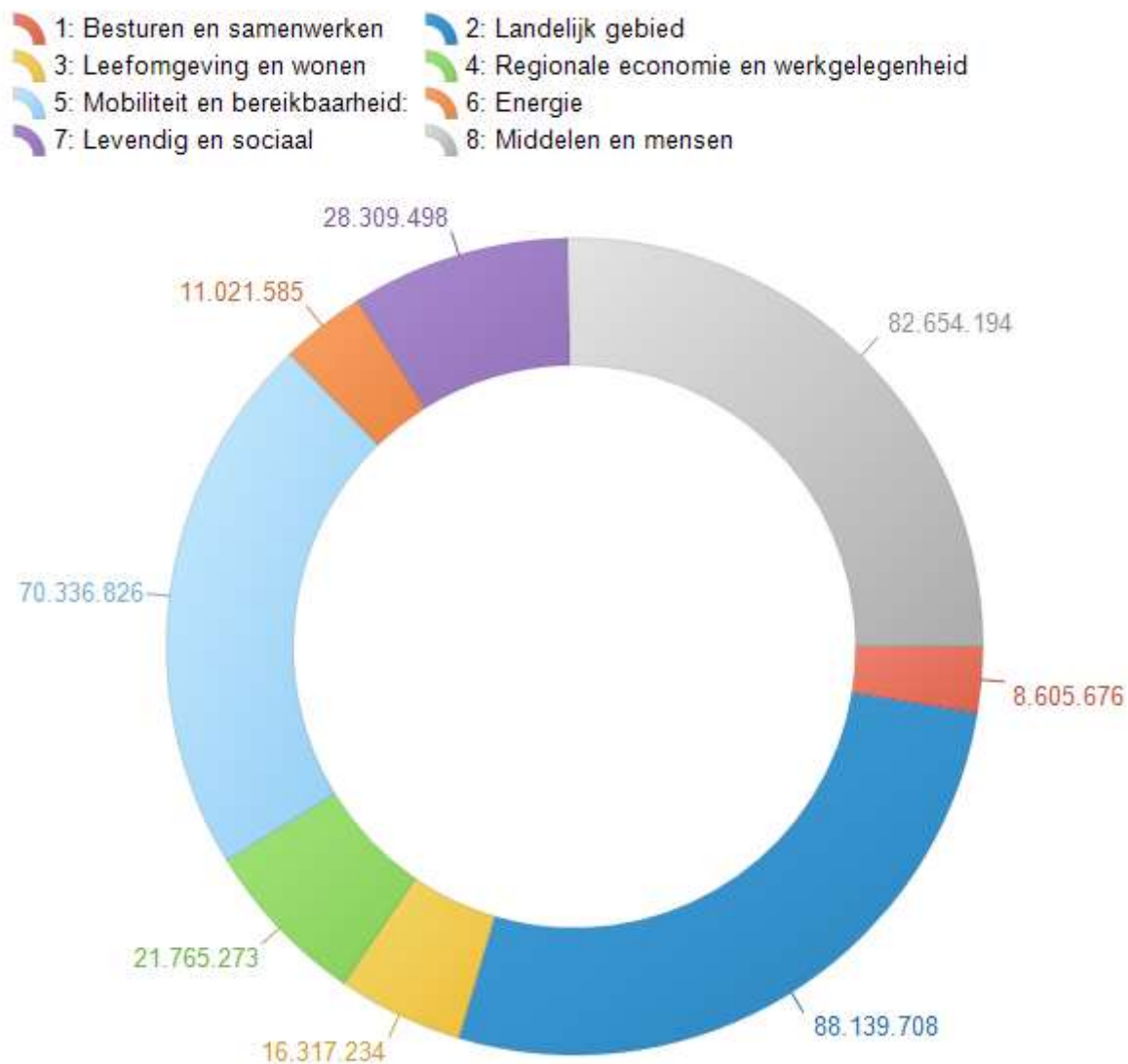
Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Artikel 3.5 van de Woo schrijft voor dat een bestuursorgaan in de begroting aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doet van de uitvoering van de wet.

In 2024 is de projectmatige aanpak van de Woo-activiteiten voortgezet en dat heeft een aantal waardevolle producten opgeleverd. Een nulmeting, waarmee inzicht is verschaft op welke aspecten van de informatiehuishouding moet worden ingezet voor de nodige kwaliteitsverbetering, en de verwerving van laksoftware, waarmee tijdwinst wordt geboekt door het (deels) geautomatiseerd onleesbaar maken van niet openbare informatie. Het aantal Woo-verzoeken is ten opzichte van 2023 ongeveer gelijk gebleven. We constateren wel een toename van complexiteit van de verzoeken. Dat zorgt voor langere behandelingstermijnen van verzoeken, wat uiteraard in overleg met verzoekers plaatsvindt, maar geeft ook zicht op verbetermaatregelen op het proces en de informatiehuishouding. Met betrekking tot de actieve openbaarmaking is ruim voldaan aan de eerste tranche van de per 1 november 2024 actief openbaar te maken informatiecategorieën.

II Jaarrekening

II.1 Het overzicht van de baten en lasten in de rekening 2024

Lasten per programma

Programma	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Vershil	Voordeel / Nadeel
Lasten						
1. Besturen en samenwerken	7.527.495	10.472.203	8.864.762	8.254.633	610.129	V
2. Landelijk gebied	101.826.275	88.535.692	160.274.472	88.139.708	72.134.764	V
3. Leefomgeving en wonen	14.647.287	14.070.784	19.325.303	16.317.234	3.008.069	V
4. Regionale economie en werkgelegenheid	18.170.108	14.181.566	34.842.257	21.765.273	13.076.984	V
5. Mobiliteit en bereikbaarheid	60.026.938	73.798.756	75.989.542	70.336.826	5.652.716	V
6. Energie	9.211.484	4.622.213	16.126.304	11.021.585	5.104.719	V
7. Levendig en sociaal	28.512.498	24.131.543	30.923.437	28.309.498	2.613.939	V
8. Middelen en mensen	36.013.954	54.544.911	41.204.767	38.591.392	2.613.375	V
Totaal Lasten	275.936.039	284.357.668	387.550.844	282.736.148	104.814.696	V
Baten						
1. Besturen en samenwerken	427.171	19.640	19.640	23.321	3.681	V
2. Landelijk gebied	40.387.155	24.156.017	81.020.981	39.907.587	-41.113.394	N
3. Leefomgeving en wonen	3.455.573	262.500	2.078.154	2.121.521	43.367	V
4. Regionale economie en werkgelegenheid	2.420.603	448.136	8.921.390	5.443.975	-3.477.415	N
5. Mobiliteit en bereikbaarheid	5.956.681	2.381.517	5.601.749	6.432.644	830.895	V
6. Energie	2.588.520	900.000	2.052.482	1.694.194	-358.288	N
7. Levendig en sociaal	716.276	447.330	472.330	491.900	19.570	V
8. Middelen en mensen	7.167.035	3.800.705	6.657.205	9.018.546	2.361.341	V
Totaal Baten	63.119.014	32.415.845	106.823.931	65.133.688	-41.690.243	N

Algemene dekkingsmiddelen (1)	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Vershil	Voordeel / Nadeel
Opcen motorrijtuigenbelasting	61.632.739	62.000.000	62.000.000	64.596.646	2.596.646	V
Uitkering Provinciefonds	181.231.987	188.471.428	213.125.156	216.587.631	3.462.475	V
Dividend	4.843.905	1.333.633	1.083.724	1.112.810	29.086	V
Totaal algemene dekkingsmiddelen	247.708.631	251.805.061	276.208.880	282.297.087	6.088.207	V
Lasten overhead (2)	40.621.612	41.030.419	48.675.071	44.413.845	4.261.226	V
Baten overhead	6.966.094	6.899.788	6.969.688	6.119.184	-850.504	N
Bedrag van de heffing van de vennootschapsbelastingheffing	0	0	0	0	0	
Totaal saldo van baten en lasten	1.236.088	-34.267.393	-46.223.416	26.399.966	72.623.382	V
Stortingen in reserves	142.401.091	50.395.238	147.150.910	192.021.669	-44.870.759	N
Onttrekkingen aan reserves	163.296.666	84.662.631	193.374.326	198.772.852	5.398.526	V
Per saldo mutaties bestemmingsreserves	20.895.575	34.267.393	46.223.416	6.751.183	-39.472.233	N
Resultaat na verrekening met reserves = Gerealiseerd resultaat	22.131.663	0	0	33.151.149	33.151.149	V

(1) Algemene dekkingsmiddelen worden verantwoord in programma 7 en zijn alleen in dit overzicht separaat gepresenteerd.

(2) Lasten en baten m.b.t. overhead hebben betrekking op de programma's 1 en 8.

II.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de rekening van 2024

Programma	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil	Voordeel/Nadeel
1: Besturen en samenwerken	7.441.309	10.850.871	9.243.430	8.582.354	661.076	V
2: Landelijk gebied	61.439.120	64.379.675	79.253.491	48.232.121	31.021.370	V
3: Leefomgeving en wonen	11.191.715	13.808.284	17.247.149	14.195.713	3.051.436	V
4: Regionale economie en werkgelegenheid	15.749.505	15.663.930	25.920.867	16.321.298	9.599.569	V
5: Mobiliteit en bereikbaarheid:	54.070.257	71.417.239	70.387.793	63.904.181	6.483.612	V
6: Energie	6.622.965	3.722.213	14.073.822	9.327.391	4.746.431	V
7: Levendig en sociaal	27.796.222	23.684.213	30.451.107	27.817.598	2.633.509	V
8: Middelen en mensen	-185.547.179	-169.259.032	-200.354.243	-214.780.623	14.426.380	V
Totaal	-1.236.087	34.267.393	46.223.416	-26.399.967	72.623.382	V

Het voordelig rekeningsaldo over het boekjaar 2024 bedraagt € 72.623.382,--. Het betreft het saldo waarin de begroting inclusief begrotingswijzigingen heeft voorzien. Vorig jaar bedroeg het rekeningsaldo op dezelfde wijze berekend € 44.447.801,-- positief.

Het gerealiseerde resultaat bedraagt in 2024 € 33.151.149,--. Hierin is verwerkt het saldo van verrekeningen van budgetten die relaties hebben met reserves van € 39.472.233,-- negatief. Per saldo is dit bedrag toegevoegd aan de reserves. Vorig jaar werd per saldo een bedrag van € 22.316.138,-- aan de reserves toegevoegd. Het gerealiseerde resultaat is samengesteld volgens de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Hierin is bepaald dat het saldo van baten en lasten, ten opzichte van de begroting, na verrekening met reserves gepresenteerd dient te worden.

Mutaties reserves		Begroting	Realisatie	Voordeel/Nadeel	Verschil
Bijdrage aan reserve of storting reserve	R112 Versterking economische structuur	1.850.000	5.681.549	N	-3.831.549
	R123 Provinciaal aandeel ILG	3.962.838	4.298.393	N	-335.555
	R124 Regionaal Specifiek Pakket	75.000	187.449	N	-112.449
	R127 Cofinancieringsreserve Europa	4.000.000	5.034.917	N	-1.034.917
	R128 Opvang revolverend financieren	0	10.000	N	-10.000
	R129 Natuurbeleid	36.699.306	61.440.899	N	-24.741.593
	R132 Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	245.000	266.341	N	-21.341
	R133 Uitvoering generatiepact	250.268	287.175	N	-36.907
	R137 Verstrekte subsidies	5.979.184	16.814.592	N	-10.835.408
	R139 Mobiliteit	20.078.723	23.454.151	N	-3.375.428
	R140 Bodem	648.372	959.984	N	-311.612
	R141 Cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	2.500.000	2.724.000	N	-224.000
Bijdrage van reserve of onttrekking reserve	R131 Groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	-4.143.403	-5.396.156	V	1.252.753
	R136 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	-4.095.423	-5.093.505	V	998.082
	R137 Verstrekte subsidies	-13.300.992	-16.448.683	V	3.147.691
		54.748.873	94.221.105		-39.472.233

Het resultaat (resultaat na verrekening met de reserves) bedraagt € 33.151.149,-- positief. Wij stellen voor een aantal budgetten die in 2024 niet zijn gebruikt over te hevelen naar 2025, voor een totaalbedrag van € 18.885.535,--.

Omschrijving	
<i>Decentralisatie uitkeringen</i>	
Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus	25.098
Indirecte uitvoeringskosten NPLG	2.627.330
Spreidingswet	558.398
Natuurbrandpreventie en -mitigatie	250.000
Natuur bij energieprojecten	462.333
Weerbaar bestuur kleine gemeenten	119.771
NOVEX	80.417
	4.123.347
<i>Subsidieregelingen</i>	
Subsidieregeling verduurzaming woonhuismonumenten Veenhuizen	185.000
Subsidieregelingen netcongestie	650.000
Subsidieregeling energiebesparende isolatiemaatregelen	1.759.420
	2.594.420
<i>Samenwerkingsverbanden</i>	
Regionale energiestrategie	63.949
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe II	619.662
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	148.845
Fixteam Drenthe	215.876
ORTESE	752.718
Vitale vakantieparken	991.464
	2.792.514
<i>Algemeen/overig</i>	
Kostenstijgingen culturele instellingen	225.000
Sportevenementen	699.039
Digitaal Uniform Samenwerken (voorheen Zaakgericht werken)	400.000
Programma digitalisering	951.526
Ondersteuning implementatie nieuw financieel systeem	55.453
Programma POP3/POP3+	166.852
Programma GLB/NSP	2.699.247
Programma LEADER	1.400.455

Omgevingsvisie	65.000
NOVEX	297.000
Klimaatadaptatie	170.562
Bodem en ondergrond	319.786
Provinciale cofinanciering SPUK versnelling natuurinclusief isoleren	297.273
Gebiedsfonds Wind (Coevorden en Emmen)	997.696
Duurzaam boeren Drenthe	630.366
	9.375.255
	18.885.535

Voor het positieve resultaat ad. € 14.265.614,-- dat dan ontstaat, stellen wij voor het volledige bedrag toe te voegen aan de Reserve voor algemene doeleinden.

In de recapitulatie die u hierna aantreft worden per programma de verschillen gespecificeerd. Het betreft verschillen groter dan € 50.000,-- tussen de begrote saldi (na verwerking begrotingswijzigingen) versus de gerealiseerde saldi van de doelstellingen binnen de programma's en beleidsopgaven. Verschillende saldi worden verrekend met reserves. In de meest rechter kolom treft u de saldi aan per programma na de voorgestelde verrekening met reserves. Conform gemaakte afspraken worden afwijkingen ten opzichte van de begroting nog beperkt toegelicht aan het eind van de verantwoording per programma. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de toelichting op de afwijkingen per programma zoals opgenomen in het jaarverslag.

Specificatie van verschillen (groter dan € 50.000,--) tussen begrote (na wijziging) en gerealiseerde saldi per programma en doelstelling.

Programma-, Beleidsopgave- en Doelstellingomschrijving	V/N	Saldi programma's	Verrekening specifieke reserves	Saldo programma's na verrekening
1: Besturen en samenwerken				
CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld				
Overige	V	194.341		
Totaal CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld	V	194.341		
Goed openbaar bestuur in Drenthe				
Overige	V	2.530		
Totaal Goed openbaar bestuur in Drenthe	V	2.530		
PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling				
Overige	N	-10.452		
Totaal PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling	N	-10.452		
Verbinding met de Drentse samenleving				
Overige	V	23.366		
Totaal Verbinding met de Drentse samenleving	V	23.366		
Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur				
Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijke netwerk	V	1.281.239		
Nieuwe en passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven	N	-129.939		

Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming	N	-740.055		
Overige	V	40.046		
Totaal Verbinding met de Drentse samenleving	V	451.290		
Totaal programma 1. Besturen en samenwerken: kijkend over grenzen heen	V	661.076		
Verrekening reserves				
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies		-201.787		
Bijdrage aan Cofinancieringsreserve Europa		-1.034.917		
Totaal verrekening met reserves			-1.236.703	
Saldo programma na verrekening met reserves			V	-575.628
2: Landelijk gebied				
Landbouw				
Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw	N	-256.315		
Werken aan een toekomstgerichte landbouw	V	5.228.113		
Totaal Landbouw	V	4.971.798		
Natuur				
Agrarisch natuurbeheer	V	1.655.151		
Behouden en versterken Nationale parken	V	202.061		
Inzicht verkrijgen natuurkwaliteit	N	-155.332		
Mooi en aangenaam Drenthe	V	308.247		
Uitvoering van de Omgevingswet voor de activiteiten die de natuur betreffen	V	215.788		
Versterken en behouden van Natuur en Landschap	V	22.946.306		
Overige	N	-1.042		
Totaal Natuur	V	25.171.178		
Stikstof				
Aanpak PAS-melders	V	1.010.102		
Reductie van emissies door doelsturing, managementmaatregelen en innovatie	N	-290.421		
Overige	N	-3.984		
Totaal Stikstof	V	715.697		
Zorgvuldig omgaan met water				
Overige	V	162.696		
Totaal Zorgvuldig omgaan met water	V	162.696		
Totaal programma 2. Landelijk gebied	V	31.021.370		
Verrekening reserves				
Bijdrage aan reserve opvang revolverend financieren		-10.000		
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG		-335.555		
Bijdrage aan reserve natuurbeleid		-24.741.593		
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies		-332.429		
Bijdrage van Reserve Bodem		-311.612		
Totaal verrekening met reserves			-25.731.189	
Saldo programma na verrekening met reserves			V	5.290.180

3: Leefomgeving en wonen				
De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden				
Het bevorderen van duurzaam bodemgebruik en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond	V	319.786		
Uitvoeren meerjarenprogramma bodem en ondergrond (2021-2025): sanering en voorkomen nieuwe saneringslocaties	V	332.854		
Overige	V	17.135		
Totaal De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	V	669.776		
Implementatie begeleiding Omgevingswet				
Implementatie Omgevingswet	V	179.594		
Totaal Implementatie begeleiding Omgevingswet	V	179.594		
In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen				
Overige	N	-38.524		
Totaal In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	N	-38.524		
Ruimtelijke ordening en Wonen				
Ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe mét ruimtelijke kwaliteit	V	1.958.664		
Toekomstbestendig Wonen	V	204.484		
Totaal Ruimtelijke ordening en Wonen	V	2.163.148		
Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe				
Overige	V	77.442		
Totaal Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe	V	77.442		
Totaal programma 3. Leefomgeving en wonen	V	3.051.436		
Verrekening reserves				
Bijdrage aan reserve verstrekte subsidies		-2.141.949		
Bijdrage aan reserve Cofinanciering onrendabele toppen woningbouw		-224.000		
Bijdrage van reserve verstrekte subsidies		1.345.845		
Totaal verrekening met reserves			-1.020.104	
Saldo programma na verrekening met reserves			V	2.031.332
4: Regionale economie en werkgelegenheid				
Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers				
Drenthe heeft een optimaal fietsnetwerk	V	1.103.116		
Totaal Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers	V	1.103.116		
Een goed vestigings- en ondernemersklimaat				
Drenthe is dé MKB provincie	V	4.284.614		
We dragen bij aan het versterken van de ruimtelijke-economische structuur in Drenthe	V	1.582.538		
Totaal Een goed vestigings- en ondernemersklimaat	V	5.867.152		
Innovatie en digitalisering als kans				
Overige	V	112.449		
Totaal Innovatie en digitalisering als kans	V	112.449		

Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe				
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	N	-1.007.082		
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe II	V	619.662		
Totaal Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	N	-387.420		
Vrijtijdseconomie stimuleren				
Drenthe heeft een onderscheidend en veelzijdig toeristisch recreatief aanbod	V	483.629		
Verbeteren kwaliteit verblijfsrecreatie Vitale Vakantieparken	V	1.960.224		
Overige	V	0		
Totaal Vrijtijdseconomie stimuleren	V	2.443.853		
Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt				
We investeren in talentontwikkelingen voor de economie van morgen	V	418.000		
Overige	V	42.420		
Totaal Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt	V	460.420		
Totaal programma 4. Regionale economie en werkgelegenheid	V	9.599.569		
Verrekening reserves				
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies		-2.177.883		
Bijdrage aan reserve Versterking economische structuur		-3.831.549		
Bijdrage aan reserve Regionaal Specifiek Pakket		-112.449		
Bijdrage van Regiodeal Zuid- en Oost Drenthe		998.082		
Bijdrage van reserve Verstrekte subsidies		1.572.249		
Totaal verrekening met reserves			-3.551.550	
Saldo programma na verrekening met reserves			V	6.048.019
5: Mobiliteit en bereikbaarheid:				
Adequaat openbaar vervoernetwerk				
Adequaat openbaar vervoernetwerk	V	260.871		
Totaal Adequaat openbaar vervoernetwerk	V	260.871		
Duurzame oplossingen en innovatie				
Duurzame oplossingen en innovatie	V	375.879		
Totaal Duurzame oplossingen en innovatie	V	375.879		
Fiets als duurzaam alternatief				
Fiets als duurzaam alternatief	V	5.399.938		
Totaal Fiets als duurzaam alternatief	V	5.399.938		
Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur				
Veilige en beschikbare vaarwegen	V	366.852		
Veilige en beschikbare wegen	N	-1.666.549		
Totaal Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur	N	-1.299.697		
Kerntaken onderzoek en samenwerking				
Overige	V	359.999		
Totaal Kerntaken onderzoek en samenwerking	V	359.999		
Mobiliteit op maat				
Mobiliteit op maat	V	686.845		
Totaal Mobiliteit op maat	V	686.845		

Toegankelijke en veilige bereikbaarheid				
Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	V	699.777		
Totaal Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	V	699.777		
Totaal programma 5. Klimaat en energie: samen doorpakken	N	6.483.612		
Verrekening reserves				
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies		-4.500.000		
Bijdrage aan reserve Mobiliteit		-3.375.428		
Bijdrage aan reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde		-21.341		
Bijdrage van reserve Groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen		1.252.753		
Totaal verrekening met reserves			-6.644.016	
Saldo programma na verrekening met reserves			N	-160.404
6: Energie				
Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)				
Het aandeel hernieuwbare energiebronnen vergroten	V	1.914.358		
Overheden en bedrijven maximaal laten samenwerken met als gemeenschappelijk doel inwoners maximaal te faciliteren bij de verduurzaming van hun woning	N	-239.809		
We dragen bij aan het realiseren van de landelijke CO2 reductiedoelstelling van de industrie en het MKB	V	2.037.805		
We geven een Drentse invulling aan de waterstofregio Noord-Nederland	V	994.077		
Overige	V	40.000		
Totaal Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)	V	4.746.431		
Totaal programma 6. Levendig en sociaal: gezond, gelukkig en veilig	V	4.746.431		
Verrekening reserves				
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies		-1.171.523		
Bijdrage van reserve Verstrekte subsidies		229.597		
Totaal verrekening met reserves			-941.926	
Saldo programma na verrekening met reserves			V	3.804.505
7: Levendig en sociaal				
Cultuur en evenementen				
Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van beeldende kunsten	V	61.308		
Behouden en versterken van de bijzondere Drentse (kunst)collecties en verhalen via de Drentse musea	V	640.410		
Overige	V	188.648		
Totaal Cultuur en evenementen	V	890.366		
Oog voor cultureel erfgoed				
Koloniën van Weldadigheid; ontwikkeling	V	164.115		
Overige	V	38.674		
Totaal Oog voor cultureel erfgoed	V	202.789		
Sociaal Drenthe voor iedereen				
Verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid	V	185.759		
Verminderen armoede en laaggeletterdheid	V	143.784		
Overige	V	44.376		

Totaal Sociaal Drenthe voor iedereen	V	373.919		
Sport en Bewegen stimuleren				
Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten	V	1.166.436		
Totaal Sport en Bewegen stimuleren	V	1.166.436		
Totaal programma 7. Levendig en sociaal	V	2.633.509		
Verrekening reserves				
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies		-309.838		
Totaal verrekening met reserves			-309.838	
Saldo programma na verrekening met reserves			V	2.323.671
8: Middelen en mensen				
Financiën				
Duurzame provinciale financiën	V	1.214.675		
Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead	V	7.272.396		
Totaal Financiën	V	8.487.071		
Interne dienstverlening en informatiehuishouden				
Datagedreven werken faciliteren met gegevens en informatieproducten	V	469.719		
Informatiebeheer: het goed beheren en opslaan van documenten die behoren tot een dynamisch, semi-statisch of een statisch archief, ongeacht hun vorm	N	-50.944		
Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens	V	986.839		
Overige	V	27.300		
Totaal Interne dienstverlening en informatiehuishouden	V	1.432.914		
Personeel en organisatie				
Betrouwbaar en aantrekkelijk werkgeverschap	N	-124.680		
Organisatieontwikkeltraject waarin wordt geïnvesteerd in (persoonlijk) leiderschap, de kwaliteit van onze professionals en ontwikkeling van de organisatie.	V	286.709		
Overige	V	22.493		
Totaal Personeel en organisatie	V	184.522		
Subsidies en Inkoop				
Overige	V	6.908		
Totaal Subsidies en Inkoop	V	6.908		
Verantwoording personeelskosten				
Directe personele inzet	V	2.744.709		
Inzet ondersteunend personeel	V	1.570.256		
Totaal Verantwoording personeelskosten	V	4.314.965		
Totaal programma 8. Middelen en mensen	V	14.426.380		
Verrekening reserves				
Bijdrage aan reserve Uitvoering generatiepakt		-36.907		
Totaal verrekening met reserves			-36.907	
Saldo programma na verrekening met reserves			V	14.389.473

Totale saldo jaarrekening, resultaat voor mutaties in reserves	V	72.623.382		
Mutaties reserves				
Bijdrage aan Cofinancieringsreserve Europa	N	-1.034.917		
Bijdrage aan reserve Cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	N	-224.000		
Bijdrage aan reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	N	-21.341		
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG	N	-335.555		
Bijdrage aan reserve natuurgebeid	N	-24.741.593		
Bijdrage aan Reserve Regionaal Specifiek Pakket	N	-112.449		
Bijdrage aan reserve Verstrekte subsidies	N	-10.835.408		
Bijdrage aan Reserve mobiliteit	N	-3.375.428		
Bijdrage aan Reserve opvang revolverend financieren	N	-10.000		
Bijdrage van reserve uitvoering generatiepact	N	-36.907		
Bijdrage aan Reserve Bodem	N	-311.612		
Bijdrage aan reserve versterking economisch structuur	N	-3.831.549		
Bijdrage van reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	V	1.252.753		
Bijdrage van Reserve regiodeaal Zuid- en Oost-Drenthe	V	998.082		
Bijdrage van reserve verstrekte subsidies	V	3.147.691		
Totaal Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen		N	-39.472.232	
Totaal saldo jaarrekening, resultaat na verrekening met reserves			V	33.151.149

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie 2024	
Algemene dekkingsmiddelen:	Baten	Baten	Baten	Verschil
	€	€	€	€
Opcenten motorrijtuigenbelasting	62.000.000	62.000.000	64.596.646	2.596.646
Uitkering Provinciefonds	188.471.428	213.125.156	216.587.631	3.462.475
Dividend	1.333.633	1.083.724	1.112.810	29.086
Saldo van de financieringsfunctie	251.805.061	276.208.880	282.297.087	6.088.207
Totaal algemene dekkingsmiddelen	251.805.061	276.208.880	282.297.087	6.088.207

Kosten van de overhead

Overheadkosten betreffen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze kosten zijn verantwoord in programma 1. Besturen en samenwerken en programma 8. Middelen en mensen. Deze kosten zijn niet toegerekend aan grondexploitaties, investeringen en/of dotaties aan voorzieningen ter dekking van groot onderhoud.

Opbrengst opcenten op hoofdsom motorrijtuigenbelasting

Het totaal aan verantwoorde opbrengsten voor motorrijtuigenbelasting bedroeg € 64.596.646,--. Volledigheidshalve vermelden we dat er een onzekerheid bestaat op de volledige inning van de

opcenten motorrijtuigenbelasting net als dat in andere jaren ook het geval was. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van de opcenten motorrijtuigenbelasting wordt uitgevoerd door de Belastingdienst. De informatie van de Belastingdienst is ontoereikend om als provincie de juistheid en volledigheid van de opbrengsten op voertuigniveau te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van de berekening, oplegging en incasso door de Belastingdienst, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de opcenten motorrijtuigenbelasting geen provinciale verantwoordelijkheid is.

Hierna wordt een toelichting gegeven op diverse aspecten van het overzicht van baten en lasten.

Algemene uitkeringen

Van alle gemeenten en provincies wordt verwacht dat in de jaarrekening over het verslagjaar t de gemeentefonds- respectievelijk provinciefondsuitkering wordt opgenomen conform de in jaar t laatst gepubliceerde accresmededeling. Doorgaans is deze accresmededeling opgenomen in de septembercirculaire. De gevolgen van het bijgestelde accres zoals opgenomen in de meicirculaire van het verslagjaar t+1 worden verantwoord in de jaarrekening van het op het verslagjaar volgende boekjaar.

In de jaarrekening 2024 wordt de uitkering uit het provinciefonds verantwoord naar de stand van de decembercirculaire provinciefonds 2024.

Deze houdt in dat voor 2024 uitgegaan wordt van:

- Een algemene uitkering uit het provinciefonds van	€ 203.593.892,--
- Decentralisatie-uitkeringen ter hoogte van in totaal	€ 13.408.247,--
- Een afrekening over 2023 van in totaal	<u>€ - 414.508,--</u>
- Totaal:	<u>€ 216.587.631,--</u>

Dividend

Dividenden zijn verantwoord in het jaar waarin het besluit tot toekenning van het dividend door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de vennootschap is genomen. In de praktijk betekent dit dat in de jaarrekening 2024 de dividenden over 2023 zijn verantwoord, waarover in 2024 het besluit tot vaststelling en uitkering is genomen. Hieronder staat een specificatie van de ontvangen dividenden.

Omschrijving	Begroting voor wijziging			Begroting na wijziging			Realisatie 2024		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Algemene dekkingsmiddelen:									
- uit hoofde van kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen									
- NV Waterleidingmaatschappij Drenthe	2.721	0	2.721	2.721	0	2.721		0	-2.721
- Enexis	1.200.000	0	1.200.000	850.000	0	850.000	858.368	0	8.368
- BNG	100.912	0	100.912	189.540	0	189.540	189.540	0	0
- Nederlandse Waterschapsbank	30.000	0	30.000	41.463	0	41.463	41.463	0	0
Totaal dividend	1.333.633	0	1.333.633	1.083.724	0	1.083.724	1.089.371	0	5.647

Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelastingheffing

Op 1 januari 2016 is de Wet Vpb-plicht overheidsondernemingen ingevoerd, waardoor een groot aantal directe en indirecte overheidsondernemingen onder voorwaarden belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting zijn geworden. Provincies, gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen met rechtspersoonlijkheid worden belastingplichtig, voor zover zij een fiscale onderneming drijven. Hetzelfde geldt voor door provincies/gemeenten beheerste stichtingen en verenigingen. Veel kapitaaldeelnemingen, waaronder BV's, NV's en coöperaties, worden zelfs belastingplichtig voor ál hun activiteiten. De regeling kent een aantal algemene en specifieke vrijstellingen op basis waarvan de Vpb-plicht mogelijk (deels) beperkt kan worden. De jaarrekening 2024 van de provincie Drenthe is de achtste jaarrekening waarin de gevolgen van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven dienen te worden verwerkt. Op basis van een uitgevoerde inventarisatie alsmede een nadere analyse stelt de provincie Drenthe zich op het standpunt dat zij niet belasting- en niet aangifteplichtig is. Voornaamste reden hiervoor is dat naar mening van de provincie Drenthe geen sprake is van belastbare activiteiten. De Belastingdienst geeft niet in algemene zin een bevestiging van het achterwege blijven van de belastingplicht, omdat zij het recht wil behouden om één en ander inhoudelijk te toetsen. Vooralsnog betekent dit dat in het overzicht van baten en lasten onder het "bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting" een bedrag van € nihil is verantwoord.

Overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien

De post onvoorzien, primitief begroot op € 500.000,--, is bij de 1e en 3e actualisatie van de begroting 2024 teruggebracht tot € 25.000,-- en niet ingezet voor onvoorziene uitgaven.

Grondslag verantwoording subsidielasten

Sinds 1 januari 2021 is het nieuwe stelsel voor lastneming van subsidies van toepassing.

De verwerkingswijze is in het nieuwe stelsel afhankelijk van het type subsidie en de gestelde voorwaarden, waarbij de Commissie BBV bij voorwaardelijke subsidieverstrekingen duidelijk aangeeft dat de subsidielast op basis van het toerekeningsbeginsel verantwoord dient te worden. Dit betekent dat de subsidielast verantwoord dient te worden in het jaar waarin door de subsidieontvanger de prestatie (waarvoor de subsidie is verstrekt) is geleverd en (gedeeltelijk) aan de gestelde voorwaarden is voldaan. Tot en met 2020 werd de subsidielast uit hoofde van verstrekte meerjarige projectsubsidies volledig ten laste van de exploitatierekening gebracht bij afgifte van de subsidiebeschikking.

De Commissie BBV biedt de mogelijkheid tot instellen van een grensbedrag. Meerjarige projectsubsidies boven het grensbedrag dienen verantwoord te worden op basis van het toerekeningsbeginsel. Lasten uit hoofde van meerjarige projectsubsidies kleiner dan het grensbedrag, dienen volledig te worden verantwoord in het jaar van aanvang van het project zoals vermeld in de subsidiebeschikking. PS hebben van deze mogelijkheid gebruikgemaakt en op 8 november 2023 een grensbedrag van € 800.000,-- voor het begrotingsjaar 2024 vastgesteld, wat binnen de door de commissie BBV aangegeven range valt van 0,00% - 0,25% van de totale lasten, inclusief toevoegingen aan de reserves over deze boekjaren op basis van de primitieve begroting.

De last wordt verantwoord in het jaar waarin de subsidieontvanger start met de uitvoering van de activiteiten op basis van de startdatum van de projectperiode in de subsidieverleningsbeschikking, tenzij:

- De verstrekte subsidie een boekjaar/exploitatiesubsidie betreft: uit de subsidiebeschikking blijkt onomstotelijk dat de activiteiten waarvoor de subsidie wordt verleend in één of meerdere volgende jaren zal plaatsvinden.
- De verstrekte subsidie een projectsubsidie betreft, het individuele subsidiebedrag het grensbedrag overschrijdt en die boekjaar-overschrijdend is.

Bij afgifte van de subsidieverleningsbeschikking wordt, voor zover de verstrekte projectsubsidie nog niet als last in het boekjaar is verantwoord, het resterende bedrag aan de bestemmingsreserve Verstrekte subsidies toegevoegd.

Een verstrekte projectsubsidie van € 800.000,-- of hoger wordt bij afgifte van de subsidieverleningsbeschikking op basis van het bestedingsritme van de begrote jaarlijkse kosten, zoals opgenomen in de subsidieverleningsbeschikking, toegerekend aan de betreffende boekjaren. Voor het einde van het boekjaar wordt aan de hand van de financiële voortgangsrapportages bekeken of de lastneming nog steeds overeenkomt met de begroting. Bij significante afwijkingen wordt een gewijzigde subsidiebeschikking door de provincie afgegeven en vindt een correctie plaats van de verantwoorde subsidielast en de toevoeging of onttrekking aan de Reserve verstrekte subsidies.

De lasten die op basis van dit stelsel worden verantwoord in de jaarrekening nemen wij ook op in de SiSa-bijlage.

II.3 Balans per 31 december 2024

(voor bestemming van het gerealiseerde resultaat)

	31-12-2024	31-12-2023
ACTIVA (bedragen in duizenden euro's)		
Vaste activa		
Immateriële vaste activa		
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	7.897	8.135
Totaal immateriële vaste activa	7.897	8.135
Materiële vaste activa		
Investerings met een economisch nut	137.491	124.375
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	180.291	172.035
Totaal materiële vaste activa	317.783	296.410
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	32.742	32.742
Leningen aan:		
- openbare lichamen (artikel 1, van de Wet fido)		20.000
- deelnemingen	20.769	18.269
- overige langlopende leningen	79.036	85.871
- overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Totaal financiële vaste activa	132.548	156.883
Totaal vaste activa	458.228	461.428
Vlottende activa		
Voorraden:		
Onderhanden werk voor derden		169
Gereed product en handelsgoederen	807	807
Vooruitbetalingen	3	4
Totaal voorraden	810	981
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	29.150	22.847
Rekening-courantverhoudingen met het Rijk	381.762	135.013
Rekening-courantverhoudingen overige niet-financiële instellingen	15.250	22.061
Overige vorderingen	1.328	3.715
Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	427.490	183.635
Liquide middelen		
Kassaldi		
Banksaldi		46
Totaal liquide middelen	-	46
Overlopende activa		
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		

Europese overheidslichamen		26
Overige Nederlandse overheidslichamen	2.552	3.707
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	66.630	62.483
Totaal overlopende activa	69.182	66.216
Totaal vlottende activa	497.482	250.879
Totaal activa	955.710	712.304

* Omdat de RVO vorderingen (openbare lichamen) niet gelijktijdig zijn met de schulden RVO is dit bij de activa en passiva apart gepresenteerd en moest voor de vergelijkbaarheid ook de balansverschuiving 2023 worden doorgevoerd

	31-12-2024	31-12-2023
PASSIVA (bedragen in duizenden euro's)		
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Reserves		
- Algemene reserves	43.885	38.944
- Bestemmingsreserves	375.146	364.706
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	33.151	22.132
Totaal eigen vermogen	452.182	425.782
Voorzieningen	25.192	22.036
Totaal vaste passiva	477.374	447.818
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Overige schulden	28.832	15.376
Totaal netto-vlottende schulden	28.832	15.376
Overlopende passiva		
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	53.098	68.398
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- Europa	29	
- het Rijk	361.263	140.472
- overige Nederlandse overheidslichamen	26.541	22.133
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	8.573	18.106
Totaal overlopende passiva	449.504	249.109
Totaal vlottende passiva	478.336	264.485
Totaal passiva	955.710	712.304
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt.	5.777	6.310

* Omdat de RVO vorderingen (openbare lichamen) niet gelijktijdig zijn met de schulden RVO is dit bij de activa en passiva apart gepresenteerd en moest voor de vergelijkbaarheid ook de balansverschuiving 2023 worden doorgevoerd

II.4 Toelichting op de balans van 31 december 2024

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en gelet op artikel 216 van de Provinciewet en de Financiële Verordening Drenthe 2024, waarin Provinciale Staten op 23 april 2024 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie hebben vastgesteld (Statenstuk 2024-625).

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Waardering van passiva en activa alsmede de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben, onverschillig of ze tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten worden daarbij verantwoord tot een brutobedrag. De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden in het vervolg van deze jaarrekening toegelicht.

Vaste activa

Vaste activa zijn bedoeld om de uitoefening van de werkzaamheden van de provincie duurzaam te dienen.

Algemeen

Hieronder is bij diverse onderdelen van de vaste activa een toelichting gegeven. Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000,--.

Immateriële vaste activa

Het BBV kent drie soorten immateriële vaste activa:

- de kosten die zijn verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio;
- de kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief;
- de bijdragen aan activa in eigendom van derden.

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen

De notitie Materiële vaste activa (MVA) 2020 van de commissie BBV laat de keuze open om kosten van het sluiten van geldleningen wel of niet te activeren. Provincie Drenthe heeft ervoor gekozen om deze kosten niet te activeren maar rechtstreeks ten laste van het resultaat te brengen, omdat de kosten ten opzichte van de investeringsgrens van € 50.000,-- gering zijn.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor het realiseren van een bepaald actief

Het BBV stelt dat kosten voor onderzoek en ontwikkeling mogen worden geactiveerd. Provincie Drenthe heeft ervoor gekozen om kosten van onderzoek en ontwikkeling voor het realiseren van een bepaald actief niet te activeren. Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor het realiseren van een bepaald actief moeten niet verward worden met voorbereidingskosten uitvoeringsfase. Deze kosten behoren tot de vervaardigingskosten van het actief en worden daarom meegenomen in de investering en volgen daarmee de afschrijvingstermijn van de betreffende investering.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Deze kosten worden geactiveerd als aan de volgende vereisten is voldaan.

- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.
- De bijdrage kan door de provincie worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de provincie anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt. Provincie Drenthe hanteert volgens de financiële verordening een afschrijvingstermijn van maximaal 15 jaar.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

De bijdragen in activa in eigendom van derden zijn als volgt te specificeren:

(x € 1.000,--)	Boekwaarde 1-1-2024	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2024
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	8.135	1.504		1.742			7.897
Totaal	8.135	1.504		1.742	0		7.897

* Er heeft een categorieverschuiving plaatsgevonden bij de boekwaarde per 1-1-2024 van 85.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:

- investeringen met een economisch nut;
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Alle investeringen met een economisch nut worden geactiveerd. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd en over de gebruiksduur afgeschreven.

Met ingang van 1 januari 2015 geldt voor natuurruilgronden dat deze worden gewaardeerd op basis van de verkrijgingsprijs of de lagere marktwaarde. De natuurruilgronden die onder de materiële vaste

activa zijn verantwoord, betreffen gronden die tijdelijk in bezit van provincie Drenthe zijn. Het grootste gedeelte van deze voorraad blijft gedurende een langere periode in bezit en wordt in de tussentijd beheerd (verpacht aan de boeren, ingericht als natuur).

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Ten aanzien van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut geldt tot aan investeringsdatum 31 december 2016 dat eventuele bijdragen uit de reserves in mindering zijn gebracht op deze investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Ten aanzien van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, geldt dat vanuit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering zijn gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing is geheven. Over het resterende bedrag wordt afgeschreven. De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte economische levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen. De gehanteerde afschrijvingstermijnen kennen hun basis in de Financiële Verordening Drenthe 2024.

De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire of de annuïteitenmethode. Afschrijvingen geschieden daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Met afschrijven wordt begonnen in het begrotingsjaar dat volgt op het jaar waarin het actief technisch en financieel gereed is gekomen / is verworven. Op grond wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Door wijziging in het BBV (Notitie Materiële vaste activa) mogen met ingang van 2018 de lonen die ingezet zijn voor investeringen, per saldo niet meer worden verantwoord als lasten in de exploitatie. Het gaat hierbij om de directe projectkosten. Die lonen worden ten laste gebracht van investeringsprojecten. Bij overhead heb je een keuzevrijheid. We hebben ervoor gekozen om de overheadkosten niet toe te rekenen aan investeringen.

Vergelijke cijfers

De cijfers voor 2023 zijn, waar nodig, geherrubriceerd om vergelijkbaarheid met 2024 mogelijk te maken.

Duurzame waardevermindering van vaste activa

Afwaardering van bedrijfseconomisch vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde. Lagere taxatiewaarden dan de boekwaarden van onroerende zaken zijn hierbij als duurzame waardedaling in aanmerking genomen. Afwaardering van maatschappelijk vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde en er ten opzichte van de huidige functie geen (bestuurlijke) intentie is voor duurzame exploitatie. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele baten in de jaarrekening verwerkt.

Buiten gebruik gestelde vaste activa

Indien een vast actief buiten gebruik is gesteld, heeft op het moment van buitengebruikstelling een afwaardering van de boekwaarde plaatsgevonden naar de lagere restwaarde.

Afschrijvingen

De voornaamste investeringen met de afschrijvingstermijnen zijn hieronder weergegeven.

Investering	Afschrijvingstermijn (in jaren)
Gronden en terreinen	
Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	50
Gebouwen (grote verbouwing: aansluiten bij restant afschrijving)	50
Verbouwing/revitalisering/aanpassingen	20
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
Sluizen	80
Sluisdeur van composiet	100
Sluisdeur van staal	80
Sluisdeur van hout	50
Kunstwerk (viaduct, tunnels en duikers)	80
Bruggen (vast)	80
Bruggen (beweegbaar)	80
Voorzieningen bij waterwegen (o.a steigers)	30
Remmingen en geleidewerken (hout) bij bruggen	30
Bedienpost t.b.v. de scheepvaart	10
Glasvezel ten behoeve van het bedienen op afstand	10
Oeverbescherming van beton	80
Oeverbescherming van hout	50
Oeverbescherming van staal	30
Aanleg wegen (wegen, rotondes, verkeersdrempels en dergelijke)	20
Machines, apparaten en installaties	
Machines, apparaten en installaties lang	30
Machines, apparaten en installaties middel	15
Machines, apparaten en installaties kort	10

Vervoermiddelen	
Auto's	5
Overige materiële vaste activa	
Losse inventaris (stoelen, bureau, kasten, etc.)	10
Vaste inventaris (sanitair, keukeninrichting, etc.)	10
Isolatieglas	20
Informatisering	
Audio/videoapparatuur en telefooncentrale	8
Multimedia, beveiligingscamera's	5
Hardware	4
Software	4
Tablets	4
Smartphones	2
Immateriële vaste activa	
Immateriële activa	5
m.u.v. bijdragen aan activa in eigendom van derden (maximaal)	15

Software wordt tegenwoordig veel in gebruik genomen in de vorm van een SaaS oplossing. In dat geval is er geen sprake van het verkrijgen van een actief (een investering met economisch nut) omdat het bij SaaS gaat om dienstverlening in de vorm van een abonnement waarmee wordt ingelogd bij de dienstverlener. Deze dienstverlener heeft de activa zowel juridisch als economisch in bezit. Dit betekent dat ook de implementatiekosten behorende bij de implementatie van een SaaS oplossing niet geactiveerd mogen worden. Er is geen sprake van een verkrijgingsprijs en daarom zijn de kosten ook niet als bijkomende kosten te kwalificeren.

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie of de gevormde voorziening gebracht. Op alle kapitaalgoederen die gereed komen of verworven worden gedurende een boekjaar, worden in het jaar na gereedkomen de afschrijvingen berekend.

In erfpacht uitgegeven gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, waarbij de uitgifteprijs van eerste uitgifte (op basis van de benaderde marktgrondwaarde) geldt als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen (een zeer lage) registratiewaarde. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de materiële vaste activa.

(x € 1.000,-)	Boekwaarde 01-01-2024	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2024
Investeringen met economisch nut							
Gronden en terreinen	120.895	18.572	5.382				134.085

Bedrijfsgebouwen	0						0
Machines, apparaten en installaties	3.480	1.305		1.379			3.406
Totaal	124.375	19.877	5.382	1.379	0	0	137.491

* Er heeft een categorieverschuiving plaatsgevonden bij de boekwaarden per 1-1-2024 van 1.

(x € 1.000,--)	Boek- waarde 1-1-2024	Investe- ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaard- eringen	Boek- waarde 31-12-2024
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut vanaf 1-1-2017 ("nieuwe" wetgeving)							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	46.286	-1.594		334	8.145		36.213
Bedrijfsgebouwen	4.113	1.731		80			5.764
Machines, apparaten en installaties	1.080	2.721		58			3.744
Totaal	51.479	2.858	0	472	8.145	0	45.721

(x € 1.000,--)	Boek- waarde 1-1-2024	Investe- ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaard- eringen	Boek- waarde 31-12-2024
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut tot 1-1-2017 ("oude" wetgeving)							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	101.034	20.232		3.895	112	544	116.716
Bedrijfsgebouwen	17.469			924			16.545
Machines, apparaten en installaties	2.052			741			1.310
Totaal	120.555	20.232	0	5.560	112	544	134.571
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	172.035	23.090	0	6.032	8.257	544	180.291

* Er heeft een categorieverschuiving plaatsgevonden bij de boekwaarden per 1-1-2024 van 84.

Investerings met economisch nut

Investerings hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of kunnen bijdragen aan het genereren van middelen.

Investerings met maatschappelijk nut voor en vanaf 2017

Vanaf 1 januari 2017 is de keuzemogelijkheid ten aanzien van het wel of niet activeren van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut vervallen. Vanaf 1 januari 2017 dienen alle investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut geactiveerd te worden en over de gebruiksduur te worden afgeschreven. Deze investeringen mogen niet meer rechtstreeks worden verrekend met reserves. Bij de provincie Drenthe activeerden we ook voor 2017 al deze investeringen, maar volgens de BBV-voorschriften dienen we de splitsing vanaf 2017 apart zichtbaar te maken bij de toelichting op de balans.

Desinvesteringen

Er zijn geen desinvesteringen geweest in 2024, behalve verkoop ruilgronden.

Afwaarderingen

Er heeft een afwaardering geweest van € 544.000,-- omdat de brugdek Pijlebrug, die in 2017 was vervangen, mankementen vertoonde waardoor het opnieuw vervangen moest worden. Omdat de oude brugdek niet meer aanwezig is, moest die worden afgewaardeerd.

Verloop investeringen

De boekwaarde van de materiële vaste activa is ten opzichte van 31 december 2024 toegenomen met € 21,4 miljoen. De loontoerekening van eigen personeel aan investeringsprojecten bedroeg € 1,3 miljoen in 2024. De boekwaarde van de ruilgronden is gestegen met € 13,2 miljoen en die van grond-, weg- en waterbouwkundige werken met € 5,6 miljoen. De boekwaarde van de investeringen in bedrijfsgebouwen is gestegen met € 0,7 miljoen en die van machines, apparaten en installaties is gestegen met € 1,9 miljoen.

Verder verwijzen we naar paragraaf III.1.1 Investeringsvoorwaarden voor een specificatie van de investeringen en de bijbehorende kredieten.

De Provincie Drenthe kent geen investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven. Onder de categorie gronden en terreinen is het, in het kader van het natuurpact voor nul euro, overgedragen voormalig rijksbezit van Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) verantwoord: de nieuwe verwerving van ruil- en natuurgronden (terreinen binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN)) minus de verkochte ruilgronden en terreinen binnen het NNN aan terreinbeheerders en/of particulieren. De boekwaarde van de gronden bedraagt op 31 december 2024 € 134,1 miljoen. Wij verwijzen u verder naar de paragraaf Grondbeleid voor een nadere toelichting op deze grondpositie.

Financiële vaste activa

Het BBV kent de volgende soorten financiële vaste activa:

- kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen;
- leningen aan openbare lichamen, woningbouwcorporaties, deelnemingen en overige verbonden partijen;
- overige langlopende leningen;
- uitzettingen in 's Rijksschatkist met rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten), verminderd met de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Waar nodig is een voorziening gevormd voor verwachte oninbaarheid of incurantheid van de verstrekte lening. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de financiële vaste activa.

(x € 1.000,--)	Boekwaarde 1-1-2024	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen/ aflossingen	Waardevermeerdering	Boekwaarde 31-12-2024
Kapitaalverstrekingen aan:						
- deelnemingen	32.742					32.742
Totaal kapitaalverstrekingen	32.742				0	32.742

(x € 1.000,--)	Boekwaarde 1-1-2024	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen/ aflossingen	Doorgevoerde waardevermindering	Boekwaarde 31-12-2024
Leningen aan:						
- openbare lichamen	20.000			20.000		0
- deelnemingen	18.269	2.500				20.769
- Overige langlopende leningen	85.871	4.129		10.964		79.036
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0					0
Totaal overige langlopende leningen/Obligaties	124.140	6.629		30.964	0	99.805

Kapitaalverstrekingen en deelnemingen

De provincie Drenthe bezit belangen in diverse instellingen. Deze effecten zijn bestemd om duurzaam ten dienste van de eigen bedrijfsuitoefening te staan. De volgende belangen zijn per 31 december 2024 in het bezit van provincie Drenthe.

Specificatie deelnemingen	Aantal aandelen	Intrinsieke waarde	Boekwaarde per 31-12-2024	Stille reserve	Nominale waarde
(Bedragen: x € 1.000,--)					
BNG Bank NV	87.750	7.439	199	7.240	219
Groningen Airport Eelde	2.760	2.798	0	2.798	1.242
Nederlandse Waterschapsbank NV	40	1.389	4	1.385	5
Enexis Holding NV	3.549.845	126.161	4.323	121.838	3.550
CSV Amsterdam BV	45.621	2	0	2	-
N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland	19.062	-	28.097	-	8.650
WMD Drinkwater NV	973	28.214	18	28.196	49
Drentse Holding BV (MKB Fonds Drenthe)	100	6.125	100	6.025	100
Totaal		172.127	32.742	167.483	13.815

De dividendopbrengsten moeten worden verantwoord in het jaar waarin het recht op het ontvangen van dividend ontstaat. Omdat de algemene vergadering van aandeelhouders pas in het jaar t+1 beslist over het dividend, wordt het toegekende dividend verantwoord in de jaarrekening van het jaar t+1. Op basis hiervan is het dividend over 2023 opgenomen, dat in 2024 is toegekend (en ontvangen). De aandelen zijn op de balans opgenomen tegen de verkrijgingsprijs. Bij CSV Amsterdam BV is geen boekwaarde vermeld omdat de verkrijgingsprijs van het aandelenpakket één euro was. Ook bij Groningen Airport Eelde is er geen boekwaarde. Om inzicht te geven in een reëlere waarde is tevens de stille reserve die in de waarde van de aandelen verscholen zit, aangegeven. Deze waarde is berekend door rekening te houden met de intrinsieke waarde van de deelnemingen en de verhouding van het aandelenbezit van de provincie ten opzichte van de andere aandeelhouders.

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) van Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV heeft op 25 april 2024 het besluit genomen om de vennootschap te liquideren en is de vennootschap ontbonden. Om deze reden is Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV niet meer in het bovenstaand overzicht opgenomen.

Aandelen NOM

Op grond van de (concept)jaarcijfers 2024 van N.V. NOM blijkt als gevolg van een hogere waardering van de portefeuille van deelnemingen/participaties van de NOM, dat de marktwaarde van het aandeel van de provincie in de NOM ultimo 2024 hoger is dan de oorspronkelijke verkrijgingsprijs/agiostorting (€ 28,1 miljoen). Daardoor hoeft er geen voorziening getroffen worden vanwege de lagere marktwaarde.

Leningen aan openbare lichamen (artikel 1 van de wet fido)

De door de provincie verstrekte geldleningen aan openbare lichamen, als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden (fido) zijn als volgt te specificeren.

Specificatie leningen aan openbare lichamen

(x € 1.000,-)	Stand 1 januari 2024	Verstrekte leningen	Aflossing	Stand 31 december 2024	Rente
Gemeente Amsterdam	10.000	0	10.000	0	1,202%
Gemeente Velsen	10.000	0	10.000	0	1,58%
Totaal	20.000	0	20.000	0	

De door de provincie verstrekte geldleningen aan deelnemingen zijn als volgt te specificeren.

Specificatie leningen aan deelnemingen

(x € 1.000,-)	Stand 1 januari 2024	Verstrekte leningen	Aflossing	Stand 31 december 2024	Rente
WMD Drinkwater N.V.	6.000	0	0	6.000	2,25%
Enexis Holding N.V. (tranche A)	11.858	0	0	11.858	2,15%
Enexis Holding N.V. (tranche B)	412	0	0	412	1,40%
Drentse Holding B.V. *	0	2.500	0	2.500	0,00%
Totaal	18.269	2.500	0	20.769	

* De lening bedraagt € 10 miljoen. De eerste tranche is in december 2024 opgenomen.

Overige langlopende leningen en uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

De door de provincie verstrekte overige langlopende geldleningen zijn als volgt te specificeren.

Specificatie verstrekte leningen

(x € 1.000,-)	Stand 1 januari 2024	Verstrekte leningen	Aflossing	Afwaardering	Omzetting	Stand 31 december 2024	Rente
Hypotheken ambtenaren	1.882		445			1.436	
Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A.	300		50			250	0,00%
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (fase 1, wit)	2.824		2.824			0	0,81%
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (fase 1, grijs)	385		385			0	3,99%
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (fase 2, wit)	3.446		3.446			0	0,63%
Coöperatie Glasvezel Noord U.A. (fase 2, grijs)	582		582			0	3,69%
Coöperatie Kredietunie Drenthe-Overijssel U.A.	40		5			35	3,00%
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 1)	7.800		488			7.313	0,80%
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 2)	990		62			928	1,42%
Glasvezel Zuidenveld B.V.	5.297		303			4.993	0,65%
RE-NET Hoogeveen B.V.	3.400		400			3.000	0,82%
Steunstichting Domus DuMus	30		30			0	0,00%
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 1	39.200					39.200	0,00%
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 2	0	1.000				1.000	2,00%
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 3	1.500	500				2.000	0,00%
Stichting Groenfonds (Ontwikkelfonds Energiecoöperaties)	1.200					1.200	0,00%
Stichting Maatschappij van Weldadigheid	570		48			523	2,00%
Stichting Toeristische Promotie Zuid West Drenthe	40		40			0	0,00%
Stichting Valthermond.NU	0	100				100	0,00%
Stichting Van Gogh en Drenthe	150		95			55	0,00%
Vekoglas B.V.	106		10			97	0,67%
Vereniging CPO Gees - Klimopschool	13		10			3	0,00%
Nationaal Restauratiefonds	6.226	2.002	539			7.690	1,50%
Stichting RTV Drenthe	1.293					1.293	0,75%
Verwijdering asbestdaken Drenthe	5.632	527	453			5.706	
Maatwerklening asbestregeling	701					701	
Verzilverlening asbestregeling	182		20			162	
Zonneleningen (via SVn)	2.082		730			1.352	
	85.871	4.129	10.964	0	0	79.036	

Vlottende activa

Hieronder wordt bij de diverse onderdelen van de vlottende activa een toelichting gegeven.

Voorraden

(x € 1.000,-)	Boekwaarde	Boekwaarde
	31-12-2023	31-12-2024
Onderhanden werk voor derden	-	169
Gereed product en handelsgoederen	807	807
Voorraad VVV-bonnen	3	4
Totaal voorraden	810	981

De voorraden zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs.

Onderhanden werk voor derden

Er is in 2019 een Bestuursovereenkomst afgesloten tussen provincie Drenthe en gemeente De Wolden. De provincie Drenthe zou als penvoerder werkzaamheden uitvoeren voor de gemeente in het kader van Duurzaam Veilig. Echter door aanpassingen aan de scope van het project “N375 Duurzaam Veilig” is er een nieuwe situatie ontstaan. De diverse verkeersmaatregelen komen nu in eigendom van de provincie Drenthe. Deze verkeersmaatregelen zijn in het jaar 2024 ondergebracht in het investeringsproject: “Maatregelen N375 Duurzaam Veilig” bij de provincie Drenthe.

Gereed product en handelsgoederen

Volgens de BBV-voorschriften moeten gebouwen die in de verkoop staan onder de voorraden worden verantwoord. In 2022 is Huize Tetrode in de verkoop gezet. Dit pand is begin 2025 verkocht (onder voorbehoud van financiering). De verwachting is dat in april 2025 de overdracht zal plaatsvinden. Ook bevat deze balanspost een perceel in Dalen, dat tijdelijk is aangekocht als opslag van zandwinning voor investeringen in wegen. Hiervoor is een nieuwe taxatie gedaan in 2024, waarbij de taxatiewaarde hoger is dan de boekwaarde.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt statisch bepaald. De post Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar wordt onderscheiden in:

(x € 1.000,-)	Stand 31 december 2024	Voorziening oninbaarheid	Boekwaarde 31 December 2024	Stand 31 december 2023
Vorderingen op openbare lichamen	29.292	142	29.150	22.847
Rekening-courantverhoudingen met het Rijk	381.762		381.762	135.013
Rekening-courantverhoudingen overige niet-financiële instellingen	15.250		15.250	22.061
Overige vorderingen	1.387	59	1.328	3.715
Totaal	427.691	201	427.490	183.636

* Omdat de RVO vorderingen (openbare lichamen) niet gelijktijdig zijn met de schulden RVO is dit bij de activa en passiva apart gepresenteerd en moest voor de vergelijkbaarheid ook de balansverschuiving 2023 worden doorgevoerd.

Rekening-courantverhoudingen met het Rijk

Het saldo dat in 's Rijks schatkist wordt aangehouden (verplicht schatkistbankieren) is in 2024 gestegen met € 247 miljoen door voornamelijk ontvangen gelden voor specifiek uitkeringen.

Rekening-courantverhoudingen overige niet-financiële instellingen

Dit zijn de middelen die Prolander (Drenthe gelden) aanhoudt bij het Schatkistbankieren en de middelen van de provincie Drenthe die zijn uitgezet bij het Nationaal Restauratiefonds (NRF), Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN) en het Groenfonds. De reden dat die middelen hier gepresenteerd worden, is dat het directe opeisbaarheid langer duurt dan bij liquide middelen.

Schatkistbankieren

Drempelbedrag

De overtollige liquide middelen die niet voor de uitoefening van de publieke taak ingezet worden, moeten conform de Wet fido aangehouden worden bij het Rijk (verplicht schatkistbankieren). Er zijn echter enkele uitzonderingen. Eén daarvan is het drempelbedrag. Het drempelbedrag is het maximale bedrag dat over een heel kwartaal gezien gemiddeld op dagbasis buiten de schatkist mag worden gehouden. Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft elke dag naar de schatkist te worden overgeboekt. Alleen de middelen die het drempelbedrag te boven gaan moeten in de schatkist worden aangehouden. Het drempelbedrag was in 2024 circa € 7,5 miljoen.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

De berekening van de benutting van het drempelbedrag is in onderstaande tabel weergegeven. Hieruit blijkt dat in 2024 het drempelbedrag niet is overschreden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren					
(x € 1.000,--)		Verslagjaar			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(1)	Drempelbedrag	7.516			
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1	1	1	0
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	7.514	7.515	7.515	7.515
(3b) = (2) < (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

(1) Berekening drempelbedrag

(x € 1.000,--)		Verslagjaar			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	375.783			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan 500 miljoen	375.783			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de 500 miljoen te boven gaat	0			
(1) = (4b) * 2% + (4c) * 0,2%, met een minimum van € 1.000.000,--	Drempelbedrag	7.516			

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen

(x € 1.000,--)		Verslagjaar			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	122	88	63	39

(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) = (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1	1	1	0

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Alle bankrekeningen staan volledig ter beschikking van de provincie. Omdat de provincie het geld verplicht moet stellen bij het Rijk, staat het grootste saldo van de eigen middelen bij uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar (onder de post Rekening-courantverhoudingen met het rijk). De middelen van de provincie Drenthe die zijn uitgezet bij het Nationaal Restauratiefonds (NRF), Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN) en het Groenfonds staan onder de post Rekening Courant verhoudingen overige niet-financiële instellingen.

(x € 1.000,--)	Boekwaarde 31 december 2024	Boekwaarde 31 december 2023
Banksaldi		
ABN-AMRO	0	45
ING Zakelijke rekeningen	0	1
Totaal liquide middelen	0	46

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De in de balans opgenomen nog te ontvangen voorschotbedragen, die ontstaan zijn door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, kunnen als volgt worden gespecificeerd.

(x € 1.000,--)	Saldo 31 december 2024	Saldo 31 december 2023
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		
Europese overheidslichamen	0	0
Het Rijk	0	26
Overige Nederlandse overheidslichamen	2.552	3.707
Totaal voorschotbedragen	2.552	3.733
Overige nog te ontvangen bedragen	27.564	26.884
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	39.066	35.599
Totaal overlopende activa	69.182	66.217

De overige nog te ontvangen bedragen (€ 27,6 miljoen) bestaan uit de vordering op het Btw compensatiefonds van € 18,9 miljoen. Ook ontvangen we nog rente van het 4e kwartaal Rijksschatkistbankieren van 2,3 miljoen. En er is nog een bedrag van € 5,5 miljoen die Prolander namens de provincie voor projecten moet factureren bij medefinanciers. De rest van de vorderingen bedraagt €0,9 miljoen.

De vooruitbetaalde bedragen (€ 39,1 miljoen) bestaan voor € 7,9 miljoen uit vooruitbetaalde voorschotten subsidieregelingen die het SNN voor ons uitvoert. Daarnaast is in verband met de regelgeving van lastneming subsidies een bedrag van € 15,7 miljoen als vooruitbetaald verantwoord. Dit geld is al als voorschot betaald, maar de last moet meerjarig worden genomen. Ook zijn er voor Specifieke uitkeringen € 7,4 miljoen aan kosten gemaakt, waarvan we nog inkomsten ontvangen. Tenslotte zijn er vooruitbetalingen gedaan op facturen en subsidies 2025 voor een bedrag van € 8,1 miljoen.

Hieronder wordt de voorgeschreven specificatie gegeven van de voorschotbedragen van voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.

(x € 1.000,-)	Saldo 1 januari 2024	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31 december 2024
Het Rijk				
E 32 SPUK Aanpak piekbelasting	26		26	0
Overige Nederlandse overheidslichamen				
Bodemsaneringen	350	-116	223	11
Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (deel waterschap)	-39	449		410
Regio Deal Natuur	443		443	0
Fysieke investeringen voor industriële verwerking van agrarische producten provincie Groningen (Trappenhuis)	224			224
POP3 samenwerken voor innovatie provincie Groningen	1.776			1.776
GRO6C Regio Deal Natuur Inclusieve Landbouw Noord Nederland	489		489	0
SNN regeling Kansen verzilveren	159		99	60
SNN regeling Isoleerprogramma Drenthe	239		239	0
Gezamenlijke beschikkingen projectsubsidies (deel gemeente Emmen)	31			31
Provinciaal Werkgelegenheidsregister	36	41	36	41
Totaal van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	3.734	374	1.555	2.552

Vaste passiva

Algemeen

Hieronder is bij de diverse onderdelen van de vaste passiva een toelichting gegeven. De vaste passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij bij het betreffende balanshoofd anders staat vermeld. Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000,-.

Eigen vermogen

(x € 1.000,-)	Boekwaarde 31 december 2024	Boekwaarde 31 december 2023
Reserves, gespecificeerd naar:		
– algemene reserve	43.885	38.944
– bestemmingsreserve	375.146	364.706
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	33.151	22.132
Totaal eigen vermogen	452.182	425.782

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is de verantwoordelijkheid van Provinciale Staten. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra Provinciale Staten aan een reserve een bepaalde bestemming hebben gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd. Zowel reserves als voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Een gedetailleerd overzicht van alle reserves is opgenomen aan het eind van deze paragraaf. Voor de aard en reden van elke reserve en de toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen verwijzen we naar pagina 299 en verder.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de provincie. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op de contante wnaaraarde/het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. Voorzieningen worden gevormd indien er sprake is van:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven;
- middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendungen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord. Aan voorzieningen ter egalisatie van (onderhouds)lasten van kapitaalgoederen over meerdere begrotingsjaren ligt een actueel (beheer)plan ten grondslag. Uitgevoerd achterstallig

onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht. Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het “jaarlijks vergelijkbaar volume” is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd

In de toelichting op de balans is een overzicht opgenomen van het verloop van de voorzieningen per categorie en is bij elke voorziening een specificatie opgenomen met o.a. een toelichting op de reden waarom een voorziening is ingesteld, de bestedingen t.l.v. de voorziening, etc.

Vlottende passiva

Algemeen

Hieronder is bij de diverse onderdelen van de vlottende passiva een toelichting gegeven. De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij bij het betreffende balanshoofd anders staat vermeld. Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000,--.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

(x € 1.000,--)	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2023	Ontwikkeling
Overige schulden	18.779	7.484	11.295
Rekening-courantsaldi	10.053	7.892	2.161
Totaal	28.832	15.376	13.456

Overige schulden

De overige schulden en rekening-courantsaldi zijn met € 13,5 miljoen toegenomen. Dit komt voornamelijk doordat de post crediteuren met € 10,5 miljoen is gestegen. De belangrijkste reden hiervan is dat er in de openstaande post 5 grote facturen/subsidies voorkomen.

De saldi van diverse rekeningen-courant hebben voornamelijk betrekking op Europese of regionale projecten, waarvoor de provincie de administratie voert. Er staat eind 2024 nog een saldo van € 10,1 miljoen als schuld open (nog besteding van ontvangen bedragen). Dit is een toename van € 2,2 miljoen ten opzichte van eind 2023. De posten met het grootste saldo betreffen de rekeningen-courant Aandeelhouders NOM. Het gaat hierom een bedrag van € 4,4 miljoen. Dit betreft het saldo van de zogenaamde “terugploegkorting”, dat bedongen is bij de aankoop van de aandelen van de NOM. Dat bedrag zal door de aandeelhouders van de NOM worden besteed ter stimulering van het (innovatieve) MKB in Noord-Nederland en staat bij de provincie tijdelijk op de rekening.

(x € 1.000,--)	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2023	Ontwikkeling
Aandeelhouders NOM	396	396	0
Aandeelhouders NOM (terugploegkorting gezamenlijk)	356	446	-90
Aandeelhouders NOM (terugploegkorting Groningen)	0	0	0
Aandeelhouders NOM (terugploegkorting Friesland)	25	25	0
Aandeelhouders NOM (terugploegkorting Drenthe)	3.600	3.600	0
Totaal	4.377	4.466	-90

Overlopende passiva

(x € 1.000,--)	Saldo 31 december 2024	Saldo 31 december 2023
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	53.098	68.398
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, ontvangen van:		
Europese overheidslichamen	29	
Het Rijk	361.263	140.472
Overige Nederlandse overheidslichamen	26.541	22.133
Totaal voorschotbedragen	387.833	162.605
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	8.573	18.106
Totaal overlopende passiva	449.504	249.109

* Omdat de RVO vorderingen (openbare lichamen) niet gelijktijdig zijn met de schulden RVO is dit bij de activa en passiva apart gepresenteerd en moest voor de vergelijkbaarheid ook de balansverschuiving 2023 worden doorgevoerd.

Verplichtingen

De provincie heeft nog € 53,1 miljoen aan verplichtingen op de balans staan. Vorig jaar was het saldo nog € 68,4 miljoen. Dat is daling van € 15,3 miljoen. Er is € 16,1 miljoen aan openstaande verplichtingen bij gekomen in 2024 (waarvan 6,1 miljoen RVO) en er is € 31,4 miljoen aan verplichtingen afgewikkeld.

(x € 1.000,--)	Saldo 1 januari 2024	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen	Terug- betalingen	Saldo 31 december 2024
Europese overheidslichamen					
European Circular Innovation Valley	0	29			29
Het Rijk					
Bodemsaneringen	964		467		497
Kennisbudget Uitvoeringsprogramma Bodem en Onderhoud	30				30
E12 SPUK bermmaatregelen N- wegen	758		240	98	421
E15B SPUK Regionale Aanpak Laadinfrastructuur 2020-2023	42		1	41	0
E17 SPUK Maas pilots	42		-97		139
J13 SPUK ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	360		360		1
L7 SPUK Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland	125		54		70
E58 SPUK Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	975		78		897
E20 SPUK Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021	4.205		-107		4.311
E56 SPUK Tijdelijke stimuleringsregeling doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021	251		204		47

E56B (Fryslân) SPUK Tijdelijke stimuleringsregeling doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021	169	0	169	0
D13 SPUK Impuls regionale culturele infrastructuur verbreding en vernieuwing	16	333	350	0
L8 SPUK Regeling specifieke uitkeringen opkoop veehouderijen in verband met stikstofdepositie op natuurgebieden	20.254			20.254
L16 SPUK Eenmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur	39.142		16.681	22.461
J86 SPUK Maatschappelijk vastgoed	718	862	220	1.360
J210 SPUK Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	386		386	0
L25 SPUK versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied	41.866		2.480	39.387
E44 SPUK Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie, werkregio Fluvius	1.518	2.999	567	3.950
E83 SPUK Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodemopgaven 2022	868		376	492
E84 SPUK Ronde BuBeKo (stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022/2023)	294			294
E87 Toekenningsbeschikking Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen 2e fase Deltaprogramma	3.757	2.101	464	5.394
J96 SPUK Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II	16.315	13.351	841	28.824
J103 SPUK opstellen en uitvoeren van woondeals tweede tranche	581		505	76
J117 SPUK versnelling natuurinclusief isoleren	1.557	1.946	43	3.460
L20 SPUK aanvullende aanpak nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwaterbeschermingsgebieden provincie Drenthe	69			69
E97 SPUK bodem 2023	276		59	217
L27 SPUK provinciale maatregelen PAS-melders	4.172		1.006	3.166
L29 SPUK capaciteit natuurmonitoring	122		122	0
L31 SPUK uitvoering BO nitraat	217			217
K28 Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	0	2.896	52	2.844
J95 SPUK regionale structuur Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie	426	300	513	213
L32 SPUK Regeling uitvoering aanpak piekbelasting	0	953	26	927
L33 Specifieke uitkering Programma Natuur 2e fase	0	47.496		47.496
L34 Regeling provinciale maatregelen landelijk gebied	0	1.890	1.890	0
L35 Gebiedsprocessen en maatregelen Regeling provinciale maatregelen landelijk gebied	0	161.059	356	160.704

L37 SPUK Pas-melders (RPMP2024)	0	7.810			7.810
Kansrijk Noord ESF+	0	500			500
E103 Tijdelijke stimuleringsregeling slim, veilig, doelmatig en duurzaam gebruik van mobiliteitsinfrastructuur 2023-2027	0	22			22
E111 Regeling stimulering schoon en emissieloos bouwen voor medeoverheden	0	6			6
E113 SPUK Tijdelijke regeling uitkering bodem 2024	0	1.429	393		1.036
J118 Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma verduurzaming kleine en micro mkb-ondernemingen en bedrijventerreinen aan provincies.	0	2.280	155		2.124
J5 Regeling specifieke uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van woondeals derde tranche	0	584			584
J6 Flexibele inzet ondersteuning woningbouw (vierde tranche)	0	896			896
C130 Compensatie VS Woo	0	68			68
E74 Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen decentraal spoor	0	2.776	2.776		0
G16 Rijksbijdrage grensinformatiepunten	0	63	63		0
Overige Nederlandse overheidslichamen					
Regiodeal Zuid- en Oost Drenthe (aandeel gemeenten)	3.442		2.060		1.382
Regiodeal Zuid- en Oost Drenthe II (aandeel gemeenten en prov. Overijssel)	0	3.040	376		2.664
Regionaal Mobiliteitsfonds RSP	4.388				4.388
Bodemsaneringen	681				681
SNN subsidie Bedrijvenregeling	165		-49		214
SNN subsidieregeling Vierkant voor werk/Dutch Techzone	528		-229		757
SNN kansen verzilveren	45		45		0
GRO2C SPUK HUB Verkeer en vervoer Groningen	281		116		165
Prov Groningen "Gelijkwaardige positie" m.b.t. o.a. vergoeding aan deelnemende agrariërs aan overlegtafels"	2.692		67		2.625
E106B Regionale Aanpak Laadinfrastructuur	55	1.451	479		1.027
E87B SPUK tweede fase Deltaprogramma zoetwater	2.329	1.413	203		3.539
MIRT onderzoek Nedersaksenlijn	500	-50	94		356
E17 SPUK Maas pilots (correctie)	0		-56		56
Regiovisie Groningen-Assen	193	274	53		414
Vooruitontvangen bijdragen derden investeringsprojecten (i.v.m. matching)	6.748		173		6.575
Diverse bijdragen gemeenten/provincies projecten	86	551			637
Deltaplan Agrarische Waterbeheer (DAW) - geen spuk	0	55			55

GRO6C Regio Deal Natuur Inclusieve Landbouw Noord Nederland	0	1.376	369		1.007
Totaal van de van EU en NL overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	162.605	260.760	35.394	139	387.833

Niet in de balans opgenomen rechten/verplichtingen

Recht op verliescompensatie in het kader van de vennootschapsbelasting

Op dit moment is bij de provincie Drenthe nog steeds geen sprake van belastbare activiteiten in het kader van de vennootschapsbelasting. Dit betekent dat geen sprake is van recht op verliescompensatie in het kader van vennootschapsbelasting. De Belastingdienst heeft echter nog steeds geen definitief standpunt hierover ingenomen

Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen of garantstellingen

De verstrekte garant- en borgstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(x € 1.000,-)	Aard	Oorspronkelijk bedrag	Restant 1 januari 2024	Restant 31 december 2024	Betalingen gedurende 2024
Triodos Bank N.V.	Garantie	1.200	1.200	1.200	0
Stichting Nationaal Warmtefonds	Garantie	n.b.	85	69	0
Nationaal Groenfonds (inz. leningen pVSPN)	Garantie	n.b.	4.679	4.508	0
Nationaal Groenfonds (inz. convenantsleningen)	Garantie	n.b.	345	0	0
Totaal garantstellingen			6.310	5.777	0

Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is verbonden

Niet uit de balans blijvende verplichtingen (NUBBV)

Op grond van artikel 53 van het BBV worden in de toelichting bij de balans opgenomen de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is gebonden. Het gaat hierbij om overeenkomsten die in het contractenregister zijn opgenomen voor € 6,7 miljoen. Op 31 december 2024 zijn er nog meerjarige verplichtingen voor opdrachten en subsidies in de administratie vastgelegd van € 72,3 miljoen voor de jaren 2025 tot en met 2033 (waarvan die € 6,7 miljoen overeenkomsten onderdeel van uitmaken). Dit bestaat uit € 32,4 miljoen aan opdrachten goederen en diensten en € 39,9 miljoen aan meerjarige subsidies (boekjaarsubsidies 2025 niet meegerekend). Ook zijn er bij de investeringen nog doorlopende meerjarige opdrachten van € 12,4 miljoen.

Overeenkomsten

Niet in de balans opgenomen belangrijke jaarlijkse financiële verplichtingen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is verbonden (bedragen x € 1.000,--)	
Beveiliging, receptie en telefonie	378
Multifunctionals	42
Schoonmaak	356
Autolease	832
Verzekeringen	158
Accountantskosten	630
Elektriciteit en water	299
Onderhoud hard- en software	4.050
Totaal	6.745

Bestuursakkoord Natuur

Regeling/Beheertype	Verplichtingen per 31-12-2024
PSN; pakket 30	5.901.247
PSN tariefdossiers	10.739.962
SKNL; pakket 50	2.897.632
SKNL; overig	24.064.919
SVNL	50.596.662
ANLB	21.014.651
Totaal	115.215.073

In de periode voorafgaand aan de ILG-periode 2007 – 2013 zijn de door de Dienst Regelingen (thans RVO; Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), onderdeel van het Ministerie van Economische Zaken, verplichtingen aangegaan naar particulieren en terrein beherende organisaties voor de inrichting en beheer van nieuwe natuur. Daarnaast zijn verplichtingen voor functieverandering aangegaan zodat agrarische grond kon worden omgezet naar natuur. Als gevolg van de afronding van het Investeringsbudget Landelijk Gebied en het aangaan van het bestuursakkoord Natuur zijn deze verplichtingen overgegaan naar de provincies. Dit betekent dat de provincie verantwoordelijk is voor de uitfinanciering van de door RVO aangegane verplichtingen, in plaats van het Rijk. Door de Commissie Besluit Begroting en Verantwoording is besloten dat de verantwoordingswijze van subsidies die zijn verstrekt voor 1 januari 2014 ongewijzigd blijft. Dit betekent dat de jaarlijks uitbetaalde jaarschijf wordt verantwoord als last en de resterende verplichting wordt toegelicht onder de niet in de balans opgenomen verplichtingen. Verder zijn van de nieuwe 6-jarige beheer contracten, de verplichtingen voor toekomstige beheerjaren meegenomen in het bovenstaande overzicht van niet uit de balans blijvende verplichtingen.

Aansprakelijkstelling

Een tweetal biovergisters hebben de provincie aansprakelijk gesteld voor vermeend geleden schade ten gevolge van een brief van 12 oktober 2023, waarbij zij geïnformeerd zijn over de juridische consequenties van de aanwezigheid van amfetamine in het digestaat. In verband met deze constatering hebben deze vergisters gemeend de bedrijfsvoering stil te moeten leggen. De schade is begroot op een bedrag van totaal tussen € 12 en € 13 miljoen. De beoordeling en afhandeling van de claims is in handen van de verzekeraar, in afwachting van de uitkomst van de beroepsprocedure tegen de brief van 12 oktober 2023.

Gebeurtenissen na balansdatum

Bij het opmaken van de jaarrekening is geen sprake van gebeurtenissen na balansdatum die op grond van het BBV moeten worden verwerkt en/of toegelicht in de jaarrekening.

Hierna volgt een gedetailleerd overzicht van alle reserves en voorzieningen.

Totaaloverzicht Reserves en voorzieningen								
Nummer	Omschrijving	Saldo 31 dec. 2023 na bestemming resultaat reserves	2024 Begrote rente	2024 Begrote vermeerderingen	2024 Begrote verminderingen	Saldo 31 dec. 2024 voor bestemming resultaat reserves	2024 Resultaat op reserves	Saldo 31 dec. 2024 na bestemming resultaat reserves
<i>Algemene reserves</i>								
R001	Reserve voor algemene doeleinden	5.021.950	0	15.711.251	3.498.899	17.234.302	0	17.234.302
R002	Saldireserve	20.249.868	0	6.875.610	19.182.184	7.943.294	0	7.943.294
R004	Risicoreserve	18.707.500	0	0	0	18.707.500	0	18.707.500
<i>Totaal algemene reserves</i>		<i>43.979.318</i>	<i>0</i>	<i>22.586.861</i>	<i>22.681.083</i>	<i>43.885.096</i>	<i>0</i>	<i>43.885.096</i>
<i>Bestemmingsreserves</i>								
R112	Reserve versterking economische structuur	2.504.833	0	1.850.000	2.009.000	2.345.833	3.831.548	6.177.381
R123	Reserve provinciaal aandeel ILG	5.952.197	0	3.962.838	9.626.253	288.782	335.555	624.337
R124	Reserve Regio Specifiek Pakket	1.218.980	0	75.000	187.449	1.106.531	112.449	1.218.980
R125	Financieringsreserve	119.909.796	0	19.804.180	25.149.807	114.564.169	0	114.564.169
R127	Cofinancieringsreserve Europa	11.582.149	0	4.000.000	4.219.738	11.362.411	1.034.916	12.397.327
R128	Reserve opvang revolverend financieren	20.470.973	0	0	0	20.470.973	10.000	20.480.973
R129	Reserve natuurbeleid	73.395.787	0	36.699.306	48.302.518	61.792.575	24.741.593	86.534.168
R131	Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	9.655.738	0	7.858.011	4.143.403	13.370.346	-1.252.753	12.117.593
R132	Reserve investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	3.660.760	0	245.000	2.083.000	1.822.760	21.341	1.844.101
R133	Reserve uitvoering generatiepact	520.352	0	250.268	709.492	61.128	36.907	98.035
R134	Reserve persoonlijk ontwikkelbudget (POB)	345.633	0	0	345.633	0	0	0
R135	Reserve investeringsagenda 2019-2023	6.116.666	0	0	3.116.666	3.000.000	0	3.000.000
R136	Reserve Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	4.095.423	0	1.931.250	4.095.423	1.931.250	-998.082	933.168
R137	Reserve verstrekte subsidies	30.346.279	0	5.979.184	13.300.992	23.024.471	7.687.717	30.712.188
R139	Reserve mobiliteit	79.850.935	0	20.078.723	52.044.141	47.885.517	3.375.428	51.260.945
R140	Reserve bodem	9.676.029	0	648.372	740.150	9.584.251	311.612	9.895.863
R141	Reserve cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	2.500.000	0	2.500.000	500.000	4.500.000	224.000	4.724.000
R142	Reserve wettelijke boscompensatie	0	0	963.580	119.577	844.003	0	844.003
R143	Kapitaallastenreserve verdiepte ligging rondweg Emmen	0	0	10.565.000	0	10.565.000	0	10.565.000
R144	Reserve restauratie en herbestemming Koloniën van Weldadigheid	0	0	0	0	0	0	0
R145	Kapitaallasten Norgerbrug	0	0	7.153.337	0	7.153.337	0	7.153.337
<i>Totaal bestemmingsreserves</i>		<i>381.802.529</i>	<i>0</i>	<i>124.564.049</i>	<i>170.693.242</i>	<i>335.673.336</i>	<i>39.472.231</i>	<i>375.145.567</i>
Totalen algemene en bestemmingsreserves		425.781.847	0	147.150.910	193.374.325	379.558.432	39.472.231	419.030.663

Nummer	Omschrijving	Saldo 31 dec. 2023	2024 Vrijgevallen bedragen	2024 Toevoegingen	2024 Aanwendungen	31 dec. 2024 Begroot	2024 Resultaat ten opzichte van begroting	Saldo 31 dec. 2024
<i>Voorzieningen middelen derden</i>								
Z100	Voorziening spaarhypotheken	867.470	0	54.000	108.000	813.470	-116.641	696.829
Z111	Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen	1.043.606	0	0	0	1.043.606	0	1.043.606
Z112	Voorziening Grondwaterheffing	1.204.573	0	800.000	800.000	1.204.573	259.901	1.464.474
Totaal voorzieningen middelen derden		3.115.649	0	854.000	908.000	3.061.649	143.260	3.204.909
<i>Voorzieningen ter egalisering van kosten</i>								
Z003	Voorziening groot onderhoud provinciehuis	2.448.404	0	361.623	928.761	1.881.266	666.857	2.548.123
Z004	Voorziening groot onderhoud Drents Museum	659.799	0	650.606	684.439	625.966	63.163	689.129
Z005	Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum	222.324	0	156.250	1.026	377.548	-42.278	335.270
Z006	Voorziening meerjaren onderhoud Huize Tetrode	74.661	0	0	0	74.661	4.859	79.520
Z007	Voorziening meerjaren onderhoud HHR	188.494	0	52.614	107.937	133.171	107.937	241.108
Z008	Voorziening meerjaren onderhoud Steunpunten	691.469	0	74.250	360.546	405.173	296.939	702.112
Z009	Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum	900.900	25.804	300.000	0	1.226.704	0	1.226.704
Totaal voorzieningen ter egalisering van kosten		5.186.051	25.804	1.595.343	2.082.709	4.724.489	1.097.477	5.821.966
<i>Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's</i>								
Z200	Voorziening verwacht verlies zandwinning Huttenheugte	261.694	0	0	0	261.694	165.946	427.640
Z202	Voorziening spaarverlof	5.276.578	0	1.239.000	0	6.515.578	57.645	6.573.223
Z201	Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)	7.419.801	0	385.000	450.000	7.354.801	1.549.463	8.904.264
083183	Voorziening financieel risico IAP Drenthe	0	0	0	0	0	0	0
O810	Wachtgeld oud GS-leden	776.690	0	0	378.987	397.703	-227.539	170.164
O8XX	Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)	0	0	418.000	55.000	363.000	-273.462	89.538
Totaal voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's		13.734.763	0	2.042.000	883.987	14.892.776	1.272.053	16.164.829
Totaal alle voorzieningen		22.036.464	25.804	4.491.343	3.874.696	22.678.915	2.512.790	25.191.705
Totaal reserves en voorzieningen		447.818.311	25.804	151.642.253	197.249.021	402.237.347	41.985.021	444.222.368

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemene reserves

Algemene reserves zijn reserves zonder bepaalde bestemming. De algemene reserves kunnen worden ingedeeld in twee categorieën, te weten:

- reserve(s) zonder specifieke bestemming. Hiertoe worden de Reserve voor algemene doeleinden en de Saldireserve gerekend.
- reserve(s) om risico's die de provincie loopt, op te vangen. Hiertoe wordt de Risicoreserve gerekend.

Reserve voor algemene doeleinden

R001 Reserve voor algemene doeleinden					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	5.021.950	17.234.302	20.234.302	20.234.302	20.234.302
Begrote onttrekking (2)	3.498.899	217.359	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	15.711.251	3.217.359	-	-	-
Bestemming resultaat (4)					
Saldo einde jaar (1-2+3+4)	17.234.302	20.234.302	20.234.302	20.234.302	20.234.302

Reserve voor algemene doeleinden	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Dit is een vrij besteedbare reserve voor algemene doeleinden. De reserve maakt financieel-technisch gezien deel uit van het weerstandsvermogen van de provincie en wordt gebruikt voor het sluitend maken van de meerjarenbegrotingen, zowel positief als negatief. Conform paragraaf 1.2.1 van de Nota reserves en voorzieningen 2024 worden tekorten/overschotten op de jaarrekening ten laste/ten gunste van de Reserve voor algemene doeleinden gebracht. Voor de opvang van tekorten wordt een normomvang van € 5 miljoen nagestreefd.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	Dit is een vrij besteedbare reserve voor algemene doeleinden. De reserve maakt financieel-technisch gezien deel uit van het weerstandsvermogen van de provincie en wordt gebruikt voor het sluitend maken van de meerjarenbegrotingen, zowel positief als negatief. Conform paragraaf 1.2.1 van de Nota reserves en voorzieningen 2024 worden tekorten/overschotten op de jaarrekening ten laste/ten gunste van de Reserve voor algemene doeleinden gebracht. Voor de opvang van tekorten wordt een normomvang van € 5 miljoen nagestreefd.
Wat was in 2024 gepland?	In 2024 verwachten we toevoegingen van € 476.949,-- (Statenstuk 2019-881: Regio Deal Natuurinclusieve landbouw) en van € 15.234.302,-- (aframing van de vrije bestedingsruimte 2024). De geplande onttrekkingen zijn € 217.359,-- (overhevelen van middelen subsidie Boerenlandvogels van 2025 naar 2024), € 281.540,-- (uitwerking Dekkingsplan 2e Uitwerking Coalitieakkoord 2023-2027) en € 3.000.000,-- (wijziging lastneming grote projectsubsidies).
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De begrote onttrekkingen en toevoegingen zijn gerealiseerd.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Saldireserve

R002 Saldireserve					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	15.214.405	7.943.294	2.540.825	1.637.333	123.760
Resultaatbestemming jaar 2023 (2)	5.035.463				
Begrote onttrekking (3)	19.182.184	6.018.623	903.492	1.513.573	74.380
Begrote toevoeging (4)	6.875.610	616.154	-	-	-
Saldo einde jaar (1+2-3+4)	7.943.294	2.540.825	1.637.333	123.760	49.380

Saldireserve	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Bedragen die worden overgeheveld naar volgende boekjaren worden via deze reserve van het lopende naar volgende boekjaren overgeheveld. Overheveling vindt slechts plaats met instemming van PS.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	Bedragen die worden overgeheveld naar volgende boekjaren worden via deze reserve van het lopende naar volgende boekjaren overgeheveld. Overheveling vindt slechts plaats met instemming van PS.
Wat was in 2024 gepland?	Overhevelingen, zoals opgenomen in de afgelopen jaarrekeningen en bestuursrapportages en die inmiddels door u zijn vastgesteld, zijn in dit overzicht verwerkt.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De begrote toevoegingen en onttrekkingen zijn gerealiseerd.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Risicoreserve

R004 Risicoreserve					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	18.707.500	18.707.500	18.707.500	18.707.500	18.707.500
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	18.707.500	18.707.500	18.707.500	18.707.500	18.707.500

Risicoreserve	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve is bedoeld om incidentele tegenvallers te kunnen opvangen die niet door een specifieke voorziening of de Reserve voor algemene doeleinden worden gedekt, maar die wel in het kader van het provinciale risicomanagement zijn geïnventariseerd. Deze reserve is onderdeel van de totale weerstandscapaciteit en wordt betrokken bij de berekening daarvan in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.
Instellingsbesluit	Begroting 2008 d.d. 14 november 2007
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk

Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	De reserve is bedoeld om incidentele tegenvallers te kunnen opvangen die niet door een specifieke voorziening of de Reserve voor algemene doeleinden worden gedekt, maar die wel in het kader van het provinciale risicomanagement zijn geïnventariseerd. Deze reserve is onderdeel van de totale weerstandscapaciteit en wordt betrokken bij de berekening daarvan in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. De omvang van de Risicoreserve was op 1 januari 2024 € 18.707.500,--.
Wat was in 2024 gepland?	De acties voor 2024 zijn mede afhankelijk van de effecten van de Oekraïne-crisis en andere (geopolitieke) ontwikkelingen. Mogelijk komen er onverwachte risico's bij, waardoor we uitkomen op een lagere ratio van het weerstandsvermogen. Er zijn vooralsnog in 2024 geen mutaties in de Risicoreserve voorzien.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	In 2024 zijn er geen stortingen en onttrekkingen geweest.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan Provinciale Staten een bepaalde bestemming hebben gegeven. Wanneer vanuit deze reserves bedragen beschikbaar zijn gesteld en die bedragen na afloop niet zijn besteed, dient in principe het overschot weer aan de betreffende bestemmingsreserve toegevoegd te worden, conform artikel 43 BBV. Het zijn Provinciale Staten die tot deze toevoegingen besluiten. Eenzelfde werkwijze geldt voor eventuele overschrijdingen.

Voor het instellen/handhaven van bestemmingsreserves gelden de volgende beleidsregels:

1. wij gaan terughoudend om met het instellen van bestemmingsreserves. Het uitgangspunt is 'nee, tenzij'. Het uitgangspunt is, dat alle baten en lasten in de exploitatie worden verantwoord zodat direct duidelijk is welke middelen beschikbaar zijn voor een beleidsdoel. In uitzonderingsgevallen is de instelling van reserves mogelijk, passend binnen en onderbouwd vanuit de eerder in deze nota genoemde functies;
2. instelling van een reserve (of voorziening) vindt onderbouwd plaats via de reguliere P&C-cyclus aan de hand van het standaard format;
3. voor een in te stellen reserve geldt een minimum omvang van € 1.000.000,--;
4. tijdelijk karakter: een bestemmingsreserve is altijd tijdelijk van aard en wordt ingesteld voor een vooraf bepaalde periode. Als de periode op het instellingsmoment niet bekend is dan wordt de reserve ingesteld voor maximaal de resterende duur van de lopende collegeperiode. Na afloop van de collegeperiode vindt altijd een actualisatie van de reserve plaats. Deze kan leiden tot heroverweging van de inzet van de gereserveerde middelen;
5. aan een reserve ligt altijd een financiële onderbouwing (bestedingsplan) ten grondslag inclusief meerjarenbegroting. Het bestedingsplan wordt periodiek en minstens eenmaal per begrotingsjaar geactualiseerd;
6. een reserve voldoet aan een van de in paragraaf 1.1 van de beleidsnota benoemde functies;
7. Provinciale Staten stellen bij het instellen van een reserve in ieder geval vast: functie, doelstelling en gebruik, toegestaan minimum, toegestane onttrekking, voeding (wijze en mate), opheffing, wanneer of onder welke omstandigheden de reserve kan komen te vervallen en specifieke spelregels.

Reserve versterking economische structuur

R112 Reserve versterking economische structuur					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	2.504.833	6.177.381	6.277.381	6.877.381	7.477.381
Begrote onttrekking (2)	2.009.000	500.000	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	1.850.000	600.000	600.000	600.000	-

Begrote lasten programma (4)	8.102.189	4.466.446	3.319.321	3.319.321	4.239.321
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	4.515.967	4.466.446	3.319.321	3.319.321	4.239.321
Begrote baten programma (6)	1.320.249	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	1.565.575	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	6.177.381	6.277.381	6.877.381	7.477.381	7.477.381

Reserve versterking economische structuur

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het versterken van de sociaaleconomische structuur in Drenthe in brede zin is gericht op de verwezenlijking van een duurzame economische ontwikkeling. Naast de inzet op de (nieuwe) nationale economische programma's werken wij aan projecten en initiatieven die bijdragen aan de versterking van de economische structuur en/of de transitie naar de kenniseconomie.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	4: Regionale economie en werkgelegenheid
Toelichting	Met de Reserve VES worden schommelingen opgevangen in de exploitatie van de provincie voor projecten ter versterking van de economische structuur en ten behoeve van het financieel stimuleringsinstrumentarium gericht op het MKB.
Wat was in 2024 gepland?	Voor 2024 is een onttrekking van € 2.009.000,-- gepland. Dit bedrag betreft overhevelingen vanuit 2023 van verschillende subsidieregelingen. Vanaf 2024 is een jaarlijkse dotatie van € 600.000,-- voorzien om schommelingen in de exploitatie op te vangen. Tevens zal een dotatie plaatsvinden in verband met de vrijval en de overheveling van een lopende subsidieregelingen naar 2025.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De begrote toevoegingen en onttrekkingen zijn gerealiseerd. Daarnaast is er een extra dotatie van € 3.831.548,--.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De werkelijke mutatie in de reserve wijkt af van de begroting doordat innovatieprojecten, met name binnen Europese en nationale programma's, zich minder snel en minder goed ontwikkelden dan verwacht. Ook acquisitieprojecten liepen vertraging op, in verband met diverse omgevingsfactoren. Per saldo resulteert dit in een storting in de reserve van € 3.831.548,-- . De omvang van de reserve komt hiermee eind 2024 op € 6.177.381,--
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Reserve provinciaal aandeel ILG

R123 Reserve provinciaal aandeel ILG					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	5.952.197	624.337	624.337	624.337	624.337
Begrote onttrekking (2)	9.626.253	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	3.962.838	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	906.475	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	659.048	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	358.542	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	446.670	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	624.337	624.337	624.337	624.337	624.337

Reserve provinciaal aandeel ILG

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve heeft als doel uitvoering te geven aan de afspraken in de bestuursovereenkomst met het Rijk over de realisatie van prestaties in het landelijk gebied.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2007 d.d. 4 juni 2008
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk

Programma	2: Landelijk gebied
Toelichting	De afwikkeling van de natuurprojecten die nog gedekt worden uit het restant van de middelen Investeringsimpuls Landelijk Gebied (ILG) worden ten laste van deze reserve gebracht. Het gaat om de inrichtingsprojecten Nieuw-Schoonebeek, Geelbroek en Roden-Norg. De stand na afronding van deze projecten bedraagt € 5.236.353,-. Dit vrij besteedbare saldo is beschikbaar gesteld voor het dekkingsplan van de 2e uitwerking van het coalitieakkoord.
Wat was in 2024 gepland?	Op basis van de geactualiseerde prestatieovereenkomst met Prolander is de begroting voor de doelstelling Afwickelen projecten investeringsimpuls Landelijk Gebied, onderdeel van de beleidsopgave Natuurlijk Platteland, geactualiseerd.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	Het saldo ter dekking van de 2e uitwerking coalitieakkoord is onttrokken. Voor de nog lopende projecten resteert een saldo van € 624.337,-.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	Bij de 1e Actualisatie 2025 zal het saldo van € 624.337,- worden toegevoegd aan de Reserve natuurbeleid, waarna de financiën van de met deze reserve verbonden natuurprojecten zullen worden afgewikkeld via de Reserve Natuurbeleid. De Reserve provinciaal aandeel ILG zal dan worden opgeheven.

Reserve Regio Specifiek Pakket

R124 Reserve Regio Specifiek Pakket					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	1.218.980	1.218.980	112.449	112.449	112.449
Begrote onttrekking (2)	187.449	1.106.531	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	75.000	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	190.000	1.180.000	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	-	1.180.000	-	-	-
Begrote baten programma (6)	77.551	73.469	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	73.469	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	1.218.980	112.449	112.449	112.449	112.449

Reserve Regio Specifiek Pakket	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het Regio Specifiek Pakket (RSP) was de katalysator voor brede, integrale stedelijke gebiedsontwikkelingen. Het inhoudelijke en financiële raamwerk is door uw Staten in de Kadernota's uitvoering RSP/RSP-plus Drenthe 2009 en 2010 goedgekeurd.
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2009 d.d. 1 juli 2009
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	2: Landelijk gebied
Toelichting	Deze reserve is in 2009 ingesteld om de meerjarige afspraken voor het realiseren van het Regio Specifiek Pakket met de verschillende partijen te kunnen blijven uitvoeren.
Wat was in 2024 gepland?	De middelen worden ingezet voor verbetering spoor Zwolle Coevorden Emmen, Atalanta, Bereikbaarheid Emmen en het Ruimtelijk Economisch Programma. In 2024 is voor het Ruimtelijk Economisch Programma een onttrekking van € 187.449,- aan de reserve begroot en een storting van € 75.000,- in de reserve. Deze mutaties zijn ten behoeve van de projecten IT Hub Hoozevee en Nice Moves.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	In 2024 zijn geen uitgaven gerealiseerd.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De uitgaven worden doorgeschoven naar 2025.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Financieringsreserve

R125 Financieringsreserve					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	102.813.596	114.564.169	73.489.502	44.659.590	17.446.400
Resultaat 2023 (2)	17.096.200	-	-	-	-
Begrote onttrekking (3)	25.149.807	43.047.026	30.284.912	28.349.059	14.546.400
Begrote toevoeging (4)	19.804.180	1.972.359	1.455.000	1.135.869	-
Begrote lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (6)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (7)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (8)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1+2-3+4+5-6-7+8)	114.564.169	73.489.502	44.659.590	17.446.400	2.900.000

Financieringsreserve	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De Financieringsreserve is een vrij besteedbare reserve die ingezet wordt ter dekking van incidentele ambities van de opeenvolgende colleges.
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2011 d.d. 13 juli 2011
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	De Financieringsreserve had aanvankelijk als doel structurele middelen te genereren vanuit rendement op in de reserve gereserveerd vermogen. In de praktijk is dat er niet van gekomen. De reserve werd tot op heden benut voor dekking van incidentele ambities van achtereenvolgende colleges. In de nieuwe nota reserves en voorzieningen is vastgesteld dat tekorten en overschotten bij de jaarrekening worden toegevoegd aan de Reserve voor algemene doeleinden. Dit betekent dat het aanvullen van de Financieringsreserve niet langer een expliciet uitgangspunt is. Eventuele middelen die vrijkomen, worden primair ingezet voor het op peil houden van de Risicoreserve. Eventuele resterende middelen vloeien vervolgens door naar de Reserve voor algemene doeleinden.
Wat was in 2024 gepland?	Geplande onttrekkingen 2024: € 50.000,-- Schoolpleinen toekomst n.a.v. VJN 2021 € 11.625,-- Programma Stikstof € 22.187.459,-- 1e uitwerking coalitieakkoord 2023-2027 € 1.150.723,-- Correctie op het jaarrekeningsaldo 2023 € 100.000,-- Grote investeringen musea € 500.000,-- Regiodeal Regio Zwolle € 300.000,-- 80 Jaar vrijheid € 750.000,-- Restauratie en herbestemmingsopgave UNESCO € 100.000,-- Sociaal-economisch perspectief Geplande stortingen 2024: € 350.000,-- Gebiedsfonds wind € 19.454.180,-- Uitwerking Dekkingsplan 2e uitwerking Coalitieakkoord 2023-2027
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De begrote onttrekkingen en toevoegingen zijn gerealiseerd.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Cofinancieringsreserve Europa

R127 Cofinancieringsreserve Europa					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	11.582.149	12.397.327	11.110.922	9.745.327	7.959.879
Begrote onttrekking (2)	4.219.738	3.286.405	3.365.595	3.785.448	-

Begrote toevoeging (3)	4.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	-
Begrote lasten programma (4)	1.499.066	2.973.445	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	464.150	2.973.445	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	12.397.327	11.110.922	9.745.327	7.959.879	7.959.879

Cofinancieringsreserve Europa

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Beschikbaar stellen van middelen voor cofinanciering van Europese programma's en projecten.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2012 d.d. 14 november 2012
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	1: Besturen en samenwerken
Toelichting	We hebben veel EU-middelen voor Noord-Nederland en Drenthe beschikbaar gekregen in de nieuwe Europese programmaperiode 2021-2027. Om de EU-middelen te kunnen inzetten, is provinciale cofinanciering noodzakelijk. Onze inschatting is dat we voor de komende Europese periode (2021-2027) in totaal circa € 55 miljoen aan cofinanciering nodig hebben om circa € 192 miljoen aan Europese middelen te kunnen inzetten voor het behalen van onze doelen. In de voorgaande Europese programmaperiode hebben we een mix van middelen uit de Cofinancieringsreserve Europa en beleidsmiddelen ingezet en daarover afspraken gemaakt met uw Staten.
Wat was in 2024 gepland?	Jaarlijks wordt er € 2 miljoen toegevoegd aan de reserve. Daarmee ontstaat een solide basis om de EU-middelen maximaal in te zetten. In 2024 is er een aanvullende storting van € 2 miljoen begroot. Daarnaast is een onttrekking van € 4,2 miljoen aan de reserve geraamd.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	In 2024 zijn weer aan verscheidene Europese projecten bijdragen gedaan vanuit deze reserve. De begrote toevoegingen en onttrekkingen zijn gerealiseerd. Daarnaast hebben we € 1.034.916,- extra in de reserve gestort. De bijdragen gingen voornamelijk naar Interreg-projecten en POP3.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	Jaarlijks wordt gemonitord of er aanvullende middelen nodig zijn voor deze reserve. Indien nodig komt hiervoor een aparte aanvraag.

Reserve opvang revolverend financieren

R128 Reserve opvang revolverend financieren					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	20.470.973	20.480.973	20.480.973	20.480.973	20.480.973
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	10.000	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	20.480.973	20.480.973	20.480.973	20.480.973	20.480.973

Reserve opvang revolverend financieren	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Bij het verstrekken van revolverende middelen zijn de risico's van de te verstrekken leningen, deelnemingen en garanties onvoldoende concreet om de vorming van een voorziening te onderbouwen. Hiervoor is deze bestemmingreserve ingesteld, die wordt gevoed vanuit de budgetten van de verschillende programma's en bedoeld is om mogelijke risico's op te vangen. In overleg met de accountant stellen wij voor om jaarlijks, op basis van de concrete projecten en de risicobeoordeling daarvan, in de jaarrekening een voorziening op te nemen. De lasten van deze voorziening worden dan gedekt uit de gevormde bestemmingsreserve. Binnen de reserve worden geen middelen geoormerkt. Mochten voorzieningen getroffen moeten worden wegens oninbaarheid o.i.d., dan moet de gehele reserve daarvoor kunnen worden aangesproken, voordat de Risicoreserve aangesproken wordt.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2012 d.d. 14 november 2012
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	De reserve wordt gevoed door per lening of garantie het risico in te schatten, dit op geld te zetten en toe te voegen aan de reserve. De reserve vangt de risico's op van de totale leningen- en garantieportefeuille. Dit betekent dat na aflossing van een lening of beëindiging van een garantie de gestorte risicobijdrage in de reserve blijft. Eventueel kan, na herbeoordeling van het risicoprofiel van de portefeuille, worden besloten om een bedrag aan de reserve te onttrekken dan wel extra toe te voegen. Onttrekkingen vinden plaats overeenkomstig het hierover bepaalde in de Nota financiering provincie Drenthe.
Wat was in 2024 gepland?	De ontwikkelingen in de portefeuille met leningen en garanties worden continu gemonitord. Dit vindt onder andere plaats door middel van actief debiteurenbeheer, gesprekken met leningnemers en garantienemers en herbeoordeling van de risicoprofielen. Dit is een doorlopend proces. In de Begroting en de Jaarstukken wordt in de paragraaf Financiering een overzicht opgenomen met geactualiseerde risicopercentages en bijbehorende bedragen ter afdekking van de risico's, in relatie tot de omvang van de reserve.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De portefeuille met leningen en garanties is actief beheerd. In de begroting en jaarstukken is in de paragraaf Financiering een overzicht opgenomen met geactualiseerde risicopercentages en bijbehorende bedragen ter afdekking van de risico's, in relatie tot de omvang van de reserve. In 2024 is er € 10.000,- aan de reserve toegevoegd als risicoafdekking voor een nieuwe lening van € 100.000,- aan Stichting Valthermond.NU. Deze lening is verstrekt als voorfinanciering van een LEADER-project. Er heeft in 2024 geen onttrekking aan de reserve plaatsgevonden.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Reserve natuurbeleid

R129 Reserve natuurbeleid					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	73.395.788	86.534.168	71.660.251	35.878.718	16.976.612
Begrote onttrekking (2)	48.302.518	47.758.506	103.766.419	60.512.612	15.560.865
Begrote toevoeging (3)	36.699.306	32.884.589	67.984.886	41.610.506	22.814.405
Begrote lasten programma (4)	80.926.997	93.916.907	102.385.195	87.425.972	59.095.560
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	51.050.591	93.916.907	102.385.195	87.425.972	59.095.560
Begrote baten programma (6)	17.309.457	26.534.429	14.758.719	9.220.935	5.708.709
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	12.174.643	26.534.429	14.758.719	9.220.935	5.708.709
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	86.534.168	71.660.251	35.878.718	16.976.612	24.230.152

Reserve natuurbeleid	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De programmatische aanpak van het nieuwe natuurbeleid voor de onderdelen natuurbeheer, ontwikkelopgave nieuwe natuur en PAS mogelijk te maken.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2013 d.d. 28 mei 2014
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	2: Landelijk gebied

Toelichting	De doelstelling van deze reserve is de egalisatie van uitgaven en inkomsten van het Programma Natuurlijk Platteland over de jaren tot en met 2027. In het kader van het Programma Natuurlijk Platteland zijn inspanningsafspraken gemaakt voor de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN).
Wat was in 2024 gepland?	De begrote baten en lasten zijn grotendeels gebaseerd op de (meerjaren) Prestatieovereenkomst 2024 die is afgesloten met Prolander. Voor de baten en lasten per begrotingsdoelstelling verwijzen wij naar het desbetreffende begrotingsonderdeel. Per 1 januari 2024 verwachten wij dat de omvang van de reserve € 64.377.116,-- zal bedragen. Per 31 december 2024 verwachten wij dat de omvang is verminderd tot € 54.699.906,--.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De werkelijke mutatie van de Reserve natuurbeleid wijkt af van de Begroting 2024 door vertraging in de projecten die door Prolander worden uitgevoerd. Evenals in 2023 wordt dit voornamelijk veroorzaakt door het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe (TLGD). De werkelijke programmabaten vallen € 5.134.813,-- lager uit dan begroot, de werkelijke programmalasten zijn € 30.208.835,-- lager. Van dit bedrag wordt € 332.429,-- toegevoegd aan de Reserve verstrekte subsidies. Per saldo resulteren deze mutaties in een aanvullende storting in de Reserve natuurbeleid van € 24.741.593,--. De omvang van de reserve komt hiermee eind 2024 op € 86.534.168,--.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Evenals in 2023 wordt de vertraging in de projecten grotendeels veroorzaakt door de onzekerheden die het NPLG/TLGD biedt, waardoor de inrichting van de natuur wordt vertraagd. De extra storting in 2024 zal op een later tijdstip alsnog moeten worden onttrokken om de natuurdoelstellingen te realiseren.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen

R131 Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	9.655.738	12.117.593	7.465.967	3.361.623	3.361.623
Begrote onttrekking (2)	4.143.403	4.651.626	4.104.344	-	-
Begrote toevoeging (3)	7.858.011	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	5.199.856	13.832.485	13.285.203	9.135.917	9.135.917
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	6.738.931	13.832.485	13.285.203	9.135.917	9.135.917
Begrote baten programma (6)	44.000	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	330.322	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	12.117.593	7.465.967	3.361.623	3.361.623	3.361.623

Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Aanvullende dekking op het exploitatiebudget van groot variabel onderhoud met betrekking tot wegen en vaarwegen.
Instellingsbesluit	Begroting 2016 d.d. 11 november 2015
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	5: Mobiliteit en bereikbaarheid:
Toelichting	Deze reserve, ingesteld in 2016, vangt de jaarlijkse pieken en dalen in de opgaven voor groot onderhoud op. In de actualisatie van het MJOP 2023-2026 staat de nieuwe programmering waarin verwachte kostenstijgingen en extra lasten voor duurzaam werken zijn opgenomen.
Wat was in 2024 gepland?	Ter dekking van de kosten van groot onderhoud zijn voor de jaren 2024 tot en met 2026 de volgende onttrekkingen begroot: € 4,1 miljoen, € 4,6 miljoen en € 4,1 miljoen. Daarnaast is er in 2024 een begrote toevoeging gepland van € 7,6 miljoen.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De begrote toevoeging was per saldo € 3.714.608,--. De werkelijke lasten waren € 1.539.075,-- hoger dan begroot. De werkelijke baten waren € 286.322,-- hoger dan begroot. Dit leidt tot een toename van de reserve met € 2.461.855,--.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	In de Toelichting op verschillen begroting en rekening onder programma 5 Beleidsopgave 5.07 worden de verschillen tussen begroting en realisatie nader toegelicht.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde

R132 Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	3.660.760	1.844.101	406.141	279.541	42.941
Begrote onttrekking (2)	2.083.000	2.621.000	2.671.000	2.721.000	2.111.500
Begrote toevoeging (3)	245.000	1.183.040	2.544.400	2.484.400	13.796.400
Begrote lasten programma (4)	1.838.000	2.376.000	2.426.000	2.536.000	2.111.500
Werkelijke/bedoelde lasten programma (5)	1.816.659	2.376.000	2.426.000	2.536.000	2.111.500
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/bedoelde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	1.844.101	406.141	279.541	42.941	11.727.841

Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Versterkte (inter)nationale verbindingen over spoor, weg, water en door de lucht.
Instellingsbesluit	Statenstuk 2017-793 Toekomst Groningen Airport Eelde-Uitwerking beleidskeuze 'Investeren' d.d. 31 mei 2017
Portefeuillehouder	Jisse Otter
Programma	4: Regionale economie en werkgelegenheid
Toelichting	Deze reserve is ingesteld, omdat de investeringsbijdrage aan GAE niet gelijkmatig over de periode van tien jaar zal zijn verdeeld. De reserve is ingesteld o.b.v. van Statenstuk 2017-793 Toekomst Groningen Airport Eelde-Uitwerking beleidskeuze 'Investeren' 12 juli 2017 en aangevuld o.b.v. Statenstuk 2023-137 Strategie Groningen Airport Eelde en toekennen NEDAB-bijdragen voor 2024 tot en met 2033. In totaal is € 22.994.000,- aan NEDAB-bijdragen voor de komende periode beschikbaar gesteld, zoals gespecificeerd in de financiële onderbouwing behorend bij de Strategie Groningen Airport Eelde NV 2024-2033). Een bedrag van € 19.333.240,- is daarbij ingezet vanuit de Financieringsreserve en de € 3.660.760,- die nog resteerde per eind 2023 in de bestemmingsreserve 'Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde' is ook ter dekking gebruikt. Gemiddeld heeft GAE voor de jaren 2024 tot en met 2033 een NEDAB-bijdrage van € 4,6 miljoen per jaar nodig (ons aandeel daarvan is 50%, de andere helft komt van medeaandeelhouder provincie Groningen). Op basis van het op dit moment voorziene kasritme, zal voor de komende tien jaar gemiddeld een bedrag van € 2.299.400,- NEDAB-bijdrage GAE in de (meerjaren)begroting worden opgenomen, die dan gedekt wordt vanuit deze bestemmingsreserve. De daadwerkelijke vergoedingen kunnen fluctueren. Flexibiliteit is daarom geboden. Bovendien bieden wij op deze manier een duidelijk afgebakend financieel kader voor de inzet van de investeringsbijdrage met het oog op de te verstrekken garantstelling ten behoeve van de aanvraag Luchthavenbesluit. De middelen worden gebruikt voor de vergoeding van NEDAB kosten en NEDAB investeringen in de periode 2024-2033.
Wat was in 2024 gepland?	Vooralsnog worden de jaarlijkse bijdragen aangehouden, zoals deze zijn opgenomen in de financiële onderbouwing behorend bij de Strategie Groningen Airport Eelde NV 2024-2033.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	Een incidentele toevoeging van € 21.341,-.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De lagere vaststelling van de subsidie overbruggingsfinanciering 2023 aan Groningen Airport Eelde.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve uitvoering generatiepact

R133 Reserve uitvoering generatiepact					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	520.352	98.035	(2.907)	32.368	32.368
Begrote onttrekking (2)	709.492	351.210	130.087	-	-
Begrote toevoeging (3)	250.268	250.268	165.362	-	-
Begrote lasten programma (4)	526.460	351.210	130.087	-	-
Werkelijke/bedoelde lasten programma (5)	489.553	351.210	130.087	-	-

Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	98.035	(2.907)	32.368	32.368	32.368

Reserve Uitvoering Generatiepact

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	In het generatiepact worden afspraken gemaakt met medewerkers van zestig jaar en ouder over gedeeltelijk betaalde arbeidstijdreductie tot het moment van met pensioen gaan.
Instellingsbesluit	Statenstuk 2017-818, 5e Begrotingswijziging 2017 en 2e Begrotingswijziging 2018 d.d. 13 december 2017
Portefeuillehouder	Yvonne Turenhout
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	De kosten voortvloeiende uit het generatiepact zullen zich nog enkele jaren gaan voordoen. In de begroting was hiervoor € 3 miljoen gereserveerd. De kosten doen zich voor over een langere periode. Door de afgesproken formatiereductie op de deelname is een jaarlijkse storting begroot van € 250.268,--. Op 31 december 2019 is de tijdelijke generatiepact-regeling van rechtswege afgelopen en vervangen door een duurzaam inzetbaarheidsbeleid met bijbehorend budget van € 200.000,--, waarvan € 170.000,-- voor vitaliteitsverlof en € 30.000,-- voor materiële kosten. De dekking hiervoor komt door een onttrekking aan deze reserve. Eventuele verschillen op het budget voor duurzame inzetbaarheid worden niet meer verrekend met de Reserve uitvoering generatiepact. Deze reserve wordt alleen nog gebruikt voor de uitfinanciering van de kosten van het generatiepact.
Wat was in 2024 gepland?	Met de reserve vindt de uitfinanciering van het werkgeversaandeel plaats in de loonkosten van de bestaande deelnemers aan de inmiddels gesloten regeling Generatiepact. De uitfinanciering is berekend op basis van een kostenpercentage van circa 30% voor de werkgever tot de AOW-gerechtigde leeftijd van de medewerkers die gebruik maken van de regeling. De begrote onttrekking wegens loonaandeel werkgever in het generatiepact bedraagt in 2024 € 509.492,-- plus € 200.000,-- voor de dekking van de kosten voor duurzame inzetbaarheid. Dit was het laatste jaar dat er dekking voor deze kosten uit de reserve Generatiepact worden gehaald. Daartegenover staat de jaarlijkse storting van € 250.268,-- zolang de regeling duurt. Dat zal nog in 2025 en 2026 het geval zijn. Het laatste jaar zal de storting worden aangepast op het benodigde bedrag om uit te komen op een reserve stand van 0.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	In 2024 bedroegen de werkgeverslasten van deze regeling € 489.553,--. Begroot was € 526.460,--. Er heeft daarom een storting plaatsgevonden van € 36.906,--.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De werkelijke kosten voortvloeiende uit het Generatiepact bedroegen € 489.553,-- en waren daarmee ongeveer gelijk aan de begroting.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve persoonlijk ontwikkelbudget (POB)

R134 Reserve persoonlijk ontwikkelbudget (POB)					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	345.633	-	-	-	-
Begrote onttrekking (2)	345.633	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	-	-	-	-	-

Reserve Persoonlijk Ontwikkelbudget (POB)

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	In 2018 is de Reserve POB in het leven geroepen om de cao-afpraak te kunnen naleven dat medewerkers van de provincie Drenthe gedurende een periode van vijf jaar gebruik kunnen maken van een persoonlijk ontwikkelbudget (POB) van maximaal € 6.000,-- per persoon. Voor het POB is € 600.000,-- per jaar begroot (circa € 1.200,-- per persoon per jaar).
Instellingsbesluit	2e Bestuursrapportage 2018 Statenstuk 2018-853 d.d. 14 november 2018

Portefeuillehouder	Yvonne Turenhout
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	In 2023 is de tweede periode van 5 jaar ingegaan waarin medewerkers gebruik kunnen maken van een persoonlijk budget van maximaal € 6.000,-- per persoon per 5 jaar. Tussen de vakbonden en werkgevers is afgesproken dat het nieuwe budget breder kan worden ingezet. Naast persoonlijke ontwikkeling wordt ook duurzame inzetbaarheid uit dit budget gefinancierd. Daarmee komt de oude POB-regeling te vervallen en doet het nieuwe persoonlijk brede duurzame inzetbaarheidsbudget (PBDI) zijn intrede.
Wat was in 2024 gepland?	De verwachte POB/PBDI uitgaven bedragen structureel € 600.000,-- per jaar. In de afgelopen jaren is het POB-budget niet volledig geclaimd en deels vrijgevallen. Ook in het afgelopen jaar hebben wij bij de 3e actualisatie een bedrag van € 100.000,-- laten vrijvallen. Het structureel begrote budget blijkt ruim voldoende voor de dekking van de lasten. De reserve is daarom niet meer nodig. Het beschikbare saldo van de reserve ad € 345.634,-- is ingezet als onderdeel van het dekkingsplan voor de uitwerking van het coalitieakkoord. Via de 1e actualisatie van de Begroting 2025 gaan we u voorstellen deze reserve op te heffen. Hierdoor zullen jaarlijkse onderbestedingen en overschrijdingen ten gunste dan wel ten laste van de het exploitatiesaldo komen.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	In het verlengde van ons voorstel tot opheffen van deze reserve zijn geen stortingen meer gedaan.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve investeringsagenda 2019-2023

R135 Reserve investeringsagenda 2019-2023					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	6.116.666	3.000.000	-	-	-
Begrote onttrekking (2)	3.116.666	3.000.000	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	3.000.000	-	-	-	-

Reserve investeringsagenda 2019-2023	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De Reserve investeringsagenda 2019-2023 had tot doel financiële dekking te verschaffen voor de plannen die worden uitgewerkt op basis van de investeringsagenda. De investeringsagenda 2019-2023 is in het coalitieakkoord 2019-2023 aangekondigd.
Instellingsbesluit	Begroting 2020 d.d. 13 november 2019
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	Per thema zijn uitgewerkte voorstellen ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd. De laatste onttrekking is gepland in 2025 voor de Universiteit van het Noorden. Hierna komt het saldo van de reserve op nul en daarmee kan deze worden opgeheven.
Wat was in 2024 gepland?	Voor de Begroting 2024 zijn de volgende onttrekkingen begroot: - Universiteit van het Noorden € 3.000.000,--, - Streekbeheer Landschapsbeheer Drenthe € 116.666,--.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De begrote toevoegingen en onttrekkingen zijn gerealiseerd.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe

R136 Reserve Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	4.095.423	933.168	933.168	933.168	933.168
Begrote onttrekking (2)	4.095.423	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	1.931.250	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	6.682.396	3.816.832	249.500	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	8.239.004	3.816.832	249.500	-	-
Begrote baten programma (6)	1.670.599	954.208	62.375	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	2.229.125	954.208	62.375	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	933.168	933.168	933.168	933.168	933.168

Reserve Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve vloeit voort uit de Regio Deal tussen het Rijk, de provincie Drenthe en 6 gemeenten, waarvan 5 in Drenthe en 1 in Overijssel. De rijksmiddelen, die via een doeluitkering beschikt zijn in 2019 en 2020, worden in een ander ritme ontvangen dan dat de uitgaven worden gedaan. De Regio Deal loopt van 2019 t/m 2024. De middelen in de reserve zijn bedoeld voor het realiseren van de Regio Deal.
Instellingsbesluit	Provinciale Staten Besluit 2019-880 d.d. 27 mei 2019
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	De reserve vloeit voort uit de Regio Deal Zuidoost-Drenthe I tussen het Rijk, de provincie Drenthe en 6 gemeenten, waarvan 5 in Drenthe en 1 in Overijssel. De Regio Deal I had een looptijd van 2019 t/m 2023. In de 1e helft van 2024 hebben de deelnemende partijen ingestemd met de verlening van de samenwerkingsovereenkomst t/m 2025.
Wat was in 2024 gepland?	In 2024 wordt een onttrekking van € 4.095.423,- verwacht aan de reserve. Dit bedrag wordt ingezet voor projecten in het kader van de Regio Deal Zuidoost-Drenthe I. Daarnaast wordt een storting in de reserve van € 1.931.250,- verwacht.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De begrote onttrekkingen en toevoegingen zijn gerealiseerd. Daarnaast is in 2024 € 998.082,- extra aan de reserve onttrokken.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Naast de hogere bestedingen in het kader van de Regio Deal Zuidoost-Drenthe I zijn bij drie grote projectsubsidies de subsidielasten (deels) doorgeschoven naar 2025. Bij twee andere projectsubsidies is in 2024 meer besteed dan verwacht. Per saldo is er € 998.082,- aan deze reserve onttrokken.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve verstrekte subsidies

R137 Reserve verstrekte subsidies					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	30.346.279	30.712.188	12.804.665	11.338.261	10.830.761
Begrote onttrekking (2)	13.300.992	18.470.926	1.466.404	507.500	434.500
Begrote toevoeging (3)	5.979.184	563.403	-	-	-
Werkelijke onttrekking (4)	3.147.691	-	-	-	-
Werkelijke toevoeging (5)	10.835.408	-	-	-	-
Saldo einde jaar (6=1-2+3-4+5)	30.712.188	12.804.665	11.338.261	10.830.761	10.396.261

Reserve verstrekte subsidies	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De bestemmingsreserve Verstrekte subsidies is ingesteld om de middelen te reserveren voor toekomstige projectsubsidieverplichtingen die op grond van de begrotingsregels niet als last mogen worden verantwoord in het jaar van de beschikking. Het gaat om een deel van de lasten m.b.t. verstrekte meerjarige projectsubsidies vanaf 1 januari 2021 boven het door Provinciale Staten vastgestelde drempelbedrag, die betrekking hebben op jaar t+1 e.v.
Instellingsbesluit	Provinciale Staten Besluit 2020-961 d.d. 11 november 2020
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	Deze reserve is ingesteld om de middelen te reserveren voor toekomstige projectsubsidieverplichtingen die op grond van de begrotingsregels niet als last mogen worden verantwoord in het jaar van de beschikking.
Wat was in 2024 gepland?	In 2024 wordt een onttrekking aan de reserve van € 13.300.992,-- en een storting in de reserve van € 5.979.184,-- verwacht.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De begrote onttrekking en toevoeging zijn gerealiseerd. Daarnaast is er € 3.147.691,-- meer aan deze reserve onttrokken en € 10.835.408,-- extra in de reserve gestort.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De extra onttrekking van € 3.147.691,-- betreft vijf projectsubsidies waarbij de verantwoorde subsidieelast in 2024 hoger was dan begroot. Het gaat om de volgende projecten: Regiostedenfonds Assen, Regiostedenfonds Meppel, Gebiedsfonds Drentse Monden, Regionaal instrumentarium Regio Deal I (tranche 7) en Regionaal instrumentarium Regio Deal I (tranche 10). Bij vijftien projecten was de verantwoorde subsidieelast in 2024 lager dan begroot. Dit heeft geleid tot de aanvullende storting van € 10.835.408,-- in deze reserve. Deze storting betreft de volgende projecten: HEAVENN, Regiostedenfonds Emmen, Regiostedenfonds Hoogeveen, Gebiedsfonds Oostermeer, Centrumontwikkeling Zuidlaren, Innovatiecluster IQ BLVD, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Huisvesting demonstration plant van CuRe Technology BV, Nieuwe Drostendiep, H2 Hollandia groene waterstofproductie, Toekomstplan Drents Museum de Buitenplaats, Greenwise Campus, Regionaal Instrumentarium Regio Deal I (tranche 11), Aanleg F862, station Emmen-centrum - centrum Klazienaveen en Regionaal Instrumentarium Regio Deal I (tranche 12).
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve mobiliteit

R139 Reserve mobiliteit					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	79.850.935	51.260.945	32.854.744	17.717.405	15.209.264
Begrote onttrekking (2)	52.044.141	22.428.733	19.490.440	5.787.200	-
Begrote toevoeging (3)	20.078.723	4.022.532	4.353.101	3.279.059	3.132.899
Begrote lasten programma (4)	6.813.278	30.828.092	24.740.836	7.585.000	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	3.793.315	30.828.092	24.740.836	7.585.000	-
Begrote baten programma (6)	786.505	10.318.424	7.851.351	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	1.141.970	10.318.424	7.851.351	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	51.260.945	32.854.744	17.717.405	15.209.264	18.342.163

Reserve mobiliteit	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Dekking van mobiliteitsprojecten en subsidies in het kader van verkeersveiligheid, stimulering fietsverkeer, openbaar vervoer, duurzaamheid en innovatie
Instellingsbesluit	Statenstuk 2020-968 Mobiliteitsprogramma 2021-2030 Beleidskader Beheer en Onderhoud Wegen en Vaarwegen inclusief Meerjaren onderhoudsprogramma 2021-2024 d.d. 16 december 2020
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	5: Mobiliteit en bereikbaarheid:
Toelichting	In het Mobiliteitsprogramma 2021-2030 zijn investeringen voorzien in veiligheid, duurzaamheid, OV (OV-knooppunten) en fiets (doorfietsroutes, stedelijke problematiek) die niet (direct) betrekking hebben op infrastructurele maatregelen of op infrastructuur van derden. Bij de 1e Uitwerking van het coalitieakkoord 2023-2027 Samen bouwen we Drenthe! is € 18,5 miljoen beschikbaar gesteld voor investeringen in spoor; dit bedrag is opgenomen in de meerjarenbegroting en wordt gedekt uit de Reserve mobiliteit.

Wat was in 2024 gepland?	Voor een aantal investeringen worden de kapitaallasten tot en met 2024 verrekend met de Reserve mobiliteit (zie PS 2020-968). In het najaar van 2022 zijn de Uitvoeringsprogramma's 2022-2026 van de pijlers Veilig en bereikbaar Drenthe, Fiets als duurzaam alternatief en Mobiliteit op maat vastgesteld. De kosten worden verrekend met de Reserve mobiliteit. Voor de spoorse projecten wordt de komende periode een voorstel verwacht.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De begrote onttrekking was per saldo € 31.965.418,--. De werkelijke lasten waren € 3.019.963,-- lager dan begroot. De werkelijke baten waren € 355.465,-- hoger dan begroot. Per saldo leidt dit tot een afname van de reserve met € 28.589.990,--.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	In de Toelichting op verschillen begroting en rekening onder programma 5 Beleidsopgaven 5.01 tot en met 5.06 worden de verschillen tussen begroting en realisatie nader toegelicht.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve bodem

R140 Reserve Bodem					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	9.676.029	9.895.863	9.113.863	8.613.863	8.113.863
Begrote onttrekking (2)	740.150	782.000	500.000	500.000	-
Begrote toevoeging (3)	648.372	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	1.303.000	1.629.000	500.000	500.000	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	1.340.407	1.629.000	500.000	500.000	-
Begrote baten programma (6)	1.040.200	847.000	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	1.389.219	847.000	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	9.895.863	9.113.863	8.613.863	8.113.863	8.113.863

Reserve Bodem	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Uitvoeren bodemprojecten en bodemsaneringen op grond van de Omgevingswet (voorheen Wet bodembescherming).
Instellingsbesluit	Provinciale Staten Besluit 2022-56 d.d.1 juni 2022
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	2: Landelijk gebied
Toelichting	Op grond van de Omgevingswet (voorheen Wet bodembescherming) voert de provincie Drenthe bodemprojecten uit gericht op verbetering van de fysieke leefomgeving. Het betreft o.a. de vangnetgevallen Wet bodembescherming en gebiedsgericht grondwaterbeheer; gevallen van ernstige bodemverontreiniging waar geen verantwoordelijken meer voor zijn aan te wijzen of waarvoor de verantwoordelijken de saneringsverplichting bij de provincie hebben afgekocht. Voor de uitvoering van bodemprojecten heeft de provincie middelen ontvangen. Deze middelen zijn afkomstig van het Rijk, gemeenten en bedrijven. Ook de komende jaren zullen vanuit het Rijk en gemeenten middelen voor de uitvoering van deze bodemprojecten worden ontvangen. Om ervoor te zorgen dat de dekking van de kosten van langlopende bodemprojecten gewaarborgd blijft en om het jaarlijks overhevelen van grote bedragen te voorkomen, is in 2022 de bestemmingsreserve Bodem ingesteld.
Wat was in 2024 gepland?	In 2024 zijn een onttrekking van € 740.150,-- en een toevoeging van € 648.372,-- aan de reserve Bodem geraamd.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De begrote onttrekking en toevoeging zijn gerealiseerd. Verder is in 2024 een bedrag van € 311.612,-- extra in de reserve gestort in verband met hogere bijdragen van derden aan bodemsaneringsprojecten.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve cofinanciering onrendabele toppen woningbouw

R141 Reserve cofinanciering onrendabele toppen woningbouw					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	2.500.000	4.724.000	5.724.000	6.724.000	5.724.000
Begrote onttrekking (2)	500.000	1.500.000	1.500.000	1.000.000	-
Begrote toevoeging (3)	2.500.000	2.500.000	2.500.000	-	-
Begrote lasten programma (4)	500.000	1.500.000	1.500.000	1.000.000	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	276.000	1.500.000	1.500.000	1.000.000	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	4.724.000	5.724.000	6.724.000	5.724.000	5.724.000

Reserve cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	In deze reserve worden middelen gereserveerd voor cofinanciering van onrendabele toppen in de woningbouw.
Instellingsbesluit	Begroting 2023 d.d. 9 november 2022
Portefeuillehouder	Yvonne Turenhout
Programma	3: Leefomgeving en wonen
Toelichting	In deze reserve worden middelen gereserveerd voor cofinanciering van onrendabele toppen in de woningbouw.
Wat was in 2024 gepland?	Met ingang van 2023 vindt jaarlijks via de besluitvorming over de begroting van het betreffende jaar gedurende de looptijd een toevoeging aan de reserve plaats van € 2,5 miljoen.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	In 2024 zijn er bestedingen geweest voor onrendabele toppen. Het gaat om de volgende regeling: subsidieregeling Knelpuntenpot woningrealisatie Drenthe. Daarnaast is er een subsidie verstrekt als pilot voor de subsidieregeling Transformatie en Woningsplitsing, die vanaf 2025 wordt opengesteld.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De regeling Knelpuntenpot woningrealisatie Drenthe is dit jaar opengesteld, de realisatie is alleen trager op gang gekomen dan verwacht, waardoor er dit jaar minder bestedingen zijn geweest. Bij deze regeling worden er relatief grote bedragen verstrekt, waardoor vertraging van een paar projecten al tot een grote afwijking kan leiden. Op dit moment is er geen indicatie dat het nodig is om het subsidieplafond van € 1,5 miljoen bij te stellen.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	Er is bij deze regeling geen jaarlijks subsidieplafond, maar een totaalplafond voor de hele regeling. De lagere uitgaven in 2024 zullen naar verwachting leiden tot hogere uitgaven in de komende jaren.

Reserve wettelijke boscompensatie

R142 Reserve wettelijke boscompensatie					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	-	844.003	844.003	844.003	844.003
Begrote onttrekking (2)	119.577	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	963.580	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	119.577	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	119.577	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	844.003	844.003	844.003	844.003	844.003

Reserve wettelijke boscompensatie	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het doel van deze reserve is om de middelen die benodigd zijn voor de compensatie (herplant) van bossen beschikbaar te houden over meerdere jaren. De verplichting voor boscompensatie vloeit voort uit de Omgevingswet.
Instellingsbesluit	Begroting 2024
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	2: Landelijk gebied
Toelichting	Deze reserve wordt gevoed op basis van wettelijke compensatie van te kappen bossen bij (infrastructurele) projecten. De voeding moet dan ook komen uit de voor deze projecten beschikbare middelen. Als de verplichte boscompensatie komt te vervallen, kan deze reserve worden opgeheven.
Wat was in 2024 gepland?	In de primitieve begroting 2024 is een bedrag geraamd van € 119.577,-- als uitgave voor de herplantverplichtingen.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	In 2024 is een onttrekking gedaan aan de reserve van € 119.577,--. Dit is gelijk aan de begrote onttrekking. Daarnaast is er bij de 3e actualisatie een budget toegevoegd van € 963.580,--. Dit budget is benodigd voor de herplantplicht die voortkomt uit de projecten die de komende drie jaar moeten worden gerealiseerd.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve kapitaallasten verdiepte ligging rondweg Emmen

R143 Reserve kapitaallasten verdiepte ligging rondweg Emmen					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	-	10.565.000	10.565.000	10.565.000	10.036.750
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	528.250	528.250
Begrote toevoeging (3)	10.565.000	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	10.565.000	10.565.000	10.565.000	10.036.750	9.508.500

Kapitaallastenreserve verdiepte ligging rondweg Emmen	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het doel van deze reserve is de dekking van kapitaallasten met een maximum van € 10.565.000,-- voortvloeiend uit de investering in het actief Verdiepte ligging rondweg Emmen.
Instellingsbesluit	1e actualisatie 2024
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	5: Mobiliteit en bereikbaarheid:
Toelichting	Deze kapitaallastenreserve is gekoppeld aan het actief Verdiepte ligging rondweg Emmen. In principe moet een bestemmingsreserve van voldoende omvang zijn om de kapitaallasten gedurende de vastgestelde afschrijvingsperiode aan de reserve te kunnen onttrekken. Het is ook toegestaan - zoals bij deze reserve het geval is - om de jaarlijkse kapitaallasten van een bepaald actief te dekken uit algemene dekkingsmiddelen en een kapitaallastenreserve. De dekking dient dan naar rato plaats te vinden.
Wat was in 2024 gepland?	Voor 2024 geen onttrekking aan deze reserve. Vooralsnog is de planning dat dit project in 2026 wordt afgerond. Dit betekent dat vanaf 2027 de afschrijvingslasten gedekt zullen gaan worden vanuit deze reserve.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve Reserve restauratie en herbestemming Koloniën van Weldadigheid

R144 Reserve restauratie en herbestemming Koloniën van Weldadigheid					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	-	-	-	-	-
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	-	-	-	-	-

Reserve restauratie en herbestemming Koloniën van Weldadigheid	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Deze reserve is een egaliseriereserve ten behoeve van een flexibele inzet van het jaarlijkse budget voor restauratie en herbestemming van panden in de Koloniën van Weldadigheid over de gehele restauratieperiode.
Instellingsbesluit	Begroting 2025
Portefeuillehouder	Jisse Otter
Programma	7: Levendig en sociaal
Toelichting	Deze reserve is een egaliseriereserve ten behoeve van een flexibele inzet van het jaarlijkse budget voor restauratie en herbestemming van panden in de Koloniën van Weldadigheid over de gehele restauratieperiode.
Wat was in 2024 gepland?	10 jaar lang is een last van € 750.000,-- begroot voor de restauratie en herbestemming van de Koloniën van Weldadigheid. Verschillen ten opzichte van deze begroting worden gereserveerd dan wel onttrokken aan deze reserve.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	In 2024 is exact € 750.000,-- besteed voor dit doel. Het verschil ten opzichte van de begroting is dus € 0,--. Daarom vindt er geen mutatie plaats in deze reserve.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Reserve kapitaallasten Norgerbrug

R145 Reserve kapitaallasten Norgerbrug					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	-	7.153.337	7.153.337	7.153.337	7.063.920
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	89.417	89.417
Begrote toevoeging (3)	7.153.337	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	7.153.337	7.153.337	7.153.337	7.063.920	6.974.503

Reserve kapitaallasten Norgerbrug	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Doel van deze reserve is de dekking van kapitaallasten met een maximum van 7.153.337,-, voortvloeiend uit de investering in het actief Vervanging Norgerbrug.
Instellingsbesluit	Statenstuk 2024-47 d.d. 13 november 2024
Portefeuillehouder	Egbert van Dijk
Programma	5: Mobiliteit en bereikbaarheid:
Toelichting	Deze kapitaallastenreserve is gekoppeld aan het actief Vervanging Norgerbrug. In principe moet een bestemmingsreserve van voldoende omvang te zijn om de kapitaallasten gedurende vastgestelde afschrijvingsperiode aan de reserve te kunnen onttrekken.
Wat was in 2024 gepland?	Voor 2024 geen onttrekking aan deze reserve. Vooralsnog is de planning dat dit project in 2026 wordt afgerond. Dit betekent dat vanaf 2027 de afschrijvingslasten gedekt zullen gaan worden vanuit deze reserve.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Voorzieningen middelen derden

Provinciale Staten zijn bevoegd om reserves of voorzieningen in te stellen of op te heffen. Daarbij wordt aangetekend dat er ten aanzien van de instelling en opheffing van voorzieningen nauwelijks beleidsvrijheid voor Provinciale Staten bestaat, omdat de vorming hiervan in vele gevallen verplicht voortvloeit uit de bepalingen van het BBV. Voor de definitie van voorzieningen is binnen het BBV aansluiting gezocht bij het Burgerlijk Wetboek. Voorzieningen zijn passiefposten op de balans, die een schatting geven van de voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker zijn, en die oorzakelijk samenhangen met de periode voorafgaande aan die datum.

Het gaat bij voorzieningen om min of meer onzekere verplichtingen die te zijner tijd tot schulden kunnen worden gerekend, zoals garantieverplichtingen en dergelijke. Ook kunnen voorzieningen betrekking hebben op verplichtingen, samenhangend met het in de tijd onregelmatig gespreid zijn van bepaalde kosten, zoals groot onderhoud. Voorts kunnen voorzieningen een schatting betreffen van de lasten voortvloeiend uit risico's die samenhangen met de bedrijfsvoering, zoals rechtsgedingen, reorganisaties en dergelijke. Voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume mogen geen voorzieningen worden gevormd (artikel 44 BBV). Daarnaast kunnen voorzieningen ingesteld worden om heffingen waarvan de besteding in wet- en regelgeving is gelimiteerd onder te brengen.

Voorzieningen dienen naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen en risico's. Ze mogen niet groter of kleiner zijn dan de verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld. Het is daarom niet toegestaan rente toe te rekenen aan voorzieningen (artikel 45 BBV). De besteding van voorzieningen is de verantwoordelijkheid van Gedeputeerde Staten. De uitgaven ten laste van voorzieningen worden namelijk al geautoriseerd bij het vormen van de voorzieningen en worden nadien niet opnieuw aan Provinciale Staten voorgelegd. De achterliggende gedachte is dat de uitgaven ten laste van de voorzieningen geen keuzevrijheid kennen en dat Provinciale Staten de bestemming niet meer kunnen wijzigen. Volgens het BBV moeten uitgaven rechtstreeks ten laste van de voorzieningen worden geboekt en lopen ze niet via de exploitatie.

De voorzieningen middelen derden zijn opgebouwd vanuit middelen die van anderen zijn ontvangen die specifiek besteed moeten worden.

Voorziening spaarhypotheken

Z100 Voorziening spaarhypotheken					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	867.470	696.829	617.829	661.829	620.829
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	54.000	44.000	44.000	41.000	41.000
Aanwendungen (4)	108.000	123.000	-	82.000	168.000
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	813.470	617.829	661.829	620.829	493.829
Begrote aanwendungen (5)	108.000	123.000	-	82.000	168.000
Werkelijke/beoogde aanwendungen (6)	204.888	123.000	-	82.000	168.000
Begrote toevoegingen programma (7)	54.000	44.000	44.000	41.000	41.000
Werkelijke/beoogde toevoegingen (8)	34.247	44.000	44.000	41.000	41.000
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	696.829	617.829	661.829	620.829	493.829

Voorziening spaarhypotheken	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het veiligstellen van de door de provinciale medewerkers gespaarde bedragen ten behoeve van aflossing van hypothecaire geldleningen.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Yvonne Turenhout
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	De voorziening is in het leven geroepen om de gespaarde middelen van medewerkers met een spaarhypotheek te beheren. Per 1 januari 2007 is de hypotheekregeling opgeheven. De omvang van zowel de hypothekenportefeuille als de voorziening is sindsdien versneld afgenomen. Op basis van de resterende hypotheken en bijbehorende einddata stellen we indien nodig de meerjarenraming bij. De voorziening blijft toereikend om aan de verplichtingen te voldoen.
Wat was in 2024 gepland?	Voor 2024 is een toevoeging aan de voorziening van € 54.000,- begroot. De begrote aanwending van € 108.000,- is gebaseerd op de einddata van de spaarhypotheken.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De rentetoevoeging aan de voorziening bedroeg in 2024 € 34.247,-. Het saldo van de onttrekkingen ten behoeve van af te lossen leningen en het toegevoegde spaarsaldo bedroeg € 204.888,-.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Drie spaarhypotheken zijn voor de einddatum afgelost.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	Niet van toepassing. De omvang van de voorziening blijft toereikend om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Deze is gebaseerd op de saldo-opgave van Nationale Nederlanden.

Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen

Z111 Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	-	-	-	-	-
Aanwendungen (4)	-	-	-	-	-
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606
Begrote Anwendungen (5)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde Anwendungen (6)	-	-	-	-	-
Begrote toevoegingen programma (7)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde toevoegingen (8)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606

Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De wettelijke taken van de provincie op het gebied van monitoring voormalige stortplaatsen worden gefinancierd met de opbrengst van de leemtwethoofing. De uit de leemtwethoofing voortvloeiende middelen hebben op grond van de Wet milieubeheer een specifiek bestedingsdoel en zijn om deze reden niet vrij beschikbaar. Deze middelen kunnen daarom dan ook niet meer worden opgenomen als bestemmingsreserve en worden met ingang van 1 januari 2016 als voorziening opgenomen.
Instellingsbesluit	Bij de 1e Bestuursrapportage 2016. Dit naar aanleiding van de controle van de Jaarrekening 2015 in verband met gewijzigde interpretatie van het BBV.
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	2: Landelijk gebied
Toelichting	De leemtwethoofing is in artikel 15.44 lid 1c van de Wet milieubeheer opgenomen. Wettelijk is bepaald dat deze heffing uitsluitend bedoeld is voor inventarisatie van voormalige stortplaatsen en onderzoek en monitoring van aanwezigheid, aard en omvang van eventuele verontreiniging van deze stortplaatsen. Dit zal ook in de komende periode plaatsvinden voor de (potentiële) spoedlocaties en eventuele herontwikkelingslocaties. Bij het overgrote deel van de voormalige stortplaatsen heeft de bodemverontreiniging geen actuele risico's voor mens en milieu tot gevolg. De aanpak van deze stortplaatsen heeft daarom geen prioriteit. Zoveel mogelijk vindt de aanpak plaats bij herontwikkeling. Omdat de uit deze heffing geïnde gelden specifiek moeten worden besteed aan voormalige stortplaatsen, dienen deze op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten te worden opgenomen in een voorziening inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel (artikel 44 lid 2 BBV).
Wat was in 2024 gepland?	Er zijn geen onttrekkingen of toevoegingen gepland voor 2024.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	Er zijn geen onttrekkingen of toevoegingen gerealiseerd in 2024.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Voorziening Grondwaterheffing

Z112 Voorziening grondwateronttrekkingsheffing					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	1.204.573	1.464.474	1.464.474	1.464.474	1.464.474
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000
Aanwendungen (4)	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000

Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	1.204.573	1.464.474	1.464.474	1.464.474	1.464.474
Begrote aanwendungen (5)	800.000	800.000	800.000	800.000	870.000
Werkelijke/beoogde aanwendungen (6)	526.470	800.000	800.000	800.000	870.000
Begrote toevoegingen programma (7)	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000
Werkelijke/beoogde toevoegingen(8)	786.371	800.000	800.000	800.000	800.000
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	1.464.474	1.464.474	1.464.474	1.464.474	1.464.474

Voorziening Grondwateronttrekkingsheffing

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De via de grondwateronttrekkingsheffing geïnde gelden moeten specifiek worden besteed aan de in artikel 13.4b van de Omgevingswet genoemde doelen. Daarom dienen deze op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten te worden opgenomen in een voorziening inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel (artikel 44 lid 2 BBV).
Instellingsbesluit	Bij de 1e Bestuursrapportage 2016. Dit naar aanleiding van de controle van de Jaarrekening 2015 in verband met gewijzigde interpretatie van het BBV.
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	2: Landelijk gebied
Toelichting	De wettelijke taken van de provincie op het gebied van grondwaterbeheer worden gefinancierd met de opbrengst van de grondwateronttrekkingsheffing. De uit deze heffing voortvloeiende middelen hebben op grond van artikel 13.4b van de Omgevingswet een specifiek bestedingsdoel en zijn om deze reden niet vrij beschikbaar. Omdat de via de grondwateronttrekkingsheffing geïnde gelden specifiek moeten worden besteed aan de in de Omgevingswet genoemde doelen, dienen deze op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten te worden opgenomen in een voorziening inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel (artikel 44 lid 2 BBV).
Wat was in 2024 gepland?	De opbrengst van de grondwateronttrekkingsheffing (€ 800.000,-) wordt aan deze voorziening toegevoegd. De even hoog geraamde lasten ten behoeve van regulier onderhoud, onderzoeken, bijdragen aan projecten en vergoeding van inzet van personeel worden ten laste van deze voorziening gebracht.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De werkelijke opbrengst van de grondwateronttrekkingsheffing is € 786.371,-. De werkelijke onttrekking uit de voorziening bedraagt € 526.470,-. Gepland waren activiteiten voor regulier onderhoud en beheer van het grondwatermeetnet, onderzoek en verdrogingsmonitoring natuurgebieden.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De reguliere grondwateronttrekkingen zijn lager dan verwacht, waardoor een lagere opbrengst is gerealiseerd van € 13.269,-. Tegelijkertijd vallen de kosten € 273.530,- lager uit, waardoor het saldo van de voorziening stijgt.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Voorzieningen ter egalisatie van kosten

De voorzieningen ter egalisatie van kosten zijn opgebouwd vanuit eigen middelen die specifiek besteed moeten worden (onderhoud) tot gelijkmatige verdeling van lasten.

Voorziening groot onderhoud provinciehuis

Z003 Voorziening groot onderhoud provinciehuis					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	2.448.404	2.548.123	2.568.278	1.742.398	1.672.568
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	361.623	361.623	361.623	361.623	361.623
Aanwendungen (4)	928.761	341.468	1.187.503	431.453	147.518
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	1.881.266	2.568.278	1.742.398	1.672.568	1.886.673
Begrote aanwendungen (5)	928.761	341.468	1.187.503	431.453	147.518
Werkelijke/beoogde aanwendungen (6)	261.904	341.468	1.187.503	431.453	147.518
Saldo einde jaar (7=1-2+3-4+5-6)	2.548.123	2.568.278	1.742.398	1.672.568	1.886.673

Voorziening groot onderhoud provinciehuis	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van het provinciehuis (alsook de bestrating en omheining) en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	In 2023 is het MJOP voor de laatste keer geactualiseerd. Dit bestaat een periode van 25 jaar (2023-2047). De volgende actualisatie zal moeten plaatsvinden in 2028. In overleg met de accountant is de begrote jaarlijkse dotatie met € 18.900,-- naar beneden bijgesteld.
Wat was in 2024 gepland?	Een storting in de voorziening van € 361.623,-- en een onttrekking van € 928.761,-- voor de geplande groot onderhoudswerkzaamheden in 2024.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De geplande storting is uitgevoerd, de onttrekking is lager uitgevallen dan begroot.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	De niet uitgevoerde werkzaamheden worden meegenomen in de revitalisering van het provinciehuis (voorbereiding en uitvoering gepland in 2025 en 2026).
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Voorziening groot onderhoud Drents Museum

Z004 Voorziening groot onderhoud Drents Museum					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	659.799	689.129	599.724	673.779	531.835
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	650.606	650.606	650.606	650.606	650.606
Aanwendungen (4)	684.439	740.011	576.551	792.550	370.702
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	625.966	599.724	673.779	531.835	811.739
Begrote Anwendungen (5)	684.439	740.011	576.551	792.550	370.702
Werkelijke/beoogde Anwendungen (6)	621.276	740.011	576.551	792.550	370.702
Saldo einde jaar (7=1-2+3-4+5-6)	689.129	599.724	673.779	531.835	811.739

Voorziening groot onderhoud Drents Museum	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van het Drents Museum en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	Sinds 2002 wordt gewerkt met een meerjarenonderhoudsplan voor de gebouwen van het Drents Museum. De planning bestaat een periode van 25 jaar. De vermeerderingen aan deze voorziening zijn vastgesteld op basis van een inschatting van het meerjarig onderhoudsplan. Eind 2023 is het MJOP geactualiseerd.
Wat was in 2024 gepland?	In 2024 zijn een storting in de voorziening van € 650.606,-- en een onttrekking voor de geplande groot onderhoudswerkzaamheden van € 684.439,-- begroot.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	In combinatie met het project Labyrinthia zijn installaties vervangen en is onderhoud aan installaties uitgevoerd, betreffende het Drostenhuis en het hoofdgebouw. Een deel van het schilderwerk wordt doorgeschoven.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum

Z005 Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	222.324	335.270	475.868	223.686	364.142
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	156.250	156.250	156.250	156.250	156.250
Aanwendungen (4)	1.026	15.652	408.432	15.794	6.483
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	377.548	475.868	223.686	364.142	513.909
Begrote aanwendungen (5)	1.026	15.652	408.432	15.794	6.483
Werkelijke/beoogde aanwendungen (6)	43.304	15.652	408.432	15.794	6.483
Saldo einde jaar (7=1-2+3-4+5-6)	335.270	475.868	223.686	364.142	513.909

Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van het Depot Drents Museum en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2010 d.d. 23 mei 2011
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	Het MJOP is eind 2023 geactualiseerd.
Wat was in 2024 gepland?	Voor 2024 is een storting in de voorziening begroot van € 156.250,--. Daarnaast is een onttrekking begroot van € 1.026,-- voor het groot onderhoud.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De geplande storting is uitgevoerd. De werkelijke aanwending bedraagt € 43.304,--.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Er zijn werkzaamheden uitgevoerd in 2024 die gepland waren voor 2026.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Voorziening meerjarenonderhoud Huize Tetrode

Z006 Voorziening meerjarenonderhoud Huize Tetrode					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	74.661	79.520	79.520	79.520	79.520
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	-	-	-	-	-
Aanwendungen (4)	-	-	-	-	-
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	74.661	79.520	79.520	79.520	79.520
Begrote aanwendungen (5)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde aanwendungen (6)	-	-	-	-	-
Begrote toevoegingen programma (7)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde toevoegingen(8)	4.859	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	79.520	79.520	79.520	79.520	79.520

Voorziening meerjarenonderhoud Huize Tetrode	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van Huize Tetrode en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben. We hebben voor Huize Tetrode een aparte voorziening ingesteld omdat het een apart gebouw is bij het Drents Museum dat ook een andere huurder heeft.
Instellingsbesluit	8e begrotingswijziging 2018
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	Voor Huize Tetrode is in 2018 een voorziening ingesteld. Sinds 2023 wordt het pand te koop aangeboden. Daarom heeft er geen actualisatie van het MJOP plaatsgevonden.
Wat was in 2024 gepland?	Er is voor Huize Tetrode geen storting of onttrekking geraamd.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	In 2024 stond het pand te koop, er is geen onderhoud uitgevoerd. Er is een subsidie ontvangen voor werkzaamheden die in 2025 gepland staan.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	N.v.t.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Voorziening meerjarenonderhoud Health Hub Roden

Z007 Voorziening meerjarenonderhoud Health Hub Roden					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	188.494	241.108	229.664	282.278	324.347
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	52.614	52.614	52.614	52.614	52.614
Aanwendungen (4)	107.937	64.058	-	10.545	598
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	133.171	229.664	282.278	324.347	376.363
Begrote Anwendungen (5)	107.937	64.058	-	10.545	598
Werkelijke/beoogde Anwendungen (6)	-	64.058	-	10.545	598
Saldo einde jaar (7=1-2+3-4+5-6)	241.108	229.664	282.278	324.347	376.363

Voorziening meerjarenonderhoud Health Hub Roden	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van de Health Hub Roden en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	1e Bestuursrapportage 2020
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	Voor het gebouw van de Health Hub Roden is op basis van een meerjarenonderhoudsplan een voorziening aangemaakt. De planning beslaat een periode van 25 jaar. De vermeerderingen aan deze voorziening zijn vastgesteld op basis van een inschatting van het meerjarig onderhoudsplan voor de periode 2019-2044.
Wat was in 2024 gepland?	In de begroting 2024 zijn een storting in de voorziening van € 52.614,-- en een onttrekking van € 107.937,-- geraamd.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De geplande storting is uitgevoerd. Er zijn geen middelen uit de voorziening aangewend: er zijn (geplande) dakwerkzaamheden uitgevoerd, die zijn gefinancierd uit een extern fonds (herstructurering bedrijventerrein Bitseveld).
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Voorziening meerjarenonderhoud Steunpunten

Z008 Voorziening meerjarenonderhoud Steunpunten					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	691.469	702.112	323.487	231.477	227.008
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	74.250	74.250	74.250	74.250	74.250
Aanwendungen (4)	360.546	452.875	166.260	78.719	44.724
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	405.173	323.487	231.477	227.008	256.534
Begrote aanwendungen (5)	360.546	452.875	166.260	78.719	44.724
Werkelijke/beoogde aanwendungen (6)	63.607	452.875	166.260	78.719	44.724
Saldo einde jaar (7=1-2+3-4+5-6)	702.112	323.487	231.477	227.008	256.534

Voorziening meerjarenonderhoud Steunpunten	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van de provinciale Steunpunten en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	3e actualisatie 2020
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	Voor de steunpunten is een MeerjarenOnderhoudsPlanning (MJOP) opgesteld, inclusief alle opstellen op de steunpunten zoals het kantoor, de onderhoudswerkplaats en de zoutloods. In het MJOP staan alle technische installaties en bouwkundige zaken van het vastgoed met daarbij een planning wanneer en welk onderhoud nodig is en wat de kosten daarvan zijn.
Wat was in 2024 gepland?	Een storting in de voorziening van € 74.250,- en daarnaast een onttrekking van € 360.546,- voor de geplande groot onderhoudswerkzaamheden in 2024.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	In 2024 hebben we een start gemaakt met het wegwerken van de opgelopen achterstand op de planning. Door afhankelijkheid van leveranciers is de uitvoer voor veel werkzaamheden pas mogelijk in 2025. Wel is het glas op meerdere locaties vervangen, is de inbraakinstallatie geüpgraded, is in Peelo een nieuw hekwerk geplaatst en zijn de terreinen van twee locaties hersteld.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum

Z009 Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	900.900	1.226.704	-	-	-
Vrijgevallen bedragen (2)	25.804	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	300.000	-	-	-	-
Aanwendungen (4)	-	1.226.704	-	-	-
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	1.226.704	-	-	-	-
Begrote aanwendungen (5)	-	1.226.704	-	-	-
Werkelijke/beoogde aanwendungen (6)	-	1.226.704	-	-	-
Saldo einde jaar (7=1-2+3-4+5-6)	1.226.704	-	-	-	-

Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Bij Statenbesluit G-2 Vochtproblematiek en koppelkans Drents Museum, door u vastgesteld op 28 september 2022, wordt voor de noodzakelijke herstelwerkzaamheden van de vochtproblematiek en het op conditie terugbrengen van installaties € 1.350.000,- gestort in de Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum.
Instellingsbesluit	3e Actualisatie/slotwijziging 2022 (14e wijziging van de Begroting 2022)
Portefeuillehouder	Willemien Meeuwissen
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	De voorziening is ingesteld in 2022. Na overleg met de accountant is vastgesteld dat het hier gaat om achterstallig onderhoud, waarvoor een specifieke voorziening noodzakelijk is (artikel 44, lid a, BBV en BBV-notitie: Notitie materiële vaste activa). De kosten van het achterstallig onderhoud worden vervolgens ten laste van deze voorziening gebracht. Een deel aan voorbereiding en werkzaamheden heeft reeds plaatsgevonden in 2023.
Wat was in 2024 gepland?	Na afronding van alle werkzaamheden inclusief financiële afwikkeling kan de voorziening worden afgesloten.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	Met verwijzing naar Statenuitvoering 2024-44 richt dit project zich op het structureel oplossen van de vochtproblematiek. Hiervoor is een nieuw ontwerp opgesteld en de aanbesteding is opgestart. Afronding wordt verwacht in 2025. In 2024 is een eenmalige storting van € 300.000,- gedaan ter dekking van de totale achterstallige onderhoudskosten.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	N.v.t.

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

De voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's zijn opgebouwd vanuit eigen middelen, waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.

Voorziening verwacht verlies zandwinning Huttenheugte

Z200 Voorziening verwacht verlies zandwinning Huttenheugte					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	261.694	427.640	427.640	427.640	427.640
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	-	-	-	-	-
Aanwendungen (4)	-	-	-	-	-
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	261.694	427.640	427.640	427.640	427.640
Begrote Anwendungen (5)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde Anwendungen (6)	75.232	-	-	-	-
Begrote toevoegingen programma (7)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde toevoegingen (8)	241.178	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1-2+3-4+5-6-7+8)	427.640	427.640	427.640	427.640	427.640

Voorziening verwacht verlies zandwinning Huttenheugte	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De provincie heeft aan het project Zandwinning De Huttenheugte uitvoering gegeven. De verwachting is dat dit project tot financiële verliezen zal leiden. Deze voorziening is ingesteld om deze verwachte verliezen te kunnen dekken.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2021. Besluit van PS d.d.1 juni 2022.
Portefeuillehouder	Henk Jumelet
Programma	5: Mobiliteit en bereikbaarheid:

Toelichting	Het zanddepot is nagenoeg leeg. Er resteert nog circa 10.000 m3. Een deel hiervan wordt gebruikt voor de afwerking van het depot. Het restant wordt afgevoerd naar Staatsbosbeheer. In het voorjaar wordt het depot opgeruimd en worden de percelen weer geschikt gemaakt voor agrarische doeleinden. Aanvang van de werkzaamheden is afhankelijk van de weers- en terreinomstandigheden.
Wat was in 2024 gepland?	Afvoer van het zand, het opruimen van het depot en het cultuurtechnisch herstel.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	Het geschikte zand voor de wegenbouw is afgevoerd en het onderzoek ten behoeve van het cultuurtechnisch herstel is uitgevoerd.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	Afvoer zand en opruimen depot. In het depot is nog circa 6.500 m3 leemachtig materiaal aanwezig. Dit materiaal wordt afgevoerd naar Staatsbosbeheer. De afzet hiervan is vertraagd, waardoor het depot nog niet kon worden opgeruimd. Daarnaast waren weers- en terreinomstandigheden (veel water in depot) niet gunstig.
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	Het is niet raadzaam het cultuurtechnisch herstel in de (natte) wintermaanden uit te voeren. Hierdoor schuiven de werkzaamheden op tot in het voorjaar (e.e.a. afhankelijk van de weers- en terreinomstandigheden). Als gevolg hiervan loopt de schadevergoeding aan derden door en dient de huurovereenkomst te worden verlengd. Dit brengt extra kosten met zich mee. Naar verwachting kunnen de werkzaamheden nog binnen de voorziening worden afgerond.

Voorziening spaarverlof

Z202 Voorziening spaarverlof					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	5.276.578	6.573.223	7.547.223	8.561.223	9.635.223
Toevoegingen (2)	1.239.000	1.274.000	1.314.000	1.374.000	1.454.000
Aanwendungen (3)	-	300.000	300.000	300.000	300.000
Begroot saldo einde jaar (1+2-3)	6.515.578	7.547.223	8.561.223	9.635.223	10.789.223
Begrote Anwendungen (4)		300.000	300.000	300.000	300.000
Werkelijke/beoogde Anwendungen (5)	294.642	300.000	300.000	300.000	300.000
Begrote toevoegingen programma (6)	1.239.000	1.274.000	1.314.000	1.374.000	1.454.000
Werkelijke/beoogde toevoegingen (7)	1.591.286	1.274.000	1.314.000	1.374.000	1.454.000
Vrijval/extra storting (8)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (9=1+2-3+4-5-6+7+8)	6.573.223	7.547.223	8.561.223	9.635.223	10.789.223

Voorziening spaarverlof

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De commissie BBV heeft op 24 mei 2022 aangegeven dat er bij verlofsparen sprake is van een arbeidsgerelateerde verplichting die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook een onvoorspelbare afbouw kent. Dit moet worden geïnterpreteerd als een wettelijke uitleg van de toepassing van het BBV op dit punt en heeft geleid tot het in het leven roepen van de Voorziening spaarverlof.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2022. Besluit van PS d.d. 31 mei 2023.
Portefeuillehouder	Yvonne Turenhout
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	Binnen de provincie Drenthe zijn op grond van de cao provinciale sector diverse vormen van verlof, waarvan op grond van lokale regelingen een deel kan worden gespaard. Voor het gespaarde verlof wordt een voorziening opgebouwd.
Wat was in 2024 gepland?	De omvang van de voorziening is gebaseerd op de gespaarde uren omgerekend tegen het uurtarief per persoon. Het sparen van compensatieverlof is een lokale secundaire arbeidsvoorwaarde waaraan een medewerker rechten kan ontnemen. De werknemer kan niet worden verplicht jaarlijks verlofuren op te nemen. Daar waar de provincie als werkgever wel invloed op heeft op verlofsparen vindt sturing plaats. Er wordt met name gestuurd op het reguliere (vakantie)verlof. We hebben per saldo een toename begroot van € 1.239.000,--.

Wat is in 2024 gerealiseerd?	In 2024 is voor € 244.857,- aan middelen voor het Persoonlijk Budget Duurzame Inzetbaarheid (PBDI) omgezet in spaarverlof. (Dit kan voor werknemers van 60 jaar en ouder). Daarnaast is er voor € 191.361,- aan spaarverlof Individueel Keuze Budget (IKB) gekocht door werknemers. Verder is de geprognosticeerde toename wegens omzetten van compensatieverlof naar spaarverlof van € 1.239.000,- gestort in de Voorziening spaarverlof. Er is voor € 294.642,- gebruik gemaakt van deze faciliteit (opgenomen spaarverlof). Op basis van de gespaarde uren (123.000) moet de voorziening € 6.573.223,- bedragen (actueel prijspeil 31-12-2024) daarom is nog € 83.931,- op de storting in de voorziening teruggedraaid zodat de storting per saldo 1.591.286,- heeft bedragen. In 2024 bedroeg de toename aan gespaarde uren (per saldo) 17.340 uren. Wij hadden deze voor 2023 e.v. geschat op het gemiddelde van 18.000 uren. Op het moment dat het spaarverlof wordt opgenomen kan de medewerker uit het opgebouwde voorzieningsaldo worden gefinancierd. De mutatie is inclusief de jaarlijkse verhoging van het uurtarief op grond van cao of loonindex.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)

Z201 Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	7.419.801	8.904.264	8.819.264	8.734.264	8.649.264
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	385.000	415.000	415.000	415.000	415.000
Aanwendungen (4)	450.000	500.000	500.000	500.000	500.000
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	7.354.801	8.819.264	8.734.264	8.649.264	8.564.264
Begrote Anwendungen (5)	450.000	500.000	500.000	500.000	500.000
Werkelijke/beoogde Anwendungen (6)	515.149	500.000	500.000	500.000	500.000
Begrote toevoegingen programma (7)	385.000	415.000	415.000	415.000	415.000
Werkelijke/beoogde toevoegingen (8)	709.142	415.000	415.000	415.000	415.000
Extra toevoeging (9)	1.290.470	-	-	-	-
Saldo einde jaar (10=1-2+3-4+5-6-7+8-9)	8.904.264	8.819.264	8.734.264	8.649.264	8.564.264

Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De provincie is eigenrisicodragend voor pensioenen van (ex-)gedeputeerden. Deze pensioenen zijn niet ondergebracht bij het ABP of een pensioenverzekeringsmaatschappij. De voorziening is ingesteld om ervoor te zorgen dat de opgebouwde pensioenrechten van (ex-)gedeputeerden ook daadwerkelijk kunnen worden betaald door de provincie. Als provincie zijn we verplicht een voorziening op te nemen voor het wachtgeld over de volledige periode waarop oud GS-leden recht hebben. In 2023 werd deze destijds nieuwe voorziening ingevoegd bij de Voorziening Appa, maar op advies van de accountant is per 1 januari 2024 voor die verplichtingen een aparte Voorziening wachtgeld oud GS-leden ingesteld.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2010 d.d. 10 november 2010
Portefeuillehouder	Yvonne Turenhout
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	De ingehouden pensioenpremies van de huidige gedeputeerden alsmede het werkgeversdeel pensioenpremie voor de huidige gedeputeerden worden gestort in de voorziening. Aan de voorziening worden de daadwerkelijk betaalde pensioenen onttrokken.
Wat was in 2024 gepland?	Een jaarlijkse (rente)toevoeging van € 250.000,- (2024) en daarnaast een premiestorting van € 135.000,-. In totaal is dus een storting van € 385.000,- begroot. De pensioenuitkeringen zijn begroot op € 450.000,-.

Wat is in 2024 gerealiseerd?	Voor de uitbetalingen van wachtgeld is een aparte voorziening ingesteld. Hiervoor is € 776.690,-- onttrokken aan de Voorziening Appa en gestort in de Voorziening wachtgeld oud GS-leden. Het balanssaldo per 1 januari 2024 voor alleen de Appa-pensioenen bedroeg € 7.419.801,--. In 2024 hebben (rente)toevoeging (€ 250.000,--), premiestorting (€ 162.498,--) en overige mutaties (€ 296.643,--) plaatsgevonden, samen € 709.142,-- (Begroot was € 385.000,--). De betaalde pensioenen bedroegen € 515.149,-- (begroot was € 450.000,--). Dat saldo is vervolgens vergeleken met de Appa-opgave van ProAmbt. Die bevat de omvang van de verplichtingen uit hoofde van Appa-pensioenen per 31 december 2024 van € 8.904.264,-- die in de voorziening hoort te zitten. Het verschil ad € 1.290.470,-- is bijgestort. Het verschil wordt verklaard door een lagere rente enerzijds en een verhoging van de pensioenen anderzijds. De rentedaling van 3,160% naar 2,325% veroorzaakt een stijging in de noodzakelijke "reserve" waarden. De afgelopen jaren is de rente telkens verhoogd, waardoor het verschil nu zo opvalt.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Voorziening Wachtgeld oud GS-leden

O810 Wachtgeld oud GS-leden					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	776.690	170.164	46.088	-	-
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	-	-	-	-	-
Aanwendungen (4)	378.987	124.076	46.088	-	-
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	397.703	46.088	-	-	-
Begrote Anwendungen (5)	378.987	124.076	46.088	-	-
Werkelijke/beoogde Anwendungen (6)	221.928	124.076	46.088	-	-
Begrote toevoegingen programma (7)	-	-	-	-	-
Werkelijke/beoogde toevoegingen (8)	-	-	-	-	-
Extra onttrekking (9)	384.598	-	-	-	-
Saldo einde jaar (10=1-2+3-4+5-6-7+8-9)	170.164	46.088	-	-	-

Voorziening wachtgeld oud GS-leden	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Dit is een voorziening voor het wachtgeld over de volledige periode waarop oud GS-leden recht hebben. Als provincie zijn we verplicht hiervoor een voorziening op te nemen.
Instellingsbesluit	Bestuursrapportage 2024
Portefeuillehouder	Yvonne Turenhout
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	In 2023 hebben we een bedrag van € 976.726,-- voor de afdekking van wachtgeldverplichting voor oud GS-leden toegevoegd aan de Appa-voorziening voor wachtgeld en pensioenen. Van de accountant hebben we het advies gekregen een afzonderlijke voorziening in te stellen voor de wachtgeldverplichtingen. Hiertoe hebben we uit de huidige Appa-voorziening het saldo voor wachtgeld per 1 januari 2024 ad € 776.690,-- overgeheveld naar de nieuwe Voorziening wachtgeld oud GS-leden.
Wat was in 2024 gepland?	Voor 2024 is een aanwending begroot van € 378.987,--.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	In 2024 hebben we € 221.928,-- aan wachtgeld uitgekeerd. Omdat enkele oud-gedeputeerden inmiddels geen of minder aanspraken maken op wachtgeld, hebben we per 31 december 2024 € 384.598,-- laten vrijvallen. Er resteert per 31 december 2024 nog een saldo van € 170.164,-- (€ 124.076,-- voor 2025 en € 46.088,-- voor 2026).
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)

O814 Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)					
Verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo aanvang jaar (1)	-	89.538	586.083	868.334	824.000
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	418.000	502.000	322.000	-	-
Aanwendungen (4)	55.000	5.455	39.749	44.334	-
Begroot saldo einde jaar (1-2+3-4)	363.000	586.083	868.334	824.000	824.000
Begrote Anwendungen (5)	55.000	5.455	39.749	44.334	-
Werkelijke/beoogde Anwendungen (6)	-	5.455	39.749	44.334	-
Begrote toevoegingen programma (7)	418.000	502.000	322.000	-	-
Werkelijke/beoogde toevoegingen (8)	418.000	502.000	322.000	-	-
Extra onttrekking (9)	328.462	-	-	-	-
Saldo einde jaar (10=1-2+3-4+5-6-7+8-9)	89.538	586.083	868.334	824.000	824.000

Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Provincieambtenaren kunnen op grond van de cao Provincies sinds 2024 gebruikmaken van de RVU als zij uiterlijk op 31 december 2028 de AOW-gerechtigde leeftijd bereiken en deze leeftijd maximaal twee jaar na de RVU-deelname bereiken. Daarnaast moeten ze minimaal 41 ABP dienstjaren hebben, waarvan de laatste 10 jaar in dienst van een van de provincies of een bij de cao Provincies aangesloten organisatie. Deze voorziening is bedoeld om de uitfinanciering te kunnen doen aan alle deelnemers aan de regeling. Dit is tevens de normatieve omvang voor deze voorziening.
Instellingsbesluit	De voorziening is nodig om de naleving van de cao Provincies te kunnen realiseren, met inachtneming van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De instelling vindt plaats bij de jaarstukken 2024.
Portefeuillehouder	Yvonne Turenhout
Programma	8: Middelen en mensen
Toelichting	Provincieambtenaren kunnen op grond van de cao Provincies sinds 2024 gebruikmaken van de RVU als zij uiterlijk op 31 december 2028 de AOW-gerechtigde leeftijd bereiken en deze leeftijd maximaal twee jaar na de RVU-deelname bereiken. Daarnaast moeten ze minimaal 41 ABP dienstjaren hebben, waarvan de laatste 10 jaar in dienst van een van de provincies of een bij de cao Provincies aangesloten organisatie. De voorziening is nodig om de naleving van de cao Provincies te kunnen realiseren, met inachtneming van het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV). De instelling vindt plaats bij de jaarstukken 2024. Deze voorziening is bedoeld om de uitfinanciering te kunnen doen aan alle deelnemers aan de regeling. Dit is tevens de normatieve omvang voor deze voorziening.
Wat was in 2024 gepland?	In het afgelopen jaar is een analyse uitgevoerd van de mogelijke deelname en de daaruit voortvloeiende loonkosten. Voor 2024 is op basis daarvan een storting noodzakelijk van € 418.000,- (2025 € 502.000,- en 2026 € 322.000,-). Hierbij is uitgegaan van een deelname van 50%.
Wat is in 2024 gerealiseerd?	De omvang van de voorziening wordt gebaseerd op de werkelijke opgegeven deelname nu of in de komende periode tegen de bruto loonsom over de periode waarin (nog) deelgenomen kan worden. Omdat de regeling en de administratieve procedures pas laat in het jaar gereed zijn gekomen, bedroeg de opgave van de deelname per 31 december 2024 nog slechts twee deelnemers met berekende loonkosten van € 89.538,-. Hierdoor ontstond een meevaller in 2024 van 328.462,-. Wij verwachten dat de opgaven voor deelname in 2025 aanzienlijk zullen stijgen, nu de regeling meer bekendheid krijgt en e.e.a. is ingeregeld in onze procedures en systemen.
Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?	
Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen	

II.5 Incidentele baten en lasten

Op grond van artikel 28, onderdeel c, van het BBV dient in de jaarrekening een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma opgenomen te worden. Dit overzicht dient ervoor om inzicht te geven in het structurele begroting- en jaarrekeningsaldo. Incidentele baten en lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo. Incidentele lasten hebben een positief effect op het structurele saldo en incidentele baten een negatief effect. Indien sprake is van een positief structureel saldo betekent dit dat de begroting of jaarrekening structureel in evenwicht is. Van een structureel evenwicht is sprake als de geraamde structurele lasten gedekt worden door structurele baten. Incidentele lasten kunnen zowel door structurele als incidentele baten gedekt worden. Bij het bepalen van de incidentele baten en lasten zijn onderstaande uitgangspunten aangehouden.

- Incidentele baten en lasten zijn voor een beperkte periode in de begroting opgenomen. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten en subsidies als deze eveneens het karakter hebben van tijdelijkheid c.q. eindig doel hebben.
- In de toelichting op de wijziging van het BBV in 2013 staat dat in principe alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel zijn. Uitzondering hierop zijn reguliere onttrekkingen aan financieringsreserves c.q. dekkingsreserves (kapitaallasten) of onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings-) reserve gedurende een periode van drie jaar met als doel het dekken van structurele lasten. Binnen de Provincie Drenthe zijn op dit moment een tweetal kapitaallastenreserves aanwezig.
- Afwikkelingsverschillen voorgaande jaren (baten en lasten die betrekking hebben op voorgaande jaren) vallen onder de incidentele baten en lasten

Het overzicht van de incidentele en structurele lasten en baten voor 2024 wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting/rekening
Lasten			
1: Besturen en samenwerken			
Goed openbaar bestuur in Drenthe			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	14.000	11.470	2.530
Totaal Goed openbaar bestuur in Drenthe	14.000	11.470	2.530
PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling			
Burgerberaad	230.000	176.076	-
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-950	950
Totaal incidenteel	230.000	175.126	54.874
Totaal structureel	1.257.337	1.322.663	-65.326
Totaal PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling	1.487.337	1.497.789	-10.452
CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld			
Koningsdag 2024	1.000.000	1.000.000	-
Ondersteuning Commissaris van de Koning (CvdK)	270.000	-	270.000
Bestrijding van ondermijning	40.000	35.815	4.185
Weerbaar bestuur	535.791	533.005	2.786
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-3.719	3.719
Totaal incidenteel	1.845.791	1.565.101	280.690
Totaal structureel	61.634	147.983	-86.349

Totaal CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld	1.907.425	1.713.084	194.341
Verbinding met de Drentse samenleving			
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-40	40
Totaal incidenteel	-	-40	40
Totaal structureel	439.880	408.914	30.966
Totaal Verbinding met de Drentse samenleving	439.880	408.874	31.006
Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur			
Cofinanciering Europa	1.499.066	896.592	602.474
Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)	30.000	15.369	14.631
Burgerberaad	108.000	67.954	40.046
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-647.217	647.217
Totaal incidenteel	1.637.066	332.698	1.304.368
Totaal structureel	3.777.362	4.641.761	-864.399
Totaal Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur	5.414.428	4.974.459	439.969
Totaal incidenteel programma	3.712.857	2.072.886	1.639.971
Totaal structureel programma	5.550.213	6.532.790	-982.577
Totale lasten programma	9.263.070	8.605.676	657.394

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting/rekening
2: Landelijk gebied			
Stikstof			
SPUK-L27-Pas-melder (SPUK)	-	1.005.875	-1.005.875
SPUK-L8-aankoop van veehouderijen in het kader van stikstof	15.000	3.984	11.016
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-671	671
Totaal incidenteel	15.000	1.009.188	-994.188
Totaal structureel	807.023	-369.346	1.176.369
Totaal Stikstof	822.023	639.842	182.181
Natuur			
Grondverwerving en functieverandering NNN	16.634.195	12.627.711	4.006.484
L16 SPUK Boscompensatie PN	-	3.197.523	-3.197.523
Natuur algemeen	12.404.697	11.230.450	1.174.247
NME	9.687	10.750	-1.063
R-Realisatie EHS	11.467.128	-942.096	12.409.224
R-Soortenbescherming	1.230.000	1.043.219	186.781
Schoolpleinen van de toekomst	50.000	49.700	300
Soortenbescherming	-	8.839	-8.839
SPUK L34 Prov. maatregelen LG - indirecte uitvoeringskosten	300.000	244.127	55.873
SPUK L35 Prov. maatregelen LG - directe uitvoeringskosten	62.000	355.800	-293.800
SPUK-J117-Versnelling Natuurinclusief Isoleren (SPUK J117)	1.854.162	43.235	1.810.927
SPUK-L16-Hydrologische verbetering	6.178.600	5.298.884	879.716
SPUK-L16-uitvoeringskosten PN	4.862.792	5.171.703	-308.911
SPUK-L16-Verbetering van de kwaliteit van natuurgebieden	339.712	1.516.245	-1.176.533
SPUK-L16-Versnelling van verwerving	121.921	1.752.365	-1.630.444
SPUK-L25-Versnellingsopgave NLPG - overgangsgebieden	91.382	70.153	21.229
SPUK-L25-Versnellingsopgave NPLG - toekomstgerichte landbouw	458.810	606.711	-147.901
SPUK-L25-Versnellingsopgaven NLPG - hydrologisch systeemherstel	1.216.517	1.863.212	-646.695
Subsidie academie BBND	60.000	38.108	21.892
Uitfinanciering Natuur-overig	906.475	471.935	434.540
Uitvoeringsplan boerenlandvogels	567.359	564.396	2.963
Wettelijke boscompensatie	119.577	119.577	-0
Programma Natuurinclusief Drenthe	418.270	276.569	141.701
SPUK L29 VHR monitoring	-	123.947	-123.947

Afwikkeling voorgaand boekjaar	-55.540	-701.018	645.478
Totaal incidenteel	59.297.744	45.042.046	14.255.698
Totaal structureel	43.804.175	32.881.625	10.922.550
Totaal Natuur	103.101.919	77.923.671	25.178.248
Landbouw			
GLB/NSP 2023-2027	9.656.250	2.653.064	7.003.186
Leader Oost-Drenthe 2023-2027	1.626.163	573.369	1.052.794
Leader West Drenthe 2023-2027	1.627.163	721.808	905.355
Opschaling duurzaamheidsplannen (IA)	757.443	127.077	630.366
POP3 Landbouw	840.103	332.701	507.403
SPUK Innovatieve Landbouw NN	2.650.000	67.425	2.582.575
Verbetering van de landbouwstructuur	946.887	221.908	724.979
SPUK-GRO6C-Algemene kosten uitvoering RD Natuurinclusieve Landbouw	26.360	68.063	-41.703
SPUK-GRO6C-Belonen voor duurzaam boeren (doel B, C)	1.362.604	170.823	1.191.781
SPUK-GRO6C-Gebiedsgerichte aanpak deelgebieden (doel D)	558.000	-	558.000
SPUK-GRO6C-Monitoring (doel H)	173.500	30.759	142.741
SPUK-GRO6C-Ombuiging neerwaartse trend biodiversiteit (doel A)	100.000	-	100.000
SPUK-GRO6C-Verdienmodellen, burgers (doel F, G)	25.000	-4.500	29.500
SPUK-L25-DPLG Landbouw – innovatieve-, managementmaatregelen en extensivering van de bedrijfsvoering	370	369	1
SPUK L35 Prov. maatregelen LG – Gebiedsgerichte pilots	15.800	-	15.800
SPUK-L7-Interbestuurlijk programma vitaal platteland Drents Plateau	124.552	88.947	35.605
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-125.571	125.571
Totaal incidenteel	20.490.195	4.926.242	15.563.953
Totaal structureel	314.949	481.381	-166.432
Totaal Landbouw	20.805.144	5.407.624	15.397.520
Zorgvuldig omgaan met water			
Beleidsontwikkeling Regionaal waterplan	299.736	299.763	-27
Hergebruik Stedelijk Afvalwater (DU)	20.833	1.442	19.391
Procesgeld klimaatadaptatie	300.000	130.948	169.052
SPUK L35 Prov. maatregelen LG - Water	31.558.681	-	31.558.681
SPUK-E44-Klimaatadaptie	116.603	566.983	-450.380
SPUK-E87B-Deltaprogramma zoetwater regio Oost 2022-2027	130.329	203.420	-73.091
SPUK-E87-Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater E87	923.204	464.147	459.057
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-337.869	337.869
Totaal incidenteel	33.349.386	1.328.834	32.020.552
Totaal structureel	2.196.000	2.839.737	-643.737
Totaal Zorgvuldig omgaan met water	35.545.386	4.168.571	31.376.815
Totaal incidenteel programma	113.152.325	52.306.311	60.846.014
Totaal structureel programma	47.122.147	35.833.397	11.288.750
Totale lasten programma	160.274.472	88.139.708	72.134.764

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting/rekening
3: Leefomgeving en wonen			
De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden			
Bodem & Ondergrond Algemeen	121.500	118.417	3.083
Deelprogramma Bodem & Energievoorziening	90.000	84.737	5.263
Deelprogramma Bodem & Landbouw	157.500	169.051	-11.551
Deelprogramma Bodem & Erfgoed	105.000	101.009	3.991
Deelprogramma Bodem & Natuur	91.000	50.860	40.140
Deelprogramma Bodem & Grondwater	137.500	107.548	29.953
Deelprogramma Bodem & Infra Nummer	67.500	-	67.500
Deelprogramma Bodem & Delf- en Grondstoffen	66.000	-	66.000

Deelprogramma Bodem & Klimaatverandering	202.500	21.530	180.970
Vorbereiden en uitvoeren overheidssaneringen door de provin	979.305	1.017.279	-37.974
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-24.013	24.013
Totaal incidenteel	2.017.805	1.646.419	371.386
Totaal structureel	35.000	102.765	-67.765
Totaal De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	2.052.805	1.749.184	303.621
Implementatie begeleiding Omgevingswet			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	579.606	400.012	179.594
Totaal Totaal De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	579.606	400.012	179.594
In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen			
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-29.038	29.038
Totaal incidenteel	-	-29.038	29.038
Totaal structureel	6.258.917	6.131.470	127.447
Totaal In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	6.258.917	6.102.432	156.485
Ruimtelijke ordening en Wonen			
Regiostedenfonds (IA)	3.826.967	3.578.705	248.262
Ruimtelijke kwaliteit	288.500	-34.496	322.996
Impulsteam Wonen	403.000	1	403.000
SPUK regelingen Wonen	-	1.781.780	-1.781.780
Herstructureringsfonds	547.842	-	547.842
Samenwerking Regio Zwolle	250.000	430.333	-180.333
Uitvoering woondeals	533.000	247.307	285.693
Ontwikkeling Volkshuisvestingsbeleid	966.507	-	966.507
Woonagenda en beleid	335.000	157.584	177.416
Reserve onrendabele toppen	500.000	20.000	480.000
Circulair bouwen	-	6.700	-6.700
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-49.496	49.496
Totaal incidenteel	7.650.816	6.138.418	1.512.398
Totaal structureel	2.683.159	1.904.630	778.529
Totaal Ruimtelijke ordening en Wonen	10.333.975	8.043.048	2.290.927
Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe			
Aanpak asbestdaken	100.000	25.901	74.100
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-3.343	3.343
Totaal incidenteel	100.000	22.558	77.442
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe	100.000	22.558	77.442
Totaal incidenteel programma	9.768.621	7.778.357	1.990.264
Totaal structureel programma	9.556.682	8.538.877	1.017.805
Totale lasten programma	19.325.303	16.317.234	3.008.069

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Vershil begroting/rekening
4: Regionale economie en werkgelegenheid			
Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers			
Toekomstbestendig fietsnetwerk	1.500.000	396.884	1.103.116
Totaal incidenteel	1.500.000	396.884	1.103.116
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Drenthe heeft optimale fiets- en wandelvoorzieningen voor inwoners en bezoekers	1.500.000	396.884	1.103.116
Een goed vestigings- en ondernemersklimaat			
Beleidskaders en programmabeheer	2.420.000	2.360.970	59.030
Just Transition Fund (JTF)	98.759	98.758	1

Rundedal	150.000	150.000	-
Vierkant voor Werk/Bedrijvenregeling	-	-1.389.645	1.389.645
Projecten Economische structuur	4.913.854	1.526.453	3.387.402
Ik Ben Drents Ondernemer 2.0	991.038	974.195	16.843
Sociaal Perspectief	100.000	-	100.000
Vierkant voor het werk	-	2.500	-2.500
Bedrijvenregeling Drenthe	245.000	-	245.000
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-634.833	634.833
Totaal incidenteel	8.918.651	3.088.397	5.830.254
Totaal structureel	894.585	1.055.905	-161.320
Totaal Een goed vestigings- en ondernemersklimaat	9.813.236	4.144.302	5.668.934
Vrijtijdseconomie stimuleren			
Aanpak vitale vakantieparken Drenthe	2.794.959	1.019.437	1.775.522
Structuurversterking recreatie en toerisme	-	460.274	-460.274
verblijfsrecreatie	450.000	292.042	157.958
Verstreken Drents aanbod dagrecreatie	-	289.935	-289.935
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-70.812	-392.528	321.716
Totaal incidenteel	3.174.147	1.669.160	1.504.987
Totaal structureel	3.349.180	2.484.574	864.606
Totaal Vrijtijdseconomie stimuleren	6.523.327	4.153.734	2.369.593
Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt			
Onderzoek, rapportage en overleg functioneren arbeidsmarkt	-	2.178	-2.178
Subsidie Universiteit van het Noorden/Campus Emmen	3.000.000	2.582.000	418.000
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-16.332	16.332
Totaal incidenteel	3.000.000	2.567.846	432.154
Totaal structureel	667.400	787.400	-120.000
Totaal Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt	3.667.400	3.355.246	312.154
Innovatie en digitalisering als kans			
Ruimtelijk Economisch Programma: IT Hub	190.000	-	190.000
Totaal incidenteel	190.000	-	190.000
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Innovatie en digitalisering als kans	190.000	-	190.000
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe			
RD ZO-Drenthe: Proceskosten	495.954	367.825	128.129
RD ZO-Drenthe: Welzijn	-	49.710	-49.710
RD ZO-Drenthe: Werken	2.750.500	2.535.000	215.500
RD ZO-Drenthe: Wonen	3.435.942	5.286.093	-1.850.151
Uitvoering provincie Drenthe Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	175.898	27.054	148.845
Leven lang ontwikkelen	1.460.000	273.847	1.186.153
Zorg & welzijn	925.000	91.506	833.494
Econ structuurversterking	950.000	847.989	102.011
Aantrekkelijke regio	1.445.000	27.534	1.417.466
Samen met inwoners	455.000	-	455.000
Regio aan de grens	455.000	4.883	450.117
Uitvoeringskosten (VAT)	600.000	214.819	385.181
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-11.154	11.154
Totaal incidenteel	13.148.294	9.715.107	3.433.187
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	13.148.294	9.715.107	3.433.187
Totaal incidenteel programma	29.931.092	17.437.394	12.493.698
Totaal structureel programma	4.911.165	4.327.879	583.286
Totale lasten programma	34.842.257	21.765.273	13.076.984

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Vershil begroting/rekening
5: Mobiliteit en bereikbaarheid			
Adequaat openbaar vervoernetwerk			
DOVA	15.000	15.258	-258
SPUK Regionaal Mobiliteitsfonds	54.129	133.861	-79.732
Emmen Rheine	2.437.889	1.323.333	1.114.556
Afwikking voorgaand boekjaar	-	-28.657	28.657
Totaal incidenteel	2.507.018	1.443.795	1.063.223
Totaal structureel	36.173.827	36.293.829	-120.002
Totaal Adequaat openbaar vervoernetwerk	38.680.845	37.737.625	943.220
Duurzame oplossingen en innovatie			
Duurzame logistiek	-	-15.000	15.000
Innovatie en ontwikkeling	-	118.932	-118.932
Laadtankinfrastructuur	410.750	484.542	-73.792
Regionaal mobiliteitsplan Drenthe	150.000	-	150.000
Afwikking voorgaand boekjaar	-	-3.307	3.307
Totaal incidenteel	560.750	585.167	-24.417
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Duurzame oplossingen en innovatie	560.750	585.167	-24.417
Fiets als duurzaam alternatief			
Beleid Fiets als duurzaam alternatief	6.000	7.060	-1.060
Doorfietsroutes	4.656.775	75.713	4.581.062
Gebiedsgerichte maatwerkplannen fietsinfrastructuur	250.000	-	250.000
Lokale aanpak verkeersveiligheid fiets	461.900	-	461.900
Ontbrekende schakels in het fietsnetwerk	700.000	484.220	215.780
Totaal incidenteel	6.074.675	566.993	5.507.682
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Fiets als duurzaam alternatief	6.074.675	566.993	5.507.682
Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur			
Vast onderhoud vaarwegen	544.000	646.291	-102.291
Afwikking voorgaand boekjaar	-177.915	-214.979	37.064
Totaal incidenteel	366.085	431.312	-65.227
Totaal structureel	15.369.880	17.722.453	-2.352.573
Totaal Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur	15.735.965	18.153.765	-2.417.800
Kerntaken onderzoek en samenwerking			
Beleid kerntaken	584.640	584.640	-
Drenthe reist duurzaam	365.664	103.943	261.721
Luchtvaart	1.908.000	1.834.154	73.846
Mobiliteit	158.658	154.952	3.706
Uitvoering	-	268	-268
Afwikking voorgaand boekjaar	26.651	1.700	24.951
Totaal incidenteel	3.043.613	2.679.657	363.956
Totaal structureel	627.570	710.354	-82.784
Totaal Kerntaken onderzoek en samenwerking	3.671.183	3.390.011	281.172
Mobiliteit op maat			
Ontwikkeling Hubs	1.390.243	935.736	454.507
Beleid mobiliteit op maat	25.000	30.397	-5.397
Afwikking voorgaand boekjaar	-	-213.972	213.972
Totaal incidenteel	1.415.243	752.161	663.082
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Mobiliteit op maat	1.415.243	752.161	663.082
Toegankelijke en veilige bereikbaarheid			

Educatie en verkeerscampagnes	1.250.000	939.002	310.998
Uitvoeringsprogramma SPVD	65.000	59.355	5.645
Partiële verdubbeling N34	1.370.610	1.370.609	1
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-324.248	324.248
Totaal incidenteel	2.685.610	2.044.719	640.891
Totaal structureel	7.165.271	7.106.385	58.886
Totaal Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	9.850.881	9.151.104	699.777
Totaal incidenteel programma	16.652.994	8.503.804	8.149.190
Totaal structureel programma	59.336.548	61.833.022	-2.496.474
Totale lasten programma	75.989.542	70.336.826	5.652.716

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Vershil begroting/rekening
6: Energie			
Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)			
Beleidsontwikkeling klimaat en energie	1.545.000	610.048	934.953
Expeditie Energieneutraal Wonen (IA+)	-	294.758	-294.758
Noodhulp Energiebesparing	3.416.514	1.368.369	2.048.145
Regionale Energie Strategie	693.873	632.285	61.588
Uitvoering SPUK CDOKE	200.000	52.069	147.931
Waterstof (IA+)	1.103.605	-	1.103.605
Energieagenda Beleid	-1.075.000	137.175	-1.212.175
Samenwerking Gemeenten Energie	1.300.000	642.065	657.935
Gebiedsfonds Wind	427.801	591.168	-163.367
Energiebesparing industrie/MKB	-	-	-
Warmtefonds	782.905	1.080.193	-297.288
SPUK 1 Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed	360.482	367.080	-6.598
Fix team Drenthe	802.000	586.058	215.942
Energieagenda Uitvoering	2.000.000	1.436.650	563.350
SPUK 2 Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed	100.000	260.002	-160.002
ORTESE	1.000.000	247.282	752.718
SPUK ontzorging MKB (IBDO)	275.000	53.263	221.737
SPUK ontzorging MKB (PVBD)	215.000	112.417	102.583
Drents Energieloket (DEL)	-	9.000	-9.000
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-75.744	75.744
Totaal incidenteel	13.147.180	8.404.137	4.743.043
Totaal structureel	2.979.124	2.617.448	361.676
Totaal Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)	16.126.304	11.021.585	5.104.719
Totaal incidenteel programma	13.147.180	8.404.137	4.743.043
Totaal structureel programma	2.979.124	2.617.448	361.676
Totale lasten programma	16.126.304	11.021.585	5.104.719

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Vershil begroting/rekening
7: Levendig en sociaal			
Cultuur en evenementen			
80 jaar Bevrijding	460.000	478.867	-18.867
Aandeel in Noodfonds cultuur	90.000	38.000	52.000
Culturele investeringen	15.338	-54	15.392
Cultuurparticipatie	348.646	318.101	30.545
Grote investeringen musea	100.000	56.325	43.675
Instandhoudingsbudget Cultuur	225.000	-	225.000

Musea	7.165.401	7.165.401	-
SPUK OCW Versterking van de regionale culturele infrastructuur	333.330	350.231	-16.901
Toekomstplan Drents Museum de Buitenplaats	517.500	223.000	294.500
Afwikking voorgaand boekjaar	-14.113	-154.345	140.232
Totaal incidenteel	9.241.102	8.475.526	765.576
Totaal structureel	9.147.857	9.040.458	107.399
Totaal Cultuur en evenementen	18.388.959	17.515.983	872.976
Oog voor cultureel erfgoed			
Gebiedsontwikkeling Koloniën van Weldadigheid	200.000	240.360	-40.360
Monumenten	2.060.970	2.055.400	5.571
Ontwikkeling Veenhuizen	250.000	65.000	185.000
Restauratie en herbestemmingsopgave Unesco Veenhuizen	750.000	750.000	-
Afwikking voorgaand boekjaar	-	-1.005	1.005
Totaal incidenteel	3.260.970	3.109.755	151.215
Totaal structureel	2.060.561	2.011.167	49.394
Totaal Oog voor cultureel erfgoed	5.321.531	5.120.922	200.609
Sociaal Drenthe voor iedereen			
Alliantieprojecten en experimenten verminderen armoede en la	-	308	-308
P-Economische vitaliteit platteland	-	-71.443	71.443
Sociaal-maatschappelijke ontwikkeling en ondersteuning	-	190.610	-190.610
Sociale Agenda algemeen (IA)	-	3.847	-3.847
Afwikking voorgaand boekjaar	-7.832	59.930	-67.762
Totaal incidenteel	-7.832	183.252	-191.084
Totaal structureel	4.875.958	4.310.955	565.003
Totaal Sociaal Drenthe voor iedereen	4.868.126	4.494.207	373.919
Sport en Bewegen stimuleren			
Kwaliteitsimpuls voor bovenregionale sportaccommodaties	500.000	32.603	467.397
Totaal incidenteel	500.000	32.603	467.397
Totaal structureel	1.844.821	1.145.782	699.039
Totaal Sport en Bewegen stimuleren	2.344.821	1.178.385	1.166.436
Totaal incidenteel programma	12.994.240	11.801.136	1.193.104
Totaal structureel programma	17.929.197	16.508.361	1.420.836
Totale lasten programma	30.923.437	28.309.498	2.613.939

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Vershil begroting/rekening
8: Middelen en mensen			
Financiën			
Overige stelposten	1.000.000	-	1.000.000
Afwikking voorgaand boekjaar	-	-68.850	68.850
Totaal incidenteel	1.000.000	-68.850	1.068.850
Totaal structureel	424.355	261.316	163.039
Totaal Financiën	1.424.355	192.465	1.231.890
Interne dienstverlening en informatiehuishouden			
Accommodatie Drents Museum	1.325.606	1.330.486	-4.880
Cybersecurity	105.000	3.427	101.573
Datagedreven beleidsontwikkeling	250.000	44.938	205.062

Datahuis	350.000	85.344	264.656
Interne digitale vaardigheden / Innovatie	105.000	34.964	70.036
Masterplan ICT	840.000	475.146	364.854
NIS2	210.000	-	210.000
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	136.474	-136.474
Totaal incidenteel	3.185.606	2.110.777	1.074.829
Totaal structureel	11.872.703	11.288.090	584.613
Totaal Interne dienstverlening en informatiehuishouden	15.058.309	13.398.868	1.659.441
Personeel en organisatie			
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-6.684	6.684
Totaal incidenteel	-	-6.684	6.684
Totaal structureel	2.481.190	2.255.651	225.539
Totaal Personeel en organisatie	2.481.190	2.248.968	232.222
Subsidies en Inkoop			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	15.300	8.392	6.908
Totaal Subsidies en Inkoop	15.300	8.392	6.908
Verantwoording personeelskosten			
Bijdrage voorziening RVU	-	89.538	-89.538
Inhuur personeel vergunningverlening en handhaving	482.000	1.302.696	-820.696
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-23.790	23.790
Totaal incidenteel	482.000	1.368.444	-886.444
Totaal structureel	70.020.376	65.437.057	4.583.319
Totaal Verantwoording personeelskosten	70.502.376	66.805.501	3.696.875
Totaal incidenteel programma	4.667.606	3.403.687	1.263.919
Totaal structureel programma	84.813.924	79.250.507	5.563.417
Totale lasten programma	89.481.530	82.654.194	6.827.336

Baten			
Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Vershil begroting/rekening
1: Besturen en samenwerken			
Verbinding met de Drentse samenleving			
Beleidscommunicatie/externe betrekkingen	-	-	-
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	-7.640	-	-7.640
Totaal Verbinding met de Drentse samenleving	-7.640	-	-7.640
Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur			
Cofinanciering Europa	-	-15.880	15.880
Totaal incidenteel	-	-15.880	15.880
Totaal structureel	-12.000	-7.441	-4.559
Totaal Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur	-12.000	-23.321	11.321
Totaal incidenteel programma	-	-15.880	15.880
Totaal structureel programma	-19.640	-7.441	-12.199
Totale baten programma	-19.640	-23.321	3.681

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting/rekening
2: Landelijk gebied			
Landbouw			
GLB/NSP 2023-2027	-5.791.500	-1.487.561	-4.303.939
Leader Oost-Drenthe 2023-2027	-829.777	-589.933	-239.844
Leader West Drenthe 2023-2027	-829.777	-451.924	-377.853
POP3 Landbouw	-640.103	-299.553	-340.550
SPUK Innovatieve Landbouw NN	-2.650.000	-67.425	-2.582.575
SPUK L35 Prov. maatregelen LG – Gebiedsgerichte pilots	-15.800	-	-15.800
SPUK-GRO6C-Algemene kosten uitvoering RD Natuurinclusieve Landbouw	-1.718.464	563.638	-2.282.102
SPUK-L25-DPLG Landbouw – innovatieve-, managementmaatregelen en extensivering van de bedrijfsvoering	-370	-369	-1
SPUK-L7-Interbestuurlijk programma vitaal platteland Drents Plateau	-124.552	-54.319	-70.233
Verbetering van de landbouwstructuur	-349.301	-133.142	-216.159
Totaal incidenteel	-12.949.644	-2.520.588	-10.429.056
Totaal structureel	-	-3.334	3.334
Totaal Landbouw	-12.949.644	-2.523.922	-10.425.722
Natuur			
Agrarisch natuurbeheer	-3.351.931	-	-3.351.931
Grondverwerving en functieverandering NNN	-2.765.115	-1.560.212	-1.204.903
L16 SPUK Boscompensatie PN	-	-3.197.523	3.197.523
R-Realisatie EHS	-7.614.838	-4.167.026	-3.447.812
R-Soortenbescherming	-170.000	-	-170.000
SPUK L34 Prov. maatregelen LG - indirecte uitvoeringskosten	-1.890.199	-1.890.199	-
SPUK L35 Prov. maatregelen LG - directe uitvoeringskosten	-62.000	-355.800	293.800
SPUK-J117-Versnelling Natuurinclusief Isoleren (SPUK J117)	-1.556.889	-43.235	-1.513.654
SPUK-L16-Hydrologische verbetering	-6.178.600	-5.298.884	-879.716
SPUK-L16-uitvoeringskosten PN	-4.862.792	-5.171.703	308.911
SPUK-L16-Verbetering van de kwaliteit van natuurgebieden	-404.712	-1.516.245	1.111.533
SPUK-L16-Versnelling van verwerving	-121.921	-1.752.365	1.630.444
SPUK-L25-Versnellingsopgave NLPG - overgangsgebieden	-91.382	-58.815	-32.567
SPUK-L25-Versnellingsopgave NPLG - toekomstgerichte landbouw	-458.810	-606.711	147.901
SPUK-L25-Versnellingsopgaven NLPG - hydrologisch systeemherstel	-1.216.517	-1.863.212	646.695
Subsidie academie BBND	-60.000	-13.457	-46.543
Uitfinanciering Natuur-overig	-358.542	-259.557	-98.985
Uitvoering Natuurbeschermingswet (NBW) aandeel VTH	-	-28.150	28.150
SPUK L29 VHR monitoring	-	-122.123	122.123
Totaal incidenteel	-31.164.248	-27.905.217	-3.259.031
Totaal structureel	-3.050.814	-6.302.775	3.251.961
Totaal Natuur	-34.215.062	-34.207.992	-7.070
Stikstof			
Gebiedsgerichte aanpak stikstof	-	291.092	-291.092
SPUK-L27-Pas-melder (SPUK)	-	-1.005.875	1.005.875
SPUK-L8-aankoop van veehouderijen in het kader van stikstof	-15.000	-	-15.000
Totaal incidenteel	-15.000	-714.783	699.783
Totaal structureel	-302.458	-136.191	-166.267
Totaal Stikstof	-317.458	-850.974	533.516
Zorgvuldig omgaan met water			
SPUK L35 Prov. maatregelen LG - Water	-31.558.681	-	-31.558.681
SPUK-E44-Klimaatadaptie	-116.603	-566.983	450.380
SPUK-E87B-Deltaprogramma zoetwater regio Oost 2022-2027	-130.329	-203.420	73.091
SPUK-E87-Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater E87	-923.204	-464.147	-459.057
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	115.551	-115.551

Totaal incidenteel	-32.728.817	-1.118.999	-31.609.818
Totaal structureel	-810.000	-1.205.699	395.699
Totaal Zorgvuldig omgaan met water	-33.538.817	-2.324.699	-31.214.118
Totaal incidenteel programma	-76.857.709	-32.259.587	-44.598.122
Totaal structureel programma	-4.163.272	-7.648.000	3.484.728
Totale baten programma	-81.020.981	-39.907.587	-41.113.394

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting/rekening
3: Leefomgeving en wonen			
De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden			
Vorbereiden en uitvoeren overheidssaneringen door de provin	-699.147	-1.048.166	349.019
Totaal incidenteel	-699.147	-1.048.166	349.019
Totaal structureel	-37.500	-54.635	17.135
Totaal De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	-736.647	-1.102.801	366.154
In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen			
Vorming RUD	-	-29.991	29.991
Totaal incidenteel	-	-29.991	29.991
Totaal structureel	-225.000	-	-225.000
Totaal In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	-225.000	-29.991	-195.009
Ruimtelijke ordening en Wonen			
Ontwikkeling Volkshuisvestingsbeleid	-966.507	-	-966.507
Ruimtelijke kwaliteit	-150.000	-97.839	-52.161
SPUK regelingen Wonen	-	-890.890	890.890
Totaal incidenteel	-1.116.507	-988.729	-127.778
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Ruimtelijke ordening en Wonen	-1.116.507	-988.729	-127.778
Totaal incidenteel programma	-1.815.654	-2.066.886	251.232
Totaal structureel programma	-262.500	-54.635	-207.865
Totale baten programma	-2.078.154	-2.121.521	43.367

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting/rekening
4: Regionale economie en werkgelegenheid			
Een goed vestigings- en ondernemersklimaat			
Beleidskaders en programmabeheer	-	-195.575	195.575
Ik Ben Drents Ondernemer 2.0	-40.000	-42.500	2.500
Projecten Economische structuur	-20.000	-70.000	50.000
Vierkant voor Werk/Bedrijvenregeling	-	49.608	-49.608
Totaal incidenteel	-60.000	-258.467	198.467
Totaal structureel	-1.410.718	-1.410.469	-249
Totaal Een goed vestigings- en ondernemersklimaat	-1.470.718	-1.668.936	198.218
Innovatie en digitalisering als kans			
Ruimtelijk Economisch Programma: IT Hub	-77.551	-	-77.551
Totaal incidenteel	-77.551	-	-77.551
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Innovatie en digitalisering als kans	-77.551	-	-77.551
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe			
Aantrekkelijke regio	-1.249.013	-22.959	-1.226.054
Econ structuurversterking	-819.342	-707.092	-112.250
Leven lang ontwikkelen	-1.264.013	-228.346	-1.035.667
RD ZO-Drenthe: Proceskosten	-123.988	-92.050	-31.938
RD ZO-Drenthe: Welzijn	-	-12.428	12.428

RD ZO-Drenthe: Werken	-687.625	-633.750	-53.875
RD ZO-Drenthe: Wonen	-858.986	-1.321.523	462.537
Regio aan de grens	-389.670	-4.072	-385.599
Samen met inwoners	-389.670	-	-389.670
Uitvoeringskosten (VAT)	-521.605	-179.126	-342.479
Zorg & welzijn	-794.342	-76.302	-718.040
Totaal incidenteel	-7.098.254	-3.277.647	-3.820.607
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	-7.098.254	-3.277.647	-3.820.607
Vrijtijdseconomie stimuleren			
Aanpak vitale vakantieparken Drenthe	-242.667	-316.926	74.259
Totaal incidenteel	-242.667	-316.926	74.259
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Vrijtijdseconomie stimuleren	-242.667	-316.926	74.259
Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	-32.200	-180.466	148.266
Totaal Zorgdragen voor een veerkrachtige en toekomstbestendige arbeidsmarkt	-32.200	-180.466	148.266
Totaal incidenteel programma	-7.478.472	-3.853.040	-3.625.432
Totaal structureel programma	-1.442.918	-1.590.935	148.017
Totale baten programma	-8.921.390	-5.443.975	-3.477.415

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Verskil begroting/rekening
5: Mobiliteit en bereikbaarheid:			
Adequaat openbaar vervoernetwerk			
Emmen Rheine	-1.653.000	-161	-1.652.839
Treinconcessie Vechtdallijnen	-1.922.000	-2.798.738	876.738
Totaal incidenteel	-3.575.000	-2.798.899	-776.101
Totaal structureel	-	-93.751	93.751
Totaal Adequaat openbaar vervoernetwerk	-3.575.000	-2.892.651	-682.349
Duurzame oplossingen en innovatie			
Innovatie en ontwikkeling	-	-31.704	31.704
Laadtankinfrastructuur	-110.750	-479.343	368.593
Totaal incidenteel	-110.750	-511.046	400.296
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Duurzame oplossingen en innovatie	-110.750	-511.046	400.296
Fiets als duurzaam alternatief			
Beleid Fiets als duurzaam alternatief	-1.000	-1.256	256
Doorfietsroutes	-108.000	-	-108.000
Totaal incidenteel	-109.000	-1.256	-107.744
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Fiets als duurzaam alternatief	-109.000	-1.256	-107.744
Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur			
Groot onderhoud wegen	-44.000	-58.315	14.315
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-110.384	-53.691	-56.693
Totaal incidenteel	-154.384	-112.007	-42.377
Totaal structureel	-1.059.360	-2.219.840	1.160.480
Totaal Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur	-1.213.744	-2.331.847	1.118.103
Kerntaken onderzoek en samenwerking			
Beleid kerntaken	-12.500	-	-12.500
Drenthe reist duurzaam	-182.832	-221.821	38.989
Monitoring	-	-40.755	40.755
Totaal incidenteel	-195.332	-262.576	67.244
Totaal structureel	-14.000	-25.583	11.583

Totaal Kerntaken onderzoek en samenwerking	-209.332	-288.159	78.827
Mobiliteit op maat			
Ontwikkeling Hubs	-383.923	-407.685	23.762
Totaal incidenteel	-383.923	-407.685	23.762
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Mobiliteit op maat	-383.923	-407.685	23.762
Totaal incidenteel programma	-4.528.389	-4.093.470	-434.919
Totaal structureel programma	-1.073.360	-2.339.175	1.265.815
Totale baten programma	-5.601.749	-6.432.644	830.895

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting/rekening
6: Energie			
Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)			
Fix team Drenthe	-602.000	-318.182	-283.818
Samenwerking Gemeenten Energie	-300.000	-513.350	213.350
SPUK 1 Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed	-360.482	-359.888	-594
SPUK 2 Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed	-100.000	-259.974	159.974
SPUK ontzorging MKB (IBDO)	-275.000	-53.263	-221.737
SPUK ontzorging MKB (PVBD)	-215.000	-102.077	-112.923
Uitvoering SPUK CDOKE	-200.000	-52.069	-147.931
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	-35.393	35.393
Totaal incidenteel	-2.052.482	-1.694.194	-358.288
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Een bijdrage leveren aan de doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 (t.o.v. 1990)	-2.052.482	-1.694.194	-358.288
Totaal incidenteel programma	-2.052.482	-1.694.194	-358.288
Totaal structureel programma	-	-	-
Totale baten programma	-2.052.482	-1.694.194	-358.288

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting/rekening
7: Levendig en sociaal			
Cultuur en evenementen			
SPUK OCW Versterking van de regionale culturele infrastructuur	-333.330	-349.820	16.490
Totaal incidenteel	-333.330	-349.820	16.490
Totaal structureel	-139.000	-139.900	900
Totaal Cultuur en evenementen	-472.330	-489.720	17.390
Oog voor cultureel erfgoed			
Totaal incidenteel	-	-	-
Totaal structureel	-	-2.180	2.180
Totaal Oog voor cultureel erfgoed	-	-2.180	2.180
Totaal incidenteel programma	-333.330	-349.820	16.490
Totaal structureel programma	-139.000	-142.080	3.080
Totale baten programma	-472.330	-491.900	19.570

Programma/beleidsopgave omschrijving	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting/rekening
8: Middelen en mensen			
Financiën			
Uitkering Provinciefonds	-9.485.900	-13.408.247	3.922.347
Totaal incidenteel	-9.485.900	-13.408.247	3.922.347
Totaal structureel	-273.393.825	-276.726.659	3.332.834
Totaal Financiën	-282.879.725	-290.134.906	7.255.181
Interne dienstverlening en informatiehuishouden			
Totaal incidenteel	-	-	-

Totaal structureel	-4.430.914	-4.204.387	-226.527
Totaal Interne dienstverlening en informatiehuishouden	-4.430.914	-4.204.387	-226.527
Personeel en organisatie			
Afwikkeling voorgaand boekjaar	-	47.700	-47.700
Totaal incidenteel	-	47.700	-47.700
Totaal structureel	-	-	-
Totaal Personeel en organisatie	-	47.700	-47.700
Verantwoording personeelskosten			
Loonkosten op taakveld 0.6 Overhead	-284.055	-592.563	308.508
Totaal incidenteel	-284.055	-592.563	308.508
Totaal structureel	-2.241.079	-2.550.660	309.581
Totaal Verantwoording personeelskosten	-2.525.134	-3.143.224	618.090
Totaal incidenteel programma	-9.769.955	-13.953.110	4.183.155
Totaal structureel programma	-280.065.818	-283.481.706	3.415.888
Totale baten programma	-289.835.773	-297.434.816	7.599.043

Mutaties reserves			
Toevoegingen reserves	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Verschil begroting/rekening
8: Middelen			
Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen			
Algemene doeleinden	15.711.251	15.711.251	-
Bodem	648.372	959.984	-311.612
Cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	2.500.000	2.724.000	-224.000
Cofinancieringsreserve Europa	4.000.000	5.034.917	-1.034.917
Financieringsreserve	19.804.180	19.804.180	-
Groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	7.858.011	7.858.011	-
Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	245.000	266.341	-21.341
Kapitaallasten Norgerbrug	7.153.337	7.153.337	-
Kapitaallasten Verdiepte ligging rondweg Emmen	10.565.000	10.565.000	-
Mobiliteit	20.078.723	23.454.151	-3.375.428
Natuurbeleid	36.699.306	61.440.899	-24.741.593
Opvang revolverend financieren	-	10.000	-10.000
Provinciaal aandeel ILG	3.962.838	4.298.393	-335.555
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	1.931.250	1.931.250	-
Regionaal Specifiek Pakket	75.000	187.449	-112.449
Saldireserve	6.875.610	6.875.610	-
Uitvoering generatiepact	250.268	287.175	-36.907
Versterking economische structuur	1.850.000	5.681.549	-3.831.549
Verstrekte subsidies	5.979.184	16.814.592	-10.835.408
Vitaal platteland	-	0	-0
Wettelijke boscompensatie	963.580	963.580	-
Totaal toevoegingen reserves	147.150.910	192.021.669	-44.870.759

Toevoegingen reserves	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Vershil begroting/rekening
8: Middelen			
Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen			
Algemene doeleinden	-3.498.899	-3.498.899	-
Bodem	-740.150	-740.150	-
Cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	-500.000	-500.000	-
Cofinancieringsreserve Europa	-4.219.738	-4.219.738	-
Financieringsreserve	-25.149.807	-	-
		25.149.807	
Groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	-4.143.403	-5.396.156	1.252.753
Investeringsagenda 2019-2023	-3.116.666	-3.116.666	-
Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	-2.083.000	-2.083.000	-
Mobiliteit	-52.044.141	-	-
		52.044.141	
Natuurbeleid	-48.302.518	-	-
		48.302.518	
Persoonlijk ontwikkel budget (POB)	-345.634	-345.634	-0
Provinciaal aandeel ILG	-9.626.253	-9.626.253	-
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	-4.095.423	-5.093.505	998.082
Regionaal Specifiek Pakket	-187.449	-187.449	-
Saldireserve	-19.182.184	-	-
		19.182.184	
Uitvoering generatiepact	-709.492	-709.492	-
Versterking economische structuur	-2.009.000	-2.009.000	-
Verstekte subsidies	-13.300.992	-	3.147.691
		16.448.683	
Wettelijke boscompensatie	-119.577	-119.577	-
Totaal onttrekkingen reserves	-193.374.326	-198.772.852	5.398.526

	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Vershil begroting/rekening
Totale lasten alle programma, zonder reserve mutaties	436.225.915	327.149.993	109.075.922
Waarvan incidenteel	204.026.915	111.707.712	92.319.203
Waarvan structureel	232.199.000	215.442.282	16.756.718
Totale baten alle programma, zonder reserve mutaties	-390.002.499	-353.549.959	-36.452.540
Waarvan incidenteel	-102.835.991	-58.285.988	-44.550.003
Waarvan structureel	-287.166.508	-295.263.971	8.097.463
Totale toevoegingen reserve	147.150.910	192.021.669	-44.870.759
Waarvan incidenteel	129.432.573	174.303.332	-44.870.759
Waarvan structureel	17.718.337	17.718.337	0
Totale onttrekkingen reserve	-193.374.326	-198.772.852	5.398.526
Waarvan incidenteel	-193.374.326	-198.772.852	5.398.526

Waarvan structureel	0	0	0
Saldo lasten en baten incl. reserve mutaties	0	-33.151.149	33.151.149
Saldo structurele lasten en baten (incl. structurele reserve mutaties)	-37.249.171	-62.103.352	24.854.181

II.6 De wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

De Wet Normering Topinkomens (WNT) handelt over het maximum inkomen van topfunctionarissen. Als het gaat om de provinciale organisatie is de conclusie dat geen van onze medewerkers, dus ook niet diegenen die moeten worden gekwalificeerd als topfunctionaris, de norm zoals gesteld in de WNT overstijgen. De uitleg van de wet is overigens dat de Provinciesecretaris en de Statengriffier als topfunctionaris moeten worden gezien. Op 1 juli 2014 is het wetsvoorstel Wet verlaging bezoldigingsmaximum WNT (het WNT II) ingediend bij de Tweede Kamer. De wet is op 22 december 2014 aangenomen door de Eerste kamer en is per 1 januari 2016 in werking getreden. Het wettelijk bezoldigingsmaximum voor het jaar 2024 bedraagt hiermee € 233.000,- (was vorig jaar € 223.000,-) daarmee is de norm van het bezoldigingsmaximum WNT tot 100% van een ministersalaris vastgelegd. Met deze norm overschrijdt het salaris van onze topfunctionarissen – en dus ook van andere medewerkers – de norm niet. De WNT stelt, naast een verplichting tot openbaarmaking, een maximum aan de bezoldiging en de contractuele ontslagvergoeding vast. De bezoldiging van de hoogste leidinggevenden van de provincie dienen te worden gepubliceerd. De beloning in het sectoraal bezoldigingsregime mag niet uitstijgen boven de voor die sector geldende norm. Deze norm wordt door de betrokken minister vastgesteld. Voor alle topfunctionarissen geldt dat het geldende bezoldigingsmaximum over 2024 niet is overschreden. Naast de hieronder vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2024 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen. De provincie Drenthe heeft hiermee over 2024 voldaan aan de WNT.

Voorgescreven model Bezoldiging topfunctionarissen

Gegevens 2024		
bedragen x € 1	W. Brenkman	G.V. Buissink
Funcatiegegevens	Provincie-secretaris	Statengriffier
Aanvang en einde functievervulling in 2024	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	173.322	144.271
Beloningen betaalbaar op termijn	23.634	22.507
<i>Subtotaal</i>	<i>196.956</i>	<i>166.778</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	233.000	233.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging	196.956	166.778
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2023		
bedragen x € 1	W. Brenkman	G.V. Buissink
Functiegegevens	Provincie-secretaris	Statengriffier
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	166.758	137.269
Beloningen betaalbaar op termijn	22.446	22.350
<i>Subtotaal</i>	<i>189.204</i>	<i>159.619</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
Bezoldiging	189.204	159.619

II.7 Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Op grond van artikel 24 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het vanaf jaarrekening 2017 verplicht een totaaloverzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld op te nemen net zoals dat ook bij de Begroting 2017 documenten is opgenomen. Ook het verdelingsprincipe waarmee de taakvelden over de programma's zijn verdeeld is onderdeel van deze informatie.

Realisatie taakveld naar programma's

Taakveld / programma	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil
T0.1 Uitkering provinciefonds					
8: Middelen en mensen	-181.124.987	-188.471.428	-213.018.491	-216.480.631	3.462.140
Totaal taakveld	-181.124.987	-188.471.428	-213.018.491	-216.480.631	3.462.140
T0.2 Opbrengst provinciale belastingen					
8: Middelen en mensen	-61.632.739	-62.000.000	-62.000.000	-64.596.646	2.596.646
Totaal taakveld	-61.632.739	-62.000.000	-62.000.000	-64.596.646	2.596.646
T0.3 Geldleningen en uitzettingen					
8: Middelen en mensen	-6.072.384	-3.162.345	-6.662.345	-7.837.819	1.175.474
Totaal taakveld	-6.072.384	-3.162.345	-6.662.345	-7.837.819	1.175.474
T0.4 Deelnemingen					
8: Middelen en mensen	-4.835.192	-1.293.633	-1.043.724	-1.082.925	39.201
Totaal taakveld	-4.835.192	-1.293.633	-1.043.724	-1.082.925	39.201
T0.5 Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten					
8: Middelen en mensen	-1.269.819	13.704.527	1.079.000	34.247	1.044.753
Totaal taakveld	-1.269.819	13.704.527	1.079.000	34.247	1.044.753
T0.6 Overhead					
1: Besturen en samenwerken	340.985	398.308	398.308	351.043	47.265
8: Middelen en mensen	33.314.533	33.732.323	41.307.075	37.943.617	3.363.458
Totaal taakveld	33.655.518	34.130.631	41.705.383	38.294.661	3.410.722
T0.8 Mutaties reserves					
8: Middelen en mensen	-20.895.576	-34.267.393	-46.223.416	-6.751.183	-39.472.233
Totaal taakveld	-20.895.576	-34.267.393	-46.223.416	-6.751.183	-39.472.233
T1.1 Provinciale Staten					
1: Besturen en samenwerken	1.479.781	1.245.187	1.595.337	1.565.743	29.594
8: Middelen en mensen	3.710.629	5.035.514	5.432.514	5.025.395	407.119
Totaal taakveld	5.190.410	6.280.701	7.027.851	6.591.138	436.713
T1.2 Gedeputeerde Staten					
1: Besturen en samenwerken	1.513.420	1.544.124	1.884.124	2.578.466	-694.342
8: Middelen en mensen	1.010.207	1.022.300	1.324.757	1.040.466	284.291
Totaal taakveld	2.523.626	2.566.424	3.208.881	3.618.932	-410.051
T1.3 Kabinetszaken					
8: Middelen en mensen	214.007	225.000	225.000	208.138	16.862
Totaal taakveld	214.007	225.000	225.000	208.138	16.862
T1.4 Bestuurlijke organisatie					
8: Middelen en mensen	923.896	969.817	969.817	897.138	72.679
Totaal taakveld	923.896	969.817	969.817	897.138	72.679
T1.5 Interbestuurlijk toezicht op de regio					
8: Middelen en mensen	290.367	304.799	304.799	281.957	22.842
Totaal taakveld	290.367	304.799	304.799	281.957	22.842
T1.6 Openbare orde en veiligheid					
1: Besturen en samenwerken	36.700	22.492	598.283	589.795	8.488
8: Middelen en mensen	492.746	517.238	517.238	478.476	38.762
Totaal taakveld	529.446	539.730	1.115.521	1.068.271	47.250
T1.9 Bestuur, overige baten en lasten					
1: Besturen en samenwerken	2.713.036	3.271.903	3.268.312	3.250.825	17.487

8: Middelen en mensen	873.516	886.691	1.011.821	935.994	75.827
Totaal taakveld	3.586.551	4.158.594	4.280.133	4.186.819	93.314
T2.1 Landwegen					
4: Regionale economie en werkgelegenheid	186.958		1.500.000	396.884	1.103.116
5: Mobiliteit en bereikbaarheid:	23.670.435	30.685.471	21.150.381	22.068.447	-918.066
8: Middelen en mensen	5.232.287	5.492.073	5.492.073	5.129.337	362.736
Totaal taakveld	29.089.680	36.177.544	28.142.454	27.594.669	547.785
T2.2 Waterwegen					
5: Mobiliteit en bereikbaarheid:	3.766.206	4.653.572	3.522.721	3.155.870	366.851
8: Middelen en mensen	2.452.723	2.359.346	2.359.346	1.810.405	548.941
Totaal taakveld	6.218.929	7.012.918	5.882.067	4.966.275	915.792
T2.3 Openbaar vervoer					
5: Mobiliteit en bereikbaarheid:	24.905.858	29.514.196	36.555.473	35.252.468	1.303.005
8: Middelen en mensen	642.328	674.254	674.254	623.725	50.529
Totaal taakveld	25.548.186	30.188.450	37.229.727	35.876.193	1.353.534
T2.9 Verkeer en vervoer, overige baten en lasten					
5: Mobiliteit en bereikbaarheid:	1.727.759	6.564.000	9.159.218	3.427.396	5.731.822
8: Middelen en mensen	272.771	286.329	286.329	264.871	21.458
Totaal taakveld	2.000.530	6.850.329	9.445.547	3.692.268	5.753.279
T3.2 Kwantiteit oppervlaktewater					
2: Landelijk gebied	239.637				
Totaal taakveld	239.637				
T3.3 Kwantiteit grondwater					
2: Landelijk gebied	-148.792	100.000	399.736	502.457	-102.721
8: Middelen en mensen	712.720	748.145	748.145	692.078	56.067
Totaal taakveld	563.928	848.145	1.147.881	1.194.535	-46.654
T3.4 Kwaliteit oppervlaktewater					
2: Landelijk gebied	-136.882	1.518.500	1.586.000	1.339.974	246.026
8: Middelen en mensen	334.363	350.982	350.982	324.679	26.303
Totaal taakveld	197.481	1.869.482	1.936.982	1.664.653	272.329
T3.5 Kwaliteit grondwater					
8: Middelen en mensen	193.578	203.200	203.200	187.972	15.228
Totaal taakveld	193.578	203.200	203.200	187.972	15.228
T4.1 Bodembescherming					
3: Leefomgeving en wonen	592.027	240.858	1.353.658	701.018	652.640
8: Middelen en mensen	606.604	636.755	636.755	589.036	47.719
Totaal taakveld	1.198.631	877.613	1.990.413	1.290.053	700.360
T4.4 Vergunningverlening en handhaving					
2: Landelijk gebied		20.833	20.833	1.442	19.391
3: Leefomgeving en wonen	5.182.729	4.570.694	5.501.822	5.580.096	-78.274
8: Middelen en mensen	1.569.437	677.924	1.247.055	1.971.284	-724.229
Totaal taakveld	6.752.166	5.269.451	6.769.710	7.552.822	-783.112
T4.5 Ontgronding					
3: Leefomgeving en wonen	-37.401	-37.500	-37.500	-54.635	17.135
8: Middelen en mensen	272.771	286.329	286.329	264.871	21.458
Totaal taakveld	235.371	248.829	248.829	210.236	38.593
T4.6 Duurzaamheid					
6: Energie	5.875.129	3.523.743	13.290.917	8.247.198	5.043.719
8: Middelen en mensen	2.017.409	2.191.202	2.191.202	1.915.908	275.294
Totaal taakveld	7.892.538	5.714.945	15.482.119	10.163.106	5.319.013
T4.9 Milieu, overige baten en lasten					
3: Leefomgeving en wonen	469.735	632.095	632.095	514.903	117.192
8: Middelen en mensen	532.992	557.748	616.748	570.528	46.220
Totaal taakveld	1.002.727	1.189.843	1.248.843	1.085.431	163.412
T5.1 Natuurontwikkeling					
2: Landelijk gebied	33.340.256	41.971.357	42.317.565	26.825.045	15.492.520
8: Middelen en mensen	2.617.539	2.745.666	2.745.666	2.539.903	205.763
Totaal taakveld	35.957.794	44.717.023	45.063.231	29.364.947	15.698.284
T5.2 Beheer natuurgebieden					
2: Landelijk gebied	24.543.324	20.063.452	25.963.857	15.452.087	10.511.770

8: Middelen en mensen	3.576.658	3.845.713	3.845.713	3.557.511	288.202
Totaal taakveld	28.119.982	23.909.165	29.809.570	19.009.598	10.799.972
T5.3 Beheer flora en fauna					
2: Landelijk gebied	1.599.349	175.000	1.060.000	1.177.714	-117.714
8: Middelen en mensen	114.387	120.073	420.073	388.592	31.481
Totaal taakveld	1.713.736	295.073	1.480.073	1.566.307	-86.234
T5.9 Natuur, overige baten en lasten					
2: Landelijk gebied	49.700	50.000	50.000	49.700	300
Totaal taakveld	49.700	50.000	50.000	49.700	300
T6.1 Agrarische aangelegenheden					
2: Landelijk gebied	2.180.567	480.533	6.261.728	2.630.382	3.631.346
8: Middelen en mensen	649.474	681.077	681.077	630.036	51.041
Totaal taakveld	2.830.040	1.161.610	6.942.805	3.260.418	3.682.387
T6.3 Kennis en innovatie					
4: Regionale economie en werkgelegenheid	-112.564	708.759	953.759	-694.359	1.648.118
8: Middelen en mensen	839.818	881.560	881.560	815.495	66.065
Totaal taakveld	727.254	1.590.319	1.835.319	121.136	1.714.183
T6.4 Recreatie en toerisme					
4: Regionale economie en werkgelegenheid	4.223.368	4.581.513	6.280.660	3.836.807	2.443.853
7: Levendig en sociaal	1.118.029				
8: Middelen en mensen	827.109	868.220	868.220	803.155	65.065
Totaal taakveld	6.168.505	5.449.733	7.148.880	4.639.962	2.508.918
T6.9 Regionale economie, overige baten en lasten					
1: Besturen en samenwerken	1.357.387	4.368.857	1.499.066	246.482	1.252.584
4: Regionale economie en werkgelegenheid	10.174.340	10.373.658	14.177.391	8.719.408	5.457.983
8: Middelen en mensen	1.291.622	1.283.606	1.283.606	1.187.411	96.195
Totaal taakveld	12.823.349	16.026.121	16.960.063	10.153.301	6.806.762
T7.1 Cultuur					
7: Levendig en sociaal	18.247.032	17.517.237	20.632.280	19.565.030	1.067.250
8: Middelen en mensen	1.574.188	1.651.989	1.651.989	1.528.187	123.802
Totaal taakveld	19.821.220	19.169.226	22.284.269	21.093.217	1.191.052
T7.2 Maatschappij					
2: Landelijk gebied	-228.038		1.593.772	253.320	1.340.452
4: Regionale economie en werkgelegenheid	33.855		326.645	97.988	228.657
7: Levendig en sociaal	8.431.161	6.166.976	9.818.827	8.252.568	1.566.259
8: Middelen en mensen	669.837	300.182	300.182	331.134	-30.952
Totaal taakveld	8.906.815	6.467.158	12.039.426	8.935.010	3.104.416
T8.1 Ruimtelijke ordening					
3: Leefomgeving en wonen	2.084.767	2.767.293	4.162.061	2.272.065	1.889.996
8: Middelen en mensen	897.500	1.735.063	1.735.063	1.605.035	130.028
Totaal taakveld	2.982.267	4.502.356	5.897.124	3.877.100	2.020.024
T8.2 Volkshuisvesting					
3: Leefomgeving en wonen	1.205.139	1.416.046	1.808.046	1.596.862	211.184
4: Regionale economie en werkgelegenheid	1.243.548		2.682.412	3.964.570	-1.282.158
6: Energie	747.836	198.470	782.905	1.080.193	-297.288
8: Middelen en mensen	527.942	554.183	554.183	512.652	41.531
Totaal taakveld	3.724.465	2.168.699	5.827.546	7.154.277	-1.326.731
T8.3 Stedelijke vernieuwing					
3: Leefomgeving en wonen	1.708.117	4.218.798	3.826.967	3.585.405	241.562
Totaal taakveld	1.708.117	4.218.798	3.826.967	3.585.405	241.562
T8.9 Ruimte, overige baten en lasten					
3: Leefomgeving en wonen	-13.398				
8: Middelen en mensen	131.986	138.546	138.546	128.163	10.383
Totaal taakveld	118.588	138.546	138.546	128.163	10.383
Totaal	-22.131.663			-33.151.149	33.151.149

Realisatie programma's naar taakvelden

Programma / taakveld	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil
Programma: 1: Besturen en samenwerken					
Taakveld: T0.6 Overhead					
Lasten	340.985	405.948	405.948	351.043	54.905
Baten		-7.640	-7.640		-7.640
Totaal taakveld	340.985	398.308	398.308	351.043	47.265
Taakveld: T1.1 Provinciale Staten					
Lasten	1.479.781	1.245.187	1.595.337	1.565.743	29.594
Totaal taakveld	1.479.781	1.245.187	1.595.337	1.565.743	29.594
Taakveld: T1.2 Gedeputeerde Staten					
Lasten	1.940.591	1.556.124	1.896.124	2.585.907	-689.783
Baten	-427.171	-12.000	-12.000	-7.441	-4.559
Totaal taakveld	1.513.420	1.544.124	1.884.124	2.578.466	-694.342
Taakveld: T1.6 Openbare orde en veiligheid					
Lasten	36.700	22.492	598.283	589.795	8.488
Totaal taakveld	36.700	22.492	598.283	589.795	8.488
Taakveld: T1.9 Bestuur, overige baten en lasten					
Lasten	2.713.036	3.271.903	3.268.312	3.250.825	17.487
Totaal taakveld	2.713.036	3.271.903	3.268.312	3.250.825	17.487
Taakveld: T6.9 Regionale economie, overige baten en lasten					
Lasten	1.357.387	4.368.857	1.499.066	262.363	1.236.703
Baten				-15.880	15.880
Totaal taakveld	1.357.387	4.368.857	1.499.066	246.482	1.252.584
Totaal Programma	7.441.309	10.850.871	9.243.430	8.582.354	661.076
Programma / taakveld	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil
Programma: 2: Landelijk gebied					
Taakveld:					
Lasten	2.253.769				
Baten	-2.253.769				
Totaal taakveld					
Taakveld: T3.2 Kwantiteit oppervlaktewater					
Lasten	239.637		116.603	566.983	-450.380
Baten			-116.603	-566.983	450.380
Totaal taakveld	239.637				
Taakveld: T3.3 Kwantiteit grondwater					
Lasten	629.238	910.000	1.209.736	1.298.428	-88.692
Baten	-778.030	-810.000	-810.000	-795.971	-14.029
Totaal taakveld	-148.792	100.000	399.736	502.457	-102.721
Taakveld: T3.4 Kwaliteit oppervlaktewater					
Lasten	816.688	1.518.500	34.198.214	2.301.719	31.896.495
Baten	-953.570		-32.612.214	-961.745	-31.650.469
Totaal taakveld	-136.882	1.518.500	1.586.000	1.339.974	246.026
Taakveld: T4.4 Vergunningverlening en handhaving					
Lasten		20.833	20.833	1.442	19.391
Totaal taakveld		20.833	20.833	1.442	19.391
Taakveld: T4.6 Duurzaamheid					
Lasten			15.800		15.800
Baten			-15.800		-15.800
Totaal taakveld					
Taakveld: T5.1 Natuurontwikkeling					
Lasten	35.681.080	56.963.481	55.023.259	35.317.565	19.705.694
Baten	-2.340.825	-14.992.124	-12.705.694	-8.492.520	-4.213.174
Totaal taakveld	33.340.256	41.971.357	42.317.565	26.825.045	15.492.520
Taakveld: T5.2 Beheer natuurgebieden					
Lasten	56.309.920	26.323.881	47.621.053	38.821.380	8.799.673
Baten	-31.766.596	-6.260.429	-21.657.196	-23.369.292	1.712.096
Totaal taakveld	24.543.324	20.063.452	25.963.857	15.452.087	10.511.770

Taakveld: T5.3 Beheer flora en fauna					
Lasten	1.599.349	175.000	1.230.000	1.177.714	52.286
Baten			-170.000		-170.000
Totaal taakveld	1.599.349	175.000	1.060.000	1.177.714	-117.714
Taakveld: T5.9 Natuur, overige baten en lasten					
Lasten	49.700	50.000	50.000	49.700	300
Totaal taakveld	49.700	50.000	50.000	49.700	300
Taakveld: T6.1 Agrarische aangelegenheden					
Lasten	4.234.932	2.573.997	17.535.648	4.112.077	13.423.571
Baten	-2.054.365	-2.093.464	-11.273.920	-1.481.696	-9.792.224
Totaal taakveld	2.180.567	480.533	6.261.728	2.630.382	3.631.346
Taakveld: T6.2 Logistiek					
Lasten				3.197.523	-3.197.523
Baten				-3.197.523	3.197.523
Totaal taakveld					
Taakveld: T7.2 Maatschappij					
Lasten	11.962		3.253.326	1.295.177	1.958.149
Baten	-240.000		-1.659.554	-1.041.857	-617.697
Totaal taakveld	-228.038		1.593.772	253.320	1.340.452
Totaal Programma	61.439.120	64.379.675	79.253.491	48.232.121	31.021.370
Programma / taakveld	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil
Programma: 3: Leefomgeving en wonen					
Taakveld: T4.1 Bodembescherming					
Lasten	3.556.435	240.858	2.052.805	1.749.184	303.621
Baten	-2.964.409		-699.147	-1.048.166	349.019
Totaal taakveld	592.027	240.858	1.353.658	701.018	652.640
Taakveld: T4.4 Vergunningverlening en handhaving					
Lasten	5.196.789	4.795.694	5.726.822	5.610.087	116.735
Baten	-14.060	-225.000	-225.000	-29.991	-195.009
Totaal taakveld	5.182.729	4.570.694	5.501.822	5.580.096	-78.274
Taakveld: T4.5 Ontgronding					
Baten	-37.401	-37.500	-37.500	-54.635	17.135
Totaal taakveld	-37.401	-37.500	-37.500	-54.635	17.135
Taakveld: T4.9 Milieu, overige baten en lasten					
Lasten	469.735	632.095	632.095	514.903	117.192
Totaal taakveld	469.735	632.095	632.095	514.903	117.192
Taakveld: T8.1 Ruimtelijke ordening					
Lasten	2.084.767	2.767.293	4.312.061	2.369.904	1.942.157
Baten			-150.000	-97.839	-52.161
Totaal taakveld	2.084.767	2.767.293	4.162.061	2.272.065	1.889.996
Taakveld: T8.2 Volkshuisvesting					
Lasten	1.644.842	1.416.046	2.774.553	2.487.752	286.801
Baten	-439.703		-966.507	-890.890	-75.617
Totaal taakveld	1.205.139	1.416.046	1.808.046	1.596.862	211.184
Taakveld: T8.3 Stedelijke vernieuwing					
Lasten	1.708.117	4.218.798	3.826.967	3.585.405	241.562
Totaal taakveld	1.708.117	4.218.798	3.826.967	3.585.405	241.562
Taakveld: T8.9 Ruimte, overige baten en lasten					
Lasten	-13.398				
Totaal taakveld	-13.398				
Totaal Programma	11.191.715	13.808.284	17.247.149	14.195.713	3.051.436
Programma / taakveld	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil
Programma: 4: Regionale economie en werkgelegenheid					
Taakveld: T2.1 Landwegen					
Lasten	186.958		1.500.000	396.884	1.103.116
Totaal taakveld	186.958		1.500.000	396.884	1.103.116
Taakveld: T6.3 Kennis en innovatie					
Lasten	151.240	708.759	953.759	-604.141	1.557.900

Baten	-263.804			-90.218	90.218
Totaal taakveld	-112.564	708.759	953.759	-694.359	1.648.118
Taakveld: T6.4 Recreatie en toerisme					
Lasten	4.595.256	4.824.180	6.523.327	4.153.734	2.369.593
Baten	-371.888	-242.667	-242.667	-316.926	74.259
Totaal taakveld	4.223.368	4.581.513	6.280.660	3.836.807	2.443.853
Taakveld: T6.9 Regionale economie, overige baten en lasten					
Lasten	11.532.886	11.222.627	19.938.773	12.117.640	7.821.133
Baten	-1.358.546	-848.969	-5.761.382	-3.398.232	-2.363.150
Totaal taakveld	10.174.340	10.373.658	14.177.391	8.719.408	5.457.983
Taakveld: T7.2 Maatschappij					
Lasten	45.140		2.385.000	415.063	1.969.937
Baten	-11.285		-2.058.355	-317.075	-1.741.280
Totaal taakveld	33.855		326.645	97.988	228.657
Taakveld: T8.2 Volkshuisvesting					
Lasten	1.658.628		3.541.398	5.286.093	-1.744.695
Baten	-415.079		-858.986	-1.321.523	462.537
Totaal taakveld	1.243.548		2.682.412	3.964.570	-1.282.158
Totaal Programma	15.749.505	15.663.930	25.920.867	16.321.298	9.599.569
Programma / taakveld	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil
Programma: 5: Mobiliteit en bereikbaarheid:					
Taakveld: T2.1 Landwegen					
Lasten	24.365.243	30.990.386	21.867.131	23.893.516	-2.026.385
Baten	-694.807	-304.915	-716.750	-1.825.069	1.108.319
Totaal taakveld	23.670.435	30.685.471	21.150.381	22.068.447	-918.066
Taakveld: T2.2 Waterwegen					
Lasten	4.067.082	4.793.174	4.130.465	4.141.991	-11.526
Baten	-300.876	-139.602	-607.744	-986.121	378.377
Totaal taakveld	3.766.206	4.653.572	3.522.721	3.155.870	366.851
Taakveld: T2.3 Openbaar vervoer					
Lasten	29.384.603	31.436.196	40.514.396	38.584.508	1.929.888
Baten	-4.478.746	-1.922.000	-3.958.923	-3.332.040	-626.883
Totaal taakveld	24.905.858	29.514.196	36.555.473	35.252.468	1.303.005
Taakveld: T2.9 Verkeer en vervoer, overige baten en lasten					
Lasten	2.210.011	6.579.000	9.477.550	3.716.811	5.760.739
Baten	-482.252	-15.000	-318.332	-289.415	-28.917
Totaal taakveld	1.727.759	6.564.000	9.159.218	3.427.396	5.731.822
Totaal Programma	54.070.257	71.417.239	70.387.793	63.904.181	6.483.612
Programma / taakveld	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil
Programma: 6: Energie					
Taakveld: T4.6 Duurzaamheid					
Lasten	8.463.648	4.423.743	15.343.399	9.941.392	5.402.007
Baten	-2.588.520	-900.000	-2.052.482	-1.694.194	-358.288
Totaal taakveld	5.875.129	3.523.743	13.290.917	8.247.198	5.043.719
Taakveld: T8.2 Volkshuisvesting					
Lasten	747.836	198.470	782.905	1.080.193	-297.288
Totaal taakveld	747.836	198.470	782.905	1.080.193	-297.288
Totaal Programma	6.622.965	3.722.213	14.073.822	9.327.391	4.746.431
Programma / taakveld	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil
Programma: 7: Levendig en sociaal					
Taakveld: T6.4 Recreatie en toerisme					
Lasten	1.118.029				
Totaal taakveld	1.118.029				
Taakveld: T7.1 Cultuur					
Lasten	18.642.809	17.850.567	20.965.610	19.917.029	1.048.581
Baten	-395.776	-333.330	-333.330	-352.000	18.670

Totaal taakveld	18.247.032	17.517.237	20.632.280	19.565.030	1.067.250
Taakveld: T7.2 Maatschappij					
Lasten	8.751.661	6.280.976	9.957.827	8.392.468	1.565.359
Baten	-320.500	-114.000	-139.000	-139.900	900
Totaal taakveld	8.431.161	6.166.976	9.818.827	8.252.568	1.566.259
Totaal Programma	27.796.222	23.684.213	30.451.107	27.817.598	2.633.509
Programma / taakveld	Realisatie 2023	Primitieve begroting 2024	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie 2024	Verschil
Programma: 8: Middelen en mensen					
Taakveld: T0.1 Uitkering provinciefonds					
Lasten	107.000		106.665	107.000	-335
Baten	-181.231.987	-188.471.428	-213.125.156	-216.587.631	3.462.475
Totaal taakveld	-181.124.987	-188.471.428	-213.018.491	-216.480.631	3.462.140
Taakveld: T0.2 Opbrengst provinciale belastingen					
Baten	-61.632.739	-62.000.000	-62.000.000	-64.596.646	2.596.646
Totaal taakveld	-61.632.739	-62.000.000	-62.000.000	-64.596.646	2.596.646
Taakveld: T0.3 Geldleningen en uitzettingen					
Lasten		2.500	2.500		2.500
Baten	-6.072.384	-3.164.845	-6.664.845	-7.837.819	1.172.974
Totaal taakveld	-6.072.384	-3.162.345	-6.662.345	-7.837.819	1.175.474
Taakveld: T0.4 Deelnemingen					
Lasten	8.713	40.000	40.000	29.885	10.115
Baten	-4.843.905	-1.333.633	-1.083.724	-1.112.810	29.086
Totaal taakveld	-4.835.192	-1.293.633	-1.043.724	-1.082.925	39.201
Taakveld: T0.5 Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten					
Lasten	-1.268.729	13.704.527	1.079.000	34.247	1.044.753
Baten	-1.089				
Totaal taakveld	-1.269.819	13.704.527	1.079.000	34.247	1.044.753
Taakveld: T0.6 Overhead					
Lasten	40.280.627	40.624.471	48.269.123	44.062.801	4.206.322
Baten	-6.966.094	-6.892.148	-6.962.048	-6.119.184	-842.864
Totaal taakveld	33.314.533	33.732.323	41.307.075	37.943.617	3.363.458
Taakveld: T0.8 Mutaties reserves					
Lasten	142.401.091	50.395.238	147.150.910	192.021.669	-44.870.759
Baten	-163.296.666	-84.662.631	-193.374.326	-198.772.852	5.398.526
Totaal taakveld	-20.895.576	-34.267.393	-46.223.416	-6.751.183	-39.472.233
Taakveld: T1.1 Provinciale Staten					
Lasten	3.827.726	5.035.514	5.432.514	5.192.197	240.317
Baten	-117.097			-166.801	166.801
Totaal taakveld	3.710.629	5.035.514	5.432.514	5.025.395	407.119
Taakveld: T1.2 Gedeputeerde Staten					
Lasten	1.042.086	1.022.300	1.324.757	1.075.001	249.756
Baten	-31.879			-34.535	34.535
Totaal taakveld	1.010.207	1.022.300	1.324.757	1.040.466	284.291
Taakveld: T1.3 Kabinetszaken					
Lasten	220.760	225.000	225.000	215.047	9.953
Baten	-6.753			-6.908	6.908
Totaal taakveld	214.007	225.000	225.000	208.138	16.862
Taakveld: T1.4 Bestuurlijke organisatie					
Lasten	953.051	969.817	969.817	926.915	42.902
Baten	-29.156			-29.778	29.778
Totaal taakveld	923.896	969.817	969.817	897.138	72.679
Taakveld: T1.5 Interbestuurlijk toezicht op de regio					
Lasten	299.530	304.799	304.799	291.316	13.483
Baten	-9.163			-9.359	9.359
Totaal taakveld	290.367	304.799	304.799	281.957	22.842
Taakveld: T1.6 Openbare orde en veiligheid					
Lasten	508.296	517.238	517.238	494.357	22.881
Baten	-15.550			-15.881	15.881

Totaal taakveld	492.746	517.238	517.238	478.476	38.762
Taakveld: T1.9 Bestuur, overige baten en lasten					
Lasten	901.081	886.691	1.011.821	967.061	44.760
Baten	-27.566			-31.067	31.067
Totaal taakveld	873.516	886.691	1.011.821	935.994	75.827
Taakveld: T2.1 Landwegen					
Lasten	5.397.403	5.492.073	5.492.073	5.297.967	194.106
Baten	-165.116			-168.630	168.630
Totaal taakveld	5.232.287	5.492.073	5.492.073	5.129.337	362.736
Taakveld: T2.2 Waterwegen					
Lasten	2.514.390	2.359.346	2.359.346	1.856.828	502.518
Baten	-61.667			-46.423	46.423
Totaal taakveld	2.452.723	2.359.346	2.359.346	1.810.405	548.941
Taakveld: T2.3 Openbaar vervoer					
Lasten	662.598	674.254	674.254	644.427	29.827
Baten	-20.270			-20.702	20.702
Totaal taakveld	642.328	674.254	674.254	623.725	50.529
Taakveld: T2.9 Verkeer en vervoer, overige baten en lasten					
Lasten	281.379	286.329	286.329	273.663	12.666
Baten	-8.608			-8.792	8.792
Totaal taakveld	272.771	286.329	286.329	264.871	21.458
Taakveld: T3.3 Kwantiteit grondwater					
Lasten	735.211	748.145	748.145	715.049	33.096
Baten	-22.491			-22.971	22.971
Totaal taakveld	712.720	748.145	748.145	692.078	56.067
Taakveld: T3.4 Kwaliteit oppervlaktewater					
Lasten	344.914	350.982	350.982	335.456	15.526
Baten	-10.552			-10.777	10.777
Totaal taakveld	334.363	350.982	350.982	324.679	26.303
Taakveld: T3.5 Kwaliteit grondwater					
Lasten	199.687	203.200	203.200	194.211	8.989
Baten	-6.109			-6.239	6.239
Totaal taakveld	193.578	203.200	203.200	187.972	15.228
Taakveld: T4.1 Bodembescherming					
Lasten	625.747	636.755	636.755	608.587	28.168
Baten	-19.143			-19.551	19.551
Totaal taakveld	606.604	636.755	636.755	589.036	47.719
Taakveld: T4.4 Vergunningverlening en handhaving					
Lasten	1.589.884	677.924	1.247.055	1.994.775	-747.720
Baten	-20.447			-23.490	23.490
Totaal taakveld	1.569.437	677.924	1.247.055	1.971.284	-724.229
Taakveld: T4.5 Ontgronding					
Lasten	281.379	286.329	286.329	273.663	12.666
Baten	-8.608			-8.792	8.792
Totaal taakveld	272.771	286.329	286.329	264.871	21.458
Taakveld: T4.6 Duurzaamheid					
Lasten	2.081.073	2.191.202	2.191.202	1.983.187	208.015
Baten	-63.664			-67.279	67.279
Totaal taakveld	2.017.409	2.191.202	2.191.202	1.915.908	275.294
Taakveld: T4.9 Milieu, overige baten en lasten					
Lasten	549.812	557.748	616.748	589.465	27.283
Baten	-16.820			-18.937	18.937
Totaal taakveld	532.992	557.748	616.748	570.528	46.220
Taakveld: T5.1 Natuurontwikkeling					
Lasten	2.700.141	2.745.666	2.745.666	2.624.206	121.460
Baten	-82.602			-84.304	84.304
Totaal taakveld	2.617.539	2.745.666	2.745.666	2.539.903	205.763
Taakveld: T5.2 Beheer natuurgebieden					
Lasten	3.689.527	3.845.713	3.845.713	3.675.591	170.122

Baten	-112.869			-118.080	118.080
Totaal taakveld	3.576.658	3.845.713	3.845.713	3.557.511	288.202
Taakveld: T5.3 Beheer flora en fauna					
Lasten	117.997	120.073	420.073	401.490	18.583
Baten	-3.610			-12.898	12.898
Totaal taakveld	114.387	120.073	420.073	388.592	31.481
Taakveld: T6.1 Agrarische aangelegenheden					
Lasten	669.969	681.077	681.077	650.948	30.129
Baten	-20.496			-20.912	20.912
Totaal taakveld	649.474	681.077	681.077	630.036	51.041
Taakveld: T6.3 Kennis en innovatie					
Lasten	866.320	881.560	881.560	842.563	38.997
Baten	-26.502			-27.068	27.068
Totaal taakveld	839.818	881.560	881.560	815.495	66.065
Taakveld: T6.4 Recreatie en toerisme					
Lasten	853.210	868.220	868.220	829.813	38.407
Baten	-26.101			-26.658	26.658
Totaal taakveld	827.109	868.220	868.220	803.155	65.065
Taakveld: T6.9 Regionale economie, overige baten en lasten					
Lasten	1.332.382	1.283.606	1.283.606	1.226.823	56.783
Baten	-40.760			-39.412	39.412
Totaal taakveld	1.291.622	1.283.606	1.283.606	1.187.411	96.195
Taakveld: T7.1 Cultuur					
Lasten	1.623.865	1.651.989	1.651.989	1.578.910	73.079
Baten	-49.677			-50.723	50.723
Totaal taakveld	1.574.188	1.651.989	1.651.989	1.528.187	123.802
Taakveld: T7.2 Maatschappij					
Lasten	690.975	300.182	300.182	340.351	-40.169
Baten	-21.138			-9.217	9.217
Totaal taakveld	669.837	300.182	300.182	331.134	-30.952
Taakveld: T8.1 Ruimtelijke ordening					
Lasten	925.822	1.735.063	1.735.063	1.658.309	76.754
Baten	-28.323			-53.274	53.274
Totaal taakveld	897.500	1.735.063	1.735.063	1.605.035	130.028
Taakveld: T8.2 Volkshuisvesting					
Lasten	544.602	554.183	554.183	529.668	24.515
Baten	-16.660			-17.016	17.016
Totaal taakveld	527.942	554.183	554.183	512.652	41.531
Taakveld: T8.9 Ruimte, overige baten en lasten					
Lasten	136.151	138.546	138.546	132.417	6.129
Baten	-4.165			-4.254	4.254
Totaal taakveld	131.986	138.546	138.546	128.163	10.383
Totaal Programma	-206.442.755	-203.526.425	-246.577.659	-221.531.806	-25.045.853

Verdelingsprincipe waarmee de taakvelden over de programma's zijn verdeeld

Binnen de doelstelling directe personele inzet is, op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), nog een nadere technische toedeling naar taakvelden uit het BBV aangebracht. Omdat er bij de provincie geen tijdschrijven plaatsvindt, is de administratieve toerekening naar taakvelden gebaseerd op de begrote personele inzet (begrote lasten) per taakveld, tenzij meer specifieke informatie aanwezig is over de allocatie van de realisatie naar taakvelden.

De personele lasten worden toegerekend aan de doelstellingen:

1. 8.05.01 Directe personele inzet
2. 8.05.02 Inzet ondersteunend personeel.

Een beperkte omvang aan lonen is direct toegerekend aan beleidsbudgetten. Het betreft voornamelijk tijdelijk personeel (i.p.v. inhuur) voor projecten (bv. bij dekking uit SPUKS). De inhuur ten laste van projecten is vrijwel geheel toegerekend (doorbelast) aan de beleidsbudgetten waarvoor de inzet is gevraagd. De materiële lasten bedrijfsvoering thema's zijn geheel toegerekend aan de post Inzet ondersteunend personeel (overhead). Via bovengenoemde doelstellingen en de toelichting op apparaatskosten in de uitvoeringsinformatie krijgen Provinciale Staten inzicht in de omvang van de apparaatskosten.

Op bovenstaande verdeelsystematiek is één uitzondering. Als gevolg van de wettelijke regels voor begroten en verantwoorden (BBV) worden de loonkosten die samenhangen met investeringsprojecten geactiveerd op de balans. Omdat dit direct invloed heeft op het rekeningresultaat, heeft de activering van loonkosten in deze jaarstukken plaatsgevonden op basis van gedeeltelijk tijdschrijven en gedeeltelijk een opgegeven inzet van personeel dat werkzaam is voor investeringsprojecten.

De kosten voor de interne beleidsopgaven zijn begroot en verantwoord onder diverse beleidsopgaven uit programma 8, zoals de directe lasten van facilitaire zaken en huisvesting, informatievoorziening en automatisering, etc.

II.8 Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van Gedeputeerde Staten

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van GS toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door PS vastgestelde kaders, zoals de begroting en provinciale verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de PS op 8 november 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de PS bepaald en bedraagt 1% (maximaal 3) van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 4.798.088,-. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV van oktober 2024.

Bevinding

Het college van Gedeputeerde Staten stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 1.365.781,- bedraagt. Dit is lager dan de daarvoor gestelde grens van € 4.798.088,-. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college overigens een bedrag van € 0,- acceptabel op basis van door PS vastgestelde afspraken in de Financiële verordening 2024.

Overzicht van bevindingen

Begrotingscriterium	
1A. Overschrijding lasten programma's (blz. 260 concept jaarstukken, totaal lasten)	€ 0
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	€ 339.547
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	€ 0
3. Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten, investeringen en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of niet tijdig aan de raad zijn gemeld	€ 0
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	€ 339.547
4. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid. In de rechtmatigheidsverantwoording wordt verwezen naar dit vooraf vastgestelde totaal beleid.	€ 0
Niet -acceptabele begrotingsonrechtmatigheden (toelichting zie paragraaf bedrijfsvoering)	€ 339.547
Voorwaardencriterium	

5. Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed (toelichting zie paragraaf bedrijfsvoering)	€	1.026.234
M&O criterium		
6. Geen bevindingen	€	0
Totaal Onrechtmatigheden	€	1.365.781
Waarvan acceptabel	€	0
Waarvan niet-acceptabel	€	1.365.781

In de paragraaf Bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met PS aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college van GS ook beschreven welke actie zij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

III Overige gegevens

III.1.1 Investeringsprojecten

Investeringsprojecten

In 2024 waren er in totaal 76 lopende investeringsprojecten. Het grootste deel van deze projecten wordt uitgevoerd voor de bereikbaarheid volgens het provinciaal uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer. De overige projecten hebben betrekking op Wegen en Vaarwegen, Interne Dienstverlening, Informatie en Automatisering en Regionale Economie. De ruilgronden zijn tijdelijke grondverwervingen door Prolander. De maximale hoogte van het investeringskrediet c.q. de waarde van de strategische grondvoorraad voor het Landelijk Gebied is in 2024 bijgesteld naar € 210 miljoen. Het grondbezit is tegen aanschafwaarde of lagere grondwaarde op de balans geplaatst.

In 2024 zijn 8 projecten financieel en technisch gereed gemeld.

(x € 1.000,--)	Verstreckte kredieten	Realisatie 2024	Kredietruimte
76 lopende investeringsprojecten			
Saldo uitgaven / inkomsten 1 januari 2024		212.284	
Investerings 2024		44.056	
Bijdragen derden en reserves 2024		-13.638	
Totale uitgaven	452.945	242.702	210.243
Dit jaar zijn 8 van 76 projecten afgesloten			
Saldo uitgaven / inkomsten 1 januari 2024		2.930	
Investerings 2024		416	
Bijdragen derden en reserves 2024		0	
Totale uitgaven	3.323	3.346	-23
Totaal generaal (lopend + afgesloten)	456.268	246.048	210.220

Netto investering in 2024 (x € 1.000,--)	
Totale uitgaven 2024	44.056
Totale inkomsten 2024	13.638
Netto investering	30.418

Kapitaallasten

Programma	Budget	Realisatie	Verschil	V/N
4: Regionale economie en werkgelegenheid	97.908	97.908	0	
5: Mobiliteit en bereikbaarheid	6.021.555	6.565.555	-544.000	
8: Middelen en mensen	3.032.762	3.032.762	0	
	9.152.225	9.696.225	-544.000	

Nummer	Omschrijving	Krediet	Kosten	Opbrengsten	restant/ tekort	Af te sluiten	Opmerkingen
Programma 2. Landelijk gebied							
6621801	Prolander gronden	210.000.000	189.747.246	-55.661.810	75.914.564	Nee	Dit is een doorlopend proces waarbij met dit krediet bedrijven worden aangekocht en verkocht en het maakt onderdeel uit van de grondstrategie.
		210.000.000	189.747.246	-55.661.810	75.914.564		
Totaal programma 2. Landelijk gebied		210.000.000	189.747.246	-55.661.810	75.914.564		
Programma 4. Regionale economie en werkgelegenheid							
6701805	Health Hub roden fase 2	240.000	146.526	0	93.474	Nee	Betreft budget voor de ontwikkeling van de parkeerplaats op het naastgelegen terrein.
		240.000	146.526	0	93.474		
Programma 4. Regionale economie en werkgelegenheid		240.000	146.526	0	93.474		
Programma 5. Mobiliteit en bereikbaarheid							
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2012							
6312006	Rotonde N375 Meppel/fietstunnel	3.186.166	298.999	0	2.887.167	Nee	De fietstunnel bij de watertoren in Meppel maakt onderdeel uit van de Stadsentree. Met de gemeente Meppel is een planning gemaakt voor de uitvoering van de verschillende infrastructurele projecten. De aanleg van de fietstunnel is voorzien in 2027.
		3.186.166	298.999	0	2.887.167		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2013							
6313002	N34 Emmen West	21.000.918	22.760.256	-2.587.460	828.122	Nee	De projecten Emmen West, verdubbeling Emmen-West – aansluiting N381 en verdubbeling Emmen-West – Holsloot worden in samenhang gezien (nummers 6316004, 6316005, 6313002). De projecten liggen in elkaars verlengde. Per saldo is er een positief resultaat. In 2024 is het archeologisch onderzoek afgerond (conservering). Het restende deel van het krediet is nodig voor boscompensatie. In 2025 is wordt de boscompensatie gerealiseerd in combinatie met een groenstrook die de gemeente Emmen aanlegt bij Delflanden.
6313006	N375 Nieuwveense landen Meppel	961.251	21.998	0	939.253	Nee	Bij de Herijking Investerings Verkeer & Vervoer 2024 (Statenuk 2024-47) heeft u besloten deze middelen toe te voegen aan het krediet Fietstunnel Watertoren Meppel.
6313007	Meppel, Nieuwveenselanden	523.383	136	0	523.247	Nee	Bij de Herijking Investerings Verkeer & Vervoer 2024 (Statenuk 2024-47) heeft u besloten deze middelen toe te voegen aan het krediet Fietstunnel Watertoren Meppel.
6313008	Rotonde N375 Watertoren (voorheen Nw veenslanden)	1.261.692	72.171	0	1.189.521	Nee	De rotonde maakt onderdeel uit van de Stadsentree. Met de gemeente Meppel is een planning gemaakt voor de uitvoering van de verschillende infrastructurele projecten. De aanleg van de rotonde is voorzien in 2027.
6313013	Norgerbrug - Reconstructie weginfrastructuur	7.882.801	3.102.340	-333.437	5.113.898	Nee	Bij de Herijking Investerings Verkeer & Vervoer 2024 (Statenuk 2024-47) heeft u ingestemd met het realiseren van het project Norgerbrug en het krediet opgesplitst in drie activa.
		31.630.045	25.956.901	-2.920.898	8.594.042		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2014							
6314003	Aansluiting Klijndijk N34	3.940.655	5.962.590	-1.788.330	-233.606	Nee	De nieuwe ongelijkvloerse aansluiting Klijndijk is medio 2022 opgeleverd. Het contract voor groenonderhoud loopt door in 2025 en 2026.
	Aansluiting Odoorn-Noord N34	2.037.606	2.065.216	-503.889	476.279	Nee	De nieuwe ongelijkvloerse aansluiting Klijndijk is medio 2022 opgeleverd. Het contract voor groenonderhoud loopt door in 2025 en 2026.

6314006	Bijdrage aan activa in eigendom van derden voor N34 Aansluiting Klindijk/Odoorn	1.170.000	1.124.709	-49.171	94.462	Nee	Project 6314006 wordt in samenhang met 6314003 gezien. Afsluiting zal te zijner tijd tegelijk met 6314003 plaatsvinden.
		7.148.261	9.152.515	-2.341.390	337.136		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2016							
6316002	Doorfietsroute Assen Groningen westelijk kanaaldijk	1.615.842	1.660.863	-237.559	192.539	Nee	Doorfietsroute Assen - Groningen, delen (Hooijdijk) gaat in uitvoering en overige delen in voorbereiding. Naar verwachting eind 2026 gereed. Aandachtspunt is het beroep bij de Raad van State tegen het bestemmingsplan Vriezerbrug.
6316003	Norgervaart - Reconstructie N373	5.276.543	1.269.486	0	4.007.057	Nee	Bij de Herijking Investerings Verkeer & Vervoer 2024 (Statenstuk 2024-47) heeft u ingestemd met het realiseren van het project Norgervaart. De aanbesteding wordt medio 2025 afgerond. De werkzaamheden zullen na verwachting in Q4 2025 starten gekoppeld aan het project Norgervaart.
6316004	N34 Verdubbeling Holsloot-Coevorden ZUID	19.585.031	19.651.643	0	-66.612	Nee	De projecten Emmen West, verdubbeling Emmen-West – aansluiting N381 en verdubbeling Emmen-West – Holsloot worden in samenhang gezien (nummers 6316004, 6316005, 6313002). De projecten liggen in elkaars verlengde. Per saldo is er een positief resultaat. In 2024 is het archeologisch onderzoek afgerond (conservering). Het restende deel van het krediet is nodig voor boscompensatie. In 2025 is wordt de boscompensatie gerealiseerd in combinatie met een groenstrook die de gemeente Emmen aanlegt bij Delflanden.
6316005	N34 Verdubbeling Emmen West - aansl N381 NOORD	15.000.000	15.568.235	0	-568.235	Nee	De projecten Emmen West, verdubbeling Emmen-West – aansluiting N381 en verdubbeling Emmen-West – Holsloot worden in samenhang gezien (nummers 6316004, 6316005, 6313002). De projecten liggen in elkaars verlengde. Per saldo is er een positief resultaat. In 2024 is het archeologisch onderzoek afgerond (conservering). Het restende deel van het krediet is nodig voor boscompensatie. In 2025 is wordt de boscompensatie gerealiseerd in combinatie met een groenstrook die de gemeente Emmen aanlegt bij Delflanden.
6316010	N391, aansluiting Emmerschans	5.329.209	6.333.122	-1.434.688	430.775	Nee	De nieuwe ongelijkvloerse aansluiting Emmerschans is eind 2022 in gebruik genomen. Als onderdeel van dit project moet nog een faunapassage worden gerealiseerd. Dit is in voorbereiding.
		46.806.625	44.483.347	-1.672.247	3.995.524		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2017							
6317004	N34 Partiële verdubbeling NR va N381	2.693.947	1.223.098	0	1.470.849	Nee	Dit betreft het voorbereidingskrediet voor het aanpakken van verkeersplein Gieten met aansluitend een te verdubbelen traject van maximaal 6 kilometer. In 2025 is besluitvorming over het vervolg van dit project.
6317007	N34 Annen 2 rotondes onderliggend wegennet	356.119	0	0	356.119	Nee	Dit project is gepauzeerd in afwachting van besluitvorming over de gedeeltelijke verdubbeling van de N34.
		3.050.066	1.223.098	0	1.826.969		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2018							
6318001	Fietssnelweg Assen-Groningen	9.849.388	2.353.093	-340.957	7.837.252	Nee	Doorfietsroute Assen - Groningen, een deel (Hooijdijk) gaat in uitvoering en overige delen zijn in voorbereiding. Naar verwachting eind 2026 gereed. Aandachtspunt is het beroep bij de Raad van State tegen het bestemmingsplan Vriezerbrug.

6318003	Bijdrage aan activa in eigendom van derden voor Fietssnelweg Assen-Groningen	4.731.516	4.444.653	-1.274.298	1.561.162	Nee	Doorietsroute Assen - Groningen, een deel (Hooijdijk) gaat in uitvoering en overige delen zijn in voorbereiding. Naar verwachting eind 2026 gereed. Aandachtspunt is het beroep bij de Raad van State tegen het bestemmingsplan Vriezerbrug.
		14.580.904	6.797.746	-1.615.256	9.398.414		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2019							
6319001	Verkeersveiligheid ontsluiting GAE	314.030	8.440	0	305.590	Nee	Groningen Airport Eelde heeft een ontwerp uitgewerkt. In het BO MIRT 2024 zijn nadere afspraken gemaakt over de Rijksbijdrage. De planologische procedure moet nog worden doorlopen voordat overgegaan kan worden tot realisatie.
		314.030	8.440	0	305.590		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2020							
6320006	Delftlanden, N391, tussen kruising N34 en folieconstructie	816.660	191.225	-59.340	684.774	Nee	Dit project wordt in 2025 en 2026 uitgevoerd in combinatie met het project Verdiepte ligging Rondweg Emmen.
6320007	Kruising N391 - N862 (Emmen Bereikbaar)	8.981.340	683.850	-212.288	8.509.777	Nee	In 2025 worden de voorkeursvarianten verder uitgewerkt. Realisatie is voorzien in 2028.
6320008	Ongelijkvloerse kruising Pottendijk	3.500.000	1.064.938	0	2.435.062	Nee	Project is in 2024 in uitvoering gegaan en zal voor de zomervakantie 2025 worden opgeleverd.
6320010	Aanleg ongelijkvloerse kruising Houtweg (+ aangrenzende wegvlakken)	12.892.000	878.561	0	12.013.439	Nee	Eind 2024 is er een voorkeursvariant gekozen die op dit moment nader wordt uitgewerkt. Realisatie is voorzien vanaf 2028.
6320011	Centrale aansluiting Bargermeer (+ aangrenzende wegvlakken)	3.976.667	925.284	0	3.051.383	Nee	De aanbesteding van het project Bargermeer is afgerond. Het werk wordt naar verwachting medio 2025 opgeleverd.
6320012	Reconstructie N862 (bijdrage aan derden, de gemeente Emmen)	9.583.333	0	0	9.583.333	Nee	Dit krediet betreft de bijdrage derden voor de N862 als gevolg van het Bereikbaarheidsakkoord N391-N862 Emmen (Statenstuk 2018-849). Met gemeente Emmen zijn binnen Emmen Bereikbaar afspraken gemaakt over de provinciale bijdrage aan de N862 in relatie tot de werkzaamheden aan de N862 waarvan de 1e fase in 2025 start.
6320016	Extra maatregelen (Bereikbaarheidsakkoord)	5.000.000	8.726	0	4.991.274	Nee	Dit krediet is onderdeel van het samenwerkingsverband Emmen Bereikbaar en bedoeld voor het realiseren van omgevingswensen in relatie tot de projecten onder Emmen Bereikbaar. Over de besteding worden naar verwachting in 2025 nadere afspraken gemaakt binnen Emmen Bereikbaar.
6320017	Verdiepte ligging (oud folieconstructie)	23.629.332	723.731	-161.748	23.067.348	Nee	In de 1e actualisatie 2024 heeft u het krediet van de verdiepte ligging Rondweg Emmen opgehoogd (Statenstuk 2024-23). U bent per brief geïnformeerd over de complexiteit van dit project en de vervolgstappen richting een toekomstbestendige oplossing vanaf 2026 (22/5.6/2024000766).
		68.379.332	4.476.317	-433.375	64.336.390		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2022							
6322026	Investeringsprogramma SPVD	13.664.171	3.440.057	0	10.224.114	Nee	In Statenstuk 2024-48 is besloten over de invulling van de (resterende) middelen uit het investeringsprogramma SPVD. In 2024 zijn op verschillende wegvlakken bermmaatregelen uitgevoerd in combinatie met groot onderhoud. De voorbereiding van de vier Duurzaam Veilig projecten is opgestart.

6322027	Investerings Mobiliteit op maat	3.680.000	3.202	0	3.676.798	Nee	Conform het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit op Maat (Statenuk 2022-70) investeren we in: -Diverse bushaltes en carpoolplaatsen -Hub Borger (uitvoering gepland in 2026) -Hub Gieten (uitvoering gepland in 2026) -Hub Peize (uitvoering gepland in 2026) -Hub Rolde (realisatie gepland in 2025)
		17.344.171	3.443.260	0	13.900.911		
Bereikbaarheid - Uitvoering provinciaal verkeers- en vervoersplan 2024 (Herijking investeringen Verkeer & Vervoer 2024)							
7240001	Maatregelen N375 Duurzaam Veilig	2.500.000	207.464	0	2.292.536	Nee	In 2025 worden de maatregelen nader uitgewerkt.
7240005	Vervangen Norgerbrug	7.153.337	407	0	7.152.930	Nee	Bij de Herijking Investerings Verkeer & Vervoer 2024 (Statenuk 2024-47) heeft u ingestemd met het realiseren van het project Norgerbrug en het krediet opgesplitst in drie activa: 1. Vervangen Norgerbrug 2. Reconstructie weginfrastructuur 3. Ronde N371/N373 Dit krediet betreft het vervangen van de brug. Het bouwteam bereidt de uitvoering van het project Norgerbrug voor. De werkzaamheden zullen naar verwachting na het vaarseizoen 2025 beginnen.
7240006	Norgerbrug Ronde N371/N373	905.868	3.901	0	901.967	Nee	Bij de Herijking Investerings Verkeer & Vervoer 2024 (Statenuk 2024-47) heeft u ingestemd met het realiseren van het project Norgerbrug en het krediet opgesplitst in drie activa: 1. Vervangen Norgerbrug 2. Reconstructie weginfrastructuur 3. Ronde N371/N373 Dit krediet betreft de ronde N371/N373. Op het moment dat de benodigde grond in bezit is, zal dit project worden gerealiseerd.
7240007	Norgervaart Fietsbrug N919 en duiker	532.939	1.544	0	531.395	Nee	Bij de Herijking Investerings Verkeer & Vervoer 2024 (Statenuk 2024-47) heeft u ingestemd met het realiseren van het project Norgervaart waaronder de activa Fietsbrug N919 en duiker. In 2025 zal de aanbesteding worden opgestart.
7240008	Ronde kruising N372/ Dwaziewegen	500.000	26.038	0	473.962	Nee	Bij de Herijking Investerings Verkeer & Vervoer 2024 (Statenuk 2024-47) heeft u ingestemd met de realisatie van een ronde op de kruising N372/Dwaziewegen. De aanbesteding wordt begin 2025 afgerond. Naar verwachting wordt de ronde in Q3 2025 opgeleverd.
		11.592.144	239.354	0	11.352.790		
Algemeen beheer en onderhoud wegen en vaarwegen							
6332103	Vervangen VRI N851	640.000	657.614	0	-17.614	Ja	Verkeersregelinstallatie in Meppel is vernieuwd. Project is afgerond.
6331608	Aanleg glasvezel tbv bediening HVV	171.300	90.487	-5.953	86.767	Nee	De financiële afronding moet nog plaatsvinden.
6332003	Oeverbeschoeiing beton Wittelsterbrug - 1e Uffelterbrug	1.293.855	1.722.449	-430.522	1.928	Ja	Project is afgerond, er is circa 3 kilometer nieuwe beschoeiing gerealiseerd.
6332007	Oeverbeschoeiing staal VHV ged. VHV - Stieltjesluis	1.868.551	2.360.935	-515.289	22.905	Nee	Er is circa 1,5 kilometer nieuwe beschoeiing gerealiseerd, de garantieperiode loopt af in 2025.
6332008	Oeverbeschoeiing staal ged. Erica - Klazienaveen	3.274.543	4.177.562	-903.019	0	Nee	Er is circa 3 kilometer nieuwe beschoeiing gerealiseerd, de garantieperiode loopt af in 2025.
6332009	damwand beton 2022	629.599	122.629	0	506.970	Nee	Project bevindt zich in voorbereidingsfase.
6332010	damwand hout 2022	186.087	8.949	0	177.138	Nee	Project bevindt zich in voorbereidingsfase.
6332011	damwand staal 2022	2.743.175	313.772	-11.589	2.440.993	Nee	Project bevindt zich in voorbereidingsfase.
6332013	damwand beton 2023	2.012.403	73.974	0	1.938.429	Nee	Project bevindt zich in voorbereidingsfase.
6332014	damwand hout 2023	9.186	5.151	0	4.035	Nee	Project bevindt zich in voorbereidingsfase.
6332015	damwand staal 2023	1.140.917	329.309	0	811.608	Nee	Project bevindt zich in voorbereidingsfase.

6332016	Houten paalbesch.2023	101.041	259	0	100.782	Nee	Project bevindt zich in voorbereidingsfase.
6332021	Oeverbeschoeiing staal ged. A37 - spoorbrug Veenoord	480.747	613.322	-132.540	-35	Nee	Project bevindt zich in onderhoudsperiode.
6332022	Oeverbeschoeiing staal VHV ged. VHV - Stieltjessluis	2.187.700	774.199	0	1.413.502	Nee	Project is in uitvoering.
6332102	Vervangen sluisdeuren Ossensluis	460.000	455.546	0	4.454	Ja	Vier houten sluisdeuren zijn vervangen door stalen deuren. Het project is afgerond.
6332201	Verv. brug N386 Oosterm.Vaart	2.453.679	2.252.510	0	201.169	Nee	De bestaande brug is vervangen omdat deze niet meer voldeed aan de verkeersklasse. Project bevindt zich in onderhoudsperiode.
6332202	Vervanging sluisdeuren Oranjesluis	195.000	192.920	0	2.080	Ja	Houten sluisdeuren zijn vervangen door stalen sluisdeuren. Project is afgerond.
6332203	Vervanging sluisdeuren Stieltjes- kanaalsluis	740.000	578.347	0	161.653	Nee	Houten sluisdeuren zijn vervangen door stalen sluisdeuren. Project bevindt zich in garantieperiode.
6332301	Vervangen brugdek Pijlebrug	544.000	503.798	0	40.202	Nee	Het brugdek is vervangen, het project bevindt zich in de garantieperiode.
6332302	investeringskrediet beschoeiing	6.400.000	2.422.750	0	3.977.250	Nee	Binnen het project wordt circa 7 kilometer beschoeiing gerealiseerd. De planning is dat het project in 2025 gerealiseerd wordt.
7240009	Glasvezel Bedienpost Peelo met brug Asserwijk en Norgerbrug (Sluis Peelo)	148.400	0	0	148.400	Nee	Project bevindt zich in opstartfase. Onderdeel in het project is - in samenwerking met de gemeente Assen - de uitbreiding van bediening op afstand van vijf bruggen.
7240010	Gedeeltelijke vervanging en uitbreiding bedienpost Peelo (Sluis Peelo)	534.774	49.960	0	484.814	Nee	Project bevindt zich in opstartfase. Onderdeel in het project is - in samenwerking met de gemeente Assen - de uitbreiding van bediening op afstand van 5 bruggen.
7240011	Elektrische installatie Brug Asserwijk (Sluis Peelo)	530.000	0	0	530.000	Nee	Project bevindt zich in opstartfase. De elektrische installatie van de brug wordt vervangen inclusief de aanpassing van bediening op afstand.
7240012	Gebouw Koppelsluis Nieuw-Dordrecht	250.000	17.300	0	232.700	Nee	Als gevolg van brand wordt een nieuw bedieningsgebouw gebouwd. Het project bevindt zich in de voorbereidingsfase.
7240013	Inrichting Koppelsluis Nieuw-Dordrecht	250.000	868	0	249.132	Nee	Als gevolg van brand wordt een nieuw bedieningsgebouw gebouwd. Het project bevindt zich in de voorbereidingsfase.
		29.244.957	17.724.608	-1.998.913	13.519.262		
Totaal programma 5. Mobiliteit en bereikbaarheid		233.276.701	113.804.585	-10.982.078	130.454.195		
Programma 7. Levendig en sociaal							
6620001	VAM berg 2e fase	1.500.000	1.154.505	0	345.495	Nee	Voor de recreatieve ontwikkeling VAM-berg t/m fase II zijn nog middelen beschikbaar. Dit is bedoeld voor de uitbreiding van de wandelmogelijkheden en het verbeteren van de MTB-routes. Dit wordt in 2025 afgerond.
		1.500.000	1.154.505	0	345.495		
Programma 7. Levendig en sociaal		1.500.000	1.154.505	0	345.495		
Programma 8. Middelen en mensen							
Facilitair							
5282002	Verduurzaming provinciehuis LED-verlichting	97.000	0	0	97.000	Nee	Aanbesteding is gepland in 2025, uitvoering in 2026.

5282102	Meubilair - bureaustoelen, stoelen Statenzaal, vergaderruimten, restaurant, e.d. (deel van vervangingsinv. 5280703)	511.690	120.471	0	391.219	Nee	Vervanging wordt gefaseerd uitgevoerd over meerdere jaren.
5282201	Audio Visuele Middelen 2	400.000	440.203	0	-40.203	Nee	De afronding vindt plaats in 2025. De overschrijding, als gevolg van prijsindexering, wordt voorgelegd tijdens de eerste actualisatie 2025.
6830714	NCP Drents Museum Installaties	4.267.000	3.218.472	0	1.048.528	Nee	Het project is nog niet afgerond. In 2025 wordt het installatiewerk in de Abdijkerk afgerond.
6830715	NCP Drents Museum bouwkundig	2.524.000	2.688.484	-135.731	-28.753	Nee	Het project is afgerond en de officiële opening is geweest. Het project wordt financieel nog niet afgesloten, omdat er nog enkele restpunten moeten worden afgehandeld.
5282202	Vochtproblematiek Drents Museum	1.375.000	326.775	0	1.048.225	Nee	Conform het statenbesluit richt dit project zich op het structureel oplossen van de vochtproblematiek. Hiervoor is een nieuw ontwerp opgesteld en zal de aanbesteding worden opgestart. Afronding wordt verwacht in 2025.
		9.174.690	6.794.406	-135.731	2.516.015		
Informatie en automatisering							
5272106	Vervangingsinvestering Drents Museum, kantoorautomatisering	238.451	251.290	0	-12.839	Ja	De kosten zijn hoger uitgevallen dan begroot als gevolg van prijsindexering.
5272109	Vervangingsinvestering mobiele telefoons Drents Museum	26.495	32.992	0	-6.497	Ja	Medewerkers zijn voorzien van nieuwe telefoons, kosten zijn hoger dan begroot als gevolg van prijsindexering.
5272210	Vervangen mobiele devices (tablets) lichting 1 (vervanging 5271710)	257.473	256.971	0	502	Ja	Medewerkers zijn voorzien van nieuwe mobiele devices.
5272301	Vervangingsaanschaf mobiele telefoons provincie	211.956	207.110	0	4.846	Ja	Medewerkers zijn voorzien van nieuwe mobiele devices.
5272307	Vervangingsinvestering mobiele telefoons Prolander	37.092	11.139	0	25.953	Nee	Vervanging wordt gefaseerd uitgevoerd over meerdere jaren.
7240002	Vervanging werkplekken (verv. inv. 5272001)	847.825	340.458	0	507.367	Nee	Vervanging wordt gefaseerd uitgevoerd over meerdere jaren.
7240003	Verv. ICT basisvoorzieningen (verv. inv. 5271614)	62.527	26.630	0	35.897	Nee	Vervanging deel ICT infrastructuur gepland in 2025.
7240004	Verv. Werkplekken ICT Prolander (verv. inv. 5271905)	182.758	33.624	0	149.134	Nee	Vervanging wordt gefaseerd uitgevoerd over meerdere jaren.
7240015	Verv. mobiele tel. provincie	211.956	20.349	0	191.607	Nee	Vervanging wordt gefaseerd uitgevoerd over meerdere jaren.
		2.076.533	1.180.564	0	895.969		
Programma 8. Middelen en mensen		11.251.223	7.974.970	-135.731	3.411.984		
Totaal generaal		456.267.924	312.827.831	-66.779.619	210.219.712		

III.1.2 Rapportage interbestuurlijk toezicht (IBT)

Integraal overzicht interbestuurlijk toezicht (IBT) provincie Drenthe 2024 op uitvoering medebewindstaken gemeenten 2023

		Gemeente											
		Aa en Hunze	Assen	Burger-Odoorn	Coevorden	De Wolden	Emmen	Hoogeveen	Meppel	Midden-Drenthe	Noordenveld	Tynaarlo	Westerveld
Toezichtdomein	Ruimtelijke ordening	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	⚠	✓	✓	✓
	Omgevingsrecht	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	🔧	✓	✓	⚠	✓
	Ruimtelijk erfgoed	✓	✓	✓	✓	✓	⚠	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Huisvesting statushouders	⚠	⚠	⚠	✓	⚠	✓	⚠	✓	⚠	✓	⚠	⚠
	Archief	✓	✓	✓	⚠	⚠	✓	⚠	✓	✓	⚠	✓	⚠

Toelichting bij integraal overzicht IBT

Interbestuurlijk toezicht (IBT)

De provincie Drenthe heeft wettelijk de taak toezicht te houden op de uitvoering van wettelijke medebewindstaken door de Drentse gemeenten op die domeinen waarvoor de provincie als toezichthoudend orgaan is aangewezen. Het gaat hier om interbestuurlijk toezicht, kortweg IBT. Dit is een integraal overzicht van het door de provincie Drenthe uitgevoerde IBT op de uitvoering van medebewindstaken door de gemeenten in het jaar 2023, voor zover het generiek IBT betreft*.

Uitgaan van oordeel provincie

Dit overzicht geeft het oordeel aan van de sectorale provinciale toezichthouders, zoals dat is afgestemd met de gemeenten.

Behandeling van meldingen en signalen

Waar nodig zijn deze ook meegewogen in de beoordeling.

Symbolen met kleuren staan voor mate waarin is voldaan aan eisen wet- en regelgeving en voor vereiste intensiteit van toezicht

De symbolen met de kleuren groen, oranje en rood in het integraal overzicht IBT staan voor de mate waarin de betreffende gemeente op het toezichtdomein heeft voldaan aan de eisen in de wet- en regelgeving en voor de vereiste intensiteit van toezicht.

Groen: goed; de gemeente heeft voldaan aan de eisen in de wet- en regelgeving op het betreffende toezichtdomein; lage intensiteit van toezicht.

- Oranje: voldoende; de gemeente heeft nog niet of onvoldoende voldaan aan de eisen in de wet- en regelgeving op het betreffende toezichtdomein, maar er wordt wel aan gewerkt door de gemeente; gemiddelde intensiteit van toezicht.

- Rood: onvoldoende; de gemeente heeft niet voldaan aan de eisen in de wet- en regelgeving op het betreffende toezichtdomein; hoge intensiteit van toezicht.

- Blanco: als een cel in het overzicht blanco is gelaten, betekent dit dat de provinciale toezichthouder geen (afgewogen) oordeel heeft kunnen vellen omdat de betreffende gemeente de vereiste informatie, conform het informatiearrangement, niet tijdig en/of niet volledig heeft aangeleverd bij de provincie. Zie hiervoor ook de bijgevoegde tabel over de mate van het tijdig en/of volledig aanleveren van de informatie.

Toelichting bij oordeel 'oranje', 'rood' of bij blanco cel

Als de provinciale toezichthouder het oordeel 'oranje' of 'rood' geeft aan een gemeente op een bepaald toezichtdomein volgt hierna een korte toelichting daarop. Daarbij wordt waar nodig ook aangegeven welke sectorale interventie heeft plaatsgevonden of plaatsvindt. Ook vindt een korte toelichting plaats als een cel blanco is. Alleen als daartoe aanleiding is, wordt ook een toelichting gegeven bij het oordeel 'groen'. In het geval het oordeel van de sectorale provinciale toezichthouder (sterk) afwijkt van het oordeel van een gemeente zelf, zoals weergegeven in de in de Jaarstukken van de gemeente opgenomen zelfevaluatie IBT, wordt dit ook vermeld in de toelichting hierna.

NB. Toelichting bij toezichtdomein Archief:

Bij de beoordeling van de zorg voor de archieven is maatwerk op basis van een risicogerichte aanpak toegepast. Niet alle gemeenten beoordelen zichzelf geheel in lijn met die opzet, zodat de vergelijking niet een-op-een te maken valt. Alleen waar onze beoordeling in negatieve zin afwijkt van het eigen oordeel van de gemeente wordt er een nadere toelichting gegeven.

Gemeente	Toezichtdomein waarop gemeente het oordeel 'oranje' of 'rood' krijgt of waarbij een cel blanco is (Met tussen haakjes G (= groen), O (= oranje) of R (= rood) voor beoordelingskleur of B (= blanco) voor blanco cel)	Toelichting
AA en Hunze	Huisvestiging Statushouders	Taakstelling 2023 is niet gerealiseerd (-13)
Assen	Huisvestiging Statushouders	Taakstelling 2023 is niet gerealiseerd (-24)
Borger Odoorn	Huisvestiging Statushouders	Taakstelling 2023 is niet gerealiseerd (-8)
De Wolden	Huisvestiging Statushouders	Taakstelling 2023 is niet gerealiseerd (-10)
Hoogeveen	Huisvestiging Statushouders	Taakstelling 2023 is niet gerealiseerd (-21)
Midden-Drenthe	Huisvestiging Statushouders	Taakstelling 2023 is niet gerealiseerd (-20)
Tynaarlo	Huisvestiging Statushouders	Taakstelling 2023 is niet gerealiseerd (-24)
Westerveld	Huisvestiging Statushouders	Taakstelling 2023 is niet gerealiseerd (-10)
Midden-Drenthe	Ruimtelijke Ordening	Is overeenkomstig eigen beoordeling
Meppel	Omgevingsrecht	Geen stukken ontvangen, derhalve geen beoordeling mogelijk. Vanaf 2025 verscherpt toezicht.

Tynaarlo	Omgevingsrecht	Aandachtspunten zijn de verslaglegging en de zelfevaluatie
Emmen	Ruimtelijk Erfgoed	Toetsing regelgeving was onvoldoende. Zijn nu waarborgen voor ontwikkeld.
Alle gemeenten	Huisvesting statushouders	Aandacht voor 2023 was dat de instroom steeds hoger werd en daarmee steeds meer werd gevraagd van de gemeenten. In 8 van de gemeenten is een achterstand ontstaan. Voor alle gemeenten geldt dat het halen van de taakstelling steeds lastiger wordt.

*Wat betreft het toezichtdomein Financiën geldt, gezien het specifiek toezicht, een eigenstandig traject. Bovendien richt het financieel toezicht zich op andere beoordelingsperiodes dan de overige toezichtdomeinen. Dit toezichtdomein is daarom niet opgenomen in dit integraal overzicht IBT.

Tabel mate van tijdig en/of volledig aanleveren vereiste informatie conform informatiearrangement

		Gemeente											
		Aa en Hunze	Assen	Borger-Odoorn	Coevorden	De Wolden	Emmen	Hoogeveen	Meppel	Midden-Drenthe	Noorderveid	Tynaarlo	Westerveld
Toezichtdomein	Ruimtelijke ordening	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Omgevingsrecht	⚠	⚠	✓	✓	✓	⚠	🔧	✓	⚠	⚠	⚠	
	Ruimtelijk erfgoed	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
	Huisvesting statushouders	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
	Archief	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	⚠	✓	✓	

Toelichting bij tabel mate van tijdig en/of volledig aanleveren vereiste informatie conform informatiearrangement

Symbolen met kleuren staan voor mate waarin de vereiste informatie, conform het informatiearrangement, tijdig en/of volledig is aangeleverd door de betreffende gemeente

De symbolen met de kleuren groen, oranje en rood in de tabel staan voor de mate waarin de betreffende gemeente op het toezichtdomein de vereiste informatie, conform het informatiearrangement, tijdig en/of volledig heeft aangeleverd bij de provincie.

- Groen: goed; de gemeente heeft de vereiste informatie tijdig en volledig aangeleverd.

- Oranje: voldoende; de gemeente heeft de vereiste informatie niet tijdig en/of niet volledig aangeleverd.

- Rood: onvoldoende; de gemeente heeft de vereiste informatie niet aangeleverd vóór de beoordeling.

III.1.3 Rapportage wet dwangsom

Achtergrond

In de Algemene wet bestuursrecht is een titel opgenomen inzake de dwangsom bij niet tijdig beslissen. Hierin is vastgelegd in welke gevallen aanvragers recht hebben op een dwangsom als een bestuursorgaan niet tijdig beslist op een aanvraag.

Aanvragen en afhandelen

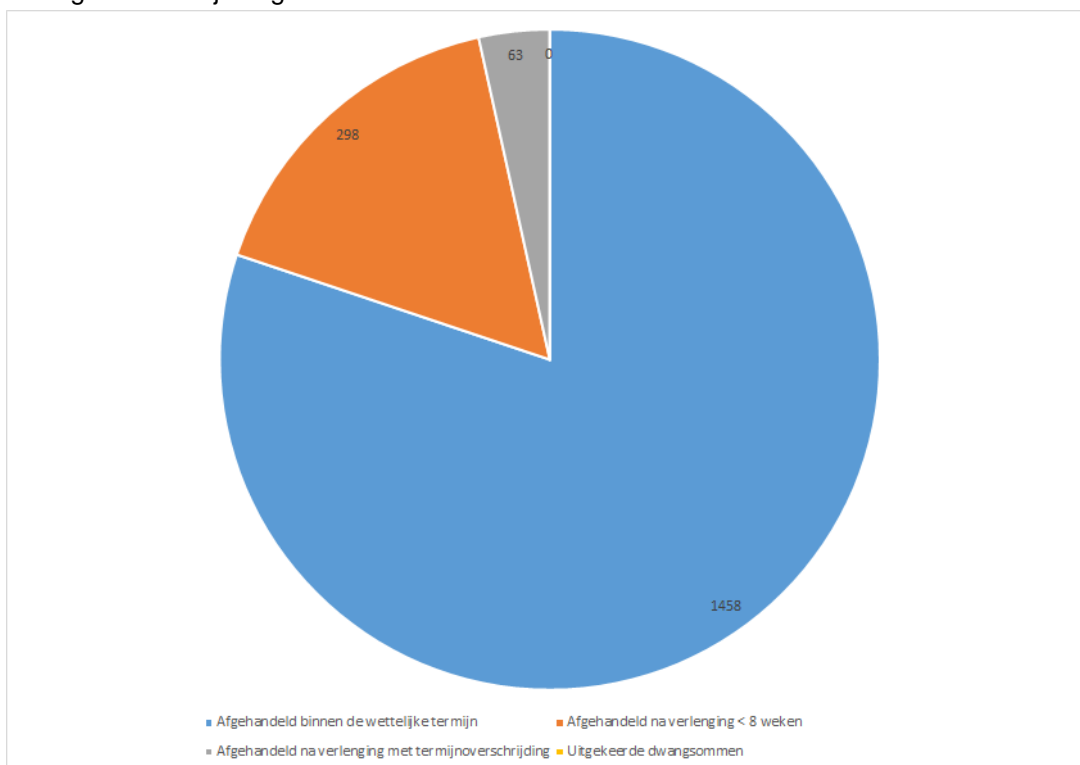
De wet kent termijnen waarbinnen aanvragen moeten zijn afgehandeld. Daarnaast zijn er gronden waarop deze termijn opgeschort en/of verdaagd kan worden. Het betreft doorgaans complexe aanvragen, waarbij de termijn wordt overschreden. De aanvrager wordt hier altijd over geïnformeerd.

Ingebrekestellingen en dwangsommen

Als de beslistermijn is overschreden, kan de aanvrager een ingebrekestelling naar ons sturen. Als niet binnen twee weken na ontvangst van de ingebrekestelling alsnog een besluit wordt genomen, begint de dwangsom te lopen. In de Algemene wet bestuursrecht is opgenomen dat het bestuursorgaan voor ten hoogste 42 dagen een dwangsom verschuldigd is aan de aanvrager. Daarbij merken wij op dat in wetgeving kan worden opgenomen dat het mogelijk is een dwangsom niet te verbeuren via deze weg. Dit is bijvoorbeeld het geval voor verzoeken op grond van de Wet open overheid.

Evaluatie

In 2024 zijn 3915 brieven/aanvragen binnengekomen bij de provincie. Hieronder waren 1819 verzoeken met een risico van dwangsom. Binnen de wettelijke beslistermijn zijn in 2024 1458 verzoeken afgehandeld. Tot uiterlijk 8 weken na termijnoverschrijding komt het aantal afgehandelde verzoeken op 1756. In 63 zaken is de termijnoverschrijding langer dan 8 weken. Desondanks zijn we erin geslaagd om betrokken partijen een goede uitkomst te bieden waardoor in 2024 geen dwangsommen zijn uitgekeerd.

III.1.4 Rapportage single information single audit (SISA)

In de Algemene maatregel van bestuur Single information single audit (Sisa) geeft het Rijk aan dat van een aantal regelingen, waarvoor gemeenten en provincies van het Rijk gelden ontvangen, verantwoording moet worden afgelegd in de jaarstukken. Over 2024 worden 50 regelingen verantwoord via deze rapportage.

De verantwoorde bedragen zijn gebaseerd op het stelsel van baten en lasten. Voordeel hiervan is dat cijfers aansluiten op de provinciale administratie, waardoor de administratieve lasten worden beperkt. In IPO-verband is afgesproken dat ook gemeenten via de Sisa methodiek kunnen verantwoorden over diverse relingen, waarover de provincies weer naar het Rijk moeten verantwoorden.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-01-2025									
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
BZK	C130	Compensatie VS Woo	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)						
			Aard controle n.v.t. Indicator: C130/01						
			€ 0						
OC W	D13	Impuls regionale culturele infrastructuur 'verbreding en vernieuwing'	Naam instelling of samenwerkingsverband (per regel)	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting		
			Aard controle n.v.t. Indicator: D13/01	Aard controle R Indicator: D13/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D13/03	Aard controle n.v.t. Indicator: D13/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D13/05		
		1	Hellenthal Studios, Stichting Forum Groningen, St. Garage TDI, St. Drents Poppenfestival, Into Nature	€ 90.000	€ 773.500	Ja	De besteding in jaar T betreft Into Nature. De overige instellingen hebben dit jaar geen bijdrage ontvangen. Alles staat in 1 cel omdat extra regels niet mogelijk zijn bij deze SISA. De cumula-tieven staan voor al deze instel-lingen afzonderlijk in SISA 2023 muv Into Nature. Die heeft een cumulatieve besteding t/m 2024 van 270.000,-.		
		2	Stichting Veenomemaal Veenpark	€ 75.000	€ 300.000	Ja	N.v.t.		
		3	Stichting van Gogh en Drenthe	€ 20.000	€ 95.000	Ja	N.v.t.		
		4	Stichting Festival Vrouwenfilms Claire Obscur (2*)	€ 35.000	€ 35.000	Nee	N.v.t.		
		5	Toneelvereniging Diever	€ 20.000	€ 20.000	Ja	N.v.t.		
		6	St. Bevrijdingsfestival	€ 17.731	€ 17.731	Ja	N.v.t.		
		7	St. Gedeelde Verhalen	€ 7.500	€ 7.500	Ja	N.v.t.		

		8	Stichting Peergroup	€ 25.000	€ 25.000	Ja	N.v.t.	
		9	Stichting Andere Activiteiten Schipborg	€ 25.000	€ 25.000	Ja	N.v.t.	
		10	Theater-Congrescentrum De Tamboer	€ 35.000	€ 35.000	Nee	N.v.t.	
len W	E10	Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting op niet-afgeronde projecten
		Provincies	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/01	Aard controle R Indicator: E10/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/06
		1	Snelfietsroute / 31161061/5000004237	€ 0	€ 3.924.188	Ja	Nee	Verlenging tot 31-12-2024
			Kopie projectnaam/nummer	Grote scope wijzigingen? (Ja/Nee)	Ernstige vertragingen? (Ja/Nee)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) per project ivm aan andere medeverheden overgeboekte middelen	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E10/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/08	Aard controle D1 Indicator: E10/09	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/10	Aard controle R Indicator: E10/11	
		1	Snelfietsroute / 31161061/5000004237	Nee	Nee	Ja	€ 0	
len W	E12	Regeling specifieke uitkeringen N-wegen	Totale besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T (inclusief 2018))	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
		Provincies	Aard controle R Indicator: E12/01	Aard controle R Indicator: E12/02	Aard controle R Indicator: E12/03			
			€ 963.939	€ 3.398.611	Nee			
			Projectnaam/nummer	Project wijkt meer dan 10% af (Ja/Nee)	Totale omvang per type maatregel	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E12/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E12/05	Aard controle D1 Indicator: E12/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E12/07		
		1	N373	Ja	0	Nee		
		2	N371	Ja	2816	Ja		
		3	N374	Ja	4055	Nee		
		4	N386	Ja	3070	Ja		
		5	N919	Ja	0	Nee		
len W	E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
		Provincies en Gemeenten	Aard controle R Indicator: E20/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/02	Aard controle R Indicator: E20/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/04		
			-€ 107.055	€ 5.096.028	€ 2.773.918	Nee		

			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E20/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/08	
		1	116 Aanleg van rijbaanscheiding door rammelstrook op asmarkering aantal in meters	Ja	200	afgerond, reeds gemeld via SISA 2022	
		2	119 Aanleg van een fietsoversteek (middeneiland), alleen bij een kruispunt aantal in st	Ja	1	afgerond, reeds gemeld via SISA 2021	
		3	129 - aanleg van een ongelijkvloerse kruising (fietsonderdoorgang)	Ja	1	afgerond, reeds gemeld via SISA 2022	
		4	132 Aanleg van een rotonde buiten de bebouwde kom aantal in st	Ja	2	afgerond, reeds gemeld via SISA 2022	
		5	134 Aanleggen van veilige berm 100 km/u - Geleiderail aantal in meters	Ja	1.800	afgerond, reeds gemeld via SISA 2022	
		6	135 Aanleg van parallelwegen om percelen te ontsluiten aantal in meters	Ja	3.250	afgerond, reeds gemeld via SISA 2022	
		7	136 Aanleg van een ongelijkvloerse kruising aantal in st	Ja	1	afgerond, reeds gemeld via SISA 2022	
		8	137 Aanleg van ongelijkvloerse fietsoversteekplaatsen aantal in st	Ja	1	afgerond, reeds gemeld via SISA 2022	
		9	229 - aanleg van een ongelijkvloerse kruising (fietsonderdoorgang, deel III)	Nee	0	Project verlengd tot 31-12-2026	
len W	E28B	Regionale mobiliteitsfondsen (Zuiderzeelijn) (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Gerealiseerd (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) ten laste van SNN	Overige bestedingen (jaar T)	Te verrekenen met SNN
		Beschikking of overeenkomst van Samenwerkingsverband Noord Nederland met provincies obv convenant tussen Rijk en Samenwerkingsverband Noord Nederland voor Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn Provincies Fryslân, Groningen en Drenthe	Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/01	Aard controle R Indicator: E28B/02	Aard controle R Indicator: E28B/03	Aard controle R Indicator: E28B/04	Aard controle R Indicator: E28B/05
		1	UP-10-03055	Nee	€ 0	€ 0	€ 0
		2	UP-10-21307	Nee	€ 0	€ 0	€ 0
		3	UP-11-15071	Nee	€ 0	€ 0	€ 0
		4	UP-12-06690	Nee	€ 0	€ 0	€ 0
		5	UP-13-10546	Nee	€ 0	€ 0	€ 0
		6	UP-16-25836	Nee	€ 0	€ 0	€ 0
		7	UP-17-14989	Nee	€ 0	€ 0	€ 0

			Kopie beschikingsnummer	Toelichting	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/08			
		1	UP-10-03055	Geen besteding in 2024	Nee			
		2	UP-10-21307	Geen besteding in 2024	Nee			
		3	UP-11-15071	Geen besteding in 2024	Nee			
		4	UP-12-06690	Geen besteding in 2024	Nee			
		5	UP-13-10546	Geen besteding in 2024	Nee			
		6	UP-16-25836	Geen besteding in 2024	Nee			
		7	UP-17-14989	Geen besteding in 2024	Nee			
Ien W	E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding (jaar T) ten laste van cofinanciering	Besteding (t/m jaar T) cofinanciering cumulatief	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44/01	Aard controle R Indicator: E44/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/03	Aard controle R Indicator: E44/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/06
		1	IENW/BSK-2022/20141	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		2	IENW/BSK-2022/20141	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		3	IENW/BSK-2023/99150	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		4	IENW/BSK-2024/111364	€ 450.380	€ 450.380	€ 3.672.754	€ 3.672.754	Nee
			Kopie beschikingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/09			
		1	IENW/BSK-2022/20141	Water vasthouden en benutten	Nee			
		2	IENW/BSK-2022/20141	Water bergen (capaciteitsvergroting)	Nee			
		3	IENW/BSK-2023/99150	Ruimtelijke inrichting	Nee			
		4	IENW/BSK-2024/111364	Water bergen (capaciteitsvergroting)	Nee			
			Kopie beschikingsnummer	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden	Correctie cofinanciering (jaar T-1) ivm SiSa tussen medeoverheden		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44/10	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/12	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/13		
		1	IENW/BSK-2022/20141	Nee	€ 40.590	€ 106.752		
		2	IENW/BSK-2022/20141	Nee	€ 55.168	€ 11.791		
		3	IENW/BSK-2023/99150	Nee	€ 20.845	€ 6.682		
		4	IENW/BSK-2024/111364	Nee	€ 0	€ 0		
Ien W	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)

			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02	Aard controle R Indicator: E44B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04	Aard controle R Indicator: E44B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06
		1		Geen beschikkingsbrieven van medeoverheden ontvangen.				
		1	Kopie CBS(code) Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07	Kopie beschikkingsnummer Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09			
		1	Kopie CBS(code) Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10	Geen beschikkingsbrieven van medeoverheden ontvangen. Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11	Naam/nummer maatregel Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13		
		1		Geen beschikkingsbrieven van medeoverheden ontvangen.				
Ien W	E56	Regeling specifieke uitkering doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021	Besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project Aard controle R Indicator: E56/01	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project Aard controle R Indicator: E56/02	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project Aard controle n.v.t. Indicator: E56/03	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E56/04	Correctie besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project Aard controle R Indicator: E56/05	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E56/06
		1	€ 306.622	€ 407.723	€ 1.228.719	Ja	€ 0	Ja
		2	€ 0	€ 25.000	€ 66.322	Ja	€ 0	Ja
		1	Projectnaam / nummer Aard controle n.v.t. Indicator: E56/07	Project afgerond (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E56/08				
		2	Project F	Ja				
			Project G	Ja				
Ien W	E56B	Regeling specifieke uitkering doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Project afgerond (Ja/Nee)

		SiSa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: E56B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E56B/02	Aard controle R Indicator: E56B/03	Aard controle R Indicator: E56B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E56B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E56B/06		
Ien W	E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	1	060080 Gemeente Leeuwarden	zaaknummer 31175319, nummer 5000005138	€ 596.522	€ 338.511	€ 1.307.211	Ja	
				Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1)	Project afgerond (Ja/Nee)	
				Aard controle n.v.t. Indicator: E58/01	Aard controle R Indicator: E58/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E58/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E58/04	Aard controle R Indicator: E58/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E58/06	
			1	BIO PFOA Onderzoek 18002147 (incl. projectgebonden apparaatskosten)	€ 24.095	€ 165.031	Ja	€ 0	Nee	
			2	PR Eelde - PFAS 18001995 (incl. projectgebonden apparaatskosten)	€ 54.200	€ 54.200	Ja	€ 0	Nee	
		Eindverantwoording (Ja/Nee)								
		Aard controle n.v.t. Indicator: E58/07								
		Nee								
Ien W	E74	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen decentraal spoor	Is de gedecentraliseerde spoor- of tramdienst uitgevoerd? (ja/nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)						
		Aard controle R Indicator: E74/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E74/02							
		Ja	Ja							
Ien W	E83	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T) per project	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie Jaar T-1 per project ivm SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project			
		Aard controle n.v.t. Indicator: E83/01	Aard controle R Indicator: E83/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/03	Aard controle R Indicator: E83/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/05				
	1	Franklinstraat 1, Hooerveen / 18001689	€ 0	Ja	€ 0	€ 265.000				
	2	Franklinstraat 1, Hooerveen / 18001689 (projectgebonden kosten)	€ 0	Ja	€ 0	€ 5.760				
	3	Gebiedsgericht grondwaterbeheer Hooerveen / 18002142 (incl. projectgebonden kosten)	€ 273.072	Ja	€ 0	€ 320.941				
	4	Gebiedsgericht grondwaterbeheer Coevorden / 18002143 (incl. projectgebonden kosten)	€ 33.845	Ja	€ 0	€ 100.883				
	5	Gebiedsgericht grondwaterbeheer Assen / 18002145 (incl. projectgebonden kosten)	€ 14.768	Ja	€ 0	€ 52.447				

		6	ETP MERA - pfas onderzoek 18001991 (projectgebonden kosten)	€ 20.780	Ja	€ 0	€ 24.812
		7	BIO Brandweeroefenlocaties 18002157 (projectgebonden kosten)	€ 33.174	Ja	€ 0	€ 56.331
			Kopie projectnaam / nummer	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden aan.	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld	Project afgerond (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E83/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/09	
		1	Franklinstraat 1, Hoozevee / 18001689	Ja	N.v.t.	Nee	
		2	Franklinstraat 1, Hoozevee / 18001689 (projectgebonden kosten)	Ja	N.v.t.	Nee	
		3	Gebiedsgericht grondwaterbeheer Hoozevee / 18002142 (incl. projectgebonden kosten)	Ja	N.v.t.	Nee	
		4	Gebiedsgericht grondwaterbeheer Coevorden / 18002143 (incl. projectgebonden kosten)	Ja	N.v.t.	Nee	
		5	Gebiedsgericht grondwaterbeheer Assen / 18002145 (incl. projectgebonden kosten)	Ja	N.v.t.	Nee	
		6	ETP MERA - pfas onderzoek 18001991 (projectgebonden kosten)	Ja	N.v.t.	Nee	
		7	BIO Brandweeroefenlocaties 18002157 (projectgebonden kosten)	Ja	N.v.t.	Nee	
			Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: E83/10				
			Nee				
Ien W	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)	
		Provincies en Gemeenten	Aard controle R Indicator: E84/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02	Aard controle R Indicator: E84/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04	
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk	
			Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	

Ien W	E87	1	Indicator: E84/05	Indicator: E84/06	Indicator: E84/07	Indicator: E84/08	Cumulatieve eigen bijdrage en bijdrage van derden (t/m jaar T)	Volledige zelfstandige uitvoering? (Ja/Nee)
			Rotonde Bubeko (379)	Nee	0	N.v.t.		
			Beschikingsnaam/nummer	Totale besteding (jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	Totale eigen bijdrage en bijdrage van derden (jaar T)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E87/01	Aard controle R Indicator: E87/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E87/03	Aard controle R Indicator: E87/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E87/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E87/06
		1	IENW/BSK-2022/296738	€ 1.993.932	€ 2.997.390	€ 1.529.785	€ 2.282.379	Nee
		2	IENW/BSK-2023/339550	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja
			Kopie beschikingsnaam/nummer	Correctie besteding (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E87/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E87/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E87/09			
		1	IENW/BSK-2022/296738	€ 640.175	Nee			
		2	IENW/BSK-2023/339550	€ 0	Nee			
Ien W	E87B	Tijdelijke regeling simuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één provincie of waterschap (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikingsnaam/nummer	Totale besteding (jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	Totale eigen bijdrage en bijdrage van derden (jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en bijdrage van derden (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/02	Aard controle R Indicator: E87B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/04	Aard controle R Indicator: E87B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/06
		1	030004 Provincie Overijssel	D2023-03-006239	€ 957.046	€ 1.985.688	€ 753.626	€ 1.525.107
			Kopie beschikingsnaam/nummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E87B/08				
		1	D2023-03-006239	Nee				
Ien W	E97	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2023	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T) per project	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie Jaar T-1 per project ivm SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E97/01	Aard controle R Indicator: E97/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E97/03	Aard controle R Indicator: E97/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E97/05	
		1	2023000743/Newtonstraat	€ 34.591	Ja	€ 0	€ 34.591	
		2	2023000743/GGb Hoogeveen/18002142	€ 24.486	Ja	€ 0	€ 24.486	
			Kopie projectnaam / nummer	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden aan.	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld	Project afgerond (Ja/Nee)		

			Aard controle n.v.t. Indicator: E97/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E97/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E97/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E97/09		
		1	2023000743/Newtonstraat	Ja	N.v.t.	Nee		
		2	2023000743/GGb Hoozeveen/18002142	Ja	N.v.t.	Nee		
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: E97/10					
			Nee					
len W	E103	Tijdelijke stimuleringsregeling slim, veilig, doelmatig en duurzaam gebruik van mobiliteitsinfrastructuur 2023-2027	Projectcategorie	Besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Project afgerond in jaar T (Ja/Nee)	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E103/01	Geldt alleen voor SiSa 2023 Aard controle n.v.t. Indicator: E103/02	Aard controle R Indicator: E103/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E103/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E103/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E103/06
		1	E: ondersteuning bij het doen van onderzoek en het opstellen en laten uitvoeren van plannen ten behoefte van de ontwikkeling van keten- en deelmobiliteit	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	Ja
			Kopie projectcategorie	Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan medeoverheden overgeboekte middelen				
			Aard controle n.v.t. Indicator: E103/07	Aard controle R Indicator: E103/08				
		1	E: ondersteuning bij het doen van onderzoek en het opstellen en laten uitvoeren van plannen ten behoefte van de ontwikkeling van keten- en deelmobiliteit	€ 0				
			Eindverantwoording (Ja/Nee)?					
			Aard controle n.v.t. Indicator: E103/09					
			Nee					
len W	E106B	Regionale Aanpak Laadinfrastructuur	Hieronder per regel één provincie(code) of gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie of gemeente invullen	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		

		SiSa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: E106B/01	Aard controle R Indicator: E106B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E106B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E106B/04		
			030002 Provincie Friesland	€ 479.343	€ 479.343	Nee		
len W	E111	Regeling stimulering schoon en emissieloos bouwen voor medeoverheden	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E111/01	Aard controle R Indicator: E111/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E111/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E111/04		
	1		SPUK SEB24-03694021	€ 0	€ 0	Nee		
len W	E113	Tijdelijke regeling uitkering bodemopgaven 2024-2030	Besteding (jaar T) binnen werkvoorraad	Is er sprake van Sisa tussen medeoverheden (ja/nee)	Correctie (Jaar T-1) werkvoorraad ivm SISA tussen medeoverheden	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) binnen werkvoorraad	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: E113/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E113/02	Aard controle R Indicator: E113/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E113/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E113/05	
			€ 392.594	Nee	€ 0	€ 392.594	Nee	
SZW	G16	Grensinformatiepunten_deel gemeente/provincie_2024	Besteding (jaar T) ten laste van de toegekende rijksmiddelen voor grensinformatiepunten	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)?				
			Aard controle R Indicator: G16/01	Aard controle n.v.t. Indicator: G16/02				
			€ 63.125	Ja				
VRO	J5	Regeling specifieke uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van woondeals derde tranche	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: J5/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J5/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J5/03			
			€ 0	€ 0	Nee			
VRO	J6	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet ondersteuning woningbouw (derde tranche)	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan medeoverheden overgeboekte middelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cofinanciering (jaar T)	Correctie cofinanciering (jaar T-1) i.v.m. cofinanciering van medeoverheden	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)
			Zelfstandige uitvoering			Zelfstandige uitvoering	Zelfstandige uitvoering	
			Aard controle R Indicator: J6/01	Aard controle R Indicator: J6/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J6/03	Aard controle R Indicator: J6/04	Aard controle R Indicator: J6/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J6/06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Cumulatief aantal woningbouw- of herstructureringsprojecten dat t/m jaar T geholpen is met middelen	Cumulatief aantal woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd (t/m Jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		

			Aard controle n.v.t. Indicator: J6/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J6/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J6/09	Aard controle n.v.t. Indicator: J6/10		
			0	0	Ja	Nee		
VRO	J13	Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle R Indicator: J13/01	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (inclusief uitvoering door derden) Aard controle n.v.t Indicator: J13/02	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is gestart Aard controle n.v.t Indicator: J13/03	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is doorlopen tot aan het moment van aanbesteding van maatregelen om vastgoed te verduurzamen Aard controle n.v.t Indicator: J13/04	Aantal gebouwde onroerende zaken dat hiermee wordt bereikt door het provinciaal ontzorgingsprogramma Aard controle n.v.t Indicator: J13/05	Is binnen het provinciaal ontzorgingsprogramma a uitvoering gegeven aan het stimuleren van vraagbundeling bij kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren bij de verduurzaming van hun maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt) Aard controle n.v.t. Indicator: J13/06
			€ 367.080	€ 1.812.255	103	94	157	Nee
			Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld met het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt) Aard controle n.v.t. Indicator: J13/07	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: J13/08	Correctie besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen ivm SiSa tussen medeverheden (alleen van toepassing bij SiSa tussen medeoverheden) Aard controle R Indicator: J13/09			
			Nee	Ja	€ 0			
VRO	J81	Specifieke uitkering aan provincies ten behoeve van de financiering van (tijdelijke) capaciteit of externe expertise voor het opstellen en uitvoeren van de woondeals	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle R Indicator: J81/01	Aantal woondeals dat is tot stand gekomen met hulp van deze middelen Aard controle n.v.t. Indicator: J81/02	Zelfstandige uitvoering: Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicator: J81/03	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: J81/04		
			€ 270.000	3	Ja	Ja		
VRO	J86	Specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed tweede tranche Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle R Indicator: J86/01	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle n.v.t Indicator: J86/02	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is gestart Aard controle n.v.t Indicator: J86/03	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is doorlopen tot aan het moment van aanbesteding van maatregelen om vastgoed te verduurzamen Aard controle n.v.t Indicator: J86/04	Aantal gebouwde onroerende zaken dat hiermee wordt bereikt door het provinciaal ontzorgingsprogramma Aard controle n.v.t Indicator: J86/05	Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld met het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt) Aard controle n.v.t. Indicator: J86/06
			€ 219.973	€ 263.676	15	9	87	Ja

			<p>Worden kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren begeleid bij het opstellen van portfeuilleeroutekaarten die richting geven aan het realiseren van de klimaatdoelstellingen in 2030 en 2050 (Ja/Nee/Nvt)</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: J86/07</p>	<p>Worden kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren begeleid bij het aanvragen van subsidies voor verduurzamingsmaatregelen en het opstellen van relevante (advies-)documenten om te voldoen aan de voorwaarden voor subsidieverlening (Ja/Nee/Nvt)</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: J86/08</p>	<p>Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: J86/09</p>	<p>Eventuele toelichting</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: J86/10</p>		
			Ja	Ja	Nee	N.v.t.		
VRO	J95	Regeling specifieke uitkering regionale structuur Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie	<p>Besteding (jaar T)</p> <p>Aard controle R Indicator: J95/01</p> <p>€ 512.903</p>	<p>Cumulatieve besteding (t/m jaar T)</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: J95/02</p> <p>€ 633.397</p>	<p>Activiteiten verricht conform aanvraag (Ja/Nee)</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: J95/03</p> <p>Ja</p>	<p>Eventuele toelichting - verplicht als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: J95/04</p> <p>N.v.t.</p>	<p>Eindverantwoordig (Ja/Nee)</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: J95/05</p> <p>Nee</p>	
VRO	J96	Regiodeals 4e tranche	<p>Naam actielijn/ programmalijn/ pijler</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicator: J96/01</p>	<p>Besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen</p> <p>Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden)</p> <p>Aard controle R Indicator: J96/02</p>	<p>Besteding regionale financiering (jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler.</p> <p>Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden)</p> <p>Aard controle R Indicator: J96/03</p>	<p>Correctie indicator jaar T- 1 ten laste van Rijksmiddelen per actielijn actielijn/ programmalijn /pijler.</p> <p>Aard controle R Indicator: J96/04</p>	<p>Correctie indicator jaar T- 1 ten laste van regionale financiering per actielijn actielijn/ programmalijn /pijler.</p> <p>Aard controle R Indicator: J96/05</p>	
		1	Levenslang ontwikkelen (LLO)	€ 157.766	€ 116.082	€ 0	€ 0	
		2	Zorg en Welzijn	€ 52.717	€ 38.789	€ 0	€ 0	
		3	Economische Structuurversterking	€ 488.533	€ 359.456	€ 0	€ 0	
		4	Aantrekkelijke Regio	€ 15.863	€ 11.672	€ 0	€ 0	
		5	Samen met Inwoners	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		6	Regio aan de grens	€ 2.813	€ 2.070	€ 0	€ 0	
			Kopie Naam actielijn/ programmalijn/ pijler	Totale cumulatieve besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding regionale financiering (t/m jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler.	Toelichting		

				Inclusief uitvoering door derden	Inclusief uitvoering door derden			
				Aard controle n.v.t. Indicator: J96/06	Aard controle n.v.t. Indicator: J96/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J96/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J96/09	
		1		Levenslang ontwikkelen (LLO)	€ 157.766	€ 116.082	N.v.t.	
		2		Zorg en Welzijn	€ 52.717	€ 38.789	N.v.t.	
		3		Economische Structuurversterking	€ 488.533	€ 359.456	N.v.t.	
		4		Aantrekkelijke Regio	€ 15.863	€ 11.672	N.v.t.	
		5		Samen met Inwoners	€ 0	€ 0	N.v.t.	
		6		Regio aan de grens	€ 2.813	€ 2.070	N.v.t.	
				Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Cumulatieve besteding uitvoeringskosten zijnde kosten ten behoeve van Voorbereiding, Administratie en Toezicht (VAT-kosten) (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale compensabele BTW (t/m jaar T) deel rijksbijdrage	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
				Aard controle n.v.t. Indicator: J96/10	Aard controle R Indicator: J96/11	Aard controle R Indicator: J96/12	Aard controle n.v.t. Indicator: J96/13	
				Ja	€ 138.699	€ 27.152	Nee	
VRO	J103	Regeling specifieke uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van woondeals tweede tranche		Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Zelfstandige uitvoering: Ja/Nee	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
				Aard controle R Indicator: J103/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J103/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J103/03		
				€ 505.084	Ja	Nee		
VRO	J117	Regeling specifieke uitkering versnelling natuurinclusief isoleren		Naam onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) per onderdeel		
				Aard controle n.v.t. Indicator: J117/01	Aard controle R Indicator: J117/02	Aard controle R Indicator: J117/03		
		1		Ondersteuning gemeenten bij opstellen (pre)SMP's	€ 43.235	€ 43.235		
		2		Handhaving	€ 0	€ 0		
		3		Beoordeling ontheffingsverzoeken WNB	€ 0	€ 0		
		4		Alternatieve verblijfplaatsen	€ 0	€ 0		
				Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan medeoverheden overgeboekte middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
				Aard controle R Indicator: J117/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J117/05			

			€ 0	Nee				
VRO	J118	Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma verduurzaming kleine en micro mkb-ondernemingen en bedrijventerreinen	Naam programma	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld binnen en buiten de eigen provincie, gemeente of brancheorganisatie, waaronder landelijke initiatieven (Ja/Nee)	Is het project afgerond in jaar T (Ja/Nee)	Eventuele toelichting
			Aard controle n.v.t. Indicator: J118/01	Aard controle R Indicator: J118/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J118/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J118/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J118/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J118/06
	1		MKB Ontzorgingsprogramma	€ 53.263	€ 53.263	Ja	Nee	N.v.t.
	2		Programma verduurzaming bedrijventerreinen	€ 102.077	€ 102.077	Ja	Nee	N.v.t.
			Het aantal bedrijventerreinen waarbij de organisatiegraad is opgezet ten behoeve van de verduurzaming	Het aantal bedrijventerreinen waarbij de organisatiegraad is verbeterd ten behoeve van de verduurzaming	Het aantal kleine en micro ondernemingen waarmee een ontzorgingstraject is doorlopen tot aan het moment van aanbesteding van maatregelen om vastgoed te verduurzamen	Worden kleine en micro ondernemingen begeleid/ondersteund bij het voorbereiden en aanvragen van een subsidie of lening voor het verduurzamen van de bedrijfsprocessen en haar bedrijfsmatig vastgoed (Ja/Nee)		
			Programma verduurzaming bedrijventerreinen	Programma verduurzaming bedrijventerreinen	MKB Ontzorgingsprogramma	MKB Ontzorgingsprogramma		
			Aard controle n.v.t. Indicator: J118/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J118/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J118/09	Aard controle n.v.t. Indicator: J118/10		
			26	12	76	Ja		
VRO	J210	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)
		Provincies	Aard controle R Indicator: J210/01	Aard controle R Indicator: J210/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J210/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J210/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J210/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J210/06
			€ 555.509	€ 555.509	30	41	1.796	Ja
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: J210/07					
			Ja					
KGG	K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten

			Aard controle R Indicator: K28/01 € 52.069	Aard controle R Indicator: K28/02 € 0	Aard controle R Indicator: K28/03 € 0	Aard controle n.v.t. Indicator: K28/04 € 921.916	Aard controle R Indicator: K28/05 € 0	Aard controle n.v.t. Indicator: K28/06 € 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: K28/07 Nee					
LVV N	L7	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland	Gebiedsnaam/nummer Aard controle n.v.t. Indicator: L7/01	Totale besteding (jaar T) Zelfstandige uitvoering Aard controle R Indicator: L7/02	Totale Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2021 Aard controle R Indicator: L7/03	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: L7/04	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: L7/05	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen Aard controle n.v.t. Indicator: L7/06
		1	Drents Plateau	€ 54.320	€ 1.010.768	Ja	Ja	N.v.t.
LVV N	L8	Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden	Beschikkingnummer/naam Aard controle n.v.t. Indicator: L8/01	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) Automatisch ingevuld en betreft optelling indicatoren L8/09 Aard controle n.v.t. Indicator: L8/02	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: L8/03			
			SUOV121003/ RPAV220001	€ 7.275.527	Nee			
			Naam/nummer overeenkomstig koopovereenkomst	Betreeft dit een financiering uit deel A of deel B? Als A indicator 06 verplicht, als B indicator 07 verplicht.	Indien deel A: is sprake geweest van de verwerving van vermogensbestanddelen die voor de provincie hebben geleid tot vermogensvorming w.o. opbrengsten; zo ja, welk bedrag betreft het?	Indien deel B: is sprake geweest van de verwerving van vermogensbestanddelen die voor de provincie restwaarde zouden opleveren; zo ja, welk bedrag betreft het?	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per overeenkomst	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per overeenkomst
			Aard controle n.v.t. Indicator: L8/04	Aard controle n.v.t. Indicator: L8/05	Aard controle D1 Indicator: L8/06	Aard controle D1 Indicator: L8/07	Aard controle R Indicator: L8/08	Aard controle n.v.t. Indicator: L8/09
		1	H.J.Bosma/ 9928	A	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.259.755
		2	M.Striper/ 9924	A	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.559.353
		3	M.L.M.Striper/ 9922	A	€ 0	€ 0	€ 0	€ 845.483
		4	Mts.Wehekamp/ 9908	A	€ 0	€ 0	€ 0	€ 733.583
		5	Kvr.Kweeklustweg/ 9904	A	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.877.353
			Kopie naam/nummer overeenkomstig koopovereenkomst	Is de aankoop som gebaseerd op een taxatie door een onafhankelijke taxateur of marktwaarde en komt de overeengekomen koopsom met die taxatie overeen? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting			

					Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen. Verplicht als bij L8/11, "Nee" is ingevuld.			
			Aard controle n.v.t. Indicator: L8/10	Aard controle D1 Indicator: L8/11	Aard controle n.v.t. Indicator: L8/12			
		1	H.J.Bosma/ 9928	Ja	N.v.t.			
		2	M.Striper/ 9924	Ja	N.v.t.			
		3	M.L.M.Striper/ 9922	Ja	N.v.t.			
		4	Mts.We hkamp/ 9908	Ja	N.v.t.			
		5	Kvr.Kweeklustweg/ 9904	Ja	N.v.t.			
LVV N	L16	Enmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur	Naam Uitvoeringsprogramma Aard controle n.v.t. Indicator: L16/01	Besteding (jaar T) per uitvoeringsprogramma - exclusief uitvoering door derden Aard controle R Indicator: L16/02	Cumulatieve besteding (t/m jaar T). Vanaf SiSa 2022 inclusief uitvoering door derden Aard controle R Indicator: L16/03	Cumulatieve besteding apparaatskosten (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma Aard controle n.v.t. Indicator: L16/04	Uitvoeringsprogramma volgens uitvoeringsplan uitgevoerd (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: L16/05	Uitvoeringsprogramma afgerond (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: L16/06
		1	Programma Natuur	€ 16.680.510	€ 49.015.358	€ 10.296.709	Ja	Nee
			Kopie Uitvoeringsprogramma	Toelichting	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: L16/07	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/08	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/09			
		1	Programma Natuur	N.v.t.	Ja			
LVV N	L25	Regeling specifieke uitkering provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied	Naam versnellingsvoorstel Aard controle n.v.t. Indicator: L25/01	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: L25/02	Totale cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: L25/03	Baten (jaar T) vermogensvorming Aard controle R Indicator: L25/04	Totale cumulatieve baten vermogensvorming (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: L25/05	
		1	Overgangsgebieden	€ 58.815	€ 351.632	€ 0	€ 0	
		2	Versnelling landbouw gerelateerde maatregelen	€ 612.385	€ 5.284.173	€ 0	€ 0	
		3	Hydrologisch systeemherstel	€ 1.808.338	€ 5.248.077	€ 0	€ 0	
			Eindverantwoording (Ja/Nee)? Aard controle n.v.t. Indicator: L25/06					
			Nee					
LVV N	L27	specifieke uitkering Regeling provinciale maatregelen PAS-melders	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen automatisch berekend Aard controle n.v.t. Indicator: L27/01	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Automatisch berekend Aard controle n.v.t. Indicator: L27/02	Eindverantwoording (Ja/Nee)? Aard controle n.v.t. Indicator: L27/03			
		1	€ 1.005.876	€ 1.653.891	Nee			

			Naam/nummer van de maatregel	Karakter van de maatregel	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Is de aankoop, indien van toepassing, gebaseerd op een taxatie door een onafhankelijke taxateur conform marktwaarde (Ja/Nee)?	Wat is de restwaarde van door de provincie verworven vermogensbestanddelen?
			Aard controle n.v.t. Indicator: L27/04	Aard controle R Indicator: L27/05	Aard controle R Indicator: L27/06	Aard controle n.v.t. Indicator: L27/07	Aard controle D1 Indicator: L27/08	Aard controle R Indicator: L27/09
		1	Opkoop PAS melder A	Aankoop van de gehele onderneming	€ 0	€ 450.668	Ja	€ 0
		2	Opkoop PAS melder B	Aankoop van erf, opstallen en bijbehorende vergunningen en rechten	€ 0	€ 221.483	Ja	€ 0
		3	Opkoop varkenshouderij A	Opkoop varkenshouderij inclusief alle rechten	€ 502.938	€ 490.870	Ja	€ 0
		4	Opkoop varkenshouderij A	Opkoop varkenshouderij inclusief alle rechten	€ 502.938	€ 490.870	Ja	€ 0
			Kopie naam/nummer van de maatregel	Is de vrijgekomen depositieruimte uitsluitend gebruikt voor het legaliseren van PAS-melders (Ja/Nee)?	Is voldaan aan de juridische en beleidsmatige kaders op het moment van besteding van de middelen (Ja/Nee)?			
			Aard controle n.v.t. Indicator: L27/10	Aard controle D1 Indicator: L27/11	Aard controle D1 Indicator: L27/12			
		1	Opkoop PAS melder A	Ja	Ja			
		2	Opkoop PAS melder B	Ja	Ja			
		3	Opkoop varkenshouderij A	Ja	Ja			
		4	Opkoop varkenshouderij A	Ja	Ja			
			Kopie naam/nummer van de maatregel	Naam opgelost gemeld PAS-project	Wat is de waarde van het opgeloste gemeld PAS-project?	Vul in totale besteding per opgelost gemeld PAS-project		
			Aard controle n.v.t. Indicator: L27/13	Aard controle n.v.t. Indicator: L27/14	Aard controle R Indicator: L27/15	Aard controle R Indicator: L27/16		
		1	Opkoop PAS melder A	1,41002E+12	€ 2.123.403	€ 450.668		
		2	Opkoop PAS melder B	1,41003E+12	€ 835.345	€ 221.483		
		3	Opkoop varkenshouderij A	1,41003E+12	€ 1.500.000	€ 490.870		
		4	Opkoop varkenshouderij A	1,41002E+12	€ 1.500.000	€ 490.870		
L29	LVV N	Regeling specifieke uitkering capaciteit natuurmonitoring	Aantal ingezette fte (ambtelijke capaciteit of externe inhuur) (jaar T)	Besteding (jaar T)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: L29/01	Aard controle R Indicator: L29/02				

			2	€ 123.947			
LNV	L31	Specifieke uitkering Regeling uitvoering BO nitraat	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: L31/01 € 0				
LNV	L32	Specifieke uitkering Regeling uitvoering aanpak piekbelasting	Selecteer welke van toepassing (samenwerkingsovereenk omst/ werkafspraken) Aard controle n.v.t. Indicator: L32/01	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle R Indicator: L32/02	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle n.v.t. Indicator: L32/03	Eindverantwoording (Ja/Nee)? Aard controle n.v.t. Indicator: L32/04	
		1	Samenwerkingsovereenk omst	€ 0	€ 26.258	Nee	
LNV	L33	Specifieke uitkering Uitvoeringsprogramma Natuur op grond van de Regeling specifieke uitkering Programma Natuur 2e fase	Onderdeel Aard controle n.v.t. Indicator: L33/01	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle R Indicator: L33/02	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle n.v.t. Indicator: L33/03		
		1	Aanleg bos in het kader van boscompensatie	€ 0	€ 0		
		2	Overige uitvoeringsactiviteiten	€ 0	€ 0		
			Cumulatieve besteding apparaatskosten (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle n.v.t. Indicator: L33/04	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen voor uitvoeringsactiviteiten ten behoeve van natuurgebieden die buiten Natura 2000- gebieden zijn gelegen (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: L33/05	(Verwachte) opbrengsten door vererving van vermogensbestandde len (t/m jaar T) Aard controle D1 Indicator: L33/06	Uitvoeringsprogramm a afgerond (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: L33/07	
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
LNV	L34	Specifieke uitkering indirecte uitvoeringskosten Regeling provinciale maatregelen landelijk gebied	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: L34/01 € 2.016.728				
LNV	L35	Regeling provinciale maatregelen landelijk gebied (Rpml)	Naam maatregelpakket	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Correctie besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen i.v.m. aan medeoverheden overgeboekte middelen	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van rijksmiddelen	

				Zelfstandige uitvoering	Vanaf SiSa 2025			
		1	Aard controle n.v.t. Indicator: L35/01	Aard controle R Indicator: L35/02	Aard controle R Indicator: L35/03	Aard controle n.v.t. Indicator: L35/04		
		2	Gebiedsgericht integraal maatregelenpakket	€ 0	€ 0	€ 0		
			Generiek pakket Transitie Landbouw	€ 0	€ 0	€ 0		
			Besteding (jaar T) aan directe uitvoeringskosten ten laste van Rijksmiddelen	Correctie besteding aan directe uitvoeringskosten ten laste van Rijksmiddelen (jaar T-1) i.v.m. aan medeoverheden overgeboekte middelen	Totale cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) aan directe uitvoeringskosten ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)?		
			Zelfstandige uitvoering	Vanaf SiSa 2025				
			Aard controle R Indicator: L35/05	Aard controle R Indicator: L35/06	Aard controle n.v.t. Indicator: L35/07	Aard controle n.v.t. Indicator: L35/08		
			€ 355.800	€ 0	€ 355.800	Nee		
LVV N	L37	Regeling provinciale maatregelen PAS-melders 2024	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen automatisch berekend Aard controle n.v.t. Indicator: L37/01	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Automatisch berekend Aard controle n.v.t. Indicator: L37/02	Eindverantwoording (Ja/Nee)? Aard controle n.v.t. Indicator: L37/03			
		1	€ 0	€ 0	Nee			
			Omschrijving van de maatregel	Karakter van de maatregel	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Is de aankoop, indien van toepassing, gebaseerd op een onafhankelijke taxateur conform marktwaarde (Ja/Nee/N.v.t)?	Wat is de restwaarde van door de provincie verworven vermogensbestanddelen?
		1	Aard controle n.v.t. Indicator: L37/04	Aard controle n.v.t. Indicator: L37/05	Aard controle R Indicator: L37/06	Aard controle n.v.t. Indicator: L37/07	Aard controle D1 Indicator: L37/08	Aard controle R Indicator: L37/09
			N.v.t.	Subsidieregeling	€ 0	€ 0	N.v.t.	€ 0
			Kopie naam/nummer van de maatregel	Is de vrijgekomen depositieruimte uitsluitend gebruikt voor het legaliseren van PAS-melders (Ja/Nee)?	Is voldaan aan de juridische en beleidsmatige kaders op het moment van besteding van de middelen (Ja/Nee)?			
		1	Aard controle n.v.t. Indicator: L37/10	Aard controle D1 Indicator: L37/11	Aard controle D1 Indicator: L37/12			
			N.v.t.	Ja	Ja			
			Kopie naam/nummer van de maatregel	Naam opgelost gemeld PAS-project	Wat is de waarde van het opgeloste gemeld PAS-project?	Vul in totale besteding per opgelost gemeld PAS-project		

GR O	GRO2 C	1	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
			Indicator: L37/13	Indicator: L37/14	Indicator: L37/15	Indicator: L37/16		
			N.v.t.	N.v.t.	€ 0	€ 0		
GR O	GRO2 C	Verkeer en vervoer Groningen SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Correctie t.o.v. jaar T- 1 van verantwoorde totale besteding Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings- informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings- informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
			Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/01	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/02	Aard controle R Indicator: GRO2C/03	Aard controle R Indicator: GRO2C/04	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/05	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/06
			2022-016550	Bijdrage organisatie Hubs Groningen- Drenthe	€ 232.647	€ 0	€ 671.105	N.v.t.
			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings- informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoordin g (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/07	Aard controle R Indicator: GRO2C/08	Aard controle R Indicator: GRO2C/09	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/10	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO2C/11				
		1	2022-016550	€ 116.324	€ 0	€ 335.553	Nee	
GR O	GRO21 C	Regiospecifiek pakket (RSP) SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het	Totale besteding in jaar T De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Correctie t.o.v. jaar T- 1 van verantwoorde totale besteding Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings- informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings- informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
			Aard controle n.v.t. Indicator: GRO21C/01	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO21C/02	Aard controle R Indicator: GRO21C/03	Aard controle R Indicator: GRO21C/04	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO21C/05	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO21C/06
			2020-036803/16/A.9/RSP De Punt	Transferia en Busstations en Infrastructuur, HOV-bus en Q-liners t.b.v. P&R De Punt	€ 0	€ 0	€ 0	N.v.t.

		2	2020-056525/27/A.29/RSP Norgervaart	RSP Transferia, Busstations, infra,HOV-bus & Qliners t.b.v. Norgervaart	€ 0	€ 0	€ 0	N.v.t.	
			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoordin g (Ja/Nee)		
				Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden		
			Aard controle n.v.t. Indicator: GRO21C/07	Aard controle R Indicator: GRO21C/08	Aard controle R Indicator: GRO21C/09	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO21C/10	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO21C/11		
		1	2020-036803/16/A.9/RSP De Punt	€ 0	€ 0	€ 0	Ja		
		2	2020-056525/27/A.29/RSP Norgervaart	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
GR O	GRO6 C		Regio Deal Natuur Inclusieve Landouw Noord Nederland	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Gebiedsnaam	Totale besteding in jaar T	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Eindverantwoordin g (Ja/Nee)	Toelichting
				SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Drenthe		De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinfor matie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
			Aard controle n.v.t. Indicator: GRO6C/01	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO6C/02	Aard controle R Indicator: GRO6C/03	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO6C/04	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO6C/05	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO6C/06	
		1	2021-101764	Drents Plateau	-€ 562.638	€ 2.267.891	Nee	In 2024 correctie van 2023 en 2022.	
GR O	GRO11 C		Regiofonds	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Welke regeling betreft het (taakveld waarop van toepassing zelf invullen)	Totale besteding in jaar T	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T	Toelichting
				SiSa tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen		De besteding in jaar T ten laste van zowel provinciale middelen als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings-informatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
			Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/01	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/02	Aard controle R Indicator: GRO11C/03	Aard controle R Indicator: GRO11C/04	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/05	Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/06	
		1	B02020.00207 Beschikkingregiofondsbijdrage project Norgervaart (K31)	Spelregelkader RGA	€ 0	€ 0	€ 0	N.v.t.	

			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Eindverantwoor- ding (Ja/Nee)	
				Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen	Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen	Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordings- informatie ten laste van alleen provinciale middelen	Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden	
			Aard controle n.v.t.	Aard controle R	Aard controle R	Aard controle n.v.t.	Aard controle n.v.t.	
			Indicator: GRO11C/07	Indicator: GRO11C/08	Indicator: GRO11C/09	Indicator: GRO11C/10	Indicator: GRO11C/11	
1			B02020.00207 Beschikkingregiofondsbij- drage project Norgervaart (K31)	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	

III.1.5 EMU-saldo

Het EMU-saldo

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. De Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof) is de Nederlandse uitwerking van deze afspraken. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden deel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau, is het daarmee ook relevant voor de decentrale overheden om het eigen EMU-saldo te volgen.

Berekening EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Hiermee wijkt de berekening af van het baten/lastenstelsel zoals het BBV voorschrijft.

Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de provincie.

EMU-norm

In de regeling *vaststelling gelijkwaardige inspanning decentrale overheden inzake het EMU-saldo* is het collectieve aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo voor de jaren 2024 tot en met 2026 vastgesteld op -0,5% van het bruto binnenlands product (bbp). Dat is een verruiming van deze EMU-saldonorm voor medeoverheden ten opzichte van de voorgaande periode met -0,1 procentpunt van het bbp. Binnen de gezamenlijke ruimte van -0,5% is de ruimte voor provincies -0,1%. Dit was -0,08%.

EMU-referentiewaarden

Jaarlijks worden, doorgaans in de Septembercirculaire van het Provinciefonds, de EMU-referentiewaarden (de ruimte per provincie weergegeven in euro's, op basis van de begrotingsomvang) voor het komende jaar gepubliceerd. De referentiewaarde voor 2024 bedroeg voor Drenthe circa € 48 miljoen. Een individuele EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat de provincie in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

EMU-saldo in 2024

De berekening van het EMU-saldo is weergegeven in onderstaande tabel. Het EMU-saldo bedraagt voor 2024 € 8,6 miljoen. In de Begroting 2024 werd uitgegaan van € 138 miljoen negatief.

Het EMU-saldo blijft onder de referentiewaarde en daarmee draagt Drenthe positief bij aan de afspraken om als decentrale overheden binnen de -0,5% van het BBP te blijven.

Berekening EMU-saldo (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Jaarrekening 2024	Verschil
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-34.267	26.400	60.667
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	104.430	21.138	-83.292
3 Mutatie voorzieningen	1.157	3.156	1.999
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	-171	-171
5 Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0
EMU-saldo (1-2+3-4-5)	-137.540	8.588	146.128

III.1.6 Portefeuilleverdeling GS-leden

Commissaris van de Koning	Portefeuille
Jetta Klijnsma	Voorzitter college van Gedeputeerde Staten (eigenstandige positie)
	Coördinatie van beleid
	Openbare orde en veiligheid
	Rijkstaken
	Kabinetszaken
Gedeputeerde	Portefeuille
Jisse Otter (BBB)	Landbouw en stikstof, inclusief Agenda voor de Veenkoloniën
	Toezicht en handhaving, inclusief Omgevingsdienst Drenthe (opdrachtgeversrol)
	Cultuur
	Groningen Airport Eelde, inclusief omgevingsontwikkeling
	Bestuurlijke verhoudingen en financieel toezicht
	Aandeelhouderschap Groningen Airport Eelde
	1e plaatsvervangend commissaris van de Koning
Egbert van Dijk (BBB)	Financiën, Inkoop en subsidies
	Natuur en landschap, inclusief Prolander (opdrachtgeversrol)
	Vergunningen
	Europa
	Omgevingsdienst Drenthe (eigenaarsrol)
	Bestuurlijke vernieuwing
	Communicatie
	Archief
	Aandeelhouderschap Nederlandse Waterschapsbank
	Aandeelhouderschap Bank Nederlandse Gemeenten
	Aandeelhouderschap Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
	Aandeelhouderschap CSV Amsterdam BV
	2e plaatsvervangend commissaris van de Koning
	Yvonne Turenhout (PvdA)
Wonen	
Sociale agenda en vitaal platteland	
Dorpsvernieuwing en regionale kernen	
Zorg en welzijn	
Prolander (eigenaarsrol)	
Regio Zwolle	
Personeel en organisatie	
3e plaatsvervangend commissaris van de Koning	
Willemien Meeuwissen (VVD)	Economie

	Recreatie en toerisme
	Agribusiness
	Water, inclusief WMD en waterschappen
	Onderwijs en arbeidsmarkt
	Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe
	Regio Groningen-Assen
	Informatie, data en automatisering en Interne dienstverlening
	Samenwerkingsverband Noord-Nederland (Algemeen en Dagelijks Bestuur)
	Aandeelhouderschap WMD Drinkwater NV
	Aandeelhouderschap NOM
	Aandeelhouderschap MKB-fonds Drenthe
	4e plaatsvervangend commissaris van de Koning
Henk Jumelet (CDA)	Verkeer en vervoer, Wegen en vaarwegen en Openbaar vervoer
	Klimaat en energie, inclusief Regionale Energie Strategie
	Sport
	Milieu, bodem en ondergrond
	Duitsland-agenda
	Samenwerkingsverband Noord-Nederland (Algemeen Bestuur)
	Aandeelhouderschap Enexis Holding NV
	5e plaatsvervangend commissaris van de Koning
Provinciesecretaris	
Wim Brenkman	Algemeen directeur
	Secretaris van het college van GS

III.1.7 Zetelverdeling

Zetelverdeling Provinciale Staten Drenthe	Huidige periode
BBB	17
PvdA	4
VVD	4
CDA	3
PVV	2
ChristenUnie	2
SP	2
Partij voor de Dieren	2
GroenLinks	1
D66	1
Forum voor Democratie	1
Volt	1
Sterk Lokaal Drenthe	1
JA21	1
Lijst Pomes	1

III.1.8 Afkortingswijzer

AB algemeen bestuur
ALM Asset Liability Management
Appa Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
AND Agrarische Natuur Drenthe
ASV Algemene subsidieverordening
AvA Algemene vergadering van aandeelhouders
Awb Algemene wet bestuursrecht
BBL Bureau Beheer Landbouwgronden
BBN Boer, Burger en Natuur, Agenda
BBV Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten
Bibob bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BKN basiskwaliteit natuur
BNG Bank Nederlandse Gemeenten
BRZO Besluit Risico en Zware Ongevallen
BVLOS beyond visual line of sight
BZK Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van
B&W burgemeester en wethouders
CAB Change Advisory Board
CBS Centraal Bureau voor de Statistiek
CMER Council of European Municipalities and Regions
COA Centraal Orgaan opvang asielzoekers
CoE Centre of Expertise
CoR Comité van de Regio's
CPMR Conference of Peripheral Maritime Regions
CvdK Commissaris van de Koning
DAW Deltaplan Agrarisch Waterbeheer
DB dagelijks bestuur
DG directeur-generaal
DPLG Drents Programma Landelijk Gebied
DSO-LV Digitaal Stelsel Omgevingswet Landelijke Voorziening
DU Decentralisatie Uitkering
DVO dienstverleningsovereenkomst
DWSRA dienstverlening werkzoekenden en samenwerking en regie arbeidsmarkt
EC Europese Commissie
ECB Europese Centrale Bank
ECRN European Chemical Regions Network
EDIH European Digital Innovation Hub
EFRO Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EGF European Globalisation Fund
EHS ecologische hoofdstructuur
EK Europees kampioenschap
ESF Europees Sociaal Fonds
EZ Economische Zaken, Ministerie van
FBE faunabeheereenheid
FCH JU Fuel Cells and Hydrogen Joint Undertaking
GAE Groningen Airport Eelde
GBB Groninger Bodem Beweging
GFAA Global Fine Art Awards

GLB Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GS Gedeputeerde Staten
HEMA Hoogeveen, Emmen, Meppel, Assen
HHR Health Hub Roden
HR human resource
HTSM High Tech Systemen en Materialen
HVO Hydrotreated Vegetable Oil
IBP Interbestuurlijk Programma
IBT Interbestuurlijk toezicht
IenW Infrastructuur en Waterstaat, Ministerie van
ILG Investeringsbudget landelijk gebied
IPO Interprovinciaal Overleg
ISP Integraal structuurplan
ISV Investeringsbudget stedelijke vernieuwing
iWSR instrumentarium Watersysteemrapportage
JAR Jongeren Adviesraad Drenthe
KAVB Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur
KCC klantcontactcentrum
KGG Klimaat en Groene Groei, Ministerie van
KO Koninklijke onderscheidingen
KPI kritieke prestatie-indicator
KRW Kaderrichtlijn Water
LBB Landelijk Bureau Bibob
LESA Landschaps Ecologische Systeem Analyse
LMA Landelijk Meldpunt Afvalstoffen
LVVN Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, Ministerie van
LSKK Landelijke Samenwerking Korte Keten
MDT Maatschappelijke diensttijd
MEP Meerjarenexploitatieprogramma
m.e.r. milieu-effectrapportage
MFD Milieufederatie Drenthe
MFD multifunctioneel dienstencentrum
MFK Meerjarig Financieel Kader
MIT MKB-innovatiestimulering Regio en Topsectoren
MIRT Meerjarenprogramma infrastructuur ruimte en transport
MJOP meerjarenonderhoudsprogramma
MOP Meerjarenontwikkelingsprogramma
MOP meerjarenonderhoudsplan
MRB motorrijtuigenbelasting
MUP-VV Meerjarenuitvoeringsprogramma verkeer en vervoer
NICE Noordelijk Innovatielab Circulaire Economie
NME natuur- en milieueducatie
NMP Nationaal Milieubeleidsplan
NNN Natuurnetwerk Nederland
NOM Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij
NOVI Nationale Omgevingsvisie
BRF Nationaal Restauratiefonds
NSP Nationaal Strategisch Plan
NRK Noordelijke Rekenkamer
NUP Nationaal uitvoeringsprogramma

NVD netwerk veilig Drenthe
OCW Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Ministerie van
OD Drenthe Omgevingsdienst Drenthe
ODG Omgevingsdienst Groningen
OM Openbaar Ministerie
OOV openbare orde en veiligheid
OPD Omgevingsplatform Drenthe
OV openbaar vervoer
PAS programma aanpak stikstof
pMJP provinciaal Meerjarenprogramma
PMV provinciale maandverantwoording
PNP Programma Natuurlijk Platteland
POB Persoonlijk Opleidingsbudget
POP Provinciaal omgevingsplan
POV Provinciale omgevingsverordening
PPM Programma- en Projectmanagement
PRT provinciale regietafel
PS Provinciale Staten
PUP Provinciaal uitvoeringsprogramma
PUVV Provinciaal uitwerkingsprogramma verkeer en vervoer
PvA plan van aanpak
PvE programma van eisen
PVVP Provinciaal verkeers- en vervoersplan
Regis Regionaal geohydrologisch informatiesysteem
REP ruimtelijk economisch programma
RES Regionale Energiestrategie
RGA Regio Groningen-Assen
RIEC Regionale Informatie- en Expertisecentrum
RIE4 Richtlijn Industriële Emissies categorie 4
RLS Rijksluchtvaartschool
RSP Regiospecifiek Pakket
RUDD Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe
RvC Raad van Commissarissen
RVO Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RVT Raad van Toezicht
SDE Stimulering-duurzame-energieproductie
SG Statengriffie
SHN Samenwerking Handhaving Drenthe
SiSa Single information Single audit
SKNL subsidie Kwaliteitsimpuls natuur en landschap
SLB Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging
smb strategische milieubeoordeling
SNL subsidiestelsel natuur en landbouw
SNN Samenwerkingsverband Noord-Nederland
SPUK specifieke uitkering
SVN Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
SWA Stichting Wielercentrum Assen
SWOV Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid
SWUNG Samen Werken in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid
SZW Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Ministerie van

TJS Tienjarensceario
UILN-N Uitvoeringsprogramma Innovatieve Landbouw Noord-Nederland
UvW Unie van Waterschappen
VDG Vereniging Drentse Gemeenten
VES versterking economische structuur
VHR Vogel- en Habitatrichtlijn
VIA Versneller Innovatieve Ambities
Vigep verbindingsoefening gemeenten en provincies
VRD Veiligheidsregio Drenthe
VVBD Verkeers- en Vervoersberaad Drenthe
VVE vereniging van eigenaren
VWS Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Ministerie van
WABOS water & bodem sturend
Wet fido Wet financiering decentrale overheden
WGR Wet gemeenschappelijke regelingen
WiDD Welkom in Digitaal Drenthe
WILG Wet inrichting landelijk gebied
WKO warmte-/koudeopslag
Wm Wet milieubeheer
WMD Waterleidingmaatschappij Drenthe
WMO Wet maatschappelijke ondersteuning
Wnra Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
WNT Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
Woo Wet open overheid
WZA Wilhelmina Ziekenhuis Assen

III.2 Controleverklaring accountant

De tekst van de controleverklaring wordt niet meer in de jaarstukken opgenomen. De controleverklaring en het accountantsverslag worden separaat aan de provincie verstrekt.

III.3 Bestemming van het resultaat

Wij stellen voor een bedrag van € 14.265.614,-- te verrekenen met de Reserve voor algemene doeleinden. Dat bedrag is als volgt opgebouwd:

· Het gerealiseerde resultaat over 2024 bedraagt:	€ 33.151.149,--
· Wij stellen overhevelingen van budgetten naar 2025 voor van in totaal:	<u>- 18.885.535,--</u>
Totaal te verrekenen met de Reserve voor algemene doeleinden:	€ 14.265.614,--

De hierboven genoemde bedragen worden hierna verder toegelicht.

Hieronder staan de grotere gesaldeerde afwijkingen vermeld. De norm voor de rapportage over afwijkingen ten opzichte van de door PS vastgestelde begroting is in de Nota begrotingsregels provincie Drenthe 2024 vastgesteld op € 250.000,-- op beleidsopgaveniveau. Bij overschrijding van deze norm worden de afwijkingen van meer dan € 50.000,-- op doelstellingniveau toegelicht. Aangegeven is of de doelen die zijn gerelateerd aan de budgetten wel of niet zijn gerealiseerd, of de voornaamste oorzaak van de afwijking van interne of externe aard was en of het bedrag door ons beïnvloedbaar was (had aangepast kunnen worden bij de 3e actualisatie van de begroting 2024). De toelichting is bij elk programma te vinden bij het onderdeel: Wat heeft het gekost?

Omschrijving (Programma/Doelstelling)	Saldo programma	Toelichting nodig?	Bedrag	Voordeel / nadeel	Status	Oorzaak overwegend (intern/extern)	Hoogte bedrag beïnvloedbaar (ja/nee)	Saldo na verrekening reserves
1. Besturen en samenwerken	661.076	Ja						-575.628
Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijke netwerk			1.281.239	V	✓	Extern	Nee	
Nieuwe en passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven			-129.939	N	✓	Extern	Nee	
Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming			-740.055	N	✓	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			249.831	V				
2. Landelijk gebied	31.021.370	Ja						5.290.180
Bijdrage Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw			-256.315	N	✓	Extern	Nee	
Werken aan een toekomstgerichte landbouw			5.228.113	V	✓	Extern	Nee	
Agrarisch natuurbeheer			1.655.151	V	✓	Extern	Nee	
Behouden en versterken Nationale parken			202.061	V	✓	Extern	Nee	
Inzicht verkrijgen natuurkwaliteit			-155.332	N	✓	Extern	Nee	
Mooi en aangenaam Drenthe			308.247	V	✓	Extern	Nee	
Uitvoering van de Omgevingswet voor de activiteiten die de natuur betreffen			215.788	V	!	Extern	Nee	

Versterken en behouden van Natuur en Landschap			22.946.306	V	!	Extern	Nee	
Aanpak PAS-melders			1.010.102	V	!	Extern	Nee	
Reductie van emissies door doelsturing, managementmaatregelen en innovatie			-290.421	N	✓	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			157.670	V				
3. Leefomgeving en wonen	3.051.436	Ja						2.031.332
Het bevorderen van duurzaam bodemgebruik en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond			319.786	V	!	Intern	Nee	
Uitvoeren meerjarenprogramma bodem en ondergrond (2021-2025): sanering en voorkomen nieuwe saneringslocaties			332.854	V	✓	Extern	Nee	
Implementatie Omgevingswet			179.594	V	✓	Intern	Nee	
Ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe mét ruimtelijke kwaliteit			1.958.664	V	✓	Extern	Nee	
Toekomstbestendig Wonen			204.484	V	✓	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			56.053	V				
4. Regionale economie en werkgelegenheid	9.599.569	Ja						6.048.019
Drenthe heeft een optimaal fietsnetwerk			1.103.116	V	✓	Extern	Nee	
Drenthe is dé MKB provincie			4.284.614	V	✓	Extern	Nee	
We dragen bij aan het versterken van de ruimtelijke-economische structuur in Drenthe			1.582.538	V	✓	Extern	Nee	
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe			-1.007.082	N	✓	Extern	Nee	
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe II			619.662	V	!	Extern	Nee	
Drenthe heeft een onderscheidend en veelzijdig toeristisch recreatief aanbod			483.629	V	✓	Extern	Nee	
Verbeteren kwaliteit verblijfsrecreatie Vitale Vakantieparken			1.960.224	V	✓	Extern	Nee	
We investeren in talentontwikkelingen voor de economie van morgen			418.000	V	✓	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			154.869	V				
5. Mobiliteit en bereikbaarheid:	6.483.612	Ja						-160.404
Adequaot openbaar vervoernetwerk			260.871	V	✓	Extern	Nee	
Duurzame oplossingen en innovatie			375.879	V	✓	Extern	Nee	
Fiets als duurzaam alternatief			5.399.938	V	✓	Extern	Nee	

Veilige en beschikbare vaarwegen			366.852	V	✓	Extern	Nee	
Veilige en beschikbare wegen			-1.666.549	N	✓	Extern	Nee	
Mobiliteit op maat			686.845	V	✓	Extern	Nee	
Toegankelijke en veilige bereikbaarheid			699.777	V	✓	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			359.999	V				
6. Energie	4.746.431	Ja						3.804.505
Het aandeel hernieuwbare energiebronnen vergroten			1.914.358	V	✓	Extern	Nee	
Overheden en bedrijven maximaal laten samenwerken met als gemeenschappelijk doel inwoners maximaal te faciliteren bij de verduurzaming van hun woning			-239.809	N	✓	Extern	Nee	
We dragen bij aan het realiseren van de landelijke CO2 reductiedoelstelling van de industrie en het MKB			2.037.805	V	✓	Extern	Nee	
We geven een Drentse invulling aan de waterstofregio Noord-Nederland			994.077	V	✓	Extern	Nee	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			40.000	V				
7. Levendig en sociaal	2.633.509	Ja						2.323.671
Aantrekken van provinciale en (inter)nationale bezoekers van beeldende kunsten			61.308	V	✓	Extern	Nee	
Behouden en versterken van de bijzondere Drentse (kunst)collecties en verhalen via de Drentse musea			640.410	V	!	Extern	Nee	
Koloniën van Weldadigheid; ontwikkeling			164.115	V	✓	Extern	Nee	
Verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid			185.759	V	✓	Intern	Ja	
Verminderen armoede en laaggeletterdheid			143.784	V	✓	Intern	Ja	
Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten			1.166.436	V	✓	Intern	Ja	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			271.698	V				
8. Middelen en mensen	14.426.380	Ja						14.389.473
Duurzame provinciale financiën			1.214.675	V	✓	Extern	Nee	
Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead			7.272.396	V	✓	Extern	Nee	
Datagedreven werken faciliteren met gegevens en informatieproducten			469.719	V	✓	Intern	Ja	

Informatiebeheer: het goed beheren en opslaan van documenten die behoren tot een dynamisch, semi-statisch of een statisch archief, ongeacht hun vorm			-50.944	N	✓	Intern	Ja	
Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens			986.839	V	!	Intern	Ja	
Betrouwbaar en aantrekkelijk werkgeverschap			-124.680	N	✓	Extern	Nee	
Organisatieontwikkeltraject waarin wordt geïnvesteerd in (persoonlijk) leiderschap, de kwaliteit van onze professionals en ontwikkeling van de organisatie.			286.709	V	✓	Intern	Ja	
Directe personele inzet			2.744.709	V	✓	Intern	Ja	
Inzet ondersteunend personeel			1.570.256	V	✓	Intern	Ja	
Totaal kleinere verschillen binnen programma			56.701	V				
Totaal rekeningsaldo voor verrekeningen met reserves	72.623.382							33.151.149

Ten laste van het rekeningsaldo van € 72.623.382,-- hebben wij aan de reserves een bedrag van per saldo € 39.472.233,-- toegevoegd. Het betreft hier een saldo van toevoegingen en onttrekkingen die afwijken van de begrote toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Deze afwijkingen worden veroorzaakt door lagere kosten en of hogere opbrengsten van budgetten die aan deze reserves zijn gekoppeld.

Het totaalbedrag dat aan de reserves is toegevoegd, kan als volgt worden gespecificeerd (waarbij nadelen en voordelen vanuit het exploitatie-oogpunt zijn weergegeven).

Mutaties reserves		Begroting	Realisatie	Voordeel/Nadeel	Verschil
Bijdrage aan reserve of storting reserve	R112 Versterking economische structuur	1.850.000	5.681.549	N	-3.831.549
	R123 Provinciaal aandeel ILG	3.962.838	4.298.393	N	-335.555
	R124 Regionaal Specifiek Pakket	75.000	187.449	N	-112.449
	R127 Cofinancieringsreserve Europa	4.000.000	5.034.917	N	-1.034.917
	R128 Opvang revolverend financieren	0	10.000	N	-10.000
	R129 Natuurbeleid	36.699.306	61.440.899	N	-24.741.593
	R132 Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	245.000	266.341	N	-21.341
	R133 Uitvoering generatiepact	250.268	287.175	N	-36.907
	R137 Verstrekte subsidies	5.979.184	16.814.592	N	-10.835.408
	R139 Mobiliteit	20.078.723	23.454.151	N	-3.375.428

	R140 Bodem	648.372	959.984	N	-311.612
	R141 Cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	2.500.000	2.724.000	N	-224.000
Bijdrage van reserve of onttrekking reserve	R131 Groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	-4.143.403	-5.396.156	V	1.252.753
	R136 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	-4.095.423	-5.093.505	V	998.082
	R137 Verstrekte subsidies	-13.300.992	-16.448.683	V	3.147.691
		54.748.873	94.221.105		-39.472.233

Na verrekening met de reserves, resteert een gerealiseerd resultaat van € 33.151.149,-- positief. Op verschillende budgetten zijn onderschrijdingen gerealiseerd en om de lopende (concrete) uitvoeringsafspraken te kunnen nakomen stellen wij voor de ruimte, die hiervoor in 2024 beschikbaar was, te gebruiken door overheveling van budgetten. Wij stellen daarom voor een bedrag van € 18.885.535,-- in te zetten voor de hieronder genoemde zaken voor uitvoering in 2025.

Omschrijving	
<i>Decentralisatie uitkeringen</i>	
Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus	25.098
Indirecte uitvoeringskosten NPLG	2.627.330
Spreidingswet	558.398
Natuurbrandpreventie en -mitigatie	250.000
Natuur bij energieprojecten	462.333
Weerbaar bestuur kleine gemeenten	119.771
NOVEX	80.417
	4.123.347
<i>Subsidieregelingen</i>	
Subsidieregeling verduurzaming woonhuismonumenten Veenhuizen	185.000
Subsidieregelingen netcongestie	650.000
Subsidieregeling energiebesparende isolatiemaatregelen	1.759.420
	2.594.420
<i>Samenwerkingsverbanden</i>	
Regionale energiestrategie	63.949
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe II	619.662
Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	148.845
Fixteam Drenthe	215.876
ORTESE	752.718
Vitale vakantieparken	991.464
	2.792.514
<i>Algemeen/overig</i>	
Kostenstijgingen culturele instellingen	225.000

Sportevenementen	699.039
Digitaal Uniform Samenwerken (voorheen Zaakgericht werken)	400.000
Programma digitalisering	951.526
Ondersteuning implementatie nieuw financieel systeem	55.453
Programma POP3/POP3+	166.852
Programma GLB/NSP	2.699.247
Programma LEADER	1.400.455
Omgevingsvisie	65.000
NOVEX	297.000
Klimaatadaptatie	170.562
Bodem en ondergrond	319.786
Provinciale cofinanciering SPUK versnelling natuurinclusief isoleren	297.273
Gebiedsfonds Wind (Coevorden en Emmen)	997.696
Duurzaam boeren Drenthe	630.366
	9.375.255
	18.885.535

De jaarrekening 2024 vertoont, na verrekeningen met reserves en na de verrekeningen van de overhevelingen, een positief saldo van € 14.265.614,--. Wij stellen voor het volledige bedrag toe te voegen aan de Reserve voor algemene doeleinden.

Resumerend stellen wij u voor:

- een bedrag van in totaal € 18.885.535,-- te bestemmen voor overheveling van budgetten naar 2025;
- een bedrag van per saldo € 14.265.614,-- als rekeningssaldo toe te voegen aan de Reserve voor algemene doeleinden.

